ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Եռամ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 1 Novembre 1949 երեքշաբթի 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5989—Նոր շրջան թիւ 1400 Խմբագիր՝ Ց. ՄԻՍՍԻՐԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՑ

— Որքան ալ արդար ըլլայ ձեր պայքարը լեզուական հարցին մէջ, պիտի վնասէ հայրենիքին եւ արտասահմանի յարաբերութեանց : Պիտի թուլցընէ կապերը :

= Աւելորդ մտավախութիւն : Երեւանցիներն ու իրենց վարձու կամ դիմակաւոր մունետիկներ, դպիրներն ու փարեպիչները կանգ առած են որ եւ է յիմարութեան առջեւ, ծաղրանկարի մը վերածելու համար այդ յարաբերութիւնները :

— Դուք ալ կը խոստովանիք թէ Երեւանը ազատ չէ, իր ուզածին պէս տնօրինելու համար չատ մը խնդիրներ : Այդ հարցերէն մէկն է արտաքին յարաբերութեանց խնդիրը :

= Կրնա՞յ թէ չի կրնար, մեզ չի հետաքրքրեր : Մենք մեր տեսակէտները կը յայտնենք հիմնական հարցերու մասին, միշտ նկատի ունենալով հայ բնիկին եւ տարագիր բազմութեանց չահերը :

— Գոհ չէ՞ք որ յարաբերութեանց մէջոց մը հաստատած են արդէն,— « Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի ընկերութիւն » :

= Կատարեալ խեղկատակութիւն : Ամ. Միութիւնը այդպիսի ընկերութիւններ կազմած է նաեւ օտար երկիրներու համար : Շինծու օրհաններ՝ բոլորն ալ, չափազանց սահմանափակ իրաւասութիւններով :

— Գոնէ կ'ապահովեն մշակոյթի կապերը, գիրք, թերթ ճարելով, օգտակար տեղեկութիւններ հաղորդելով :

= Ինչպէս կ'երեւայ, հարեւանցի հետեւած էք ինչպէս ուրիշ խնդիրներու, նաեւ այս կէնսական հարցին : Ձեր լաւատեսութիւնը դժբախտաբար չի համապատասխաներ իրականութեան :

— Ջիչ – շատ կը հետեւիմ զանազան թերթերու, եւ այն ապատութիւնը կրած եմ թէ կուլտուրական կապի Ընկերութիւնը կարելին կը փորձէ, ամրապնդելու համար յարաբերութիւնները :

= Երանի՛ ձեզի որ կը խանդավառուիք պատահական, կիսկատար տեղեկութիւններով : Այդ Ընկերութեան ամէնէն «կէնդանի» դործն է՝ քաղաքական ամսագիր մը, «Սովետական Հայաստան», որ սահմանուած է հայրենիքին աչխատանքները, յաջողութիւնները ծանօթացնելու Հայկական Արտասահմանի : Որ եւ է տեղ կարգաց՞ած էք :

— Պատեհութիւն չեմ ունեցած : Երբեմն արտասպումներ կը տեսնեմ թերթերու մէջ :

= Մենք ալ չատ աղէկ արտասպումներ կը կատարենք : Եւ յոդնութիւն մը աւելի կը կրենք, թարգմանելով, արեւմտահայ աչխարհաբարի վերածելով զանազան յօդուածները, որպէսզի աւելի չատ ընթերցողներ կարենան կարդալ, հասկնալ եւ լուսաբանուիլ : Իսկ բուն ամսագիրը 10 հազարէն քանի՞ն կը դնեն ու կը կարդան, կ'ըմբռնեն : Ուեւէ ժողովրդի մէջ, հազարներով պիտի ապառէր հայրենիքի աւետաբեր մը ...

— Թղթակցութիւններ ալ կը ղրկեն :

= Այո, կը ղրկեն յատկապէս ապսպրուած, թխածոյ դրութիւններ — չաճախ կրկնութիւններ, ինչպէս թերթին մէջ : Բոլորն ալ ուղղուած՝ «յառաջդիմական» թերթերու : Եւ միչտ կրկնելով ծանօթ յանկերգը, — « Հայ ժողովրդի ոխերիմ թշնամի, Դաշնակների օրով ... » : Պրամատը իրենք բացած են եւ իրենք են որ կ'ընդլայնեն, իբրեւ աչակից ունենալով գոյնզոյն դիմակաւորներ եւ չոլորթներ, կամ « պէխապէր» բարեմիտներ : Դուք այսպէ՞ս կ'ըմբռնէք յարաբերութիւնները հայրենիքին եւ տարագիր բազմութեանց միջեւ :

— Ձեր մատնանչած թերութիւնները կը դարմանուի՞ն, անխնայ պայքար մղելով, քաղաքական կամ լեզուական ճակատին վրայ :

= Կը դարմանուի՞ն սուտ – խեղդ ձեւանալով, կեղծելով, պարտկելով, կամ գեռնամած խոնարհելով : Երբ համոզուած էք թէ արդար է ձեր դատը, պարտաւոր էք հետապնդել զայն յարատեւօրէն : Այսօր չլսելու կը զարնեն, վաղը կը լսեն : Բոլոր դաղափարներն ալ այսպէս յաղթանակած են :

Երբ անոնք աղճատումը լառած կը տանին տպիտօրէն կամ բռնութեան տակ, երբ մեղսակիցներ ալ կը գտնեն ազատ արտասահմանի մէջ, այդ ո՞ր խմասութիւնն է որ լռութեան պիտի դատապարտէ մեզ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԾԸ ԵՒ «ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԶՄ»Ը

« Ցառաջ » վերջերս պատահաբար յիչեց ոմն Վ. Համազասպեանի գրական տեսութիւնները՝ «Սովետական գրականութիւն եւ Արուեստ» պարբերականի 1949 Յունուարի թիւին մէջ (Երեւան) :

Կարմիր քննադատը անխնայ կը հարուածէր Խ. Հայաստանի գրագէտներն ու բանաստեղծնե – րը : Անոնցմէ մարդիկն ու անոնց գործերը դատելով Թունդ « մարքսիստական » տեսակէտէն :

Դեռ ուրիչ նմոյչներ ալ պիտի կարդաք :

Եւ ձեր առջեւ պիտի պարզուի համայնապատկեր մը որ երբեք չի համապատասխաներ արտահայտման մունետիկներուն չոայլաբանութեանց :

Միջանկեալ՝ «զգայացունց» յայտնութիւնը : Վ. Համազասպեան լախտ մըն ալ հին վաճառականուրի մը՝ պրոֆ. Արեւն Տէրտէրեանի գլխուն իջեցնելով, կը մատնանչէ անոր բացառական ազդեցութիւնը՝ իր աչակերտներուն վրայ :

Փա՞սա — Իր աչակերտներէն Գ. Սարդսեան դրքոյկի մը մէջ «ձգտելով անպայման դեմոկրատացնել Վարուժանին, անտեսել նրա ստեղծագործութեան նացիոնալիստական տարրերը», համարձակե՛ր է գրել :

— « Աչխատաւոր ժողովրդի սէջ լուսաւորութիւն տարածելու բուռն ցանկութեամբ տոգորուած, մեր բանաստեղծը մի պահ մոռանում է իր պօէտական արժանապատուութիւնը եւ յանձն առնում ամէն տեսակի զրկանքներ ու վիրաւորանքներ : Ինչպէս վկայում է նրա աչակերտներէն մէկը՝ «Վարուժան Բրգնիէէն բաղաք գալու համար· էշ կը նստէր» :

« Վարուժանին էշ նստելն անգամ Սարգսեանը համարում է աշխատաւոր ժողովրդի համար կրած զրկանք եւ դեմոկրատիզմ» :

Ա՛խ դձ աչակերտ եւ վարժապետ, որոնք չեն կրցեր ըմբռնել տարրական դիտութիւն մը,—

Ժողովրդավարութեան ծառայած կ'ըլլաս ոչ թէ էշ նստելով, այլ վառաւորապէս բազմելով դրահագատ կառախումբերու, չքեղ ինքնաչարժ – ներու կամ սրընթաց օդանաւերու մէջ :

Արեւն Տէրտէրեանի աչակերտը ուրիչ ծանր մեղք մըն ալ գործեր է : ՎԱՀԷ

ԽՐՏՈՒՄՆԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Տեղական թերթերը ծանրակչիռ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն Պուլկարիոյ կացութեան մասին : Պելկրատի պաչտօնաթերթը, « Պորպա » կը գրէ թէ զանդուածային ձերբակալութիւններ կատարուած են, սկսելով պետական բարձրաստիճան պաչտօնատարներէ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, բնդարձակ ծրագիր մը մչակուած է արդելարաններ կառուցանելու համար, նկատելով որ եղածները ծայրէ ծայր լեցուած են : Կացութիւնը կը բաղդատուի « ամենասեւ ֆաչականութեան օրերուն հետ» :

Պելկրատի թերթը այս առթիւ յօդուած մը հրատարակելով երեք սիւնակի վրայ, կ'ըսէ թէ ձերբակալութիւնները տեղի ունեցած են ամբողջ երկրին մէջ, եւ թէ կալանաւորներուն մէջ կը գտնուին բանուորներ, դիւղացիներ, մտաւորական – ներ, նախարարներ, խորհրդարանի անդամներ եւն. « բոլորն ալ պարկեչտ համայնավարներ, բարեկամ՝ Եուկոսլաւիոյ» :

Լոնտոնի դիւանագիտական չրջանակներէն կը հաղորդեն թէ ձերբակալութիւններ կատարուած են նաեւ զինուորական բարձր չրջանակներու մէջ : Այս գործողութիւնները նախարան կը համարուին չընդալից դատավարութեան մը, հետեւողութեամբ Մոսկուայի :

Պելկրատի թերթերը կ'ըսեն թէ միայն Փլեւնայի չրջանին մէջ ձերբակալուած են 2500 հոգի, 4/5ը քաղաքական ամբաստանութիւններով :

ՄԱՐՍԷԼԻ երկաթուղիներու կառքերէն մէկը երբ դրամ կը փոխադրէր, յարձակում կրեց չորս ուազակներու կողմէ որոնք անհետացան երեք միլիոն Ֆրանք թոցնելով :

ԱՄԵՆԱՑՆ ՍՐԲՈՑ (Toussaint) տօնի արձակուրդին առթիւ, « Ցառաջ »ի յաչորդ համարը լոյս կը տեսնէ երկ. օր :

Ցրահասայի ներքին հոգերը

Նախարարական խորհուրդը առաջին նիստը պիտի դումարէ վաղը, չորեքչաբթի, զբաղելու համար անմիջական խնդիրներով : Իսկ հինդչաբթի պիտի ներկայանայ Ազգ. Ժողովին :

Տեղական թերթերը այս առթիւ համբերու – թեան յորդորներ կը կարդան ժողովուրդին, պարզելով կացութեան դժուարութիւնները : Դահլիճը հազիւ կազմուած, վերսկսան բանուորական խլրտումները : Փարիզի մետաղագործական բան – ուորները գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամ – ուան համար, յաւելում պահանջելով : Քալէի չրջանին հիւսուածեղէնի բանուորներն ալ 232ի դէմ 244 ձայնով որոչեցին գործադուլ յայտարարել Բչ. օրէն սկսեալ, առանց պայմանաժամ որոչելու :

Այս խլրտումներուն ուժ կուտայ համայնավար կուսակցութիւնը, որուն տիրապետութեան տակ կը գտնուի Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը : Միւս Արհեստակցական Միութիւններն ալ կը պնդեն իրենց պահանջներուն վրայ, զգուչանալով ծայրայեղութիւններէ :

Դահլիճը կը գտնուի այլապէս ծանր դժուարութեանց առջեւ : Նախ՝ ստիպուած է հաւասարակչռել 1950ի ելմտացոյցը : Յետոյ՝ նկատի առնել Մ. Նահանգներու դիրքը՝ Մարշըլի ծրագրին գործադրութեան առթիւ :

Թերթերը կը դրեն թէ Եւրոպայի Տնտեսական Գործակցութեան ընդհ. վերատեսուչը, Հոֆմըն, որ Փարիզ եկած է, նոր ազդարարութիւն մը պիտի ուղղէ 19 «մարշըլեան» պետութեանց, որպէսզի փութացնեն իրենց միացումը եւ արագօրէն զարկ տան իրենց արտադրութեանց : Հրատարակուած տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ Ամերիկացիները անհամբեր դառնալ սկսած են, մինչեւ անդամ «ձանձրացած՝ Եւրոպայի օգնելէ» :

Ամերիկացի մասնագէտներու կարծիքով, Մարշըլի ծրագրին գործադրութենէն երկու տարի վերջը, Եւրոպա հազիւ սկսած է իրական գործ մը կատարել, անտեսապէս անկախ դառնալու համար, երբ դադրի ամերիկեան օգնութիւնը :

Ուրիչ դժգոհութիւններ ալ յայտնելէ վերջ, Ամերիկացիները կը սպասեն որ տեսակ մը անտեսական դաչնակցութիւն հաստատուի արեւմտեան Եւրոպայի երկիրներուն միջեւ, ամէնէն ուչը մինչեւ 1950 մարտ :

★ Նախկին վարչապետներէն Փոլ Ռէյնօ չարունակելով իր պայքարը ներկայ կարգուսարքին դէմ, կը պահանջէ լուծել Ազգ. ժողովը :

Չօր. տը Կոլլ փոխանորդը, Պ. Փլեւնէքի, ճառ մը խօսելով Լիլլի մէջ, յայտարարեց.— « Եթէ դահլիճին բացերը դոցուէցան, պետական դանձը դատարկ է : Ոչ մէկը կը հաւատայ թէ ներկայ դահլիճը պիտի կրնայ խնայողութիւններ կատարել, երբ յաչորդական կառավարութիւններ չկրցան » :

Չինուորական միութիւն արաբական պետութեանց

Արաբական Դաչնակցութեան Քաղաքական յանձնախումբը որոչեց միացնել արաբական եօթը պետութեանց զինուորական ուժերը, ի խնդիր հաւաքական պաչտպանութեան : Մասնագէտներու յանձնախումբը դործի պիտի ձեռնարկէ Նոյ. 10ին, որոչ ծրագիր մը յօրինելու համար :

Իրազեկներ « պատմական» կը համարեն Արաբական Դաչնակցութեան վերջին ընդհ. ժողովը եւ կը հաւատան թէ մեծապէս պիտի վերահաստատուի արաբական աչխարհին քաղաքական միութիւնը, եթէ որոշած որոչումները դործադրուին :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Եգիպտոսի, Իրաքի, Լիբանանի, Սուրիոյ, Եէմէնի, Սէուտի, Արաբիոյ եւ Յորդանանի ներկայացուցիչները արդէն իսկ հաւանութիւն յայտնած են հաւաքական ապահովութեան դաչինքի բնդհ. կէտերու մասին : Զինուորական մասնագէտներուն կը մնայ ճշդել մանրամասնութիւնները :

Արաբական Դաչնակցութեան քաղաքական յանձնախումբը նորէն ժողով պիտի դումարէ Դահլիճի մէջ, վերջնական ձեւ մը տալու համար ծրագրին : Ցետոյ իւրաքանչիւր պետութիւն պիտի վաւերացնէ դաչինքը : Եթէ որեւէ պետութիւն մերժէ վաւերացնել, միւսները կէս ճամբան պիտի չմնան :

Ապահովութեան դաչինքին նպատակն է արաբական աչխարհը պաչտպանել արտաքին յարձակումներու դէմ, ո՛ր կողմէն ալ փորձուի :

ՍՈՒՐԻՈՑ ԵՒ ԻՐԱՔԻ ՄԻԱՑՈՒՄԸ ՁԱԽՈՂՄ՞Ը

Le Mondeի Ուչինկթընի թղթակիցը կը հաղորդէ թէ Նուրը Ինկած է Սուրիոյ, Իրաքի եւ Յորդանանի միացման ծրագիրը, իրրեւ հետեւանք Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Եգիպտոսի վարած քաղաքականութեան :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԵՒԵԼՔԻՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

ՅՈՒԵՏԻ ՍԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ

Սթոքհոլմ , 700 տարիէ ի վեր մայրաքաղաքն է Շուէտի : Կարգ մը հիացողներու համար՝ « Հիւսիսի Վենետիկ»ն է : Անգլիացի գրողներ բաղդատած են զայն Աւստրալիոյ մայրաքաղաքին՝ Սիտնէյի հետ : Իսկ իրենք Շուէտացիները , արդար հպարտութեամբ կը կոչեն զայն «Մելա – րըն լիճի թագուհին» :

Աշդարեւ, եթէ Վենետիկ եզակի քաղաք է , Սթոքհոլմն ալ աննման է , ինչպէս , կը բացատրէի պատասխանելով իրենց հարցումներուն :

Տեղացիները կ՚ընդունին թէ, չատ պաղ եւ պահպանողական են, եւ մասամբ չիտակ է, չատ կէտերու մէջ կը նմանին Անգլիացիներուն : Այս է պատճառը որ յաճախ պաշտօնական կը վար – ուին առաջին հանդիպումին, սակայն երբ վար – ժուին՝ կը փոխուին :

Սթոքհոլմ իր 800 հազար բնակիչներով, ա – մենագեղեցիկ քաղաքն է ոչ միայն Շուէտի, այլ եւ Եւրոպայի, չատ մը տեսակէտներով : Լոնտոն իր պատկառելի դիրքով, դրամատուներով եւ Trafalgar Squareով կամ խորհրդարանով :

Փարիզը չքեղ է եւ հոյակապ՝ Etoileով եւ Place de Concordeով, պատմական բիւրաւոր չէն – քերով : Գեղեցիկ են Հռովմն ու Վիէննան, էին նաեւ Պերլին կամ Փէշթա : Սակայն տարբեր է Սթոքհոլմ : Տարբեր է իր հրապոյրը, աննման իր լիճերով եւ 95.000 կղզիներով, ծառախիտ ան – տառներով : Կանաչութիւն եւ ջուրեր , ջուրերու մէջ վիլլաներ , մէկը միւսէն գեղեցիկ :

Ամէն գրող, նկարագրելու համար Սթոքհոլ – մը, զայն նմանցուցած է իր չատ սիրած մէկ վայ – րին կամ քաղաքին :

Կիւսթաւ Ասպրինք, ծանօթ Շուէտացի հեղի – նակ մը, արդար կը դնէ եւ ոչ չափազանցեալ , որպէսզի Սթոքհոլմ ճանչցուի իբրեւ «Թագուհի Պալթիկ ծովու» եւ ոչ թէ միայն Մելարտօ լիճին, որ կը միանայ Պալթիկ ծովուն : Լիճին անուշ ջու – րերը հոն կը խառնուին Պալթիկի աղի ջուրերուն եւ ունի արտակարգ համ լողնալու պահուն :

Այս աքանչելի չքեղ տեսարանը, առաջին իսկ ակնարկով կը հրապուրէ օտար այցելուն : Քա – ղաքը բաժնուած է երկու մասերու : Հին մասին մէջ կան չատ համեստ չէնքեր, նեղ փողոցներ ուր տակաւին կը դանուին բնակիչներ : Իսկ քաղաքին աւելի նոր եւ արդիական մասը աչքի կը զարնէ բանուորներու համար պատրաստուած մեծ չէն – քերով, բազմաթիւ յարկաբաժիններով ,որոնք նոր փայլ մը կուտան քաղաքին :

Ամենագեղեցիկ մասը մայրաքաղաքին ճիշդ կեդրոնն է, մեծաչուք քաղաքապետարանով, Մե – լարտօ պետին եզերքը, հսկայ եւ պատկառելի չէնք մը, նորադոյն ճարտարապետութեամբ, սա – կայն արտաքնապէս դասական ոճով : Ներսը կը ծառայէ իրրեւ թանգարան ուր նկարներ Շուէտի պատմութիւնը կը ներկայացնեն հին եւ արդի ժա – մանակներու մէջ :

Շէնքի չինութիւնը արժած է մօտաւորապէս մէկ միլիոն սթերլին, տեւելով 12 տարի, 1911էն մինչեւ 1923 : Անցեալ Մեծ պատերազմի տարի երբ աշխարհ կը քանդուէր , այս երկիրը, հաւատարիմ խաղաղասիրութեան , չինելով կը յառաջանար :

Արտաքին երեւոյթէն դատելով , օտարը կը կարծէ թէ, հարիւրաւոր տարիներ առաջ չինուած է : Մարդ պէտք է տեսնէ արդի ճարտարապե – տական յառաջդիմութեան, նկարչութեան եւ գե – ղարուեստի այս նրբագոյն օրինակը, ուշադրու – թեամբ դիտելով հարիւրաւոր սենեակներն ու սա – լոնները : Այս չէնքը համարուած է գեղարուեստի արդիական կոթող մը, միակը իր տեսակին մէջ : Երկու հազար հոգի կրնան պարել վարի սրահը : Մարմարիոնէ չինուած են թէ սալայատակը եւ թէ պատերը : Ուրիշ ընդարձակ սրահի մը մէջ 800 հոգի կրնան ճաշին մասնակցիլ պաշտօնական օ – րեր :

Միայն սալոնի պատերուն գեղարուեստական խճանկարներուն համար 25 միլիոն ապակի գոր – ծածուած է : Նկարները ցուցահանդէսն են Շուէ – տի պատմութեան եւ Շուէտացի հռչակաւոր հայ – րենակիցներու :

Սալոնին ճիշդ կեդրոնը կայ Սթոքհոլմի պատկերը, իրրեւ թագուհի Մելարտօ լիճի, իսկ պատկերին աջ եւ ձախ կողմերը՝ կան նկարը արեւելեան եւ արեւմտեան երկիրներու պատկեր – ները իրենց ազգային տարազներով : Շրջիկներու յատուկ ընկերութիւններ առաջնորդի միջոցաւ կուտան պէտք եղած բացատրութիւններ :

Բնական գեղեցկութիւնն է որ Սթոքհոլմը հրապուրիչ կը դարձնէ : Իրարու մօտ են խորհր – դարանը, թագաւորին պալատը, Օփերան եւ բազ – մաթիւ պետական հաստատութիւններ :

Գիշերը, լոյսերու մէջ այդ ջուրերը, փայլ մը եւս կուտան սիրուն քաղաքին, ուր կր տիրապե – տեն հանդարտութիւնը եւ լռութիւնը : Ոչ ինք – նաշարժներու ժխորը կը լսուի, ոչ ալ հեծելա – նիներու զանգակը : Միլիոններով հեծելանիւնե – րու մէջ հրաշք է ասիկա : Հրապարակները հազա – բաւոր հեծելանիւներ կը տեսնուին, որոնք պաշ – տօնեաներու կը պատկանին : Կ՚ըսուի թէ ամենա – չատ հեծելանիւ ունեցող քաղաքը Սթոքհոլմ է, չետոյ Քօփէնհակը: Քալողներէն աւելի է թիւը կիներուն եւ մանուկներուն որոնք խումբ խումբ հետեւելով հեծելանիւներով հեռաւոր տեղերը կը ճամբոր – դեն :

Ճիշտակութեան արժանի է նաեւ բացօթեայ թանգարանը, եւ կենդանաբանական պարտէզը, Skansen , բարձր բլուրի մը վրայ, ուրկէ հիանալի տեսարան մը պարզուի, մանաւանդ երբ մայրա – քաղաքը չողայ լոյսերու մէջ : Աքանչելի տեսա – րան մը կը պարզեն մանաւանդ լիճերու վրայ բա – նող մակոյկները, որոնք մօտակայ կղզիները կ՚եր – թան, զբօսանքի եւ մարզական խաղերու առթիւ :

Այս պարտէզին մէջ ցուցադրուած են չատ հին դարերէն մնացած տախտակաչէն տուներ : Առ – անին բոլոր գործիքներն ալ տախտակէ չինուած են : Տարբերութիւնը աննչան է հին Հայաստանէն կամ Թուրքիայէն : Փքոց (քէօրիւկ) ալ կայ, ինչ – պէս եւ երկար ունելի (մաչա), կրակը բռնելու համար : Կան տախտակէ տաններ, օրօրոց, դը – դալներ, մեծ ու պզտիկ : Պահուած են ճիշդ նոյն ձեւով, ինչպէս նախահայրերուն օրով : Հին տա – րազներով կիներ, խանութներու մէջ կը ծախէին յիշատակներ : Խումբ մը երիտասարդ եւ երիտա – սարդուհիներ սկսան երգել ու պարել, պճնուած իրենց ազգային տարազներով, կարմիր ու կա – նանչ, յիշեցնելով հայկական մեր տարազները :

Կարծես մասնաւոր հրապոյր ունին ամէն ազ – գի հին սովորութիւնները, որոնց պէտք է մնալ հաւատարիմ, իբր նուիրական ժառանգութիւն :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՔԻՉԻԽԵԱՆ

Հիւլէական ռումբին դէմ

Ամերիկացիները միշտ մանրամասնութիւն – ներ կը հաղորդեն հիւլէական փորձերու մասին :

Այլեւս հաստատ է որ, Սովետական աչխար – հում նոյնպէս վերջին տարիները տենդային աչ – խատանք են կատարում թէ հիւլէական ռումբեր չինելու եւ թէ անոնց դէմ պաչտպանուելու հա – մար :

Այս չափազանց կարեւոր գործին գլուխը կանգնած է Սթալինը, իրեն օգնականներ ունե – նալով մասնագիտական բաժնում՝ Ակադեմիկիկոս Իոֆֆէն, եւ վարչական՝ Բերիան եւ Միկոյեանը : (Այս չորսից երկուսը Վրացի են, մէկը Հայ եւ միւսը Հրեայ) :

Ճիշդ է նկատում ռուսական ամսաթերթի մը աչխատակիցը, որի յօդուածից օգտւում եմ ներ – կայ դրութեանս համար — թէ միամտութիւն կը լինէր սովետական թերթերի մէջ փնտռել գաղտնի գէնքերի գիւտի մասին տեղեկութիւններ եւ լու – սանկարներ :

«Ամէնէն ազատ» պետութիւնից, որտեղ հնա – րաւորութիւն է տրուած եղել «կամովին» զբաղիլ գիտական եւ արհեստագիտական աչխատանքով , դերմանացի «ապերախտ» ճարտարագէտների , պրոֆէսօրների եւ առհասարակ փախստական – ների, վկայութեանց չնորհիւ է որ, դրսի աչխար – հը կարողանում է թափանցել սովետական ներ – քին աչխարհը : Սրանց տուած տեղեկութիւնները, որ լոյս են տեսնում օտար մամուլի մէջ , հնարա – ւորութիւն են տալիս անելու բաւական հիմնա – ւորուած ենթադրութիւններ, թէ այնտեղ, սովե – տական երկրում, ահագին աչխատանք է թափւում հիւլէական զէնքի դէմ պաչտպանուելու միջոց – ների մասին :

Սովետական գիտնականները մի քանի տարի է ինչ զբաղած են միջոց մը գտնելու եւ հիւլէա – կան ռումբը պայթեցնելու 25 քիլոմեթր հեռաւո – րութեամբ :

Ցեռւոյ, կը յանան արագութեամբ դերազան – ցող ամբաճիղ սաւառնակներով գրոհ տալ եւ ան – զործութեան մատնել թչնամի օդանաւերը, նախ քան հիւլէական ռումբ նետելը :

Երրորդ միջոցն է — հիւլէական ամբաճիղի ոչնչացումը հրթիռով, որ գործում է անթել հե – ռադրի միջոցով, միացուած ռադարի :

Անդրկովկասի աչխատանոցում փորձեր կա – տարող մասնագէտները, այս տարուան Մայիսին յաջողել են հիւլէական արտադրութիւնը պայ – թեցնել չորս քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ : Սովետական մասնագէտները յոյս ունին որ մին – չեւ 1951, պիտի յաջողին կատարելագործուած զործիքների միջոցով հիւլէական ռումբը պայթե – ցնել 25 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ :

Ներկայիս հիւլէական ռումբի դէմ պաչտպա – նողական ցանցեր են կառուցում համաձայն որոշ ծրագրի մը :

1) Փորձառութեամբ հաստատելով, որ ռա – դարի չորս գործիքով ճչգրտօրէն որոչւում է մօ – տեցող սաւառնակի գտնուած տեղը, կառուցում են հետեւեալ ռադարի դիծերը :—

Ա.— Արեւմտեան ռադարի գիծը, որ անցնում է Լենինկրատից Ռիգայի վրայով Քէօնիկսպերկ Շտետին, Դրէզդէն, Պրագա, Պուքրէչ մինչեւ Վառնա :

Բ.— Հիւսիսային Ռադարի գիծը՝ Մուրմանս – կից մինչեւ Պետրոպաւլովսկ :

Գ.— Ասիականը — Թաչքենդից մինչեւ Պորտ – Արթուր :

Ներքին Ռատարի գիծը — Բադուի նաւթային հողամասերը պաչտպանելու համար՝ Բաթումից անցնում է Նովորոսիսկ, Երեւան, Թիֆլիզ, Բա – գու, Թերբենդ, Դիաս, մինչեւ Զիթանա :

2) Ինքնապաչտպանութեան ազդու միջոցնե – րով օժտուած են ճարտարարուեստական կենդ – րոնները եւ նաւթային չահագործման վայրերի 140 կէտեր :

3) Եւ, վերջապէս, «Իոֆֆէի ճառագայթնե – րով» պէտք է մատակարարուի «նախապահպանո – ղական գօտին», որտեղից կարելի պիտի լինի պայ – թեցնել որոշ հեռաւորութեանվրայներսոզոսկած թչնամու հիւլէական ռումբերը : Ջանազան կա – րեւոր վայրերի թուին նման «նախապահպանողա – կան գօտիներով» պաչտպանուելու է նաեւ — Բա – գու, Թիֆլիզ, Մոզդոկ, Բաթում, Լենինական եւ Դերբենդ նաւթային խմբաւորումը :

Սովետական եւ գերմանական մասնագէտնե – րը, Բալտեան երկիրներում փորձեր են կատա – րում մագնիսական միջոցներով վար առնել թըչ – նամու սաւառնակները :

ԲԵՆՕ

Հապաստանի ոսկերիչները

(Ամփոփուած երեւանի թերթերէն)

Հայ ոսկերիչներու արուեստը աւելի քան 3000 տարուան հնութիւն ունի : Վանի մօտ հին բերդի մը պեղումներէն երեւան եկան նորագոյն փորձ – գրութիւններով պատած ոսկիէ եւ արծաթէ կուա – քեր : Գիտնականները որոշեցին որ տառնք կը պատկանին Ուրարտուի դարաշրջանին, հայ ժո – ղովուրդի նախնիներու ժամանակին : Վանի յայտ – նի ոսկերիչ վարպետները եւ իրենց աչակերտները կ՚երթային հիանալ այդ կուաքերուն վրայ :

Վահան Դիւնիսեան, Գարբիէլ Յովհաննէս – եան, Տիգրան Աւագեան Հայաստանի ոսկերիչնե – րու հին սերունդի ներկայացուցիչներ են :

Տիգրան Աւագեան չատ բծախնդիր եւ պա – հանջկոտ է : Գ. Յովհաննէսեան կը պատրաստէ կուժեր, թասեր, գաւաթներ :

Վ. Դիւնիսեան փորագրող է : Արծաթի վրայ կը չինէ նրբագոյն հիւսուածք, նկարներ , տեսա – րաններ, Ս. Գրքէն եւ Գուրանէն քաղուածքներ, Արեւելքի փիլիսոփայ բանաստեղծներու գըր – ուածքներէն տողեր :

Արծաթագործութեան մէջ հազուագիպ է որ միեւնոյն վարպետը եւ ձուլէ, եւ չինէ, եւ զար – դապատէ գործը : Այդ աչխատանքը կը բաժնուի երկու հոգիի միջեւ : Այդպիսի բարեկամութեամբ կ՚աչխատին Յովհաննէսեան եւ Դիւնիսեան : 1915ի Թրքահայոստանէն փախչողներէն են որ կը հիմ – նեն արհեստանոց Երեւանի մէջ :

Արեւելքի մէջ արծաթը սիրուած մետաղ է : Տասներորդ դարուն Նարեկացին կը յիչատակէ աքանչելի արծաթէ անօթներ, պատրաստուած հայ վարպետներու կողմէ : Էջմիածնի մէջ կայ ոսկիէ խաչ մը որու մասին գիտնականները կ՚ըսեն թէ ԺԲ.— ԺԴ. դարու գործ է : Այդ խաչի մէջ ազուց – ուած է փոքրիկ անգին քար մը որու վրայ փո – րագրուած է արծիւի պատկեր մը : Հայաստանի թանգարաններուն մէջ կան եկեղեցական անօթ – ներ, մնային պիտոյքներ, զէնքեր, չինուած միջ – նադարեան հայ վարպետներու կողմէ : Ամէն եր – կիր եւ ամէն գաւառ ունի իր սիրած ձեւերը, իր զարդերը : Թուրքիայէն Հայաստան գացող վար – պետներ վարժուած ըլլալով Թրքական ոճին, սկիզբները կը վերակառուցէին : Բայց Հայաս – տանի զարդերու հարստութիւնն ու ճոխութիւն – ները հնարաւորութիւն տուին կերտելու ալ աւե – լի կատարեալ չինուածքներ :

Ոսկերիչներու արուեստը, պատմական յուչար – ձաններու վայրերու մէջ՝ էջմիածնի , Գեղարդի Սեւանի մէջ ուսումնասիրեցին խաչքարերու զար – դերը եւ առանձնայատկութիւնները , էջմիածնի վանքի հին ձեռագիրներու զարդանկարներ եւ առարկաները : Մոսկուայի ցուցահանդէսին մէջ՝ Երեւանի վարպետներուն չինած երկու արծաթէ անօթները մեծ ուչադրութիւն գրաւեցին ինչպէս եւ 1922ի Փարիզի ցուցահանդէսին Երեւանի վար – պետներու ծխատուփերը, մոխրամանը եւ մէկ ա – նօթը վրան արծաթափայլ ձուկերը :

Ոսկերիչներու Արաէլին մէջ կ՚աչխատին ոս – կերչական արուեստի արծաթէ լարերէ հիւսուածոյ չինուածքներ պատրաստելու մասնագէտներ : Հայկ Մարտիրոսեան եւ Վահան Հայգազործեան որոնք արծաթ լարերէն կը չինեն ժանեկանման զարդեր : Այդ արտէլին մէջ կ՚աչխատի ոսկերիչ

Ս. Թութիւնճեան (Շարասան)

« Ցուսաբեր »ին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ ողբացեալ Սարգիս Թութիւնճեանի մասին, որուն եղերական մահը հաղորդած էինք արդէն օր.—

Ծառնուած էր իր ժամանակի դրական կեանքին հետ, Սկիւտարի մէջ, ուր կ'ապրէր ինքն ալ: Մտերիմ բարեկամներէն էր Տիրան Զրաքեանի, որուն կեանքին անտիպ դրուագներ կը պատմէր երբեմն: Ունէր հարուստ յուշեր իր շրջանին եւ ժամանակակիցներուն մասին: Իրրեւ Թատերական քրոնիկագիրը, մասնաւորաբար կը հետաքրքրուէր Թատրոնով, դերասաններով եւ Թատերական դրականութեամբ: Գրած էր « Հայ բեմը եւ իր դործիչները» խորագրով ուսումնասիրութիւն մը, որ վարձատրուեցաւ Իզմիրեանց դրական մրցանակով, 1915ին: Իր քրոնիկները եւ ուսումնասիրութիւնները առհասարակ կը ստորագրէր Շարասան կեղծ անունով :

Տարիներէ ի վեր նիւթեր կը հաւաքէր Պետրոս Ադամեանի կեանքին մասին: Իր արմատրութեան տակ ունէր հայ բեմի այս մեծագոյն ու վաստա –

Հրանդ Աբրահամեան, ծանօթ իբրեւ ամենանուրբ թելեր ունեցող ոսկիէ չղթաներ չինող: Արտէլին մէջ կ'աշխատին 20 աշակերտներ: Անոնց մեծ մասը միջնակարգ դպրոց կը յաճախեն :

Հայաստանի կեդրոնական Թանգարանին մէջ ցուցադրուած է անոնց չինած մէկ մեծ թասը, որուն վրայ նկարուած է Յովհաննէս Թուրմանեան եւ տեսարաններ անոր «Մէկ կաթիլ մեղր» յայտնի էջերէն: Այս զարդանկարները պատրաստուած են ըստ Վահան Դիւնիսեանի գծանկարներուն :

Ընդհանուրի գործածութեան համար վարպետները ներկայիս կը չինեն գաւաթներ, խմիչքի բաժակներ, բաժակակալներ, թէյի եւ ճաշի դրգալներ, որոնք կը զարդանկարուին հայկ. ոճով : Իւրաքանչիւր վարպետ կը չինէ նաեւ թաս, անօթ եւ սկուտեղ, դնելով իր անհատական ստեղծագործութիւնը եւ վարպետներու աւանդութիւնը :

ՍԵՒԱՆԱՑ ԼԻՃԸ մեծ նշանակութիւն ունի Ս. Հայաստանի տնտեսութեան համար: Իր ջուրերը դարձած են գիտնականներու ուսումնասիրութեան առարկայ: Հայաստանի գիտութիւններու ակադեմիայի կենսաբանական բաժինը կազմակերպած էՍեւանայ լճի ափինկենսաբանական կայան մը որ պիտի դբաղի «իչխան» ձուկերու աճումով եւ պահպանումով: Այս տեսակի ջրակենսաբանական կայաններ հիմնուեցան նաեւ Հայաստանի ուրիշ լիճերու մօտ, դրաղելու համար ձկնկիթներու աճման գործով: Սեւանայ «Հայ ձուկ» բնկ. սեռութեան յանձնած է 2000 կենդանոր (կենդանները» 100 քիլօ) ձուկ: :

★ *Սեւանի բանուորական աւանը կը բարեկարգուի եւ կը վերափոխուի: Երկյարկանի եւ եռյարկանի բնակելի չէնքերու մէջեւ տարածուած է ծառադարդ զբօսավայրի : Աւանը ունի ջրմուղ եւ քանի մը ամիս վերջ՝ պատրաստ կ'ըլլայ կոյուղին:*

կաւոր դործիչին չուրջ անտիպ ու չհեղեան վաւերադրերը, դրօս մտադրած էր հրատարակել մօտերս, առանձին հատորով :

Կը մտածէր յատկիկայ տարի մեկնիլ Վենետիկ, իր աղջկան մօտ: Կ'ուզէր հոն հաստատուիլ վերջնապէս եւ նուիրուիլ դրական աշխատանքի՝ օդտուելով Ս. Ղազարու վանքին հարուստ ու ճոխ մատենադարանէն: Ցաճախ կը խօսէր իր ծրագիրներուն մասին, որոնցմով ոդեւորուած էր եւ ղրօս կ'ուզէր իրագործել, «դեռ մահուան կոչնակին ձայնը չառած», ինչպէս կ'ըսէր ինք կէս մը կատակով :

Ափսոս, « կոչնակին ձայն»ը առաւ չատ աւելի կանուխ, քան ինք կը կարծէր: Բութ ու կոյր ճակատագիրը հարուածեց դինք այնքան անակնկալ կերպով եւ աննախատեսելի դաժանութեամբ :

Մեր երէց ընկերը վարած էր ազգային պաշտօններ, հոս թէ Պոլիս: Երեք տարիէ ի վեր կ'անդամակցէր Հելիոպոլսոյ Նուպարեան վարժարանի Հոգաբարձութեան: Աշխատակցած էր Պոլսոյ եւ արտասահմանի թերթերուն, մասնաւորաբար Գահիրէի մէջ հրատարակուած «Շիրակ» ամսաթերթին եւ Թէոդիկի տարեցոյցներուն :

Պարտաճանաչ ու հաւատաւոր Դաշնակցական մըն էր մեր երէց ընկերը, բարեմօրն բնաւորութեամբ: Ունէր լայն հետաքրքրութիւններ: Կը հետեւէր ազգային – քաղաքական ու դրական կեանքին եւ յաճախ կը յայտնէր «արմատական » ու ինքնատիպ կարծիքներ :

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ

Ավինեոն, 25 Հոկտ. (Ցառաջ).— Համաշխարհային երկրորդ պատերազմին լրումին հետ, մեր հայրենիքէն անոյշ ձայն մը, կանչ մը հասաւ, որով կ'աւետուէր թէ՝ երկրի գոները բացուած են եւ 350—400.000 հայ աշխատաւորներ ներս պիտի առնուին քանի մը տարուան ընթացքին:

Անսահման ուրախութիւն պատճառեց այս աւետիսը բոլորիս համար ալ, ուր կը մտածէինք թէ՝ այլեւս հասած է ժամը քաւորդ դարու օտարութեան փուչին թօթուելով հայրենիք վերադառնալու:

Դժբախտաբար կարճ տեւեց այդ ուրախութիւնը մեր դաղութին (Ավինեոն – Փոնթէ) չուրջ 50 ընտանիքներէն միայն երկու ընտանիք բախտ ունեցան մաս կազմելու, խոստացուած թիւին մէկ չորրորդէն ալ պակաս մեկնողներուն: Մնացեալը ծանօթ է բոլորիս:

Ջեմ դիտեր թէ տակաւին որքան պիտի տքնի մեր այս աստանդական կեանքը: Ահա քառորդ դար է որ մեր աչքերը յառած ենք հայրենիքի ճամբուն: Մեր դաւակները մեծցան, հասակ նետեցին ու մեզի հասակակից դառնալով ահա հա – տիկ հատիկ, դոյդ դոյդ կը մտնեն Ֆրանսական դրօշին տակ, ծառայելու համար մեր երկրորդ հայրենիքին: Վաղն ալ մեր թոռները կը հասնին:

Աւենէ մը ի վեր աշխատանքը թուլցած է, դործերը անկայուն վիճակ մը ստացած են ու բոլոր դործարաններու դռները ամուր փակուած : Շատեր կ'արձակեն խումբ – խումբ բանուորներ: Ոմանք իրենց սովորական ժամերը դգալապէս կը կրճատեն:

Մեր շրջանի քանի մը Քառըլաժի դործարաններն ալ պանդուածային արձակումներ կատարեցին ամիսներ առաջ: Ասոնց մէջ կային նաեւ տասնեակ մը հայ աշխատաւորներ: Ընտանեկան ծանր հոդերով բեռնաւորուած՝ ի՞նչ ընէին: Իրենք–զիրենք ամէն դի զարկին եւ ի վերջոյ յուսահատելով, ոմանք գացին մինչեւ Պօլէն , այն տեղի ջրանցք – էլեկտրականի կառուցման դործին մտան: Ու հիմակ, բաժնուած իրենց ընտանեկան բոյներէն, ամուրի կեանք մը կը վարեն, 2—3 շաբաթը անդամ մը՝ մէկ օրուան համար տուն դալով: Ուրիշներ ալ անատաւային աշխատանք ճարելին ու ամրողջ օրը կացին կը փարատեն, իրենց հոդեհատորները թուչ մը հագէ չզրկելու համար: Եղան նաեւ դաղութը ձգող՝ հետացողներ, բախտ փնտռելու համար ուրիշ քաղաքներու մէջ:

Ու այսպէս, վայրավատին ու հայրենասիրկ, յաճախ կ'անիծենք մեր ճակատագրին ու անոնք, որ պատճառ եղան այս անտանելի կացութեան :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէն, 25 Հոկտ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը չատ մեծ յաղողութեամբ սկսաւ ախոյենական շրջանը :

« Ցառաջ »ի ընթերցողները արդէն ծանօթ են հոկտեմբեր 9ի եւ 16ի մրցումներուն :

Այս կիրակի, 23 հոկտեմբեր, մեր դաշտին վրայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները ճակատեցան Francheville Ա. խումբին դէմ: Այս խումբը, անցեալ տարի չէր կրցած իր դասակարգը փոխել, ուստի մեր դասակարգի խումբերուն ամէնէն զօրաւորը կը նկատուի: Որոշեալ ժամուն, երկու խումբերը դաշտ մտան եւ մրցումը սկսաւ խոր լռութեան մէջ: Մեր դաշտը, այս կիրակի, իրապէս լուռ էր, որովհետեւ համակիր բազմութիւնը գացած էր ներկայ ըլլալու Դաշնակցութեան Օրուան տօնակատարութեան :

Մերիները չատ վարանոտ խաղարկութիւն մը ունեցան — յատկապահները կարծես թմրած էին: Ամիներ ներկայացան, բայց չկրցան օգտուիլ: — Իսկ այցելու խումբը սկսաւ կրակոտ յարձակումներ գործել եւ երկու կէս նչանակել : Կիսախաղը վերջացաւ 2—0ով, ի նպաստ Francheville‹ի :

Նոր առաջադրութիւններով սկսաւ երկրորդ կիսախաղը : Ցաւալի է ըսել որ մերոնք այլեւս յուսահատած կ'երեւէին: Մրցումը այսպէս կը չարունակուէր, միօրինակ խաղարկութեամբ , երբ մեր տղաքը, վերջին պահուն, վերջաւորութեան վեց վայրկեան մնացած, մէկէն սթափեցան, կրակ կտրեցան եւ կայծակի արագութեամբ յարդորական երկու նչանակէտերով հաւասարեցան: Մրցումը վերջացաւ 2—2: ԴԻՏՈՂ.

ԼԵՀԱՍՏԱՆի մէջ պաշտօնակ եղան երեք փոխ – նախարարներ եւ ուրիշ բազմաթիւ պաշտօնեաներ, իրրեւ կասկածելի: Երկու դործակալներ ալ մահուան դատապարտուեցան, ամբաստանուած բլլալով թէ դաղտնի տեղեկութիւններ հաղորդած են չուէտական տուներու, 60 լեհացիներ հաստատութեանց մասին :

ԳԻՐՑՈՂ ՀՐԵԱՆ

Ա.

Նաթան Քաց երեսունըվեց երեսունըեօթը տարու, կակղոր, աշխատասէր Հրեայ մըն էր: Ան կը նկատուէր աշխարհի ամէնէն արագ աշխատող հեռադրական պաշտօնեան: Ես այն ատեն տասնըհոս տարեկան էի եւ հեռադրատան ցրուիչն էի :

« Սփիւռ » արագութիւն, կը կոչէին դիս, որովհետեւ քաղաքին ազդ մէջ չկար ինձի չափ արագաշարժ ցրուիչ մը: Կարդ մը մարդիկ նոյնիսկ խելացի կը կարծէին դիս: Սակայն անոնք դէլաւրաբար ազդականներս էին :

Նաթան Քաց Սէն – Ֆրէնսիսքոյէն եկած էր մեր քաղաքը, ուր չատ մը Հայեր կային եւ ես չատ կը սիրէի քաղաքը: Երբ այս համակրելի Հրեան առաջին անդամ մտաւ մեր դրասենեակը, ուրախացայ :

Միչտ կ'ուրախանայի երբ տեսնէի մէկը որ չէր բնակեր չորեկատքին դծին անդիի կողմը եւ կամ մասնաւոր բնակարաններու թաղամասը: Այս թաղամասը քաղաքին այն մասն էր ուր Հայերը չէին կրնար տուն դնել, նոյնիսկ եթէ դրամ ունենային :

Մեր քաղաքին մէջ այն համոզումը կը տիրէր թէ Հայերը անքաղաքավար էին, հետեւաբար ես միչտ դլխարկս կը հանէի վերելակներուն մէջ եւ կ'օդնէի տկարներուն :

Կ'օժանդակէի այն երիտասարդներուն որոնք փոքր անհասկացողութիւններ կ'ունենային իրենց սիրած աղջիկներուն, կիներուն կամ ուրիշներու կիներուն հետ: Ջեռքս եկածը կ'ընէի բարեկիրթ ըլլալու համար: Ջէի ուզեր որ ծագրէին Հայերու բարքերը :

Նաթան Քաց չատ արագ կ'աշխատէր եւ կակղոր Հրեայ մըն էր, իսկ ես մեր հեռադրատունէն քաղաքին ուեւէ մէկ կողմը կրնայի երթալ ուեւէ ցրուիչէ աւելի արագ եւ Հայ մըն էի: Ու երբ հոն երթայի միչտ բարեկրթութեամբ կը չարժէի: Թէեւ անդամ մը ոստիկանի մը կից մը զարկի, բայց ան ալ հեծելանիւէն վար ձգած էր դիս :

Ըսել կ'ուզեմ թէ մենք երկուքս աշխարհի ամէնէն արագաշարժ մարդիկն էինք մեր դործին մէջ, Հրեայ մը եւ Հայ մը: Ուրե՞մն: Լաւ կ'ընթանայինք :

Քաց պաշտօնն էր բարեկամանալ քաղաքացիներուն հետ, որպէսզի անոնք յաջորդ օրն իսկ մեր հեռադրատան միջոցով կրցրկէինիրենց հեռադիրները, փոխանակ Ուէսթըրն Եունիրնի դիմելու :

Մենք կ'աշխատէինք Փօսթըլ Թելեկրաֆի կազմակերպութեան մէջ:

Քաց իր կակղոր արտաքինով կը պատէր քաղաքին մէջ եւ չաճախորդ կը հաւաքէր այդ ազնիւ կազմակերպութեան համար :

Ինչ Քաց, որքան կենսունակ էր, այնքան բարձրահասն կը խնդար, որքան երջանիկ էր մեր տաքուկ հովիտին մէջ, խեղճ Քաց որ մեկնեցաւ :

Ասոնցմէ համար, կը սիրեմ այս խենդուկ քաղաքը: Կը սիրեմ իր բոլոր բնակիչները, որովհետեւ անոնք չուզեցին մեզ հիւրասիրել քանի որ Հայ էինք: Մեր խեղճ բարեկամներն ու դրացիները: Տէր Աստուած :

Այդ երկար հիանալի տարիները: Աճապարանքով դուրս չնետուեցա՞յ այդ քաղաքէն : Կը սիրե՞մ զանոնք, այդ ազնուական ճերմակ մարդիկը :

Հայերն ալ ճերմակ են, անոնց մէջ սեւեր ալ կան բայց անոնք արեւէն այրած են: Արդէն արեւը դարեր առաջ այրել սկսած է զանոնք, բայց ասկէ դուրս ոչինչ կայ, միայն արեւէն այրած են: Գալով ճերմակ Հայերուն անոնք ալ ունին նոյնքան տրամաբանական պատճառ մը որ կը բացատրէ թէ ինչու ճերմակ մնացած են, արեւը չէ այրած դիրենք, կամ բաւականաչափ չեն կեցած արեւուն տակ:

Սակայն սեւ թէ ճերմակ, անոնք չէին հաւներ Հայերուն, չէին ախորժեր Հայերու բարձրաձայն խնդուքէն :

Գանք Քացին: Ան եւ ես լաւ բարեկամներ էինք: Ես վարպետ էի գործիս մէջ, դիտէի մեքենագրել, հեռաձայնին պատասխանել կամ հեռադիր մը դրել :

Այսուհանդերձ պարզ ցրուիչ մըն էի եւ կ'ուզէի չարաւեւելով բարձրանալ եւ բլլալ տասնըվեցերորդ փոխ–տնօրէն: Ասիկա ամենաբարձր պաշտօնն էր բացի եթէ ազդականութիւն ունենայիր Քլէրընս Մայքէյլի հետ :

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԱՐՈՑԵԱՆ

Թղթակցին քաղած տեղեկութեանց համա – ձայն, մասնաւորապէս Ուշինկթընի եւ Փարիզի մէջ նկատած են թէ Սուրիոյ եւ Իրաքի միացու – մը—Ցորդանան միանալ թէ ոչ – պիտի խանգարէ տնտեսական եւ քաղաքական հաւասարակշռու – թիւնը Միջին Արեւելքի մէջ: Այս առթիւ կը յի – շեն հետեւեալ պարագաները.— 1.— Միացման պարագային Արաբներու Հաչիմեան թեւը դրեթէ տէր – տիրական պիտի դառնայ Արաբիոյ քարիւ – ղի աղբիւրներուն: 2.— Պիտի սաստկանայ մրցակ – ցութիւնը Դամասկոսի եւ Պաղտատի միջեւ: 3.— Պիտի վնասուի Լիբանանի անկախութիւնը: 4.— Միացումէն դժգոհ պիտի մնան Սէուտի Արա – բիան, Եգիպտոսը եւ Թուրքիան: 5.— Պիտի ա – ւելնայ Գետեւիներու եւ վաչկատուն ցեղապետնե – րու ազդեցութիւնը եւն.:

Ծաւր մչակոյթ Եուկոսլաւիոյ եւ Հունգարիոյ միջեւ

Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որուն համաձայն բուռն հրացա – նաձգութիւն մը տեղի ունեցած է Հոկտ. 27—28ի գիշերը, սահմանապլուխին վրայ, տեւելով քանի մը ժամ: Զեկոյցը կ'ըսէ թէ միջադէպը հետեւանք չէ ունեցած չնորհիւ եուկոսլաւ սահմանապահ – ներու պաղարիւնութեան: Այս վերջիններս չեն պատասխանած, բայց դժուար է նախատեսել հետեւանքները, եթէ ուրիշ յարձակումներ կա – տարուին:

Զեկոյցը կ'ըսէ թէ Հունգարները չեն անցած սահմանը: Եուկոսլաւ սահմանապահները կազմ եւ պատրաստ կը մնան որեւէ պատահականութեան հանդէպ: Ամէնէն ծանր միջադէպն է այս, Թիթո – յի դէմ կատարուած բանադրանքէն ի վեր, եւ տեղի ունեցած է Պելկրատէն 200 քիլոմեթր դէպի Հիւսիս-Արեւմուտք:

Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Հունգարական դեսպանա – տան, բողոքելով այս արշաւին դէմ: Ազգաժողո – վին ալ տեղեկութիւն արուած է, միջադէպի մա – սին:

Վիէննայի գինուորական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ այս միջադէպերը պիտի բազմա – պատկուին, չղագրգռութեան մատնելու համար Եուկոսլաւիան, պարակելով աւելի վտանգաւոր հարուածներ:

★ *Մոչէ Փիժատ, Եուկոսլաւիոյ Ազգ. ժողո – վին փոխ – նախագահը, ճառ մը խօսելով, յայ – տարարեց թէ կ'ուզեն ամենալայն առեւտրական յարաբերութիւնները հաստատել արեւմտեան պե – տութեանց հետ:*

ՓԱՐԻԶ ՄԸ ՏԱՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ – ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ահռելի արկածը, որուն զոհ գացին 48 հոգի, կը շարու – նակէ յուզել հանրային կարծիքը: Մինչեւ հիմա կարելի եղած է ճշդել միայն երեք օդաչուներու ինքնութիւնը: Ածխացած բեկորները փարիզ պի – տի փոխադրուին: Air France խոստացած է 220.000 ֆրանք հատուցում վճարել զոհերու անմիջական ազգականներուն: Վարչապետը ցաւակցութիւն յայտնեց զոհերու ընտանիքներուն: Փարիզի Քա – ղաքապետական խորհուրդին առաջարկուեցաւ Մարսէլ Սերտան կոչել Palais des Sports-ի մօտակայ փողոցը:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ նախագահը, Վիլ – հելմ Փիք, յայտարարեց թէ «իրաւասու չրջա – նակներէ ստացած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆ. Միութիւնը պիտի արձակէ բոլոր գերման գե – րիները մինչեւ 1950 յունուար, բացի անոնցմէ ո – րոնք ամբաստանուած են իրբեւ պատերազմի ոճ – րագործ կամ դատապարտուած զինուորական ատ – եաններու կողմէ»: Ռուսաստան փոխադրուած գերման գերիներուն թիւը կը հաշուեն 200.000էն մինչեւ երկու միլիոն:

ՋԻՆԱՍՏԱՆի ազգայնական չրջանակներէն կը հաւաստեն թէ երրորդ աշխարհամարտ մը պիտի պայթի վեց ամիսէն եւ հետեւանքը պիտի ըլլայ ֆաշիզմի համայնավարութեան... Ուոչինկ – թընի բրիտանական դեսպանն ալ յայտարարեց, « եթէ յարձակում գործուի Հոնկ Քոնգի վրայ, պիտի պաշտպանենք զայն եւ հետեւանքը պիտի ըլլայ պատերազմ »:

ԲԱՆՒԻՈՐԱԿԱՆ գործադուլները իրարու կը յաջորդեն Մ. Նահանգներուն մէջ, լրջօրէն ջլա – տելով տնտեսական կեանքը: Աւելի քան մէկ մի – լիոն բանուորներ աշխատանքը դադրեցուցած են պողպատի ճարտարագործութեան եւ հանքերու մէջ: Նախագահ Թրումըն կը սպառնայ միջամ – տել: Մոսկուայի անթելը կը ծանուցանէ թէ «Մ. Նահանգները տնտեսական ծանր տագնապի մը մատնուած են, որեւէ պահ պատերազմ, ռազմա – չունչ չղագրգռութիւն պիտի չկրնան երկիրը փրկել նոր եւ անխուսափելի աղէտէ մը»:

ՊՈՒԲՐԻՇԷՆ կը հեռագրեն թէ Հոկտ. 30ին գնդակահարուեցան եօթը Ռումանացիներ, որոնք մահուան դատապարտուած էին վերջերս, իբրեւ խռովարար:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Նոյեմբեր 5ին, ժամը 20.30էն մինչեւ առտու, Cinéma Alcazar-ի մէջ:

Մանրամասնութիւնները հետզհետէ:

★

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 5ին, չաբաթ ե – րեկոյ ժամը 8.30ին, St. Bernard-ի սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին:

★

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. « Վարուժան» կո – միտէի կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի: Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Նոր Սերունդը:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ առաւօտ:

Մուտքը ազատ է:

★

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtes-ի սրահին մէջ: Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բոլոր խումբերու եւ բարեկամ կազմակերպութեանց:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՅԱԿՈԲ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԵՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն նաեւ տիկին Օ. ՄԻՔԱՑԷԼ – ԵԱՆ եւ ընկերվարականներու ներկայացուցիչը:

Պիտի երգեն՝ տիկին Կարապետեան (Տէսի – նէն), Զարեհ Գասեան եւ Օր. Պիւլալի:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Օր. Ցարութիւնեան, Ա. Գալուստեան, Պ. Թ. Եղիկեան, Ժ. Խաչիկեան եւ Կ. Խաչի Ռոմա – նի սանուհիները:

Մուտքը ազատ է:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՍՐՈՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Գշ. օր, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի եւ ար – ուարձաններու մասնճիւղերը կը կազմակերպեն այց մը Père Lachaise-ի գերեզմանատունը, Ահա – րոնեանի, Խատիսեանի եւ Անդրանիկի չիրիմնե – րուն: Հաւաքուիլ ժամը 3ին métro Gambetta:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑ-ԲՈՑԺ

Ժողովրդական ամսագիրք Բժշկութեան եւ Ա – ռողջապահութեան, կամ Տուճիճ բժիշկը, 9րդ տարի: — Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ:

Լոյս տեսաւ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ թիւը (105), հե – տեւեալ բովանդակութեամբ.—

Խնդիրը եւ իրենց արուեստը (Շ. ՆԱՐԴՈՒ – ՆԻ): Պատմութիւն բժշկութեան (Կ. Ց. ԲԱՄՄԱ – ՋԵԱՆ): Անձնասպանութեան մասին (ՏՈՔԹ. ՔՕ – ԼՕԼԵԱՆ): Կապոյտ հազ (ՏՈՔԹ. ՏԻՐԱՏՈՒՐ – ԵԱՆ): Թոքախտ եւ ամուսնութիւն (ՏՈՔԹ. ՍՈՒ – ՔԻԱՍԵԱՆ): Հայաստանի հողը (ՔԱՂՀԱՆ): Պատասխաններ բժանորդներու բժշկական հար – ցումներուն (ԽՄԲ.):

*Տարեկան բաժնեգինն է **500 ֆր.**: Արտասահ – ման **750 ֆրանք**: Դիմել՝ Շ. Նարդունի, 17, Rue Damesme, Paris:*

ԱՂՋԿԱՆՑ «ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ»

ՊԷՑՐՈՒԹ.— Օգն. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը 1949 — 1950 տարեշրջանին համար հիմնած է «Ու – սանողական Տուն» մը, բարձրագոյն եւ միջնա – կարգ ուսման հետեւող աղջիկներու համար:

Նկատելով որ այս տարի Հայ ճեմարանը տա – կաւին չունի գիշերօթիկներու բաժին, վարչու – թիւնս կը ստանձնէ նաեւ ճեմարան յաճախել փա – փաքող աղջիկներու սնունդի եւ բնակարանի հոգը:

Բոլոր այն ծնողները, Իրաքէն, Իրանէն, Ե – գիպտոսէն եւ այլ օտար երկիրներէ, որոնք կը փափաքին իրենց աղջիկները ճեմարան ղրկել, կրնան վստահիլ Օգն. Խաչի Շրջ. վարչութեան՝ որուն անմիջական հսկողութեան տակ կը գտնուի այս հաստատութիւնը:

Աղջկանց «Ուսումնական Տուն»ը կը գտնուի ճեմարանի նախկին չէնքին վերի յարկը:

Պայմաններուն տեղեկանալու համար դիմել հետեւեալ հասցէին.— Mme. Sassouni, Croix de Secours Arménienne, 127 rue Wadi Abou Jemil, Beyrouth – Liban:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 9ին 19a rue Caumartin: Հայերէնի դասըն – թացք ժամը 8—9:

ՀԱՄԱՅԱՐՔ. Մխիթեան Լիոնի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի հէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, 71 rue de Bonnel-ի սովորական հա – ւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր անդամ – ներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ոչ – ոք – դամներ ալ կրնան ներկայ ըլլալ:

ԳԱՀԻՐԷՆ Փարիզ հասած Պ. Ցարութիւն Պալ – եանի կը խնդրուի իր հասցէն հաղորդել Ներսէս Մաչիկեանի, «Ցառաջ»ի միջոցաւ:

Ցերեկոյթ պատահանդէս

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ Ազգասախնամ ընկերութեան կողմէ, նախագահութեամբ Պ. ԳԱՒԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի, կիրակի, 20 Նոյեմբեր, ժամը 16էն 24: GEORGE V-ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ մէջ: Երկու նուագախումբ, անակնկալներ, գե – ղարուեստական բաժին:

Սեղան ապահովել՝ ELY. 23-66:

Théâtre de la Potinière (Opéra)

21 Նոյեմբեր, երկուշաբթի դիշեր, ժամը 9ին, Գրիգոր Վահանի նոր թատերգութիւնը՝

Երկու ճամբայ

Առաջին բեմադրութիւնը Փարիզահայ դերա – սաններու ընտիր կազմով: Ի պատիւ Հայ Թատրո – նի ներկայի կարեւոր ուժերէն եւ ապագայի մեծ յոյսերէն ՕՐ. Հ. ԽՐՏՉՇԵԱՆի, խրախուսելու համար զինքը իր ընտրած ասպարէզին մէջ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԱՌԱՆՑ ՏԻՐՈՋ ՏՈՒՆԸ (վէպ)
(La Maison sans maître)

Էկօն Հոսթովսքիի, Զեխերէնէ թարգմանեց F. Berence. Editions PLON. 6 rue Garencière, Paris.

BELAVOX

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԻՆՔԵՐ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի հեղինակութիւններուն

Ուռնին, Մարօ Ջան, Իպիւ թէ ըլլայի, Գեղ – կուհին (մենախօսութիւն՝ Իրմա Պիւլպիւլեան), Իրիկուն, Ծաղկոց սարէն, Համով աղջիկ, Վրէժ, Խմբեր Փարիզի հայկ. երգչախումբ 80 հոգի):

Հրապարակ ելած են սահմանափակ թիւով օրինակներ: Դիմել հեղինակին A. BARTEVIAN 14 rue Petit, Paris (19): Հեռաձայն Bot. 99-22:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ դիմել Պ. Շաւարշ Փերճանեանի, 25 rue Berlioz:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Համախարհրդարանական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին վարչութիւնը կը տօնէ հին եւ նոր Խարբերդի տարեդարձը նո – յեմբեր 19ին:

ԵՐԳԻ ՓՈՐՁԵՐ

Սուրիայէն Փարիզ ժամանած երաժշտագէտ Ե. Քալունեի երգչախումբի փորձերը տեղի կ'ու – նենան նոյեմբեր 1էն սկսեալ ամէն երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 32 rue de Trévise, métro Ca – det: Սիրով կը հրաւիրուին անոնք որ մասնակցիլ կ'ուզեն:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 3 Novembre 1949 — Հինգշաբթի 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5990–Նոր շրջան թիւ 1401

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՀՈՓԵՐ Մ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Ատենէ մը ի վեր միջազգային դիւանագիտութիւնը լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւի Միջին Արեւելքի անցուդարձին :

Ինչպէս Ծայր Արեւելքի մէջ եւ այլուր, այստեղ ալ Զորս Մեծերն են որ իրար կը հետապընդեն, քաղաքական թէ անտեսական դետնի վրայ :

Նշանակալից է, մասնաւորապէս, Մ. Նահանգներուն եւ Մեծն Բրիտանիոյ յարաճուն զործունէութիւնը, վերջին պատերազմէն ի վեր :

Երկուքն ալ կը ջանան ամրապնդել իրենց դիրքերը, երբեմն իբրեւ մրցակից : Ֆրանսա եւս, որ այնքան վաստակ ունի Սուրիա – Լիբանանի մէջ, յաճախ կը զգացնէ իր ներկայութիւնը :

Միւս Զորը, Խ. Միութիւնը, ոչ միայն մասնաւոր պատուիրակութիւններ եւ դեսպանութիւններ հաստատեց, այլեւ բարձրաստիճան կղերա – կաններ ղրկեց մինչեւ Երուսաղէմ, յիշեցնելու համար իր շահագրգռութիւնը :

Եթէ առ այժմ խորհրդաւոր լռութիւն մը կը պահէ, այդ չի նշանակեր թէ Մոսկուա նախկին կարեւորութիւնը չընծայեր Միջին Արեւելքի :

Նոյն խորհրդաւորութիւնը չէ՞ տիրեր Թուրքիոյ հանդէպ ալ, 1925ի բարեկամութեան դաշնագրին խզումէն ի վեր :

Կը թուի թէ Անգլեւսաքսոնները անհրաժեշտ չեն դոներ ծածկել իրենց կարգ մը ձեռնարկները,— անտեսական եւ ընկերային : Մինչեւ անդամ քաղաքական եւ ռազմավարական :

Տնտեսականը բացատրութեան չի կարօտիր : Մուսուլէն մինչեւ Արաբիոյ խորերը, քարիւղի աղբիւրները են որ կը հոսին դէպի Միջերկրական, Սուրիա – Լիբանանի ճամբով :

Տնտեսականին կցելով ընկերային ծրագիր մը, Մ. Նահանգները վերջերս մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ղրկեցին Միջին Արեւելք, որ – պէսզի ուսումնասիրութիւններ կատարէ, համաձայն Թրումընի վարդապետութեան Դ. կէտին,— օգնել յետամնաց երկիրներու բարգաւաճման :

Գալով քաղաքական ճակատին, արաբական կարգ մը երկիրներու ներքին խլրտումները եւ դանազան ծրագիրներ միշտ վտ կր պահեն չահագից պետութեանց հետաքրքրութիւնը :

Քանի մը օր առաջ, Le Monde թղթակիցը կը հաստատէր թէ Լուրն ինկած է Իրաքի, Սուրիոյ եւ Յորդանանի միացման ծրագիրը, իբրեւ հետեւանք Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Եգիպտոսի վարած քաղաքականութեան : Եւ կր թուէր ծրագրին անպատեհութիւնները :

Ուրիշ իրազեկ թերթ մը, «Նիւ Եորք Հէրըլտ Թրիպիւն», որ արտայայտիչն է Մ. Նահանդներու քաղաքական եւ զրամատիրական շրջանակներուն, կը հաստատէ այս պարագան :

Նոյեմբեր 1 թուակիր թղթակցութեամբ մը, ամերիկեան օրաթերթը կը յայտարարէ թէ «Միջին Արեւելքի մէջ առ նուազն հինգ ազգեր ճնշում կը բանեցնէին Մ. Նահանգներուն վրայ, անցեալ չաբթու, ընդդէմ Սուրիոյ եւ Իրաքի միացման » եւ թէ ամերիկեան կառավարութիւնը սկսած էր լուրջ մտահոգութիւն յայտնել :

Համաձայն թղթակցին տեղեկութեանց, Դամասկոսի եւ Պաղտատի ամերիկեան ներկայացուցիչները վերջերս յաճախակի խորհրդակցութիւններ ունեցած են երկու կառավարութեանց պաշտօնատուներուն հետ : Առանց պաշտօնական հանդամանք տալու, բայց յստակօրէն պարզելով Մ. Նահանգներուն դիրքը :

Անոնք, հակառակ չըլլալով հանդերձ երկու անկախ պետութեանց միացման, թելադրած են «խուսափիլ ամբողջ շրջանին կազմալուծումէն , ինչպէս պիտի խուսափէին թոյնէ մը» :

Միշտ նոյն աղբիւրին համաձայն, նմանօրինակ խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցած են եւ կը շարունակուին Ուաշինկթընի, Լոնտոնի, Փարիզի, ինչպէս եւ Միջին Արեւելքի մայրաքաղաքներուն մէջ ուր «իրարանցում պատճառած է Մեծն Սուրիոյ ծրագրին յարուԹիւնը» :

— « Գահիրէի, Պէյրութի, Ամմանի, Ռիատի (Արաբիա) եւ Եաֆա – Թել Ավիւի մէջ ամերիկեան դիւանագէտները կը ջանան ապահովել հանդարտութեան պահպանումը շրջանի մը մէջ ո – րուն անդորրութիւնը կենսական կր համարուի արեւմտեան պետութեանց ամենալայն շահերուն համար» :

Շ.

Մեր Համակրանքը

Լատինական Մեռելոցի առթիւ (Toussaint) երեքշաբթի օր դերեզմանատունները կը յորդէին անհամար բազմութեամբ, մայրաքաղաքէն մին – չեւ յետին դիւղը :

Այս առթիւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի եւ արուարձաններու մասնաճիւղերն ալ այց մը տարքած էին դէպի Père Lachaise, յարդելու հա – մար Ա. Ահարոնեանի, Անդրանիկի եւ Ա. Խատիսեանի յիշատակը :

Հակառակ ցուրտ օդին, բազմաթիւ հայրե – նակիցներ եկած էին իրենց պարտքը կատարելու : Կազմակերպիչները երեք ծաղկեպսակներ բերած էին, որոնք զետեղուեցան երեք մեծ դէմքերու դերեզմաններուն վրայ :

Անդրանիկի արձանին առջեւ խօսեցան ընկեր վ. Պարոնվարդեան (յանուն Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան) եւ ընկեր Յակիմ Մկրտիչեան, վառարանելով ազգ. հերոսին ռազմական առաքինութիւնները : Ցետոյ բազմութիւնը երգեց «Իրբեւ արծիւ» :

Ա. Խատիսեանի դերեզմանին վրայ խօսեցաւ Շ. Միսաքեան, ներկայացնելով պետական մարդը, միշտ գործօն եւ հաւատարիմ, որ երբեք չընկրկեցաւ որեւէ ստանձնած առջեւ, մանաւանդ բանտարկութեան չրջանին :

Ա. Ահարոնեանի դերեզմանին վրայ յար – դանքի խօսքը արտասանեց ընկեր Հր. Բալուեան, պարզելով անոր հայրենասիրական թանկագին ծառայութիւնները, իբրեւ զրագէտ եւ իբրեւ ներկայացուցիչը Հայկական Հանրապետութեան որ ատորագրեց Սեւրի դաշնագիրը :

Բազմութիւնը դերեզմանատունէն բաժնուե – ցաւ խոր տպաւորութեամբ, չերմապէս գնահատելով Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին օրինակելի նախանձախնդրութիւնը :

Թուրքիա ստիպուած է արթուն մնալ

Թուրքիոյ Ազգ. ժողովի նստաշրջանին բացման առթիւ, Իսմէթ Ինէօնիւ ճառ մը խօսելով, պարզեց ներքին եւ արտաքին կացութիւնը : Մասնաւորապէս փառաբանեց Թուրքիոյ սերտ յարաբերութիւնները եւ զինակցութիւնները Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի հետ եւ յոյս յայտնեց թէ Եուկոսլաւիոյ հետ ալ սերտ յարաբերութիւններ պիտի հաստատուին առեւտուրով, իսկ Իսրայէլ «խաղաղութեան ազդակ մը պիտի դառնայ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ» :

— « Գալով մեր յարաբերութեանց՝ Ռուսիոյ հետ՝ անկեղծօրէն կ'ուզենք որ լաւ բլլան, բայց տակաւին ի վիճակի չեմ բարւոքում մը յայտնելու » :

Թուրքիա հոգեր ունի նաեւ պալքանեան ճակատին վրայ, մասնաւորապէս Պուլկարիոյ հետ : Ամխներ առաջ քարկոծուեցաւ Սոֆիայի Թրքական հիւպատոսարանը :

Իսմէթ Ինէօնիւ բաւարարում չի տեսներ նաեւ աշխարհի կացութեան մէջ, հետեւաբար ստիպուած են «միշտ արթուն մնալ : Երկիրը այժմ ի վիճակի է ինքզինքը պաշտպանելու բանակով մը որ վերակազմուած է համաձայն արդի դինարուեստի, աջակցութեամբ Ամերիկայի : Թուրքիա իր տեղն ունի եւրոպական հասարակութեան մէջ, եւ պիտի չնայ առանց վերապահութեան դառնալ ամէնէն եռանդուն չատագովը գրական գործակցութեան՝ եւրոպական պետութեանց միջեւ » :

Թուրքիոյ նախագահը կարեւոր ազդակ մը կը նկատէ արեւմտեան Գերմանիոյ դաշնակցային պետութիւնը՝ Եւրոպայի համար եւ կը յուսայ թէ այդ նորակազմ պետութիւնն ալ չուտով պիտի ընդունուի Եւրոպայի Խորհուրդին մէջ :

55 ՀՈԳԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔ Գ. օր, օդանաւային արկածի մը հետեւանքով, Ուաշինկթընի վերեւ : Միայն մէկ հոգի ողջ մնաց : Զոհերուն մէջ կան երկու եւրոպացիներ : Առեւտրական օդանաւ մը դարնուելով ռազմական օդանաւի մը, որ Պրազիլիոյ ծախուած էր, հազիւ հարիւր մեթր բարձրութեան վրայ ինկաւ փոթորկաբեր լիճը : Զոհերը ոչ միայն ածխացած, այլեւ կտոր կտոր եղած եւ անճանաչելի դարձած էին :

Մարշըլի ծրագիրը կրնայ ձախողիլ, եթէ...

ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՆՈՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

Մարշըլի ծրագրին վերատեսուչը, Պ. Փոլ Հոֆմըն, որ ժողովի հրաւիրած էր 19 «նպաստընկալ » պետութեանց ներկայացուցիչները , Փարիզի մէջ, մանրամասն զեկուցումով մը պարզեց Մ. Նահանգներուն տեսակէտները : Եւ կարդ մը պահանջներ դրաւ, հասկցնելով թէ անոնց դոր – ծադրութենէն կախում ունի օգնութեան չարունակութիւնը :

Վերատեսուչը չի ժխտեր երկու տարուան ընթացքին կատարուած յառաջդիմութիւնը : «Կը ծափահարենք ձեր ճիգերուն յաջողութիւնէն ի վեր մենք չփոթութեան մատնեցինք համայնավարները եւ միւս անպատկառները (պինիք), ապացուցանելով թէ նախ՝ կրնանք յաջողութեամբ գլուխ հանել տնտեսական վերելքը արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, եւ երկրորդ՝ կրնանք մխանալ, ապահովութեան հիմերը դնելու համար ընդդէմ յարձակման՝ մեր Ատլանտեան հատարա – կութեան վրայ : Եւրոպական վերականգնումի ծրագիրը այժմ կը մօտենայ կէս ճամբու նչանա – կէտին : Ժամանակը եկած է ուշադրութեամբ քննելու թէ ինչ ճիգեր պէտք է փորձել , չհուսահատիլը պահելու եւ նոր յառաջդիմութիւններ ապահովելու համար :

« Այժմ մեր բոլոր եռանդը պէտք է յատկացնենք երկու գլխաւոր պարտականութեանց : Առաջինն՝ հաւասարակշռել Եւրոպայի տոլարի հաշիւները, այնպէս որ Եւրոպա կարենայ հում նիւթեր եւ ուրիշ ապրանքներ գնել, ինչ որ կը նշանակէ դործ ճարել բանուորներուն եւ լաւագոյն կենցաղ մը ապահովել : Երկրորդ՝ լայն ծրագիր մը մշակել, զարկ տալու համար արեւմտեան Եւրոպայի տնտեսութեան : Ըսել կ'ուզեմ՝ միացնել արեւմտեան Եւրոպայի տնտեսութիւնը » :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ամերիկայի ներկայացուցիչը պահանջած է 50 առ հարիւր ընդել բաժնեչափի դրութիւնը մինչեւ Դեկտեմբեր 15, զարկ տալու համար միջազգային առեւտուրին : Ցետոյ, Եւրոպայի տնտեսական միացումը գլուխ հանել մինչեւ 1950 Մարտ :

Երեքշաբթի օր տակաւ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, այս պահանջներուն առթիւ : Եւրոպայի ներկայացուցիչները վեց ժամ վիճաբանելէ վերջ, չկրցան համաձայնիլ որոչ բանաձեւի մը մասին : Հարկ եղաւ մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմել, նոր բանաձեւ խմբագրելու համար : Թերթերը կը գրեն թէ՝ Պ. Հոֆմէն միշտ կը յիշեցնէր Անգլիոյ եւ միւս պետութեանց ներկայացուցիչներուն որ եթէ Եւրոպա հաստատ խոստում չտայ, Մ. Նահանգներու խորհրդարանը կրնայ ջնջել Մարշըլի ծրագիրը՝ ներկայ դրութեամբ :

Պ. Հոֆմըն, որ Փարիզէն պիտի երթար չորեքշաբթի օր, յետաձգեց իր մեկնումը, նկատի առնելով կացութեան փափկութիւնը :

Գերմանական բնճուկը

Արեւմտեան Գերմանիոյ հանրապետութեան նախագահը, պրոֆ. Թէոտոր Հէօս, իր առաջին պաշտօնական այցելութիւնը տուաւ Պերլինի եւ ճառ մը խօսելով հարիւր հազար ունկնդիրներու առջեւ, ըսաւ թէ Պերլինը նորէն պիտի դառնայ մայրաքաղաքը Գերմանիոյ : Ընդունելութիւնը տեղի ունեցաւ ամերիկեան շրջանին մէջ : Նախագահը ըսաւ.— « Մենք ալ հոգեր ունինք արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ,— գրաւման օրէնք, տնտեսական խնդիրներ, Ռուրի խնդիր, եւայլն, «բայց չունինք արգելարաններ» : Ցետոյ բացատրեց թէ արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը փոխանորդն է բոլոր Գերմաններու : «Ես պատրանքներ չունիմ ապագայի մասին : Գիտեմ թէ առ նուազն մէկ սերունդ պիտի աշխատի, թօթափելու համար ոճրապարտ Հիթլէրի ժառանգութիւնը : Բազմաթիւ ծանրակչիռ խնդիրներ կան մեր առջեւ : Մենք հեռու ենք խաղաղութենէն, պատերազմի դադարումէն 4ուկէս տարի վերջը» :

Համայնավար երիտասարդ մը խորհրդային թռուցիկներ կը ցրուէր քաղաքապետարանի հանդիսակաց տունին առջեւ : Հազարաւոր քաղաքացիներ զայրանալով տունին առջեւ հաւաքուեցան, քանի մը հոգի քաշեցին փողոց իջեցուցին անծանօթը, եւ պիտի ըզկտէին, բայց ոստիկանութիւնը օգնութեան հասաւ :

★ Նախագահը մասնաւորապէս չեչտեց իր ճառին մէջ.— «Կը հարցնեն թէ ի՞նչ գործ ունիմ Պերլինի մէջ : Ես կեցած եմ այստեղ վասնզի Պերլինը արեւմտեան Գերմանիոյ կը պատկանի : Կեցած եմ այստեղ, իրբեւ բանբերը միլիոնաւոր Գերմաններու որոնք լռութեան դատապարտուած են արեւելքի մէջ : Ես կեցած եմ հռչակելու համար արեւելեան չրջանի Գերմաններուն եւ բոլոր

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԵՒ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

(1915—1917)

Տիլիմանի ճակատամարտի յաջորդ օրը, լուսաբացին, Սալմաստի հովտին մէջ մեռելութիւն կը տիրէր: Թշնամի բանակի քանի մը չոկատները միայն կը գտնուէին Շօրզէօլի եւ Թամարի բարձունքներու վրայ, որոնք նոյնպէս մաս առ մաս կ'անհետանային:

« Թշնամին նահանջեր է», կը լսուէր ամէն կողմէ: Լուրը զարմանալի էր եւ նոյնիսկ անհաւատալի:

Պոլսէն մինչեւ հեռաւոր Ատրպատական ձգուած, հարուստ ռազմամթերք, փոքրաւած ու քայլ զինուորներ ունեցող Խալիլ փաշայի բանակը 3000 դիակ ձգած նահանջած էր խուճապահար, պարտութենով իրմէ շատ աւելի սակաւաթիւ ռուս զինուորներէն եւ երբեմնի «կեավուր»ներէն:

Նահա՞նջ թէ ռազմախաղ մը, կը մտածէին բոլորը եւ այս խնդիրն ստուգելու համար Անդրանիկն ու Սամսոնը հարկ եղած միջոցները ձեռնարկեցին անմիջապէս:

Դաշտը պարպուած էր թշնամիէն եւ Անդրանիկի գունդը յառաջանալով հասաւ Շէյթանաւա գիւղը, դաշտին կեդրոնը:

1915 Ապրիլ 20ին, մեր կամաւորները մտան Տիլիման: Իսկ ձիաւորներէն մաս մը ղրկուեցաւ քրտաբնակ շրջանները՝ Բրուչխօրանի եւ Աչնակի կողմերը հետազօտելու:

Հանգստեան օրեր էին եւ հայ կամաւորները զբաղած էին վրաններու դասաւորումով, հանդերձեղէններու մաքրութեամբ, կեր ու խումով եւ զարմանազան պատմութիւններով: Այդպիսի պարապմներու մէջ, ամէնէն երկչոտն ալ կը հետեւանայ: Մինչդեռ գունդի ղեկավար շրջանակը ծանր մտահոգութեան մատնուած էր: Անդրանիկ եւ Սամսոնը կը պնդէին թէ՝ Խալիլ փաշան վերադարձին կրնայ Վան մտնել եւ կոտորել Վասպուրականի հայութիւնը:

Շատ չանցած Անդրանիկի վրանը կը բերուէին երկու Քիւրտեր, իբրեւ լրտես: Սամսոնի ղրկած սուրհանդակներն էին, որոնք յաջողութեամբ Վան. գացեր ու վերադարձեր էին:

Արամէն նամակ բերած էին:

— « Տաճիկ նենգամիտ կառավարութիւնը խաբէութեամբ սպաննեց Իշխանը եւ ընկերները, Շատախի ճամբուն վրայ: Վռամեանը ձերբակալեց եւ դիշերով անյայտացուց:

Այս տարրալի վերաբերմունքը ցնցեց ամբողջ Վասպուրականը եւ տեղի ունեցաւ անխուսափելի — ընդհարում:

« Պաշարուած ենք Այգեստանի եւ քաղաքի մէջ: Կորուած ենք նաեւ գաւառներէն: Ժողովուրդի դիմադրական կորովը բարձր է: Թշնամին ու կառավարի դրօհները եւս կը մղուին մեր հերոսներու կողմէ:

« Կը դիմադրենք, բայց դրսի օգնութիւնն անհրաժեշտ է: Փութացէք: Որքան ուշանայ օգնութիւնը, այնքան պիտի նուազին ու պիտի սակրանան մեր ինքնապաշտպանութեան միջոցները:

« Զգիտեմ, ողջ պիտի մնա՞նք թէ ոչ, սակայն չտպագեցէք փրկել այս հերոս ժողովուրդը»:

Անմիջապէս դիմում կատարուեցաւ Զօր. Նազարբէգեանի: Խնդիրը ներկայացուեցաւ Կովկասեան ռազմաճակատի բնդհանուր հրամանատարութեան եւ սակայն պատասխանը կ'ուշանար...

Հայ կամաւորներէն Տիլիմանի ճակատամարտին մէջ սպաննուած էին 76 զինուորներ եւ 3 դիմարտակապետներ: Վէրքը դեռ կը կսկծար եւ վրէժխնդրութեան բոցը կը վառէր կամաւորնեբուն սիրտերը:

1915 Մայիս 16ին, վերջապէս հասաւ երանելի հրամանը:

Անդրանիկի գունդը պատմական Խանասորի դաշտն անցնելով պիտի մտնէր Աղրակ գաւառը:

Թրքահայաստանի դուռը կը բացուէր: Հերը ճուանքի մէջ էին մեր զինուորները:

«Ով որ բաջ է, ի՞նչ կը սպասէ·
Արդէն ժամանակն է քող գայ ...»

Հայկական դիւղերու եկեղեցիներու կոչնակները կը հնչէին: Մատաղի խոշոր պղինձները կ'եռային օճախներու վրայ: Երգ, պար, նուագ: Տեղացի թէ գաղթական Հայերը խոնուած էին կամաւորներու չուրջը: Սալմաստեցի, Վանեցի կամաւորները հրաժեշտ կուտային իրենց բնակավայրին, ազգականներուն եւ դրացիներուն:

Սրտառուչ էր տեսարանը: Պառաւ մամիկներ, նորահասեր, հայրատ եւ ժպտադէմ, ճամբու կը դնէին իրենց թոռները, զաւակները եւ ամուսինները:

Վրէ՛ժ, վրէ՛ժ... Այս էր օրուան կարգախօսը: Եւ գունդը մեկնեցաւ:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

«Կրեվիճ պատերազմի կը պատրաստուի

Միջազգային քաղաքական այս անստոյգ օրերուն, մեր մոլորակը սկսած է հսկայական վիճարանի մը երեւոյթն ստանալ: Կը զինուի անվերջ եւ աջը եւ ձախը: Պետական մարդիկ՝ մամուլով թէ խօսքով, կը հնչեցնեն ահազանգը, պատրաստ գտնուելու համար ապագայ բախումին:

Այս թերթը միշտ խուսափած է չոնդալից լուրերու հրատարակութենէն: Բացառիկ պարագաներու մէջ ալ, միշտ կը հրաւիրէ զգաստութեան եւ լրջութեան:

Մամուլին պարտականութիւնն է արձանագրել կարեւոր դէպքերը, որպէսզի կարելի ըլլայ որոշ գաղափար մը կազմել: Անդուլա չատ մը յօդուածագիրներ անցուդարձը կր դատեն համաձայն իրենց հայեցողութեան:

Այդ կարդէն է փախստական բոլշեւիկ մը, ռուս գնդապետ Կրիկորի Տոկայեւ, որուն առաջին յայտնութիւնները ժամանակին հրատարակուեցան « Ցառաջ »ի մէջ եւ որ վերջերս դիրք մը հրատարակեց Անգլիոյ մէջ: Տոկայեւ մարգարեսի Սոքրատովի սպայակոյտին անդամներէն էր Պերլինի մէջ եւ մասնագէտ է հրթիռներու:

Կ'ամփոփեմ իր մէկ տեսութիւնը, որ վերի խորագիրը կը կրէ :—

Այն պետութիւնները որոնք ժողովրդավար կարգեր չունին, չեն կրնար ունենալ խաղաղասիրական նպատակներ իրենց արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

Սովետ պետութիւնը որ ծանօթ է իբրեւ « աշխատաւորական բռնապետութիւն», դասական օրինակն էատոր:

« Աշխատաւորական բռնապետութիւն», դասական օրինակն է ատոր:

« Աշխատաւորական բռնապետութեան» պաշտօնական նպատակն է, վարել աշխատաւոր դասակարգին գործերը: Մինչդեռ իրականին մէջ ոչ մէկ կապ ունի աշխատաւոր զանգուածներուն եւ ժողովուրդի որեւէ մէկ դասակարգին հետ: Խորհրդային հանրապետութիւնը կը կառավարէ « 14 ընտանիք» բաղկացած անսահման բռնապետութիւն մը, գլուխն ունենալով Սթալինը: Ակնկ կը հետեւի, ուրեմն, որ խորհրդային իրաւակարգը ուղղակի թէ անուղղակի պաշտպանելու համար, պէտք է պաշտպանել « 14 ընտանիք»ներու բռնապետութիւնը, զոր կը վարէ Սթալին :

Մենք գիտենք եւ կը գնահատենք արտասահմանի ժողովուրդներուն անուցած համակրանքի զգացումները՝ հանդէպ Խ. Միութեան ժողովուրդներուն: Սակայն գիտենք, նաեւ որ անոնք տեղեակ չեն ամբողջ իրականութեան :

Եւ կ'ուզենք որ աշխարհի բոլոր ժողովուրդները իմանան թէ՝ ինչ ճակատագիր վերապահուած է մեզի, « 14 ընտանիք»ներու կողմէ : Աշխարհի բանուորները գիտե՞ն արդեօք, որ սովետ տնտեսութեան գործունէութիւնը ուղղուած է գլխաւորաբար, օգնելու համար համաշխարհային յեղափոխութեան գաղափարին: Շատ կը տարակուսիմ:

Վկայ պիտի բերեմ այս մասին, Սթալինի ինքը: — « Այդ օգնութիւնը պիտի բլլայ այնպէս, որ նախ յաղթող երկիրը (այսինքն Խ. Միութիւնը), ի գործ դնէ բոլոր կարելի ջանքերը մէկ երկրի մը մէջ, յետագային զայն զարգացնելու, քաջալերելու եւ յեղափոխութիւն պայթեցնելու համար բոլոր երկիրներուն մէջ: Երկրորդ, պէտք է հրապուրել ուրիշ երկիրներու ընկճուած, թուլատ դասակարգերը, կազմակերպել խառնուածքներ, ի հարկին նոյնիսկ զինուորական ուժ գործածել»:

Վերի միտքերը հիմնական սկզբունքներն են Խ. Միութեան քաղաքականութեան: Բացայայտ ճշմարտութիւններ՝ որոնք պէտք է նկատողութեան առնուին, կրեմլինի հետ տեւական դործակցութեան մը մասին խօսուած առեն :

Հիմա բացատրեմ, թէ ինչո՞ւ ըսի որ Խ. Միութիւնը կը պատրաստուի երրորդ համաշխարհային պատերազմի մը :

1948ի աշնան Վիչինսկի Ջղայնացաւ, երբ ամերիկացի եւ անգլիացի պետական մարդիկ հաղորդեցին թէ Խ. Միութիւնը կը պահէ երկուքուկէսէն չորս միլիոնի հասնող բանակ մը: Ես հիմա ի վիճակի եմ տալու իրական թիւր : Խ. Միութեան բանակը կը բաղկանայ աւելի քան հինգ միլիոն զինուորէ :

Ատկէ զատ, խորհրդային զինեալ ուժերու մասին խօսուած առեն, պէտք է նկատի ունենալ նաեւ ներքին նախարարութեան, պետական Ա. պահովութեան (Զեկա) եւ լրտեսական կազմակերպութեանց պաշտօնեաները: Ես այս կազմակերպութիւններու թուական արժէքի մասին դաղափար չունիմ : Սակայն գիտեմ որ ներքին եւ պետական ապահովութեան նախարարութիւնները ունին իրենց սեփական մարաջախտները, զօրավարները, սպաները, ցամաքային ու օդային ուժերը, եւն.:

Ուրիշ կէտ մըն ալ,— Համաձայն Խ. Միութեան զինեալ ուժերու փոխ – հրամանատար զօր. Կոլիքովի հրամանին, պէտք էր աւելնային կռուի պատրաստութիւններն ու կռուի ընդունակութիւնը՝ բովանդակ զինեալ ուժերուն: (Այս խնդրին մէջ ես ալ դործօն մասնակցութիւն ունեցայ):

Քաղաքականապէս « անվստահելի» զօրավարներն ու սպաները յամրաբար « քաչուելով» , անոնց տեղը զբաւեցան աւելի վստահելիներ: Դուք կրնաք հարց տալ,— եթէ Խ. Միութիւնը պատերազմի չի պատրաստուիր, ինչո՞ւ համար այքան արտակարգ միջոցներ կը գործադրուին :

Կայ նաեւ ընդհ. զինեալ ուժերու քաղաքական վարչութիւնը, որուն պետն է զօր. Շիքին: Ես

Մայիս 18ին, Անդրանիկ զբաւեց Աղրակը եւ հասաւ մինչեւ Պաչ – Գալէ գայմազամանիստ քաղաքը :

Երիցաձորէն — Բարթուղիմէոս վանք, անկէ ալ մինչեւ Պաչ – Գալէ մղուած բոլոր կռիւներու մէջ Թշնամին պարտուեցաւ համեմատաբար աւելի մեծ զոհեր տալով :

Շատ չանցած, Սալմաստ հասան նաեւ ռուսական նոր վաչտեր եւ հայ կամաւորներէն՝ Իշխանի, Համազասպի եւ Քեռիի գունդերը, որոնց երեւումը սրտապնդեց նաեւ Թրքական գրաւումի օրերուն Սալմաստէն Թաւրիզ փախած Պարսիկ – ները :

Ռուսական զօրքն ալ յառաջ խաղալով, գրաւեց Ուրմի քաղաքը եւ ամբողջ լճին ափերը եւ Սօմայի ու Գեաւառ շրջաններու մէջ:

Ռուսական զօրքը Արաքսի ափերէն, Ջուլֆայէն – Խոյ, Սալմաստ ու մինչեւ Ուրմի եւ Հէյրաբաղատ, միւս կողմէ՝ Սալմաստէն Խանասոր, (Բարթուղիմէոսի վանք) իր թիկունքն ապահովելէ ետք, այդ բոլոր վայրերու մէջ հիմնած էր բժշկա – առողջապահական կայանները, ուր՝ սըննունդ կը տրուէր նաեւ գաղթական ճամբորդնեբուն:

Այդ շրջանները հարուստ էին իրենց հիւանդանոցներով , մթերանոցներով, դինապահեստ – ներով եւ փոխադրական միջոցներով :

« Վան – Ատրպատական » շրջանի մէջ, միաժամանակ կը գործէին՝ « Համառուսական քաղաքներու Միութեան», « Տատեանըակիյ կոմիտէ»ի եւ ուրիշ բարեգործական միութեանց մասնաճիւղերը, որոնց ամէնէն հարուստ, զօրաւոր եւ հազարաւոր մասնաճիւղեր ունեցողը « Համառուսական քաղաքներու Միութիւն» կոչուած կազմակերպութիւնն էր — « Սայիւզը Գօրոտօվ»ը:

Ցետադային, այդ միութիւներ գործել սկսաւ նաեւ Խոյ – Կօթուր – Սարայ – Վան գծին վրայ:

1916էն 1917 , Կովկասէն իրենց բնակավայրերը վերադարձող հայ եւ ասորի բազմահազար գաղթականները ստացան սնունդ բժշկական օգնութիւն, դիչերելու եւ փոխադրութեան յարմարութիւններ, այն ալ ձրի:

Վերադարձող գաղթականները իրենց բնակավայրերու մէջն անգամ ռուս պետութենէն նպաստ կը ստանային, (ամիսը 3 րուբլի իւրաքանչիւր անձի համար): Հետզհետէ, անոնք ստացան նաեւ լծկանները, երկրագործական գործիքներ ու սերմնացու :

Ընդունակները պաշտօնի կոչուեցան Սայիւզ – Գօրօտովի եւ Տատեանըակիի» կոմիտէի գործերուն մէջ :

Գործի էին Թրքահայ բժիշկներ, դեղագործներ հիւանդապահներ, հաշուապահներ , կառավարներ եւ սեւ աշխատանք կատարողներ :

Առեն մը, Սալմաստի պարսիկ իշխանութեանց համաձայնութեամբ, Թրքահայ գաղթականներէն (Վան – Աղրակի Հայերէն) քաղաքապահ ոստիկաններու հարիւրեակ մը կազմակերպուեցաւ :

« Համ. քաղաքներու միութեան» Խանասորի կայանի 25 պահակներն ալ Թրքահայերէ կը բաղկանար :

Սալմաստի մէջ գործել սկսան նաեւ « Կովկասի Հայոց բարեգործական» ընկերութիւնը , որ հացահատիկներ, լծկաններ եւ սերմնացու կը բաժներ հայ գաղթականներուն :

Այդ ընկերութեան ներկայացուցիչներն էին Գրիգոր Վարդանեան եւ Բօղոսեան Իւղաչեան, երկուքն ալ ծպտուած պոլշեւիկներ :

Այդ երկու ներկայացուցիչները եւ իրենց գործակիցները, իրենց տրամադրութեան տակ գըտնուած միջոցները չտայլօրէն կը վատնէին, ցոփ կեանք վարելով : Գաղթականներու բողոքները անլսելի կը մնային Կով. Հայոց Բարեգործականի վարիչներու կողմէ :

Այս վիճակը չարունակուեցաւ, մինչեւ որ Սալմաստ հաստատուեցաւ Ատրպատականի առաջնորդ, երջանկայիշատակ Ներսէս արք. Մելիք – Թանդեան եւ վերակազմուեցաւ Հ. Ց. Դ. «Մի – նարէթի» կոմիտէն :

ԱԶԳԻՆ

ար կազմակերպութեան գործունէութեան հետ շատ սերտ առնչութիւն ունիմ եւ ամենահեղի – նակաւոր կերպով կարող եմ վկայել թէ «գործ»ը այնքան ուժգնութեամբ յառաջ չէր տարուեր,—ոչ իսկ պատերազմին առեն — որքան հիմա: «Գործ» ըսածիս միակ նպատակն է՝ ստեղծել խորհրդային դինուորին մէջ մոլեռանդ, պատերազմատենչ ոգի մը :

Ուրիշ պարագայ մը եւս պէտք է նկատի ու – նենալ: Խորհրդային զինուորը կր մարզուի այն – պէս, որ մահու չափ ատէ այն ամէնը, որ ամերիկ– եան կամ անգլիական է: Ատել Ամերիկացին ու Անգլիացին: Ատել ամերիկացի եւ անգլիացի զին– ուորը: (Տեսնել մեր յօդուածը, «Ցառաջ», թիւ 5956, Ա. Հ.):

Բացայայտ է որ հանրածանօթ ռազմական կարգախօսը՝ «սպաննէ Գերմանացին», փոխուած է «սպաննէ Եանքին կամ Անգլիացին»:

Գոյութիւն ունի զինական պաշտպանութեան հսկայական կազմակերպութիւն մր, «Օսօավիա – քիմ», սովետ. Միութեան պաշտպանութեան եւ օդային ու քիմիական ճարտարարուեստներու զարգացման ընկերութիւնը: Այս կազմակերպու – թեան մէջ է որ թրծուեցան ամէն կարգի վարիչ դասերը (քառտը), մասնաւորաբար օդային ու – ժերը: 1941—1945ի չրջանին խորհրդային օդանա– ւորդներու նուաղագոյն 50 առ հարիւրը այս կազ– մակերպութեան կողմէ մարզուեցան: Տրամաբա – նական պիտի թուէր անշուշտ , որ ան նուազա – գոյնին վերածէր իր գործունէութիւնը պատե – րազմէն վերջ. մինչդեռ ճիշդ հակառակը պատա – հեցաւ :

1948ի սկիզբները, (ուշադրութիւն տարիին) «Օսօավիաքիմ »ը վերակազմուեցաւ ընդարձակ հիմերու վրայ եւ անոր մէջէն ստեղծուեցան երեք նոր Համամիութենական զինական կազմակեր – պութիւններ, գործակցելու համար բանակին, օ– դային ուժերուն եւ նաւատորմին հետ:

« Օսօավիաքիմ »ի օդային հրամանատար զօր. Պոպիէվ արձակուեցաւ իր պաշտօնէն՝ իբրեւ «ոչ բաւական ռազմասէր» , ու անոր տեղը ղր– ուեցան «դեր – ռազմապաշտ» զօրավարներ: Ա. – նոնցմէ մէկն է օդային հանրածանօթ զօր. Նէլո– լա Քամանին: Ամբողջ Խ. Միութեան մէջ չկայ գիւղ մը, ուր տարածուած չըլլայ այս նոր կազ – մակերպութեան գործունէութիւնը:

Պէտք է նկատի ունենալ, որ այս կազմակեր– պութեան զինուորները միւս 5 միլիոն զինեալ ու– ժերու հաշիւէն դուրս կը մնան: Անոր ծախքերը նախանպէս պատերազմական նախարարութեան ելմտացոյցին մէջ չեն մտներ: Հետեւաբար կարե– լի չէ ճշդել սովետական պատերազմական նախա– հաշիւը :

Ա. Հ.

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ.— Փարիզի «Զօրօ» մանկա – կան պարբերաթերթին կ'աշխատակցի Պ. Ժան Փափ (Փափազեան):

★ Զեխոսլովաքիոյ մամուլը մեծ դնահատան– քով կը խօսի «Պումերանկ»ի մասին, որ չարժա – նկարի վերածուած է Էլիա Քազանի կողմէ (Ծա– գումով Հայ):

ԵՐԵՒԱՆԸ Է ԽՕՍՈՒՄ

(Արեւմտահայերէնի վերածուած)

ՇԱՔԱՐի ճակնդեղին մշակումը կ'աւելնայ տարուէ տարի: Այս տարի Սալիտակի, Ախուրեա– նի, Արթիկի, Կիրովականի եւ ուրիշ շրջաններուն մէջ ժամանակէն առաջ պետութեան կը յանձնեն ճակնդեղը: Լաւագոյն պարագային մէկ հեկտա – րէն կը հաւաքեն 40 թոն եւ աւելի ճակնդեղ :

ԵՐԵՒԱՆի քիմիա – տեխնիկական ուսումնա– րանը, որ հիմնուած էր 1928ին, մինչեւ այսօր տուած է 460 շրջանաւարտներ, որոնցմէ չատեր հետեւած են բարձրագոյն կրթութեան, իսկ ու – րիշներ կ'աշխատին գործարաններու եւ արհես – տանոցներու մէջ: Ուսումնարանը իր գործնական աշխատանքները կը կատարէ Լենինգրատի, Մոս– կուայի, Ուրալի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ:

Ուսումնարանը այս տարի ունի 312 ուսանող, որոնց մէջ կան նաեւ հայրենադարձ երիտասարդ– ներ: Ուսումնարանն օժտուած է համապատաս – խան աշխատանոցներով: Պիտի կառուցուի քառա– յարկ չէնք մը, իբրեւ հանրակացարան 300 ուսա – նողներու:

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏ ՇՈՓԻՆի մահուան հարիւ – րամեակին առթիւ, Երեւանի Ալ. Մեսանիկեան հանրային գրադարանը կազմակերպած է ցուցա– հանդէս մը: Նկաներ եւ գրքեր կը պատկերացնեն անոր կեանքն ու գործը :

ԲԺՇԿԱԿԱՆ կաճառի գիտական նստաշրջանը բացուեցաւ Նոր Բայազիտի մէջ: «Արեան փոխնե– րարկում»ի մասին խօսեցաւ գիտնական Վար – դանեանը :

ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ տան կից կազմակերպուած է «Գեղասէրներու» խմբակ, որուն կը մասնակցին քսանէ աւելի կիներ: Խմբակի ղեկավարն է՝ հայ– րենադարձ՝ Վարդանի Մխիթարեանը, որ խոս – տացած է ասեղնագործել Սթալինի մեծադիր նկարը :

ՆՈՐ ԲԱՑԱՋԻՏԻ ջրմուղի աշխատանքներու երկրորդ մասը լրացաւ: Քաղաքը այժմ ունի կա– նոնաւոր ջրաբաշխում: Մինչեւ 30 — 35 մեթր բարձրութեամբ բլրակներու վրայ եղած տեղերն իսկ օժտուած են ջուրի ծորակներով :

ԽԱՂՈՂի նոր այգիներ պիտի տնկուին այս տարի, Հոկտեմբերեանի չրջանին մէջ՝ 350 հէք – թար, Վեդիի մէջ 310, Կոտայքի մէջ 225 եւն.: Համադրմամբ 2000 հեքթար :

ՀԱՑԿ. ՄՇԱԿՈՑԹ– ՍՏՐՊԼՑՁԱՆի ՄԷՋ

Ստրպէյճանի բոլոր բարձրադոյն դպրոցնե – վարժական կաճառն ունի ստրպէյճանական, հայ– յերը, Ռուսերն ու Վրացիները, Թալըշներն ու Թաթարները :

Ստրպէյճանի « Լենին » պետական մանկա – վարժական կաճառն ունի Ստրպէյճանական, հայ– կական եւ ռուսական բաժին: 961 ուսանողներէն 365ը Հայեր են եւ Հայերը կ'ուսուցանին հայերէն : Նոյն կաճառին մէջ դասատուական բաժնին մէջ կան 60 Հայեր : Հայկական բաժնին մէջ տարե – ներէ ի վեր գոյութիւն ունի հայագիտական բեմ :

Կիրովապատի մանկավարժական կաճառն ալ ունի հայկական բաժին: Հազարաւոր Հայերէն կր– սանին նաեւ Ստրպէյճանի միւս բարձրադոյն դպ– րոցներուն մէջ: Ստրպէյճանի Գիտութեանց Ակա– դեմիային մէջ կր դասախօսեն հայ դասախօսներ: Հոն կան տասնեակ մր հայկական գիւղատնտեսա– կան արհեստագիտական վարժարաններ : Պագուի մէջ կայ երամեան պետական հայկական թատրո– նը, ուր դերասանութիւն կ'ընեն հայ մեծ դերա – սաններ եւ Ստրպէյճանի նախարարուհի Ժամէն (Մ. Ի. Դրիդորեան), դերասաններ Ցարութիւն – եան, Ցովհաննիսեան, արուեստի վաստակաւոր գործիչ Ա. Գ. Ցովսէփեան :

« ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐԸ »

Խորհրդային մի քաղաքացի, այսպիսի հարց էր ուղարկել Ռատիօ Մոսկուային: Պատասխանը շատ մշուշապատ էր, ուստի «Ամերիկայի Ձայն»ը օգնութեան հասնելով բացատրում է այսպէս.—

1.— Ժողովրդական դեմոկրատական երկիրը մի տարածութիւն է, որի սահմաններից ներս ոտք չի կարող դնել ոչ ոք, ոչ էլ կարող է որեւէմիկընրա սահմաններից դուրս գալ, առանց Մոսկուայի հրամանի:

2.— Դա մի պետութիւն է, որտեղ ամէն ինչ պատկանում է պետութեան, եւ ժողովրդին ոչինչ չի պատկանում: Այնտեղ պետութիւնը պատկա – նում է կոմունիստ կուսակցութեան վարիչներին, որոնք անում են ամէն բան, առանց հաշուի առ – նելու ժողովրդի շահերն ու պահանջները :

3.— Ժող. Դեմ. երկրի ամբողջ ժողովուրդը պարտաւոր է աշխատել պետութեան համար: Զաչխատողներին ուղարկում են բոնի աշխատան– քի ճամբարներ, սովորում են «սոցիալիստական մրցման» ձեւերն ու մեթոտները :

4.— Այդ երկրի բնակիչները անկողին են մա– նում սարսափով, թէ դիչերը, գաղտնի ոստիկան– ները պիտի չխուժե՞ն իրենց բնակարանը եւ բանտ տանեն իրենց :

5.— Ժողովրդական դեմոկրատական երկ – րում, ամէն մարդ պարտաւոր է մտածել, խօսիլ եւ գործել համաձայն կոմունիստ տէրերի ցան – կութեան , իբրեւ մէկոց «պետական անվտանգու– թեան» :

6.— Ժողովրդական դեմոկրատիայի եւ ոչ մի երկիր, իբրեւնք չունի Խորհրդային Միու – թեան հետասարիլ, այլեւ պարտաւոր է ամբող – ջութեամբ ենթարկուիլ Մոսկուային եւ կատարել նրա հրամանները անչեղ: Գ. Մ.

ԵՐԵՒԱՆի թերթերը կր գրեն թէ աւարտած է «Մկիոյեան» պողոտայի կառուցումն ու ասֆալ – տապատումը: Պողոտան ունի աւելի քան 50 մեթր լայնութիւն: Կը սկսի «Լենին» հրապարակէն մին– չեւ քաղաքային կայարանը :

Երկու կողմերուն վրայ տնկուած բարդիներն ու ելեկտրական լամբերու համար երկաթէ սիւնե– րը մեծ չուք կուտան պողոտային : Մէկ տար – ուան ընթացքին պողոտային վրայ չինուած եւ չահագործման յանձնուած են 7 բազմայարկ բնա– կելի չէնքեր, իսկ չորս նոր չէնքր չինութիւնր կ'ա– ւարտի չուտով :

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ.— Փարիզի «Զօրօ» մանկա – կան պարբերաթերթին կ'աշխատակցի Պ. Ժան Փափ (Փափազեան):

★ Զեխոսլովաքիոյ մամուլը մեծ դնահատան– քով կը խօսի «Պումերանկ»ի մասին, որ չարժա – նկարի վերածուած է Էլիա Քազանի կողմէ (Ծա– գումով Հայ):

ԳԻՐՑՈՂ ՀՐԵԱՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մեր գրասենեակին մէջ կար անոր պատկերը, բայց ան բնաւ չէր հանդիպած հոն: Ան մեր քա – ղաքը անգամ եկած չէր, ոչ իսկ կլիմային համար եւ ոչ ալ Հայերը տեսնելու: Մինչդեռ տասնեակ – ներով միլիոնատէրեր մասնաւոր կուգային հոն , Հայերը տեսնելու: Բայց ոչ Քլէրընս Մաքքէյ:

Իմ ծննդավայրս կը գտնուի Քալիֆորնիոյ խաղողի եւ ամէն տեսակ չոր պտուղի ճարտա – րարուեստի կեդրոնին մէջ :

Ամէն ամառ հարիւրաւոր Հրեաներ հոն կու – գային Շիքակոյէն եւ Պոսթընէն ու ահագին խա– ղող կը փոխադրէին իրենց քաղաքը եւ կը հարս– տացնէին չոգեկառքի ընկերութիւնները :

Անոնք միեւնոյն տաեն չատ հետաքրքիր կը քաչէին: Բարեբախտաբար Քաց Հրեայ էր, որովհետեւ վաճառականներուն մեծամասնութիւնը անդլերէն դրել չէր գիտեր: Եւ հոս կը սկսէր մեր պաչտօնը:

Մեր քաղաքին մէջ մէկ պանդոկ միայն կար ուր Քաց հաստատած էր մանրանկար հետա – գրատուն մը, գիս ալ քովը առած էր իբր օգնա – կան: Հետեւաբար մէկտեղ կային սեղան մը , գրամեքենայ մը եւ ես: Աթոռ մր լինդի համար եւ ուրիչ մը անոր որ հետաքիր պիտի քաչէր :

Եթէ յաճախորդը անգլերէն չգիտնար Քաց կը թարգմանէր: Ամէն տեսակ գործ կ'ընէինք: Այս– պէս չարունակուեցաւ երեք տարի :

Մինչ այդ Քաց լաւ մը սորված էր վաճառա – կանութեան գաղտնիքները եւ հետացաւ հետա – գրատան պաչտօնէն: Ես ալ Ֆրիսքօ գացի :

Անկէ վերջ երեք տարի չտեսայ Քացը, բայց ան չափազանց հարստացեր էր: Ունէր հիանալի սեւ ինքնաչարժ մը, օրէ օր կը գիրնար եւ մազերը կը թափէին: Օր մը տեսայ զինքը, վայրկեանի մը համար: Բազմազբաղ էր, կը զբաղէր խաղողի , դեղձի, կարոսի, գետնախնձորի, սոխի եւ ամէն տեսակ բոյսերու առուծախով : Բայց յանկարծ բախտը դարձաւ եւ ան սկսաւ կորնցնել իր հա– րստութիւնը: Զորս տարի վերջ կը գտնուէի էլ Սէնթրօ, ծերուկ Քացն ալ հոն էր եւ կը բնակէր քաղաքին ամէնէն լաւ պանդոկը :

Այցելութեան գացի: Զափազանց դիրցած էր: Օդն ալ չատ տաք էր, չապիկ չէր հագած եւ չա– րունակ կը քրտնէր: Դժուարութեամբ կը չնչէր: Սենեակին լոյսը չատ զօրաւոր էր, սեղանի մը վրայ գրամեքենայ մը կար, իսկ գանազան թուղ – թեր ցրուած էին սենեակին ամէն կողմը :

Սնանկացեր էր եւ տակաւ կը դգար ինքզինքը: Գիրութիւնն էր որ կը նեղէր զինքը:

Խօսեցանք անոր հետ, սակայն սոսկալի էր Քացի դիրութիւնը, թոյլ չէր տար որ ազատ չունչ առնէ :

— Լաւ չեմ գիտեր· ըսաւ Քաց, բայց կարծեմ թէ կը մեռնիմ :

Գիտէի թէ չէր կատակեր, հասկցայ թէ որ– քան ճիշդ էր ըսածը:

Քանի մը զատէ խմեցինք եւ նչմարեցի թէ չդայնացած էր: Ըսաւ թէ այլեւս բնաւ չէր քնա– նար: Անընդհատ կ'աչխատէր, կը ծխէր ու կը խմէր:

Գրեթէ լացի, երբ բաժնուեցայ անկէ: Ցի – սուս Քրիստոս, խեղճ Քաց: Ինչպէ՞ս կ'ըլլար որ դէր մարդ մը լալ կը ներչնչէր, դէր մարդու մը երեւոյթը տխրութիւն կրնա՞ր ազդել: Դժուարու– թեամբ կը զսպէի արցունքներս :

Խեղճ Քաց :

Աւիկա պատմուածք մը չէ: Այդ կսկիծը Հր– եան գիրցաւ ու մեռաւ :

Հիմա մեռած է ան :

Կը յիչեմ այն օրը երբ ան առաչին անգամ Սէն Ֆրէնսիսքոյի հետագրատունէն ներս մտաւ : Կը յիչեմ թէ ինչպէս կը խնդար ու կը խօսէր : Կը յիչեմ բոլոր անցեալը :

Ան գիրցաւ ու մեռաւ: Այսքան: Ոչինչ է ա – սիկա: Գիրցաւ ու մեռաւ: Ի՞նչ կը նչանակէ այս: Չեմ գիտեր: Ան աչխարհի ամէնէն արագաչարժ հետագրական պաչտօնեան էր, բայց սորվեցաւ աւելի լաւ արհեստ մր եւ չատ դրամ չահեցաւ, հարուստ էր այլեւս: Ցետոյ գիրցաւ եւ իրիկուն մը անոր այցելեցի էլ Սէնթրոյի պանդոկին, մէջ ուր ինծի ըսաւ թէ կը մեռնէր: Պարզօրէն ըսաւ: Եւ քանի մը ամիս վերջ մեռաւ: Այդ գիչերը հա– պիւ կը չնչէր :

Բան մը չի նչանակեր ասիկա, ինչպէս ըսի : Ոչ մէկ բանի մասին տեղեկութիւն ունիմ եւ աչ– խարհի վրայ վեց կամ եօթը բաներ կան որոնց երբեք չեմ բաղձար, իսկ այս ձեւով մեռնիլը այդ եօթը բաներէն մէկն է:

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԱՐՈՑԵԱՆ

Գերմաններուն՝ մեր ղեկավարած ակցիաները,— քաղաքային ազատութիւն եւ ազգային մեր ութիւն, քրիստոնէական գաղափարներ եւ ընկերային արդարութիւն: Իմ իսկ պնդումով, արեւմտեան Գերմանիոյ սահմանադրութեան մէջ մտցուցինք այն տրամադրութիւնը թէ կը գործենք յանուն բոլոր Գերմաններուն որոնք զրկուած են խորհրդակցութեանց մասնակցելու իրաւունքէն»:

★ Գերմանական գործարաններու քանդումը լրջօրէն կը զրաղեցնէ Դաշնակիցները, որոնք ի – րարու մէջ ալ համաձայն չեն: Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանը անցեալ օր ճաշի հրաւիրեց Անգլիոյ արտաքին նախարարը եւ Գերմանիոյ ամերիկեան մարզպանը, թիւրիմացութիւնները հարթելու համար: Ամերիկեան մարզպանը վերջերս ճառ մը խօսելով, քննադատած էր Անգլիոյ բռնած դիրքը: Իր կարծիքով, հարկ է դադրեցնել գործարաններու քանդումը: Անգլիա տակաւին կը վարանի, ապասելով որ Գերմանները ուրիշ միջոց մը առաջարկեն, ապահովելու համար հատուցումներու վճարումը: Բրիտանական մարզպանն ալ առջի օր կը յիշեցնէր թէ Դաշնակիցները կրնան վերաքըն – նել քանդումի ծրագիրը, եթէ ուրի, ձեւ մը գտնուի հատուցումները վճարելու:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ հոսանքի խանգարման հետեւանքով, «Յառաջ»ի այսօրուան թիւր սովորականէն ուշ տպուեցաւ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ դահլիճը սկզբունքով հաւանեցաւ ջնջել պաշարման վիճակը, որ կը տեւէ 1948 Մայիս 15էն ի վեր, իբրեւ հետեւանք Պաղեստինի պատերազմին:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ անդ. զօրքը, որ 15 հազարէն իջած էր 5000ի, յետոյ 3 հազարի, պիտի հետզհետէ մինչեւ Մնունդ: Այս տեղեկութիւնը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ Երեսփ. ժողովին: Այս առթիւ դիտել տրուեցաւ թէ Ա. Միութիւնը եւ արբանեակ երկիրները այս պարագային պիտի հետեւեցնեն թէ Անգլիա այլեւս չի հետաքրքրուիր Յունաստանով: Արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը պատասխանեց թէ միշտ եւ խորապէս կը շահագրգռուին Յունաստանի անկախութեամբ: Պարպումի որոշումը հաղորդուեցաւ նաեւ Ա.Թ.Էնքի կառավարութեան: Անդ. զօրքը չէր մասնակցեր զինուորական գործողութեանց, այլ կը մնար իբրեւ խորհրդանշան:

Պ. ՎԻՇԻՆՍԿԻ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը մեկնեցաւ անմիջապէս ետ կանչել Ուշինկթընի չեխական դեսպանատան մէկ պաշտօնեան եւ Նիւ Եորքի հիւպատոսը: Ինչպէս յայտնի է, չեխական կառավարութիւնը նախատէս արտաքսած էր Փրակայի ամերիկեան դեսպանատան երկու պաշտօնեաները: Ուրեմն փոխադարձութիւն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը պահանջեց անմիջապէս ետ կանչել Ուշինկթընի չեխական դեսպանատան մէկ պաշտօնեան եւ Նիւ Եորքի հիւպատոսը: Ինչպէս յայտնի է, չեխական կառավարութիւնը նախատէս արտաքսած էր Փրակայի ամերիկեան դեսպանատան երկու պաշտօնեաները: Ուրեմն փոխադարձութիւն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծովային նախարարութիւնը «Հանգստեան կոչեց» 77 մեծ ու փոքր մարտանաւեր, խնայողութեան համար: Այս կըրճատումէն վերջն ալ — եթէ ամբողջովին գոր –

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Նոյեմբեր 19ին, ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտ, Cinéma Alcazarի մէջ:

Մանրամասնութիւնները հետզհետէ:

★

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 5ին, չաբաթ եւ – րեկոյ ժամը 8.30ին, St. Bernardի սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները ետեւի վրայ:

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին:

★

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի: Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Նոր Սերունդը:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Հանդիսէն վերջ ինջոյք մինչեւ առաւօտ:

Մուտքը ազատ է:

★

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի սրահին մէջ: Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բոլոր խումբերու եւ բարեկամ կազմակերպութեանց:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՅԱԿՈԲ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն նաեւ տիկին Օ. ՄԻՔԱՑԷԼ – ԵԱՆ եւ ընկերվարականներու ներկայացուցիչը:

Պիտի երգեն՝ տիկին Կարապետեան (Տէսի – նէն), Զարեհ Գասեան եւ Օր. Պիւլալի:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Օր. Յարութիւնեան, Ա. Գալուստեան, Պ. Թ. Եղիկեան, Ժ. Խաչիկեան եւ Կ. Խաչի Ռոմանի սանուհիները:

Մուտքը ազատ է:

★

ԱՆԻԷՒ ՊՈՒԱ – ՔՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Ընկերվարականներու սրահը, 149 Av. d'Argenteuil, Անիէռ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Անիէռ Պուա Քոլոմպի «ԱՐԱՄ» ենթակոմիտէի:

Ընկերահամակրական խնջոյք, ճոխ պիւֆէ, եւ գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ Պ. Ա. Մեսումենցի: Կ'երգէ Օր. Մուրատեան, Արտասանութիւն Զարեհ Ղարիպեան եւն.:

Կը նախագահէ ընկեր ՀԱՅԿ ՍԷՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆ

Մուտքը ազատ է:

Հաղորդ. միջոց.— Autobus Porte Clichy 140: Pte. Champeret 165, իջնել Place des Bourguignons:

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՑ-ԲԱՑԱ

Ժողովրդական ամսագիրը Բժշկութեան եւ Առողջապահութեան, կամ Տունին բժիշկը, 9րդ տարի: — Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ:

Լոյս տեսաւ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ թիւը (105), հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Խենթերը եւ իրենց արուեստը (Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ): Պատմութիւն բժշկութեան (Կ. Ց. ԲԱՍՄԱ – ՋԵԱՆ): Անձնասպանութեան մասին (ՏՈՒՔԹ. ՔՕ – ԼՕՂԵԱՆ): Կապոյտ հազ (ՏՈՒՔԹ. ՏԻՐԱՏՈՒՐ – ԵԱՆ): Թոքախտ եւ ամուսնութիւն (ՏՈՒՔԹ. ՍՈՒ – ՔԻԱՍԵԱՆ): Հայաստանի հողը (ՔԱՂՀԱՆ): Պատասխաններ բաժանորդներու բժշկական հարցումներուն (ԽՄԲ.):

Տարեկան բաժնեգինն է 500 փր.: Արտասահման 750 փրանք: Դիմել Շ. Նարդունի, 17, rue **Damesme, Paris:**

Թատերական քացահայտ ներկայացում

ղեկավարութեամբ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ, եւ մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ: Նոյեմբեր 6ին, կիրակի ժամը 3ին Petit Théâtreի մէջ (Լիսէին կիոց): Կը բեմադրուի՝ ՈՃԱՌՈՐԴԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ԿԱՄ ՔՕՐՐԱՏՕ:

ծագրուի — Մ. Նահանգները աչխարհի ամենամեծ նաւատորմիղը պիտի ունենան:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ 24.600.000 ընտրողներուն 13.120–000ը կիներ են, համաձայն պաշտօնական վիճակագրութեան մը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵՒՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները, այս ուրբաթ դիչեր, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս հինգչաբթի, ժամը 9ին 19a rue Caumartin: Հայերէնի դասը – թացք ժամը 8—9:

ՀԱՄԱՀԱՐԲ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, 71 rue de Bonnelի ազգօրական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ոչ–անդամներ ալ կրնան ներկայ ըլլալ:

ԳԱՀԻՐԷԻՆ փարիզ հասած Պ. Յարութիւն Պալեանէ կը խնդրուի իր հասցէն հաղորդել Ներսէս Խաչիկեանի, «Յառաջ»ի միջոցաւ:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՑՐԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ
(Մարսէյլի Օփերայէն)
20 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 5 — 7
ՍԱԼ ԿԱՎՈՑԻ ՄԷՋ

Ճոխ յայտագիր հայ եւ օտար հռչակաւոր հեղինակներու գործերով:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՍԿԱՀԱՌԱԿՆԵՐ

ԱՐԱՓՍ

Հայաստանի նոր երգերէն եւ նոր երգիչներէն
ՁԻՆԱՐ ԵՍ Կ'ԵՐԳԷ Հ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ
ԱՇՈՒՂ ՍԱՑԱՔԻ երգը Կ'երգէ Շարա Տալեան
ՁԱՆԻ ԷՍՈՒՐ Ա. Պաղտասարեան
ԽՆՁՈՑԻՒ ԵՐԳ մեներգ Մաթոսեան
ՔԷՕՐ ՕՂԼԻ Շարա Տալեան
ՀԻՆ ԳԻՒՂ ժողովրդական գործիքներով
ԼԵԿՈՒՐԻ ժողովրդական պար
ԼԻԶԳԻՆԿԱ ժողովրդական պար
ԴՐԼԼ ԵԱՄԱՆ Շարա Տալեան
ԱԼԱԳԵԱՋ Շարա Տալեան
ԱՑ ՎԱՐԴ մեներգ՝ Լիսիցեան
ԱՂԲԻՒՐ ԱՂԲԻՒՐ նուագախումբ Մ. Իրզոյեանի
ՔԱՑԼԵՐԳ Ս. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ նուագախումբ Զեբեկի
ՔԱՑԼԵՐԳ Ս. Հայաստանի խմբերգ ղեկավարութեամբ Թաւրիզեանի:
ԿԱՆՁԻ ԿՈՒՐԻՆԿ Շարա Տալեան
ԳԱՅԼԻ ՏԵՍԼԻ խմբերգ ղեկ. Պունիի
ԿՈՒՐԻՆԿ Շարա Տալեան
ԱՆԴՈՒԻՐ խմբերգ, ղեկ. Մէրճինկիւլեանի
ԴԼ ԷԼԻ ԹԱՂԱՑ խմբերգ ղեկ. Ալճունեանի
ԿԻՒՐՃԻ ԱՂՋԻԿ Շողիկ Մկրտիչեան:
ԱՇՈՒՂ ՄԸՆ ԵՄ (սազանդարով)
ԿԵՑՑԼ ՀԱՑՐԵՆԻՔԸ (պատանեկան քայլերգ)

Դիմել Մարսէյլի մէջ՝ DERDERIAN, 30 Rue des Dominicaines:

Փարիզի մէջ՝ Optique KAPA, 60 rue Lafayette, métro Cadet:

Մէկ սկաւառակը (երկու երգ) **300** փրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլ քաղաքի կապոյտ Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Պօղոս Տէրտէրեանէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ ՊԵՏՐՈՍ ՔԻՒՐԼՃԵԱՆի վերաթաղման առթիւ, (զոհ դնաց վերջին պատերազմին):

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Հայ ուսանող մը անկախ սեն – եակ մը կը փնտռէ հայ ընտանիքի մը մօտ, փարիզի մէջ: Դիմել ստիպողաբար «Յառաջ»ի վարչութեան:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑ�էՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՓՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme—(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վիճակախաղ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 4 Novembre 1949 Ուրբաթ 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5991–Նոր շրջան թիւ 1402

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԻՐԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՐԳԱՒԱՆԳ ՄԱՀԻԿ»

Այսպէս կը կոչեն այն ծրագիրը որ կը տրամադրէ ձուլել, մէկ պետութեան վերածել Սուրիան, Իրաքը եւ Յորդանանը :

Ուրիշ խօսքով՝ նախաբանը Մեծն Սուրիոյ ծրագրին, որուն ամբողջէն կառչած է մանաւանդ Ամանուլլահ Թագաւորը, իբրեւ ժառանգորդը 1918ի քաղաքականութեան : Դեռ վերջերս աստուածային օգնութեան կ'ապաւինէր, այս ծրագրին յաջողութեան համար :

Արդ, այս քաղաքականութեան ծուռ կը նային ոչ միայն Ուաշինկթընի կամ Փարիզի, այլեւ Գահիրէի եւ ուրիշ արաբական կեդրոններու մէջ :

Բոլորն ալ իրենց տեսակէտներն ունին, որոնց մէկ մասը միայն ծանօթ է հասարակ մահկանացուներուն :

Ինչպէս Le Mondeի թղթակիցը, «Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի աշխատակիցն ալ միացման ծրագրին անպատեհութիւնները կը բացատրէ մի եւ նոյն քաղաքէն,— Ուաշինկթընէն :

Անշուշտ Լոնտոնի եւ Փարիզի անուններն ալ կը յիշուին· բայց ալրական, վճռական դերը կը վերապահեն Մ. Նահանգներուն :

Ամերիկեան թերթին թղթակիցը բացատրելով Սուրիոյ եւ Իրաքի միացման անպատեհութիւնները, կը գրէ .

— « Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ հետ (որոնք անպատճառ համաձայն չեն այս կառավարութեան կամ իշխարու հետ, հարցին բոլոր երեսոյթներուն մէջ), Մ. Նահանգները կը կարծեն թէ երկու փոքր ազգերուն միացումը կը պարունակէ կայծեր որոնք կրնան պայթեցնել Միջին Արեւելքի վառօդի տակառը» :

Որո՞նք են այդ կայծերը, մէյտ համաձայն Մ. Նահանգներու հայեցողութեան :

— « Կայծերուն մէկ մասը կը ծագի միացման հակառակ ազգերու օրինաւոր տեսնկերէն, միւս մասը՝ կրօնական եւ ցեղային հին բայց իրական կասկածներէ եւ նախանձներէ՝ ընդմէջ մեծամասնութեանց եւ փոքրամասնութեանց, մէջն ըլլալով Շիա եւ Սիւննի Իսլամները, Հրեաները, Քրիստոնեաները, Քիւրտերը, Հայերը, Տիւրզի – ները եւ ու շատ մը ուրիշներ» :

Փակագիծ մը, այստեղ, անմիջապէս ըսելու համար թէ ամերիկեան թերթին թղթակիցը իր զուր Հայերու անունը կը խառնէ այս էապէս ա – բարեական – պետական հարցին մէջ :

Ինչպէս ամէն տեղ, արաբական երկիրներուն մէջ ալ մեր տարագիր բազմութիւնները միշտ հեռու մնացած են քաղաքական խաղերէ, ներքին ըլլան թէ ներքին :

Միջին Արեւելքի մեր հայրենակիցները միեւնոյն տեսն քաղաքացիներ ըլլալով, ամէն բանէ վեր կը դասեն իւրաքանչիւր հիւրընկալ երկրի կենսական շահերը : Եւ ահաւասիկ մօտ երեսուն տարի է որ հաւատարմօրէն կը հետեւին այդ հիմնական ուղղութեան, հակառակ բոլոր փորձութեանց :

Այս ճշդումէն վերջ, ըսենք թէ թղթակիցը — ուրիշ խօսքով՝ Ամերիկա – միացման ծրագրին ընդդիմացողներուն գլուխը կը դնէ Եգիպտոսը, որ չուզեր կորսնցնել իր տիրական դիրքը, արաբական աշխարհին մէջ : Յետոյ կուգան Լիբանանը, որ կը վախնայ իր անկախութիւնը կորսընցնելէ, եւ Սէուտի Արաբիան, որ անցեալին զանազան վէճեր ունեցած է Իրաքի հետ :

Անշուշտ կայ նաեւ Իսրայէլը, որ չի կրնար հաճութեամբ դիտել արաբական միացեալ եւ հզօր պետութեան մը կազմութիւնը իր սահմաններուն վրայ :

Կը նշանակէ թէ Ամերիկացիներուն եւ միւս – ներուն համար նախընտրելի է պահել ներկայ դրութիւնը, քան թէ թոյլ տալ որ խանգարուի հաւասարակշռութիւնը :

Այս մտածումով ալ, Մ. Նահանգները կը ջանան օգնել Միջին Արեւելքի յետամնաց երկիրներուն տնտեսական բարգաւաճման, միեւնոյն ա – տեն ընդարձակելով իրենց չահաստանները : Միւսներն ալ՝ իրենց կարգին :

Լաւատեսներ գործնական կը նկատեն այս ծրագիրը, ապահովելու համար խաղաղութիւնը՝ Միջերկրականի ափերուն, այսինքն բոլոր աշխարհակալութեանց ճամբուն վրայ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՆՈՐԵՐԸ

Դժգոհ են չատերը նորերէն : Դժգոհ են ոչ թէ պայմաններէն, այլ իրենց նախորդ սերունդէն : Որովհետեւ, կը կարծեն թէ անոնք են պատճառը որ իրենք կապ չունին իրենց ժողովուրդին անց – եալին հետ :

Ահա երկու բառով իրենց հրապարակային թէ կողմնակի պարսաւներուն ընդհանուր իմաստը : Բայց, պարզ ակնարկ մը բաւական է, տեսնելու համար որ եթէ «բան մը» կ'ըլլայ՝ այսօրուան եռիտասարդ սերունդը հաղորդակից պահելու իր ժողովուրդին անցեալ պատմութեան, անոր մշակոյթին եւ նոյնիսկ մօտաւոր անցեալին հետ, դարձեալ դէշ աղէկ, այդ երէց սերունդն է որ կը կատարէ :

Զանազան յիշատակի հանդէսներ, գրական դասախօսութիւններ, տարեդարձներ, փառատօ – ներ, մշակութային ձեռնարկներ, լսարաններ, թերթ, դիրք, բոլորը հիներու ձեռնարկներ չե՞ն : Անոնց մտահոգութիւնը մի միայն այդ «կապ»ի խնդիրը չէ՞, ընդհանրապէս :

Իրենք, Նորերը, չեն հաւնիր այդ ձեռնարկ – ներուն, չատ չեն ալ հաճիր ներկայ ըլլալ, եւ մի միայն քննադատութիւնը կը նկատեն իրենց պարտականութիւնը :

Անշենք ամէնէն տարբականը, մայրենի լե – զուն : Քանի՞ երիտասարդ կրնաք դանել որ դիտնայ հայերէն, կարդացած ըլլայ եւ համ առնէ մեր հին կամ ժամանակակից գրականութենէն :

Եթէ չեն դիտեր, ինչո՞ւ չեն սորվիր, օգ – տուելով բազմազան պատեհութիւններէ :

Ի՞նչ է իրենց ուղածը : Շատ բան գրուած է այս վերջին տարիները, այդ խնդիրը լաւ մը ծե – ծելու եւ հասկնալի դարձնելու համար :

Չեն ուզեր խոստովանիլ իրենց մեղքը, — իրենց անհոգ տեղատուութիւնը այս մեծ երկրին, ժողովուրդին եւ մշակոյթին քովն ի վեր : Չեն խոստովանիր որ չլացած են պապդուն լոյսերէն եւ ալ չեն տեսներ իրենց ճրագները որ դեռ կը պըլպլան :

Այդ պլպլացող ճրագին իւղ լեցնողները դարձեալ երէցներն են : Իրենք կ'ուզեն ելեկտրական նոր դիւաերէն օգտուիլ, լուսաւորելու համար մեր ժողովուրդին կիսամութ ճամբան : Ի՜նչ լաւ : Ափսոս սակայն որ ստիպուած ենք չարունակ յի – շեցնել թէ մեր տան թանապուրը աւելի համեղ է քան հարեւանին խորտիկը :

ՍՕՍԻ

Նորընծաներու եղումը

Շաբաթ դիշեր, 29 Հոկտեմբեր, Sociétés Savantesի մէկ ընդարձակ սրահը լեցուած էր փա – րիզի եւ արուարձաններու ընկերներու բազմութեամբ, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդէն կուսակցութեան չարքերը մտած 13 նորընծաներու ընդունելութեան առթիւ :

Կանոնական ձեւակերպութիւնները նախապէս կատարած էր Փարիզի «Եգիպտացի» կոմիտէն : Երդումի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ կնքա – հայրութեամբ Շ. Մխսաքեանի, որ կարճ բանա – խօսութեամբ մը նորընծաներուն բացատրեց Հ. Ց. Դաշնակցութեան հիմնական առաքինութիւն – ները :

Նորընծաները, որոնց վեցը ընկերներ են, հինդը՝ ընկերուհիներ, առանձին առանձին եւ յոտնկայս արտասանեցին երդումի բանաձեւը : Ցետոյ կարդով խօսք առին ընկերներ Ս. Տէր Թովմասեան, Նուպար Նիկողոսեան, Հայկ Սարդիսեան, Պօղոս Գորդիկեան, Դ. Դաւիթիանեան, Հ. Զրուանդեան, Ա. Խաչահկեան, Հր. Սամուէլ, Արտ. Պիւզեռեան եւ Յակիկ Մկրտիչեան, յիշեցնելով նոր սերունդին պարտականութիւնները : Նորընծաներուն կողմէ խօսեցաւ Արլէն Մ. Փափազեան, խորապէս յուզելով ներկաները :

Երեկոյթը փակուեցաւ նախագահին խանդա – վառ ոգեկոչումով, ուր կը յիշեցնէր աննման Գէ – որգ Զավուշի պատգամը,— Արժէ՛ ծառայել այս ժողովուրդին :

Մօտերս պիտի կատարուի ուրիշ թեկնածու – ներու ընդունելութիւնը :

Գ.

Աշխատավարձի խնդիրը

ԴԱՀԼԻՃԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՉԷ ԸՆԴՀ. ՑԱԻԵԼՈՒՄԻ

Նոր դահլիճը առջի օր նիստ դումարելով, քննեց օրուան ամէնէն հրատապ խնդիրը, — աշխատավարձի յաւելման պահանջը, որ պատճառ եղած էր նախորդ կառավարութեան հրաժարման :

Աշխատանքի նոր նախարարը, Պ. Սեժէլ (ընկերվարական), իր տեղեկագիրը պատրաստելէ առաջ կարգով լսած էր չորս գլխաւոր արհեստակական Միութեանց ներկայացուցիչները : Զորսն ալ իրարմէ որոշ տարբերութիւններ ունենալով հանդերձ, անբաւական կը գտնէին վարչապետին ծրագիրը, որ արժանացած էր Ազգ. Ժողովի մեծամասնութեան հռանքներուն հաւանութեան :

Կառավարութիւնը կ'առաջարկէ 3000 ֆրանք պարգեւ վճարել, մէկ անգամուան համար, բոլոր այն աշխատաւորներուն որոնց ամսական եկամուտը 12 հազար ֆրանք է կամ աւելի պակաս : Այս պարգեւը աստիճանարար պիտի զեղչուի, եթէ եկամուտը 12 հազար ֆրանքէն վեր է : Ուրեմն նուազագոյն 15 հազար ֆրանք, միայն մէկ ամսուան համար : Ցաւելուածական վճարումներ պիտի ըլլան վերոյիշեալ դասակարգի աշխատաւորներուն, եթէ բազմանդամ են եւ ընտանեկան հոգեր ունին :

Արհեստակցական Միութեանց ներկայացուցիչները մէկ անգամէն յայտարարեցին թէ այս առաջարկը չի կրնար գոհացնել աշխատաւորները : Եւ պահանջեցին բացառիկ պարգեւը վճարել ամէն ամիս, մինչեւ որ օրէնք մը քննարկուի հաւասարական պայմանագիրներու վերահաստատման համար :

Մասնագէտներու հաշիւներուն համաձայն, եթէ միայն կառավարութեան սահմանափակ ծրագիրն ընդունուի, տասը միլիառ ֆրանքի բացառիկ ծախք մը պիտի պատճառէ, այսինքն նոյն քանակութեամբ թղթադրամ պիտի տպուի : Իսկ եթէ ընդունուին Աշխատանքի Դաշնակցութեան տասնեւվեցօրեայ պահանջները, բացառիկ ծախքը պիտի ըլլայ հինգ անգամ աւելի :

Նախարարական խորհուրդը դումարուեցաւ երէկ, հինդշաբթի, վերջնական որոշում տալու համար : Ամէնէն կնճռոտ խնդիրը այն է թէ ինչպէս պիտի ճարեն դրամը, եթէ նոր դիմումներ կատարեն· մանաւանդ որ եւիտացոյցը 150 միլիառ ֆրանքի բաց կը ցուցնէ արդէն :

Մինչ այս մինչ այն, բանուորական խլրտումները կը չարունակուին մայրաքաղաքին թէ դաւառի մէջ : Մօտ 60.000 բանուորներ աշխատանքը դադրեցուցած են հիւսիսային շրջանի հիւսուածդեղէնի գործարաններուն մէջ : Ռուպէի բուրդի գործարանին 1500 բանուորներէն 1300ը գործադուլ յայտարարեցին : Մանարանի մը 900 բանուորներն ալ աշխատանքը դադրեցուցին : Նաւահանգիստներու աշխատաւորներն ալ (տոքըր) կը սպառնան գործադուլ յայտարարել : Աշխատանքը արդէն թուլցած է Տէօնքէրքի նաւահանգստին մէջ : Թերթերը կը գրեն թէ 1500 բանուորներ ըրնք օրական 1200 պարկ չաքար կը պարպէին, չորեքնաւերէն, այժմ սկսած են հազիւ 500 պարկ պարպել :

Տեղեկագրի մը համաձայն, ապրուստը 3.2 % սպած է հոկտեմբերի ընթացքին : Մասնաւորապէս աւելցած են բանջարեղէններուն, կաթին, հաւկիթին եւ միսին գիները : Ընդհանուր յաւելումը կը հաշուեն 19 առ հարիւր, բաղդատելով նախապատերազմեան դիներուն հետ : Մասնագէտներ կ'ըսեն թէ ինչ որ հարիւր ֆրանք էր 1938ին, բարձրացած էր 1826 ֆրանքի 1949 Սեպտեմբերին, 1884ի՝ հոկտեմբերին : Ինչ որ հարիւր ֆրանք կ'արժէր 1914ին, բարձրացած էր 12.897 ֆրանքի 1949 Սեպտեմբերին, 13.300 ֆրանքի հոկտեմբերին :

Մարշըլի ծրագիրը եւ Ամերիկա

« ԽՕՍՔԸ ԱՐԺԷՔ ՉՈՒՆԻ, ԳՈՐԾ »

Այն 19 պետութիւնները որ կ'օգտուին Մարշըլի ծրագրէն, նոր բանաձեւ մը խմբագրեցին, ընդառաջ երթալով ընդհ. վերատեսուչին՝ Հոֆմընի թելադրութեանց : Բանաձեւը 50 առ հարիւր կը կրճատէ առեւտրական հսկողութիւնը — բաժնեչափ — եւ կը թելադրէ շրջանային խմբակցութիւններ կազմել եւրոպական պետութեանց մէջեւ : Պիտի ստեղծուի միակ եւ ընդարձակ շուկայ մը, ազատ փոխանակութեան համար, աստիճանարար պիտի ջնջուին զանազան սահմանափակումներ եւն. :

Պ. Հոֆմըն չատ ալ գոհ չմնաց այս երկար բանաձեւէն, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը : Եւ նորէն ազդարարեց, ամերիկեան չորութեամբ .

— « Եթէ խօսքերը գործի չվերածուին կամ սխալ գործեր կատարուին, չեմ կարծեր որ չափազանցած կ'ըլլամ, երբ ըսեմ թէ նորէն սեւ օրեր (դար մը) պիտի տեսնենք Եւրոպայի մէջ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

«Ներկայիս մեծ ազդ մը իր ասպիճանը կրնայ պահել միայն այն ատեն երբ յառաջապահ դիրք մը կը գրաւէ գիտական հետազօտութեանց մէջ», կը գրէ Պ. Փիէռ Տօնզըլօ, «Բարձրագոյն ուսուց – ման հարցերու» ուսումնասիրութեան նուիր – ուած յօդուածի մը մէջ :

Այժմ Ֆրանսայի մէջ կան չորսէն ութ հա – զար ուսումնասիրողներ, , մինչդեռ երեսուն հա – զար պէտք է, որպէսզի կարելի ըլլայ կատարել արհեստագիտական փոփոխութիւնը ամէն ասպա – րէզի մէջ, այլապէս Ֆրանսան ասոր տանրհինդ տարիէն կը զազրի մեծ ազդ կոչուելէ :

Այս նպատակին հասնելու համար Ֆրան – կան բարձրագոյն ուսումը պէտք է հետապնդէ չորս կարեւոր հարցեր.— պաշտօնէութեան թիւը յարմարցնել ուսանողութեան թիւին, ուսման կարգուսարքը յարմարցնել երկրի նոր պահանջ – ներուն եւ գիտութեան յառաջդիմութեան, վերա – նորոգել եւ կատարելագործել եւ վերջապէս օգնել ու – սանողներուն :

1910էն 1939 կրկնապատկուած է ուսանողնե – րու թիւը , մինչդեռ ուսուցանողներուն թիւը ա – ւելցած է 5 կամ 6 ատ հարիւր: 1939էն ի վեր ու – սանողներուն թիւը միշտ կ'աւելնայ : Տակաւին յիսուն ուսանողի համար մէկ ուսուցիչ կայ: Ճիշդ է որ երեսուն տարիէ ի վեր խախտած է հաւասա – րակշռութիւնը ուսանողի եւ ուսուցանողի թիւին միջեւ եւ առնուազն քսան տարիէն առաջ կարելի չէ գտնել այս հաւասարակշռութիւնը :

Ֆրանսական համալսարանները չափազանց տուժեցին պատերազմին հետեւանքով: Ոչ միայն չէնքեր ամբողջովին քանդուեցան, ինչպէս Քանի համալսարանը եւ կամ թշնամին աւարի տուաւ, թողլով միայն չոր պատերը, այլ մէկ ոտքը որ ինկաւ գիտական աշխատանոցի մը մէջ, միլիոն – ներու վնաս պատճառեց, եւ ասոնք բազմաթիւ են :

Շինութեանց համար ուսման բարձրագոյն հաստատութիւնները 1946ին ծախսեցին 51 մի – լիոն, 1947ին 173 միլիոն, 1948ին 339 միլիոն, 1949ին 700 միլիոն, իսկ յառաջիկայ տարիներու համար ծրագիրը կը նախատեսէ 25 միլիառ ֆր.: Փճացած նիւթերու համար 1946ին ծախսուեցաւ 26 միլիոն, 1947ին 60 միլիոն, 1948ին 26 միլիոն, 1949ին 50 միլիոն: Գիտական փորձառական, աշ – խատանոցներուն համար 1947ին երեք միլիառի ծրագիրը մը կազմուեցաւ, որ տասը տարիէն պի – տի իրագործուի :

Համալսարաններուն սահմանուած նպաստը , որ 300 միլիոն ֆրանք էր 1947ին. պիտի ըլլայ մէկ միլիառ, 1950ին :

Բարձրագոյն ուսման համար ամէն տարի 35 հազար թեկնածուներ կ'արձանագրուին Ֆրանսա – կան համալսարաններու մէջ: 1900ին ուսանողնե – րու ընդհ. թիւն էր 29377, որ 1930ին բարձրացաւ 78973ի: Իսկ ներկայիս 130 հազար է: Քանի ու – սանողներու թիւը կ'աւելնայ, այնքան կը պակ – սին հաստիքի աղբիւրները: Ուսանողներուն բնա – կարանները բաւարար չեն, սնունդն ալ շատ պա – կաս :

Ուսանողական նպաստը կը բաշխուի հետեւ – եալ ձեւով,— 45 միլիոն Սլթէկ իւնիվէրսիթէտի համար, 40 միլիոն գաւառի, 294 միլիոն համա – լսարանական ճաշարաններուն եւ 50 միլիոն օժան – դակութեան հիմնադրամ, որ կը տրուի այն ու – սանողներուն որոնք անմիջական դժուարութեան կը մատնուին :

Մէկ ուսանողական ճաշին համար ուսանողը կը ծախսէ 60 ֆրանք, իսկ պետութիւնը 30 ֆր.: Գալով բժշկա – ընկերային ճաշարաններուն, ո – րոնք վերապահուած են երիտասարդ մտաւորա – կաններուն, ճա, դուրս 90 ֆրանք նպաստ կը ստանան պետութենէն :

Ակէ զատ կան անհատական նուէրներ, ո – րոնց գումարը կը հասնի 25 միլիոնի:

Բացի Ալժէէն, բոլոր Ֆրանսական համալսա – րանները «Սլթէ»ներ ունին, որոնք կը պատսպա – րեն աւելի քան հինգ հազար ուսանողներ իւ – րաքանչիւրը : Գինը 1100էն 1500 ֆրանք է ամսա – կան :

Այս տարի 500 միլիոնէն աւելի պիտի ծախ – սուի ուսանողներուն օգնելու համար: Այս թիւին մէջ չի մտներ պետութեան բաժինը ընկերային ապահովութեան համար որ երկու միլիառի կը հասնի :

Սեպտեմբեր 23ին օրէնքը իրականացուց ուսա – նողական միութեանց ցանկութիւնը ընկերային ապահովութիւն հաստատելով :

Ամէն ուսանող, 20էն 26 տարեկան, պէտք է ապահովագրուի եթէ ուրիշ ընկերային ապահո – վութեան մը մէջ չէ արձանագրուած: Պէտք է

ԴԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Մրջիւններ

Հասարակ մրջիւնները վնասակար միջատներ են պարտէզներուն համար: Եթէ կարգ մը լուծ – ներու փճացման համար օգտակար են, միւս կող – մէ անխնայ կը մերկացնեն բոյսերու արմատները, կամ կը փճացնեն հասած, գեղեցիկ պտուղները : Լաֆօնթէն, ֆրանսացի հռչակաւոր առակագիրը, մրջիւնը կը ներկայացնէ աշխատասիրութեան տի – պար մը, ծոյլ ու անհոգ ճպուռին իբրեւ հակա – պատկեր: Իրօք, զարմանալի բնազդով օժտուած միջատներ են մրջիւնները :

Ինչպէս մարդիկ եւ ուրիշ կենդանիներ, մըր – ջիւնները եւս կը բաժնուին զանազան ցեղերու : Տարբեր՝ իրենց դոյներով ու խոշորութեամբ : Մրջիւնները ունին մասնաւոր հոտ մը որ արդիւնք է իրենց պարունակած թթուին (acide formique):

Մեր ճանչցած հասարակ մրջիւններէն զատ, Ափրիկէի թէ հարաւային Ամերիկայի հասարա – կածային շրջաններու յատուկ մրջիւններ կան ո – րոնք յայտնի են իրենց յանդգնութեամբ ու վայ – րագութեամբ: Պիծակի մր խոշորութիւնը ունե – նալով հանդերձ, այդ անօսրաթեւ (hyménoptère) միջատները իսկոյն կը յարձակին չարժող մեծ թէ փոքր կենդանիներու վրայ, մանաւանդ երբ վը – ատնդ մը կը նշմարեն: Մարդիկ եւս զերծ չեն ա – նոնց յարձակումէն եւ չատեր զոհ գացած են այդ փոքրիկ զազաններուն: Երբ զոհ մը իյնայ իրենց մէջ, այլեւս ազատիլը հրաշքի հաւասար է: Հա – րիւր հազարներով կը յարձակին վրան ու չատ չանցած զոհին սպիտակ ու լաւ մաքրուած ոսկե – րոտիքը միայն կարելի է գտնել: Օրինակ, տես – նուած է որ չորս հարիւր քիլոյէ աւելի կշռող վայրի գոմէշի մը սատակը տասը ժամէն բզկտուած ու միայն կմախքը մնայ:

Այս միջատները բնակարան կը փոխեն մեծ փո – թորիկներու եւ հեղեղային եղանակներու ժամա – նակ: Ու երբ ճամբորդին երկար սիւներու չարան – ներով, իրենց անցած տեղերը ճամբաներու կը վերածուին, որոնք յաճախ մէկ մէթր լայնք կ'ու – նենան ու քիլոմէթրներու երկարութիւն: Եթէ մօտէն դիտէք այդ չարժող սիւները, պիտի տես – նէք որ իւրաքանչիւրը իր կարգին երեք չարքերէ կազմուած է, որոնց մէջտեղինը դասաւոր չարքն է եւ ամէնէն խիտը: Այս չարքին հետեւողները զարմանալի կանոնաւորութեամբ աւելի հաստ – կաւոր են եւ հաւասար մեծութիւն ունին: Ասոնք պատերազմիկներ կը համարուին: Այս ենթադրու – թիւնը կը հաստատուի ոչ միայն անոնց կարգա – պահութեամբ եւ հասակի հաւասարութեամբ, այլ եւ անով որ իրենց հետ կը քշեն ... դերիներ՝ բզեզներու ընտանիքէն որոնց խոշորութիւնը 5—6 սանթիմեթրի կը հասնի եւ չատ գօրեղ ըլլալով հանդերձ հզու հնազանդ կը հետեւին չարքին: Ա – սոնց երկու քովերէն կը քալեն չատ հասակաւոր մրջիւնները, որոնց իւրաքանչիւրին տարբեր կազմած է միջատին մէկ ոտքին: Անիկա չատ կը նմանի փոքրիկ չան մը փիղ մը առաջնորդելուն : Այս գերիները կը խնամուին ու կը կերակրուին մրջիւններու կողմէ միայն այն պատճառով որ այդ միջատներուն փորէն եւ երկու կողերէն կը հոսի չաքանակագոյն հեղուկ մը որ, ինչպէս կ'երեւի, չատ դնահատուած է մրջիւններէն ... :

Սիւնին ալ եւ ձախ չարքերէն կը քալեն ամէն մէկ ծ ութեամբ մրջիւններ, որոնցմէ չատերը բեռ – նաւորուած են իրենց հաւկիթներով: Այս չարքերը հաւանաբար կազմուած են բանուորուհիներէ , մայրերէ, ծերերէ ու անչափահասներէ :

Հետաքրքրական են նաեւ այս ցեղի բնակա – բանները, որոնք կը բազկանան երեքչլխաւոր մա – սերէ: Պաշարի մթերանոցներ, բուժարանը՝ ուր կը դտնուին հաւկիթները բլիթնելու եւ հարս – նեակներու (chryoalide) մէջ: Երրորդ մասը բաժ – նուած է փոքր խուցերու, ուր համախումբ կ'ապ – րին 20—30 չափահաս մրջիւններ: Մթերանոցնե – րը մասնաւոր խնամքի առարկայ են: Բարձր մա – սերը յատկացուած են խմորումներու ենթակայ պաշարին: Իսկ խորութեան մէջ կը պահուին հունտերը: Աւանձին տեղ մը դիզուած են յարդի չիւղեր՝ չի դիտցուիր ինչ նպատակով, իբր սը – նո՞ւնդ թէ չինութեան նիւթ :

Այս մրջնոցները երբեմն 5—6 խորանարդ մեթրի ընդարձակութիւն ունին: Մրջնոցին գե – րեզմանի բաժինն ալ ուշադրութեան արժանի է : Այստեղ կ'երթեւեկեն քանի մը մեծկակ մրջիւն – ներ պաշտօնական վեհութեամբ... : Ինչպէս կը կարծուի, ասոնք գերեզմանատան պահապաններն են եւ կարծէք կը զգան իրենց պաշտօնին վսեմա – թիւնը: Բայց ի՞նչ կ'ըլլան ի վերջոյ այդտեղ դիզ – ուած հարիւրաւոր սատակները: Արդեօ՞ք իրրեւ սնունդ կը ծառայեն ողջերուն ի հարկին: Երե – ւոյթներէն դատելով՝ ոչ: Հաւանական է որ չա – տեր երկար տանէ ի վեր կը հանդչին այդտեղ : Որովհետեւ այնքան թեթեւ են որ փոքր հոսում մը կը փչրուին:

Ուրեմն մրջիւնները յարդանք ունին իրենց սատակներուն հանդէպ: Այս երեւոյթը կրնայ օ – րինակ ծառայել չատ մը մարդոց ...

ԳՈՒՐԳԷՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ, 1949 Սեպտեմբեր (27րդ տարի թիւ 284): Ճոխ եւ այլազան բովան – դակութեամբ: Տարեկան բաժնեգին 8 տոլար : Հասցէ.— 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.):

ԱԿՕՍ, երկամսեայ հանդէս դրականութեան եւ արուեստի: 1949 Օգոստ.- Սեպտ. (6րդ տա – րի): Հրատ. Համազգային ընկերութեան, դրա – կան եւ քննադատական բովանդակութեամբ: Հասցէ. — B. P. 1245, Beyrouth (Liban):

ֆրանսացի ըլլալ եւ կամ ֆրանսական դպրոց – վայրի բնիկ: Անգլիացիները կ'ընդունուին փոխա – դարձութեան սկզբունքի հիման վրայ: Պէտք է արձանագրուած ըլլալ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութեան մը մէջ, ճանչցուած նախարա – րութեան կողմէ: 1949ի համար 600 ֆրանք բաժ – նեգին նշանակուած է: Ատոր փոխարէն իրաւունք ունին բժշկական խնամքի, ռատիոյի, ատամնա – բուժական խնամքի, դեղի ծախքերու, ատամնա – շարի, եւայլն: 80 ատ հարիւրը ընկերային ապա – հովութիւնը կը վճարէ: Տեղութիւնը վեց ամիս է, մէկ տեսակ հիւանդութեան համար, աւելի եր – կար ատենի հիւանդներու համար պայմանները կը փոխուին :

Ուսանողներու արձանագրութեան համար կը գանձուի 900 ֆրանք որուն 600ը դրադարանի ի – րաւունք կուտայ: Փորձառական աշխատանքի եւ քննութեան իրաւունքի համար համալսարանէ հա – մալսարան տարբեր է :

Այս վճարումէն ազատ են այն ուսանողները որոնք երեք զուգակ ունեցող ընտանիքի կը պատ – կանին եւ կամ քոյր մը եւ եղբայր մը ունին հա – մալսարանի մը մէջ: Ազատ են նաեւ դասախօս – ներու զաւակները: Երկրորդական , նախնական եւ արհեստագիտական դպրոցներու պաշտօնեանե – րու զաւակները (բացի դեղագործականէ) : Կրթա – թոշակ ունեցողները :

Քանի մը թուանշաններ, դադափար մը տա – լու համար, համալսարանական իւրաքանչիւր ճիւղի ուսանողներու համեմատութեան մասին.— 1939ին իրաւագիտութեան կը հետեւէին 22.470 ուսանողներ, 1948ին՝ 33.724 , գրականու – թեան՝ 21.339 եւ 32.694, գիտութեանց՝ 12.822 եւ 22.732, բժշկութեան՝ 16.027 եւ 25.721, դեղա – գործութեան՝ 6023 եւ 8522, ատամնաբանու – թեան (Սթրազպուրկ) 292 եւ 361: Ընդհ. գումար ուսանողներու՝ 1939ին 78.973, 1948ին 128.754:

Cité Universitaireի սենեակները հետզհետէ ա – նանձնաշնորհհաւներու կը տրուին, անոնք որ յանձնարարուած են: Պուլվար Ժուռտանի տասա – ւարները 3500 ուսանողի (տղայ եւ աղջիկ) տեղ ունի: Վարձքը 2էն 3 հազար ֆրանք է ամսական: Այս գրամբ հազիւ կը բաւէ չէնքին մաքրութեան եւ պարտէզին յարդարման , սենեակներու ջե – ռուցման :

Օտար տագաւարներու մէջ Ֆրանսացի ուսա – նողներու տեղը չատ սահմանափակ է:

Բարեբախտաբար Cité Universitaireը կ'ընդար – ձակուի նոր չէնքերու շինութեամբ, որոնց պա – տերը արդէն բարձրացած են: Շուտով Թունուզի Տուն մը պիտի կառուցուի 125 սենեակով , Մա – րոքինը 200 սենեակով եւայլն:

Լիլ քաղաքը մտաւորական կեդրոն մըն է չը – նորհիւ իր երկու համալսարաններուն, մէկը պե – տական, միւսը ազատ, մէկը 5500 իսկ միւսը երեք հազար ուսանողներով, հոս ալ բնակութիւնը լուրջ խնդիր է :

Լիոնի մէջ աշակերտները փոքրաթիւ են այս տարի, ճարտարարուեստական տագնապի հետե – ւանքով: Համալսարանական բնակարանները հոս ալ անբաւարար են :

Նանսին չուտով իր նոր համալսարանական չէնքերը կը բանայ: Վեց հազար ուսանող ունի :

Կրընոպլի մէջ ուսանողներու թիւը երթալով կը չատնայ :

Սթրազպուրկ եւրոպական համալսարան մըն է 5700 ուսանողներով: Շատ լաւ յարաբերութեան մէջ է Լոնտոնեան եւ Մանչէսթրեան համալսա – րաններուն հետ:

Թուլուզ՝ Ֆրանսայի երկրորդ համալսարա – նը ունի, 7347 ուսանողներով: Առաջնաբուժական համալսարան մը պիտի բացուի բժշկականին կից: Գաւառական ամէնէն մեծ ճաշարանը բացուեցաւ այս տարի: Կին ուսանողներու թիւը 1900ին 965 էր, ներկայիս 4270 է ,

Թ. Ա. Թ.

Գաղութէ գաղութ

Միւնիխի մէջ , Պավարիոյ հայութեան ընդհանուր ժողովին առթիւ նախագահը Պ. Կիրա – կոսեան կարդացած է ձօրճ Մարտիկեանի հեռագիրը՝ որուն համաձայն Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ վերջին տարագիր Հայն ալ ապահովուած է փոխադրուելու Միացեալ Նահանգները. — Այս տեղափոխութիւնը դիւրացուցած են ԱՆԶԱՑԻ եւ ՀՕՄի կազմակերպութիւնները, ինչպէս եւ ձօրճ Մարտիկեան, Շէքէրճեան եւ Ս. Սարոյեան :

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԻ ճամբարէն 32 հոգինոց խումբ մը ինչպէս, նաեւ երկու հոգի քաղաքէն՝ հոկտեմբեր 12ին մեկնած են Մ. Նահանգները: Նմանապէս վեց հոգի մեկնած են հոկտ. 19ին :

ՊՐԱԶԻԼԻՈՑ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է՝ Գերմանիայէն մեկնած տարագիրներէն Հայ մը՝ Յաչիկ Պետրոսեան, որուն մօտ կարեւոր քանակութեամբ դրամ եւ համայնավարական թուղթեր գտնուած են, ինչպէս կը գրէ «Բանրեր»: Պետրոսեան չէ կրցած պարզել դրամին ուրկէ ստացած ըլլալը: Նոյն աղբիւրին համաձայն, 300րդ տարագիրն է այս որ իրրեւ համայնավար կը ձերբակալուի Պրազիլիոյ մէջ: Իրմէն ալ բանտարկուած են եւ պիտի արտաքսուին Պրազիլիայէն :

ՐԱՖՖիի «ԽԱԶԱԳՈՂԻՆ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ» վէպը սպաներէնի թարգմանած եւ հրատարակած է Պերմ Ա.Ճէմեան, Պուէնոս Այրէսի մէջ: Գիրքը պատկերազարդ է եւ կ'արժէ 10 փէսօ :

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԻ մէջ այս տարուան ընթացքին փակուած են 79 ճամբարներ եւ չատ մը ուրիշներ ալ պիտի փակուին մինչեւ տարեդարձ : Տարա – դիրները կեդրոնացնելու եւ դրամ խնայելու նպատակով «Իրօ»ն որոշած է մնացած տարագիրները համախմբել Հարաւային Պավարիոյ եւ Վիւրթէմպէրկի մէջ: Հէսսի չրջանին մէջ այլեւս ճամբար չէ մնացած, իսկ այս օրերուն կը փակուին հիւսիս. Պավարիոյ մնացեալ ճամբարները: Փակուած ճամբարներուն ծերերն ու հիւանդները փոխադրուած են աւստրիական սահմանագլուխին վրայ, երկու մեծ չէնքերու մէջ: Ջանք կը թափուի, որպէսզի բացառիկ դէպքերու համար մերիկեան եւ այլ բարեսիրական կազմակերպութիւններէ, այս դժբախտները խնամելու համար: Ինչպէս դրած էինք, ձեռնհաս մարմիններու հաշիւներուն համաձայն առնուազն 70.000 հոգի պիտի մնան Գերմանիա յառաջիկայ ճունիսէն վերջ: —Ծերերը, իրենց ընտանեկան պարագաները եւ հիւանդները, հիւծախտաւորները, կոյրերը, հաշմանդամներ, մտային հիւանդներ եւայլ վարակիչ հիւանդութիւններ ունեցողներ: Առնցմէ դատ բարձր մտաւորականներ.— Փրոֆէսէօրներ, բժիշկներ, օրագրողներ, փաստաբաններ, դերասաններ, քարոզիչներ եւն. , որոնք ամէնէն քիչ վնտռուած տարագիրներն են: Այս պատճառով ալ կը նախատեսուի թէ Իրոյի հաշուեյարդարէն յետոյ պիտի կազմուի ուրիշ նոր ու փոքր կազմակերպութիւնը :

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԷն

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Վիլն.— Այս տարի բացառիկ չուքով տօնեցինք Դաշնակցութեան Օրը: Ժամանակէն չատ առաջ լեցուած էր քաղաքապետարանի թատերասրահը: Եկած էին խումբերամ, իրենց յարգանքը յայտնելու 59ամեայ տիտանին, եւ անհամար նահատակներու որոնք ինկան ազատագրութեան ճամբուն վրայ :

« Արաքս» երգչախումբը, յոռնկայա երգեց «Մարսէյեզ»ը եւ «Բամ Փորոտան»ը: Օրուան նախագահը, ընկեր Մ. Միրզէ բացումը կատարեց կուռ խօսքերով: Գեղարուեստական բաժինը բաւական խնամքով պատրաստուած էր: Գնահատանքի արժանի են, ինչպէս միշտ կապոյտ Յաչի տանուհիները, իրենց հայկական պարերով, Տիկին Մ. Կարապետեան, երիտասարդ Չուքախահար Կ. Պէպիրեան, ինչպէս նաեւ, կապոյտ Յաչի նորակազմ, խոստմնալից «Արաքս» երգչախումբը : Ճաշօրդաբար արտասանեցին եւ երգեցին Ա. Գալայճեան, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդէն Տիկին Զիլինկիրեան, Մարտիկներու Միութիւն եւ Օր. Ս. Մաթոսեան :

Փոխ – քաղաքապետ Պ. Ժիւլիէին կը ներկայացնէր ընկերվարական կուսակցութիւնը եւ քաղաքապետ Հիւսէյ որ նամակով ցաւ կը յայտնէր թէ կամքէ անկախ պատճառներով պիտի չկրնայ ներկայ ըլլալ: Պ. Ժիւլիէն իր խնդակցութիւնները յայտնեց Հ. Ց. Դ. 59րդ տարեդարձին առթիւ եւ յիշեց որ Հայերը չատ դիւրաւ կրցան յարմարիլ Ֆրանսական միջավայրին եւ իրենց ուշիմութեան չնորհիւ տնտեսական դիրք ստեղծել :

Տիկին Օտէթ Միքայէլեան (Վալանսէն), « Ցառագ »ի Ֆրանսուհի աշխատակիցը գեղեցիկ – օրէն պարզեց Դաշնակցութեան մղած պայքարը ազատագրութեան եւ աշխատանքի դատին համար, փառաբանելով մեծ առաջնորդը, Քրիստափոր Միքայէլեան :

Օրուան բանախօսը, ընկեր Ս. Տէր Թովմասեան խօսելով աւելի քան մէկ ժամ, փաստերով պարզեց Դաշնակցութեան կատարած աշխատանքները, պատկերացուց հայ ժողովուրդի ֆիզիքական վիճակը, անոր սպառնացող չարաճուն վտանգները, եւ Դաշնակցութեան ուժեղ հակազդեցութիւնը: Ցետոյ բացատրեց թէ ինչու մեր կուսակցութեան դէմ եղած են զանազան հոսանքներ,— Երէկ, պահպանողականները, մղուած ի – ըենց դասակարգային չահերէն, այսօր՝ ամէն տեսակ բախտախնդիրները որոնք չնորով օտար ուժի վրայ, հլու, կոյր գործիքներ են դարձեր, թալկելու համար Դաշնակցութիւնը : «Ինչպէս երէկ, այսօր ալ, սիրելի հայրենակիցներ, Հ. Ց. Դ. կը մնայ արթուն պահակ տարապիր հայ ժողովուրդին, խորհրդանիշը անոր հաւատքին: Ցորչափ չէ իրականացած ազատատենչ աշխարհացրիւ Հայու երազը, կայ ու կը մնայ Հ. Ց. Դ.: Ջուր են բոլոր հայրենադաւ սադրանքները: Պիտի ծագի հայ ժողովուրդին ազատութեան սրբազան օրը եւ այն ատեն վատոդի վարձկան Վասակներ դլխիկոր պիտի մնան: Մինչ այդ, ձեռք ձեռքի տանք եւ պատնէշ կազմենք, միացեալ ուժերով դիմագրաւելու համար մեր ճանապարհի բոլոր տեսակի դժուարութեանց» :

Երգչախումբի փակման երգէն վերջ, («Մշակ բանուոր») ներկաները մեկնեցան խոր տպաւորութեամբ :

ԻՇԽԱՆ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի, 30 Հոկտ. Իսիի Stade Janbouinի դաշտին վրայ տեղի ունեցան Հ. Մ. Մ.ի բարեկամական մրցումները:

Ուրախութեամբ կարելի է ըսել որ մեր տղոց մղձային զգացումը բարձր է, բծախնդիր են ու հոգեպէս սկսած են ապրիլ ցեղին հետ, դժբախտաբար մայրենիքը կարծես դժուար կը հնչէ իրենց բերնին մէջ: Երբ երէցներու հետ կը խօսին, կ'ընկճուին: Նոր ճիգ մը կը փորձեն հայերէնով արտայայտուելու: Մեր աշխատանքը սկսած է տալ իր արդիւնքը :

Ժամը 14ին Հ. Մ. Մ.ի պահեստին դաշտ է – կաւ S. S. Primeveresի պահեստին դէմ: Հակառակորդը իր յանդուգն ու արագ վայրկեջով մեր ըերդը վտանգի տակ ձգեց: Մեր տղոց սխալին վրայ, «փէնալթի»ի հարուածով առաջին նչանակէտը չահեցաւ: Հ. Մ. Մ. յարձակողականի անցաւ եւ յաջորդաբար երեք կէտեր նչանակեց:

Երկրորդ կիսախաղին աւելի ներդաչնակ եւ վստահ խաղարկութեամբ նչանակեց երեք կէտեր: Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Մ.ի յաղթանակով, 6—1: Մեր տյաքներէն մասնաւորապէս աչքի կը զարնէին Սերոբեան, Մարկոսեան, այսպէս կոչուած մեր պօնպօն եղբայրները, Արմենակ, ընդհանրապէս բոլոր խումբը:

Ժամը 16ին մեր Ա.ը դաշտ եկաւ Hespagniaի դէմ: Առաջին յարձակողականով Հ. Մ. Մ. նչանակեց մուտքի նչանակէտը, երկրորդ մը եւս. խաղի մերջաւորութեան հավասարորդ չահեցաւ կէտ մը, երկրորդ կիսախաղին հազիւ քանի մը վայրկեան անցած Hsepagniaն հաւասարեցաւ :

Սպանիացիները չատ արագաչարժ եւ կոպիտ կը խաղային : Հակառակ ասոր մեր տղաքը հակայարձակողականի սկսան եւ Պարոյր եւ Ցակոբ յաջորդաբար նչանակեցին երեր նչանակէտ : Գէորգի եւ Ց. Գարաօղլանեանի փասերը երկու նչանակէտ եւս աւելցուցին, խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Մ.ի Ա.ի յաղթանակով 7—2 :

Մեր տղաքը պէտք է հասկնան մի անգամ ընդմիչտ թէ ոեւէ խաղի մէջ երբ հնչնահաւանութեամբ կ'առաջնորդուին, նախ հանդիսականները կը խրախչին, յետոյ խաղին «թէքնիք»ը իր արժէքը կը կորսնցնէ : Հակառակորդը ըլլայ տկար թէ զօրաւոր պէտք է խաղայ խաղին պահանջած անհրաժեչտ նրբութեամբ: Մանաւանդ պէտք է դիտնան որ ազգակից թէ տեղացի հասարակութիւն մը ըսկսած է որոչ համակրութիւն ցոյց տալ դէպի Հ. Մ. Մ.ը: Վերջապէս պէտք է մտածել եղանակի վերջին դասաւորման եւ դասակարգի բարձրացման վրայ որ իրենց ներդաչնակ եւ կանոնաւոր խաղարկութենէն միայն կախում ունի :

Այս քանի մը մասնաչնումներէն վերջ, իրենց կը մաղթենք եռանդ եւ յաջողութիւն :

Ց.ԴԻՏՈՂ

ՅԻՈՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

(1899 — 1949)

ԳՈՒՐԳԷՆԻ, ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ՎԵՑ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կարմիր կիրակին՝ իրօք կարմիր եղաւ Տարօնի աչխարհին համար: Այդ օրը, յիսուն տարի ա – ռաջ, ինը փէտայիներ կուռի բռնուեցան Ցրոնք գիւղին մէջ, օր ցերեկով. ուրթը նահատակուեցան եւ մէկը ազատելու :

Իսկ թչնամին կորնցուց, ի մէջի այլոց, ընդհանուր հրամանատար Տալիպ էֆէնուին եւ զօրաց հրամանատար Հասան Բէկը :

Դէպքը տեղի ունեցած է հետեւեալ պարագաներու տակ :

Տիգրան Իգիթեան Մշոյ քաղաքէն եւ Ռուբէն Ցովհաննէսեան Աղձան գիւղացի, երկուքն ալ զէնքի սիրահար, փէտայիներ էին՝ Թրծուած Արարոյի, Մխոյ Շահէնի եւ Մարզար Վարժապետի հնոցին մէջ:

Անոնք կ'որոչեն երթալ Կովկաս նոր զէնքեր բերելու: Երբ կը հասնին Թիֆլիս, յուսախաբ կ'ըլլան: Հնչակեան կուսակցութեան մէջ պատահում պատահած էր, եւ իրենց կարեւորութիւն տուող չըլլար :

Անոնք կ'իմանան, որ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը պահած զէնքեր ունի Կոճոռ լեռը, որոնք կը դտնուին Տարօնցի գինուորականի մը հսկողութեան տակ: Կ'որոչեն երթալ անոր քով եւ բարեկամօրէն յանկարծակիի բերել ու մաս մը զէնք փախցնելով տանիլ Տարօն :

Տիգրան եւ Ռուբէն կ'երթան պահակ գինուորին քով եւ իրենց որոչումը կը գործադրեն, պէտք եղածին չափ զէնք փախցնելով ու փոխադրելով մինչեւ հայրենիք :

Պահակը լուր կուտայ Մատինեանին, որ իր մօտ կը կանչէ Պօղոս Ղազարեանը եւ կ'ըսէ. «Կը ճանչնա՞ս զէնք տանողները, բեր քովս. որքան զէնք ուզեն կուտանք, պայմանով որ ստացական մը բերեն մեզ Հրայրէն »:

Երկու ամսէ չափ Պօղոս կը փնտռէ զանոնք , բայց չի դտներ: Օր մը, պատահմամբ կը հանդիպի փողոցին մէջ եւ կը պատմէ Մատինեանի բ – ատծը, վստահեցնելով զանոնք որ վնաս մը չի դար իրենց:

Երեքով կը ներկայանան Մատինեանին, որմէ կը դտնեն լաւ ընդունելութիւն:

Մատինեան կ'ըսէ անոնց թէ քանի որ զէնք կը փոխադրեն երկկիր, կուսակցութեան փնտռած մարդիկն են. կը խոստանայ ուղածներուն չափ զէնք տալ, նաեւ իւրաքանչիւր զէնքի հետ 5 ոսկի նուէր, եթէ երկրէն ստացական բերեն :

Այս կերպով կը համաձայնին, եւ երեքն ալ կը դինադրուին Հ. Ց. Դաշնակցութեան դրօչին տակ :

Այն ատեն Սալնոյ Զորի կեդր. Կոմիտէն գործիչ ուղած է եւ հայրենիք պիտի ուղարկուէր Գուրգէնը (Բաղտասար Մալեանց): (Ասկէ ինձ պատմողն է Սալնոյ Զորի կեդր. Կոմիտէի անդամներէն Ցակոբ Դարբինեան) :

Տիգրան եւ Ռուբէն կը պատրաստեն իրենց խումբը եւ Գուրգէնն ալ հետերնին կը մեկնին հայրենիք :

Սալնոյ Զորի մէջ կուսակցական խնդիրները կը կարգադրեն ու կ'անցնին Սասուն, անկէ Մուշ, յետոյ Կովկաս անցնելու համար կը հասնինՑրոնք գիւղը, առաջին օրը :

Այս առեններըր բարբարոս Տալիպ էֆէնտի Սուլթանէն հրաման ստացած էր մաքրելու յեղափոխականներր: Անիկա, հետր առնելով զօրաց հրամանատար Հասան Բէկը, գործի կ'անցնի: Առաջին փորձը կր պատահի Ցրոնքի մէջ :

Գիւղապետ Սրլոն, լսելով որ Տալիպ չատ զօրքով գիւղ կուգայ, լուր կր գրկէ գիւղի խմբապետին, որ յեղափոխականները տեղափոխուին, որպէսզի փորձանք չգայ գիւղի դլխուն :

Խմբապետր փոխանակ տղաքր ուրիչ գիւղ տանելու, Ցրոնքի մօտ երեք մարագներու մէջ կր պատսպարէ :

Գիւղը արդէն պաչարուած էր զօրքով: Կր բսկրսի խուզարկութիւնը: Գիւղապետր կր կարծէ , թէ խմբապետր փէտայիները տարած է ուրիչ գիւղ, մինչ անոնք տեղաւորուած էին մարագներու մէջ :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱԻԱԳ

Բառերը կամ-ըանաձեւերը չեն որ հերաշք պիտի դործեն, իրականացնելով մեր նպատակը, — միակ չուկայ : Հերաշքը պիտի ծնի դործքէն : Ա. – մէնքս ալ կը զգանք հարցին ահռելի սոխպողա – կանութիւնը : Ինչ որ վճռեն եւ ընեն 19 աղդերը յառաջիկայ քանի մը ամիսներու ընթացքին , կը– նայ աղդել պատմութեան ընթացքին վրայ, դա – լիք դարուն » :

Ամերիկայի պաշտօնատարներ ալ այս առթիւ դիտել կուտան թէ տոլարի օդնութիւնը պիտի կը– ճատուի, եթէ 19 պետութիւնները չարունակեն իրենց վարանոտ ընթացքը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ ՅԱՆԳԱՐՈՒՄԸ պի– տի տեւէ մինչեւ չաբաթ օր, ինչպէս յայտարար – ուեցաւ պաշտօնապէս : Պատճառը այն է որ երկու ծանր արկածներ պատահած են Փարիզի մէջ (Սէն Տընի եւ Սէնթ Ուէն) : Չորեքչաբթի օր հինդ ան – դամ դադրեցաւ հոսանքը մեր թաղին մէջ, ուշա– դնելով ոչ միայն չարուածքը, այլեւ տպագրու – թիւնը : Երկէ ալ խանդարումներ տեղի ունեցան : Անշուշտ բաժանորդները եւ ընթերցողները նկա– տի կ'ունենան այս պարագան, եթէ ուշ ստանան իրենց թերթերը :

ՐՈՒԲԼԻՆ ԵՒ ՕՏԱՐ ԴՐԱՄՆԵՐԸ .— Մոս– կուայի Պետական Դրամատունը հետեւեալ սա – կերը որոշած է օտար դրամներու համար .— Տո– լարը կ'արժէ 5.30 րուբլի, սթերլինը՝ 14.84, 100 պելժիական ֆրանքը՝ 10.60, հազար ֆրանսական ֆրանքը՝ 15.15, հարիւր դուիցերլիականը՝ 121.84, հազար իտալական լիրը՝ 8.34 եւն. :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը՝ Պ. Ատընաուըը, յայտարարեց թէ իր արտաքին քա– ղաքականութեան հիմը պիտի ըլլայ բարեկամու – թիւն Ֆրանսայի հետ : «Այսպիսի քաղաքականու– թիւն մը պէտք չէ հականդլիական համարուի : Մենք երբեք չենք ուզեր օտար երկիր մը ուրիշ երկրի մը դէմ հանել : Կրնամ ըսել թէ Ֆրանսայի հետ հասկացողութիւն մը չատ աւելի ժողովր – դական է այսօր քան 1945էն առաջ : Մանաւանդ– պէս երիտասարդ սերունդը, ինչպէս ուրիշ եր – կիրներու մէջ, կ'ըմբռնէ եւրոպական միութեան անհրաժեշտութիւնը » :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ կառավարութիւնը խիստ ծանուցագիր մը ուղղեց Ալպանիոյ, պահանջելով յարգել բարեկամութեան եւ դործակցութեան դա– չինքը եւ անմիջական պատասխանի սպասելով : «Զգուշութեան» հրաւէր կ'ուղղէ հարեւան պետու– թեան, զանազան դէպքեր յիշելով եւ կը հասկընէ թէ ի հարկին պիտի խզէ դաշինքը :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետ ազ – դարարեց հողագործներուն օր առաջ յանձնել կա– ռավարութեան բաժինը՝ 1949ի դեռնախնձորի բերքէն : «Ձեր բաժինը լրացնելէ վերջը միայն պի– տի դիտնաք թէ ինչքան կը մնայ ձեզի համար եւ օրքան կրնաք ծախել» : Թերացողները պիտի պատժուին : — Ներհրդային դեսպանը, Պուչկին, դործի ձեռնարկեց :

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՑ Միացեալ Նահանգներ անու – նով պետութիւն մը ծնաւ Նոյեմբեր 2ին, իբրեւ արդիւնք Հոլանտայի եւ նախկին դաղթավայրին ներկայացուցիչներուն միջեւ կնքուած դաշնա – դրին : Այսպէս կը վերջանայ Հոլանտայի 300 տարուան տիրապետութիւնը 70 միլիոն բնակիչ – ներու վրայ :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ դինակիցները ամէն օր խոր – հրդակցութիւններ կը կատարեն, դաշինքին դոր – ծադրութեան համար : Հիւսիսային չրջանին կեդ– րոնատեղին պիտի ըլլայ Լոնտոն : Ամերիկայէն ճամբայ հանուած են դինամթերքի առաջին բեռ – ները :

ԱԹԻՆՔԻ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 13 հոդինոց խումբ մը, որ անդլ. ոսկի կը չինէր : Տե– դեկագիրը կ'ըսէ թէ կեղծարարները յաջողած են 20.800 ոսկի սթերլին պատրաստել, տասը հազարը արտասահման դրկելով : Այս կեղծ սթերլինր 19 քրատ է, իրականը՝ 22 : Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ խումբը կը դործէր 1946էն ի վեր եւ 70.000 տոլար չահած է : Նոյնիսկ մանադէտներ խարուած են :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ համայնավար կուսակցութիւ– նը իր չարքերէն վտարեց նախորդ երմտական նա– խարարը, Քունին, որ պաշտօնանկ եղած էր : Ա– բատանութի՞ւնը, — «դաւաճան» ...

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ յեղափոխութեան 32րդ տա – րեդարձին առթիւ, Մոսկուայի կեդր. կոմիտէն հետեւեալ նշանախօսքերը հրապարակ հանած է. Ողջո՛յն այն ժողովուրդներուն որ կը պայքարին ժողովրդապետութեան եւ բնակերվարութեան յաղ– թանակին համար .— կեցցէ՛ միացեալ, ժողովր– դավար, անկախ եւ խաղաղասէր Գերմանիան . — կեցցէ՛ Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Ֆ. Միու– թեան ժողովուրդներուն բարեկամութիւնը՝ նոր պատերազմի մը հրձիգներուն դէմ .— Գիտական աշխատաւորներ, ճոխացուցէք մեր հայրենիքին պիտութիւնը եւ արհեստագիտութիւնը նոր հե – տազօտութիւններով եւ գիւտերով եւն. :

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Նոյեմբեր 19ին, ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտ, Cinéma Alcazarի մէջ :

Մանրամասնութիւնները հետդհետէ :

★

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ .— Նոյեմբեր 5ին, չաբաթ ե – րեկոյ ժամը 8.30ին, St. Bernardի սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

★

ԻՄԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին :

★

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. « Վարուժան» կո– միտէի կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերուն– դի : Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Նոր Սերունդը :

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ առաւօտ :

Մուտքը ազատ է :

★

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի սրահին մէջ : Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բոլոր խումբերու եւ բարեկամ կազմակերպութեանց :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՑԱԿՈԲ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Ասոք պիտի առնեն նաեւ տիկին Օ. ՄԻՔԱՑԷԼ – ԵԱՆ եւ ընկերվարականներու ներկայացուցիչը :

Պիտի երգեն՝ տիկին Կարապետեան (Տէսի – նէն), Զարեհ Գասեան եւ Օր. Պիւլալի :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Օր. Ցարութիւնեան, Ա. Գալուստեան, Պ. Թ. Եղիկեան, Ժ. Ասչիկեան եւ Կ. Ասչի Ռոմա– նի սանուհիները :

Մուտքը ազատ է :

★

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ – ԲՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Ընկերվարականներու սրահը , 149 Av. d'Argen – teuil, Անիէռ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Անիէռ Պուա Բոլոմպի «ԱՐԱՄ» ենթակոմիտէի :

Ընկերահամակրական խնջոյք, ճոխ պուֆէ , եւ դեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ Պ. Ա. Մեսումենկի : Կ'երդէ Օր. Մուրատեան , Ա.րտասանութիւն Զարեհ Դարիպեան եւն. :

Կը նախագահէ ընկեր ՀԱՑԿ ՍԻՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆ

Մուտքը ազատ է :

Հաղորդ. միջոց .— Autobus Porte Clichy 140 : Pte. Champeret 165, իջնել Place des Bourguignons:

★

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 6ին, սովորական սրահին մէջ :

Թատերական քազատիկ ներկայացում

Նիսի մէջ ղեկավարութեամբ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի, եւ մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի : Նո– յեմբեր 6ին, կիրակի ժամը 3ին Petit Théâtreի մէջ (Լիսէին կից) : Կը բեմադրուի՝ ՈՃՐԱԳՈՐԾԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ԿԱՄ ՔՕՐՐԱՏՕ :

Ներկայացումէն վերջ «Արարատ» ճաշարա – նին մէջ տեղի պիտի ունենայ դինեճոն ի պատիւ Հ. Ց. Դ. 59րդ տարեդարձին եւ Տէր եւ Տիկին Մարութեանի :

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԳԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԻՍ .— Զարխափան Ս. Աստուածածին եկե– ղեցւոյ հոդաբարձութեան նախաձեռնութեամբ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոդեհանդիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, 6 Նոյեմբեր, ԿՈՄԻՏԱՍ Վ.ԱՐԴԱՊԵՏի համար : Անշուշտ հասարակութիւ – նը պիտի փութայ յարգել Վարպետին յիշատակը, խումն բազմութեամբ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խումբե– րը կը մրցին Louvecienneի դէմ կիրակի 6 Նոյեմ – բեր : Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 12.30ին, իսկ լէ Մուլինոյի համար ժամը 13ին մէթրօ Mai– rie d'Issy :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ .— Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կո – միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս ուրբաթ, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին , դպրոցին սրահը, 73 rue Rabelais : Խիստ կարեւոր օրակարդ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ .— Հ. Ց. Դ. «Եօթնեղբայրեան » ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ օր ե– րեկոյեան ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը : Կը խնդ– րուի բոլոր ընկերներէ ներկայանալ անդամա – տեսրով :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակո– միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները, այս ուրբաթ դիշեր, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès : Կարեւոր օրակարդ :

ՀԱՄԱՅԱՐՔ . Միութեան Լիոնի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ , ժամը 2.30ին, 71 rue de Bonnelի սովորական հա – ւաքատեղին : Կարեւոր օրակարդ : Բոլոր անդամ – ներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Ոչ–ան – դամներ ալ կրնան ներկայ ըլլալ :

Հնդկաչինէն դինուոր Թուրեան մէկ տարեկան « Ցառաջ » կը նուիրէ Պ. Հայկ Թիւրքճեանի, Համպուրկ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ .— Մարսէյլի Հ. Մ. Ը.Մ.Ի ձմեռնային պարահանդէսը, 11 Դեկտ. 1949 : Կը խնդրուի չխաչաձեւել : Մանրամասնութիւնները հետդհետէ :

Պարանցիկ ցեւեկոյթ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի 6 Նո– յեմբեր ժամը 4—10, Studio Alemchah, 19a rue Caumartin :

Գր. Ցակոբեանի յիշատակին

Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադիր եւ Արիներու Ազգա – յին պետ, եղբայր ԳՐԻԳՈՐ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մահ – ուան քառասունքին առթիւ, հոգեհանդիստ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արիներու կողմէ, այս կիրակի առ – տու (6 Նոյ.), Փարիզի Հայոց եկեղեցին : Կը հը– րաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

Այրի Տիկին Զենոբիա Պէնկլեան, Տէր եւ Տի– կին Սարդիս Պէնկլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աչեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Շի– րինեան, Հրանդ Թէրզեան, Նուրհան Գափամա – ճեան եւ Գանճեան ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, մօրեղբօր, խնամիին եւ ազգա– կանին՝

Պ. ԶԱՐԵՀ ՊԷՆԿԼԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ 31 Հոկտեմբերին, իր բնակարանին մէջ, 30 Ave. dse Gobelins, Paris(13) :

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ հինդ – չաբթի առաւ. եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Թիէի գերեզմանատունը :

ԼՍԱՐԱՆ .— Ցառաջիկայ հաւաքոյթը երկու – չաբթի 7 Նոյեմբեր, իրիկուան ժամը 8.30ին, ծա– նօթ հաւաքատեղին : Շար. նախորդ նիւթի եւ մա– քերու փոխանակութիւն : Կը հրաւիրուին լսարա– նականները :

Կ'ուզուի

Լուրջ եւ կարող պօթիէ – դործաւոր մը չափի վրայ աշխատելու համար : Բնակարանի դիւրու – թիւն կը տրուի : Դիմել Chaussures Samson, 48 rue Caristi Orange (Vaucluse) :

PAVILLON *ՄԸ ՇԱՒՈՒ Է , երեք սենեակ, խո– հանոց, ազատ անմիջապէս , տեսնել ամէն օր ժա– մը 14—16 : Ունի մառան մը որ կարելի է աշխա– տանոց ընել, 22 Villa Rouveyrol, Անիէռ :*

Place Bourguignonէն 5 վայրկեան :

Մահու է

Թրիքոյի մեքենայ մը, 80 սանթ. ժորժ 10 , ամբողջական կազմածով, գերմանական Զանտեր կլաֆ մարք : Դիմել Պ. Ց. ՊԱՂԱՄԵԱՆի՝ 131Bld. Rodin, Իսկ լէ Մուլինօ :

ՅԱՌԱՋԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 5 Novembre 1949 Շաբաթ 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5992–Նոր շրջան թիւ 1403 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՆ...

Մեր քաղած տեղեկութեանց համաձայն, տե – սակ մը « ներգաղթ » սկսած է Հարաւ. Ամերի – կայի ափերէն: Վերադարձ՝ դէպի նախկին բնա – կավայրերը, անհնարին զոհողութիւններով :

Դեռ այս շարքու հանդիպեցանք ընտանի – քի մը, որ անցեալ տարի Մոնթէվիտէօ (Ուրու – կուէյ) գացած էր Հալէպէն :

Նոյն քաղաքէն բժիշկ մը կը գրէ թէ Սուրիա – յէն եւ Լիբանանէն գաղթած շատ մը Հայեր պատ – րաստուած են վերադառնալու: Օգոստոս 24ին ճամբայ ելած էին քանի մը հայ ընտանիքներ :

Նոյն յուսախաբութիւնը Արժանթինի մէջ , ուր շատեր գացին — եւ դեռ կ'երթա՞ն — վար – դավառ երազներ հիւսելով :

Ասոնք ճամբայ ելած էին ինքնակամ: Կարե – ւորութիւն չտալով հրապարակային յորդորներու կամ պարզապէս մոլորելով , հրապուրուելով :

Կան ուրիշներ որոնք մինչեւ Չիլի, Վենեցու – էլլա կամ Ասւտրալիա ղրկուած են, նախաճեռնու – թեամբ Տարագիրներու Միջազգային Կազմակեր – պութեան (IRO) : Ակամայ մաս կազմելով մի – ջազգային կարաւաններու :

Ո՞վ պիտի կրնար ապացուցանել թէ աւելի բախտաւոր են ասոնք, այդ անծանօթ վայրե – րուն մէջ, ուր միայն ցիրուցան ազգակիցները կ'ե – բեւան, աննշան համրանքով :

Ինքնակամ գացած թէ ակամայ, չատեր կա – րօտով կը փնտռեն իրենց նախկին բնակավայրե – րը, նոյնիսկ երբեմնի գաղթակայաններն ու խըր – ճիթները: Եւ կ'ուզեն վերադառնալ :

Եթէ մեծ թիւ մը չեն կազմեր վերադարձող – ները, պատճառը չատ պարզ է,— 25 կամ 40 օր – ուան ճամբայ, եւ նուազէնը մը որ պիտի կրնար աւելի քան մէկ տարուան ապրուստ ապահովել Ցունաստանի կամ Սուրիա – Լիբանանի մէջ :

Բարեմիտներ կ'ըսեն, — Բոլորովին արդար չէ անխտիր մեղադրել գացողները: Շատեր կան որ իսկապէս անտանելի կացութեան մը մատ – նուած են , իրրեւ հետեւանք տնտեսական յարա – ճուն տագնապներու, անզործութեան եւ ապրուս – տի սղութեան: Ուրիշներ ալ զոհերն են քաղաքա – կան ալեկոծութեանց: Ի՞նչ ընեն, երբ չեն կրնար իրենց երկիրը երթալ ...

Անհիմն չեն այս պատճառաբանութիւնները , որոնց մէկ պատասխան ունինք .—

Մեր այսօրուան կացութեան մէջ, պարագա – ները կը հարկադրեն մեզ նախընտրել նուազագոյն չարիքը :

Անոնք որ նոր արտագաղթի մը ճամբան բռնա – ներ են, յանկարծ յուսահատելով, տարիներէ ի վեր կը բնակին այս կամ այն երկրին մէջ: Գործ հիմնած, տուն – տեղ են եղած, վարժուած են մի – ջավայրին :

Աւրդ, երբ առտու մը կը քանդեն իրենց փայ – լուն կամ համեստ բոյնը, դէպի անծանօթը չուե – լով, ի յառաջագունէ դատապարտուած են յուսա – խաբութեան :

Նախ՝ պիտի հարկադրուին ամէն բան ծայրէն սկսիլ: Պիտի չարչրկուին նոյնքան, եթէ ոչ աւե – լի, որքան 1922 — 25ին, երբ իրենց չունչը Եւ – րոպա կ'առնէին :

Կրնայ ըլլալ որ բախտը բանի ասոր – անոր համար: Այդ յաջողութիւնը, նիւթական բարօ – րութիւնը կրնա՞յ փոխարինել բարոյական տա – ռապանքը :

Անշուշտ կ'ընդունիք թէ որքան հեռանանք բաղդատաբար հարեւան երկիրներէ , Միջին Արե – ւելքէն, Պալքաններէն, նոյնիսկ արեւմտեան Եւ – րոպայի հայաշատ կեդրոններէն, այնքան պիտի թուլնան կապերը : Նեռուած պիտի ըլլանք բոլո – րովին խորթ, կրկնապէս օտար հողի վրայ : Այլեւս անդօր դիմանալու նոր դժուարութեանց եւ բաղմապիսի փորձութեանց :

Բոլոր երկիրներն ալ կը լափեն օտար փորքա – մասնութիւնները: Իսկ Հարաւ. Ամերիկան կա – տարեալ ճուլարան մըն է հում նիւթի: Հրաւառ կաթսայ մը որ խմորի կը վերածէ ամէն բան :

Այլեւս չենք խօսիր ֆիզիքական կորուստի մասին, որ անխուսափելի է, իրրեւ հետեւանք միջավայրի եւ կիմայի անյարմարութեան եւ յա – րաճուն յոգնութեանց :

Աւրդէն ուժասպառ, չատ քիչեր պիտի կրնան դիմանալ :

Շ.

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ՄԻԵՏ ՆՈՑՆ ՄԱՐԴԻԿԸ

Մտմբ մը համալսարանական ուսանողներ խմբագրատուն եկած էին, «բաց նամակ»ով մը բողոքելու համար տմարդի վերաբերումի մը առ – թիւ, որուն ենթարկուած էին վերջերս , հայկա – կան «Քօքթէյլ – փարթի»ի մը մէջ :

Դժբախտաբար հազուագէպ չեն այս կարգի անհամութիւնները : Եւ աւելի յաճախ կը պա – տահին հանրային ձեռնարկներու միջոցին, երբ տիրապետող ոգին ըլլայ միայն դրամը :

Բայց – նամակը չհրատարակուեցաւ, որովհե – տեւ երիտասարդները, խորապէս վրդովուած , չէին կրցած պաղարիւնով արտայայտել իրենց արդար ցասումը :

Դէ՞պքը: Երեկոյթին դիւերը, ուսանողներու անդանին մօտ, փոքրիկ հաշուեսեղան մը 750 ֆր – անքի սխալ մը կ'ունենայ: Բայ մը զոր դժուար չէր ճշդել նոյնիսկ անձնապէս :

Բայց, աղայական տրամարանութիւնը կը թելադրէ պատասխանատու բռնել այդ «մտաւո – րական աղաքը», որոնք դրամ չունին, չեն կրնար ունենալ: Հետեւաբար... Մնացեալը դուք ամբող – ջացուցէք:

Աղան ու էֆէնտին հին հին դարերէ իվեր միշտ համարուած են ի բնէ պարկեշտ եւ պարտաճա – նաչ... : Իսկ «ծակաչէք անօթիներու», մտքի աշ – խատաւորներու վռհմակը, կրնայ ամէն բան յան – ձըն առնել, դրամի համար: Առաջին հանդիպողը իրաւունք ունի կասկածելու...

Չեմ դիտեր թէ միայն մե՞ր մէջ է այս անո – րակելի նախապաշարումը :

Ճաճանչ հիացումով կը դիտեմ այն յարգանքը որուն արժանի կը համարուին ուրիշ ժողովուրդ – ներու մէջ մտքի աշխատաւորները:

Անշուշտ այս ալ ոչ միայն դարգացման, այլ եւ բարեկրթութեան վարժուած ժողովուրդներու յատուկ առաքինութիւն մըն է:

Մերո՞նք: Կասկածելի նկատել ու անարգել խումբ մը համալսարանական տղաք 750 ֆրանքի բացի մը պատճառով, պարզ անոր համար որ այդ տղաքը ոչ վաճառական են, ոչ ալ խանութպան ..

Չէ՞ք յիշեր ժողովրդական առածը, որ այն – քան կը պատշաճի այս կարգի երեւելիներու :

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆի անթելը կը ծանուցանէ թէ Գրող – ներու տան մէջ տեղի ունեցաւ երկու կարեւոր նիստեր: Առաջինին մէջ քննուեցաւ Սովետահայ գրականութեան ապագայ գործունէութիւնը: Այս մասին խօսեցաւ Եղուարդ Թոփչեան: Մոքերու փոխանակութիւն ունեցան բաղմաթիւ քննադատ – ներ եւ գրողներ Միքայէլեան , Պարտիզունի , Համազասպեան, Հրաչեայ Քոչար եւ ուրիշներ ո – րոնք չեչտեցին ձեռք բերուած յաջողութիւնները : Երկրորդ նիստին մէջ քննուեցան Սաղաթէլ Ցա – րութիւնեանի եւ Միքայէլ Բարթիկեանի պատ – մուածքները, ինչպէս եւ քիւրտ գրող Միքայէլ Ռաշիի բանաստեղծութիւնները:

ՀԱՑ – ՎՐԱՑԱԿԱՆ լեզուներու պատմու – թեամբ կը զբաղի ներկայիս Արմենակ Մարմալ – եան որ իր ուսումը կատարելագործած է Թիֆ – լիսի Նիքոլա Մառի լեզուաբանական համալսա – րանը: Ունի 30 գիտական աշխատութիւններ , — « Ընդհանուր լեզուներու վերապրումը հայ եւ վր – րացական լեզուներու մէջ», «Հայ – վրացական լեզուներու Բառարանը», եւայլն :

ԹԻՀՐԱՆի թերթերը կը հաստատեն թէ նա – խարարական խորհուրդը հետեւեալ որոշումները տուած է: 1.— Պարսկաստանի մէջ ոչ մէկ դես – պանատուն, հիւպատոսարան եւ օտար ներկայա – ցուցչութիւն իրաւունք չունի որեւէ հրատարա – կութիւն կատարել Պարսկաստանի քաղաքակա – նութեան եւ կացութեան մասին: Արգիլուած են նաեւ այն հրատարակութիւնները որոնք Պարս – կաստանը կը դարձնեն քաղաքական քարոզու – թեան կեդրոն, ընդդէմ երրորդ կառավարութեան մը: Այդ կարգի հրատարակութիւնները, տպագիր ըլլան թէ մեքենագիր կամ ձեռագիր, պիտի հա – ւաքուին ոստիկանութեան միջոցաւ, իսկ արտա – քին նախարարութիւնն ալ բողոքագիր պիտի ուղ – ղէ դիւանագիտական ճամբով :

Գաղօնի տեղեկագիր մը Թրաննապի դէմ

Տեղական թերթերը մէկ չաթաթէ ի վեր կը զբաղին զաղտնի տեղեկագրով մը, զոր Հնդկաս – տանի վարչապետը ղրկած է Անդիոյ վարչապե – տին եւ որ կը քննադատէ Ֆրանսայի քաղաքա – կանութիւնը Հնդկաչինի հանդէպ :

Տեղեկագիրը կը բաղկանայ տասը էջերէ եւ 120.000 հաշուելով Ֆրանսական զօրքին թիւը , կ'ըսէ թէ Հնդկաչինի խնդիրը չի կրնար կարգա – դրուիլ զինու զօրութեամբ, եթէ յանձն չառնեն « կռուիլ քանի մը տասնեակ տարիներ, 500.000 զինուոր ղրկելով » :

Հնդկաստանի կառավարութեան կարծիքով , « Ֆրանսացիները վերջնապէս կորնցուցած են պայքարը, քաղաքական, տնտեսական թէ զին – ուորական դետնի վրայ: Հօ Շի Մինի, որ ապըս – տամբներուն գլուխն անցած է, իր տիրապետու – թեան տակ առած է երկրին 80 առ հարիւրը: Ֆը – րանսացիները գերիներ են իրենց սեփական քա – ղաքներուն մէջ: Ապստամբները բացէ ի բաց կը դործեն Ֆրանսական զինուորներուն առջեւ որոնք անկարողութիւն դատապարտուած են, կը պայ – թեցնեն կամուրջներ, ճամբաներ եւ երկաթուղի – ներ : Հօ Շի Մինի պետութիւնը ունի կանոնաւոր վարչութիւն մը որ կը հաւաքէ տուրքերը, կ'ա – պահովէ բարեկարգութիւնը եւ արդարադատու – թիւնը : Ցեղափոխական չարժումն ալ կը բաղկա – նայ կորովի համայնավարներու — փոքրամաս – նութիւն — եւ եռանդուն ազգայնականներու հա – մաճոյլ միութենէ մը: Բոլորն ալ բացէ ի բաց թե – բահաւաճ են Ֆրանսայի խոստումներուն հան – դէպ » :

Մինչ նոյն աղբիւրին համաձայն, Հնդկաչինի ժողովուրդը աղքատացած է եւ կարելի չէ դրա – մադլուխներ չահարկել: Բրինձի արտածումը որ տարեկան 1.500.000 թոնի կը հասնէր պատերազ – մէն առաջ, իջած է հարիւր հազար թոնի, ածու – խի արտածումը՝ 700 հազար թոնէն 70 հազարի, ձգախժինը՝ 70 հազարէն 40 հազար թոնի:

Տեղեկագիրը ձախողած կը նկատէ Պաո – Տայ թագաւորին եւ Ֆրանսայի միջեւ կնքուած համա – ձայնութիւնը, վասն զի բնիկ ժողովուրդը խրա – ուիլակ մը կը նկատէ այդ արքան: Մնաց որ , հարեւան պետութիւններէն ոչ մէկը ճանչցած է թագաւորը (Անգլիան ալ չի ճանչնար) :

Իրրեւ եզրակացութիւն, տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Հնդկաստան համաձայն է որ խնդիրը յանձ – նուի Միացեալ Ազգերու ժողովին: «Թէեւ Հօ Շի Մին երեւութապէս համայնավար է, բայց իր վա – րած չարժումը համայնավար չէ » :

★ Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը յայտարարեց թէ ինք պաշտօնապէս տեղեակ չէ այս յուշագրին :

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՑԵՏԱՄՆԱՑ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ

Մ. Նահանգներու նախագահ եւ արտաքին նախարարութեան օգնականներէն Պ. Կի ճառեր խօսեցան, Թրումընի վարդապետութեան Դ. կէ – տի մասին, որ կը տրամադրէ օգնել անտեսապէս յետամնաց երկիրներու :

Նախագահը յայտարարեց թէ «պայքար մը բացուած է երկու աշխարհահայեացքներու մի – ջեւ, որոնց մէկը հիմնուած է բարոյական օրէնքի մը վրայ, միւսը՝ հիմնուած չէ նոյն օրէնքին վր – րայ: Ամերիկեան աշխարհահայեացքը առաջինն է եւ լաւագոյն արդիւնքները պիտի տայ աշխարհի ժողովուրդներուն: Այդ մասին վստահ եմ այն – քան որքան հոս գտնուելուս » :

Անցնելով իր ծրագրին գործնական մասին, Թրումըն ըսաւ,— «Եթէ կարենանք օգնել որ մի – այն հարիւրին 2ուկէս աւելնայ ապրուստի մա – կարդակը, մեր գործարանները պիտի չկրնան հասնիլ պահանջներուն » :

Պ. Կի բացատրեց թէ իրենց առաջին գործը պիտի ըլլայ բարւոքել յետամնաց երկիրներու ժողովուրդներուն առողջապահական պայմանն – րը, բարձրացնելու համար անոնց արտադրական կարողութիւնը: Մեծագոյն ատեն զարկ պիտի տան իւրաքանչիւր երկրի ներքին հարստութեանց եւ հանրօգուտ չինութեանց: Այս միջոցին բարեացա – կամօրէն կ'ուսումնասիրեն Իրաքի կառավարու – թեան մէկ ծրագիրը, որով փախստուիւն մը կը խնդրուի, թումբեր կանգնելու համար ողողում – ներու դէմ: Միւս կողմէ, Սուրիա կրնայ չաքարի ճակնդեղ մշակել իր հողին վրայ, ինչպէս եւ գո – րեղի տեսակ մը որ աւելի կը դիմանայ երաշտին: Վերջապէս դիւրութիւններ պիտի ընծայուին, յե – տամնաց երկիրներու ճարտարագործական զար – գացման համար :

ԼԻԹՈՒԱՆԻՈՑ ազատագրութեան կոմիտէն նոյեմբեր 2ին յուշագիր մը յանձնեց Միացեալ Ազ – գերու ժողովին, բողոքելով թէ Խ. Միութիւնը հարիւր հազար Լիթուանացիներ աքսորած է վեց ամսուան ընթացքին :

(Աւրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ՊԱՑՔԱՐԻՆ

ԽՄԲ.— Հալէպի « *Արեւելք* »ր շարք մը խըմբագրականներով կը պարզէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ապօրէն կարգադրութիւնները , որոնց վէրջինն է Դամասկոսի առաջնորդի տեղապահութեան մասին (5 Հոկտ. ամփոփուած).—

Ինչ որ կը կը բեմադրուի ամիսէ մը ի վեր, « Դամասկոսի Առաջնորդական խնդիր» անունին տակ, գլխաւոր դերակատարութեամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետին, տաղիմական միաբան Շաւարշ վրդ. Գույումճեանի, եւ մուքին մէջ գործող կարգ մը «յառաջդիմական» բախտախընդիրներու, չատ աւելկ ծանրակշիռ, եւ համա – հայկական տարողութեամբ դաւադրութեան մը մէկ փուլն է միայն :

Ճիշդ է, թէ ամէն ինչ կը գառնայ «առաջնորդ»ի մը ընտրութեան երեւութական հարցին չուրջ, եւ Անթիլիասի կղերապետական փորձերուն դէմ ընդվզող տարրը հայ ժողովուրդին՝ իր իրաւունքներու բռնաբարումին դէմ կը ցցուի : Բայց, խորքին մէջ, մեր ազգային եւ եկեղեցական կարգուսարքերը չրջելու, Ազգային Սահմանադրութիւն եւ Օրէնք վերիվայր դարձնելու, ժողովրդական կամքն ու գերագոյն հեղինակութիւնը ոտնակոխելու ծրագրեալ դաւ մըն է որ տեղի կ'ունենայ մեր աչքերուն առջեւ, եւ այդ մահափորձին դէմ բարձրացող արդար ընդվզումի ձայները՝ կը հանդիսանան նախերգանք մը համաժողովրդային պոռթկումի եւ ծաւալուն դժդոհանքներու :

Ցորմեհետէ Գարեգին կաթողիկոս բարձրացաւ Կիլիկեան աթոռ, Սուրիոյ եւ Լիբանանի ազգային – եկեղեցական կեանքին մէջ տեղ գտաւ մեր ցեղային ըմբռնումներուն եւ ժողովրդավարական կարգուսարքութեան զաղաթան հակադիր մտայնութիւն մը,— կաթողիկոսական գերագահութեան եւ անհակակշիռ մենատիրութեան մը յամառ կի'րքը :

Արդարեւ, մինչ մենք կ'ակնկալէինք իր արժանաւոր բարձրութեան վրայ տեսնել նորընտիր կաթողիկոսը, Գարեգին Ա.՝ յաջորդաբար անցործութեան դատապարտեց աչխարհական թէ եկեղեցական բոլոր այն մարմինները, որոնց որոչումները դործադրելու իրաւունքն ու պարտաւորութիւնը ունէր միայն, այլ երբեք դանոնք իր կամքին եւ հրահանգներուն ենթարկելու հակասահմանադրական ձգտումները :

Երկու տարիէ ի վեր, այս սիւնակներուն մէջ, մենք կը պայքարինք եւ պիտի չարունակենք պայքարիլ Կիլիկեան աթոռի դահակալին մենատիրական ձգտումներուն եւ անհատ հոգեւորականի կամապաչտութեան դէմ : Որովհետեւ՝ դիտակ ենք ու կ'անդրադառնանք, թէ գործուած ապօրինութիւնները դիտակցական են եւ կը բխին Անթիլիասի չրջապատէն դուրս ու օտար չրջանակներէ, եւ կը հետամտին Սիսիւռքի մէջ վերջ տալ սահմանադրական կարգերու վրայ հաստատուած մեր ազգային ինքնուրոյն կազմակերպութեան :

Արդարեւ, առաջին իսկ օրէն, Գարեգին կաթողիկոս չվարանեցաւ սպունդ քաչել Կիլիկեան Միաբանութեան, անօրէն խորհուրդի, Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան եւ բոլոր կրօնական թէ աչխարհական մարմիններու հեղինակութեանց վրայ, հակառակ մեր Ազգային Սահմանադրութեան բացորոչ տրամադրութեանց : Այսօր, այդ մարմիններու անունները միայն կան Կիլիկեան աթոռի դահակալին համար, իսկ չոր եւ յուսարեկիչ իրողութիւնն այն է՝ որ վարչական թէ հոգեւորական բոլոր հարցերու «կարդադրութիւնը» կը անօրինուի եւ կը պարտադրուի իր կողմէ, ...ի հարկին ոստիկանական ուժով :

Գարեգին կաթողիկոս, մտաւորական մարդու եւ հայրապետական վեղարի իր հմայքներով, կը յուսայ նուիրականացնել եւ յաւիտենականացնել յաջորդական այս ապօրինութիւնները, բայց ժամանակ է որ՝ անդրադառնայ, թէ ինքնախաբութեան մը մէջ է, եւ ուչ չէ այն օրը՝ երբ կըրնայ իր դէմ ծառացած տեսնել յետինզաւակը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ :

... Գարեգին Կաթողիկոս չբաւականացաւ սակայն Անթիլիասի անմիջական չրջապատէն ներս հաստատելով իր միահեծան իչխանութիւնը : Զէր կրնար զոհանալ այդքանով, որովհետեւ դինք յաջորդական ապօրինութեանց մղող ուժը ինքնեկ չէր, ու չէ, կուզայ թաքուն ու գաղտնածածուկ սենեակներէ,— պաչտօնապէս՝ Մայր Աթոռի կնիքով եւ Գէորգ Զ. Ամենայն Հայոց Հայրապետի ստորագրութեամբ, իսկ անպաչտօն կերպով՝ թաքթաքուր ճամբաներէ ...

Արդարեւ, Սուրիոյ թէ Լիբանանի առաջնորդական թեմերու կազմալուծման համար Անթիլիասի կողմէ թափուած ճիգերը ուրիչ բան չէին ապացուցաներ, ու այսօր ալ ուրիչ բան չեն փաստեր՝ բայց եթէ այս զոյգ երկիրներու հայութիւնը ուղղակի իր կամքին եւ հրահանգներուն են – թարկելու բացայայտ դիտաւորութիւնը : Ճէղիրէի առաջնորդական փոխանորդութեան դէմ Կիլիկեան Աթոռի դահակալին կողմէ չղթայազերծուած պայքարը — որուն չարաչուք արձագանգները վերստին տեղ կը դանեն այսօր «յառաջդիմական» Թերթուհիներու մէջ — պերճախօս օրինակ մըն էր այս տեսակէտով, երբ նկատի ունենանք մանաւանդ՝ թէ վեհափառական աքեմին եւեթ բաքնուած ուժեր՝ պատճառները ունին ճէղիրէի նման ազգային թէ քաղաքական մասնայատուկ կարեւորութիւն ներկայացնող չրջան մը կաթողիկոսարանի խողովակով ենթարկելու իրենց ուղղակի ազդեցութեան :

Կասկած պէտք չէ ունենալ, թէ Խորէն եպիսկոպոսի մեկնումով անտէր անտիրական ձգուած ճէղիրէն դեռեւս պիտի դառնար վտանգաւոր եւ անախորժ խմորումներու, եթէ Հալէպի ազգային իչխանութիւնները յարդանք պարտադրած չբլաչին հանդէպ ժողովրդական կամքին : Օրէ օր բացորոչ կը դառնայ, թէ այդ երազէն մինչեւ այսօր ալ հրաժարած չեն բոլոր անոնք, որոնք որոչ պարտականութիւն եւ յանձնառութիւն ստանձնած են հայութիւնը զործիք դարձնելու ազդադաւ եւ հայկործան նպատակներու : Ով որ ալ ըլլան անոնք, ինչ միջոցներու ալ դիմեն անոնք, թող վստահ ըլլան սակայն, թէ պիտի չյաջողին իրենց դաւադիր ծրագիրներու իրագործման մէջ, որքան ատեն որ այս ժողովուրդի ճակատագրին վրայ արթուն հսկողներ կան :

Քայքայիչ նոյն ծրագիրներն ու աչխատանքները՝ նաեւ Դամասկոսի մէջ, ուր եւս կասկածելի եւ տխուր տիրակալութիւն մը հաստատելու կաթողիկոսարանի ճիգերը՝ ձախողեցան Մանասեան արք.ի օրով, եւ պիտի ձախողին նաեւ այսուհետեւ, որքան ալ ոստիկանական «չքախումբ»երու ուժով իր կամքը պարտադրելու ճիգեր փորձէ ծերունազարդ Հայրապետը :— Ի վերջոյ, օրուան իչխանութիւններու բարեացակամութիւնն ու յարգանքը չահագործելու բացայայտ ապիկարութիւնը պիտի անդրադառնայ նոյնինքն կաթողիկոսարանի վարկին, եւ Գարեգին կաթողիկոս պիտի կորսնցնէ նաեւ այն չտին յարգանքը, զոր կը վայելէ ոչ թէ իր անձին համար, այլ արժանիքներուվը այն ժողովուրդին՝ զոր ներկայացնելու պատիւը եւ պարտականութիւնը ունի :

Մենք չենք խուսափիր պայքարէ, որքան ատեն որ Օրէնք եւ Սահմանադրութիւն կը հիմնաւորեն մեր պահանջները, եւ — փառք Տիրոջ — տէր ենք գործելու, յուսաբանելու, մեր իրաւունքներուն տէր կանգնելու ազատութեան : Եւ Գարեգին կաթողիկոս թիւրիմացութեան մը մէջ է, եթէ կը հաւատայ թէ այս հողերուն վրայ կրնան արմատ արձակել «պոլոժենիական» ըմբռնումներ, ժողովրդական կամքն ու ազգային արդութիւնները ոտնակոխելու փորձեր, կամ սովետական տիպարով «կատարուած իրողութիւններ» :

Ոչ : — Մենք պիտի ըմբերանենք սուտն ու կեղծիքը, ապօրէն բոլոր «կարդադրութիւն»ները վերադարձնելով սանձարձակ մենատիրութեան հերոսներուն, Գարեգին կաթողիկոս իրաւունք ունի յարդանք եւ պատկառանք սպասելու մեզմէ՝ իր մտաւորական արժանիքներուն համար. բայց նաեւ պարսաւ՝ վարչական անհամար ապօրինութեանց համար, որոնց վերջին օրինակը կր հանդիսանայ « Դամասկոսի առաջնորդական խնդիրը » :

... Ա.— Գարեգին կաթողիկոս իրաւունք չունի առանձին եւ իր անհատական կամքով առաջնորդ նչանակելու Դամասկոսի թեմին :

Բ.— Նկատելով որ Դամասկոսի թեմը Գաւառական ժողով չունի, իսկ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը չորս տարիէ ի վեր դատապարտուած է անգործութեան՝ նոյնինքն Գարեգին կաթողիկոսի մենատիրական ճիգերուն իբր հետեւանք , Դամասկոսի առաջնորդը ընտրելու իրաւունքը կ'իյնայ Դամասկահայութեան , եւ յայտնի է, թէ մայրաքաղաքի հայութեան ութսուն առ հարիւր մեծամասնութիւնը ինչ կ'ուզէ եւ զով կ'ուզէ :

Եթէ Գարեգին կաթողիկոս կ'ուզէ, տառացի կերպով յարդել մեր ազգային եւ եկեղեցական կանոնադրութիւնները, ապա ուրեմն՝ պարտաւոր է կամ ենթարկուելու Դամասկահայութեան ջախջախիչ մեծամասնութեան կամքին, եւ կամ՝ Գաւառական ժողով կազմել Դամասկոսի մէջ, եւ լսել անոր բաղձանքը :

Անոնք, որ « Հալէպի ազգային իչխանութեանց կողմէ կազմակերպուած չարժում մը» կ'որակեն Դամասկոսի թեմը Հալէպի Առաջնորդութեան կցելու արդար ու բանաւոր առաջարկը, չատ լաւ գիտեն՝ թէ օրինական տուեալներու եւ սահմանադրական տրամադրութեանց տառին թէ ոդիին համապատասխան է յայտնուած բաղձանքը, երբ նկատի ունենանք մանաւանդ՝ թէ ծիծաղելի է Սուրիոյ մայրաքաղաք Դամասկոսի թեմական կազմակերպութիւնը ենթարկել Լիբանանի սահմաններուն մէջ հաստատուած կաթողիկոսարանին :— Ազգային թէ քաղաքական տեսակէտով, Դամասկոս անբաժան մէկ մասը կը կազմէ Սուրիոյ, եւ ինչպէս կը ճղէր նաեւ Հալէպի Ազգ. Առաջնորդարանի պաչտ. դեկոյցը, «Քաղաքական ներկայ պայմաններու տակ , անհրաժեչտ է որ ամբողջ սուրիահայութիւնը ունենայ մէկ ներդաչնակ քաղաքականութիւն», մինչ «զոյգ թեմերու գոյութիւնը արգելք է այդ բանին :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Միջազգային լրտեսութեան մասին

Միջազգային լրտեսութեան մասին վերջերս հահեկան ուսումնասիրութիւն մը կատարած է , «United Nations World պարբեարթերը, որ լոյս կը տեսնէ միաժամանակ Նիւ Եորքի եւ Լոնտոնի մէջ :

Թերթը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ.— Ա. Միութիւնը ապահովութեան եւ լրտեսութեան համար տարեկան կը ծախսէ 27 միլիոն 500.000 անգլ. ոսկի : (Այս եւ յետագայ թիւերը արժեզրկումին առաջնուան սակով են) : Իր լրտեսներուն ընդհ. թիւը կը հասնի 12.800ի : Այս թիւին մէջ չեն մտներ օժանդակ պաչտօնեաները,— պատահական տեղեկատուներ , երկաթուղիի եւ ծովեզերեայ դէտեր, բնակարանի հակիչներ, կամ «զաղափարական» ուղեկիցներ :

Սովետ զործակալները չատ լաւ մարզուած են լրտեսական արհեստագիտական մանրամասնութեանց, եւ չայլօրէն բախտաւորուած լրտեսական զպրոցներու մէջ : Այդ հաստատութիւններէն չատեր բարձրագոյն ուսումնարանի ծրագիր ունին :

Այս բոլոր վարժարաններուն ծախքերը, ըլլայ երկրին մէջ թէ երկրէն դուրս, յատկացուածական բեռ մըն են պետական զանձին, որուն հսկայական անհակակչիռ դումարներէն կը վճարուին, — մեծ մասով կանխիկ, լրտեսական բոլոր հաչուեցոյցները :

Մ. Նահանգներուն Ապահովութեան համար ծախսուած դումարն է, տարեկան 20 միլիոնոսկի : Իր գործակալներուն ամենամեծ թիւն է 6615 : Անոր հաչուեկչռին մէջ կը մտնեն՝ կեդր. Ապահովութեան դրասենեակէն մինչեւ չատ սահմանափակ թիւով զաղտնի վարկերը :

Անգլիա իր Ապահովութեան Տեսչութեան համար (Intelligence Service) կը ծախսէ 14 միլիոն ոսկի : Գործակալներուն թիւն է միայն 3860 : Անոր դրեթէ բոլոր վարկերը զաղտնի են ու անտեսանելի :

1913էն ի վեր յայտնի յատկացումներու դուրս մարներուն մէջ կը տեսնուի զգալի յաւելում մը : Նոյն տարուան «Զաղտնի Գործակալութեան» տրամադրուած դումարն էր 58.550 ոսկի : 1938ին այս դումարը բարձրացաւ 520.625 ոսկիի : Այսօր

անոր բաց վաճառքը կը հասնի 2 միլիոն 500.000 ոսկիի :

Թէեւ բոլոր երկիրներու գաղտնի գործակա – ւութեանց նպատակը նոյնն է, բայց կը փոխուի աշխատութեան դրութիւնը՝ երկրէ երկիր :

Ռուսերը այնպէս կը կարծեն թէ, քանակը ո– րակ կ'արտադրէ : Այդ պատճառով ալ կը պահեն մեծ թիւով գործակալներ : Անոնց թիւը Մ. Նա – հանգներուն եւ Անգլիոյ միացեալ թիւէն աւելի է : Ռուսական դրութիւնը թէեւ լաւ՝ բայց ազդեցիկ չէ : Այս գործին մէջ խառնուած են առ նուազն վեց մեծ կազմակերպութիւններ, ու կը կազմեն ռազմագիտական եւ արհեստագիտական միացեալ ապահովութիւնը :

Աւսր դվխաւոր թերութիւնը կը կայանայ այն բանին մէջ, որ քիչ մը չափազանց աշխոյժ դոր – ծակալներ կը հաղորդեն դունաւորուած եւ չափա– զանցուած, հետեւաբար ոչ – վստահելի տեղե – կութիւններ :

Ջինեալ ուժերու նախարարութիւնը ունի իրեն յատուկ կազմակերպութիւնը : Անոր հետ կը գոր– ծեն, ցամաքային եւ ծովային ապահովութեան առորարաժանումները եւ Սովետ դինուորական ու ծովային կցորդները : Անոնց պաշտօնն է ընդունիլ նորագիրներ եւ հսկել բոլոր գործակալներուն վը– րայ : Թերեւս այս խումբի անդամներն էին, որ պղտցան հիւլէական ռումբի գաղտնիքը Մ. Նա – հանգներէն կամ Գանատայէն :

Ամերիկեան Ապահովութեան Տեսչութիւնը, ընդհակառակն, ինքզինքը դիւանագիտութեան գործին տակ չի ծածկեր : Կը պահէ բաղդատաբար փոքր թիւ մը գործակալներու եւ սահմանուած է ծանօթ պետական գործակալութեանց :

Ունի բանակի եւ նաւատորմի Ապահովութեան տեսչութիւններ, որոնց ընդհ. պետերէն մէկը գո– րաւար է, միւսը ծովակալ :

Մ. Նահանգներու կարեւոր գաղտնի գործա – կալութիւններն են՝ նաւային հաղորդակցութեան եւ բանակին «A.2» որ կը զբաղի օդանաւային գոր– ծերով :

Բրիտանական Ապահովութեան Տեսչութիւնը — թէեւ այդ անունով գործակալութիւն գոյութիւն չունի,— տասնեակ տարիներէ ի վեր համբաւ հա– նած է իբրեւ կատարելութեան հասած կազմա – կերպութիւն մը՝ միջազգային լրտեսական գործե– րու մէջ, եւ ներշնչած է շատ մը գրագէտներու՝ դրելու չունդալից վէպեր :

Իրականին մէջ Անգլիան ունի շատ մը գլխա – ւոր ապահովութեան կազմակերպութիւններ, թոյլ կապերով կապուած դահլիճին մասնաւոր յանձնախումբին :

Աոոնց ամենակարեւորն է Արտաքին նախա – րարութեան Գաղաքական Ապահովութեան գրա – սենեակը : Անոր գործօն պետն է օրուան արտա – քին փոխ – նախարարը :

Անգլիոյ ծովային ապահովութեան դրասեն – եակը նկատուած է աշխարհի ամենալաւ տեղե – կութիւն ստացող ծովային սպասարկութիւնը : Իսկ բանակին ամենալաւատեղեակ գործակալու – թիւնն է M. 15 : Շատ ազդեցիկ հակալրտեսական կազմակերպութիւն մը, որ յաջողեցաւ պատերազ– մի միջոցին ապշեցուցիչ նուազագոյնին իջեցնել օտար լրտեսներու թիւը՝ Անգլիոյ մէջ :

Սրատես միտքի, լարուած աշխատանքի եւ

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՍԻՆ, Հոկտ. 22 (Ցառաջ).— Անցեալ շա – բաթ իրիկուն Դաշնակցութեան Օրը տօնուեցաւ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ : Խուռն բազմութիւն մը փու – թացած էր սրահը :

Բեմը զարդարուած էր Ֆրանսական եւ հայ– կական դրօշներով եւ մեր անմահ հերոսներու նը– կարներով : Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երգչա – խումբը հնչեցուց «Մշակ բանուոր»ը որ ունկն – դրուեցաւ յոտնկայս :

Օրուան նախագահը, ընկեր Միսաք Միրզէ հանդէսին բացումը կատարելով, պարզեց Դաշ– նակցութեան դերը ազատագրական պայքարին մէջ :

Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակ – ցութիւնը բերին Կալոյտ Նաշի ղպրոցի աշա – կերտները խմբերգներով, ղեկավարութեամբ Տիկին Գ. Փափազեանի եւ իրենց երգերով կրկնա– պատկեցին խանդավառութիւնը : Այս անգամ եւս Տիկին Ա. Փափազեան խոր զգացումով արտա – սանեց Սիամանթոյի «Ափ մը մոխիրը» : Փոքրիկն Արամ Գրիգորեան ալ յաջողութեամբ արտասա – նեց «Դրօշակին»ը, ծափեր խլելով :

Երգեցին Տիկին Մարի Կարապետեան, (Կո – միտասի «Անտունին» եւ Օր. Սօնա Պալասեան, (Ա՛յ Կաքաւիկ) :

Ցետոյ խօսք տրուեցաւ, Տիկին Օտէթ Միք– յէլեանի (Վալանսէն) որ նախ կարդաց Ֆրանսե – րէն ճառ մը, ապա խօսեցաւ հայերէն մաքուր ա– ռոգաբանութեամբ, վեր առնելով Հ. Ց. Դաշնակ – ցութեան դերը հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ վերջին չափանմակին : Ճառը վերջացուց դո– չելով.— «կեցցէ, հայ ժողովուրդը, կեցցէ Հ.Ց. Դաշնակցութիւնը» : (Բուռն ծափեր) :

Կապոյտ Նաշի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Տիկին Փափազեան : Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ ընկեր Ս. Տ. Թումաճեան (Փարիզէն) որ խօսե – ցաւ աւելի քան մէկ ժամ, պարզելով, Դաշնակ – ցութեան նպատակները : « Հ. Ց. Դաշնակցու – թիւնը կը չարունակէ իր ճամբան չանուն հայ ժո– ղովուրդի գերադոյն չահերուն եւ անոր արդար դատին : Ինչքան ալ պայքարին մեր հակառա – կորդները, չեն կրնար չեղեցնել մեր ուղիէն, վասնզի մենք օտար պետութեան մը չահերուն չէ որ կը ծառայենք, այլ հայ ժողովուրդի արդար դատին» :

Նախագահին փակման խօսքէն վերջ, Նոր Սերունդը երգեց « Ցառաջ նահատակ»ը եւ ժողո– վուրդը մեկնեցաւ խանդավառ եւ ուրախ տրամա– դրութեամբ : Մ. Կ.

դրամի պատերազմը կը չարունակուի : Անոր դի– ուորագրուած են՝ անծանօթ, բարձր զարդացում ունեցող եւ խիզախ գործակալներ :

Անոնք է որ կ'աչխատին, խաղաղասէր եւ ժո– ղովրդավար երկիրներու մէջ, արդիլել պատերազ– մը, գողնալով հակառակորդին գաղտնիքները : Անոնց յաջողութենէն կամ ձախողանքէն կախում ունին միլիոնաւոր մարդոց բարօրութիւնը եւ կեանքը :

Ա. Հ.

Սերասացի Մուրատի յիշատակը

Պիտի տօնուի կիրակի, 11 Դեկտեմբեր, Société Savantes, նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ եւ չրջանի հայրենակիցներու :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ, (Ցառաջ).— Կիրակի, 24 Հոկտ. Հայ Մարզականին (U. S. A.) Ա. խումբին 6րդ ա– խոյենական մրցումը՝ տեղի ունեցաւ R. Gap Pro– motion m'Honneur խումբին դէմ, իրենց դաչտին վրայ : Մեր մարզիկները առտուն կանուխ մեկնե– ցան Վալանսէն, կարելու համար 140 քիլոմեթր հեռաւորութիւն մը : Մեր փուլին ամենահեռաւոր եւ զօրաւոր խումբն էր, որ պիտի դիմաւորէին :

Մեր խումբը մեծ համբաւ չունի անցեա – լին, կափի մէջ, ուստի տեղական թերթերը եր– կար տեսութիւններէ զատ, հրատարակած էին նա– եւ մեր խմբապետին՝ Գիւլբեդ Թեպոյեանին նկա– րը : Հազարաւոր հանդիսատեսներ ժամանակին փութացեր էին դաչտ : R. Gap 60 հազար ֆրանքի հասոյթ ունեցաւ : Կափի փոքրաթիւ հայ գաղու– թը մեծով պզտիկով փութացած էր մարզադաչ– տը, քաջալերելու համար մեր մարզիկները :

(Մօտաւորապէս 25 ընտանիք կը հաչուեն կափի հայրենակիցները) :

Ահա այսպիսի խանդավառ հանդիսաւորու – թեամբ մեր անմման տղաքը մտան դաչտ : Խաղը սկսաւ ժամը 3ին, մերոնց պատշաճ եւ արագ յարձակողականով ուր՝ 10 վայրկեան՝ հակառա– կորդին լուրջ դիմադրութեան հանդիպելէ վերջ, մերոնք տիրապետեցին դաչտին : Առաջին կիսա – խաղին, զարմանալի մաքառումէ ետք, մեր յա – ռաջապահ Աւագ ժամադրծեան չահեցաւ առա – ջին նչանակէտը : Կրնաք երեւակայել մեր հայրե– նակիցներուն խանդավառութիւնը : Առաջին կի – սախաղը վերջացաւ 1—0:

Երկրորդ կիսախաղին նչանակէտ մը եւս մեր կողմէ : Կրկին Աւագ : Իրաւարարին կողմնակցու – թեամբ հակառակորդը չաղողեցաւ երկու նչանա– կէտ չահիլ, մէկը fուփռան : Մերոնք աւելի աստիճացուցին յարձակողականը եւ Ֆիլիպի վար– պետութեամբ նչանակէտ մը եւս չահեցանք : Վերջանալու վրայ էր, մերոնք 3, հակառակորդը 2 : Լրանալուն քանի մը վայրկեան մնացած, հա– կառակորդ խումբը լքելով իր վերջապահի դիրքե– րը եւ 10 հոգիէ չաոաջապահ խումբ մը կազմե – լով, բուռն յարձակողականի մը ձեռնարկեց եւ նչանակէտ մը եւս չահեցաւ : Խաղը վերջացաւ 3 — 3ով :

Այժմ մեր փուլին ընդհ. դասաւորման առա – ջինը կը հանդիսանանք : Եթէ յաղթինք Lanceyի խումբն ալ յաղթել, Պառաժի մրցումներուն ճամ– բան հարթուած պիտի ըլլայ :

Խաղէն վերջ կափի հայրենակիցները հիւրա– սիրեցին մեր խումբը :

★ Հոկտեմբեր 30ի կիրակին վարչութիւնը կազմակերպած էր բարեկամական մրցում մը մեր դաչտին վրայ Կրընոպլի F. C. division d'Honneur խումբին դէմ : Օդը պաղ եւ կծու, հովը խիստ էր : Միւս կողմէ նկատի ունենալով՝ պալ կիրակի օր– ուան ախոյենական կարեւոր մրցումը, մերոնք տկար կազմով դաչտ մտան : Հակառակ ասոր, ա– ռաջին կիսախաղը մնաց հաւասար : Երկրորդ կի– սախաղին 15 վայրկ. եաքը հակառակորդը հովին հոսանքը օդտագործելով, խիստ բարձրէն եկող գնդակը մեր բերդապահը բռունցքով մը կեցնելու փորձութեան գնդակը ցանցին մէջ ինկաւ : Վեր – ջին պահուն հակառակորդին երկրորդ նչանակէ– տը «օոժէ» ըլլալով, իրաւարարին սուլիչը ժա – մանակին չէր հնչած : Եւ որովհետեւ խաղը amicale էր վէճ չստեղծուեցաւ : Հանդիսականները լաւ խաղ մը վայելեցին, թէեւ մենք կորսնցուցինք 2—0 :

★ Մեր cadetներուն առաջին ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ հոկտեմբեր 23ին, համ – բաւաւոր Rhodia Clubի դէմ, զոր տեղական թեր – թերը Roi du Jeunnois կ'անուանեն : Ներգաղթէն առաջ վալանսի U. S. A. այդ տիտղոսին արժա – նացած էր : Մերոնք կորսնցուցին 2—0 :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՑ – ԲՈՑԺ, 1949 Սեպտեմբեր (9րդ տարի թիւ 105) : Խմբագիր՝ Շ. Նարդունի : Տարեկան բաժնեգին 500 ֆրանք : Հասցէ.— 17 rue Damesme, Paris (13) :

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՑՑ 1950ի : Կազմեց Գէորգ քահանայ Նիւմանեան, 6 rue de l'Elysée des Beaux – Arts, Paris : Գին 250 ֆրանք :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ, ՄԵ – ԼԱՆՁՎ : ԿՑՈՐՆԵՐՔՒ ՉՓԱՉԱՆԵԼ ՁՅՈՒԱԳԻՐԸ :

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

(1899 — 1949)

ԳՈՒՐԳԷՆԻ, ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ՎԱՀ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Խուզարկութեան կարգը կը հասնի մարագ – ներուն : Գիւղապետը ամէն ճիգ կը թափէ որ մա– րագները անտեսուին, բայց ի զուր :

Եւ զօրքը կը պաչարէ մարագները : Ութ զին– ուած Ֆէտայիներ ներսն են : Կռիւը կը սկսի : Զա– տիկէն վերջն էր, կարմիր կիրակին, օր ցերեկով :

Ֆէտայիներու վիճակը անյոյս էր : Միայն մէկ փրկութեան ճամբայ կը մնար, մութը կո – խելուն թերեւս հնարաւոր ըլլար ճեղքել պաչար– ման շղթան ու անցնիլ :

Խորամանկ Տալիպ, մօտակայ գիւղէն բերել կուտայ քարիւղի սնտուկները եւ կը լեցնէ մարագի տանիքին վրայ· ուր Ֆէտայիները կը կռուէին : Ինքն ալ տանիքի վրայ ոտքով կը զարնէ զոռա – լով· «հոս լեցուցէք» :

Տիգրան, որ կը ճանչնայ ձայնէն զինք, վա – րէն կրակ կը բանայ եւ գնդակը Տալիպի փորէն կը մտնէ ու կռնակէն դուրս կուգայ : Այսպիսով կը գլուխ կ'ելնայ այդ գազանը :

Քիչ վերջ կը սպաննուի նաեւ գօրաց հրամա– նատարը Հասան բէկը : Կռիւը տաքցած է :

Այս կացութեան մէջ, երբ գնդակները տարա– փի պէս կը տեղան, հայ աղջիկ մը՝ Շուշանիկ, 18 տարեկան, երեսի վրայ սողալով ման մը ջուր առած կը մտնէ մարագ ուր Ֆէտայիները մուխի բոցերուն մէջ կը կռուէին :

Շուշանիկ կը պոռայ· «անօթի կրնաք կռուիլ, բայց ծարաւ ոչ, ջուր բերած եմ, խմեցէք ու կռուեցէք : Շուտով կը մթնի, Աստուծով կ'ազա– տուիք» : Եւ սողալով դարձեալ կը վերադառնայ, ու կը խառնուի ամբոխին :

Շուշանիկ ալ այնուհետեւ չկրցաւ մնալ դիւ– ղը, գնաց առաւ ու միացաւ յեղափոխականներուն :

Կռիւը կը տեւէ չորս ժամ :

Արդէն մարագի տանիքը այրած էր : Տղաքը դուրս կուգան ու կռուի մէջ կը նահատակուին :

Նահատակուեցան Գուրգէն, Տիգրան, Ռուբէն եւ իր ընկերները, Բդտօն միայն ազատեցաւ : Թուրքերու կորուստները մեծ էին· բացի ղեկա – վարներէն, սպաննուեցան բազմաթիւ զինուոր, քիւրտ ու չէրքէզ :

Երկրորդ օրը, երկուշաբթի, Թուրքերու դի– ակները տարին Մուշ, իսկ Ֆէտայիներու դիակ– ները յանձնուեցան Առաջնորդարանին, եւ թաղ – ուեցան Սուրբ Մարինէ Թաղի գերեզմանատունը, ուր թաղուած են Գէորգ Զավուշ եւ այլ Ֆէտայի– ներ, ընդամէնը 20 կտրիճներ, բարձր բլուրի վը– րայ որ կը նայի Մուշ քաղաքին եւ պատմական Մշոյ դաշտին :

ԱՒԱԳ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՒՐՈՊԱՑիի խորհուրդին 12 արտաքին նախարարները ժողով գումարեցին Փարիզի մէջ։ Ո՛ր – բակարգի խնդիրներէն մէկն է Գերմանիոյ անդամակցութիւնը։

ՊԱՐԿԱՍՏԱՆի երեսփ. ընտրութեանց առթիւ, գժգոհ տարրերէն 180 հոգի արքայական պալատ ապաստանեցան եւ իրենց բողոքագիրը յանձնեցին պալատական նախարարին։ Շահը հաւանած էր որ պալատին մէջ մնան, իրենց դանդատները յայտնելու համար։ Ի վերջոյ միայն քանի հոգի մնացած են պալատին մէջ, ունկնդրութեան ընդունուելով թագաւորին կողմէ։

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովը երրորդ ընթերցումով եւ 196ի դէմ 333 ձայնով քուէարկեց օրինագիծ մը որուն համաձայն Լորտերու ժողովը կրնայ օրէնքի մը վաւերացումը յետաձգել ոչ թէ երկու, այլ միայն մէկ տարի։ Երկար առեն է որ կը մղուի այս պայքարը, վասն զի լորտերը յաճախ չարաչար կը գործածեն իրենց վեթօն։

ՃԱՓՈՆ արտօնուեցաւ առեւտրական յարաբերութիւններ հաստատելու արեւմտեան Գերմանիոյ հետ։ Առաջին տարուան գործառնութեանց գումարը պիտի բլլայ 12 միլիոն տոլար։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ մը պիտի կատարուի 1950ին, Ամերիկայի մէկ ծայրէն միւսը, հիւսիսէն հարաւ, 22 ազգերու մէջ։ Այժմէն Մ. Նահանգներուն բնակչութիւնը կը հաշուուի 150 միլիոն, Քանատա՝ 12 միլիոն, լատինական Ամերիկա՝ 140 միլիոն։ Մասնագէտները կը հաշուեն թէ լատինական Ամերիկայի բնակչութիւնը պիտի կրկնապատկուի 35 — 45 տարիէն, եթէ չարունակուի ներկայ կացութիւնը։

ՄԻՍՑԵԱԼ Ազգերու ընդհ. ժողովը օրակարգին վրայ ունի փշոտ խնդիր մը։ Աւստրալիա նորէն առարկեց ընդունիլ ինը նոր երկիրներ որոնց թեկնածութիւնը կը պաշտպանուի արեւմտեան պետութիւններէն ալ ընդունին Ալպանիան, Հունգարիան, Ռումանիան, Պուլկարիան եւ Մոնկոլիան։ Պայման է որ բոլոր թեկնածուները միաձայնութեամբ վաւերացուին Ապահովութեան խորհուրդին կողմէ։

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ չինութեան համար անհրաժեշտ նիթ մըն է փլիպինոխմբ։ Տեղական թերթերը գրած էին թէ մասնաւոր գործարան մը պիտի հպատակուի եւ թէ Ֆրանսայի արտադրութիւնը բաւական է տարին տասը հիւլէական ռումբ չինելու։ Իրաւասու իշխանութիւնը անմիջապէս հերքեց այս լուրը։

ՄԱՌՇԱԼ ՄՈՆԳԹԱՑՆ չարունակելով իր պաշտպանողականը Համպուրգի բրիտանական առեանին առջեւ, յայտարարեց թէ ինք տեղեկութիւն չունի Հրեաներու հաչուեյարգարէն։ Ընդհ. դատախազը կարդաց գերմանական տեղեկագիր մը կերչի մասին (Ղրիմ), որ կ'ըսէր թէ տակաւին չէ վերջացած Հրեաներու հաչուեյարդարը եւ պէտք է փութացնել, որովհետեւ կը խանգարուն պարենաւորումը։ Ան տասն 7500 Հրեաներ կային քաղաքին մէջ։ Մանրթայն ըսաւ թէ լուր չունի տեղեկագրէն։ Դատախազը կարդաց Մարիուպոլ քաղաքի գերման հրամանատարին տեղեկագիրը, որ կ'ըսէր թէ 5 հազար Հրեաներ մաքրուած են, թէ բնակարանները կը գործածուին բանակին կողմէ եւ հագուստները հականեխուելէ վերջ կը բաժնուին հիւանդանոցներուն եւ գերիներուն։ Ամբաստանեալը պատասխանեց թէ այդ քաղաքը իր հրամանատարութեան տակ չէր եւ թէ լուր չունի տեղեկագրին։ Պնդեց նաեւ թէ ինք եւ չատ մը դիւնուորներ տեղեկութիւն չունէին կազմածուած ոճիրներէն (մահուան ոճիրներ)։

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ Միջազգային կազմակերպութիւնը, որուն կ'անդամակցին 56 երկիրներ, ասոյարկեց միջոցներ ձեռք առնել եւ հաւասար պիտաւորմամբ ապահովել կիներուն։ Կարգ մը երկիրներ ընդունած են այս սկզբունքը, բայց գործադրութիւնը չէ ընդհանրացած։

ՍՈՒՐԻՈՑ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆի գրաւման չրջանին, բրիտանական լիազօրը, զօր. Սփիրս, «երբեք չյարգեց իր կառավարութեան յանձնառութիւնները, Ֆրանսայի դիրքի մասին։ Իր գործունէութիւնը կը ձգտէր խորտակել Ֆրանսայի դիրքը, մինչ մեր երկիրը առժամապէս տկարացած էր»։ Այս մեղադրանքները ուղղեց զօր. Քաթրու, իբրեւ պատասխան անգլիացի զօրավարին կարգ մը յայտարարութեանց։

ՓԱՐԻԶի Հ. Մ. Մ.ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խումբը կը մրցին Louvecienneի դէմ կիրակի 6 Նոյեմբեր։ Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 12.30ին, իսկ լէ Մուլինոյի համար ժամը 13ին մէթրօ Mairie d'Issy։

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Նոյեմբեր 19ին, ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօ, Cinéma Alcazarի մէջ։

Մանրամասնութիւնները հետզհետէ։

★

ԻՍԻի Մէջ Նոյեմբեր 27ին։

★

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ – ԿՈԼՈՄԲի ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։ Ընկերվարականներու սրահը, 149 Av. d'Argenteuil, Անիէռ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Անիէռ Պուա Կոլոմպի «ԱՐԱՄ» ենթակոմիտէի։

Ընկերահամակրական խնջոյք, ճոխ պիւֆէ, եւ գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ Պ. Ա. Մեսումենցի։ Կ'երգէ Օր. Մուրատեան, Արտասանութիւն Զարեհ Ղարիպեան եւն.։

Կը նախագահէ ընկեր ՀԱՃԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆ

Մուտքը ազատ է։

Հաղորդ. միջոց.— Autobus Porte Clichy 140։ Pte. Champeret 165, իջնել Place des Bourguignons։

★

Ս. ԼԻԻԻՆի Մէջ

13 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3.30էն մինչեւ կէս գիշեր, 16 rue J. B. Davidի հանրապետականներու սրահին մէջ։

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, կը ներկայացուի Ա. Ահարոնեանի «ԱՐԻՒՆՈՏ ԹՈՒՄՈՐԸ», նաեւ զաւեշտ մը, «ԱՂԱ ՆԱԶԱՐ»։ Արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ։

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժնէն վերջ ուրախ մթնոլորտ, կերուխում եւ պար։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Թաւերական քաղաքական ներկայացում

Նիսի մէջ ղեկավարութեամբ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի, եւ մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի։ Նոյեմբեր 6ին, կիրակի ժամը 3ին Petit Théâtreի մէջ (Լիսէյին կից)։ Կը բեմադրուի՝ ՈՃԲԱԳՈՐԾԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ԿԱՄ ՔՕՐՈՒԱՏՕ։

Ներկայացումէն վերջ «Արարատ» ճաշարանին մէջ տեղի պիտի ունենայ գինեձօն ի պատիւ Հ. Ը. Դ. 59րդ տարեդարձին եւ Տէր եւ Տիկին Մարութեանի։

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԳԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԻՍ.— Զարխափան Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան նախաձեռնութեամբ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, 6 Նոյեմբեր, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏի համար։ Անչուշտ հասարակութիւնը պիտի փութայ յարգել Վարպետին յիշատակը, խուռն բազմութեամբ։

Այրի ՏԻԿԻՆ ՄԱՂԹԱՆ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ, Տէր եւ Տիկին Թովմաս Խաչերեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչերեան, եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի 6 Նոյեմբեր Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝

Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑ-ՐՈՑԺ

Ժողովրդական ամսաթերթ Բժշկութեան եւ Առողջապահութեան, կամ Տունին բժիշկը, 9րդ տարի։ — Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ։

Լոյս տեսաւ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐի թիւը (105), հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Խնթերը եւ իրենց արուեստը (Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ)։ Պատմութիւն բժշկութեան (Կ. Ճ. ԲԱՄՄԱՋԵԱՆ)։ Անձնասպանութեան մասին (ՏՈՔԹ. ՔՕԼՕԼԵԱՆ)։ Կապոյտ հազ (ՏՈՔԹ. ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ)։ Թոքախտ եւ ամուսնութիւն (ՏՈՔԹ. ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ)։ Հայաստանի հողը (ՔԱՂՀԱՆ)։ Պատասխանները բաժանորդներու բժշկական հարցումներուն (ՅՄԲ.)։

Տարեկան բաժնեգինն է 500 ֆր.։ Արտասահման 750 ֆրանք։ Դիմել Շ. Նարդունի, 17, rue Damesme, Paris։

Օր. ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՏՕՆԻԿԵԱՆ
Պ. ՏԱՐՕՆ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆ
949 Հոկտ. 30 Ամուսնացած Bagneux

Օր. ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՏՕՆԻԿԵԱՆ
Պ. ՑՈՎՍԷՓ ՀԱՆՋԵՐԵԱՆ
29 Հոկտ. 1949 Նշանուած Bagneux

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ը. Դ. «Եօթնեղբայրեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ օր եկեղեցւոյ ժամը 8.30ին, պզտրոցի սրահը։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէ ներկայանալ անդամատետրով։

ՀԱՄԱՅՆԱՐԲ. Մխիթեան Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, 71 rue de Bonnelի սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ոչ-անդամներ ալ կրնան ներկայ ըլլալ։

ԼՍԱՐԱՆ.— Ցառաջիկայ հաւաքոյթը երկուչաբթի 7 Նոյեմբեր, իրիկուան ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Շար. նախորդ նիթի եւ մաքերու փոխանակութիւն։ Կը հրաւիրուին լսարանականները։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ճմեռնային պարահանդէսը, 11 Դեկտ. 1949։ Կը խնդրուի չխաչաձեւել։ Մանրամասնութիւնները հետզհետէ։

Պարասիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի 6 Նոյեմբեր ժամը 4—10, Studio Alemchah, 19a rue Caumartin։

Դր. Յակոբեանի յիշատակին

Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադիր եւ Արիներու Ազգային պետ, եղբայր ԴՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, հոգեհանգիստ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արիներու կողմէ, այս կիրակի առտու (6 Նոյ.), Փարիզի Հայոց եկեղեցին։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Բանաստեղծ Խաչիկ Զուլֆեանի մահուան տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի 6 Նոյեմբերին, հոգեհանգիստ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ։ Կը հրաւիրուին իր ազգականները եւ բարեկամները։

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՓՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE

Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

PAVILLON ՄԸ ԾԱԽՈՒ Է, երեք սենեակ, խոհանոց, ազատ անմիջապէս, տեսնել ամէն օր ժամը 14—16։ Ունի մառան մը որ կարելի է աշխատանոց ընել, 22 Villa Rouveyrol, Անիէռ։

Place Bourguignonէն 5 վայրկեան։

Ծախու է

Թրիքոյի մեքենայ մը, 80 սանթ. ժորժ 10, ամբողջական կազմածով, գերմանական Զանտեր կլաֆ մարք։ Դիմել Պ. Ճ. ՊԱՂԱՄԵԱՆի՝ 131Bld. Rodin, Իսի լէ Մուլինօ։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme—(13)

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 6 Novembre 1949 Կիրակի 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5993–Նոր շրջան թիւ 1404 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԿԱՑՔԸ

ԱԿՕՄ ԿԸ ԲԱՆԱՆ ԹԷ ՓՈՍ

Ամէն անգամ որ կ'արծարծենք հայերէնի ազատման, օտարացման խնդիրը, բունիսկ ադբիւրէն էաղուած փաստերով, Երեւանի մտաւորականները կը սկսին զառանցել :

Ներշները կը կարծեն թէ կարելի է դատ շահիլ, մինչ նոյն գարշահոտ առասպելները նորոգելով եւ խուժանային ժխոր մը յարուցանելով :

Երբեմն ալ կը փորձեն դասեր տալ պատմութեան, բանասիրութեան, լեզուագիտութեան եւ ... հայրենասիրութեան մասին :

Տրուած ազգանշանին վրայ, ամէնէն ազէտն ալ կը դառնայ բանդէտ : Համայնագէտ :

Այսպէս, վեղարաւոր կամ անվեղար խմաս – տակներ մինչ կը յիշեցնեն հասարակ ճշմարտութիւն մը,— փոխառութիւնները բնական երեւոյթ են բոլոր լեզուներուն համար :

Եւ կը ծամծմեն, բերնէ բերան կը փոխանցեն պարսկական, ասորական, յունական բառերու համբանքը՝ մայրենի լեզուին մէջ :

Անօգուտ է բացատրել այս կեղծարարներուն թէ՝ այդ փոխառութիւնները կատարուած են դարեր առաջ : Երբ նոր կը կազմուէր լեզուն եւ շատ մը դաղափարներ, բառեր կը պակսէին :

Այո՛, մեր մայրենիքն ալ, ինչպէս ուրիշ բարբառներ, փոխ առաւ դրացի ազգերէ : Մ'արսեց, իւրացուց եւ հայացուց, դառնալով ինքնուրոյն :

Դարերով չարունակուեցաւ այս հոլովոյթը : Զանազան ելեւէջներ չկրցան խափանել աստիճանական բարեշրջումը :

Պարսկական, ասորական եւ յունական փոխառութեանց էջերը փակելէ վերջ, հարկ եղաւ օտարութիւ եւրոպական լեզուներու ճոխութենէն եւ նրբութենէն : Մինչ պակասները լրացնելու ջանդրութեամբ : Եւ նոյն վճռական ձգտումով ,— լեզուն դարձնել անկախ եւ ինքնաբաւ :

Այդպէս էր որ, 1800ական թուականներու վենետիկեան եւ պոլսական լրագրութեան թեր – խաչ լեզուն պատմութեան անցաւ իր «ինկիլիզկն թիւփէնք»ներով, «ճէնկին մէյտան»ով, «ճենեբալ»ներով եւ «օֆֆիչիալ»ներով :

Լեռ ու ձոր կտրեցինք, այդ օրերէն ասդին : Լրագրականէն մինչեւ դրականն ու դիտականը : Թերթերով , դիրքերով եւ դասագիրքերով :

Նոյնիսկ խորհրդարանական յատկաբանու – թիւններ ստեղծուեցան չնորհիւ Պոլսոյ ազդ. սահմանադրութեան (1860) :

Անդին, Կովկասն ալ կը չարժէր, իրրեւ կեդրոն ունենալով Թիֆլիսն ու Մոսկուան :

Պատմութիւնը ոսկի տառերով պիտի արձանագրէ Պոլսոյ մէջ կատարուած նուաճումները՝ 1895էն 1900, յետոյ 1908էն 1915, եւ Մեծ Պատերազմի զինադադարէն մինչեւ 1922ի արտադաղթը : Եւ մինչեւ այսօր :

Արդէն կանգնած ենք հանդրուանի մը վրայ, որ երազ կը թուէր երէկ : Եւ այս՝ հակառակ անհնարին դժուարութեանց : Արմատախիլ եւ ցիրուցան՝ աշխարհի բոլոր ծայրերուն վրայ :

Արդ, ի՞նչ կը տեսնենք հայրենի աշխարհին մէջ, այս ճակատին վրայ :

Այնքան փառաբանուած «սովետական»ը թոյլ կուտա՞յ որ միտք եւ արուեստ, լեզու թէ դրականութիւն զարգանան անկաշկանդ : Ազատ եւ բնական ճամբով :

Դժբախտաբար ոչ : Սուտ կը խօսին դոյնդոյն ժամկոչները եւ լուսաբարները : Կը կեղծեն, բուն իրականութեան մէկ մասը տարփողելով եւ միւսը ծածկելով, պարուկելով :

Սովետահայոց իշխանութիւնը կը խառնուի նոյնիսկ բառակազմութեան :

Թոյլ չի տար ազատօրէն գործածել բառարանին բառերը :

Կը թիւէ ու կը թիւէ : Կապկօրէն կ'ընդօրինակէ Մոսկուայի մէջ դարբնուած այլանդակութիւնները :

Զուրկեր օգտուիլ Հայկական Սրատասահմանի անապատ հարստութենէն: Դարեր որ վաստակէն:

Նոյն խառնիճաղանճը գործածել կուտայ ե – րեւան գացած արեւմտահայ բանաստեղծներուն եւ դրագէտներուն (մէկդէն են թերթերը) :

Մէկ խօսքով, բռնութիւնն ու տգիտութիւնը «լեզուի դիտուն» :

Ճաճախ նոր, բարենշան ակօսներ կը բացուին, բայց աւելի չատ փոսեր:

Շ.

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԳՐԻԳՈՐ ԳԱԿՈԲԵԱՆ

Հիմնադիր Հ· Մ· Ը· Մ·ի եւ արիներու ազգ· պետ, որուն համար հոգեհանգիստ կը կատարուի այսօր, կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

ԿԻՒՐԵՂ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Հոկտ· 28ին Պէյրութի ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ վախճանեցաւ Երուսաղէմի պատրիարքը, Կիւրեղ արք· Խաչատրեան :

Կիլիկիոյ կաթողիկոսը կը հեռագրէ թէ աւանդական օծումը կատարուած է Պէյրութի մէջ,իսկ թաղումը՝ Երուսաղէմ :

★ Վախճանեալ պատրիարքը, որ հասիւ 4—5 տարի պաշտօնավարեց, 54 տարեկան էր, ծնած Նոր Զուղա: Երուսաղէմի դպրեվանքին չէր աշակերտած, բայց իր ձիրքերով եւ մանաւանդ լեզուագիտութեամբ չահած էր Թորգոմ պատրիարքի համակրանքը: Վարած է ուսուցչական եւ վարչական պաշտօններ :

Թորգոմ արք· վարդապետ ձեռնադրեց զինքը, եւ Մեսրոպ Նշանեան պատրիարքի վախճանէն վերջ, Կիւրեղ վարդապետ եղաւ Երուսաղէմի լուսարարապետ :

1945ին, — բացառիկ պարագայ մեր եկեղեցական տարեգրութեանց մէջ, — պատրիարք ընտրուեցաւ եւ նոյն տարին մասնակցեցաւ Էջ – միածնի կաթողիկոսական համագումարին: Այս առթիւ եպիսկոպոսական ասուիճան ստացաւ Գէորգ Ձ·ի կողմէ :

Իր օրով Ս· Յակոբեանց վանքն ալ չարաչար տուժեց, իրրեւ հետեւանք Պաղեստինի պատերազմին: Հաղարաւոր հայրենակիցներ խնդուն վանքին չրջափակը: Դժբախտաբար ներքին պատակաոումներ ալ պակաս չեղան, ինչ որ նորութիւն մը չէ Երուսաղէմի Միաբանութեան համար :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ. որոշ քանակութեամբ օդանաւեր պիտի ստանայ Մ· Նահանգներէն, «փորձի համար», որպէսզի կարենայ դիմադրել Խ· Միութեան ճնչումին: Անդլիոյ հաւանութեամբ , Մ· Նահանգները արեւմտեան Եւրոպայի ուրիշ կարգ մը երկիրներէն ալ խնդրած են նմանօրինակ դի – ջումներ ընել մատնչել Թիթոյի: Յոհեմութիւն չի համարուիր շատ մեծ քանակութեամբ օդանաւեր տրամադրել, այն մտավախութեամբ թէ կրնան Խ· Միութեան ձեռքը անցնիլ, եթէ այս վերջինը փորձէ բռնի տապալել Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ դահլիճը հրաժարեցաւ, բայց վարչապետը, Հիւսէյն Սրրրի փաչա յայտնեցաւ նոր կառավարութիւն մը կազմել 24 ժամէն: Այս դահլիճը դործերը պիտի վարէ մինչեւ նոր ընտրութիւններ :

Պաշտօնական որոշում բացառիկ պարգեւի մասին

Պաշտօնաթերթը Նոյեմբեր 4ի թիւին մէջ հրատարակեց կառավարութեան որոշումը՝ բացառիկ պարգեւի մասին, որ պիտի տրուի ամսական 15 հազար ֆրանքէն պակաս առնող աշխատաւորներու: Այս պարգեւը պիտի վճարուի Նոյեմբեր 15էն առաջ: Պարգեւին դումարն է 3000 ֆրանք: Պիտի վճարուի անոնց որ ամսական 12 հազար ֆրանք մինչ կը ստանային Հոկտեմբերին: Եթէ ամսական վաստակը 13 հազար ֆրանք է, պիտի վճարուի միայն 2 հազար, եթէ 14 հազար է, հազար ֆրանք եւն.: Մասնակի գործազուրկներն ալ պիտի օգտուին :

Այս բոլոր կարգադրութիւնները յատուկ են վարիչեան չրջանին եւ ուրիչ կարգ մը կեդրոններու: Գաւառի մէջ վճարումները պիտի կատարուին համաձայն տեղական պայմաններուն :

Բացառիկ պարգեւներէն զատ, միայն մէկ ամսուան համար ընտանեկան նպաստը 20 առ հարիւր աւելի պիտի վճարուի անոնց որ միայն մէկ վաստակ ունին եւ անչափահաս գաւակներ: Այսպէս, մէկ գաւակի տէր ընտանիք մը, եթէ միայն մէկ աշխատավարձ ունի, պիտի ստանայ 480 ֆրանք, երկու գաւակի համար՝ 1570 ֆրանք : Միեւնոյն ընտանիքը եթէ երկու աշխատավարձ ունի, պիտի ստանայ միայն 710 ֆրանք (Փարիզի մէջ) :

Միւս կողմէ, պիտի վերահաստատուի հատուքական պայմանագրի դրութիւնը, որու մասին ծրագիր մը կը մշակէ աշխատանքի նախարարը :

★ Արհեստակցական Միութիւնները անբաւական դտնելով այս կարգադրութիւնները, նորանոր միջոցներ կը խորհին, կառավարութեան վրայ ազդելու համար: Ընդհ· գործադուլներու չարժումը կը քալալերուի մասնաւորապէս Աչխատանքի Դաշնակցութեան կողմէ, որուն ընդհ· քարտուղարը, Պ· Ֆրաչոն (համայնավար) առջի օր կարեւոր նամակ մը ուղղեց վարչապետին :

Երեք Մեծերու ժողովը Փարիզի մէջ

Այս չաբթու բացառիկ ժողով մը պիտի դումարեն Ֆրանսայի , Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարները, Փարիզի մէջ: Պ· Էչիսըն օդանաւով Փարիզ պիտի դայ երեքչաբթի օր, Պ· Վիչինսկիի այցելութենէն անմիջապէս վերջը: Պ· Պեւին Փարիզ կը դանուի արդէն :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որուն համաձայն օրա – կարգին վրայ կը դանուին հետեւեալ խնդիրները·— 1. Եւրոպայի տնտեսական կացութիւնը : 2.— Ճարաբերութիւններ արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան հետ: 3.— Ատլանտեանի դաչինքին դործադրութիւնը:

Հաւանական է որ ուրիչ խնդիրներ ալ ար – ծարծուին , եթէ Պ· Վիչինսկի նոր ծրագիրներ առաջարկած ըլլայ :

★ Եւրոպայի արտաքին նախարարներու յանձնախումբը ուրբաթ օր հաւանութիւն յայտնեց որ արեւմտեան Գերմանիան եւ Սարի չրջանը ներկայացուցիչներ ղրկեն խորհրդակցական ժողովին : Հրաւէրը պիտի յետաձգուի, մինչեւ որ ընդհ· ժողովին դիւանը իր կարծիքը յայտնէ : Աւստրիոյ մասնակցութեան խնդիրն ալ քննութենէ , հարկ դատուեցաւ յետաձգել, այն մտավախութեամբ թէ Ռուսերը կրնան նոր պատրուակ մը դտնել, ձգձգելու համար Աւստրիոյ հաշտութեան դաչնադիրը: Աւստրիոյ համար ալ աւելի կարեւոր է հաշտութիւն կնքել օր առաջ, վասնզի այն ատեն պիտի հեռանան օտար զինուորները :

Գերմանիան պիտի մասնակցի իրրեւ ընկեր – կակից անդամ Եւրոպայի Խորհուրդին, բայց ներկայացուցիչ պիտի չունենայ արտաքին նախարարներու խորհուրդին մէջ: Նկատի առնելով իր բնակչութեան թիւը, հաւանական է որ 18 ձայն ունենայ ընդհ· ժողովին մէջ, ինչպէս Ֆրանսա : Իտալիա եւ Անգլիա :

Երդում արէ, եթէ ոչ .

Չեխոսլովաքիոյ կառավարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց Թէ կաթոլիկ եկեղեցւոյ հովուապետը, Պերան արք· պարտաւոր է հաւատարմութեան երդում ընել վարչապետին առջեւ , այլապէս պիտի կորսնցնէ իր պաշտօնը: Միւս բարձրաստիճան կղերականներն ալ նոյն երդումը պիտի կատարեն դատական նախարարին , իսկ քահանաները՝ տեղական իշխանութեանց առջեւ :

Նոր կանոնադրով, բոլոր կղերականները կը համարուին պետական պաշտօնեաներ եւ պարտաւոր են հաւատարմութիւն երդնուլ ոչ միայն չեխական հանրապետութեան, այլեւ «համկավար ժողովրդապետութեան», այսինքն համայնավարութեան: Եթէ եպիսկոպոսները մերժեն երդում

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

ԼՍԵՑԻ՞Ք

Հայաբնակ մի արուարձան : Մի փողոց, որի բնակարանների տասնէն 7—8ը ոչ միայն Հայերով է լեցուած, այլ եւ սեփական է Հայերի :

Վաղ առաւօտ է : Հայուհիները (խօսքը տա – րեց մայրերի եւ մամիկների մասին է այս անգամ) մուրճն ու լուսին անկողնէն ելած՝ զբաղած են տնային գործերով : Կ'աճապարեմ , տան գործը արագ երկրորդական է «սանկ, քիչ մը հաւաքեն, տակ – տեղ չուրջերը, որ կարի մեքենան առաջ քաշեն եւ անոնց բուն աշխատանքին» : Կարեն, կարեն, կարեն... որքան կարելի է չատ : Կեանքը վազում է ճամբան կապելով ապ – րուստի սղութեամբ, գերմարդկային ճիգ է պէտք կեանքին առընթեր, կեանքին ճանապարհն անց – նելու համար :

Աչեան զով, արեւ խոստացող առաւօտ է, ահ, ինչ հաճելի է մի պահ շնչել զով օդը, տեսնել դրացուհուդ երեսը, բարի լոյս ասել, բարի լոյս լսել, երկու բառ փոխանակել, մոռցած մեքենան եւ կարի դէզը, որի տարուկն է դարձած արուար – ձանի հայ կինը :

Պատուհանէ պատուհան, գունէ գուռ ջնջոց թօթուել, աւել զարնող դրացուհիներ նայում են իրար, ու չեն կարող զսպել մի քանի խօսք փոխա – նակելու փափաքը :

— Բարի լոյս, տիկին Պայծառ, ուրախ եմ քեզ ոտքի վրայ տեսնելուս համար : Գիշերը լոյ – սերնիդ կանուխ մարեցաւ, ըսի – անհանդիստ ըլ – լալու է, գործի տակէն առանկ կանուխ ելնելու համար :

— Չէ, փառք Աստուծոյ, բան մը չունիմ , բայց մեքենան խաղ խաղաց գլխուս, գործին էն անուշ տեղը՝ չաթ մը ըրաւ ու կեցաւ· ինչ ըրի, չդարձաւ : Ուշ ըլլալով՝ մեքանիսիէն չէրպտնուեր, տիպուած տեղէս ելայ : Իրաւ, պոհ մնացի, քա – նի մը ժամ աւելի քուն քաշելս մէջքիս ցաւը բա – ւական հանդստացուցեր է :

— Դուն ի՞նչ ըրիր· լմնցուցի՞ր «կօրսաժ »– ները :

— Ալ մի ըսեր· իմ ալ գործս կէս մնաց : Ա– «կօրսաժ»ները չատ ժամանակ վատնող բաներ են· ամէն մէկը տարբեր գոյն· եկուր ամէն մէկին հա – մար յարմար դերձան ունեցիր, դերձանս լմնցաւ, դրացուհուս քովն ալ չգտնուեցաւ, ես ալ թողեցի : Հիմա եկուր՝ կէս մնացած գործը՝ նորին հետ մի – ասին ժամանակին լիվրէ ըրէ : Ինենթենալիք բան է :

Ուրիշ դրացուհիներ էլ «բարի լոյս, աստուծոյ բարին»ով խօսքի խառնուեցան : Խօսքի առանցքը միշտ կարն էր· դներուն անկումը, գործ տուողների պահանջկոտութիւնը «կօնֆէքսիօն չէ՞ որ ըրած – նիս· «հօթ կութիւր» է, դերձանի տուր, վերէն վար արգուկելու համար ելեկտրիկի զօռ տուր, դիւերը – ցերեկ մեքենայ դարձուր, չաբթեզլուխ առածդ ոչինչ է, չէ, քաշուելիք բան չէ :

— Մեր «անթրփրընէօր»ներն ալ միշտ դին կը կոտրեն, մէկը մէկի ձեռքէն գործ կը խլեն : Հրեան կը հարստացնեն, առանց մեր մասին խոր – հելու : Կ'ըսես գլուխ բռնես, կար չառնես, չըլլար, եւ չառնեմ՝ ուրիշը կ'առնէ, հիմա էրիկմարդիկ ալ կարի սկսած են, գործատուրի պակաս չկայ որ դլուխ բռնես : Չէ, քաշուելիք բան չէ :

Մէկ էլ թաղի «անդիր լրագիրը», Տիկին Հա – մեսոր վար իջաւ, փողոցի մէջտեղը կենալով չորս բոլորը նայեցաւ ամէնէն տեսնուելու, ամէնէն լսուելու համար, ու ձայն տուեց·

— Լսեցի՞ք :

— Ռուսերուն «պօմպ աթօմիք» ունենա՞լը , ամէնուն բերանն է, աս անգամ ուշը մնացած ես, Համեստուհի քուրիկ, պատասխանեց տիկին Պայ – ծառը :

— Հոգս Ռուսերուն «պօմպ աթօմիք»ը, իմին պօմպաս աւելի գօրաւոր է· հիմա կ'իմանաք ձայ – նը : Հարս ժինէթը փախեր է ...

.....

Շանթահար եղա՞ք, լեզունիդ կարկամեցա՞ւ : Չխօսի՞ք :

Լուրը անակնկալ էր, եւ անհաւատալի :

— Սուտ ըլլալու է, չարակամութիւն : Ե – րէկ առաւօտ տեսայ փարիզէն տուն կուգար :

— Ան երէկ էր, իմ պօմպաս այսօր պայթե – ցաւ : Սուտ – մուտ չկայ : Էրիկին ապրանքի կա – տիկ ըրած, ես ըսեմ 200,000 ֆրանք, դուն ը – սէ աւելի, տանը գոնուած «թուի»ներով կերպաս – ներու ամէնէն սուղնոցները, իրեն դարդ ու զար – դարանքը, հագուստ–կապուտաները տուր , գացեր է :

— Սուտ է, պզտիկը երէկ իրիկուն տեսայ, նորէն պնդեց տիկին Պայծառը :

—Այսօր ալ պզտիկը կրնաս տեսնել, զաւակը չէ տարեր, դրացուհուն ձգեր է, անոր հոգեզա – ւակ տուեր է :

— Ֆա, ինչ խելքիդ զօռ կուտաս, հար ունի, հօրեղբայր ունի :

— Չէք ձգեր որ, ըսելիքս լրիւ ըսեմ :

Էրկանը նամակ ձգեր է թէ՝ — Ես Ֆրանսա – ցի, դուն Արմէնիէն, ես 25—27 տարեկան, դուն տարեց մարդ : Մեր բարքերը եւ հասկացողու – թիւնները տարբեր, իրար հետ չենք ըլլար, մեր ամուսնութիւնը սխալ մըն էր, հիմա հասկցայ : Մանչս, որ օրէնքով ինձի կը պատկանի, կուտամ դրացուհուս, ան զաւակ չունի, եւ իմինս իր զա – կին պէս կը սիրէ, արդէն ինքն է մեծցուցեր պըզ – տիկս, ձեզի առնելու իրաւունք չեմ տար : Չկար – ծես, թէ ետ պիտի դամ, ապահարզանի սկսէ :—Ալ որ մէկն ըսեմ : Գացեր է · հասցէ ալ չէ ձգեր :

Հաւատալիք բան չէր : Թինէթը Հայու հետ ամուսնացած այն օտարուհիներէն էր, որ իր պարկեշտութեամբ, հայասիրութեամբ, աշխա – տասիրութեամբ օրինակ դարձած էր օտար ա – մուսնութիւնները ընդունողների համար :

Ջրի պէս հայերէն էր խօսում, զաւակը աւելի հայախօս էր, քան ֆրանսախօս, ինքն անգամ հա – յերէն էր խօսում զաւակի հետ : Սմուտնուն գոհա – ցնելու համար հայկական կերակուրներ եփել էր սովորել, կար էր սովորել եւ հայ կնոջ պէս կար էր հանում : Դուռ դրացիի հետ լաւ , Հայերին ե – րես չէր դարձնում : Մի խօսքով հայացած էր, ու յանկարծ··· փախուստ, զաւակը ձգած :

— Նորէն հաւատալս չի դար, ասաց Պայծա – ռը, ի՞նչէն էր պակաս : Տունը սեփական կահ–կա – րասին լաւագոյնը, իր հաշուածը, իր ընտրածը, հագը, կապը, զարդը, զարդարանքը···կարը, որ կ'ընէր, հաճոյքին համար կ'ընէր, պահանջող չկար : Էրիկն՝ ըսես՝ առջեւը բարեւի կը կենար , ան ալ որ փախի ...

Ու հերթով նայեց այն դրացուհիների տնե – րին, ուր օրինակելի հայացած օտար հարսներ կա – յին — Հրէուհի, Իտալուհի, Սպանուհի, Գերմա – նախչին փոխադրուած Գերմանուհի, Լեհուհի , նոյնիսկ Ռուսուհի ...

— Ըսի, իշտէ, թէ պատճառը օտարութիւնն է, իւղի եւ ջրի պէս թէեւ իրար խառնուած, բայց իրար չեն բռներ, վրայ բերեց անդիր լրագիրը :

— Այդ մէկին կը հաւատամ, խօսեց մինչ այդ

Հայերը Հայոտիպէրկի մէջ

(ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՑԹ)

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմին ըն – թացքին եւ մինչեւ 1945ի սկիզբը Հայոտիպէրկի մէջ կը բնակէին հինգ Հայեր, առաջին բնակողը ըլլա – լով Հայկ Օհանեանը :

Պատերազմէն վերջ, բունաւոր Հայեր զանա – զան տեղերէ եկան Հայոտիպէրկ, որ իրրեւ չաւեր – ուած քաղաք (բացառիկ երեւոյթ մը արդի Գեր – մանիոյ մէջ), ճգնդական ուժ մը ունէր ամէնուն վրայ : 1946ին 32 Հայեր կը բնակէին քաղաքին մէջ : 1947ի եւ 1948ի ընթացքին մաս մաս հեռա – ցան դէպի Ֆրանսա, Սուրիա եւ Միացեալ Նա – հանգներ, այնպէս որ հիմա մնացած են 14 հոգի : Զորս հոգի եւս արդէն Ամերիկա մեկնելու կը պատրաստուին : Շուտով ուրեմն «զաղուէթ»ը պի – տի փոշիանայ եւ պիտի մնան 8—10 հոգի :

Տնտեսական մարզին մէջ Հայերը բացառիկ դեր մը չեն խաղար բացի ծխախոտի եւ ծխելիք դործարանատէրը Իսահիեանէն, որուն Հայոտէլ – պէրկի գործարանը փայլուն չրջան մը ունեցաւ : Քաղաքին մէջ կան Հայապատկան մէկ քիմիական աշխատանոց, մէկ հնաւաճառի հնութեան (անթի – քիթէ), մէկ զանազան առարկաներու եւ մէկ հիւսուածեղէնի խանութ : Կը գործէ նաեւ Հայ ա – տամնարոյժ մը : Գերմանիոյ արդի տնտեսական ծանր պայմանները ընդհանուր անչարժութիւն մը ստեղծած են, որուն պէտք է յարմարին թէ տե – ղացին, թէ օտարը :

Համալսարանին մէջ Հայ ուսանող չկայ այ – ժմ : Պատերազմի վերջին տարիներուն Հայ երի – տասարդ մը ուսանեցաւ տնտեսագիտութիւն եւ աւարտելով մեկնեցաւ Սուրիա : Այս տարուան ընթացքին, Ծանօթ մանրանկարիչ Սեւերիկեանի որդին յաջողապէս աւարտեց դպրոցական չըր – ջանը :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ.— Ո՞վ էր առաջին Հա – յը որ ապրած է Հայոտիպէրկի դղեակին չուքին տակ, Նիքարի պէս :

Այս հարցումին պատասխանը կրնանք որո – չապէս տալ՝ եթէ նկատի չառնենք Մաչակիրներու չրջանը, երբ ասկէ անցնողներ կրնան եղած ըլլալ : Այդ առաջին անուանի Հայը ուրիշ մէկը չէր, բայց եթէ Իսրայէլ Օրին : Ինչպէս ծանօթ է , Օրի դիմած էր, ժէ դարու վերջին տարիներուն, եւ – րոպայի թագաւորներուն եւ իշխաններուն՝ Հա – յաստանը փրկելու համար օտարի լուծէն եւ ի վերջոյ օգնութիւն խնդրած էր Փֆալցի կայսրըն – տիր իշխան Եոհան Վիլհէլմէն, որ գերման իշխան – ներուն ամէնէն հարուստներէն եւ փառասէրներէն էր : Օրի յաջողած էր համոզել զայն՝ խոստանա – լով Հայաստանի գահը : Հռոմի պապր տուած էր իր հաւանութիւնը այս գործին : Սակայն գահա – ժառանգութեան պատերազմը վրայ հասած էր եւ ֆրանսական բանակները ներխուժած էին Գերմա – նիա, հրկիզելով քաղաքներ եւ դղեակներ՝ գըլ – խաւորաբար Փֆալցի մէջ (Պալատինա), որուն մաս կը կազմէր Հայոտէլպէրկ քաղաքը : Ասոր հե – տեւանքով Օրլի կազմակերպած արշաւը տեղի չէր ունեցած : Այս բանակցութիւնները կատարելու համար Օրին երկար տարի մնացած է Հայոտէլ – պէրկ :

Հայոտէլպէրկի մէջ բնակած երկրորդ եւ եր – րորդ կանոնաւոր Հայերը եղած են Արծրունի եղ – բայրները, որոնք 1868ին յաճախած են համալսա – րանը : Ասոնցմէ Գրիգորը՝ եղած է յետագային արեւելահայ հրապարակագրութեան կարկառուն մէկ դէմքը, խմբագիր « Մշակ »ի. իսկ եղբայրը՝ գիտնական – հանքարան մը՝ որ Ասիոյ համա – լսարանին մէջ օգնական ըլլալէ առաջ, դարձած է վաստակաւոր ուսուցչապետ մը եւ ռուսական ա – կադեմիկոս :

Հայկական վերազարթումի չրջանին ալ (1890 — 1914) Հայոտէլպէրկի մէջ գտնուած են հայ դա – րոցականներ եւ ուսանողներ, որոնց մասին կը պահին մանրամասնութիւններ (օրինակ՝ Սեր – գեբեան՝ Պոլսէն եւն.) :

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ.— Արուեստի մար – գին մէջ 1945ի եւ 1946ի ընթացքին հայ արուես – տագէտներու անունը յիշուեցաւ չատ : Այսպէս երիտասարդ դաշնակահար Էմմանուէլ Մելիք – Ասլանեան երկու չաբաթ դաշնակի նուագահան – դէսներ տուաւ հին համալսարանի մեծ սրահին մէջ՝ նուագելով գերման դասական կտորներ՝ Պախէն, Հէնտըլէն եւ Պէթհովընէն : Օրիորդ Մա – րիա Գալէմքեարեան դաշնակի վրայ ընկերացաւ նկատելի ճարտարութեամբ երգի եւ պալէթի Հայոտէլպէրկի թատրոնին մէջ, իսկ Սեդա Զարէ պարեց իր յատկանչական առանձին պարերը : Բո – լորն ալ գնահատուեցան գերման դժուարահաճ քննադատներուն կողմէ :

Հայոտէլպէրկի մասին խօսած առեն, կարելի չէ չյիշել հայագիտական հրատարակութիւնները , որոնք լոյս ընծայուած են հրատարակչական տուներու կողմէ : Ընդհանրապէս յեղուագիտա – կան եւ այլ պատմա – հնագիտական երկեր են, ո – րոնց կը հանդիպինք ի չարս այլ ակադեմական հրատարակութիւններու : Քանի մը օրինակներ , — 1902ին հոս լոյս տեսած են Մարզուանի Անա – թոլիա Քոլէճին ուսուցիչներէն Գէորգ Կիւլեանի աչխատասիրած հայերէնի դասագիրքը՝ Անգլիա – կիներու գործածութեան համար եւ անգլիերէնի դասագիրքը՝ Հայերու համար : 1913ին հրատա – րակուած է A. Meilletի «Հին Հայերէնի նախնական դասագիրքը» (Altarmeniches Elementerbuch) , 1923– ին Ֆելիքս Օսթալտի « Հայաստան» եւ Ա. Ֆ. Ֆոն Շթահլի « Կովկաս » վերնագրով երկրաբանական ուսումնասիրութիւնները : Հոս լոյս տեսած է նաեւ Մաքս Ֆան Պէրխէմի եւ Եռզէֆ Սթրիգովսկիի

— Ըսի, իշտէ, թէ պատճառը օտարութիւնն է, իւղի եւ ջրի պէս թէեւ իրար խառնուած, բայց իրար չեն բռներ, վրայ բերեց անդիր լրագիրը :

— Այդ մէկին կը հաւատամ, խօսեց մինչ այդ լուռ կեցած տիկին Ազնիւը : Օր մը ինձի ըսաւ ,— Մարդ ինչ փորձանքի ալ հանդիպի, օտարի հետ չամուսնանայ, երբեք իրար չեն հասկնայ, կեանք չէ :

— Մեղք չօճուխը, միջամտեց մի մամիկ քա՞, թաչկինակ է, որ դրացիիդ տաս :

— Իշտէ, առանկ է օտար կլն առնելը :

— Օտար, օտար, առեր անցեր էք, յուզուած բերանը բացաւ տիկին Ազնուշը, որ նոյնպէս օտար հարս ունէր,— Տեղին եւ ժամանակին ցաւն է է – րիկ ձգելը, տունէն փախչելը, հայ աղջիկը, կնի – կը, մեղայ, մեղայ, նոյնիսկ 20—30 տարի իրար հետ ապրած, հասած զաւակ ունեցողները, մէկը չէ, երկուսը չէ որ անունները տամ, ամէնդդ դի – տէք : Վերջինը՝ մեր Ճակորին կինը : Հօրս տունը կ'երթամ ըսելով՝ չօճուխը ձգեր է, վերջը ոստիկանով եկեր տան եղած – չեղածը հաւաքեր, տարեր է : Անոր ի՞նչէն էր պակաս : Երկուսն ալ Հայ, մէկ երկրացի , էրիկն աչխատասէր , խե – լօք, չօճուխին աղտոտ լաթերն անդամ հայրը կը լուար· կինը բանի եարար չէր : Թողեր , փախեր է, ծնողքն ալ ներս են առեր : Ա– ցաւը մեծ ցաւ է, սանկ, փողոցը խօսելով դարման չի գտնուիր : Մենք մեր գործին նայինք, ապրիլ պէտք է :

Առաջինը տիկին Պայծառը ներս քաշուեց : Տեսաւ որ 26 տարեկան որդին հայելիի առջեւը երեսն էր ածիլում, դէմքին խորհրդաւոր մի ժը – պիտ ունէր, լսել էր կիների խօսակցութիւնը :

Մայրը յիշեց դիշերուայ իրենց խօսակցու – թիւնը : «Տղաս, ժամանակն է, որ ամուսնանաս : Ու տղայի պատասխանը — մայր, ինչո՞ւ կ'ուզես հանդիստ կեանքդ վրդովել, հիմակուան աղջիկ – ները, Հայ, թէ օտար , բնաւորիք չեն կազմեր» : Եւ դեռ ինչեր, որ ամօթ է ըսելը :

Տիկին Պայծառը, բնազդաբար մատը չբթնե – րին տարաւ բերանը դոցելու, բառ չփախցնելու համար : Ի՞նչ ասէր : Բարկացած , փակեց պա – տուհանը, որպէսզի չլսէր Անդիր լրագրի ձայնը, որ այս անգամ փողոցի միւս ծայրը հնչեց .

— Լսեցի՞ք ...

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Ամեն ընկերական աշխատակցություն Ծաուտյանի կողմից ընդունելի եւ հաճելի կլինի։ Սրտանց ողջունում ենք մեր նոր գործակցին եւ ցանկանում նրան յաջողություն։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՄԵՐ ԱՐՁԱԿԸ

— Ինչպե՞ս է ձեզ թվում, ընկեր Ծաուտյան, մեր ամսագիրը։

— Ես ուրախ եմ, որ ինձ հնարավորություն է տրվում ծանոթանալ «Արամ» ամսագրի հետ։ Ես կարդացի ամսագրի մի քանի համարները եւ կարծում եմ, որ ամսագիրը ունի իր դեմքը, իր ոճը։ Ես կարծում եմ, որ ամսագրի ամենամեծ առավելությունը այն է, որ նա ունի իր ընթերցողը, որ նա ունի իր ուղղությունը։ Ես կարծում եմ, որ ամսագրի ամենամեծ թերությունը այն է, որ նա ունի շատ քիչ ընթերցողներ։ Ես կարծում եմ, որ ամսագրի ամենամեծ թերությունը այն է, որ նա ունի շատ քիչ ընթերցողներ։ Ես կարծում եմ, որ ամսագրի ամենամեծ թերությունը այն է, որ նա ունի շատ քիչ ընթերցողներ։

— Ինչպե՞ս եք գնահատում ամսագրի գրական մակարդակը։

— Ես կարծում եմ, որ ամսագրի գրական մակարդակը բավականին բարձր է։ Ես կարծում եմ, որ ամսագրի գրական մակարդակը բավականին բարձր է։ Ես կարծում եմ, որ ամսագրի գրական մակարդակը բավականին բարձր է։ Ես կարծում եմ, որ ամսագրի գրական մակարդակը բավականին բարձր է

ընել, պիտի կորանցնեն իրենց կրօնական հանգամանքը: Որեւէ անուանում, ըլլայ իսկ Վատիկանի կողմէ, պէտք է կառավարութեան վաւերացման ենթարկուի: Թոշակներն ալ որոշուած են, նուիրապետական կարգով :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ելեկտրական հոսանքի ընդհատումները կը չարունակուին, լրջօրէն խանգարելով ամենօրեայ կեանքը: Ուրբաթ իրիկուն ամբողջ թաղեր լոյս չունէին, նոյնիսկ բանուկ հրապարակներու վրայ: Կը վախցուի որ խանգարումները այս չաբթու ալ չարունակուին: Միւս կողմէ, պաշտօնական զե – կոյց մը վրդովիչ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ ձմրան համար: Եթէ առատ անձրեւ տեղայ յա – ռաջիկայ քանի մը չաբթիներու ընթացքին, նոր սահմանափակումներ պիտի չըլլան: Բայց եթէ չարունակուի երաշտը, նոր կրճատումներ անխու – սափելի կը համարուին: Ամբողջ Ֆրանսայի մէջ հո – սանքի սպառումը հասած է օրական 90 միլիոն քիլովաթ – ժամի: Այս հոսանքին 65 միլիոնը կ'արտադրուի ջերմութեամբ, մնացեալը՝ ջրային ուժով: Պաշտօնական զեկոյցին համաձայն, եթէ անձրեւ չգայ, պիտի նուազի ջրային ուժով ար – տադրուած հոսանքը, 25 միլիոն քիլ. ժամ: Ներ – կայիս ջրամբարները լեցուած են միայն 29 առ հարիւր, մինչդեռ անցեալ տարի 51 առ հարիւրէր: Մինչեւ հիմա մեր թաղին (Իթալի) հոսանքը կ'ընդհատուէր ուրբաթ օրերը: Երէկ, չաբաթ, քանի մը անգամ խանգարուեցաւ — ինչպէս եղած էր չորեքշաբթի — ուշացնելով թերթին տպա – գրութիւնը :

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՒՐՈՊԱՑի ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ համար բանակ – ցութիւնները կը կատարուին Մ. Նահանգներուն եւ ուժ արեւմտեան պետութեանց միջեւ: Առաջին առթիւ պիտի տրամադրուի մէկ միլիարդ դոլար եւ պինամթերք: Իւրաքանչիւր պետութիւն պարտա – ւոր է պայմանագիր մը կնքել Մ. Նահանգներուն հետ: Հրասայլերու, թնդանօթներու, օդանաւե – րու եւ հետեւակազօրքի հանդերձանքի յանձնումը պիտի սկսի դեկտեմբերին: Զինամթերքին մեծա – գոյն մասը պիտի ստանայ Ֆրանսա: Մեծ քանա – կութեամբ «Թռչուն բերդը» պիտի ղրկուին Անգ – լիա: Միւս պետութիւններն ալ մեծաքանակ զէնք պիտի ստանան եւ պիտի գործածեն համաձայն առաջարկուած պայմաններուն :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ 11 բոլշեւիկ վարիչները, որոնք բանտարկութեան դատապարտուած էին վերջերս, առժամապէս ազատ արձակուեցան դատ – մական երաշխաւորութեամբ, մինչեւ որ վերա – քննիչ առեանը որոշում տայ: Կառավարութիւնը համագումար մէկ միլիոն փոլար երաշխաւորու – թիւն պահանջած էր, բայց յետոյ որոշուեցաւ 140 հազար տոլար եօթնին, 120 հազար տոլար՝ չորսին համար, ուրեմն համագումար 260 հա – զար տոլար :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ խորհրդարանը 176ի դէմ 200 ձայնով որոշեց մայրաքաղաք պա – հել Պոննը, փոխանակ Ֆրանքֆորթ փոխադրուե – լու: Վերջին մարզահամարին համաձայն, արեւ – մտեան Գերմանիոյ բնակիչներուն թիւն է 47.254–900, առանց հաշուելու 350 հազար օտար տարա – դիրները: 1949ի առաջին վեց ամիսներու ընթաց – քին բնակչութեան վրայ աւելցած են 407.000 հո – գի, որոնց մէջ կան 105 հազար գերիներ եւ 162 հազարը փախստականներ :

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ընթացքին, երբ Անգլիացիները կ'ուզէին գրաւել Մատահասքարը, իբրեւ ռազմա – կան դիրք, Ֆրանսական իշխանութիւնը դիմա – դրած էր: Այս պատճառով կը դատուին կառա – վարիչը, զօր. Կիլլմէ եւ ուրիշ երկու բարձրաս – տիճան սպաներ, որոնք հետեւած էին Վիշիի կա – ռավարութեանը հրահանգներուն: Դատավարու – թեան երկրորդ օրը, երբ նախագահը «զործակից» կ'որակէր այն սպաները որ հնազանդած են փէթէ – նի, պաշտպան փաստաբանը ուժգնօրէն բողոքեց: Այդ պահուն ունկնդիրներէն մէկն ալ պոռաց. — « Հիթլէրը բաւ թէ փէթէն ամենամեծ դիմադրա – կանն է»: Ցետոյ դառնալով դատաւորներէն զօր. Լառմինայի, չարունակեց.— «Լառմինա, անմա – յել բան է ձեր ըրածը: Դուք պարտաւոր էիք մեր – ժել այս պաշտօնը: Ֆրանսական արիւն կայ ձեր ձեռքերուն վրայ»: Ունկնդիրը, որ 67 տարեկան ծերունի մըն է, անմիջապէս ձերբակալուելով դատուեցաւ եւ մէկ ամիս բանտարկութեան դա – տապարտուեցաւ :

PAVILLON ՄԸ ԾԱԽՈՒ Է , երեք սենեակ, խո – հանոց, ազատ անմիջապէս, տեսնել ամէն օր ժա – մը 14—16: Ունի մառան մը որ կարելի է աչխա – տանոց ընել, 22 Villa Rouveyrol, Անդիէ :

Place Bourguignonէն 5 վայրկեան :

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մատեալի մէջ

Նոյեմբեր 19ին, ժամը 20.30էն մինչեւ առտու, Cinéma Alcazarի մէջ:

Մանրամասնութիւնները հետզհետէ :

★

ԻՍԻի ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին:

★

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ – ՔՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Ընկերվարականներու սրահը , 149 Av. d'Argenteuil, Անդիէ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անդիէ Պուա Քոլոմպի «ԱՐԱՄ» ենթակոմիտէի :

Ընկերահամակրական խնջոյք, ճոխ պիւֆէ , եւ գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ Պ. Ա. Մեսումենցի: Կ'երգէ Օր. Մուրատեան , Արտասանութիւն Զարեհ Ղարիպեան եւն. :

Կը նախագահէ ընկեր ՀԱՅԿ ՍԻՐԻՆԿԻԻԼԵԱՆ

Մուտքը ազատ է :

Հաղորդ. միջոց.— Autobus Porte Clichy 140 : Pte. Champeret 165, իջնել Place des Bourguignons:

★

Ս. ԷՓԻՆԻ ՄԷՋ

13 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3.30էն մինչեւ կէս գիշեր, 16 rue J. B. Davidի հան – րապետականներու սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, կը ներկա – յացուի Ա. Ահարոնեանի «ԱՐԻՒՆՈՑ ԹԻՒՄՈՐԸ», նաեւ դաւեշտ մը, «ԱՂԱ. ՆԱԶԱՐ»: Արտասանու – թիւն, խմբերգ, մեներգ :

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժինէն վերջ ուրախ մթնոլորտ, կերուխում եւ պար:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

CONCERTS LAMOUREUX

ՐԱՖՖՈ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԵւրոպականՃոխ յայտագրով եւ մասնակցու – թեամբ Պարսիկ երաժշտագէտ ՀՈՍԷՅՆԻ:

10 Նոյեմբեր ժամը 21ին Salle Gaveau. Գինե – րը՝ 100էն 600 ֆրանք :

Ա յրի ՏԻԿԻՆ ՄԱՂԹԱՆ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ , Տէր եւ Տիկին Թոմաս Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Յա – կոբ Յակոբեան, եւ աղգականները կը ծանուցա – նեն թէ այս կիրակի 6 Նոյեմբեր Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝

Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆի
(Եալովա Քարցի)

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պոմոնահայեր, պատրաստուեցէք Ազգ. Սա – հակ Մեսրոպ մանկապարտէզի հոգաբարձութեան ընտանեկան

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 3ին չաբաթ իրիկուն: Կը խնդրուի Մարսէյլի բոլոր միութիւն – ներէն ՝ չխաչաձեւել :

ԱՂՋԿԱՆՑ «ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ»

ՊԷՑՐՈՒԹ.— Օպն. Խաչ Շրջ. վարչութիւնը 1949 — 1950 տարեշրջանին համար հիմնած է «Ու – սանողական Տուն » մը, բարձրագոյն եւ միջնա – կարգ ուսման հետեւող աղջիկներու համար :

Նկատելով որ այս տարի Հայ ճեմարանը տա – կաւին չունի գիշերօթիկներու բաժին, վարչու – թիւնը կը ստանձնէ նաեւ ճեմարան յաճախել փա – փաքող աղջիկներու անունդի եւ բնակարանի հոգը:

Բոլոր այն ծնողները, Իրաքէն, Իրանէն, Ե – գիպտոսէն եւ այլ օտար երկիրներէ, որոնք կը փափաքին իրենց աղջիկները ճեմարան ղրկել, կրնան վստահիլ Օպն. Խաչի Շրջ. վարչութեան՝ որուն անմիջական հսկողութեան տակ կը գտնուի այս հաստատութիւնը :

Աղջկանց «Ուսանողական Տուն»ը կը գտնուի ճեմարանի նախկին չէնքին վերի յարկը :

Պայմաններուն տեղեկանալու համար դիմել հետեւեալ հասցէին.— Mme. Sassouni, Croix de Secours Arménienne, 127 rue Wadi Abou Jemil , Beyrouth – Liban :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ձմեռնային պարահանդէսը, 11 Դեկտ. 1949: Կը խնդրուի չխաչաձեւել : Մանրամասնութիւնները հետզհետէ :

Պարասցիկ ցեղակոյտ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի 6 Նո – յեմբեր ժամը 4—10, Studio Alemchah, 19a rue Caumartin :

Գր. Յակոբեանի յիշատակին

Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադիր եւ Առիներու Ազգա – յին պետ, եղբայր ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մահ – ուան քառասունքին առթիւ, հոգեհանգիստ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Առիներու կողմէ, այս կիրակի առ – տու (6 Նոյ.), Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Կը հր – աւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Բանաստեղծ Խաչիկ Զուլ – ֆեանի մահուան տարեդարձին առթիւ, այս կի – րակի 6 Նոյեմբերին, հոգեհանգիստ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ: Կը հրաւիրուին իր ազգականները եւ բարեկամները :

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՅՐԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ
(Մարսէյլի Օփերայէն)

20 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 5 — 7
ՍԱԼ ԿԱՎՈՑԻ ՄԷՋ

Ճոխ յայտագիր հայ եւ օտար հռչակաւոր հե – ղինակներու գործերով :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑՑ-ԲՈՑՑԻ

Ժողովրդական ամսաթերթ Բժշկութեան եւ Ա – ռողջապահութեան , կամ Տունին բժիշկը , 9րդ տարի: — Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ :

Լոյս տեսաւ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ թիւը (105), հե – տեւեալ բովանդակութեամբ.—

Խնթիրը եւ իրենց արուեստը (Շ. ՆԱՐԴՈՒ – ՆԻ): Պատմութիւն բժշկութեան (Կ. Ց. ԲԱՄՄԱ – ՋԵԱՆ): Անձնասպանութեան մասին (ՏՈՒԲ. ՔՕ – ԼՕԼԵԱՆ): Կապոյտ հազ (ՏՈՒԲ. ՏԻՐԱՏՈՒՐ – ԵԱՆ): Թոքախտ եւ ամուսնութիւն (ՏՈՒԲ. ՍՈՒ – ՔԻԱՍԵԱՆ): Հայաստանի հողը (ՔԱՂՀԱՆ) : Պատասխաններ բաժանորդներու բժշկական հար – ցումներուն (ՀՄԲ.):

Տարեկան բաժնեգինն է 500 ֆր.: Արտասահ – ման 750 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունի, 17, rue Damesme, Paris :

Ցեղակոյտ պարահանդէս

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան կողմէ, նախագահութեամբ Պ. ԴԱՒԻԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի, կիրակի, 20 Նոյեմբեր, ժամը 16էն 24: GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ մէջ: Երկու նուագախումբ, անակնկալներ, գե – ղարուեստական բաժին :

Սեղան ապահովել՝ ELY. 23–66:

Գեղարուեստական ներկայացում

Théâtre de la Potinière
7 Rue Lous – le – Grand (Opéra)

21 Նոյեմբեր, երկուշաբթի գիշեր, ժամը 9ին, Գմբէթեան, Մահուտեան, Տէրվիշեան, Տէր Ասլանեան, Տիկ. Մատլէն Էֆիզեան:

Կը ներկայացնեն ի պատիւ իրենց երիտասարդ ընկերուհիին՝ ՕՐ. Հ. ՅՏԼՇԵԱՆի

ԵՐԿՈՒ ՁԱՍԲԱՑ

Գրիգոր Վահանի նոր թատերդութիւնը՝
Փարիզահայ կեանքէ
Առաջին թեմադրութիւն

Ներկայացման օրը տոմսակ չի ծախուիր, նա – խապէս ապահովեցէք ձեր տեղերը, դիմելով՝ Ղրատուն Հ. Սամուէլ, 51 rue Mr. le Prince, դրա – տուն Հ. Բալուեան 43 rue Richer :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH · Fondé en 1925 · R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 8 Novembre 1949 երեքշաբթի 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5994–Նոր շրջան թիւ 1405 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐՄԻՐ ԵՐԿՈՒՆՔԸ

1917ի Հոկտեմբերեան (Ն. Տ. Նոյ. 7) յեղափոխութեան 32րդ տարեդարձը տօնուեցաւ երէկ, Խ. Միութեան մէկ ծայրէն-միւսը եւ այլուր, դղրդագին ցոյցերով որոնց գաղտնիքը միայն բոլշեւիկները գիտեն :

Ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ ալ չունդալից նշանախօսքեր, ճառեր, թափորներ: Նոյնիսկ ապառնալիքներ: Բոլորը՝ ի փառս ընկերվարութեան – թեան եւ ի խնդիր խաղաղութեան, որուն սէրը, մենաշնորհն ալ իրեն վերապահած է Մոսկուան :

Ինչ անդին հրատարակուած ճառ մը որոշ զգաստիար կուտայ այդ մասին :

Ուրեմն, հիւլէական ռումբ ունենալով եւ աւելի քան երբեք զօրաւոր ըլլալով հանդերձ, Խ. Միութիւնը պատերազմ չուզեր: Բայց եթէ միւսները, «աշխարհակալ հրձիգները» փորձեն, դրամատիրական երկիրներն են որ պիտի սրբուին աշխարհի երեսէն :

Մաղթենք որ հրձիգները սեւերես մնան միանգամ ընդ միշտ, գեղին ըլլան թէ կարմիր եւ մարդկութեան խնայուի նոր Աշխարհամարտ մը, իր անհաշուելի, աներեւակայելի վիրաւորմներով եւ յորդահոսան արիւնահեղութեամբ :

Երկրորդին ականատեսները, մօտաւոր թէ հեռաւոր վկաները, այլ մանաւանդ ամբողջ աշխարհի երիտասարդութիւնը եւ աշխատաւորութիւնը պիտեն թէ ի՛նչ կրնայ ըլլալ երրորդ մը :

Այն ալ, առանց մօտէն տեղեակ ըլլալու նոր գիւտերու գաղտնիքներուն: Մէկը միւսէն ահաւոր, մահացու զէնքերու, հիւլէական, մանրէական եւ ուրիշ դժոխային գործիքներու :

Ի՞նչ կը ներկայացնէ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը, 32 տարի վերջը: Ահագնադղրդ ցնծագումներէ, արեան քաղնիքներէ, ծրագրեալ, գնդապետածային, աննախընթաց նախճիրներէ վերջ :

Իսկապէս ազատութի՞ւն էր որ յաղթանակեց, ընկերվարութեան կառուցումով, թէ նոր եւ ահեղ լուծեր հաստատուեցան ժողովուրդներու վրայ: Սկսելով Ռուսաստանէն :

Հարցումը ձեւակերպած առեն, յաճախ կը մտածենք.— Ա՞յս էր որ կը նախատեսէին Պուշկինները ու Կոկոլները, Դոստոյեւսկիները եւ Տոլստոյները, Չեխովները ու Լէոնիդ Անդրէեւները եւ միւսները :

Ա՞յս էր իրենց հեռանկարը, երբ այնքան վարպետօրէն, անողոքմտաբար կը քրքրէին հսկայական Ռուսաստանի ահաւոր վէրքերն ու պալարները: Մելիոնաւոր դիւղացիներու եւ բանուորներու անլուր տառապանքը:

Այսպէ՞ս կը պատկերացնէին «հպատակ ազգութեանց» ազատութիւնը, հաւասարութիւնը եւ ուրիշ բարիքներ :

Նոյնիսկ Մաքսիմ Կորքին, որ տեսաւ բոլշեւիկեան կարգուսարքին բազմատիպ նուաճումներն ու ամբաստումը, խղճահարութիւն մը չզգա՞ց, երբ կը հնչէին մահուան ժամերը...

Հարցումին մէկ պատասխանը բոլշեւիկները իրենք են որ կուտան, հոգ չէ թէ երդիծանքով :

Մոսկուայի «Քրոքոտիլ»ը (Կոկորդիլոս), երկու ծաղրանկարներ հրատարակեց վերջերս :

Առաջինը կը ներկայացնէ արհեստակցական միութեան ժողով մը, ղեկավարութեամբ կուսակցութեան անդամներուն: Բոլոր ներկաներուն բերնին վրայ դրուած է մեքենական փակոց մը՝ զելարան մը (fermeture – éclair) :

Միւս ծաղրանկարին վրայ, խումբ մը քաղաքացիներ կը լսեն սոխակի մը երգը: Եւ իրարու կը հարցնեն , հիացում յայտնելէ առաջ .

— « Կուսակցութիւնը հաւանութիւն յայտնա՞ծ է այս մեղեդիի հեղինակին» :

Երգիծաթերթը պարբերաբար խմբագիր կը փոխէ : Ինչպէս ամբողջ խորհրդային մամուլը , Մոսկուայէն մինչեւ Երեւան կամ Թուրքեստան :

Թերեւս այս անգամ ալ ատեան կանչուին «Քրոքոտիլ»ի ծաղրանկարիչն ու խմբագիրները :

Ինչ որ ալ պատահի, երկու ծաղրանկարները կը ներկայացնեն վաւերական մէկ երեսը այն իշխանութեան որ կը կոչուի «աշխարհի միակ ճըշմարիտ ժողովրդապետութիւնը» :

Փորձենք վերլուծել ուրիչ երեսներ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՏԱՄ ՔՈՒՌԱՆԻՆ ԽԱՂԵՐԸ

Անոնք որ տպարան չեն տեսած, չեն գիտեր թէ ինչպէս կը խմբագրուի, կը չարուի եւ կը տպուի թերթ մը :

Մանաւանդ, երբ ենթակայ է ելեկտրական հոսանքի խաթերուն :

Երեք տարիէ ի վեր, մեր թաղին (Իթալի) հոսանքն ալ կը կտրեն չաբաթը երկու օր, Հոկտեմբերէն Մարտ :

Այս պէտն ընդհատումը որոշուած էր մէկ օր, — ուրբաթ :

Այնպէս որ, հարկադրուեցանք երկու թերթ հանել մէկ օրուան մէջ (ուրբաթ եւ չաբաթ) : կիրակի օրուան Բ. եւ Գ. էջերուն նիւթերն ալ պատրաստելով՝ Բ. օրուընէ :

Երկու չաբաթէ ի վեր, չորեքշաբթիներն ալ « վախնալիք » օրեր դարձան : Coupure – surprise , որ անչուշտ surprise – partyներու համը չունի :

Այսպէս, անցեալ չորեքշաբթի օր հոսանքը կտրեցին հինգ անգամ, եւ հազիւ ժամը 6ին կըրցանք հրապարակ հանել թերթը :

Իսկ չաբաթ օր՝ կատարեալ ողբերգութիւն :

Առտուն տողաչարը հազիւ գործի սկսած, հոսանքը դադրեցաւ ժամը 7ին : Վերսկսաւ 9ին : Նորէն դադրեցաւ 9.30ին : Վերսկսաւ 10.50ին : Վերջապէս վերահաստատուեցաւ 11ին եւ սկսեր էինք հանդստանալ :Այդ բան կարգին էր և թէեւ ուշ, բայց վերջապէս թերթը տպագրութեան պիտի յանձնուէր, երբ հոսանքը նորէն դադրեցաւ , ժամը 3ին : Տեւելով ոչ թէ 5— 10 վայրկեան կամ կէս ժամ, այլ մինչեւ իրիկուան ժամը 8, երբ այլ եւս կարելի չէր ոչ ցրուել, ոչ ալ Թղթատարին յանձնել :

Տպագրութիւնն ալ յետաձգուեցաւ կիրակի օրուան :

Չեմ գիտեր այս չաբթու ինչ նոր խաղեր վերապահած է Մատամ Քուռանը, (ելեկտրական հոսանք) :

Այդ պարագայի մէջ, բաժանորդներն ու ընթերցողները ևթէ ուզեն բողոքել, նախ թող բարեհաճին Մատամ Քուռանին հասցէն գտնել :

Հոսանքը դադրած առեն երբ հեռաձայնը կը բանանք, Տիկինը «անհանգիստ ըլլալով» կա՛մ չի պատասխաներ, եւ կամ ... կը զարմանայ որ հայերէն թերթ ալ կը հրատարակուի Փարիզի մէջ : ՎԱՀԷ

Ց. Գ.— Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ այս շաբաթ ամէն տեղ հոսանքը պիտի դադրի երկու օր, մեր թաղին մէջ՝ Դշ. եւ Եշ. :

ՆՈՊԷԼԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻՆ բնագիտութեան բաժինը տրուեցաւ Ճափոնցի գիտնական Եուքովայի, որ 42 տարեկան է եւ կարեւոր ուսում – նասիրութիւններ կատարած է հիւլէական բնագիտութեան մէջ: Առաջին անգամ է որ Ճափոնցի մը կը ստանայ այս մրցանակը: Եուքովա տեսական բնագիտութեան դասախօս է Նիւ Եորքի Քոլըմպիա համալսարանին մէջ: Առաջին դիւրը ըրած էր 28 տարեկանին: Քիմիագիտութեան մրցանակը չահեցաւ Ամերիկացի մը: Գրականութեան մրցանակը պիտի չտրուի այս տարի: Կարելի չէ եղած ընտրութիւն մը կատարել չորս թեկնածուներու մէջ որոնց մէկն է ... Ջրըճիլ: Իւրաքանչիւր մրցանակի դումարն է 30.800 տոլար :

ՓԱՐԻԶԻ ՉԻՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ ոսոխ – կանական հսկողութեան տակ առնուեցաւ, դուռ – ծակատարին խնդրանքով: Առջի օր ծանր ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ազգայնական եւ համայնավար կառավարութեանց կուսակիցներուն մի – ջեւ եւ երկու հոգի վիրաւորուեցան: Համայնավարները գրաւեր էին դեսպանատան առաջին յարկը, ազգայնականները՝ դեհնապարկը: Ոսոխ – կանական միջամտութեան վրայ, դուրս ելան 22 համայնավար պաշտօնեաներ եւ քարտուղարներ :

ԵՐԿՈՒ ԹՈՆ ՈՍԿի (3.565.000 տոլար) Ֆրանսա փոխադրուած էր մաքսանենգութեամբ, անց – եալ տարի եւ այս տարի , մէյմզդային խմբակի մը կողմէ որուն երրորդ անդամն ալ ձերբակալուեցաւ: Կազմակերպութիւնը ունէր ութ օդանաւեր եւ իրրեւ կեդրոն ընտրած էր Ամստերտամը : Երրորդ ամբաստանեալը Ֆրանսացի միլիոնատէր մըն է, Տանիէլ Մոռօ :

Խ. Միութիւնը կը սպառնայ

« ՄԵՆՔ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ՈՒՆԻՆՔ, ԲԱՑՁ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՉԵՆՔ ՈՒԶԵՐ »

ԵԹԷ ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՊԱՅԹԻ, ԴՐԱՄԱՏԻՐԱ – ԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՊԻՏԻ ԿՈՐՅԱՆԻ » :

Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 32րդ տարեդարձին առթիւ, չունդալից ճառ մը խօսեցաւ Խ. Միութեան փոխ – վարչապետներէն Գէորգի Մալենքով, Մոսկուայի Սովետին առջեւ, կարդ մը սպառնալիքներ ուղղելով արեւմտեան պետութեանց : Ըսաւ թէ Խ. Միութիւնը պատերազմ չուզեր, ամէն բան կը փորձէ զայն խափանելու համար : Բայց թող գիտնան որ Խ. Միութիւնը հիւլէական ռումբ ունի եւ երրորդ աշխարհամարտ մը զերեզմանը պիտի դառնայ ոչ միայն դրամատիրական երկիրներու, այլեւ ամբողջ դրամատիրական աշխարհին :

Ստորեւ կ'ամփոփենք այդ ճառին գլխաւոր մասերը, քաղելով տեղական թերթերէն.

— « Սորհրդային պետութիւնը կը ծառայէ խաղաղութեան գատին եւ մեր մայր հայրենիքին բարօրութեան : Հիւլէական ուժը մահատփիւռ զէնքերու արտադրութեան աղբիւր մըն է աշխարհակալներու ձեռքին մէջ : Սորհրդային ժողովուրդներուն ձեռքին մէջ այդ ուժը պիտի ծառայէ իրրեւ զօր զէնք մը արհեստագիտական աննախընթաց յառաջդիմութեան եւ երկրին արտադրական ուժերուն սրընթաց աճման : Մենք պատերազմ չենք ուզեր : Խ. Միութեան խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը հիմն իսկ է խորհրդային կարգուսարքին : Մենք ջնջած ենք ուրիշ ժողովուրդներու չահագործումը : Խ. Միութիւնը պէտք չունի հողային ծաւալման : Ան պէտք չունի ելք մը փնտռելու պատերազմով, ինչպէս կ'ընեն դրամատիրական պետութիւնները : Պատերազմը միայն աղէտ կրնայ բերել : Սորհրդ. ժողովուրդը բացարձակապէս վստահ է իր անպարտելի զօրութեան վրայ :

« Իր ամբողջ պատմութեան ընթացքին, մեր երկիրը երբեք չըլլացուած չէր այնքան բարեկամ ըլլացիներով : Խ. Միութեան սահմաններուն վրայ, փոխան թշնամի լեհական պետութեան մը, այժմ ունինք ժողովրդավար բարեկամ Լեհաստան մը : Փոխան հիթլէրականներու կողմէ բաժան – բաժան եղած եւ դեռ վերջերս Ֆաշականներու լուծին տակ ընկճուած Չեխոսլովաքիայի մը, մենք ունինք բարեկամ ժողովրդապետութիւն մը, փոխան հիթլէրական Գերմանիոյ հարկատու նախկին Հունգարիոյ, ունինք բարեկամ ժողովրդավար հանրապետութիւն մը : Փոխան Խ. Միութեան թշնամի Ռումանիայի մը, ունինք բարեկամ ժողովրդապետութիւն մը : Փոխան նախկին Պուլկարիոյ, որ օժանդակ մըն էր Հիթլէրի պատերազմական մեքենային, Խ. Միութիւնը ունի հատատարիմ բարեկամ մը՝ պուլկար ժողովրդական հանրապետութեամբ :

« Լեհ, չեխոսլովաք, հունգար, ռումանացի եւ պուլկար ժողովուրդները Խ. Միութեան ժողովուրդներուն հետ չաղախուած են յաւիտենական բարեկամութեան կապերով : Խաղաղութեան համար յաղթանակ մըն է նաեւ արեւելեան Գերմանիոյ ժողովրդական հանրապետութեան կազմումը : Արեւելքի մէջ Խ. Միութիւնը սահմանակից է Մոնկոլիոյ ժողովրդական հանրապետութեան, որուն հետ կապուած ենք տարիներու բարեկամութեամբ : Քորէայի երիտասարդ ժողովրդապետութիւնը մեր բարեկամ հարեւանն է : Եւ վերջապէս, փոխան օտար դրամատէր ասպա – տակներու կողմէ սարկութեան մատնուած Չինաստանի մը, արեւելքի մէջ մենք ունինք մեծ եւ բարեկամ դրացի մը, Չինաստանի ազատ ժողովրդապետութիւնը :

«ՄԵՆՔ 800 ՄԻԼԻՈՆ ԵՆՔ»

Մոլենքով յետոյ սլաքները ուղղեց Մ. Նահանգներուն դէմ, ըսելէ վերջ թէ 800 միլիոն քաղաքացիներ կը գտնուին համայնավարական վարչաձեւին տակ.

— « Ամերիկեան աշխարհակալութիւնը կը խորհէր Չինաստանը գործադրել իրրեւ գլխաւոր խարիսխ, տիրապետելու համար Ասիոյ եւ Խաղաղական ովկիանոսի վրայ : Այս ծրագիրը վճռական օղակ մը կը համարուէր Խ. Միութեան պաշարման համար : Ամերիկա կը ծրագրէ համաշխարհային աննախընթաց կայսրութիւն մը հաստատել նոր պատերազմներով : Մ. Նահանգներուն խելագար ծրագիրները կը նմանին Հիթլէրի եւ կէօրինկի յիմարական ծրագիրներուն որոնք կը ձգտէին դեմոնացնել նախ ամբողջ Եւրոպան, յետոյ բովանդակ աշխարհը : Այժմ ամբողջովին երեւան հանուած է Ամերիկայի հիւլէական դիւանագիտութիւնը : Մ. Նահանգները կը կարծէին թէ իրենք մենաշնորհ մը ունին : Արդ, Խ. Միութիւնն ալ հիւլէական զէնք ունի : Մենք պատերազմ չենք ուզեր, բայց թող չկարծեն թէ կը վախ–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ԵՐԲ ԵՐԳՈՒՄ Կ'ԸՆԷԻՆ

Առօրեայ միօրինակ, հոսուն կեանքին մէջ կան պահեր որոնք անմոռանալի կը դառնան, իրենց մեծ եւ յուսադրիչ իմաստով: Պահեր որոնք դառարկ օրերուն, ժամերուն մէջէն արձագանգ կուտան: Ցիշատակ կ'անուանենք զանոնք, միշտ վառ պահելով մեր սրտին մէջ:

Այդպիսի պահ մը վայելեցին բոլոր այն ընկերները – որոնք Հոկտ. 29ի գիշերը հաւաքուած էին Սօսիէթէ Սաւանթի մէկ սրահը:

Այդ օրը խումբ մը հայ երիտասարդներու առջեւ կը բացուէին դուռները կուսակցութեան մը՝ որ եղած է եւ կը մնայ մեր ազատատենչ ժողովուրդին հարազատ արտայայտիչը: Կուսակցութեան մը՝ որուն նուիրական խէթերը խանդավառած են սերունդներ, հաւատքի ու ինքնաւստահութեան դպացումները ամրապնդելով տարբախտ, բայց արի, հալածական, բայց հոգեպէս աննուաճ մեր ժողովուրդին մէջ: Կազմակերպութիւն մը վերջապէս՝ որուն անվեհեր գործունէութիւնը փառք սփռած է մեր ժամանակակից պատմութեան էջերուն վրայ:

Եւ ահա այդ երիտասարդ – երիտասարդուհիները՝ չրջապատուած երէց եւ երիտասարդ ընկերներով, կ'երդնուն ծառայել այն նպատակներուն որոնց հիմը դրին յիսունըմիսը տարի առաջ, Քրիստափոր, Զաւարեան եւ Ռուստոմ:

Խորհրդաւոր էր վայրկեանը եւ իսկապէս բախտաւորներ էին բոլոր անոնք որ կ'ապրէին զայն: Խորասուզուած իրենց յիշողութիւններուն մէջ, մեր երէց ընկերներու յուզումը մէկ կողմէ, երիտասարդ Դաշնակցականներու խանդավառութիւնը միւս կողմէ, նորընծաներու հպարտութիւնը, յեղափոխական երգերը, տաքուկ մթնոլորտ մը առեղծած էին, մթնոլորտ մը որ կը բարձրացնէր հոգիները:

Ու ներկաներս կը մտածէինք թէ ինչքան մեծ պէտք է ըլլան ուժը եւ հրապոյրը, ազդեցութիւնը Հ. Ց. Դաշնակցութեան, որ՝ հեռու հայրենիքէն, երեսուն տարուան պանդխտութենէ մը վերջն ալ, ի սիրտս աչխարհի ցրուած ժողովուրդի մը ծոցէն պարտաճանաչ երիտասարդներու խումբեր կուգան խտացնել անոր չարքերը: Կուգան դիտակցօրէն նուիրուիլ այն նպատակներուն որոնց իրականացումը միայն պիտի ապահովէ մեր ժողովուրդին հաւաքական գոյութիւնը, անոր ինքնուրոյն յատկութեանց ազատ զարգացումը, փրկելով անոր դարաւոր եւ արդար ժառանգութիւնը: Կարճ՝ իր ճակատագրին տէրը դարձնելով զայն:

Դաշնակցութեան մեծութիւնը եւ պայծառութիւնը անոր մէջ կը կայանան որ նա ուխտած է ծառայել հայ ժողովուրդի հարազատ չահերուն: Ան իր ճիդերը լարած է իրագործելու համար հայութեան խոր տենչերը եւ յոյսերը, հրահանգատնաելով միայն մեր ժողովուրդին:

Դաշնակցութիւնը իր փառահեղ անցեալով ու մարդասիրական եւ ազգանուէր գաղափարներով ներչնչումի անսպառ աղբիւր մըն է գիտակից երիտասարդութեան համար: Ներչնչումի աղբիւրներ են նաեւ այն հերոսական, դիւցազնական պայքարները զոր մղած է բարբարոս Սուլթաններու եւ նենգամիտ ցարերու դէմ, ինչպէս են Յանասորի արշաւանքը, Պանք Օթօմանի գրաւումը, Եըլտրի ռումբը, Սասունի հերոսամարտը եւ ուրիշ մեծ դէպքեր:

Ներչնչումի աղբիւր՝ բոլոր այն յայտնի եւ անյայտ Դաշնակական «Ֆէտայիները» եւ հերոսները որոնք ինկան ազատութեան ճանապարհին,— Աղբիւր Սերոբներ, Բարդէն Սիւնիներ, Մուրատ, Քեռի, Նիկոլ, Անդրանիկ, Սեպուհ, Մ. Եօթնեղբայրեան, Արամ, Գէորգ Զավրւ եւն.:

Յանդավառութեան աղբիւր՝ Դաշնակցական գրիչը, յանձինս Ա.Հարոնեաններու, Սիամանթօ – ներու, Զարդարեաններու կամ Մ. Վարանդեան – ներու:

Այդ օրուան հանդիսաւոր պահուն ներկայ էին նաեւ անոնց ոգիները ու անտարակոյս կը հրճուէին, զգալով որ ի զուր չզոհուեցան, ի զուր չտանջուեցան, ապարդիւն չզոհուեցան, իրենք, քանի որ ունէին հետեւորդներ, երիտասարդներ, որոնք արհամարհելով արիաբար ամէն դժուարութիւն կը խոստանային վառ պահել փրկարար բոցը, օտար ափերու վրայ:

Ամէն ինչ կ'անցնի այս աչխարհի վրայ, մարդը ու նիւթը փոչիի կը վերածուին, բայց միշտ կենդանի, անսասան կը մնայ այն ի – տչալը որ կը ձգտի բարձրացնել ժողովուրդներու կեանքի մակարդակը, պահել ու պահպանել անոնց ոգեկան սրբութիւնները, վերահաստատել արդարութիւնը:

Այդ է նաեւ Դաշնակցութեան խոչոր: Ու մեր երիտասարդները, աչք եւ ականջ յառած ապագային՝ երբ հաւատքով եւ վճռակամ կը մտնեն Դաշնակցութեան չարքերը, ուխտելով նուիրուիլ անոր գաղափարներու իրականացման, խորապէս կ'ըմբռնեն իրենց դերը: Կը զգան թէ ինչպէս Ա. – րարատը, դարերու մէջէն, խրոխտ, ցցուած Ա. –

Համացնավարական փորձ մը Թուրքիոյ մէջ

ԺԵ. ԴԱՐՈՒՆ

ԽՄԲ.— Փրոֆ. Աբրահամ Կալանթէ, նախկին դասախօս Պոլսոյ Թրքական համալսարանին, Օսմ. կայսրութեան պետական դիւանները մէջ երկար պրպտումներ կատարելով, հաւաքած է բոլոր փէրմանները, պէրաթները, օրէնքները եւ կուսակալութեանց տեղեկագիրները, որոնք կը վերաբերին Թուրքիոյ Հրեաներուն կեանքին: Փրոֆ. Կալանթէ բոլոր այդ վաւերաթուղթերը հրատարակած է **Documents officiels turcs concernant les Juifs de Turquie** խորագրով, ֆրանսերէն բազմաթիւ հատորներով: Անցեալ տարի հրատարակեց **Appendice à l'Histoire des Juifs d'Anatolie** խոշոր հատորով գրոյկ մը եւս, որմէ (էջ 15) կ'առնենք հետեւեալ վաւերաթուղթը, հետաքրքրական որեւէ Թուրքիոյ Հրեաներուն, նոյնիսկ Հայոց պատմութեան համար: (Այս փրոֆէսէօրն է, որ հատորով մը ցոյց կուտայ թէ Բագրատունիները Հրեաներ են Հայոց մէջ թափանցած, անշուշտ ինչ մըն ալ ներշնչուելով Մովսէս Խորենացիէն):

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ

Հիճրէթի 819 թուականին (1416) Զէյնէփի Սուլթան Մուհամմէտ Ա.ի չրջանին (Թող Ալլահը իր օրհնութիւնը հեղու իր վրայ) կ'ապրէր ոմն Հաճի Պեկրէտաին, որ սկսաւ քարոզել կրօնական նոր վարդապետութիւն մը, հիմնուած այն սկզբունքին վրայ թէ բոլոր դոյքերը պէտք է դառնան հանրային սեփականութիւն, բացի կիներէն (Թող Ալլահը ձեզ եւ դիս հեռու պահէ այդպիսի անձերու հետ ծանօթութենէ): Պէօրէկլճի Մուսթաֆա, *երիտասարդ Իսլամ մը՝ լի յափշտակութեամբ եւ մոլեռանդութեամբ, դարձաւ Հաճի Պէկրէտաինի գործիքը, դլուխ հանելու համար անոր դժոխային ծրագիրը: Ան ըսաւ Մուսթաֆային.*— Դուն առաջ անցիր, եւ ես քեզի պիտի հետեւիմ: Օն յառաջ, խինդ ի սիրտ, իմ փոքրիկ գառնուկս:

Հաւատարաց Հրեայ մը, Պալիրկեան Թորլաք Քէմալ (Ալլահը Թող փոչիացնէ զայն) միացաւ այս խարեբաներուն, դլուխն անցած բազմաթիւ աղանդաւորներու եւ դարձաւ ամէնէն փայլուն հռետորներէն մէկը: Ծայր աստիճան «էֆէփսիզ» էր: Անատուլւի ամբողջ տականքը, բոլոր անդգամներն ու սրիկաները հաւաքուեցան Հաճի Պէկրէտինի, Պէօրէկլճի Մուսթաֆայի և Պալիրկեան Թորլաք Քէմալի դրօչին տակ: Երեքն ալ նպատակին Սուլթան Մուհամէտը (մեծ եղաւ Ալլահին համբերութիւնը):

Թուրքեր, Յոյներ, Հրեաներ եւ չատ մը Հայեր երդուելնցան բարեկարգել աչխարհը: Թիւով վեց հազար հոգի, անոնք ծեծեցին Սարուխան պէյը, որ փաթիչահին կողմէ պաչտօն ստացած էր պատժելու զանոնք: Թագաւորը ինքն ալ կրնաւեցաւ պայքարին մէջ: Այս դիւահարները կրկնատակեցին յանդգնութիւնը, լսելով թէ աստուածային ձեռքը կը պաչտպանէ դիրենք:

Անոնք կը քարոզէին բարենորոգումներ բոլորովին հակառակը Գուրանի եւ Իսլամութեան պատուէրներուն: Այս նորութիւնները այնքան վտանգաւոր Թուեցան Սուլթանին որ, հրամայեց Այաըլնի նոր կառավարիչին՝ Ալի պէյին, իր բոլոր ուժերը հաւաքել ըմբոստներուն դէմ: Բայց Ալի պէյ՝ Սարուխանէն աւելի բախտաւոր չեղաւ, բոլորովին պարտուելով հազիւ ժամանակ ունեցաւ Մանիսա ապաստանիլ:

Այս երկու յաղթութիւնները ոգեւորեցին հակառակորդները, որոնք իրենք զիրենք Ալլահին գործակատարները կը համարէին: Սուլթան Մէհմէտ կատղելով, իր մօրուքին վրայ երդում ըրաւ չարաչար պատժել ըմբոստները:

Եւրոպական եւ ասիական զինուորները միացան հրամանատարութեամբ իր տղուն՝ Մուրատի, որ հազիւ 12 տարեկան էր, եւ կանուխէն կառավարիչ նչանակուած Ամասիոյ: Այս իչխանը վէգիր (եպարքոս) Պայազիտ փաչայի հետ բնաջնջեց ըմբոստները Իզմիրի մօտ: Պեռը, Մուսթաֆաւ չարչարանքի ենթարկեցին: Այլեւս ոչինչ կրնար զայն Իսլամութեան դիրկը վերադարձնել (Ալլահը անիծած էր զայն: Հաճի Պէկրէտաին եւ Պալիրկեան Թորլաք որոնք դերի բռնուած էին, կախուեցան: (Այսպէս կը պատժէ Ալլահը, երբ ուզէ պատժել: Փա՛ռք իրեն):

ԴԱՐԵՐ ԱՌԱՋ ԹԱՏՐՈՆ՝ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ

Իզմիրի Հրեաները, իրենց մէկ տօնակատարութեան առթիւ Համանի մահը ներկայացուցած

բարատեան դաչտին վերեւ, կը տիրէ ու կը հսկէ անոր վրայ, Հ. Ց. Դ.ն ալ միչտ կանգնուն եւ արթուն, կը գործէ անընդհատ ի չահ բազմաչար – չար, բայց անմահ, բայց յաւիտենական հայութեան:

Ե. Մ.ՑՈՎԻԿ

Հայաստանի «Ջերմուկ»ը

(Արեւմտահայերէնի վերածուած)

«Ջերմուկ» կամ «Տաք Ջուր» կը գտնուի Ե – րբեւանէն 195 քլմ. հեռու Ազիզբեկովի (նախկին Դարալագեազի) չրջանին մէջ: Ազիզբեկովի չրջանը – կը բարձր լեռնային է: Բարձրաւանդակներէն մէկուն վրայ, Արփա գետի ակունքներու մօտ կը բխին Ջերմուկի հանքային աղբիւրները:

Գեղատեսիլ է Ջերմուկ բուժավայրի (կուրորտ) չրջապատը, հրաչալի օդ, նկարագեղ բնապատկերներ, տարբեր ջերմաստիճանի եւ քիմիական տարբեր բաղադրութեամբ խմելու եւ հանքային բաղմաթիւ աղբիւրներ:

Ջերմուկի նախկին վիճակի մասին կը պատմէ տեղացի երկարակեաց 90 տարեկան Բաչիրը: Ան կը յիչէ այդ չրջանի կառավարիչներէն Գէորգ Խանազով՝, որ 1863ին ամենազօրեղ աղբիւրներէն մէկուն մօտ չինած է ցած չէնք մը, մէկը աւազան, ուրկէ կ'օգտուէին ինքն ու իր ընտանիքը եւ բարեբաստիճան հիւրեր:

Երեսնական (1930) թուականներուն երեւանէն Ջերմուկ գնաց երկրաբանական հետախուզական արչաւախումբ մը ղեկավարութեամբ փոր – ձուած մասնագէտներու: Շատ չանցած գետի ձախ ափին վրայ փորձուած անցքէն՝ 14.5 մեթր խորութենէն ժայթքեց վեց մեթրի վրայ չատրուան մը: Ուրիշ անցքեր ալ փորուեցան: Շուտով ա – ջախնայ հորերէն մէկը նոյնպէս ուժեղ թափով ջուրը դուրս նետեց 61 աստիճան ջերմութեամբ, դարձեալ բարձր արտադրութեամբ: Բայ ի չա – տրուան աղբիւրներէն, բուժավայրին մէջ կ'օգտագործուին ուրիչ չատ աղբիւրներ: Աղբիւրներէն մէկը, որուն ջերմութիւնը կը հասնի 27.8 աստիճանի, կ'օգտագործուի մաչկի եւ աչքի հիւանդութիւններու բուժման համար: Մէկ ուրիշը որ թթուաչունկ է եւ յայտնի, գարնան բուժավայրեկողները առաւօտեան կը գործածէին իբրեւ խմելու ջուր:

Բուժավայրին մէջ երեւան եկած են նաեւ բուժիչ ցեխեր: Վերջերս կառուցուած աւազանին մէջ այդ ցեխերը կ'օգտագործուին յօդացաւի բուժման համար:

Ջերմուկի մօտ բարձրադիր վայրի մը մէջ հայկական ճարտարապետութեան ոճով չինուած է ղեղեցիկ չէնք մը: Ջերմուկ – բուժավայրի բուժարաններէն մէկն է: Բուժարանը ամէն չարմար տարքաւորում ունի հիւանդներու արդիւնաւէտ բուժման ու հանգիստի համար: Ունի բուժման հիանալի խցիկներ, լոգանքի մասնաւոր չէնք, հանգստի սենեակներ, ատուերախիտ պուրակ: Բուժարանէն հիանալի տեսարան կը բացուի դէպի Ալպեան հիանալի բուսականութեամբ ծածկուած լեռները: Հայրենական պատերազմին հոն կը բուժուէին զինուորներ եւ սպաներ: Հիմա հոն կ'երթան պատերազմի հաչմանդամներ, որոնք առանց վճարելու կ'օգտուին բուժավայրի բոլոր բարիքներէն:

Այս տարի օգտագործուեցան երկու նոր բուժարաններ, ուր արդէն դարմանուած են աւելի քան 200 հոգի:

Առանցքէ մէկուն՝ հոդագործութեան նախաբարութեան բուժարանին մէջ կը դարմանուին ընկերվարական հոդագործութեան առաջաւորները՝ գիւղատնտեսներ, մեքենաչարժ արօր վարողներ, կոլտնտեսականներ եւ կոլտնտեսուհիներ: Ճանապարհաչինական վարչութեան բուժարանին մէջ կը դարմանուին, ճարտարապետներ, ատախնովական բանուորներ, եւ անոնց ընտանիքի անդամները:

Շատ չըներ որ գործածութեան դրուած է Հայաստանի առողջապահութեան նախարարութեան լոգարանի չէնքը, որ արդիական մեթոտներով կահաւորուած է: Հիւանդները որակեալ բժիչկներով եւ փորձուած հիւանդապահուհիներու հս –

էին թատրոնի մը մէջ: Յաջորդ օրն իսկ Թուրք կառավարիչները երբ իմացան, ձերբակալել տուին Հրեայ ազգին երեւելիները: Հարցուցին թէ ով զիրենք թագաւոր եւ դատաւոր կարգած էր, մարդիկ մահուան դատապարտելու համար, եւ ուզեցին գիտնալ թէ ինչ ըրած էին մարմինը այն անձին զոր կախած էին նախորդ օրը:

Հրեաները ի զուր բացատրեցին թէ խաղ մըն էր եւ պատկեր մը, որովհետեւ զուարճացած էին ի յիչատակ իրենց փրկութեան զոր ժամանակին ձեռք բերած էր Եսթեր Թագուհին: Ապարդիւն անչան իրենց պատասխանները: Կառավարիչները սպառնացին արիւնը արիւնով փոխարինել, եւ ոչ – ընդհատ դատաւորները կախել անոր հետ որ Համանի գահիճը եղած էր: Խուսափելու համար իրենց նկատմամբ աւելի արիւնալի տեսարանէ մը, Հրեաները 300 ոսկի վճարեցին իրենց փրկանք իրենց գլուխներին: (Guer.— Moeurs et usages des Turcs. Paris 1747):

ԱՂՅՈՒՍ ԱՐԱՐԻ

(ՂԱԶԱՍՏԱՆԻ ՏՕՍՊԵՏՆԵՐԻ ՄԱՐՏԻ)

Հ. Ց. Դ. փարիզի ռադիոլրագրի ղեկավար Սիքիլ Սիքիլի ստեղծած նոր ամերիկյան հետաքրքրական կինոժապավենի՝ Salle de Géographie, 50 րոպե տևողությամբ նկարահանման մասին։

Այս ժապավենի առաջին մասում մենք տեսնում ենք ամերիկյան հետազոտողների մի խումբ, որոնք ուսումնասիրում են Ամերիկայի հնդկական ցեղերի կյանքը։ Ֆիլմի հեղինակները ցույց են տալիս հնդկացիների ամենօրյա աշխատանքը, նրանց ընտանեկան կյանքը, ինչպես նաև նրանց հետաքրքրական սովորությունները։

★

Սիքիլ Վարդանի Սիքիլի դասին Սոսյան ուսուցչուհին հարցրեց նրան, թե ինչպես է նա սիրում իր հայրենիքը։ Աղջիկը պատասխանեց, որ ինքը սիրում է իր հայրենիքը, որովհետև այնտեղ ապրում են իր ծնողները, եղբայրները, քույրերը, հարազատները, ընկերները, և որովհետև այնտեղ է գտնվում Մասիս սարը։

Սա ամենից շատ դուր եկավ ուսուցչուհուն, որովհետև նա ինքն էլ հայրենասեր էր և սիրում էր իր հայրենիքը։ Նա ուզում էր իմանալ, թե ինչ գիտեն աշակերտները Մասիս սարի մասին։

Ուսուցչուհին հարցրեց, թե ինչ գիտեն Մասիս սարի մասին։ Աղջիկները սկսեցին պատասխանել։ Ոմանք ասացին, որ Մասիսը շատ բարձր սար է, ոմանք՝ որ նրա գագաթը ձյունածածկ է, ոմանք՝ որ Մասիսի վրա ապրում են ոչխարներ, ուրիշներ՝ որ Մասիսի վրա ապրում են արծիվներ։

Վերջապես Սիքիլը ոտքի կանգնեց և ասաց, որ Մասիսի վրա ապրում են վագրեր, առյուծներ, գայլեր, աղվեսներ, ինչպես նաև շատ օձեր։ Ուսուցչուհին զարմացավ և հարցրեց, թե ինչպես է Սիքիլը գիտեր այդ բոլորը։ Սիքիլը պատասխանեց, որ ինքը կարդացել է այդ մասին։

Ուսուցչուհին հարցրեց, թե ինչ է կարդացել։ Սիքիլը պատասխանեց, որ կարդացել է Մասիսի մասին գրված գրքերում։

Ուսուցչուհին ուզում էր իմանալ, թե ինչ գրքեր են գրված Մասիսի մասին։ Սիքիլը պատասխանեց, որ գրքերը գրված են Մասիսի մասին, որովհետև Մասիսը շատ գեղեցիկ է։

Ուսուցչուհին ուզում էր իմանալ, թե ինչ է գրված Մասիսի մասին։ Սիքիլը պատասխանեց, որ գրքերում գրված է, որ Մասիսի վրա ապրում են վագրեր, առյուծներ, գայլեր, աղվեսներ, ինչպես նաև շատ օձեր։

Ուսուցչուհին զարմացավ և հարցրեց, թե ինչպես է Սիքիլը գիտեր այդ բոլորը։ Սիքիլը պատասխանեց, որ ինքը կարդացել է այդ մասին։

Ուսուցչուհին հարցրեց, թե ինչ է կարդացել։ Սիքիլը պատասխանեց, որ կարդացել է Մասիսի մասին գրված գրքերում։

Ուսուցչուհին ուզում էր իմանալ

նանք պատերազմի հրձիգներէն: Թող նախայար – ճակները վախնան պատերազմէն: Ամերիկացի ժո– ղովուրդը սկսած է հասկնալ որ եթէ արեան նոր բաղնիքներ բացուին, Ամերիկայի մէջ ալ մայրեր պիտի լան:

« Աչխարհակալները իրենց յոյսը դրած են զինուորական արկածախնդրութեանց վրայ, ո – րովհետեւ կը վախնան ընկերվարութեան մրցակ– ցութենէն՝ խաղաղութեան առեն: Ծորհրդային ժողովուրդները չեն վախնար դրամատիրութեան մրցակցութենէն: Հետեւաբար, հակառակ են նոր պատերազմի մը, ի խնդիր խաղաղութեան, թէեւ հաստատապէս զիտեն եւ բացարձակապէս համոզ– ուած են իրենց անպարտելի զօրութեան: Ա. Մի– ութիւնը պիտի չարունակէ աչխատիլ սպառազի – նութիւնները կրճատելու եւ հիւլէական զէնքը օ– րէնքէ դուրս հռչակելու համար, առանց որեւէ պայմանի: Ա. Միութիւնը վերջերս առաջարկեց որ հինգ մեծ պետութիւնները — Մ. Նահանգնե– րը, Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա, Չինաստան եւ Ա. Միութիւնը — դաշինք մը կնքեն իրենք իրենց միջեւ, ամրապնդելու համար խաղաղութիւնը: Հասկնալի է որ պատերազմի դրդիչները խան– գարեն այս առաջարկը: Բայց եւ այնպէս, Ա. Միութիւնը պիտի չարունակէ պայքարիլ խաղա – ղութեան համար, աւելի եւս ուժգնօրէն: Ծորհր– դային ժողովուրդը ոչ մէկ աչխատանք պիտի խը– նայէ, խաղաղութեան կուսակիցներուն չարքերը զօրացնելու եւ նախայարձակ պետութեանց ոճ – րապարտ ծրագիրները ի դերեւ հանելու համար»:

(Մնացեալը յաջորդով)

Մեծերու ժողովի Փարիզի մէջ

Բովանդակ աչխարհի ուչադրութիւնը նորէն յառած է դէպի Փարիզ, ուր պիտի դումարուի Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտա– քին նախարարներուն բացառիկ ժողովը:

Օրակարգին վրայ կան թէ քաղաքական եւ թէ զինուորական խնդիրներ, Գերմանիոյ գործարան– ներուն քանդումը դադրեցնելու, Գերմանիոյ եւ Ճափոնի հաչտութեան դաչնագիրները փութա – ցնելու, Եւրոպայի տնտեսական վերելքը ապահո– վելու ծրագիրները: Երեք նախարարները պիտի քննեն նաեւ Չինաստանի ճանաչման հարցը:

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը փա– րիզ կը հասնի այսօր, երեքչաբթի: Ժողովը կը բացուի չորեքչաբթի, տեւելով երկու օր:

Երկուչաբթի օր ժողով գումարեցին Պրիւսէ– լի դաչինքն ստորագրող պետութիւնները, վեր– քննելու համար արեւմտեան Եւրոպայի պաչտպա– նութեան եւ հրամանատարութեան վերաբերեալ խնդիրները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԵՒՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ վարչապետը, Զափոթոքի, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի չա – րունակէ պայքարը յեղաչրջութեան դէմ: Կիրակի առտու կանուխ վեց հոգի եւս կախուեցան: Մա – հապատիժը տրուած էր գաղտնի դատավարութե– նէ մը վերջ, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւ մը սարքած էին, կառավարութիւնը տապալելու հա– մար: Վարչապետը պղտարարեց նաեւ թէ « հիւ – լէական ռումբերը ձախողած են եւ Եուկոսլաւիոյ ծախու խմբակն ալ պիտի ձախողի»:— Կաթոլիկ եպիսկոպոսները խնդրեցին վերաքննել եկեղեցի – ներու նոր օրէնքը:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ արտաքին նախարարը, Նէճմէտ– տին Սատաք, հետեւեալ յայտարարութիւնն ը – րած է Փարիզի մէջ, 12 արտաքին նախարարներու ժողովէն վերջ, ինչպէս կը հաւատան տեղա – կան թերթերը:— «Բոլորս ալ դիտենք որ եթէ չկարենանք Եւրոպան վերակազմել քաղաքական– օրէն եւ տնտեսապէս, միեւնոյն առեն անկեղծ – օրէն մի՛ացած, չատ չանցած վերջնական աղէտի մը պիտի հանդիպինք »:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ նչանաւոր բանտին՝ Պոմէթի կա– լանաւորները երկար առեն է ի վեր կեղծ թուղ – թեր եւ կնիքներ չինելով, պատիժներ կը թեթե– ցնէին, վճռագիրներ կ'անհետացնէին, մինչեւ անգամ բանտարկեալներ կ'արձակէին, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը: Շատ մը բանտարկեալ– ներ դուրսը աչխատելով մեծ դումարներ կը չա – հէին, եւն.: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կա– տարուեցան:

1786էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով պա– տարագ մատուցուեցաւ կիրակի օր, Փարիզի դեա– նադամբաններուն մէջ, Փլաս Տանֆէռ – Ռոչոյի «ոսկորներու խորան»ին առջեւ: Կը մասնակցէին 600 հաւատացեալներ, հասարակ մոմերով եւ է – լեկտրական լամպարներով:

ՆԳԻՊՏՈՍԻ թագաւորը որոչեց լուծել խոր – հրդարանը: Հաւանական է որ նոր ընտրութիւն – ներ կատարուին 1950 յունուարին:

ՆՈՐ ՄԻՋԱԴԻՊ մը պատահեցաւ Թուրքեւ – պուլկար սահմանագլուխին վրայ:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ Քաղաքական Ցանճնախում– բը 6ի դէմ 38 ձայնով որոչեց խնդրել ընդհ. ժո – ղովէն որ դատապարտէ Ալպանիան ԱՊուլկարիան, այն ամբաստանութեամբ թէ կ'օգնեն Յունաստա– նի ապստամբներուն: Ա. Միութիւնը դէմ քուէ – արկեց իր արբանեակներով:

ԹԻՀՐԱՆի մէջ պաշարման վիճակ յայտարար– ուեցաւ, իրրեւ հետեւանք նախկին վարչապետ Հիւսէյն Համիրի դէմ կատարուած մահափորձի մը: Ահաբեկիչը անմիջապէս ձերբակալուեցաւ:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Նոյեմբեր 19ին, ժամը 20.30էն մինչեւ առտու, Cinéma Alcazarի մէջ:

Մանրամասնութիւնները հետզհետէ:

★

ԻՍԻի ՄԻՋ Նոյեմբեր 27ին:

★

Ս. ԷթիէնԻ ՄԻՋ

13 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3.30էն մինչեւ կէս գիչեր, 16 rue J. B. Davidի հան– րապետականներու սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, կը ներկա– յացուի Ա. Ահարոնեանի «ԱՐԻԻՆՈՏ ԹԹԽՄՈՐԸ», նաեւ զաւեչտ մը, «ԱՂԱ ՆԱԶԱՐ»: Արտասանու – թիւն, խմբերգ, մեներգ:

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժնէն վերջ ուրախ մթնոլորտ, կերուխում եւ պար:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

CONCERTS LAMOUREUX

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Եւրոպական ճոխ յայտագրով.— ՊԷԹհովընի, Լիսթ եւ պարսիկ երաժչտագէտ ՀՈՍԻՃԻՆ:

10 Նոյեմբեր ժամը 21ին Salle Gaveau. Գինե– րը՝ 100էն 600 ֆրանք:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, Սեպտ. 23—30

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ գումարները.—

ՄԱՐՍԷՑԼ, Ճարա., Քար. 800ական, էն, Ջամ.1500, ՄԱՐՍԷՑԼԻ Գալ. 500, Դաչ., ՓԱՐԻԶ(10) Մուր., ՊԼԱՆ ՄԷՆԻԼ Պօյ. 1500ական, ՄՈՆՄՈ – ՐԱՆՆԻ Տէր Պ., 1600, ՓԱՐԻԶ (3) Պէօր. 1500, ՎՕՒԼԻՒԶ Հայր. Հազար, ՓԱՐԻԶ (2) Տատ. 1500, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Սրը. 2200, ՓԱՐԻԶ (5) Աչք., ՓԱ– ՐԻԶ (7) Մաթ., Վիլէն Փափ., Մազա., Լուս., 1500ական, Սառ. 500, Ն. Ման. 700, Մարգ., Պրճ., Ավո., Գինո., Գալճ., Ամա., Թէրզ. 1500ական, ԼԱՆՍԼԸ Շահ. 800, ԿԱՐՏԱՆ Մարտ. 1500, ԺԻՒ Պեր. 3 հազար, ՄԱՐՍԷՑԼ Քւնտ. 2 հազար, Ամլ. 1500, Հայր. 1200, Կօնո. հազար, ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ Ռաֆ. 800, ՓԱՐԻԶ (3) Պախք. 1500, ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ Գինե. 4500, ՊԱՆԵԼՕ Հէք. 1500, ՓԱՐԻԶ (8) Ղուկ. 1500, ՓԱՐԻԶ(20) Ռաֆ., ՄԱՐՔԻՕԶ Ճորճ., ՄԱՐՍԷՑԼ Սըվ. 800ական, Էօլտէ Սին. 1300, ԼԻՈՆ Տոն. 1500, ՄԱՐՍԷՑԼ Տորզ. 800 ֆր.: ԻԶԼՐ Թոր. 1500 ֆրանք:

ԱՂՋԿԱՆՑ «ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ»

ՊԼԵՐՈՒԹ.— Օգն. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը 1949 — 1950 տարեշրջանին համար հիմնած է «Ու– սանողական Տուն » մը, բարձրագոյն եւ միջնա – կարգ ուսման հետեւող աղջիկներու համար:

Նկատելով որ այս տարի Հայ ճեմարան տա– կաւին չունի գիշերօթիկներու բաժին, վարչու– թիւնս կը ստանձնէ նաեւ ճեմարան յաճախել փա– փաքող աղջիկներու սնունդի եւ բնակարանի հոգը:

Բոլոր այն ծնողները, Իրաքէն, Իրանէն, Ե – գիպտոսէն եւ այլ օտար երկիրներէ, որոնք կը փափաքին իրենց աղջիկները ճեմարան ղրկել, կրնան վստահիլ Օգն. Խաչի Շրջ. վարչութեան՝ որուն անմիջական հսկողութեան տակ կը գտնուի այս հաստատութիւնը:

Աղջկանց «Ուսումնական Տուն»ը կը գտնուի ճեմարանի նախկին չէնքին վերի յարկը:

Պայմաններուն տեղեկանալու համար դիմել հետեւեալ հասցէին.— Mme. Sassouni, Croix de Secours Arménienne, 127 rue Wadi Abou Jemil, Beyrouth – Liban:

PAVILLON ՄԸ ՏԱՒՈՒ Է, երեք սենեակ, խո– հանոց, ազատ անմիջապէս, տեսնել ամէն օր ժա– մը 14—16: Ունի մառան մը որ կարելի է աչխա– տանոց ընել, 22 Villa Rouveyrol, Անիէռ:

Place Bourguignonէն 5 վայրկեան:

ղովէն որ դատապարտէ Ալպանիան ԱՊուլկարիան, այն ամբաստանութեամբ թէ կ'օգնեն Յունաստա– նի ապստամբներուն: Ա. Միութիւնը դէմ քուէ – արկեց իր արբանեակներով:

Թիհրանի մէջ պաշարման վիճակ յայտարար– ուեցաւ, իրրեւ հետեւանք նախկին վարչապետ Հիւսէյն Համիրի դէմ կատարուած մահափորձի մը: Ահաբեկիչը անմիջապէս ձերբակալուեցաւ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան » խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – չաբթի ժամը 9ին, 19a rue Caumartin: Կը խօսի ըն– կեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ 1920ի Մայիսեան դէպքերը: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կո – միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիչդ 8ին, դպ– րոցին սրահը, 73 rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օ– րակարգ: (Շար. նախորդ ժողովի):

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Պուլվար Օտ – տոյի մասնաճիւղիս ընդհ. ժողովը այս չորեքչաբ– թի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւա – քատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՅՐԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

(Մարսէյլի Օփերայէն)

20 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 5 — 7

ՍԱԼ ԿԱՎՈՑԻ ՄԷՋ

Ճոխ յայտագիր հայ եւ օտար հռչակաւոր հե– ղինակներու գործերով:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

Ցերեկոյթ պատահանդէս

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան կողմէ, նախագահութեամբ Պ. ԴԱՒԻԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի, կիրակի, 20 Նոյեմբեր, ժամը 16էն 24: GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ մէջ: Երգու նուագախումբ, անակնկալներ, գե – ղարուեստական բաժին:

Սեղան ապահովել՝ ELY. 23-66:

Գեղարուեստական ներկայացում

Théâtre de la Potinière

7 Rue Lous – le – Grand (Opéra)

21 Նոյեմբեր, երկուչաբթի գիչեր, ժամը 9ին, Գմբէթեան, Մախմուտեան, Տէրվիչեան, Տէր Ասլանեան, Տիկ. Մատլէն Էֆիզեան:

Կը ներկայացնեն ի պատիւ իրենց երիտասարդ ընկերուհիին՝ ՕՐ. Հ. ՅՏԼՇԵԱՆի

ԵՐԿՈՒ ՉԱՍԲԱՑ

Գրիգոր Վահանի նոր թատերդութիւնը՝

Փարիզահայ կեանքէ

Առաջին բեմադրութիւն

Ներկայացման օրը տոմսակ չի ծախուիր, նա– խապէս ապահովեցէք ձեր տեղերը, դիմելով՝ դերասան Հ. Սամուէլ, 51 rue Mr. le Prince, դեր – ասուն Հ. Բալուեան 43 rue Richer:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պոմոնահայեր, պատրաստուեցէք Ազգ. Սա– հակ Մեսրոպ մանկապարտէզի հոգաբարձութեան ընտանեկան

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 3ին չաբթի իրիկուն: Կը խնդրուի Մարսէյլի բոլոր միութիւն– ներէն՝ չհաչտաճեալել:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՒՍՈՒՍԿՆԵՐ

ԱՐԱՓՍ

Հայաստանի նոր երգերէն եւ նոր երգիչներէն

Տասը սկաւառակներ ժողովրդական երգերու, մեներգ, խմբերգ եւ նուագախումբ:

Դիմել Մարսէյլի մէջ DERDERIAN, 30 rue des Dominicaines:

Փարիզի մէջ՝ Optique KAPA, 60 rue Lafayette, métro Cadet:

ԵՐԳԻ ՓՈՐՁԵՐ

Սուրիայէն Փարիզ ժամանած երաժչտագէտ ե. Քաչունիի երգչախումբի փորձերը տեղի կ'ու– նենան նոյեմբեր 1էն սկսեալ ամէն երեքչաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 32 rue de Trévise, métro Ca – det: Սիրով կը հրաւիրուին անոնք որ մասնակցիլ կ'ուզեն:

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 9 Novembre 1949 Չորեքշաբթի 9 ՆՈՅԵՄԲ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5995–Նոր շրջան թիւ 1406 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲՈԼՇԵՒԻԶՄ

Այս մէկ բառը կրնայ խտացնել խորհրդային կարգուսարքին հիմնական դիծերը :

Ռուսական առաջին յեղափոխութիւնը — այն որ Փեթրուարեան կը կոչուի — կէս ճամբան մնաց իրրեւ հետեւանք օրուան վարիչներուն անհեռատեսութեան :

Անոնց յեղափոխական արթնամտութեան եւ վճռականութեան պակասն էր որ խրախուսեց բոլշեւիկները՝ յառաջ նետուելու եւ հիմնական դիրքերը գրաւելու :

Այս անակնկալին համար թերեւս ամէնէն առաջ զարմացաւ նոյն ինքն Լենին, որ Մոսկուա փոխադրուած էր գերմանական զրահապատ կառախմբով մը :

Հոդեբանական պահը կորնչնելէ վերջ, Կերենսկի եւ ընկերները այլեւս ի վիճակի չէին կասեցնելու կարմիր յորձանքը :

— Ընկերներ, բանուորներ եւ զինուորներ, մի՛ կռուիք : Դէպի տուն ...

Եւ անդրմանելի ճեղքեր բացուեցան բոլոր ճակատներուն վրայ : Դղրդագին փլուզում՝ հնգակայական կայսրութեան մը որուն հիմերը չատոնց փորուած էին, չնորհիւ ցարական բռնապետութեան եւ անյաւտակ փտութեանց :

Քաղաքացիական պատերազմ : Արիւնը կը հոսէր դետերու պէս : Անխնայ անճիտուած էին վարիչ խաւերը, զինուորական դասը եւ ազնուականութիւնը, սկսելով ցարական գերդաստանէն :

Այս ահռելի , աննախընթաց փոթորիկին մէջ, ի՞նչ անդիմադրելի հմայք, հրաշագործ ուժ պիտի ներկայացնէին ցարական զօրավարներն ու ծովակալները : Ինչո՞վ պիտի կրնային հանդարտեցնել, հպատակեցնել միլիոնաւոր բազմութիւններ, որոնք «Հաց, Լոյս եւ Ազատութիւն» կ'ապազակէին :

Մնացեալի մասին աւելորդ է խօսիլ : Ցաղթական բոլշեւիզմը աստիճանաբար դրաւելով բոլոր դիրքերը, հաստատեց իր դաժան կարգուսարքը, որ ահաւասիկ 32րդ տարին կը բոլորէ :

Իր առաջին գործն եղաւ հեռահեռ վերապրաւել կորսուած կամ ազատագրուած երկրամասերը, «ընդ առաջ երթալով բանուորներու եւ գիւղացիներու ցանկութեան » :

Ներողութիւն : Այդ նպատակին հասնելու համար, դեռ 1918էն եղբայրական գործակցութեան դաշինքներ, յայտնի եւ գաղտնի համաձայնու-թիւններ կնքեց քէմալական Թուրքիոյ հետ :

Ի՞նչ վիպական մանրամասնութիւններ հրապարակուած են, այդ գործակցութեան մասին :

Մոսկուան հպարտութեամբ հովանաւորեց , հիւրասիրեց, զանազան ժողովներու եւ Բադուի հռչակաւոր համագումարին հրաւիրեց արիւնարբու ջարդարարները, — ինվէր եւ Նուրի փաշա — ներ եւ ուրիշներ : Հօմաններ եւ մոլլաներ :

Մէկ խօսքով , երկու նորընծայ իշխանութիւնները դարձան «ճակատագրի եղբայրներ » : Հետամուտ՝ նոյն դասին.— Խորտակել «աշխարհակալներու ծրագիրները »...

Փակե՞նք այս քամնելի էջը , բնորոշելու համար բոլշեւիկեան կարգուսարքին ձգած հետքերը : Անխոստովանելի մեղքերը :

Տարակոյս չկայ թէ հսկայական չինութիւն-ներ, բազմակողմանի նուաճումներ կատարուեցան 32 տարիներու ընթացքին :

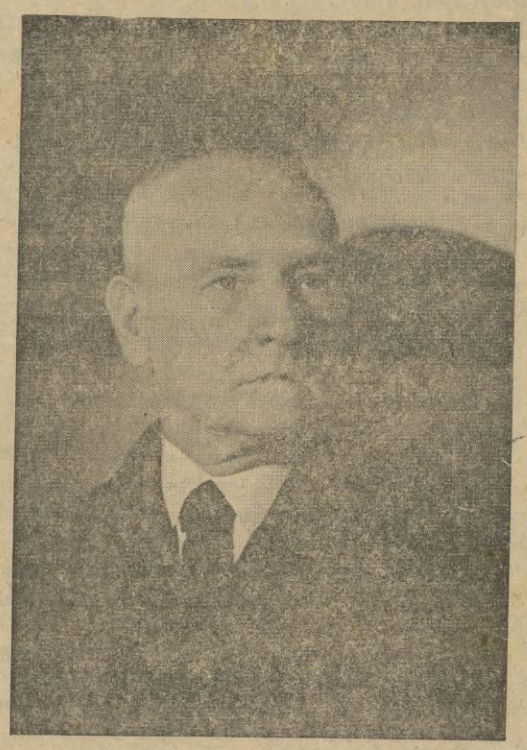
Նախկին Ռուսաստանը դարձաւ անճանաչե-լի : Ամէնէն յետամնաց երկրամասերը օժտուեցան ճարտարագործութեան, դիտութեան եւ արդիա-կան արհեստագիտութեան բարիքներով : Ջրանցք-ներ : Ճանուղիներ : Անհամար գործարաններ : Ե-լեկտրական կայաններ եւն. :

Միեւնոյն ատեն զարկ տրուեցաւ իւրաքան-չիւր ժողովուրդի մշակոյթին : Անշուշտ համա-ձայն Լենին – Սթալինեան վարդապետութեան :

Այս բոլորը ճիշդ են : Բայց, ի՞նչ գնով : «Ընկերվարական կառուցման » այս նիւթական, արտաքին, տեսանելի նուաճումները կրնա՞ն պար-ակել այն բարոյական – գաղափարական ահաւոր աւերը որ գործուեցաւ եւ դեռ կը չարունակուի : Անծայրածիր Ռուսաստանի սահմաններէն, ծովերէն եւ ցամաքներէն ալ անդին ...

Ապահովաբար Լենին ինքն ալ պիտի չկրնար առանց դողի դիտել բացուած անդունդը :

Շ.

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՏԷՕՎԼԷԹ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Խորին ցաւով կը հաղորդենք թէ երկուշաբթի առաւօտ յանկարծամահ եղած է Պ. Տէօվլէթ Գէորգեան, հեղինակը «Ձէյթունի» եռահատոր պատմութեան :

Ողբացեալ ուսուցիչը, երկու անդամ կաթ-ուածահար եղած էր անցեալ տարի : Վերջին հարուածը անդործութեան դատապարտած էր այ ձեռքը եւ լեզուն, բոլորովին խանգարելով իր առողջութիւնը : Մեկուսացած պանդոկի մը մէկ անկիւնը, Տէօվլէթ Գէորգեան կ'աճապարէր լրացնել Ձէյթունի պատերազմին պատմութեան վերջին հատորը : Կը գրէր ձախ ձեռքով, անձամբ հետեւելով սրբագրութեանց : Կատարեալ ճգնաւորի մը կեանքը կ'ապրէր , առանց տրտունջի : Եւ ահաւասիկ կաթուածի երրորդ հարուածը կը տապալէ զինքը :

Տարաբախտ Գէորգեան Ձէյթունի սակաւաթիւ մտաւորականներու վերջին մնացորդներէն մէկն էր : Պոլսոյ Պէրլիէրեան վարժարանը աւարտելէ վերջ, 1914ի պատերազմէն առաջ Փարիզ ղրկուած էր, իրրեւ ուսուցիչ Արեւելեան Լեզուներու Վարժարանին : Կը դասախօսէր հայերէն, թուրքերէն, պարսկերէն եւ արաբերէն : Հրատարակած է «Ձէյթուն » անուն ամսաթերթ մը : Կ'աշխատակցէր նաեւ «Ցառաջ»ի :

Ուսուցչութեան չրջանին դժբախտ միջադէպ մը ունեցած ըլլալով վարժարանին տեսուչին հետ, բռնի հիւանդանոց փոխադրուեցաւ , ինչ որ սաստկացուց իր տառապանքը :

Դեռ կը խօսինք իր մասին :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱ

Շաբաթ օր, Փարիզ, Սալ Ժան – կուժոնի մէջ բացուեցաւ Mouvement pour les Etats–Unis d'Europe-ի համագումարը, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան :

Մասնակցութեան հրաւէր ստացած էր նաեւ Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը, որ ղրկեց իր ներկայացուցիչը, ընկեր Հր. Սամուէլ : Համագումարը փակուեցաւ երկուշաբթի :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎՐԻՊԱԿ.— Երկուան թերթին մէջ, « Համայնավարական փորձ մը Թուրքիոյ մէջ», երբորդ հատուածին Գ. տողը կարդալ «Անոնք պարտութեան մատնեցին Սարուխան պէյը» եւն. : Ինչ մը աւելի վերը՝ «սիրտ ի խինդ», ոչ թէ «խինդ ի սիրտ» :

ԹԻՀՐԱՆԻ մէջ կատարուած մահափորձին առթիւ 31 հոգի ձերբակալուեցան, որոնց չորսը երեսփոխաններ են : Ահաբեկիչը, Սէյիտ Հոսէյն, մահուան դատապարտուեցաւ անմիջապէս :

Ռուս մասնիշալ մը ապարապետ Լենհասատանի

Խ. Միութեան զօրապետներէն Մարեչալ Կոստանդին Ռոքովսկի Նոյեմբեր 7ին նշանակուեցաւ Լենհաստանի պղտ. պաշտպանութեան նախարար եւ սպարապետ լեհական բանակին :

Այս անուանումը, որ հաղորդուած էր Մոսկուայէն, անմիջապէս հաստատուեցաւ Լենհաստանի վարչապետին կողմէ : Միեւնոյն առեն հրատարակուեցաւ Լենհաստանի պետական Խորհուրդին եւ նախարարական խորհուրդի միացեալ նիստին զեկոյցը, որ կ'ըսէր .—

« Նկատի առնելով որ Մարեչալ Ռոքովսկի Լենհ է եւ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ լեհ ազգին մէջ, նախագահը խնդրեց խորհրդային կառավարութենէն մարեչալը դնել մեր կառավարութեան տրամադրութեան տակ, ծառայելու համար լենհական բանակին մէջ» :

Զեկոյցը կ'աւելցնէր թէ խորհրդային կառավարութիւնը հաւանութիւն յայտնած ըլլալով , մարեչալը դրած էր լենհական կառավարութեան տրամադրութեան տակ : Լենհաստանի նախագահին եւ հրաժարեալ մարեչալ Զիմիէրսկիի ստորագրութեամբ նամակ մը՝ ուղղուած մարեչալ Ռոքովսքիի կը յայտնէր թէ նշանակուած է սպարապետ լենհական բանակներուն, նկատի առնելով իր ծառայութիւնները լենհական հանրապետութեան եւ բանակին՝ հիթլէրական յարձակման դէմ կատարուած միասնական կռիւին առեն : Նամակը ուղղուած էր «քաղաքացի Ռոքովսկիի, Վարշաւա» :

Լենհաստանի Պետական Խորհուրդը խորհրդարանին վաւերացման պիտի ենթարկէ այս անուանումը, ինչ որ պարզ ձեւականութիւն մըն է :

Մարեչալ Ռոքովսկի հրամանատարն էր Խ. Միութեան այն զինուորներուն որոնց յանձնուած է Գերմանիոյ խորհրդային չրջանին հաղորդակցութեանց պաշտպանութիւնը : Նախապէս հրամանատարն էր այն բանակախումբերուն որոնք Վարշաւան ազատեցին 1945ին : Ծնունդով Լեհ , անմիջապէս փառաբանուեցաւ Վարշաւայի թերթերուն կողմէ : Իր նախորդը, մարեչալ Զիմիէրսկի 53 տարեկան է, որդին երկաթուղիներու բանուորի մը : Զինուոր էր ցարական բանակին մէջ , երբ արեւելեան Լենհաստանը կը գտնուէր Ռուսիոյ տիրապետութեան տակ : Կարմիր բանակին մէջ եղաւ 1917ի յեղափոխութեան առեն եւ արագօրէն յառաջ գնաց : Վերջերս կ'ըսէին թէ աչքէ ինկած էր ընդդիմացած ըլլալով Մոսկուայի չարաճուն ազդեցութեան՝ լենհական բանակին վարչութեան մէջ :

Մարեչալ Ռոքովսկի անմիջապէս գործի ձեռնարկելով, օրակարգ մը հրատարակեց ուր կ'ըսէ թէ «ամբողջ ուժերս պիտի նուիրեմ աւելի զօրացնելու եւ զօրացնելու մեր բանակը եւ հանրապետութեան պաշտպանութիւնը : Ձեռք ձեռքի՝ սովետական բանակին հետ, մենք պիտի պահպանենք խաղաղութիւնը որուն պաշտպանն է Սթալինը : Կը հրաւիրեմ լենհական բանակը ամրապնդել իր եղբայրական կապերը ռուսական հզօր բանակին հետ, եւ զարկ տալ իր քաղաքական եւ զինուորական աշխատանքին» :

★ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ մարեչալ Ռոքովսկիի անուանումը կը համարուի «ամենավերջին ապացոյցը Լենհաստանի հրու հպատակութեան՝ Մոսկուայի առջեւ» : Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան մէկ բանիերը կ'ըսէ թէ այս անուանումը «նոր քայլ մըն է Խ. Միութեան պատերազմական մեքենային կապելու արբանեակ պետութիւնները » : Պ. Պոնֆու, Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբին նախագահը, յայտարարեց.

— «Ռուսիա այլեւս չի վախնար արբանեակ երկիրներէն խլել ինչ որ մնացած է իրենց «ազդային անկախութենէն» :

Այս առթիւ միջազգային մամուլը կը յիշեցնէ նաեւ թէ ուրիշ ռուս մարեչալ մը, Բուլկինին , ալ – տիրական դարձած է Պուլկարիոյ մէջ :

Մոսկուայի զօրահանգէսը տեւեց միայն ժամ

Երկուշաբթի օր վիթխարի զօրահանդէս մը տեղի ունեցաւ Մոսկուայի Կարմիր հրապարակին վրայ, բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 32րդ տարեդարձին առթիւ : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ աւելի քան մէկ միլիոն ցուցարարներ, հինգ ժամ քալեցին, հետեւելով հրապայլերուն եւ զինուորներ-ուն : Անհամար զրօշներ, կենդանագիրներ եւ նշանախօսքեր իրար կը հրմշտկէին : Գլխաւոր նշանախօսքերն էին.— « Մենք զօրաւոր եւ ինքնավստահ, պատրաստ՝ խաղաղութիւնը պաշտպանելու պատերազմի հրձիգներուն դէմ » :

Կուսակցական վարիչները եւ կառավարութեան ներկայացուցիչները կանգնած էին Լենինի դամբարանին առջեւ : Օտար հիւրերուն մէջ աչքի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

ՆԱՓՈԼԵՈՆԻ ՄԷՄԼՈՒՔՆԵՐԸ

Ա.

Մեծ զինուորականներու կեանքը միշտ կա – խարդախ բան մը ունեցած է ժողովրդական զանգուածներու համար: Մարդիկ կը սիրեն քա – ջագործութեանց պատմութիւնները: Պատերազ – մի գաշտերուն վրայ թափուած արիւնը կը մոռ – ցուի: Վիրաւորներու հոգեվարքի հնդիւններուն, առաւպանքին վրայ ժամանակը մոռուռ կը կա – պէ եւ բազմութիւններու հոգիներուն մէջ կը մնան միայն հերոսները: Լաէնէքի, Հոխի, Փաթէօռի, Քալմէթի նման գիտուններու անուննները քիչերու ծանօթ են, սակայն Ալեքսանդր Մակեդոնացիի, Աննիբալի, Լէնկթիմուրի ու մանաւանդ Քոբսի – քացի զօրականին անուննները մանուկներն իսկ գոց դիտեն: Հարիւրաւոր հատորներ լոյս տեսած են: Անոնց վրայ կ'աւելնայ հատ մը եւս :

Քանի մը ամիս առաջ, Փարիզի Calmann – Lévy հրատարակչական տունը հրապարակ հանեց նոր գիրք մը , Les Mamelouks de Napoléon: Հեղինակը՝ Պ. Jean Savant, անդամ «Ֆրանսայի քաղաքական պատմութեան ընկերութեան», որ բարեհաճած էր օրինակ մը ղրկել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան, մանաւորաբար հակած է Նափոլէոնի կեանքին վրայ :

Տասը հատոր հրատարակելէ վերջ, կը տեսնէ որ քիչ բան դրուած է Նափոլէոնի Մէմլուքներու մասին եւ մէկուկէս դարու փոչիներու տակ թաղուած պատերազմական դիւանաթուղթերը քրքրելով, լոյս աշխարհ կը հանէ Մէմլուքները եւ անոնց հետ, գրեթէ հայկական փոքր գաղութ մը, կարծես արդարացնելու համար հին խօսքը , — « Ամէն քարի տակ Հայ մը կայ»:

Գիրքը գրուած է հաճելի լեզուով: Կարելի է մէկ շունչով կարդալ: Կան Հայերու նուիրուած բազմաթիւ էջեր, որոնք մեր ինքնասիրութիւնը կը փայփայեն: Անշուշտ մեզի հաճոյք պատճառելու համար գրուած չեն: Իրրեւ անկողմնակալ պատմաբան, հեղինակը փաստերն է արձանագրած միայն :

— « Փափուկ հարց է, կ'ըսէ, զանոնք դասաւորել համաձայն իրենց արժէքին: Որոշ Սուրիացիներ սքանչելի զինուորներ եղած են, կը թուի սակայն, որ քաջութեան զափնեպսակը կը պատկանի Հայերուն »:

Նոյնիսկ վկայութեան կը կանչէ Թուրք մը : Այո, մի զարմանաք, Թուրք մը: Բացէք 115 էջը եւ, պիտի կարդաք հետեւեալը .

— « Աւելի լինծի կը յիշեցնէ տեսակցութիւն մը Պէհիզ էրքինի հետ, նախկին նախարար եւ Թուրքիոյ դեսպան՝ Ֆրանսայի մէջ: Բէմալ Աթաթիւրքի զինակից, երկար տաեն հրամայած Օս – մանեան կայսրութեան զանազան զօրագունտե – րու, Պէհիզ էրքին օր մը կը խոստովանէր թէ Հայերը իրենց բազմաթիւ յատկութիւններով, նախ – կին օսմանեան բանակի բոլոր՝ զինուորներէն չատ յառաջ կ'անցնէին »:

Արձանագրենք Թուրքի մը կողմէ Հայերու քաջութեան տրուած այսքան մը տուրքը եւ անց – նինք մեր ընելիքին :

Ի՞նչ էին Մէմլուքները եւ ուրկէ՞ կուգային: Ձէնկիզ խանը, Մոնկոլները երբ կ'անցնին Կովկասեան լեռնաշղթան եւ կ'ասպատակեն Մեր – ձաւոր Արեւելքի երկիրները, իրրեւ աւար իրենց հետ կը տանին ճերմակ ցեղին պատկանող երկու սեռ դերիներ: 1227 — 28 թուականներուն ե – գիպտացիներուն կը ծախեն մօտաւորապէս տաս – նըերկու հազար հոգի: Ինչպէս, ճկուն սպիտա – կամօրթ տղաքը, ճիշդ հակառակը մթոգով եւ մարմնով դանդաղաշարժ տեղացիներուն, սքան – չելի զինուորներ կ'ըլլան եւ կը կազմեն Պէյերուն անձնապահ դունդերը: Ու կը պատահի անխուսափելին: Այս օտարածին տղաքը հետզհետէ այնքան կը զօրանան, որ քանի տարի չանցած իրենց ճեռքը կ'առնեն Եգիպտոսի ղեկը եւ երկար տաեն կը կառավարեն Փարաւոններու հայրենիքը: Հետա – քրքրական պիտի ըլլայ իմանալ թէ, Հայեր ալ հասա՞ծ են կառավարող պէյերու դիրքին, ինչպէս ունեցած ենք Պաար էլ ճէմալիի նշանաւոր հայածին դերգաստանը՝ աւելի առաջ :

Մէմլուքները պէտք չէ շփոթել սորուկնե – րու հետ: ճիշդ է, այն օրերուն սովորական բան մըն էր դերիներու առուծախը, բայց, մէկը Մէմլուքի կարգ անցածին պէս կը դառնար իշ – խանաւորին ծառայողը, վարձկան զինուորը եւ իր կարգին կ'ունենար զինուած սորուկներ, ընդ – հանրապէս սորին նկատուած ցեղերէ , (գլխա – ւորաբար սեմական): Ունէին իրենց խիստ օ – րէնքները: Օրինակի համար, Մէմլուքի մը զա – ւակը ժառանգաբար իր հօրը տեղը չէր կրնար անցնիլ: Եթէ պատահէր այդպիսի բացառութիւն մը, ենթական բոլորին արհամարհանքին առար – կայ կը դառնար: Լաւ Մէմլուք մը դնուած պէտք է ըլլար եւ գովելու համար մէկը կ'ըսէին.— «Ազ – նուական ցեղէ է, ծախու առնուած է»: Դարձեալ, ըստ հեղինակին, այն տաեղը եւս նախապատուութեան կարգով կուգան եղեր Հայերը, Չէր – քէզները, Աբխազները, Վրացիները եւն.:

Գնուած տղան, առ առաւելն 6էն 16 տարե – կան, նախ կը ենթարկուէր, կ'առնէր իսլամական անուն մը, եւ կ ըսկսէր մարզանքը, Ուսընդանութ երկու հրացան, չորս տարճանակ, կարճ նիզակ, լախտ, կեռ թուր մը մէկը միւսին եռեւէն պէտք է գործածէր սրընթաց ձիուն վրայ, ամէն դիրքի մէջ: Թրջուած բամպակէ գլուխները սուրի մէկ հարուածով թռցնողը կը ստանար նուէրներ ու գովասանքներ: Լաւ Մէմլուքին առջեւ Խազախ ձիաւորն անգամ կը չքանար եւ Նափոլէոն իր յուշերուն մէջ զանոնք կ'անուանէ «աշխարհի հեծե – լազօրքի ընտրանին» :

Մեծ մասով գեղեցկադէմ տղաք հարուստ , ճոխ հագուստ – կապուտակի մէջ աւելի կը փայ – լէին եւ չատերը կ'ամուսնանային իրենց պէյերու աղջիկներուն հետ, Մէմլուք փեսայ մը ունենալը պատիւ կը սեպէին բոլոր մեծահարուստները, ու բարձր դիրքերու հարստութեան տիրացած երէկ – ուան գերիին համբաւը երբ կը հասնէր իր ծնող – ներուն, ծնողքին, — նուէրներու, լեցուն քը – սակներու չօշափելի փաստով — աղքատ ընտա – նեկի հայրեր դիմումներ կ'ընէին տաղին – անդին, որպէսզի իրենց զաւակները եւս ընդունուին ա – նոնց չարքերուն մէջ, Մէմլուք ըլլալու, դիրք ու պատիւ տիրանալու համար:

— Ի վերջոյ Իշխանութիւնը, կանանոցներու բնհեղներն ու բարձերը կը մաշեցնեն ահարկու Մէմլուքները: Աբեւելքի բարի սովորութեամբ բաժնուած թշնամի ընտանիքներու, — Պահրի – ներ եւ Պորճիներ — յարմար թշնամի չգտնելով , կը սկսին իրար ջարդել : Թոյն, խեղդակապ, դա – շոյն իշխանութիւնը կ'անցընէին մէկէն միւսին :

Ամէն պարապայի մէջ, երբ Նափոլէոն Անգ – լիացիները հարուածելու որոշումով՝ ոտք կը դնէ Եգիպտական հողին վրայ, իրեն դէմ կը գտնէ , տակաւին լաւ կազմակերպուած ուժ մը Մուրատ պէյի հրամանատարութեան տակ :

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Անթելը

Անտարակոյս, այս յառաջադէմ դարու ամէ – նէն զարմանահրաչ, օգտակար ու հաճելի դիւտե – րէն մին է անթել հեռագիր – հեռաձայնը: Երբ մարդիկ հանգստօրէն ընկողմանած իրենց սենեա – կին մէջ՝ հաճոյքով կը լսեն աշխարհի որեւէ մէկ անկիւնէն ձայնարձակուած երգ մը, ճառ մը, նը – ւագ, թէ օրուան լուրերը, չատ քիչեր կ'անդրա – դառնան այս դիւտի ծագումին եւ օդէն ստացուած այդ ձայներու հրաշքներուն:

Այսօր, ձայնասփիւռը դարձած է ոչ միայն անհուն տարածութիւնները ճեղքող մարդկային գաղափարներու հաղորդակցութեան եւ ձայներու ճամբորդութեան չատ արագ ու դիւրին միջոց մը, այլ մանաւանդ քարոզութեան աղդեցիկ ու լաւ – գոյն եղանակը :

Ինչպէս ամէն դիւտ, անթելը եւս (T. S. F:) ունեցած է իր երկունքը եւ մանկութեան տաժա – նելի ու խարխափուն շրջանները, ներկայ կատա – րելութեան հասնելէ առաջ: Անշուշտ հեռագրի դիւտն է որ ճամբան հարթած է եւ առիթ ստեղ – ծած մարդկային միտքը աւելի հեռուները մղե – լու :

Անցողակի ըսենք թէ Ֆրանսացի բնագէտ Ա. – մօնթօնն էր որ 1690ին յղացաւ նախնական հեռա – գիրը որ 1794ին միայն իրագործուեցաւ արբայ Քլօտ Շափի միջոցաւ: Ելեկտրական հոսանքը նոյն նպատակով օգտագործուեցաւ աւելի վերջը: 1835ին էր որ ելեկտրական հեռագիրը հնարուե – ցաւ Ամերիկացի Սամուէլ Մօրսի եւ ուրիշներու կողմէ: Իսկ 1890ին Ֆրանսացի գիտուն Պրանլիի եւ գերմանացի Հերցի չահեկան աշխատութիւննե – րուն չնորհիւ, իտալացի ճարտարագէտ Մար – քոնի յաջողեցաւ անթել հեռագիրը հնարել եւ գործնապէս ընդհանրացնել ճարտարարուեստա – կան գեռնի վրայ :

Այժմ տեսնենք թէ ինչպէ՞ս կոճակ մը դար – ձնելով ձայները կ'արձակուին տուներու անթելի ընկալուչ կազմածներէն (appareil) : Բայց նախ՝ ի՞նչ է ձայնը:

Ձայնը յառաջ կուգայ հնչեղ ու առաձգական մարմիններուն տրուած հարուածի մը կամ հպու – մի մը միջոցաւ ստեղծուած թրթռացումէն : Այդ թրթռացումները ալիքներու փոխակերպուե – լով, կը տարածուին օդին մէջ ու կը հասնին մեր ականջներու լսողական ջիղերուն : Եւ մենք կը լսենք: Ձայներու երանգները իրարմէ կը գանա – զանուին ձայնական ալիքներու երկարութենէն ու թրթռացման արագութենէն: Ձայնական ալիքնե – րը պարապութեան մէջ չեն կրնար տարածուիլ ինչպէս ջուրին ալիքները՝ որոնց համար անհրա – ժեշտ է նիւթական միջավայր : Թերեւս ուշա – դրութիւն ըրած ըլլաք որ ջուրի մը խաղաղ մա – կերեսին վրայ նետուած քար մը իր ինկած կէտին չուրջ բոլորաձեւ ալիքներ յառաջ կը բերէ որոնք հետզհետէ կ'ընդարձակուին, մինչեւ որ անհետա – նան ու վերահաստատուի ջուրին մակերեսային խաղաղութիւնը: Ահա այս երեւոյթով է որ տեղի կ'ունենայ ձայնական ալիքներու տարածումը օ – դին մէջ կամ խտացեալ մարմիններու միջոցաւ :

Ինչպէս ձայնը, ելեկտրականութեան հոսանքը եւ լոյսը նոյնպէս կազմած են թրթռուն ալիքնե – րէ որոնց յաջորդականութեամբ այդ բնական ու – ժերը կը տարածուին միջոցին մէջ: Եւ սակայն ա – րագութեան ու տարածման տեսակէտով ձայնա – կան ալիքներէն կը տարբերին: Մինչդեռ ձայնի ալիքներու մէկ երկվայրկեանի մօտաւոր արագու – թիւնն է 330 մեթր համաձայն օդի ջերմութեան ու խտացման աստիճանին, ելեկտրականութեան եւ լոյսի ալիքները նոյն ժամանակամիջոցին մէջ կ'ընթանան 300 հազար քիլոմեթր արագութեամբ:

Ու եթէ ջուրի եւ ձայնի ալիքներու փոխանցման համար նիւթական միջավայրի մը պէտք կայ, ընդհակառակն լոյսի եւ ելեկտրականութեան ա – լիքները կը կարեն նաեւ պարապութիւնը (օդի բացակայութեամբ): Սակայն քնագէտներ հաս – տատած են որ այդ աննիւթական պարապութեան մէջ եւս գոյութիւն ունի անկշռելի, անօդ նիւթ մը՝ զոր կոչած են եթեր: Եթերը տարածուած է ամբողջ տիեզերքին մէջ եւ կընայ թափանցել հաստատուն մարմիններու մէջ եւս, հիւլէներու իրարմէ հեռաւորութեան պատճառաւ : Դարձեալ նոյն եթերի թրթռացումներու արդիւնք կը կար – ծուի ըլլալ լոյսը :

Երբ ձայնի թրթռացում մը կը կատարուի ձայնընկալ ելեկտրական գործիքի մը առջեւ, այդ թրթռացումը կը փոխակերպուի ե – լեկտրական ալիքներու եւ անթելի սարքաւորու – մէ մը դուրս գալով կը տարածուի ամէն ուղղու – թեամբ, անցնելով ամէն չափնէ : Այնպէս որ բոլորովին զոց տունէ մը կրնայ ներս թափանցել : Ս իայն երկաթի կամ պողպատի հատ խաւ մը կը – նայ կեցնել այդ ալիքը :

Բնութեան մէջ պատահած ենք ելեկտրական ալիքներով որոնք իրար կը խափանեն, առանց իրարու վնասելու :

Ահա այս ալիքներն են որ կը բախին տունե – րու մէջ գետեղուած ռատիոյի գործիքներու, ուր գործածել կը վերածուին ձայնական ալիքներու եւ ձայնասփիւռին միջոցաւ լսելի կը դառնան մեզի:

Անշուշտ այսքան հարեւանցի բացատրութիւն – ներով ազօտ գաղափար մը միայն կարելի է կազ – մել այս հրաչալի գիւտին վրայ որուն բարիքները եւ , ինչո՞ւ չէ, նաեւ չարիքները կը վայելեն մարդիկ ու պետութիւնները ...

ԳՈՒՐԳԻՆ ՊՕՃԱՃԵԱՆ

Մի ալ Հայեր Պէնկազիի մէջ (Սիրենայիկա)

Միջերկրեայ փոքրիկ քաղաք մըն է Պէնկազի, որ ներկայիս ունի 70.000 բնակիչ, գրեթէ ամէն աղդէ : Մեծամասնութիւնը տեղացի Արաբներ են, որոնց լեզուն կը տարբերի Եգիպտոսի Արաբերէ – նէն եւ աւելի չատ Դամասկոսի ու Պէյրութի ա – րաբերէնին կը նմանի :

Կան Ցոյներ, Հրեաներ եւ փոքրաթիւ Իտալա – ցիներ , ինչպէս նաեւ զերման նախկին գերիներ , որոնք պաշտօնի կոչուած են տեղական անպլ· իշ – խանութեանց մօտ : Կան նաեւ Հայեր , որոնցմէ ոմանք վերջերս եկած Պաղեստինէն, վերջին աղէ – տէն ետք :

Հայերը թիւով հազիւ 31 հոգի են: Ունին ի – րենց տեղական ժողովը, որուն առաջին նախա – գահն էր Աղեքսանդրի Հայերէն Ցովսէփ Մամուր – եան: Անոր մեկնումէն վերջ, Հայերը, քնիկ ակն – ցի Գրիգորեան անուն Հայրենակցի մը տունը հա – ւաքուելով, կ'ընտրեն իրենց նոր նախագահը՝ Թովմաս Արշակեան, ամերիկահայ մը, որ վեր – ջին պատերազմին Եգիպտոս կը գտնուէր եւ անդ· րանակին մէջ կը ծառայէր իրրեւ ելեկտրագէտ : Այժմ քարտուղար է Պէնկազիի նամակատան: Նո – րակազմ իշխանութեան մաս կը կազմեն նաեւ նոյն նամակատան երկրորդ պետը Մկրտիչ Մանու – եան եւ իր որդին Գէորգ, պաշտօնեայ Պարքլէյ'զ դրամատան մէջ, ուշիմ եւ եռանդուն երիտասարդ մը :

Պէնկազիի փոքրաթիւ հայ գաղութը կը փա – փաքի ունենալ իր հաւաքատեղին, որ ի հարկին պիտի ծառայէ իրրեւ սրահ եւ դպրոց, վառ պա – հելու համար ազգային ոգին նորահաս երիտա – սարդութեան մէջ: Գաղութը տրամադիր է օգ –

ՆՈՒԱԿԱՆ ՅԵՂԷ Է, ԾԱԽՈՒ ԱՌՆՈՒԱԾ Է»: ԴԱՐՁԵԱԼ, ԸՍՏ ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ, ԱՅՆ ԱՒԵՆԸՆ ԵՒՍ ՆԱԽԱՊԱՏԱՈՒՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳՈՎ ԿՈՒԳԱՆ ԵՂԵՐ ՀԱՅԵՐԸ, ՁԷՔ – ՔԷՂՆԵՐԸ, ԱԲԽԱԶՆԵՐԸ, ՎՐԱՑԻՆԵՐԸ ԵԱՆ.:

տակար հանդիսանալու եկող դացող Հայերուն եւ իր նիւթական ու բարոյական օժանդակութիւնը չզլանալու անոնց, որոնք կամայ թէ ակամայ կու դան կ'իյնան Պէնկազի, ուր ոչ ոք կը ճանչնան ի հարկէ :

Հայ երիտասարդներէն չատեր թէեւ կը խօսին հայերէն, բայց կարդալ – դրել չատ չեն գիտեր : Ծանօթ են տեղական լեզուներուն, — անգլերէն, իտալերէն, արաբերէն, յունարէն : Գրեթէ ամէնքն ալ պաշտօնեայ են անգլ. իշխանութեանց մօտ եւ լաւ դիրքեր դրաւած են :

Գաղութը ոչ միայն ինքնապահ է, այլեւ, փոքրիկ վճարումներ ընելով դպրոցին միւս – թեան, խնայած է 30 եղ. ոսկիի չափ դումար մը, որ ի պահ դրուած է Barclay's դրամատունը :

Գաղութին նախագահը, Պ. Թոմաս Արչակ – եան, սիրուած ու յարգուած դէմք մըն է անգլ. դիւանագործական ու քաղաքային շրջանակներուն մէջ եւ իր խօսքը մեծ կշիռ ունի անոնց մօտ : Իր գլխաւոր փափաքն է սրահ մը բանալ քաղաքին կեդրոնը, որպէսզի կարենայ ներկայանալի հաւաք – քավայր մը ունենալ եւ Հայերու հետ չփման մէջ դնել իրեն ծանօթ անգլիացի եւ օտար բարձրաս – տիճան անձնաւորութիւններ :

Ամուսինը մեծ պահանջ կայ դեղագործի, ոսկերիչի, աւտոգաղործի, կօշկակարի, դերձակի եւ այլ կարող արհեստաւորներու : Պ. Արչակեան փափաքողներուն կրնայ երաշխաւորութիւն եւ մուտքի դիւրութիւններ տալ : Զգալի է մանաւանդ պահանջը հայ դեղագործի :

Երկրին լմիրը, էլ Մահտի էլ Սինուսի, մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ Պէնկազիի եւ շրջակայ քաղաքներուն մէջ : Իսկա յարգուած եւ ժողովրդանուէր մեծ անձնաւորութիւն մըն է :

Պէնկազիի փոքրաթիւ հայ գաղութին կրօնական արարողութիւնները, — պատկ, մկրտութիւն, թաղում եւն., — նախապէս տեղի կ'ունենային յոյն օրթոտոքս եկեղեցիին մէջ, իսկ հիմա լատին կաթոլիկներու եկեղեցիին մէջ կը կատարուին :

Գաղութը ոչ մատուռ ունի, ոչ քահանայ : Պէտք չէ՞ր, որ Եպիսկոպոսի առաջնորդարանը կարգադրութիւն մը ընէր եւ դոնէ 1—2 տարին անգամ մը քահանայ մը ուղարկէր հոս, ինչպէս կ'ընէ Սուտանի հայ գաղութին համար :

(Յուսաբեր) ԱՆՅՈՐԴ

ՏՒՐՈՒՆԻ :— Օգոստոս 9ին Պէյրութի Ազգ – ային հիւանդանոցին մէջ մեռած է Խանգինի (Իրաք) գաղութին սիրելին Միհրան Տիգրանեա – նը, 45 տարեկան հասակին մէջ : Մէկն էր որ իր հանրային պարտականութիւնները կը կատարէր կամովին եւ նուիրումով, հոգի դնելով գործին մէջ եւ միշտ ինքզինք չուքի մէջ պահելով : Վանի Բերդակ գիւղէն էր : Րաֆֆին, Ահարոնեանը եւ Սայաթ Նովան իր պաշտած կուռքերն էին : Իր կեանքի հաճոյքներէն մէկն եղած է հաւաքել 6— 15 տարեկան մանուկներ եւ տանիլ դաշտային պըտոյտներու, ուր հայրենի պատմութիւններով կ'աշխատէր զարգացնել անոնց մատաղ հոգին :

ՀԱՑ ԵՐԳՉՈՒՀԻ ՄԸ ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԷՋ

Վիեննա, 2 Նոյ. (Յառաջ) .— «Թէեւ ածու փոքր ենք... » : Այո, թէեւ փոքր ազգ ենք եւ սփռուած աշխարհի չորս ծագերուն, սակայն ունինք բաղմաթան տաղանդներ, որոնք երբեմն փայլ կու տան նոյնիսկ մեծ մայրաքաղաքներու դեղարուես – տի բեմերուն :

Վերջերս Վիեննայի զանազան բեմերու վրայ ծափեր խլեց երիտասարդ Հայուհի մը ,որ տա – կաւին նոր կը յայտնուի հայկական շրջանակնե – րու մէջ : Իր վերջին երգեցողութիւնը, որ արդէն վեցերորդ բեմադրութիւնն է՝ տեղի ունեցաւ Հոկտ. 29ին, քաղքիս Konzerthausի, Շուպէրթի սրահին մէջ : Բացի եւրոպական կտորներէ՝ առա – ջին անգամ ըլլալով երգեց նաեւ երկու հայկական երգեր· Գալէնեէրեանի «Մովափին » եւ Կոմիտա – սի «Կռունկ»ը : Հոկտ սրահի բաղմութեան մէջ անշուշտ Հայեր ալ կային եւ ուրախութեամբ լը – սեցին ու ծափողջոյններով վարձատրեցին Հայ երգչուհին, որ բեմին վրայ ծաղկեփունջերով կը դնահատուէր տեղացիներէ :

Երգչուհին Մայրենի Տէր – Տօնիկեան (ծնեալ Թաշճեան) ծնած է Վիեննա 1926ին Յուլ. 4ին : Մնողքը Կեսարացի հայ դորգալաճառներ են : Տարրական կրթութիւնը Վիեննայի նախակրթա – րաններու մէջ ստանալէ վերջ՝ անցած է բարձրա – դոյն վարժարանները, զորս աւարտած է լաւա – գոյն նիշերով : Վերջին տարիներուն ամուսնացած է Գալաթացի համակրելի հայ երիտասարդի մը՝ Կարօ Տէր – Տօնիկեանի հետ :

Երգեցողութեան իր բնածին տաղանդը դնա – հատելով՝ քաղքիս երգի բարձրադոյն դպրոցի վարչուհի Մարիաննէ Թիլ մեծապէս չահադրգռ – ուած է Մայրենիի պարագայով եւ ջանացած է ա – նոր ձայնի կրթութիւնը հասցնել իր կատարելու – թեան աստիճանին :

Մայրենիի ձայնը ճկուն է եւ ատակ ամենա – դժուարին դարձուածներով երգելու (colorateur sopran) : Յառաջիկայ տարի պիտի յաճախէ քաղ – քիս երաժշտական ակադեմիան :

Կը մաղթենք նորանոր յաջողութիւններ :

ՊԵՀՍԱՐ

ԹԱՔՈՒՆ ԴԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Փարիզն ալ ունի Թաքուն դիտութեանց վե – րաբերեալ կազմակերպութիւններ : Ամէնէն կա – րեւորը, Պ. Էտուար Սապիի վարած Ակումբը (Studio Addéiste) ամէն կիրակի հաւաքոյթ կը սարքէ (ժամը 3ին) Սալ ու ժէօկրաֆիի մէջ : Սրահը միշտ լեցուն է երկսեռ բազմութեամբ : Կը ծեծուին այլազան նիւթեր :

Պ. Սապի, հմուտ Թաքուն դիտութեանց եւ քալ պերճախօս, իւրաքանչիւր նիստին կը հրա – ւիրէ դուրսէն բանախօս մը եւ ապա ինք խօսք կ'առնէ : Նիստին վերջաւորութեան կը կատարէ բնազանցական զարմանալի փորձեր : Այս ձեռնար – կը կը չարունակէ չուրջ քսան տարիէ ի վեր : Ու – նեն իրենց պարբերաթերթը, L'effort Spirituel :

Հոկտեմբեր 30ին Պ. Սապի բանախօսելու հր – աւիրած էր Պ. Գրիմիթէլը, որ մէկ ժամի չափ խօսեցաւ, Թաքուն դիտութիւններու եւ երազա – բանութեան (Oniromancie) մասին, մեծ ուշադրութեամբ հետեւելով Իվ Տըլաժի եւ Ֆրէօտի վարկածները :

Թէ Պ. Սապի եւ թէ Պ. Գրիմիթէլ խօսեցան նաեւ, հայկական հարցի մասին : Հայ ունկնդիրները սակաւաթիւ էին : Լրատու

Հ. Ց. Դ. ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Առնուվիլ.— Հոկտեմբեր 30ի կիրակի օրը Սալ Gallemandը նեղ կուգար հայրենակցօրա հա – սարակութեան որ եկած էր ոտնելու Դաշնակցու – թեան Օրը :

Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարու – թեամբ Պ. Մեսրոմեանի երգից «Մարսէյեզ»ը եւ « Մշակ բանուոր »ը զոր հանդիսականները ուն – կնդրեցին յոտնկայս :

Օրուան նախագահը, բնակ. Դ. Դաւիթեան – եան սեղմ դծերով պարզեց Դաշնակցութեան կա – տարած աշխատանքները թէ երկրին ներս եւ թէ տարագրութեան շրջանին : Ցիչեց կատարուած մեծ գործերը որոնց չնորհիւ կերտուեցաւ նոր Հայը, յանդուգն ու խիզախ : Ընկեր Վարդգէս Պարոնվարդեան կարդաց Փրանսերէն ճառ մը, ներկայ Ֆրանսացիներուն Դաշնակցութիւնը ճանչնալու համար Դաշնակցութիւնը, իբրեւ առաջամարտիկը ըն – կերվարութեան Թուրքիոյ եւ դրացի երկիրներու մէջ :

Ապա առաջ Առնուվիլի քաղաքապետական խորհուրդի անդամ քաղաքացի Ք. Janiquot : Յաւ – յտնեց որ հիւանդութեան պատճառով կը բա – ցակայէր քաղաքապետը, Maturier : Սէն է Ուազի ընկերվարական կազմակերպութեան կողմէ ող – ջունեց մեր 59րդ տարեդարձը եւ մաղթեց որ կր – կին վերադառնանք մեր ազատ ու անկախ երկիրը եւ չարունակենք ընկերվարական առաջամարտի – կի մեր աշխատանքները :

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Ա. Իսահակ – եան, որ թուելէ վերջ մեր հակաթուրք եւ հակա – բոլշեւիկ պայքարին չարժառիթները, եզրակա – ցուց թէ աննահանջ պիտի չարունակենք , մինչեւ որ արդարութիւնը յաղթանակէ եւ մենք տիրա – նանք մեր ազատ հայրենիքին : Բոլոր ճառերը ըն – դունուեցան ջերմ ծափերով :

Օրիորդներ Կաւաբրենց, Ա. Քէօսէեան եւ Մուրատեան իրենց երգերով մեծ խանդավառու – թիւն ստեղծեցին եւ արժանացան ջերմ ծափերու : Հանդիսին պաշտօնական մասը փակեց ընկեր նա – խագահը, հայրենասիրական խօսքերով : Կարճ դադարէ մը վերջ, Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ ներկայացուեցաւ Պէչիկթաշլեանի «Հիւանդ – տեսը» ղեկավարութեամբ Պ. Նիկողոսեանի : Գը – նահատելի է մեր երիտասարդներու աշխատանքը : Դրեթէ անթերի էր խաղարկութիւնը : Հանդիսա – կաններու համար իրական վայելք մը եղաւ այս գուարճալի կատակերգութիւնը :

Ժամը 7էն վերջ սկսան եւրոպական պարերը : Մինչնոկեալ կ'երգուէին ժողովրդական եւ յեղա – փոխական երգեր : Հանդիսականներու խնդրան – քով երգեց նաեւ երգչախումբի ղեկավարը, Պ. Մեսրոմեանց, կոմիտասի «Հոռովել»ը : Մեր երէց – ներն ու նոր սերնդականները կրնան հպարտանալ որ «Դաշնակցութեան Օր»ը ոտնեցին արժանավա – յել կերպով :

ԸՆԿԵՐՈՒԻ

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Սերոբի գործունէութիւնը Քիւրտ պէկերուն նախանձը եւ կառավարութեան ուշադրութիւնը գրաւած էր : Կառավարութիւնը կ'ուզէր ամէն գնով մէջտեղէն վերցնել յանդուգն երիտասարդ մը որ կրնար վտանգաւոր դառնալ ապագային :

Երբ Պոլիս անցնելով հետքը կորնչուց, Ախ – լաթի կառավարիչը դիմեց Բաղէշի կուսակալին, որ անմիջապէս տեղեկագրեց Պոլիս, ուր ոսոխ – կանութիւնը ամէն մէկոց կը փորձէ, Սերոբը ձեր – բակալելու համար :

Օր մը Սերոբ իր սովորական գործերով զբա – ղած աուեն, երկու ոսոխականներ վրայ կը հասնին : Սերոբ կը կռահէ խնդիրը : Ոսոխականները կաս – կած չտալու համար անուշ անուշ եւ ժպտագին քանի մը հարցումներ կ'ընեն եւ կ'ուզեն իմանալ իր անունը, որ տեղացի ըլլալը :

Սերոբ չի յայտներ իր անունը :

— Սերոբ Վարդանեանը դուք չէ՞ք, կը հար – ցնեն խորամանկ ոսոխականները :

= Ո՛չ, կը պատասխանէ Սերոբ :

— Մի վախնաք, վտանգաւոր բան մը չկայ· եթէ դուք չէք, չնորհ ըրէք մեղի ցուցնելու, թէ – բեւս կը ճանչնաք : Կ'ուզենք օգտակար ըլլալ այդ մարդուն :

Ոսոխականները իրենց իւրաքանչիւր հարցումին կտրուկ եւ ժխտական պատասխանները ստանալէ վերջ կը հեռանան : Իսկ Սերոբ այլ եւս չուզեր Պոլիս մնալ եւ խոնաւ բանտերուն մէջ փտիլ : Ուստի վաճառականի մը չնորհիւ կը հե – ռանայ եւ 1892ին կ'երթայ Ռումանիոյ Սուլինա քաղաքը, ուր կային արդէն բաւական թիւով Հա – յաստանցի պանդուխտներ :

Մէկ տարի Սուլինա քաղաք մնալէ վերջ 1893ին կ'անցնի Պաթում :

Կարճ ժամանակէ մը վերջ Պաթումէն կ'անց – նի Կարին, չրջանին Դաշնակցական կոմիտէի հր – բահանդներուն համեմատ գործի ձեռնարկելու համար : Սակայն Կարինի կոմիտէն չի հաւատար թէ այդ երիտասարդը կրնայ լուրջ գործի մը դը – լուխը անցնել Երկրի մէջ :

Սերոբ ճարահատ, բայց ոչ յուսահատ, իր կուրծքին տակ ամուր պահելով հայրենիքի տաք սէրը, կրկին կը դառնայ Կովկաս, այս անգամ ինքզինքը ներկայացնելու եւ իր ձայնը լսելի ընե – լու համար : Այնտեղ կը ծանօթանայ Դաշնակցա – կան ներկայացուցիչներէն մէկուն հետ, որ տես – նելով հազիւ 30 տարու այդ երիտասարդին բուռն հայրենասիրութիւնը եւ ինքնավստահութիւնը , զայն կ'առնէ անձնուէրներու չարքին մէջ :

Կովկասի մարմինը կ'առաջարկէ գինուոր – ժողովուրդ, բայց Սերոբ պատանեկան հա – սակէն դիտէր զէնք գործածել, երկար բարակ փորձերու պէտք չունէր, միայն կ'ուզէր սորվիլ արագաձիգ հրացաններու գործածութիւնը : Այդ ալ մէկ – երկու օրուան գործ էր :

Կովկասի ռազմիկ խումբին մէջ ընդունուելէն վերջ, ալ դուլ ու դադար չունէր Սերոբ : Կայծ ու կրակ, ասղին – անդին կը վազէր զէնքը տարա – ծելու համար :

Ուր որ երթար, զէնքը իր անբաժան ընկերն էր : «Տղաք, կ'ըսէր ընկերներուն ու բոլոր Հա – յերուն, առանց հացի մնացէք, առանց զէնքի մի մնաք» : Իր նշանաբանն էր «Միութիւն եւ զէնք» :

1893 — 94ի ձմրան չարունակ ռազմիկ խում – բեր կը կազմէր, կ'այցելէր զանազան չրջաններ , նոյնիսկ քանի մը անգամ մտաւ իր բնագաւառը՝ Ախլաթ առանց ճանչցուելու, բացի քանի մը հայ – րենակից ընկերներէ :

1894ի գարնան քանի մը անգամ գնաց ու ե – կաւ արեւմտեան Հայաստան, իսկ նոյն ամրան, մասնակցեցաւ Սասունի օգնութեան գացող մի խումբի, բայց դեռ Մուշ չհասած, Սասունը ին – կած էր :

1894 — 95ի ձմեռը գրեթէ Կովկաս անցնե – լով, երբ գարունը եկաւ, բոլորովին թողուց օ – տարութիւնը եւ քանի մը ընկերներով մտաւ Հա – յաստան, ծառայելու իր սիրած ժողովուրդին, Հ. Ց. Դաշնակցութեան դրօշին տակ, աւելի ազատ :

Հինգ տարի պանդուխտ մնալէ վերջը Սերոբ աւելի հասունցած, ունէր որոշ ծրագիրներ :

Իր գործունէութեան վայր ընտրեց Բաղէշի նահանգը, մասնաւորապէս Ախլաթի չրջանը :

Երկար տարի Զէյբէկի հազուստներով կամ քրտական տարազով ծպտուած, իր ափ մը ընկեր – ներով, կը պրպտէր ամէն կողմ, կոմիտէներ կը կազմէր Մուշ, Սասուն, Բաղէշ, Պուլանըխ, Ախ – լաթ եւայլն... :

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(2)

կը զարնէին արեւելեան Եւրոպայի ներկայացու – ցիչները: Սթալինի տղան, Վասիլի, հրամանա – տարն էր 21 քառանիւ ռմբաձիգ օդանաւերու, ո– րոնց կը հետեւէին 90 որսկան օդանաւեր: Այս ցոյցը տեւեց 45 վայրկեան:

ՆՈՐ ՃԱՌԵՐ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մառեչալ Վասիլեւսկի, պատերազմական նա– խարարը, այս առթիւ ճառ մը խօսելով, փառա– բանեց հնգամեայ ծրագրին յաջողութիւնները, Ա. Միութեան խաղաղասիրութիւնը եւ չեչտեց թէ անհրաժեշտ է արթուն կենալ: Ըսաւ թէ իրենց արտադրութիւնը միշտ կ'աւելնայ, «իսկ զրահա– տիրական երկիրներու մէջ արտադրութիւնը կ'իյ– նայ, զանգուածային գործազրկութիւն եւ աղքա– տութիւն կը տիրեն», թէ աշխարհակալ պետու– թիւնները «կը չնայն այս տագնապը լուծել նոր յարձակումներ կատարելով բանուոր դասակար – գին իրաւունքներուն վրայ, գերութեան մատնե – լով ազատասէր ժողովուրդները, նոր պատերազմ սարքելով»: Միեւնոյն առեն յիշեցուց «Մենք չենք հանդչիր մեր չհաց դափնիներուն վրայ»: Վերջապէս վստահանալով արեւելեան Գերմանիոյ նորակազմ պետութիւնը, Ջինաստանի կարմիր բանակին յաղթանակները, նորէն ձաղկեց «Փա – շական զրզռիչները, լրտեսները, անոնց հաւա – տարիմ ծառաները, Թիթոյի սորվին խմբակ»ը եւայլն:

★ Արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդային վերա– տուղիչ յանձնաժողովին նախագահ նշանակուե – ցաւ մառեչալ Զուքով: Այս անուանումը մեծ յուսախաբութիւն պատճառեց Գերմաններուն:

Կատարուած Ժողովներ Փարիզի մէջ

Այսօր, չորեքշաբթի, կը բացուի Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախա – րարներուն խորհրդակցական ժողովը: Թերթերը կը պնդեն թէ օրակարգի գլխաւոր նիւթն է գեր – մանական խնդիրը: Կարծողներ կան թէ արեւմա– եան Գերմանիոյ իրաւունք պիտի ստանայ առեւ– տրական եւ հիւպատոսական ներկայացուցիչներ նշանակելու, ինչպէս եւ մասնակցելու Եւրոպայի խորհրդարանին: Երեք պետութիւնները պատ – րաստ են նաեւ դադրեցնելու գերմանական դոր – ծարաններուն քանդումը, պայմանաւ որ հաստա– տուն երաշխաւորութիւններ տրուին, ռազմական պիտոյքներ չպատրաստելու համար:

★ Պ. Վիշինսկի, Բ. օր այցելեց Մ. Նահանգ– ներու արտաքին նախարարին՝ Պ. Էչիսընի, ընկե– րակցութեամբ Ուոշինկթընի խորհրդային դես – պանին: Այցելութենէն վերջ, պատասխանելով լրագրողներու, ըսաւ թէ «յարգանքներս յայտնե– լու գացած էի»: Պ. Էչիսըն Եւրոպա եկաւ այս տեսակցութենէն վերջ: Կ'ըսուի թէ դեռին կը պատրաստուի, տեսակցութիւն մը սարքելու հա– մար նախագահ Թրումընի եւ սպարապետ Սթա – լինի միջեւ:

★ Ամերիկեան թերթերը կը պրեն թէ Անգ – լիա, Ֆրանսա եւ Իտալիա խորհրդակցութիւն – ներ կը կատարեն եւ դաշինք մը պիտի կնքեն Միջերկրականի պաշտպանութեան համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ երեք անձա– նօթներ ճաշարան մը մտնելով, կրակ տեղացին հռչակաւոր Լորընսի բարեկամին՝ Անգլիացի պնդ. Մայքըլ Սթերլինկի վրայ, երբ կը ճաշէր կնոջը հետ: Սպան վիրաւորուեցաւ թեւէն, թոքե– րէն եւ լեարդէն: Սուրիոյ կառավարութիւնը ան– միջապէս փակեց սահմանները, երեւան հանելու համար ոճրագործները:

ՊԷՅՐՈՒԹի մէջ 11 հոգի վիրաւորուեցան, 14 կասկածելիներ ձերբակալուեցան նոյ. 6ին, իբրեւ հետեւանք բանուկ հրապարակի մը վրայ կատարուած ցոյցի մը: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ վի– րաւորներէն վեցը ոստիկաններ են: Ցուցարար – ները կը պահանջէին ազատ արձակել Լիբանանի Արհեստակցական Միութեանց վարիչը, Մուս – թաֆա Աբիս որ բանտարկուած է իրեւ համայ – նավար: Մուսթաֆա ձերբակալուած էր հինգ օր առաջ, ուրիշ 18 անձերու հետ, այն ամբաստա – նութեամբ թէ ապօրէն ժողով մը գումարած է:

ՋԵՅՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ մէջ գտնուած իւրանիոմը Ռուսաստան կը պրկեն, ինչպէս հաստատեց վար – չապետը, ճառ մը խօսելով տասը հազար ունկն– դիրներու առջեւ:

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ մասին վիճաբանու – թիւնները վերսկսան ՄԱԿի քաղաքական յանձնա– ժողովին առջեւ: Երեք ծրագիրներ կը գտնուին սեղանին վրայ:

Պ. ՀԱՄԱԶԱՍՊ ՑԱՐՈՒԹիՒՆԵԱՆ, Ա. Միու– թեան ներկայացուցիչը, ճառ մը խօսելով ՄԱԿի քաղաքական յանձնաժողովին առջեւ, ըսաւ թէ արեւմտեան պետութիւնները «կը յափշտակեն ափրիկեան գաղթավայրերը, թէ Անգլիա գինուո– րական խարիսխ մը հաստատած է Տրիպոլսոյ մէջ» եւն.:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չաբաթ 19 նոյեմ – բերին ժամը 9ին Սինէմա Ալգազարի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏէԻ:

Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթակոմիտէ – էները եւ խումբերը ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնա – ճիւղերով:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա. ՔԷՕ– ՍԷԵԱՆ: Ֆրանս. ընկերակավարականներու կողմէ պիտի խօսին CASTON DEFFER, FRANÇOIS LEEHN-HADT եւ JOSEPH FERAUD:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Պիտի նուագեն դաղութիս սիրուած ջութակա – հար Պ. Լ. Ղեւոնդեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն– դի Սիամանթօ խումբի նուագախումբը:

Պիտի երգէ Սէնթ Անի երգչախումբը՝ ղեկա– վարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի:

Պիտի արտասանեն Օր. Սագաեան, Զերասան Մուրթաֆեան եւ Բ. Ենտիրեան: Պիտի ներկայա – ցնեն նաեւ կենդանի պատկեր մը Ա. Ահարոնեանի «Ուխտաւորը»էն:

Հայկական պար, Ն. Ս. Ռոստոմ խումբի կողմէ:

Սրահէն ներս ոեւէ բան ծախելը արգիլուած է:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին:

★

Ս. ԷԹԻԷՆի ՄԷՋ

13 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3.30էն մինչեւ կէս գիշեր, 16 rue J. B. Davidի հան– րապետականներու սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, կը ներկա– յացուի Ա. Ահարոնեանի «ԱՐԻԻՆՈՑ ԹԹՈՒՄՐԸ», նաեւ զաւեշտ մը, «ԱՂԱ ՆԱԶԱՐ»: Արտասանու – թիւն, խմբերգ, մեներգ:

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժնէն վերջ ուրախ մթնոլորտ, կերուխում եւ պար:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԼՈ. ՍԻՈՒԱՅի ՄԷՋ

« Ծաժակ » խումբի կողմէ եւ մասնակցու – թեամբ « Հրայր » Նոր Սերունդի:

Այս կիրակի ժամը 14.30ին, Salle de Mutualité սրահը: Գեղարուեստական բաժնին կը մաս – նակցի Նոր Սերունդը:

CONCERTS LAMOUREUX

ՐԱՖՖՈ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Եւրոպական ճոխ յայտագրով.— Պէթհովընի, Լիսթ եւ պարսիկ երաժշտագէտ ՀՈՍԷԻՆ:

10 Նոյեմբեր ժամը 21ին Salle Gaveau. Գին– ը՝ 100էն 600 ֆրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Փարմաք կը ծանուցանեն թէ յաւէտիկայ կիրակի 13 նոյեմբե– րին Փարիզի Հայոց Ժան Կուժոնի եկեղեցիին մէջ, Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ՓԱՐՄԱՔԸՂԶ – ԵԱՆ ԵՒ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ զերդաստանի ննջեցեալնե – րուն հոգւոյն: Կը հրաւիրուին ազգականները եւ բարեկամները:

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՊԱՐՈՒՀԻ

ԱՐՄԷՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

Իր Ամերիկայէն վերադարձի առիթով կուտայ հայկական եւ արեւելեան պարի եւ համերգի ե – րեկոյ մը՝ 2 Դեկտեմբեր 1949, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին Salle Pleyel, 252 Fbg. St. Honoré, Métro Terne:

ՑԱՑՏԱԳԻՐ.— Խաչատուրեան, Բարխուդար– եան, Տիգրանեան, Սպենդիարեան, Կարպանեան, Ռ. Մելիքեան:

Տոմսերը՝ 100 — 800 ֆրանք: Կը ծախուին սովորական վայրերը:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – շաբթի ժամը 9ին, 19a rue Caumartin: Կը խօսի ըն– կեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ 1920ի Մայիսեան դէպքերը: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կո – միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին, դա– րոցին սրահը, 73 rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օ– րակարգ: (Շար. նախորդ ժողովի):

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Պուլվար Օտ – տոյի մասնաճիւղիս ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբ– թի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւա – քատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Անկիւնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, Café des Sportsի մէջ, կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճշդապահ ըլ– լալ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներ– կայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆ ԼՈՒ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովո– րական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Անիէռ Պուա Փոլմալի « Ազատ » ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծա– նօթ սրճարանը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնա – ճիւղը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները եւ համա – կիրները դասախօսութեան մը, այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, 73 rue Rabelais: Պիտի խօսի Պ. Կ. ԽՐԱՑԵԱՆ:

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Մարսէյլի Ահարոնեան ակումբին մէջ այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին: Կը դասախօսէ ըն– կեր ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ կազդայ Խաչի անդամուհի – ները:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹիՒՆ

Պոմոնահայեր, պատրաստուեցէք Ազգ. Սա– հակ Մեսրոպ մանկապարտէզի հոգաբարձութեան ընտանեկան

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 3ին չաբաթ իրիկուն: Կը խնդրուի Մարսէյլի բոլոր միութիւն– ներէն՝ չխաչաձեւել:

ՆՈՒՐԸ ՏԱՄԻ ՄԷՋ ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիր Մխիթար Աբբահօր մահուան երկու – հարիւրամեակին: Հանդիսաւոր եւ ձայնաւոր պա– տարագը տեղի պիտի ունենայ Նոթրը Տամի Մայր եկեղեցիին մէջ այս կիրակի ժամը ճիշդ 9.30ին, նախագահութեամբ Արհիապատիւ Պօսար Աբգ.ի:

Պատարագը պիտի մատուցանէ Գերապայծառ Տէր Հ. Սրապիոն վրդ. Ուլուհոճեան, ընդհ. Աբ– բահայր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանու – թեան. հանդիսադրութեամբ Պահապանեան Ե – պիսկոպոսի:

Ծախու է

Շավիլի մէջ, մեծ եւ գեղեցիկ բնակարան մը, անմիջական մեկնումի պատճառաւ: Երկու յարկ 8 սենեակներով, ընդարձակ պարտէզ, մեծ հաւ– նոց, կարաժ, լուացարան, լոգարան եւ արեւել – եան բաղնիք, թէլէֆոն, կաղ, ջուր, էլեկտրակա– նութիւն, փարիզի հետ հաղորդակցութեան մեծ դիւրութիւն:

Դիմել 7 Ave. Talemon, Pont de Sèvresէն օթօպիւս Point de Chavilleի կայարանին քովը:

ԳԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՓՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE

Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

Կ'ուզուի

Tricotի համար Façonnier, ժորժ 10ը մեքենայի վրայ: Դիմել Guydami, 41 rue du Caire, Paris (2), métro Sentier:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինը 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 10 Novembre 1949 Հինգշաբթի 10 ՆՈՅԵՄԲ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5996–Նոր շրջան թիւ 1407 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՀԱԽՈՐ ՃԵՂՔԸ

Բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը կը խոստա – նար ժողովուրդները առաջնորդել դէպի լուսա – պայծառ ապագայ մը :

Հիմնովին վերիվայր շրջելով դարաւոր ըմ – բռնումներ եւ օրէնքներ, բարքեր եւ գաւանանք – ներ, կը յաւակնէր «նոր կարգեր» հաստատել :

Իր նշանախօսքն էր՝ բարեկարգել, բարձրա – ցնել ե'ւ անհատներու ե'ւ բազմութեանց մտաւոր ու բարոյական մակարդակը :

Մէկ խօսքով, ստեղծել նոր մարդկութիւն, յեղափոխական դիտակցութեամբ :

Կրցա՞ւ իրականացնել իր աւետաբեր յաւակ – նութիւնները :

Յաջողեցա՞ւ քաղքենի – դրամատիրական աշ – խարհը զերազանցել իր բարոյականով : Քաղա – քական եւ ընկերային ըմբռնումներով : Գործքով, ոչ թէ խօսքով :

Գոնէ անոնց չափ յարգե՞ց սա հիմնական, տարրական պահանջները որ կը կոչուին ազատու – թիւն, հաւասարութիւն, ժողովուրդներու ինքնո – րոշման իրաւունք :

Անհրաժեշտ չէ ետ երթալ մինչեւ 32 կամ 22 տարի, դանելու համար այս հարցումներուն պա – տասխանը :

Անհրաժեշտ չէ, նոյնպէս, ամփոփուիլ հայ – կական շրջապատին մէջ :

Հարեւանցի ակնարկ մը նետեցէք ի'նչ ուղ – ղութեամբ որ կ'ուղէք : Արեւելեան Եւրոպային մինչեւ Ծայր Արեւելք : Նոյնիսկ ձեր բոլորտիքը :

Ի՞նչ ախտաւոր բարքեր, ի՞նչ ահաւոր ճեղ – քեր ու աւերներ այն բոլոր ճամբաներուն վրայ ուր մարդիկ չփուեցան կարմիր խորշակին հետ :

Միայն ընկերային – վարչական կամ տնտե – սական կարգադրութիւնները չէին որ փլան, այլեւ տարրական առաքինութիւնները :

Բառերը, նշանախօսքերը փոխուեցան, մոլո – րեցնելու համար ակարն ու անճարը : Հարեւանը, ինչպէս հեռաւոր բարեկամը :

Բռնութիւնը, կեղեքումը, հալածանքը, բար – բարոսութիւնը փոխանակ անհետանալու, նրբա – ցա՞ն, զարդացան : Օդակները պրկուեցան վար – պետօրէն : Լուծին յաջորդեց լուծը, չղթայակապ ցանցերով :

Եւ ահաւասիկ միլիոնաւոր միլիոններ կը հե – ւան, կը տքան քամնելի մղձաւանջի մը տակ :

Հազարներ ու հազարներ դիւերը անկողին կը մտնեն, առանց գիտնալու թէ ո'ւր պիտի ար – թընանան :

Ուրիշ միլիոններ, արդէն անբանացած, կը ծիւրին տաժանակիր աշխատանքի ճամբաներուն վրայ : Փորելով, ջրելով, քար կոտրելով : Եւ եր – կրպագելո՛վ ...

Վաղուան ապահովութիւնը չունին մինչեւ անդամ անոնք որ տեսաբանները, քարոզիչները, հիմնադիրները կամ ուղեկիցները եղած են Լենի – նի վարդապետութեան :

Երկհաւատիմ, իմաստուն եւ աննկուն ա – ռաջնորդ, այսօր կամ վաղը՝ դաւաճան, լպրր – ծուն իժ, աւազակ, սրիկայ, պոռնիկ, դասալիք, խեղկատակ, դահիճ, կեղծաւոր, կապիկ եւն. : Արժանի՝ գնդակի կամ խեղդկապի : Առանց երկ – րի, ազգի, ցեղի, տարիքի կամ սեռի խտրութեան :

Ո՞վ կրցաւ համբել այս ճակատին վրայ փրո – ւած դոհերը, Մոսկուայէն մինչեւ յետին Ծայ – րագաւառը : Զինուիլեւ – Պուխարիններէն մինչեւ Ազատ Ֆրանչեսկոները, Սահակ Տէր Գաբրիէլեան – ները եւ մնացեալը : Բոլոր ազգերու պետական եւ կուսակցական վարիչները :

Եւ դեռ դարչելի համաճարակը փոխադարձ լրտեսութեան, մատնութեան, քսութեան եւ ա – պականութեան :

Իր անվիճելի նուաճումներուն հետ, այս ա – հաւոր, ախտաւոր ճեղքերը, փսերն ալ բոլշե – ւիզմը չէ՞ր որ բացաւ : Ամէն տեղ : Ցեխին համ – բանքին մէջ : Ներքաթիւրելով ռուսական յեղա – փոխութեան իմաստը : Բուն ռուս ժողովուրդին երապր ...

Ձենք ուղեր աւելի հեռուները երթալ, քրքրե – լով քաղաքական ճակատին վրայ կատարուած խաղկատակութիւնները, կեղծիքները, բռնու – թիւնները, որոնք ծաղրանկարի մը վերածեցին ազգերու ինքնորոշման իրաւունքը :

Այնուհետեւ այս հարեւանցի խորհրդածութիւն – ները չեն որ պիտի պարզեն ամբողջ ողբերգու – թիւնը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉ ԵԶՐԱԿԱՑՆԵԼ

Ցաճախ կ'ափսոսանք որ երաժշտական քննա – դատներ չունինք : Շատ քիչեր կը հասկնան նուա – ղէ եւ հասկցողն ալ կը զգուշանայ ստորագրել, եթէ քննադատական խօսք ունի ըսելիք : «Ինչո՞ւ զէշ մարդ ըլլալ» : Ասիկա ընդհանրացած սկզբ – բունք մըն է մանաւանդ հիմա, երբ բարեկամու – թիւնները մագի թելով մը կապուած են :

Վերջերս որպէս երաժշտական երեւոյթ չատ խօսուեցաւ Օհան Տուրեանի նուագահանդէսի մասին, թէ իբրեւ զեկավար եւ թէ իբրեւ հե – ղինակ :

Հետեւեցանք ֆրանսական մամուլին մէջ ե – րեւցած քննադատականներուն ալ, Combat, Arts, Activité Musicale, եւն. : Եթէ աւելի ունեցաք տես – նելու միայն ասոնք, պիտի դիտէք որ երաժշտա – կան հասկացողութենէ աւելի, անձնական տրա – մադրութիւններ կը նշմարուին :

Մէկը, գեանէ գեան կը զարնէր երաժիշտը, միւսը անոր բոլորովին հակառակը կ'ըսէր : Եր – րորդ մը կը ջանար արդար ըլլալ կարծես, իսկ ուրիշ մը սարէն ձորէն խօսելով, չէր ուզեր իսկ մօտենալ գործին :

Ու այսպէս զարմանալի քննադատութիւն – ներ նոյն անձին եւ նոյն գործին շուրջ :

Եթէ մեր մամուլին մէջ ըլլային բոլոր ա – սոնք, մէկ բառով պիտի դատապարտէինք, — «Զեն հասկնար» : Բայց այդ դեղարուեստական հանդէսներուն ի պաշտօնէ երաժշտական քննա – դատները միեւնոյն կարծիքը պիտի չունենայի՞ն, գոնէ որոշ ու հիմնական մասերուն մէջ, եթէ ար – ուեստի մտահոգութիւնն էր իրենց տեսակէտը :

Այսօ՞ր ալ «ամէն տեղ եւ ամէնուն համար քիլօն հազար կրամ է», ինչպէս կ'ըսէ ժողովր – դական առածը : ՍՕՍԻ

ԻՐԱՔԻ վարչապետը, Նուրի փաշա, դահլի – ճին հրաժարականը ներկայացուց խնամակալին, որ մերժեց ընդունիլ : Նուրի փաշա, որ 62 տա – րեկան է եւ Թուրքերուն դէմ կռուած՝ 1915ին, պիտի վերակազմէ դահլիճը, ամրապնդելով յա – րաբերութիւնները Արաբական Դաշնակցութեան միւս անդամներուն հետ եւ պայքարելով տնտե – սական տագնապին դէմ :

ՍԵՐՊԻՈՑ համաձայնաւոր կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին անդամներէն Միլքա Միհիչ խոստովէն քննադատելով Ռուսիոյ բոլշեւիկներուն «վտանգաւոր չեզոքը Մարքս–Լենինեան ուղե – գծէն», ըսաւ թէ Ս. Միութեան « զերակայու – թեան քաղաքականութիւնը կ ըսպառնայ ընկեր – վարական երկիրներու ազատութեան, անկախու – թեան եւ խաղաղ զարգացման » :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ վերամուտին առթիւ, տեղական թերթերը կը գրեն թէ համալսարանական ուսա – նողներու թիւը պիտի անցնի 56 հազարը : Ամէնէն ծանր հոգն է բնակարանի խնդիրը : Հոկտեմբերին կարելի եղած է սենեակ ճարել 2000 ուսանողնե – րու, բայց տակաւին կարգի կը սպասեն 3500 անբախտներ : Ուսանող մը չի կրնար ամսական 2500 ֆրանքէն աւելի վճարել : Միւս հոգն է ճաշը : Տասնըհինգ ուսանողական ճաշարաններ բաց – ուած են որոնք ամէն ամիս 450 հազար ճաշ կու – տան, իւրաքանչիւրը 60 ֆրանքի : Արժեղինը 90 ֆրանք է, բայց կառավարութիւնը կը վճարէ տարբերութիւնը : Այս ճաշը 200 ֆրանքի կը նստի սովորական ճաշարանի մը մէջ :

ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՄԸ ՏՂԱՆ, Լուի Ֆիր – մէն, ձերբակալուեցաւ առջի օր, ամբաստանուած ըլլալով թէ մեծ դումարներ կը չորթէր, դատա – կան թուղթեր կեղծելով եւ ուրիշ խարդախու – թիւններ կատարելով իբրեւ իրաւագէտ – խոր – հրդական : Թերթերը 30էն մինչեւ հարիւր միլիոն ֆրանք կը հաշուեն կորզած դումարները :

ԻՒՆԻՍՓՈՑԻ բնդհ. անօրէնը յայտարարեց թէ աշխարհի բնակիչներուն կէսը կարդալ – գրել չի գիտեր եւ կացութիւնը երթալով կը ծանրանայ :

ԱՆՋԻԻ հիւսիսային Ֆրանսայի մէջ, ձիւն եւ փոթորիկ՝ հարաւային շրջանները, մանաւանդ Ալպեաններու մէջ : Կը սպասուի որ անձրեւն ու ձիւնը լեցնեն ջրամբարները, թեթեւցնելու հա – մար ելեկտրականութեան տագնապը :

Ս. Միութիւնը եւ Մ. Նահանգները

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱՐԻՈՒԻ՞Ն

Պ. Պ. Վիշինսկիի եւ Էչիսընի տեսակցութեան առթիւ, միջազգային մամուլը կը գրէ թէ Ս. Մի – ութեան արտաքին նախարարը յայտարարած է իր պաշտօնակիցին .— « Մենք յարձակողական դի – տումներ չունինք» : Աւելի լաւատեսներ կը հա – ւատան թէ Պ. Վիշինսկի յուշագիր մը պատրաս – տած էր, զոր ներկայացուց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին : Նոյն աղբիւրին համա – ձայն, Պ. Էչիսըն պատրաստակամութիւն յայտ – նած է վերսկսելու խօսակցութիւնը, Փարիզէն վերադառնալէ վերջը : Կ'ըսուի նաեւ թէ Պ. Վի – շինսկի խօսած է Գերմանիոյ մասին, բայց իր ա – մերիկացի պաշտօնակիցը չէ ուզած որեւէ յանձ – նառութեան տակ մտնել, երեք արեւմտեան պե – տութեանց խորհրդակցութենէն առաջ, որ տեղի կ'ունենայ Փարիզի մէջ :

Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 32րդ տարե – դարձին առթիւ սարքուած ընդունելութեան մը առթիւ Պ. Վիշինսկի հետեւեալ յայտարարութիւ – նը ըրաւ Ուշինկիրընի մէջ .

— «Այն բարեկամութիւնը որ կը տիրէր Մ. Նահանգներուն եւ Ս. Միութեան միջեւ, պատե – րազմի ընթացքին, պիտի վերահաստատուի օր մը եւ այդ օրը ազատութեան թշնամիները պիտի դողան : Յարաբերութիւնները բարւոքելու հա – մար, իւրաքանչիւր երկիր պարտաւոր է յարդել միւսին տեսակէտը եւ չխանգարել զայն» :

Եզրակացնելով, Պ. Վիշինսկի ըսաւ թէ բարե – կամութեան կապերը աւելի զօրաւոր են քան ա – տելութեան զգացումները :

ԱՑԼ ԱՌԱԿ ԼՈՒԱՐՈՒԻ

Երեքշաբթի օր ամփոփեր էինք Ս. Միութեան փոխ – վարչապետներէն Մալենքովի ճառը, որ ապսպրէզ կը կարդար արեւմտեան պետութեանց : Բանախօսը ուրիշ մեղադրանքներ ալ ուղղեց, մանաւանդ Ամերիկայի դէմ : Ըսաւ թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն «բռնութեամբ եւ պատե – րազմներով ստեղծել ամերիկեան համաշխարհա – յին կայսրութիւն մը որ իր ծաւալով պիտի գե – րազանցէ պատմութեան բոլոր աշխարհակալնե – րուն կայսրութիւնները : Անոնք կ'ուզեն ամբողջ աշխարհը վերածել ամերիկեան զաղթավայրի մը, ստրուկներու վերածել դերիչխան ժողովուրդներ : Նոր պատերազմի մը պատրաստութեան ծաղու – մը պէտք է փնտռել Մարշըլի ծրագրին մէջ : Մ. Նահանգները կ'ուզեն ամերիկացնել բոլոր երկիր – ները եւ ցամաքամասերը » :

Այս առթիւ էր որ Մալենքով Մ. Նահանգնե – րուն «խելագար ծրագիրները» նմանցուց Հիթ – լերի եւ Կէօրինկի (Գերմանիա), Թանաքայի եւ Թոժոյի (Ճափոն) «յիմարական ծրագիրներուն » : Եւ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգներուն «յարձա – կողական ծրագիրը կը զերազանցէ իրենց նա – խորդներուն՝ Գերմանիոյ եւ Ճափոնի միացեալ ծրագիրները » :

Բանախօսը սլաքներ արձակեց նաեւ Եուկո – սլաւիոյ կառավարութեան դէմ, յետոյ փառա – բանեց Ս. Միութեան կատարած նուաճումները : Այս առթիւ յիշեց Լենինի մէկ խօսքը 1923ին , — « Դրամատիրութեան եւ համայնավարութեան համաշխարհային պայքարին ելքը ի վերջոյ կա – խում ունի սա իրողութենէն թէ Ռուսիա, Հնդ – կաստան եւ Չինաստան կը կազմեն բնակչութեան վիթխարի մեծամասնութիւնը » :

Ի՞նչու պայթեցաւ Մոսկուայի հիւլէական ռումբը

Պերլինի խորհրդային շրջանի թերթերէն « Նախա էքսփրէս» կը գրէ թէ Ռուսերը հիւլէա – կան ուժ գործածեցին լեռներ պայթեցնելու եւ Սիպերիոյ երկու դետերուն ընթացքը փոխելու համար :

Գերման թերթը այս տեղեկութիւնը քաղելով ռուս ճարտարագէտ Դաւիթովէ, որ զեկուցում տուած էր Մոսկուայի մէջ, կը շարունակէ .

— « Մարդկային պատմութեան մէջ հիւ – լէական ռումբը առաջին անգամ գործածուեցաւ խաղաղասիրական նպատակներով , գործադրելու համար հսկայական ծրագիր մը,— փոխել Սիպե – րիոյ Օբ եւ Ենիսէյ դետերուն ընթացքը : Ուրալեան եւ Կովկասեան լեռներուն ժեռուտ պատուարները պայթեցան հիւլէական ուժին գործածութեամբ : Ահաւասիկ բացատրութիւն մը այն պաշտօնական յայտարարութեան մասին որ եղաւ անցեալ Սեպ – տեմբեր 25ին, Ս. Միութեան մէջ պատահած պայ – թիւնի մասին» :

Նոյն թերթին համաձայն, Պ. Դաւիթովի ծր – րագիրը կը տրամադրէ ոռոգել Կասպից ծովուն եւ Արալի ծովուն միջեւ փռուած դաշտերը, արգա – սաբեր դարձնելով 75 միլիոն արտավար հող եւ ջրային ուժ ճարելով տարեկան 82,000,000,000 – 000 քիլովաթ ժամ ելեկտրական ուժի համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՀՆՈՒՆ ԳԱՐՓԻԵՒ

ՆԱԿ, ՕՏԱՐՏԻՐ ԱՂՄԻ

ՊԱՓԼԵՏԻՆ ՍԵՒԱՆԻԱՆԻՆ

Ք.

Գարի մը կիւրեղի վրայ, Կափոյնի ար-
ձագանգներուն տակ, Ծովեզերեայ Ս. Խաչ
եկեղեցւոյ մէջ, Նոր Ժամուն մէջ, Ս. Ղա-
զարոսի վանքին մէջ, Վենետիկի Ս. Ղազա-
րոսի կղզիին վրայ, Վիեննայի Մխիթարեան
հայրերուն մօտ, Ս. Ղազարոսի մէջ, Ս. Ղա-
զարոսի վանքին մէջ, Ս. Ղազարոսի մէջ,
Ս. Ղազարոսի մէջ, Ս. Ղազարոսի մէջ, Ս.
Ղազարոսի մէջ, Ս. Ղազարոսի մէջ, Ս. Ղա-
զարոսի մէջ, Ս. Ղազարոսի մէջ, Ս. Ղազա-
րոսի մէջ, Ս. Ղազարոսի մէջ, Ս. Ղազարոսի
մէջ, Ս. Ղազարոսի

տել եւ ճանչնալ իր արժէքները: Այլապէս, թող չզարմանայ, երբ կը տեսնէ որ իր լաւագոյն ուժերը կ'օտարանան եւ կը ծառայեն ֆրանսական բեմերու, պարզապէս անոր համար որ հայ հասարակութիւնը չէ կրցած լեցնել սրահ մը:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

★

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԹԱԻՋՈՒԹԱԿԻ ԿՈՆՉԷՐԹՕՆ

Արամ Խաչատուրեան, նախապէս թաւջութահար եղած է, գործածած ըլլալով զայն Մոսկուայի «Կնեսին» երաժշտական վարժարանին մէջ: Իր առաջին երկու «սէնֆոնի»ները դաշնակի ու ջութակի fonչէրթօները, «Գայիանէ» եւ «Մասքառատ» suiteները հեղինակելէ վերջ, 1946ին գրի առած է թաւջութակի քոնչէրթօն, նուիրելով զայն թաւջութակահար«Sviatoslav Knoushevitsky»ի: Այս գործը, 1947ին Փրահայի մէջ միջազգային մրցումի մը առթիւ նուագուելէ վերջ, Ամերիկայի մէջ առաջին անգամ ըլլալով արուած է 1948 Մարտ 5ին, Պոսթըն, թաւջութակահար Edmund Kurtzի կողմէ, ընկերակցութեամբ Boston Symphony Orchestraի եւ ղեկավարութեամբ Serge Koussevitzkyի:

Ֆրանսայի մէջ ալ, Edmund Kurtzն էր որ առաջին անգամ ծանօթացուց այս ղեղեցիկ գործը, նուագելով զայն 1948 Հոկտեմբեր 15ին, Salle Gaveauի մէջ, ընկերակցութեամբ Paul Perayի կողմէ ղեկավարուած Concerts Colonneի նուագախումբին ընկերակցութեամբ: Kurtz նուագած էր այս քոնչէրթօն խոր ըմբռնումով եւ մաքուր թէքնիքով մը, օժտուած իր իսկական Stradivariusին ջինջ ձայնով: Ցաջորդ օրն իսկ Փարիզի ռատիօն ջերմագին կը գնահատէր գործին արժէքը:

Անվարան կրնանք ըսել թէ թաւջութակի երգացանկը, որ բաղդատելով կարգ մը ուրիշ գործերու հետ համեստ թիւ մը կը բաղկանայ, մեծ վաստակ մը ունեցած է այս քոնչէրթոյով, եղանակը կազմուած է հայկական thèmeերով, ու դաշնաւորուած հարուստ կերպով, դասական sonate ձեւով: Զգալի է գործին թաւջութակը ու անոր թէքնիքը լաւ ճանչցող հեղինակի մը կողմէ գրուած ըլլալը, ի հարկին արժեցնելով թէ soloի եւ թէ նուագախումբի բաժինը:

Edmund Kurtz այս տարի կրկին պիտի նուագէ այս մեծ գործը, նոյեմբեր 13ի կիրակի օրը, ցերեկէն վերջ ժամը 5.45ին, Cheteletի թատրոնին մէջ, ընկերակցութեամբ Concerts Colonneի, զոր կը ղեկավարէ Jea nFournet:

ՊԵՐՃ

Պարտապահանջը·— Տէրդ ո՞ւնն է:

Սպասուհին·— Ոչ, քիչ առաջ մեկնեցաւ:

Պարտապահանջը·— Իմ կողմէս բարեւ ըրէ եւ ըսէ որ ուրիշ անգամ երբ մեկնի, դլուխն ալ հետը տանի· որովհետեւ վեր ելած ատենս դլուխը պատուհանէն կախուած էր ...

ՄԱՄՈՒԼ

ՈՐՈ՞ՆՔ ԵՆ ՄԱՏՆԻՉՆԵՐԸ

Պէյրութի Ազդակը կը գրէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (1 Հոկտ.)·—

— «Սուտի, կեղծիքի եւ զրպարտութեանց օրկան՝ ամսկավար «Զարթօնք», որ ամէն հարցի մէջ պաշտպան կը սիրէ կանդնիլ այն տեսակէտներուն եւ երեւոյթներուն, որոնց դէմ կը պայքարի ժողովուրդը, ամէնէն ստոր զրպարտութիւնները հնարած է կրկին Դամասկոսի Հայոց եկեղեցիին մէջ պատահած դէպքերու մասին: Հոն ուր ընտրութիւններով կամ ցոյցերով ժողովը դական լայն զանգուածներու կամքը կ'արտայայտուի, այս թերթը սովորութիւն ըրած է անիրաւուած զոհի խղճալի կերպարանք ստանալ եւ փրիսեցիի նման կուրծք ծեծել: Այս անդամ սակայն ամսեղուկ իր ընթացքին մէջ բաւական առայ դացած է՝ յայանէ անուանէ մատնութիւնները ընելու եւ սուտ վկայութիւններով անմեղները ամբաստանելու համար: Սեպտ. 29ի իր թիւին մէջ անպատկառ զրպարտութեամբ կարգ մը անձերու ցանկը ներկայացուցած է, ոմանց ձեռքին մէջ արճանակ դետեղելով եւ ուրիշներու ձեռքին մէջ՝ դաշոյն:

Երբ պաշտօնաթերթ մը այս ձեւով պաշտօնական «ժուռնալ» կուտայ, դժուար չէ համոզուիլ որ իր մարդիկը, անդին, Դամասկոսի իշխանութեանց մօտ ինչ սեւ աշխատանքներու կը լծուին, որպէսզի այս կամ այն անմեղ ազդայինը զրպարտեն, իբրեւ «տորճանակով եւ դաշոյնով զինուած ոճրագործ»:

«Կուսակցութիւն» մը՝ որ իր թերթով ու հետեւորդներով պայքարի ուրիշ միջոց չունի, եթէ ոչ ղրը, անէծքը եւ մատնութիւնները: Հայ հանրային կեանքի լուսանցքին վրայ քաշկռտուող, մայր զանգուածէն կտրուած ճղճիմ փոքրամասնութիւններ, որոնք իրենց լքումին եւ ողբմտե լիութեան վրէժը կը փորձեն լուծել նման վատ աղբրանքներով:

Գայթակղած է մաքրամաքուր խիղճը ռամկավար թերթին, որ «սրբապղծութենէ» հաւատքէ եւ կրօնէ կը ճառէ: Ինչո՞ւ: Անո՞ր համար, արդեօք որ ամբողջ թեմի մը ժողովուրդը ընդվղեցաւ գործուած անարդարութեան դէմ, չուղեց են թարկուիլ բռնատիրական կարդադրութիւններու եւ դիտակցութիւնը ունեցաւ օրէնքն ու իրաւունքները պաշտպանելու:

«Զարթօնք»ներու խիղճը չատ հանդիստ մըներ սակայն, երբ երկու չաբաթ առաջ ոստիկան-նկան ջոկատներ եկեղեցիէն ներս մտան, երբ անարժան վարդապետը անարդար կոնդակ մը կարդաց զաղտնի ոստիկաններու ներկայութեան: Այդ բոլորը սրբապղծութիւն չէր՞ն: Ինչո՞ւ մեր «բարեպաշտ»ը այն ատեն բողոքի ձայն չբարձրացուց եւ անվայել չգտաւ մեր դաղութի պատմութեան մէջ աննախընթաց այս երեւոյթը: Ընդհակառակը, ուրախութենէն փառաբանանքի բացականչութիւններ արձակեց եւ մինչեւ իսկ ՇՔԱՀՈՒՄԲ անուանեց ոստիկանական այն ուժերը, որոնք Շաւարշ վարդապետը աթոռին վրայ հաստատ պահելու պաշտօնը ունէին:

... Բռնաւորներու առջեւ սարկամիտ երկիւղածութիւնը, Սերոբ անմիջապէս օգնութեան կը հասնէր եւ արիւնարբու աւազակներուն բան չէր կերցներ: Կառավարութիւնը կըզգայ անհրաժեշտ արտասովոր երեւոյթին վրայ: Ինչո՞ւ մեր «բարեպաշտ»ը այն ատեն բողոքի ձայն չբարձրացուց եւ անվայել չգտաւ մեր դաղութի պատմութեան մէջ աննախընթաց այս երեւոյթը: Ընդհակառակը, ուրախութենէն փառաբանանքի բացականչութիւններ արձակեց եւ մինչեւ իսկ ՇՔԱՀՈՒՄԲ անուանեց ոստիկանական այն ուժերը, որոնք Շաւարշ վարդապետը աթոռին վրայ հաստատ պահելու պաշտօնը ունէին:

... Բռնաւորներու առջեւ սարկամիտ երկիւղածութիւնը, Սերոբ անմիջապէս օգնութեան կը հասնէր եւ արիւնարբու աւազակներուն բան չէր կերցներ: Կառավարութիւնը կըզգայ անհրաժեշտ արտասովոր երեւոյթին վրայ: Ինչո՞ւ մեր «բարեպաշտ»ը այն ատեն բողոքի ձայն չբարձրացուց եւ անվայել չգտաւ մեր դաղութի պատմութեան մէջ աննախընթաց այս երեւոյթը: Ընդհակառակը, ուրախութենէն փառաբանանքի բացականչութիւններ արձակեց եւ մինչեւ իսկ ՇՔԱՀՈՒՄԲ անուանեց ոստիկանական այն ուժերը, որոնք Շաւարշ վարդապետը աթոռին վրայ հաստատ պահելու պաշտօնը ունէին:

... Բռնաւորներու առջեւ սարկամիտ երկիւղածութիւնը, Սերոբ անմիջապէս օգնութեան կը հասնէր եւ արիւնարբու աւազակներուն բան չէր կերցներ: Կառավարութիւնը կըզգայ անհրաժեշտ արտասովոր երեւոյթին վրայ: Ինչո՞ւ մեր «բարեպաշտ»ը այն ատեն բողոքի ձայն չբարձրացուց եւ անվայել չգտաւ մեր դաղութի պատմութեան մէջ աննախընթաց այս երեւոյթը: Ընդհակառակը, ուրախութենէն փառաբանանքի բացականչութիւններ արձակեց եւ մինչեւ իսկ ՇՔԱՀՈՒՄԲ անուանեց ոստիկանական այն ուժերը, որոնք Շաւարշ վարդապետը աթոռին վրայ հաստատ պահելու պաշտօնը ունէին:

Գաղութէ գաղութ

ՄՈՆԹԻՎԻՏԷՕԻ (Ուրուկուէյ) պետական մեծ սրահին մէջ՝ ձրիաբար տրամադրուած՝ կառավարութեան կողմէ՝ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան տօնուած է «Կոմիտաս» երգչախումբի 14րդ տարեդարձը: Նախագահած է յանուն դաղութին կեդր. վարչութեան Ներսէս Մ. վրդ. Տօլապճեան: Կոմիտաս վրդ.ի կեանքին ու դործին չուրջ խօսած է հայր Ցարութիւն Թէքէեան, ըսած է թէ «Կոմիտաս» երգչախումբին նպատակն է տարածել հայ երգն ու մշակոյթը թէ նոր սերունդի եւ թէ օտարներուն: Վարժուած է ձայնափիւռային կայան մը՝ ուրկէ ամէն կիրակի կը տարածուին տոհմիկ երգեր: Շաբաթական մէկ ժամուան համար «Կոմիտաս» երգչախումբը ամսական վարձ կը վճարէ 130 փէսօ:

Ողբացեալ ընկեր Առաքել Միքայէլեանի հիմնած «Արմենիա» երիտ. Միութեան 250 անդամ – անդամուհիները այսօր բոլորուած են «Կոմիտաս երգչախումբի» չուրջ եւ իրենց եռանդով վառ կը պահեն հայ մշակոյթի այս փոքրիկ բոյնը:

Այս դաղութի մեծագոյն ցաւն է գոյութիւնը Թրքական անթելի կայանին որ չաբաթը չորս անդամ Թրքական անբարոյ շարխիներ կը հրամցընէ դաղութին եւ «Հայաստանասիրութիւն» կը խաղայ, ինչպէս կը դրէ «Ծուսաբեր»ի թղթակիցը:

պաղութեան միայն վարժուած այս մարդիկը ամենուրեք ուղեկիցներ եւ գործակիցներ են եղած խառնակութիւն սերմանող ծանօթ ուժերուն, որոնց նպատակն էր դաղութներու հայ բեկորները լծել քաղաքական վտանդաւոր բախտախնդրու – թեան մը անիւին, քայքայել գոյութիւն ունեցող կարգն ու կազմակերպութիւնները եւ քաոսի վերածել մեր ազդ. կեանքը: «Ցառաջդիմական» այս ուխտակցութիւնը կը չարունակուի մինչեւ այսօր, եկեղեցիէն ներս թէ դուրս, կրօնական, ազդ. մշակութային եւ քաղաքական բոլոր մարդերուն մէջ:

Հակադաշնակցական ճակատը այնպիսի ձեւով մը ինկած է համայնավարական ջրպատոյտի մէջ, որ ի վիճակի չէ այլեւս անկէ դուրս գալու.: Իր խօսքը, դործը եւ դործելու մեթոտները պիտի նկատենք բոլշեւիկեան խօսքին եւ դործելակերպին հետ, յանուն յառաջդիմական ուղեկցութեան»:

Մի փնտռէք որեւէ դրական ճիդ եւ աչխատանք այս մարդոց մօտ: Անոնք ընդունակ են սակայն, Դաշնակցութիւնը «հարուածելու համար մեր բոլոր արժէքներն ու սրբութիւնները ոտքի տակ տալու, բոլշեւիկներուն հետ միասին ամբողջ Հայոց պատմութիւնը ուրանալու եւ հայկական դաղը դերեզմանելու:

Այս ամսեղուկ փարիսեցիներն էին դարձեալ, որ ներդաղթի բեմադրութեան օրերուն, իրենց լրբաճաչութիւններով հայ դաղութներու բովանդակ չահերն ու ապահովութիւնը ճղնեցան կրակի տալ»:

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Սերոբ առիւծի լեղի ունէր եւ չատ քաղցր լեզու: Ուր որ երթար ժողովուրդը իր մէկ խօսքը երկու չէր ըներ:

Բացարձակ հեղինակութիւն չահած էր Ախլաթի, Պուլանըխի եւ Բաղէշի մէջ:

Բաղէշը որ Հրեաներու ժողովածու մը նկատուած էր, Սերոբի անմիջական ազդեցութեան տակ պատկառելի ուժ մը ծնաւ:

Սերոբ Բաղէշի մէջ չատ մը սրիկայ «փոլիս»ներ սպաննեց, որոնց մէկին էր ֆէհմի էֆէնտին: Թուրքերը դիշերը դուրս չէին կրնար դալ: Բաղէշի կուսակալը սկսած էր հայ լրտեսներու միջոցաւ լուր ստանալ Սերոբի երթեւեկի եւ դործունէութեան մասին:

Բայց որպէսզի իր սիրած ժողովուրդի հանդիսը չխանգարուի եւ կարենայ ամէն վայրկեան պատրաստ ըլլալ դիւղերու օդնութեան վազելու, ձգեց տուն եւ անկողին, փոխադրուեցաւ լեռնէ լեռ, քարայրէ քարայր:

Աղբիւր – Սերոբ իր ընկերներով պահապան հրեշտակի պէս կը հսկէր Ախլաթի չրջանի դիւղերը, եւ օդնութեան կը հասնէր ամէն տեղ:

Այդ աղետալի տարիները, արիւնի եւ կրակի տարիներ, Ախլաթի 27 դիւղեր անվնաս մնացին չնորհիւ Սերոբի խումբին:

Ամէն անգամ որ Քիւրտեր աւարէ կուտային Հայոց դիւղերը, Սերոբ անմիջապէս օդնութեան կը հասնէր եւ արիւնարբու աւազակներուն բան չէր կերցներ: Կառավարութիւնը կըզգայ անհրաժեշտ արտասովոր երեւոյթին վրայ: Քսան – երեսուն անուանի Քիւրտեր մէկ երկու Հայերէ կը պարտուէին եւ ձեռնունայն ետ կուդային: Իսկ Հայերը կ'օրհնէին Սերոբի անունը, եւ հրաշագործ սուրբի մը պէս կը պաչէին զայն: Այդ օրէն իր անունը կնքեցին Աղբիւր, որ ժողովուրդի մէջ առասպելական դիւցազնի մը մեծութիւն առաւ: Ամէն հասակէ եւ սեռէ, թշնամիներ նոյն իսկ կ'ուղէին անդամ մը տեսնել այդ մարդը, որուն խօսքերը պատգամի նուիրականութիւնն ունէին ազատութեան ծարաւի հայ ժողովուրդին մէջ:

Հայ չինականը եղած էր դերի, հրու հալատակ ղինք հարստահարող եւ ջարդող Թուրքին եւրիւրտին, վիզը ծռած հաւատարմօրէն կը կատարէր բոլոր տրուած հրամանները: Երբ թշնամին մէկ երեսէ կ'ապտակէ, միւսն ալ դարձուր», այս նշանախօսքը ընդունուած էր իբրեւ կանոն: Ճակատադիրը:

Եթէ չբլլար Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, որ ծընունդ առած էր հայ ժողովուրդի տառապանքէն եւ հալածանքներէն, եթէ ան չունենար «մահ կամ ազատութիւն» նշանաբանը, թերեւս հայ ժողովուրդը դեռ երկար ժամանակ իր ազատութեան մասին չմտածէր:

Բայց չնորհիւ Հ.Ց.Դ. Դաշնակցութեան գանատեսներուն, չուտով ծիլ կուտար ամէն տեղ ազատութեան ու ըմբոստութեան ոդին:

Եւ այդ ծիլերու հսկան, Աղբիւր Սերոբ տընկուեցաւ թշնամիներուն առջեւ, իր հայրենի դաւառին մէջ:

Մեր այս անզուդական հերոսը իր օրինակելի հայրենասիրութեամբ ու քաջութեամբ հայ ազգի ազատութեան համար սպաս դրաւ իր ինչքը, ուժն եւ կեանքը: Անոր օրինակով հազարաւոր Ֆէտայիներ ամէն տեղ ըմբոստութեան դրօշը վեր բունած՝ նետուեցան պայքարի մէջ, ուրախ զը – ուարթ, առանց տրտունջի: Հայրենի լեռներ ու քարայրներ անոնց օթեւան եւ չոր քարերը անկողին եղան:

Անդադար անոնք ամէն կողմ ազատութիւն եւ ըմբոստութիւն քարոզեցին, եւ հայ չինականի մտքի մէջ մտցուցին ինքնապաչտպանութեան բնազդը: Ով դէնք չունէր՝ դէնք առնել տուին, ով դէնք ունէր՝ գործածել սորվեցուցին:

Աղբիւր – Սերոբ իր ռազմիկի անզուդական տաղանդին հետ ունէր նաեւ կազմակերպողի ձիրքը եւ ընդունակութիւնը: Ոչ միայն մարտական խումբեր կազմակերպեց, դինուորական կարգապահութեամբ եւ հնազանդութեամբ, այլեւ փոքր ձեց տեսակ մը ինքնավարութիւն հաստատել իր շրջանին մէջ:

Ախլաթի ամէն մէկ դիւղին մէջ հայրենասէր ձեռնհաս անձերէ կազմուած մարմիններ ստեղծեց, որոնք իրաւունք ունէին բոլոր յարաբերական կամ քաղաքային գործերը կատարելու, դատեր եւ վճիռներ արձակելու, փոխանակ Թուրքի տնաքանդ միջամտութեան եւ դատարան դիմելու:

ԱՐՄԵՆԱԿ ՑԱԿՈԲԵԱՆ

Այս ծրագրին դործադրութեան չնորհիւ, «բոլո – րովին պիտի փոխուի տարածութիւն մը որ ծը – բանասյի չափ է, եւ քանի մը տարիէն Քարա Քու– մի անապատը եւ Սիպերիոյ դաշտերը պիտի վե – րածուին ծաղկաւէտ պարտէզներու եւ հովիտնե – րու, ապացուցանելով թէ ինչեր կրնայ ընել խա– դաղասէր ժողովուրդ մը հիւլէական ուժին չնոր– հիւ »:

Ափրիկեի գաղթավայրերը եւ Մոսկուա

ՄԱԿի քաղաքական յանձնաժողովի Բ. օր – ուան նիստին մէջ, Ա. Միւթթեան պատուիրակը, պ. Համազասպ Ցարուխիւնեան յայտարարեց թէ Իտալիոյ ափրիկեան դաղթավայրերուն վերա – բերեալ ծրագիրը ներչնչուած է Պեւեւնի եւ Սֆոր– ցայի դաղտնի համաձայնութենէն: «Այդ ծրա – դիրը մերժուեցաւ ընդհ. ժողովին կողմէ: Նոր ծրագիրը, որ կը յանձնարարուի մեծամասնու – թիւն մը կազմէ, կը ներկայացնէ համաձայնու – թիւն մը դաղթային պետութիւններէն, իրենց մէջեւ բաժնելու համար այդ երկրամասերը: Ներ– կայ ծրագիրը չատ մը տեսակէտներով կը տար – բերի նախորդէն, բայց դլխաւոր տարբը, Լի – բիոյ անդամատումը կը մնայ: Ա. Միւթթիւնը ան– խախտ պահելով իր առաջարկը, կը պահանջէ ան– միջապէս անկախութիւն տալ Լիբիոյ, մինչեւ ե – րեք տարի քաշել բոլոր օտար դինուորները եւ քան– դել դինուորական հաստատութիւնները: Կը պա– հանջէ նաեւ անկախութիւն տալ Էրիթրէայի եւ Սոմալիներու երկրին, հինդ տարիէն, մինչեւ այդ Ազդաժողովին խնամակալութեան տակ դնելով դանոնք »:

Պ. Ցարուխիւնեան կրկին եւ կրկին տարա – տանելով Անդլիան եւ Ֆրանսան, ըսաւ թէ առա– ջինը կ'ուղէ ճղճղել Լիբիոյ անկախութիւնը, զօ– րացնելու համար իր դինուորական եւ տնտեսա – կան դիրքը: « Պաղեստինէն քչուելէ վերջ, Մեծն Բրիտանիա կ'ուղէ տեղաւորուիլ Լիբիոյ մէջ եւ խորխոս մը հաստատել Միջերկրականի ափերուն վրայ: Միեւնոյն ատեն ան դինուորական օդակա– յան մը դրած է Մ. Նահանդներուն տրամադրու – թեան տակ, ափրիկեան Տրիպոլսոյ մէջ»:

★ Երկուշաբթի օր թշնամական ցոյցեր կա – տարուեցան Անդլիոյ դէմ, ափրիկեան Տրիպոլսոյ մէջ: Արաբները փակեցին իրենց խանութները: Միւֆթիին միջամտելով ցրուեց բազմութիւնները:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

30.000 ՀՐԵԱՆՆԵՐ ԵՒՄՂԿՆ Իսրայէլ փոխա – դրուեցան օդանաւերով, որոնք կը բանէին օրա – կան 5 —6 հատ: Ուրիշ 20 հազար հոդի եւս պիտի փոխադրուէին: Այս Հրեաները ԵՒմղկն հատատա – ուած էին 3500 տարի առաջ: Եթէ ցամաքի ճամ– բով փոխադրուէին, հազիւ երկու ամիսէն պիտի հասնէին, լեռները եւ անապատները կարելով:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ համայնավարները որոշեցին դը– բասեղան մը եւ ուրիշ կարասիներ նուիրել Սթա– լինի, ծննդեան 70րդ տարեդարձին առթիւ: Կա– ռավարական պաշտօնեայ մը դիտել կուտայ թէ « Ռուսերը այնքան կարասիներ առին տարին որ բաւական է կահաւորելու Մոսկուայի բոլոր դրա– սենեակները »:

ԱՆԳԼԻՈՑ հիւլէական ուժի դիտնականներէն պրոֆ. Պէրնըլ պաշտօնանկ եղաւ Բրիտանական Ընկերակցութենէն: Դիտնականը վերջերս ճառ մը խօսելով Մոսկուայի մէջ, ըսած էր թէ արեւմտ – եան դիտութիւնը կը ծառայէ ռազմական նպա – տակներու: Պաշտօնանկութենէն վերջ նամակ մը ուղղելով Ընկերակցութեան, կը յայտարարէ թէ տրուած որոշումը ծանրապէս պիտի վնասէ հաս– տատութեան վարկին: « Իմ ճառիս իմաստը այն էր թէ Ամերիկայի եւ Անդլիոյ մէջ դիտութեան քաղաքական եւ տնտեսական ուղղութիւնը պատե– րազմի կ'առաջնորդէ»:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ գործադուլ յայտարարեցին նաւահանգիստի բանուորները, 24 ժամուան հա – մար: Խլրտումները կը չարունակուին ուրիշ քա – ղաքներու մէջ:

ՄԱՌԵՇԱԼ ՄԱՆՇԹԱՑՆի դատավարութիւնը վերսկսաւ Բ. օր, այս անդամ դռնփակ: Դուռ – ները եւ պատուհանները ամուր փակուած են, քարտուղարներն ալ դաղտնապահութեան երդում ըրած են:

ՓԱՐԻԶի Հ. Մ. Մ.ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խում – բերը կը մրցին Fencherolles խումբերուն դէմ, կիրակի 13 նոյեմբեր ժամը 13.15 պահեստին, ժա– մը 15 Ա. Stade Municipale Ave. Jean Bouin, Իսի լէ Մուլինօ: Նոյն օրը մեր կրասերները cadet կը մր– ցին Troissyի դէմ ժամը 15ին: Troissyի դաշտին վրայ:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չաբաթ 19 նոյեմ – բերին ժամը 9ին Սինէմա Ալդազարի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ:

Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթակոմի – տէները եւ խումբերը ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնա – ճիւղերով:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՁԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա. ՔԷՈ– ՍԷԵԱՆ: Ֆրանս. ընկերակավարականներու կողմէ պիտի խօսին CASTON DEFFER, FRANÇOIS LEEHN-HADT եւ JOSEPH FERAUD:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Պիտի նուագեն դաղութիս սիրուած ջութակա – հար Պ. Լ. Ղեւոնդեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն– դի Սիամանթօ խումբի նուագախումբը:

Պիտի երդէ Սէնթ Անի երդչախումբը՝ ղեկա– վարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի:

Պիտի արտասանեն Օր. Սագաեան, Դերասան Մուրթաֆեան եւ Քէնաիրեան: Պիտի ներկայա – ցնեն նաեւ կենդանի պատկեր մը Ա. Ահարոնեանի «Ուխտաւորը»էն:

Հայկական պար, Ն.Ս. Ռոստոմ խումբի կողմէ:

Սրահէն ներս ուժէ բան ծախելը արդիլուած է:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին:

★

Ս. ԷՓԻԷՆի ՄԷՋ

13 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3.30էն մինչեւ կէս գիշեր, 16 rue J. B. Davidի հան– րապետականներու սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, կը ներկա– յացուի Ա. Ահարոնեանի «ԱՐԻՒՆՈՑ ԹԹԽՄՈՐԸ», նաեւ զաւեշտ մը, «Ա.Ղ.Ա. ՆԱԶԱՐ»: Արտասանու – թիւն, խմբերդ, մեներդ:

Ճոխ պիւֆէ, դեղարուեստական բաժնէն վերջ ուրախ մթնոլորտ, կերուխում եւ պար:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԼԱ. ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

« Ալժակ » խումբի կողմէ եւ մասնակցու – թեամբ « Հրայր » Նոր Սերունդի:

Այս կիրակի ժամը 14.30ին, Salle de Mutualité սրահը: Գեղարուեստական բաժնին կը մաս – նակցի Նոր Սերունդը:

CONCERTS LAMOUREUX

ՐԱՖՖՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Եւրոպական ճոխ յայտագրով.— Պէթհովընի, Լիսթ եւ պարսիկ երաժշտագէտ ՀՈՍԼԷՐԻՆ:

10 Նոյեմբեր ժամը 21ին Salle Gaveau. Գինե– րը՝ 100էն 600 ֆրանք:

ՀՈԴԵՀԱՆԴԻՍ.— Տէր եւ Տիկին Փարմաք կը ծանուցանեն թէ յառաջիկայ կիրակի 13 նոյեմբե– րին Փարիզի Հայոց Ժան Կուժոնի եկեղեցիին մէջ, հոգեհանդիստ պիտի կատարուի ՓԱՐՄԱՔԻԶԷ – ԵԱՆ ԵՒ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ զերդաստանի ննջեցեալնե – րուն հոդւոյն: Կը հրաւիրուին աղդականները եւ բարեկամները:

ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Արժ. Տէր Բարդէն քհյ. Աբելանեանի քահա– նայագործութեան առաջին տարեդարձին առի – թով, այս կիրակի, Սէն Լուի Կոան փէն (Մար – սէյլ) Ս. Գէորդ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ – հոգեհանդիստ, ի յիշատակ իր կնքահօր, Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՈՒՃԱՏ – ԵԱՆի եւ եղբայրք Առաքելեաններու հանդուց – եալներու հոդւոյն:

Կը հրաւիրուին աղդականներ ու բարեկամ – ներ եւ անոնց յիշատակը յարգող Մարսէյլի հայ դաղութը: Սոյն հանդիսաւոր օրուան առիթով եկեղեցական արարողութիւնները կը դեկավարէ եպաժիշտ Պ. Հ. Համբարձումեան մասնակցու – թեամբ Սէնթ Անի «Սիփան» երդչախումբին եւ Սէն Լուի դպրաց դասուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Ա.հա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինդ – շաբթի ժամը 9ին, 19a rue Caumartin: Կը խօսի ըն– կեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ 1920ի Մայիսեան դէպքերը: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԼԻՈՆ.— Հ.Ց.Դ. Լիոնի Վարանդեան կո – միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին, դպ– րոցին սրահը, 73 rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օ– րակարդ: (Շար. նախորդ ժողովի):

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉի Անկիւնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, Café des Sportsի մէջ, կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճշդապահ ըլ– լալ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներ– կայացուիչը:

ՄԱՐՍԷՑԼ – ՍԷՆ ԼՈՒ.— Հ.Ց.Դ. Ակնունի ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովո– րական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Ց.Դ. Անիէս Պուա Քոլոմպի « Արամ » ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծա– նօթ սրճարանը:

ԼԻՈՆ.— Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի մասնա – ճիւղը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները եւ համա – կիրներ դասախօսութեան մը, այս հինդչաբթի, ժամը 20.30ին, 73 rue Rabelais: Պիտի խօսի Պ. Կ. ԽՐԱՑԵԱՆ:

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Մարսէյլի Ահարոնեան ակումբին մէջ այս հինդչաբթի երեկոյ ժամը 9ին: Կը դասախօսէ ըն– կեր ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ կապոյտ Խաչի անդամուհի – ները:

ԱՑՍ ՇԱԲԱԹ ՕՐԸ, Նոյեմբեր 12, ժամը 5ին, Սիթէ Իւնիվէրսիթէտի Հայ Ուսանողական Տան մէջ (57 Bld. Jourdan), Պ. ՉՈՊԱՆԵԱՆ պիտի կա– տարէ իր չորրորդ ու վերջին դասախօսութիւնը միջնադարեան մեծ բանաստեղծ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ ԵՐԶՆԿԱՑիի մասին: Մուտքը ազատ է:

ՄԱՀԱՁԱԴ

Ողբացեալ Պ. ՏԷՕՎԼԷԹ ԳԷՈՐԳԵԱՆի յու– դարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր հինգ– շաբթի առտու ժամը 10.45ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիի:

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Կը հրաւիրուին ողբացեալ մասնաւորականին յիշատակը յարդողները:

Թաղումը Thiaisի դերեզմանատունը:

ՓԱՐԻԶԱԲՆԱԿ ԶԷՅԹՈՒՆՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ

ՆՈՒՐԸ ՏԱՄԻ ՄԷՋ ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիր Մխիթար Աբբահօր մահուան երկու – հարիւրամեակին: Հանդիսաւոր եւ ձայնաւոր պա– տարագը տեղի պիտի ունենայ Նուրը Տամի Մայր եկեղեցիին մէջ այս կիրակի ժամը ճիշդ 9.30ին, նախագահութեամբ Արհիապատիւ Պատար Աբգ.ի:

Պատարագը պիտի մատուցանէ Գերապայծառ Տէր Հ. Սրապիոն վրդ. Ուլուհոճեան, ընդհ. Աբ– բահայր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանու – թեան. հանդիսադրութեամբ Պահապանեան Ե – պիսկոպոսի:

Փախու ի

Շավիլի մէջ, մեծ եւ դեղեցիկ բնակարան մը, անմիջական մեկնումի պատճառաւ: Երկու յարկ 8 սենեակներով, ընդարձակ պարտէդ, մեծ հաւ– նոց, կարաժ, լուացարան, լոդարան եւ արեւել – եան բաղնիք, թէլէֆոն, կաղ, ջուր, էլեկտրակա– նութիւն, Փարիզի հետ հաղորդակցութեան մեծ դիւրութիւն:

Դիմել 7 Ave. Talemon, Pont de Sèvresէն օթօպուս Point de Chavilleի կայարանին քովը:

Կ'ուզուի

Tricotի համար Façonnier, ժորժ 10ը մեքենայի վրայ: Դիմել Guydami, 41 rue du Caire, Paris (2), métro Sentier:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինը 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 11 Novembre 1949 Ուրբաթ 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5997–Նոր շրջան թիւ 1408

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱ՛Ղ ՈՒԾ ՄՆԱՑՈՂԻՆ...

Քիչ անդին պիտի կարդաք հարցարան մը՝ ամերիկահայ նոր սերունդին դաստիարակութեան մասին: Հիմնական հարց մը, որ տարիներով զրաղեցուցած է «Յառաջ»ը, ինչպէս ուրիշ թեր-թեր :

Թէեւ ուղղուած՝ ամերիկահայ զաղութին, մեր պաշտօնակիցին հարցարանը նոյնութեամբ կը պատշաճի նաեւ մեր միջավայրին:

Ուրեմն, ո՛վ որ կը կարծէ թէ կրնայ օգտա-կար ըլլալ զործնական թելադրութիւններով, ի-րաւունք չունի վարանելու: Կրնայ զրի առնել եւ զրկել «Յառաջ»ի :

Կը կարծենք թէ զուր չանցան առաջին 25 տարիները, եւ բաւական փորձառութիւն ստացած ենք, այս ճակատին վրայ եւս:

Այնպէս որ, կրնաք ուղղակի հարցին քննու-թեան ձեռնարկել: Առանց կողմնակի խորհրդա-ծութեանց մէջ խորասուզուելու կամ Զրհեղեղէն սկսելու :

Մենք տակաւին առիթ պիտի ունենանք ար-ծարծելու այս կենսական խնդիրը: Միեւնոյն ա-տեն ամփոփելով Ամերիկայի մէջ յայտնուած կարծիքները :

Այսօր կ'ուզէինք անդամ մը եւս յիշեցնել կարգ մը տարրական դիտելիքներ, որոնք չուտ կը մոռցուին, դժբախտաբար :

Առաջին,— Ո՛վ որ կը յաջողի տասը տղայ կամ աղջիկ փրկել, հայերէն սորվեցնելով եւ հայկական կեանքին կապելով զանոնք, հայրենա-սիրական գործ մը կատարած կ'ըլլայ :

Երկրորդ·— Ո՛վ որ փոխանակ ամբաստանե-լու հայկական այս կամ այն հանգոյցը, կը ձգէ որ քակուի անհոգութեամբ, ծուլութեամբ կամ իմաստակութեամբ, քրէական յանցանք մը զոր-ծած կ'ըլլայ :

Ամէնէն առաջ՝ ինքն իրեն դէմ: Առաու մը իր իսկ զաւակները պիտի զանէ իրեն դէմ: Եւ երբ զղջայ, ուրիշ բան պիտի չկրնայ ընել եթէ ոչ դլուխը պատին զարնել :

Երրորդ·— Ո՛վ որ, երիտասարդ կամ պա-տանի , ոչ իր մայրենի լեզուն, պատմութիւնը , աշխարհագրութիւնը եւ դրականութիւնը կը սոր-վի, ոչ ալ ազգային կեանքով կը խանդավառուի, միանգամ ընդ միշտ կորսուած է ե՛ւ ինքն իրեն ե՛ւ հայութեան համար: Հոգ չէ թէ բարձր դիրքերու հասած ըլլայ:

Իսկ անոնք որ բաւական պաշար ամբարելէ վերջ կէս ճամբան կը մնան, ի վերջոյ չարաչար պիտի զղջան: Մանաւանդ եթէ որոշ արժանիքներ ունին եւ պատրաստ են հանրային ծառայութեան նուիրուելու: Կորսուած ժամանակը ետ չի դար:

Չորրորդ·— Ո՛վ որ ի վիճակի է բան մը սոր-վեցնելու խումբի մը կամ բազմութեան մը եւ կը խուսափի այդ պարտականութենէն, պիտի հա-մարուի դաւաճան :

Անշուշտ չատ աւելի ծանր մեղք մը զործած կ'ըլլան անոնք որ տեղի կուտան խուսափումի, անտեսելով իրական արժանիքները: Դպրոցը չփո-թելով փերեզակի խանութի մը հետ: Իբրեւ թա-ղական, հոգաբարձու կամ տնօրէն :

Այս տարրական դիտելիքները առաւելագոյն օգուտը կ'ունենան, երբ ամէնքս ալ ըմբռնենք թէ՝ մե՛ր ձեռքն է փրկել կամ կորսնցնել :

Փրկել կարելին, կազմակերպելով, աշխատե-լով: Բարոյական եւ նիւթական միջոցներ տրա-մադրելով սիրայօժար: Անսասան վստահու-թեամբ եւ վճռականութեամբ :

Տարրական պահանջ մըն է այս ինչպէս նոր սերունդին, նոյնպէս տարագիր բազմութեանց փրկութեան համար:

Կարելի չէ ոչ երիտասարդութիւն, ոչ ալ ուժ համրանք փրկել բազկատարած աղօթելով , անի-ծելով կամ հեռաւոր սուրբերու ապաւինելով : Եւ կամ բազմոցին անկիւնը կծկուելով եւ խմա-ւութեան դոհարներ թափելով :

Ծրագրեալ աշխատանք եւ հաւատք : Ամէն տեղ եւ բոլոր տրամադրելի միջոցներով :

Բազմաթիւ պատեհութիւններ կան այսօր, եւ տրամադրելի, պիտանի ուժեր :

Հարկ է չրջան լրացնել եւ չրջանաւարտներ հասցնել:

Քանի մը տարի վերջը կրնաք բոլորովին բա-ցը մնալ :

Շ.

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

« Հայրենիք » հետեւեալ հարցարանը ուղղած է իր ընթերցողներուն: Խնդիրը կը շահագրգռէ նաեւ մեր շրջանը եւ պիտի զբաղինք·—

Ամէնուն յայտնի է ամերիկահայ նոր սե-րունդի հայեցի կրթութեան եւ դաստիարակու-թեան դործի ներկայ տխուր վիճակը: Ամէնքը դժգոհ են ու կը դանդատին: Ամէնքը կը խօսին անոր բարելաւման մասին, բայց ցաւալի իրակա-նութիւնն այն է, որ դործնական աշխատանք չատ քիչ կը կատարուի այդ ուղղութեամբ :

Խմբագրութիւնս անդամ մը եւս կ'ուզէ այդ հարցը ենթարկել հրապարակային քննութեան՝ յուսալով, որ ամերիկահայ կրթական դործով մտահոգուած իրաղեկ եւ ձեռնհաս անձեր կը բե-րեն իրենց մասնակցութիւնը այդ քննութեան :

Մտորեւ կուտանք ցանկ մը հարցումներու , որոնք, կը խորհինք թէ, կ'ընդդրկեն ամերիկա-հայ կրթական դործի բոլոր կողմերը: Կը խնդրենք կրթական դործի համոզիչ եւ փորձառութիւն ունեցող անձերէն պատասխանել այդ հարցում-ներուն, ըստ կարելւոյն, ամփոփ եւ դործնական դետնի վրայ: Անշուշտ, հարցումներէն դուրս ալ կարելի է դործնական դիտողութիւններ եւ առա-ջարկներ ընել :

Պատասխանները հետզհետէ պիտի հրատա-րակուին «Հայրենիք»ի մէջ: Խմբագրութիւնս ի-րեն կը վերապահէ վերջնական եղրակացութիւն-ներ հանելը :

Հարցի քննութիւնը պիտի փակուի Նոյեմբեր 20 — 25ին:

1.— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը ամերիկահայ կր-թական դործի մասին ընդհանրապէս: Ձիշդ կը դտնէ՞ք տարածուած այն կարծիքը, թէ որեւէ հնար չկայ ամերիկահայ նոր սերունդը հայ պա-հելու եւ պէտք է զայն ձգել իր բախտին, թէ՞ հակառակը կը խորհիք: Եւ ինչո՞ւ այդպէս կը խորհիք :

2.— Եթէ կը խորհիք թէ՝ ամերիկահայ նոր սերունդը կարելի է հայ պահել, որո՞նք են, ձեր կարծիքով, այն միջոցները, որոնցմով կարելի է հասնիլ այդ նպատակին:

3.— Եթէ կը խորհիք թէ՝ կրթական դործն է դլխաւոր աղդակը հայապահպանման, կը կար-ծէ՞ք թէ մինչեւ այժմ այդ ուղղութեամբ կատար-ուած աշխատանքը եղած է բաւարար :

4.— Եթէ կը կարծէք թէ բաւարար չէ, ի՞նչն է ատոր պատճառը :

5.— Ի՞նչ միջոցներ եւ դործի կազմակեր-պութեան ի՞նչ ձեւ կ'առաջարկէք ամերիկահայ նոր սերունդի հայեցի կրթութեան եւ դաստիա-րակութեան դործը աւելի բանաւոր եւ աւելի ար-դիւնաւէտ հիմերու վրայ դնելու համար :

6.— Դործի կազմակերպման համար ո՞ր չա-փով կրնան օգտակար ըլլալ հայ քաղաքական կազմակերպութիւնները, Հայ Օգնութեան Միու-թիւնը, Հայրենակցական Միութիւնները եւ Հայ. Եկեղեցին :

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Գչ· օր երկու պարսիկ զինուորներ սպաննուեցան եւ ուրիշներ վիրաւորուեցան, իբրեւ հետեւանք ռուս զինուոր-ներու կատարած յարձակման: Զրոյց կը չրջի թէ երեք Ռուսեր ալ սպաննուած են: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ռուսերը չաբաթ օր պարսկական հող մտնելով պահչէ Սաբայէն , (կասպից ծովու հիւսիսակողմը) , յարձակեր են պահականոցին վրայ: Պարսիկները պատասխաններ են եւ կռիւը տեւեր է եօթը ժամ: Երկու կողմերն ալ օդնական զօրք փոխադրեր են: Ցետոյ Ռուսերը յանկարծ քաշուեր են: Պարսիկները կ'ըսեն թէ մէկ չաբթուան ընթացքին այս երկրորդ անդամն է որ Ռուսերը կը բռնաբարեն իրենց սահմանա-դլուխը :

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարու-թիւնը վճարեց 17 տարուան պայմանագրին վեր-ջին դումարը, բոլորովին տէր դառնալով հարա-ւային երկաթուղիներուն որոնք ֆրանսական սե-փականութիւն էին:

ՁԵԽՈՍԿՈՎԱՔԻԱՆ կառավարութիւնը ազատ արձա-կեց Փրակայի ամերիկեան դեսպանատան պաշ-տօնեաներէն մէկը, Մերին, որ բանտարկուած էր երկու չաբաթէ ի վեր, իբրեւ լրտես :

Երեք նախարարներու ժողովը Փարիզի մէջ

Մ· Նահանդներու արտաքին նախարարին ժա-մանումէն անմիջապէս վերջ, սկսան խորհրդակ-ցութիւնները Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարներուն հետ :

Հրատարակուած տեղեկութիւնները անդամ մը եւս կը հաստատեն թէ օրակարդի գլխաւոր խըն-դիրն է դերմանական հարցը: Մասնաւորապէս կը քննուի դործարաններու քանդումը դադրեցնե-լու ծրագիրը: Ֆրանսան ալ տրամադիր կ'երեւայ ընդունելու այս ծրագիրը, եթէ հաստատ երաշ-խաւորութիւններ տրուին ապահովութեան մա-սին: Այս հարցին կարգադրութենէն կախում ու-նի Գերմանիոյ ընդունելութիւնը Եւրոպայի խոր-հուրդին մէջ :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը պարզեց իր տեսակէտները նախարարական խորհուրդին առ-ջեւ: Ազգ· ժողովն է որ վերջնական որոշում պի-տի տայ այս մասին, հաւանաբար Նոյ· 22ին:

Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագիրն ալ կը քննուի, վերջ տալու համար պատերազմական վի-ճակին, դոնէ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ : Այդ պարագային ամէն յոյս կորսուած պիտի ըլլայ լիզու դտնելու համար Մ· Միութեան հետ՝ արե-ւելեան Գերմանիոյ մասին: Փարիզի մէջ կ'ուա-ջարկեն ոչ թէ բոլորովին վերջ տալ պատերազ-մական վիճակին, այլ բարեփոխել զայն, արտօ-նելով որ արեւմտեան Գերմանիան առեւտրական եւ հիւպատոսական ներկայացուցիչներ ղրկէ, բայց ոչ դեսպաններ: Ռուսերը արդէն դեսպան-ներ փոխանակած են արեւելեան Գերմանիոյ հետ:

Քաղաքական չրջանակներու մէջ կը հաւա-տեն թէ Ֆրանսայի հանրային կարծիքը այսօր չատ աւելի նպաստաւոր է Գերմանիոյ հանդէպ, չնորհիւ վարչապետ Ատընաուըրի հաշտարար հա-ւատամքներուն:

Օրակարդին վրայ կը դտնուի ուրիշ կարեւոր խնդիր մը,— հրաժարիլ զերմանական հատու-ցումներէն :

Պ· Եչէսըն Փարիզ եկած է 11 խորհրդական-ներով եւ պիտի քննէ նաեւ Մարշըլի ծրագիրը : Անշուշտ Ատլանտեանի դաշինքին դործադրու-թեան մասին ալ պիտի խօսին :

★ *Տեղական թերթերը նոր տեղեկութիւններ կը հրատարակեն Միջերկրականեան դաշինքի մը մասին, որուն ջերմապէս փափաք է Իտալիա : Ա-ռ այժմ որոշուած է Փարիզը դարձնել կեդրոն հարաւային Եւրոպայի եւ արեւմտեան Միջերկ-րականի պաշտպանութեան: Միեւնոյն տեն տե-ւական մարմին մը պիտի հաստատուի Իտալիոյ մէջ: Այս որոշումը մամուլին հաղորդուեցաւ պաշտօնապէս :*

Ծանր տեղադրանք մը Անգլիոյ դէմ

Պ· Սփաք, Պելժիոյ նախորդ վարչապետը, որ նախագահն է Միացեալ Եւրոպայի խորհրդարա-նին, փարիզ զալով, ծանր մեղադրանքներ ուղ-ղեց Անգլիոյ արտաքին նախարար Պեւինի եւ միւս 11 արտաքին նախարարներուն դէմ: Բացի ի բաց ըսաւ թէ բոլորն ալ կը ջլատեն Եւրոպայի խոր-հրդարանին աշխատանքը եւ զանազան յանձնա-խումբերու դործերը : Իր կարծիքով, մասնաւո-րապէս կարեւոր է անտեսական յանձնաժողովը · մանաւանդ որ խորհրդարանի առաջին դումարու-մէն ի վեր դրամներու արժեզրկումներ տեղի ու-նեցան եւ նոր որոշումներ տրուեցան Մարշըլի ծրագրի մասին:

Պ· Սփաք այցելելով Ֆրանսայի արտաքին նախարարին, բացատրութիւններ խնդրեց նախա-բարներու բռնած դիրքին առթիւ :

Հիմակ ալ «ջղատպան կազ»

Անգլիոյ ներքին դործերու նախարարութիւնը ազդարարութիւն մը ուղղեց ժողովուրդին, բա-ցատրելով թէ «ջղատպան կազ» ալ կրնայ դոր-ծածուիլ նոր պատերազմի մը պարագային :

Այս կազը հեղուկ վիճակի մէջ կրնայ թա-փանցել թէ հագուստին եւ թէ մորթին եւ մարդ մը սպաննել, եթէ նոյնիսկ կազարդել դիմակ դրած ըլլայ :

Ազդարարութիւնը ամփոփուած է մասնաւոր դրքոյկի մը մէջ որ կը պարզէ քիմիական պատե-րազմին վտանգները: Նոր կազը չգէի մը կ'արձա-կէ որ դրեթէ հոտ չունի: Ոչ զրդռութիւն կը պատճառէ, ոչ ալ բշտիկներ կը հանէ: Առաջին ախտանշանը կ'երեւայ երբ տեսողութիւնը կը սկսի աղօտանալ եւ զոհը չի կրնար կեդրոնացնել աչքերը: Ցետոյ քիթը կը վազէ եւ կուրծքը կը պղտնայ: Եթէ զոհը մեծ քանակութեամբ կազ չնչած է, անդամները ջղաձգութեան կը մատ-նուին եւ կրնայ մեռնիլ: Մահացու չղաձգութիւն-ները կրնան սկսիլ հինդ վայրկեանէն կամ հինդ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒԽՏ

Ամէն տարի, Հոկտեմբերի մէջ օր մը, Դաշնակցութիւնը կը խօսի ու կը մտածէ իր մասին: Մնացած բոլոր օրերուն՝ ամէն Դաշնակցական պարտաւոր է խօսիլ, մտածել ու գործել իր ժողովուրդին համար:

Խօսիլ ու գործել մեր մասին՝ իրաւունք մը չէ, այլ պարտականութիւն մը: Իրաւունքներ չկան արդէն մեր կուսակցութեան մէջ. կան մի՛այն պարտականութիւններ: Ու եթէ տարուան մէջ օր մը կը խօսինք եւ կը մտածենք մեր մասին. կ'ընենք ատիկա ոչ թէ փառատենչիկ նկատումներէ մղուած, այլ պարզապէս մեր կորած ճամբան քննելու, մեր բարոյական «հաշուեկշիռը» պատրաստելու եւ տեղեակ ըլլալու համար մեր չահ ու պէտքին:

Դաշնակցութիւնը խիստ է ու դաժան նախ ինք իրեն, ապա նաեւ ուրիշներուն հանդէպ: Ցաւիտենական դժգոհն է ու յաւիտենական պարտապահանջը: Կը հաւատայ, թէ իրենք իրենցմէ դոհ եւ ուրիշներէն միայն դժգոհ անձերը, ինչպէսկազմակերպութիւնները, ոչ միայն չեն յառաջդիմեր, այլեւ ետ կ'երթան: Կը դիտակցի, որ անտես ուած ու ոտնահարուած են իր ժողովուրդին իրաւունքները եւ աննահանջ յամառութեամբ կը պահանջէ զանոնք, կ'ուզէ տէր կանգնիլ անոնց:

Իր քաղաքական ու յեղափոխական փորձառութեամբ՝ Դաշնակցութիւնը դիտէ, ըմբռնած է, որ իրաւունքները՝ ինչպէս ազատութիւնը՝ չեն տրուիր, կ'առնուին: Դիտէ, ըմբռնած է նաեւ, որ առնելու համար բաւական չէ «անարիւն յեղափոխութիւնը»:

... Տառապանքները հոգեկան մարզանքներ են, որոնք կը վարժեցնեն ժողովուրդները տոկալու եւ դիւրութեամբ անձնատուր չըլլալու: Ձին ուրը ամէն գրկանքի ու ամէն չարչարանքի կը դիմանայ արիաբար, վասնզի ընտելացած է անոնց խաղաղութեան տարիներուն: Ռազմափորձերը, իրրեւ անարիւն պատերազմ, մարզած են դինք այդ բազմաչարչար կեանքին համար: Մեր տառապանքները, մեզի հանդիպ ի դործ դրուած բռնութիւնները ու հալածանքները տեսակ մը «ռազմափորձեր» եղան մեզի համար: Ու հիմա մենք կը չարունակենք դիմանալ ամէն նոր չարչարանքի, ամէն նոր գրկանքի, ամէն նոր խաչելութեան, ո՛րոնք աւելի շատ կը ծառայեն մեր կամքը զօրացնելու, քան թէ տկարացնելու զայն:

Դաշնակցութիւնը հոգեկան այս մարզանքով կ'ուզէ զօրացնել ոչ միայն իր շարքայիններըը, այլ եւ համայն ազգը: Կամքով թոյլ, հաւատքով տկար. համոզումներով յեղյեղուկ, նկարագրով կաւկածելի եւ գոհաբերութեան անընդունակ մարդիկ իրենց յարմար «կլիմայ» մը պիտի չգտնեն այս կազմակերպութեան մէջ: Երկաթէ հոգիով մըն է ան, զոր իր վրայ կրողը պէտք է ապահովագրուած ըլլայ «գլխապտոյտ»ի դէմ:

Իր բարեկամութիւններուն մէջ հաւատարիմ, իր «ուխտ»երուն մէջ աննահանջ, իր գործերուն մէջ աներկմիտ ու անյողդողդ, յարատեւող է ամէն իր հակառակութիւններուն ու սխեբունմէջ: Տկարները միայն իրենց հակառակութիւնը կը հասցնեն բուռ մատերութեան: Ու բնաւ զարմանալի չէ, որ հայ կեանքի մէջ գործող «դոնամիջեան» հաստատամոլները անհուն ատելութեամբ լեցուած են Դաշնակցութեան հանդէպ՝ չկարենալով անոր իսկ ալին հակադրել իրենց իսկը:

Դաշնակցութիւնը կը անանի ոչ թէ ատելութեամբ, այլ իր քարոզած գաղափարներուն եւ պաշտպանած դատին իրեն տուած զօրութեամբը: Ու եթէ կը պայքարի, կը հարուածէ երբեմն, կ'ընէ ատիկա ոչ թէ ուրիշներուն ճամբան փակելու, այլ իր ճամբան բաց պահելու համար: Ան կը հաւատայ, որ իր ընտրածը ուղիղ ճամբան է: Ու մոլեռանդ այդ հաւատքին ուժովը գօտեպնդուած կը չարունակէ քալել իր ընտրած ճամբէն, ուրիշներու հետ՝ եթէ ուզեն, առանց ուրիշներու՝ եթէ չուզեն:

Ասիկա ոմանք կը կոչեն մենատիրութիւն: Մենք զայն կը կոչենք ինքնավստահութիւն:

Դաշնակցութիւնը չի լքեր իր բարեկամները եւ զօրակը վար չառներ թշնամիին առջեւ: Բեռ մը չէ իրրեւ դաշնակից, այլ յաւելում մը, մին-չեւ իսկ բազմապատկութիւն մըն է: Փորձուած դինակից մըն է, որ իր ամբողջը կը դնէ խաղադրաւին մէջ եւ հոգը չըներ, եթէ կորսնցնէ: Այդ պարագային՝ ծայրէն կը սկսի: Ոչ ատել դիտէ, ոչ ատելութիւն սերմանել: Պարկեշտ, անկեղծ եւ ուղղամիտ է թէ իրրեւ բարեկամ, թէ իրրեւ հակառակորդ: Զախորժիր պղտոր ջուրերէ եւ հեռու մնալու չէ ձուկ որսալու այդ ջուրերուն մէջ: Հաւատք ունի իր ըսածին ու ըրածին վրայ: Ասոր համար իր խօսքը ազդու է եւ գործը՝ կենդանի: Ցոգնած ուղեւոր մը չէ. ոչ բախտ փորձող պատահապաշտ մըն է, ոչ ալ մանաւանդ ամէն բանի այո ըսող «ուղեկից» մը: Երեւորդի (figurant) դերը յարմար չէ իր ճաշակին ու նախասիրութիւններուն: Նպատակն է դինք վարողը, եւ անոր հասնելու ձգտումն է դինք խանդավառողը:

Իր համբաւքով չէ, որ մեծ է Դաշնակցութիւնը, այլ իր ոդիով: Կարելի չէ սահմանել ոդին, որ իրականութիւն մը ըլլալով հանդերձ՝ երազ մըն է, եւ երազ մը ըլլալով հանդերձ՝ իրականութիւն մըն է նաեւ: Իր ոդիով անիկա կը դաստւի բոլոր միւս հաստատուածներէն, որոնք եղածը բաւ կը համարեն միշտ եւ չունին ուզելիք բան մը, որպէսզի անոր հասնելու ձգտին կամ անոր համար տագնապին:

Դաշնակցութիւնը ամէն հովի անձնատուր, անդէմ ու անկողմնացոյց նաւ մը չէ: Ան դիտէ, թէ ուրկէ ճամբայ ելած է եւ ուր կ'ուզէ հասնիլ: Ոչ տուները մոռցած է իր դէկն ու կողմնացոյցը, ոչ ալ ուրիշներուն վարձու տուած: Կուսակցութիւն մը, որ այնքան փորձութիւններէ ետք կը պահէ միշտ իր զօրութիւնը եւ կը չարունակէ ճիլ ու զարգանալ, կը նշանակէ՝ ապրելու տարրերը իր մէջը ունի:

Կը պատմեն, թէ հայութեան թիւ 1 ջարդարարը՝ Թալէաթ՝ ողբացեալ Վարդգէսին առաջարկեր է... Երբեմն: Կաղտոն յեղափոխականը պարզուկ մը պատասխաներ է. «Ես Թուրք ինչո՞ւ ըլլամ, դուն Հայ եղիր»:

Այս պատասխանը տուին բոլոր Վարդգէսները Հայոց պատմութեան բոլոր դարաշրջաններուն: Մեր երկրէն անցան Պարսիկը, Յոյնը, Ասորը, Թաթարն ու Թուրքը եւ առաջարկեցին ուրանալ մեր կրօնքը, մեր հաւատքը, մեր ազգութիւնը: Բայց հայ ժողովուրդը, յանձին իր Վարդգէսներուն, նոյն պատասխանը տուաւ բոլորին.

— «Դուք Հայ եղէք»:

Հիմա կարդը համայնավար Ռուսիոն է: Համայնավար Ռուսը կ'ըսէ մեզի. «Համայնավար եւ Ռուս եղիր»: Լռելեայն կամ բաբձրաձայն, նոյն Վարդգէսները կը պատասխանեն.— « Ռուս ին-չո՞ւ ըլլամ ես, դուն Հայ եղիր: Համայնավար ինչո՞ւ ըլլամ ես, դուն Դաշնակցական եղիր» :

Մեր ազգային ուխտագրի այբուբենը այս կէտէն կը սկսի, բայց այդ կէտին վրայ չի վերջանար :

Մենք ունինք «չազատագրուած Հայաստան» մը, որ մաս կը կազմէ մեր Ազգային Ուխտին, բայց որ դուրս կը մնայ դեռ անկէ, իրրեւ չիրագործած կէտերէն մէկը այդ Ուխտին:

Ունինք դարձեալ ազատ ապրելու իրաւունք մը բոլոր միւս երկիրներուն եւ բոլոր միւս ազգերուն պէս, մեծ ըլլան թէ փոքր: Այս իրաւունքը նոյնպէս կը մնայ դեռ նուաճելի :

Վերջապէս՝ Ազգային Ուխտի հիմնական կէտերէն մէկն է ամբողջական Հայաստանը՝ ամբողջական հայութեամբ :

Ազգային այս ուխտին իրագործումէն ետք Դաշնակցութիւնը հանդիսատ սրտով կրնայ ինք-նասպան ըլլալ:

Այս է դայն լուծարքի ենթարկելու կարճ եւ ապահով ճամբան :

Ուրիշ ճամբայ չկայ :

(Ամբաղրական «ՅՈՒՍԱՒԵՐ»ի)

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

ՆԱՓՈԼԵՈՆԻ ՄԵՄՈՒԱՐՆԵՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Նափոլէոնի մէկ անդամ մօտենալը պատիւ կը սեպէին չատերը, իսկ մեր հայրենակիցը օրուան քանըշորս ժամը անոր հետ էր: Տէրը քնացած ատեն, մահճակալը կը դնէր անոր ննջասենեակի դրանը լայնքին, եւ մարդ չէր կրնար մօտենալ : Պատերազմի, դինուորական թափորներու ատեն չուքի պէս միշտ քովը: «Նափոլէոն Ռաթիզպոնի մէջ» նկարին վրայ կը տեսնենք, իր կլոր դէմքը եւ լայն տաբատը: Կայսր օծուելու ատեն, հակառակորդները չատ կ'աչխատին արդիլել իր մուտքը թափորին մէջ: Ռուսթամ ոչ միայն կը յաջողի ներկայ ըլլալու հրամանը ստանալ, այլեւ ճաթէ-ցնելու համար միւսները, փառաւոր զգեստ մըն ալ ձեռք կը ձգէ 6653 ֆրանք վճարելով (այսօր-ուան արժէքով միլիոնէն աւելի): Նափոլէոն , առաստաձեան, ամէն տարի դրամական նուէրնե-րով կը վարձատրէ զայն,— Նոր տարի, պատե-րազմէ վերադարձ, Թիլզիթի մէջ չահուած դրամները նուէր ընել , եւն.: Կը վճարէ նոյնիսկ հարսնիքին բոլոր ծախքերը: Սպասաւոր, դինա-կիր, թիկնապահ, քիչ մը ամէն բան դարձած Ռուսթամը այնքան ազատ կը զդայ ինքզինքը տի-րոջը հետ, որ օր մը, երբ, ի տես անոր համար պատրաստուած հաւին ախորժակը կը զրգռուի, կամացուկ մը ոտքին եւ թեւին մկկ հատ կ'ուտէ, մնացածը կը մաքրէ: Կայսրը, իրրեւ թէ զայն յանդիմանելով, խնդուքը հազիւ կը զսպէր :

Ռուսթամ հաւատարմօրէն կը ծառայէ Նափո-լէոնի մինչեւ անոր դահէն առաջին հրաժարումը եւ էլպա կղզին աքսորուիլը :

Ակտաեղէն սկսեալ, սեւ դիծ մը կը քաշուի իր հաւատարմութեան վրայ :

Փառքի եւ հարստութեան տիրացած չնորհիւ կայսեր, զայն կը լքէ նեղ օրերուն: Մինչ տաս-նեակներով, հարիւրներով կ'ուզեն անոր հետ աքսորուիլ, ինքը պայմաններ կը դնէ ընկերանալու համար: Իր այս ընթացքը կը զայթակղեցնէ բո-լորը, այնպէս որ, երբ Նափոլէոն կը վերադառնայ էլպա կղզիէն, կրկին իր ծառայութիւնը առաջար-կող Ռուսթամը կը վռնտուի առանց այլեւայլի:

Մեր հայրենակիցը կը քաշուի Փարիզի մօտ Տուռուան քաղաքը, ուր կը մեռնի 7 Դեկտեմբեր 1845ին, 64 տարեկան, Գամբանին վրայ կը դրեն.— « Աստ հանգչի Ռուսթամ Ռազա, կայսր Նա-փոլէոնի նախկին Մէմլուքը, ծնած Վրաստանի Թիֆլիզ քաղաքը, մեռած Տուռուան, եւն.»: Ու-նեցած է մէկ մանչ, մէկ աղջիկ զաւակ: Առաջինը երիտասարդ մեռած, իսկ երկրորդը ամուսնա-ցած: Թոռնէն վերջ հետքը կը կորսուի :

Միւս հայ Մէմլուքներէն աստիճանի կարգով կուզայ հրամանատար Շահէնը (commandant), Պարսկահայ, ծննդավայր ցոյց տրուած նորէն Թիֆլիզը: Բարձրահասակ, թիկնեղ մէկը: Եգիպ-տոսի մէջ, կը կռուի Ֆրանսացիներուն դէմ, յե-տոյ կը միանայ անոնց եւ իր արտակարգ քաջու-թեան չնորհիւ, հետզհետէ կը բարձրանայ դին-ուորական աստիճաններէը: Բայի Վաթէրլոյէն մասնակցած է բոլոր կռիւներուն: Աւստերլիցի մէջ ստոյգ մահէ կը փրկէ զօր. Ռափը:

Մատրիտի բնակիչներու ըմբոստութեան ըն-թացքին կը փրկէ նաեւ մէկ ոտքը փայտէ նչանա-ւոր զօր. Տօմինիլի կեանքը: Երբ Ֆրանսական Հպատակութիւն ստանալու խնդրագիրը կը ներ-կայացնէ, տեղեկագրին վրայ կը գրեն.— «Բա-նակի ամենաքաջ զինուորներէն մէկը ըլլալու համբաւն ունի » :

Օր մը, պատուանշանի մը առթիւ տիտղոսի հարց կը հանեն : Մեր հայրենակիցը չզայնացած կը պատասխանէ.— « Իմ տիտղոսներս, մասնիս վրայի քառասուն սպիները եւ պատերազմի դաշ-տին վրայ չտացած պատուոյ նշաններս են»:

1830ին, իբրեւ թարգման կը միանայ Ալժե-րիան զրաւող բանակի ընդհ. սպայակոյտին, սա-կայն դուր կ'անցնին բոլոր դիմումները Օրանի մէջ կազմուող Զուավներու գունդին հրամանա-տարութիւնը ձեռք ձգելու համար: Կը մեռնի փա-րիզի մօտ, Մէյլէոնի մէջ, 62 տարեկան: Ամուս-նացած էր Մարիամի հետ, աղջիկը Սուրիացի իսկական հերոսի մը, Մէմլուքներու ընդհ. հրա-մանատար պնդապետ Եաղուպի աղջկան հետ :

Երկար պիտի ըլլար մի առ մի թուել մեր ազ-դակիցներու քաջագործութիւնները, բայց կ'ար-ժէ երկու խօսք ալ ըսել տեղեակ (լիէօթընան) Միրզայի մասին :

Ցովհաննէսի եւ Ագիպի զաւակ, ծնած Շուշի 1784ին: Մականը՝ Պտրիկ Միրզա, իր կարճ հա-սակին համար եւ զատելու համար միւս Միրզա-յէն, մականուանեալն երկար Միրզա: Ազգական են իրարու: Պէյերուն քովէն փախչելէ վերջ, հա-ւատարմութեամբ կը կապուի Պահակախումբի հրամանատար մարաջախտ Պէսիէռին, որուն կեանքը կ'ազատէ բազմաթիւ անգամներ: Պատ-ուոյ Լեգէոնի խաչը կը ստանայ Նափոլէոնի ձեռ-քէն: Ռուսիոյ չարաբաստիկ մեծ նահանջի ատեն, իր Միմլուքներով կը փրկէ Պօրոտինոյի մէջ գը-րեթէ պաչարուած կայսերական չքախումբը: Ալ-թէնպուրկի կռուին աթաման Փլաթովի Խպտա-ներուն նիզակի երկու հարուածները յետագային 25 տարի անդամալոյծ կը պատկեցնեն զինքը:

Օրաթերթի սիւնակները չեն թոյլատրեր ա-ւելի երկարել: Ցարմար ժամանակի մը ձգելով ուրիշ պրիւրներու հետ բաղդատական ուսում-նասիրութիւն մը, կ'ուզէի իմանալ թէ, մեր մա-մուլին մէջ — հին կամ նոր — հայ Մէմլուք-ներու մասին գրուած բան կա՞յ: Ոչինչ կը կորսրնցնենք լոյս աշխարհ բերելով ափ մը հայրե-նակիցներ, որոնք հայ անունը բարձր բռնած են աշխարհահռչակ դինուորականի մը կողքին :

Անոնք ոչ միայն կը փայլին իրենց քաջու-թեամբ, այլեւ Նափոլէոնի առաջին հրաժարումին յաջորդով քաղաքական վերիվայրումներու ըն-թացքին կրցած են պարկեշտ մնալ, չեն չահա-գործած ձեռք բերուած դիրքերը, մինչդեռ ուրիշ ազգերու Մէմլուքները կը դտնենք դանազան անպատուաբեր դաւերու մէջ: Օրինակ, փոխան ար-ծաթի խոստանալ Նափոլէոնի գլուխը տանիլ իր հակառակորդներուն :

Հայ Մէմլուքներու հետ այս ծանօթութիւնը դիս անգամ մը եւս կը բերէ այն համոզման թէ բացառիկ ճակատագիր մը ունեցած է մեր ժողո-վուրդը :

Կայսրեր, թագաւորներ տուած ենք աշ ու ձախ: Կարիճ բազուկներ մինչեւ Ափրիկէի Անձո-բային: Վերջապէս հայ ուժը փայլած է դրեթէ ա-մէն տեղ:

Միայն ափսոս, հազար ափսոս, որ պատմու-թեան անկիւնադարձերուն մեզի պակսած է կեդ-րոնաձիգ իշխանութիւն մը, այդ ուժը օգտագոր-ծելու համար ի պաշտպանութիւն մեր հայրենի-քին :

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆՑԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

Ս. ԹԻԹԻՒՆՃԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ողբացեալ Սարգիս Թիւթիւնճեանի (Շարասան) յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Գա–հիրէի մէջ: Ցուղիչ դամբանականներ խօսած են ընկերներ Հմ. Ամիրեան, Բ. Նաւասարդեան եւ Լ. Տէր Ասատուրեան պարզելով ողբացեալ ընկե–րոջ հանրային գործունէութիւնը եւ թողած քա–ջը: Հաւատած մը ընկեր Լ. Տէր Ասատուրեանի դամբանականէն.— « Մեր ողբացեալ ընկերը իր բովանդակ կեանքի ընթացքին աշխատեցաւ ճանչ–նալ իր ցեղը իր հարազատ կերպարին մէջ: Ու երբ ճանչցաւ իր ժողովուրդին ստեղծագործ առաքի – նութիւնները, երբ հաստատեց, թէ ամէնէն ազ – նուական եւ ամէնէն ստեղծագործ ժողովուրդնե – րէն մէկուն զաւակն է ինք, ցեղին հանդէպ իր սէրը հասաւ պաշտամունքի : Ան սիրեց իր ժո – ղովուրդի բազմադարեան մշակոյթը իր բոլոր ճիւղերով եւ մանաւանդ անոր բարոյական նկա–րագիրը եւ աշխատեցաւ իր կեանքի ընթացքին , ըլլալ արժանի զաւակներէն մէկը մեր աննման ժողովուրդին: Ողբացեալ ընկերը եղաւ կարգա – պահ ու պարտաճանաչ Դաշնակցական մը: Կա – տարեց իր բոլոր պարտականութիւնները առանց հաշուի, առանց տակարկութեան եւ մանաւանդ առանց փոյթ հեռապնդելու: Օր մը ինքնաբերա – բար ներկայացաւ «Ցուսաբեր»ի Տան ընկերակ – ցութեան անդամներէն մէկուն եւ ըսաւ.— «Ի՞նչ–պէս գուք կրնաք «Ցուսաբեր»ի համար չէնք չինել առանց իմ լումայիս: Արձանագրեցէք իմ կողմէ 15 եգիպ· ոսկի, ես զայն պիտի վճարեմ ամսա – կան մէկ ոսկիով»: Եւ իրապէս 15 ամիս կանոնա–ւորաբար պետական տուրքի նման վճարեց իր պարտքը »:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՕՐԸ

Դեկտեմբեր 11ի կիրակի ցերեկ, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ ի յիշատակ կոմիտաս վարդապետի ցերեկոյթ մը սարքուած է՝ նախա–ձեռնութեամբ Հայկանոյշ Թորոսեանի :

★ Երգչուհի Օր· Հիւկէթ – կարին – իչքա – լացեան առաջին անգամ ըլլալով պիտի երգէ Շան գ'Էլիզէի մեծ թատրոնին մէջ, Լիտիա – կաբին անունին տակ: Գլխաւոր դերակատարներէն մին պիտի ըլլայ Փիւճ հրաչախաղին որ ներչնչուած է Շէյքսփիրի «Միջնամարտյի երազը»ղործէն: Այս խաղը Նոյեմբեր 17ին պիտի ներկայացուի Սթրասպուրգի քաղաքապետական թատրոնին մէջ: Օր· Կարին Նոյեմբեր 13ին ժամը 9ին պիտի անցնի հեռապատկերէ Էյֆէլ – Փարիի մէկ ներ – կայացման պահուն, ժամը 12ին ալ Փարի – Լն–թէոի վրայ: Անգլիական B. B. C. ռատիոյին վրայ ալ Նոյեմբեր 7ին Օր· Կարին անգլիերէն լեզուով, ներկայացուց Փիւճի երաժշտական արժէքը :

Լ·

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷն

ԳՐ· ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Անցեալ կիրակի առաու հաւա – տացեալներով լեցուած էր Փրատոյի Ս· Թարդ – մանչաց Մայր եկեղեցին, յարդելու համար Հ·Մ· Ը· Մ·ի կազմակերպած հոգեհանդիստը իր ող – բացեալ աղգային պետին՝ Գրիգոր Յակոբեանի յիշատակին:

Մասնաւորապէս հրաւիրուած էին Մարսէյլի Eclaoreurs de France պետը, Mr. Renchon որ նմանա–պէս վարիչն է Sureté Nationaleի, Scouts de Franceի ներկայացուցիչը Mr. Arnoux, Scouts Marinsի ներ–կայացուցիչը Mr. Tissier եւ Ֆրանսայի քրիստո – նէական եկեղեցիներու խորհուրդի նախագահ Maître Matheron, նախկին մարզիկներ եւ Գաղթ· Օֆիսը իրենց ներկայացուցիչներով: Հայ արե – նուչներն ալ ներկայ էին:

Ժամը 11ին Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկաուտները ի – րենց սգակիր դրօշը կխովին պարզած՝ չարուե–ցան խորանին դէմ: Հ· Մ· Ը· Մ·ի նախագահը դրաւոր ճառով մը ներկայացուց ողբացեալ ազ – գային պետը, եղբայր Սերոբեան (Փարիզէն) ի յարգանս ներկայ Ֆրանսացի հիւրերուն նախ Փը–րանսերէն, յետոյ հայերէն պատկերացուց գոր – ծօն կեանքը եւ լայն գոհողութիւնները ողբացեալ ազգ· պետին եւ սրտագին մաղթեց որ բոլոր պա–տասխանատու վարիչները հետեւին անոր օրինա–կին:

Ժողովուրդը խորապէս յուզուեցաւ, երբ մո–մերը վառեցին եւ դպիրները « Տէր Ողորմեա»ն երգեցին: Ցետոյ Սէնթ Մարկրիտի Հ· Մ· Ը· Մ·ի 20 սկաուտները իրենց երգումը կատարեցին · — « Կ'երդնում հաւատարիմ մնալ Աստուծոյ, եւ ծա–ռայել հայրենիքիս»: Գայլիկներ, սկաուտներ խրոխտ կեցուածքով հատիկ հատիկ արտասանե – ցին երգումը:

Երգումի արարողութենէն վերջ եկեղեցւոյ պարտէզին մէջ Eclaireurs de Franceի չէֆը , Mr. Ranchon իր չնորհակալութիւնները յայտնեց , խը–րախուսեց Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկաուտ վարիչները եւ խոստացաւ միշտ օգնել, Հ· Մ· Ը· Մ·ի, ամէն անգամ որ պէտք ունենան իր աջակցութեան :

Restaurant St. Gimezի մէջ պինեճօն մը սար – քուած էր ի պատիւ հիւրերուն: Այս առթիւ ալ բոլոր ներկաները մաղթանքներ ըրին: Նախկին սկաուտ վարիչ եղբայր Պօղոսեան հազար ֆրանք, իսկ Պ· Պօլիկեան 500 ֆրանք նուիրեցին սկաու–տական գոյքերու համար:

Ցորեկէն վերջ Սէնթ Մարկրիթի պլրոցին մէջ եղբայր Սերոբեան բաժնեց բոլոր սկաուտ – ներուն երիզներն ու նշանները եւ կրկին եղբայր Պօղոսեան ողբացեալ ազգ· պետին իր ունեցած բանակումի պատկերներէն նուիրեց Հ· Մ· Ը· Մ·ի: Ներկայ ծնողները անմիջապէս գնեցին եւ գոյացաւ կոկիկ գումար մը: Կապոյտ Խաչի մաս–նաճիւղն ալ իր սրտաբուխ մասնակցութիւնը բե–րաւ:

Հոկտեմբեր 30ը անմոռանալի յիշատակի օր մը պիտի մնայ Մարսէյլի Հ· Մ· Ը· Մ·ին հա – մար:

Վահան Շամլեան

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի , 6 Նոյեմբեր , Հ· Մ· Մ·ի խումբե–րը իրենց բարեկամներուն հետ մեծ խանդավա – ռութեամբ հեռացան Փարիզէն դէպի Louveciennesի գեղածիծաղ անտառները՝ մէկը Ֆրանսայի ամե – նազողարիկ շրջաններէն: Հոս բնութիւնը միշտ գուարթ է ու կանանչազարդ :

Ժամը 13.15ին մեր պահեստին դաշտ ելաւ կայտառ ո ւաչխոյժ: Ա· կիսախաղին Լուվսիէնի պահեստին ապշութեան մատնուեցաւ մեր տղայոց ճարպիկ ու վարպետ խաղարկութենէն: Հակառա–կորդը ճարահատ անցաւ կոպիտ ու բիրտ խաղար–կութեան ու նշանակեց առաջին կէտը: Ինչ վերջը մեր ճախ ծայրը՝ Վարուժան ճարպիկ վայրկեանով մը հաւասարեցուց : Հակառակորդին երկրորդ նը–շանակէտին պատասխանեց Րաֆֆի:

Երկրորդ կիսախաղին հակառակորդը դար – ձաւ աւելի կոպիտ: Խաղ չէր այլեւս, հրմշտուք եւ քաշքշուք: Ճակատէն վիրաւորուեցաւ մեր տր–ղաքներէն մէկը: Հակառակորդը նշանակեց 5 կէտ: Սերոբեան նշանակեց երրորդ նշանակէտը: Louvcciennesի պահեստին յաղթեց 5—3 Հ·Մ·Մ·ի: Ինչպէս ըսինք խաղ չէր այլ հրմշտուք: Եթէ մեր տղաքը իրենց պաղարիւնը չպահէին, կուիւը ան – խուսափելի էր :

Ժամը 15ին Հ· Մ· Մ·ի Ա·ը դաշտ եկաւ, խա–ղը սկսաւ խաղաղ եւ կանոնաւոր: Մեր տղաքը, պատիւ իրենց, կարդապահ են եւ խաղին բոլոր նրբութեանց դրեթէ տիրացած: Բարեբախտաբար Louveciennesի առաջին խումբն ալ նուրբ խաղա–ցողներէ կը բաղկանար: Սուրէն, Լօչեան, զոյգ Յակոբները եւ Գէորգ, ընդհանուր առմամբ բոլոր տղաքը հաճելի եւ ներդաշնակ խաղարկութիւն մը ունեցան՝ ապահովելով յաղթանակը 5—2 ի չահ Հ· Մ· Մ·ի :

Այսպիսով մեր առաջինը ընդհանուր դասա – ւորման մէջ երրորդ կը հանդիսանայ, դեռ եզա–նակին կէսը չեղած :

Այս կիրակի Նոյեմբեր 13ին Իսիի մեր դաշտին վրայ տեղի կ'ունենայ կարեւոր մրցում մը: Կը հրաւիրենք մարզասէր հասարակութիւնը որ քա – ջալերեն մեր տղաքը եւ տեսնեն մեր քանի մը ամ–սուան աշխատանքին արդիւնքը :

Կիրակի բոլորդ Stade Jean Bouin :

Ց· ԴԻՏՈՂ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ եւ ՍՄԲԱՏ Բ· (պատ – մական թատերախաղ 8 պատկեր): Գրեց՝ Նչան Պէշկիթաշլեան: Գին 250 ֆրանք: Արտասահման 275 ֆրանք, Ամերիկա 1 տոլար: Հասցէ.— 52 rue de Strasbourg, Vincennes, (Seine):

ԱՐՓԻ , դրական – դիտական ամսագիր : Խմբագիր – հրատարակիչ Ցովսէփ Թաղէոսեան: Թիւ 2, Սեպտ· 1949: Հասցէ.— Imprimerie Mo – derne, Ave. Ekbatan Tehran (Perse):

ՑՈՒՇԵՐՍ, գրեց՝ Անայիս (Եւփիմէ Աւետիս–եան): Կը պարունակէ չահեկան պատկերներ Պոլ–սոյ եւ Փարիզի հայկական կեանքէն: 350 էջ , ըն–տիր տպագրութեամբ: Գին 500 ֆրանք :

ԱՌԻՒԹԱՊԱՏՈՒՄ, գրեց՝ Ցովնան Գ· Փա – լաձեան: (Մերկացումներ Արսլանեան արք·ի մասին, պատկերազարդ): Պոլիս 1949:

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Նոյնիսկ եթէ ոճիր գործուէր, այդ մարմին – ները իրենց ձեռքով կը դատէին եւ կը վերջա – ցնէին :

Միայն ամենածանր եւ անհաչա ու կնճռոտ պարագային, եթէ տեղական դատարանները ան – կարող ըլլային վճիռ մը տալու, կը դիմէին «կեդ–րոնական ժողովին» որուն նախագահն էր Աղբիւր Սերոբ: Անոր վճիռը բացարձակապէս ընդունելի էր, իբրեւ վերադոյն ատեան :

Սէր, միութիւն եւ եղբայրութիւն զգալապէս իրենց լոյս երեսը կը ցուցնէին Ախլաթի դաւա – ռին մէջ: Խռովութիւնները եւ անկարգութիւննե – րը սկսած էին անհետանալ: Ժողովուրդը բարւոք վիճակի մէջ՝ իր հացին ու ջուրին տէրն էր:

Շնորհիւ այդ ապահովութեան զոր ստեղծած էր Աղբիւր Սերոբ իր քանեւեւօթը ընկերներով , հակառակորդներն ու թշնամիները իսկ ամօթա – հար եւ հիացումով կը յայտնէին իրենց համակ – րանքը եւ գոհունակութիւնը :

Այսպէս Ախլաթի դաւառին եւ մօտիկ շրջան–ներու վարչական վերին հսկողութիւնը կախուած էր Աղբիւր Սերոբէն, որ կը կառավարէր երկիրը երբեմն իր այցելութիւններով, չատ անգամ ալ իր թղթակցութիւններով: Ճիշդ է, Աղբիւր Սերոբ մանկութենէն կարդալ – գրել չէր սորված, բայց պանդխտութեան մէջ բաւական զարգացած էր ինքնօգնութեամբ :

Կը գրէր պարզ նամակներ, տոմսակներ եւ կը ստորագրէր ու կը կնքէր իր արծաթէ մատանիով որ՝ Ա· Ս· սկզբնատառերը կը կրէր: Թերթեր ու գրքոյկներ կը կարդար չարունակ, եւ չատ պարզ, լուրջ նկատողութիւններ կ'ընէր:

Իր կարծիքը բաղմաթիւ բանխոսց եւ մտա – տորական ընկերներու կողմէ սիրով եւ հիացումով կը գնահատուէր :

Աղբիւր Սերոբ եւ իր քաջարի խումբին գո–յութիւնը հետզհետէ աւելի մտահոգութիւն կը պատճառէր կառավարական շրջանակներու:

Սուլթան Համիտ հազար հնչուն ոսկի եւ մեծ շքանշան մը խոստացած է Աղբիւր Սերոբի գլուխը բերողին, ինչպէս եւ ուրիշ պարգեւներ: Մեւ – նոյն ատեն կարուկ հրահանգներ կուտար , որ – պէսզի ողջ կամ մեռած, ամէն գնով ձեռք ձգեն այդ ապստամբ Հայը, որուն համբաւը օրէ օր կը մեծնար, հիացում եւ սոսկում կը պատճառէր ա–մէնուն:

Կառավարութիւնը սկսաւ անողորմաբար հա – լածել Աղբիւր – Սերոբի ամի մը կտրիճները, որոնք յեղափոխական չարժման անսպառ կորովը կը մարմնացնէին մեր Թշուառ հայրենիքին մէջ :

Այս քաջերուն քայը բնաւ կոխ չփնտռեց : Միշտ կը խուսափէր ընդհարում ունենալ կառա–վարութեան հետ, ի չահ ժողովուրդին: Շատ լաւ գիտէր որ եթէ Թուրք մը, Քիւրտ մը սպաննուի , որքան կը տուժէ հայ գիւղացին: Իր ծրագիրն էր, միշտ ինքնապաշտպանութիւն, այն ալ ոչ մեծ վնասներ տալով թշնամիին :

Օր մը Աղբիւրի զինուորներէն մէկը Քիւրտ մը սպաննելով, կուգայ իրեն լուր կուտայ: Աղբիւր անմիջապէս զինաթափ կ'ընէ անհնազանդ Քիւտա – յին, ըսելով·

— « Եթէ ես առնեմ հրացանս եւ այս ճամ – բուն վրայ դիրք բռնեմ, կրնամ օրական 200 Թուրք եւ Քիւրտ սպաննել, բայց հետեւանքը ի՞նչ կ'ըլլայ: Ինձ գիւղացին, որուն պաշտպանութեան համար կը կռուինք, կը կոտորեն կամ բանտերը կը լեցնեն »:

Բաղէշի շրջանէն քիւրտ պէկ մը լուր կը ղրկէ Աղբիւրին.— «Եթէ դիս ընդունիս եւ մէկ անգամ քեզ տեսնեմ», 25 ոսկի պիտի տամ յեղափոխու – թեան, ձեր նշանակած տեղը»: Քիւրտ պէկը կու գայ եւ կը տեսնէ Աղբիւրը, իր խոստացած դրամը տալէ վերջ կ'ըսէ.— Ասկէ վերջ իմ աշիրէթը ոչ մէկ տեղ պիտի կռուի Քէտայիներուն դէմ :

Այս քիւրտ պէկը ժամադրութիւն խնդրած է հետեւեալ դէպքին պատճառով.—

Օր մը Շիրվանցի եօթը Քիւրտեր, որոնք խաղող կը ծախէին, իրենց ջորիներով կը հան–դիպին Աղբիւր Սերոբի խումբին: Մխբապետը կը հրամայէ բեռները վար առնել եւ խումբը կը սկսի խաղողներ ուտել, իսկ Քիւրտերը տեսնելով դինուած խումբը, քիչ կը մնայ որ չորնան իրենց վախէն :

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ժամէն, համաճայն չնչուած կազին քանակութեան :

Այս կազը հաւանաբար պիտի արձակուի օդանաւերու միջոցաւ, իբրեւ ռումբ կամ հեղուկ: Անշուշտ ուրիշ կազեր ալ կրնան գործածուիլ, ինչպէս «վրուսիական թթու» զոր պատրաստած էին ճափոնցիները բայց չգործածեցին: Հրատարակուած դրքոյկը կ'ըսէ թէ Գերմանները կազ չգործածեցին 1939 — 45ի պատերազմին, բայց երբ կռիւը դադրեցաւ, Դաշնակիցները հաստատեցին թէ անոնք մեծ քանակութեամբ հին եւ նոր կազեր ամբարած էին եւ մէկ մասը գործածուած համար պատրաստ էր ռումբի ձեւով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՑԷԼԻ վարչապետը, Պէն Կիւրիոն, ճառ մը խօսելով խորհրդարանին մէջ, հաստատեց թէ դրամական օժանդակութիւն խնդրած են Ֆ. Միւլթենէն: Նոր պետութիւնը առաջինն է որ փոխառութիւն խնդրած է թէ արեւմտեան պետութիւններէն եւ թէ արեւելքէն: Արդէն կարեւոր դուրմարներ ստացած է Մ. Նահանգներէն: Վարչապետին ճառը տեւեց վեց ժամ: Պարզելով արտաքին քաղաքականութիւնը, Պ. Պէն Կիւրիոն ըսաւ թէ իրենց ուզածն է խաղաղութիւն, «խաղաղութիւն Արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ, խաղաղութիւն մեծ եւ փոքր պետութեանց միջեւ»: Ներքին քաղաքականութեան առթիւ խոստովանեցաւ թէ ապարդիւն անցած են կարգ մը արաբական պետութեանց հետ կատարուած խօսակցութիւնները: Կառավարութիւնը 70 միլիոն տոլար պիտի ծախսէ, 150 նոր գաղութներ հաստատելու համար : Պիտի շինուին 15 հազար բնակարաններ, 1700 քիլոմեթր խճուղի եւն.:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ նոր սպարապետը, մարեշալ Ռոքովսկի, որ «փոխ տրուած է» Ֆ. Միւլթենի կողմէ, նոյեմբեր 8ին հանդիսաւորապէս ընդունուեցաւ խորհրդարանին մէջ, ընկերակցութեամբ հանրապետութեան նախագահին եւ նախորդ հրամանատարին: Հագած էր լեհ մարեշալի համազգեստ, 36 չքանշաններով եւ կրունկմալուի խաչով: Լեհաստանի վարչապետը ողջունելով սպարապետը, յայտարարեց :— « Այսօր Վարշաւացի բանուոր մը կը վերադառնայ իբրեւ լեհ քաղաքացի մը»: Ցեղով միաձայնութեամբ փոխուեցաւ սահմանադրութեան մէկ յօդուածը, որպէսզի Ռոքովսկի կարենայ անդամ ըլլալ Պետական Ֆորհուրդին:— Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան մէկ բանբերը կը յայտարարէ թէ մարեշալ Ռոքովսկի, որ կարմիր բանակին հրամանատարն էր 1944ին, Վարշաւայի ապստամբութեան ատեն, «լրեց քայլարի պաշտպանները ո-րոնք հարկադրուեցան անձնատուր ըլլալ Գերմաններուն, ահագին կորուստներ կրելով »:

ՆԱԽԱՆՁՈՏ ԻՏԱԼԱՑի ՄԸ, Մոնթուօրի, պատի քաշուեցաւ Նափոլիի մէջ, «զղաստութեան գօտի» մը կապած ըլլալով իր գեղանի կնոջ, քանի մը ամսուան բացակայութեան առթիւ: Կին ոստիկան մը հաստատեց որ հաստ կանեփէ չին ուած գօտի մը անցուցած էր խեղճ կնոջ մէջքին եւ կղպած ամերիկեան կղպանքով մը :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի ապստամբները գեկոյց մը հրատարակեցին որով կը ծանուցանեն թէ վերջնապէս դադրած է քաղաքային պատերազմը: Այս առթիւ իրենց պարտութիւնը կր վերադրեն Ամերիկայի կողմէ կառավարութեան տրամադրուած սպառազինութեանց եւ թիթոյի դաւաճանութեան, բսելով թէ «դաշոյն մը միեց կռնակէն»: — Ցունաստանի մայրերը ժողովներ սարքած են ամբողջ երկրին մէջ եւ կր պահանջեն վերադարձնել իրենց դաւակները: Ամէնքի թերթերը կր դրեն թէ 20.000 տղաներ առեւանգուած են ապստամբներուն կողմէ, երկու տարուան ընթացքին: Այս առթիւ հանրագրութիւններ ուղղուած են Ազգաժողովին :

ՋԻՒՆԱՒԱՌՆ ՄՐՐԻԿՆԵՐԸ մեծ վնասներ կը պատճառեն Այպեաններուն մէջ, Ֆրանսայէն մինչեւ Զուիցերիա: Բոլոր բանուկ անցքերը փակուած են եւ մախ կայ որ ձիւնակոյտեր գլորին չատ մը չրջաններու մէջ: Ժրնեւի մէջ ծառեր տապալեցան էլեկտրական ճոպերուն վրայ, խանգրելով լուսաւորութիւնը: Սէն Պերնառի հոչակաւոր պատսպարանը հաղորդակցութենէ զրկուած է: Կեզր. եւ Հարաւ. Ֆրանսայի մէջ ալ փոթորիկներ պայթեցան: Լաւատեսներ կը յուսան թէ այս ձիւները պիտի օգնեն, թեթեւցնելու համար էլեկտրականութեան տագնապը :

ՓԱՐԻԶի Հ. Մ. Մ.ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խումբերը կը մրցին Fencherollesի խումբերուն դէմ, կիրակի 13 նոյեմբեր ժամը 13.15 պահեստին, ժամը 15 Ա. Stade Municipale Ave. Jean Bouin, Իսի լէ Մուլինօ: Նոյն օրը մեր կրտսերները cadet կը մրցին Troissyի դէմ ժամը 15ին: Troissyի դաշտին վրայ:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարեհյի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չաբաթ 19 նոյեմբերին ժամը 9ին Սինէմա Ալգազարի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ:

Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա. ՔՒՕՍԷԵԱՆ : Ֆրանս. ընկերակավարականներու կողմէ պիտի խօսին CASTON DEFFERRE, FRANÇOIS LEEHNHARD եւ JOSEPH FERAUD :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Պիտի նուագէն զաղութիս սիրուած ջութակահար Պ. Լ. Ղեւոնդեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սիմանթօ խումբի նուագախումբը :

Պիտի երգէ Սէնթ Անի երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի:

Պիտի արտասանեն Օր. Սապահան, Զերասան Մուրթաֆեան եւ Քէնտիրեան : Պիտի ներկայացնեն նաեւ կենդանի պատկեր մը Ա. Ահարոնեանի «Ուխտաւորը»էն :

Հայկական պար, Ն .Ս. Ռոստոմ խումբի կողմէ :

Սրահէն ներս ոեւէ բան ծախելը արգիլուած է:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին:

★

Ս. ԷԹԻԷՆի ՄԷՋ

13 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3.30էն մինչեւ կէս գիշեր, 16 rue J. B. Davidի հանրապետականներու սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, կը ներկայացուի Ա. Ահարոնեանի «ԱՐԻՒՆՈՏ ԹԹՈՒՄՐԸ», նաեւ զաւեշտ մը, «ԱՂԱ ՆԱԶԱՐ»: Արտասանու-թիւն, խմբերգ, մեներգ :

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժինէն վերջ ուրախ մթնոլորտ, կերուխում եւ պար:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԼԱ. ՍԻՈՒԱՑի ՄԷՋ

« Ժաժակ » խումբի կողմէ եւ մասնակցութեամբ « Հրայր » Նոր Սերունդի :

Այս կիրակի ժամը 14.30ին, Salle de Mutualité սրահը: Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի Նոր Սերունդը :

ՊԱՏԱՐԱԳ — ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Արժ. Տէր Բարգէն ք.հ.յ. Արսլանեանի քահանայագործութեան առաջին տարեդարձին առիթով, այս կիրակի, Սէն Լուի կռան փէն (Մարսէյլ) Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ — հոգեհանգիստ, ի յիշատակ իր կնքահօր, Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՈՒՃԱՏԵԱՆի եւ եղբայրք Առաքելեաններու հանդուցեալներու հոգւոյն :

Կը հրաւիրուին ազգականներ ու բարեկամներ եւ անոնց յիշատակը յարգող Մարսէյլի հայ զաղութը : Սոյն հանդիսաւոր օրուան առիթով եկեղեցական արարողութիւնները կը զեկավարէ երաժիշտ Պ. Հ. Համբարձումեան մասնակցութեամբ Սէնթ Անի «Սիփան» երգչախումբին եւ Սէն Լուի զպրոց դասուն :

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՋԵՆՈՒԻԱ ՊԷՆԿԼԵԱՆ, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պէնկլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աչճեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Շիրինեան, Էքսէրճեան, քեռայրը Պ. Գարեգին Տէր Ղազարեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Հ. Թէքզեան, Ն. Գափամաճեան, Գանճեան, Մարզարեան ընտանիքները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալ Պ. ՋԱՒԷՀ ՊԷՆԿԼԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ.— Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Դ. ախոյեանական մրցումը St. Aubantի խումբին դէմ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ (Stade Դ. ախոյեանական մրցումը St. Aubantի խումբին

ՕՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶի Անկիէնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, Café des Sportsի մէջ, կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ՄԱՐՍԷՑԼ — ՍԷՆ ԼՈՒ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Անիէռ Պուա Քոլոմպի « Արամ » ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, Ծանօթ սրճարանը :

Ս. Ց Ց

Մոնմորանսիի Հ. Ց. Դ. Վահան Խորէնի խումբը յարգանքի այց մը կատմակերպած է ողբացեալ ԱԲՐԱՀԱՄ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆեԱՆի չիրմին, այս կիրակի ժամը 3.30ին : Փարիզ Gare du Nordէն ժամը 2.29ի չոգեկառքով իջնել Enghienի կայարանը, ուրկէ օթոքառով դէպի Գրօլէի պերեզմանատունը :

ԱՑՍ ՇԱԲԱԹ ՕՐԸ, նոյեմբեր 12, ժամը 5ին, Սիթէ Իւնիվէրսիթէի Հայ Ուսանողական Տան մէջ (57 Bld. Jourdan), Պ. ԶՕՊԱՆեԱՆ պիտի կատարէ իր չորրորդ ու վերջին դասախոսութիւնը մէջնադարեան մեծ բանաստեղծ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ ԵՐԶՆԿԱՑիի մասին: Մուտքը ազատ է:

ՆՈՒՐԸ ՏԱՄԻ ՄԷՋ ՊԱՏԱՐԱԳ — ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիր Մխիթար Աբբահօր մահուան երկուհարիւրամեակին: Հանդիսաւոր եւ ձայնաւոր պատարագը տեղի պիտի ունենայ Նուրը Տամի Մայր եկեղեցիին մէջ այս կիրակի ժամը ճիշդ 9.30ին, նախագահութեամբ Արհիապատիւ Պոսար Աբգ.ի:

Պատարագը պիտի մատուցանէ Գերապայծառ Տէր Հ. Սրապիոն վրդ. Ուլուհոճեան, ընդհ. Աբբահայր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան. հանդիսապետութեամբ Պահապանեան Եպիսկոպոսի :

Երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Պ. Ն. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ կողմէ, մասնակցութեամբ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ զպրաց դասուն :

Թախու է

Շավիլի մէջ, մեծ եւ դեղեցիկ բնակարան մը, անմիջական մեկնումի պատճառաւ: Երկու յարկ 8 սենեակներով, ընդարձակ պարտէզ, մեծ հանոց, կարաժ, լուացարան, լոգարան եւ արեւելեան բաղնիք, թէլէֆոն, կազ, ջուր, էլեկտրականութիւն, փարիզի հետ հաղորդակցութեան մեծ դիւրութիւն :

Դիմել 7 Ave. Talemon, Pont de Sèvresէն օթօպիւս Point de Chavilleի կայարանին քովը:

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑԷՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ **gateaux**ները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՑՈՒՔԻ,
ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՔ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՄ
ՄԱՏԶԵԼի, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՌԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ՓՈՓՐԱՓԱՌԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ
բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme—(13)

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Ամս. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 12 Novembre 1949 Շաբաթ 12 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5998–Նոր շրջան թիւ 1409 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԲՐՔԱՀԱՒԱՔՆԵՐԸ

Անոնք որ առտուն կանուխ դործի կ'երթան, դիտած են անշուշտ,— քրջահաւաքներ, այր թէ կին, տակնուվրայ կ'ընեն դուռներու առջեւ շարուած աղբամաններ :

Իրենց արհեստին բերումով անոնք անհամբեր կը պրպտեն, ամէն տեսակ իրեր, քուրջեր, հագուստի, մետաղի կտորներ, կոտրած – թափած ամաններ դատելով եւ տոպրակի մը մէջ լեցնելով :

Ապրուստի հոգին տակ ընկճուած թշուառներ են, որոնք երբեմն ուտելիք ալ կը փնտռեն : Հայի խնդիր ...

Ո՞վ պիտի համարձակէր մեղադրել :

Բանուորներ են ասոնք ալ : Ենթակայ մասնաւոր արհեստապետութեան մը : Ամենօրեայ երեւոյթ՝ մեծ քաղաքներու մէջ :

Մեր լրագրական ասպարէզին մէջ ալ մասնաւոր արհեստապետութիւն մը կը ներկայացնեն քրջահաւաքները :

Անոնք ալ օրն ի բուն զանազան քուրջեր, կեղտեր եւ փչրանքներ կը հաւաքեն, տոպրակի մը մէջ կը լեցնեն ու կը ծախեն : Կը նորոգեն, կը դունաւորեն ու կը ծախեն, բոլոր ազատ երկիրներուն մէջ : Կողմնակի փողոցներու մէջ :

Կը հաւաքեն ու կը ծախեն սանձակոտոր մոլեդնութեամբ : Կանգ չառնելով որեւէ գարշահոտութեան, աղտեղութեան, անբարոյականութեան առջեւ :

Արհեստով քրջահաւաքներուն չքմեղանքն ալ չունին այս թշուառականները :

Անոպայ եւ անպարկեշտ՝ ի ծնէ եւ ի բնէ, այս բրածոները չեն կրնար գիշերը հանգիստ քնանալ, եթէ գարշահոտութիւն մը ցանած չըլլան բերանացի կամ գրաւոր : Եթէ թունաւոր սուտ մը, յերիւրանք մը, զրպարտութիւն մը արտասանած, բերնէ բերան փոխանցած, դրի առած կամ տպած չըլլան :

Ոչ միայն ատելի, այլեւ արդահատելի :

Մանաւանդ անոր համար որ, ինչքան արհամարհես, այնքան կը փրփրին : Կը կատղին : Կը դալարուին : Կը դառնան կատաղեալ դիւահարներ : Իսկական ճիւաղներ : «Թոկից փախած» հրէշներ :

Ահաւասիկ վերջին օրինակը.—

Ոմն Միրզա Պալա, որ ինքզինքը մասնագէտ կը նկատէ կովկասեան գործերու, վերջերս դրութիւն մը հրատարակած էր Պոլսոյ «Ճիւմհուրի – յէթ» լրագրին մէջ, իրար վակցնելով սարէն – ձորէն հաւաքուած նիւթեր :

Մենք այդ դրութիւնը կարդացինք Պոլսոյ « Ժամանակ » լրագրին մէջ, առանց կարեւորու – թիւն ընծայելու : Գրողը նետեցինք, իբրեւ «Նիւթեր պատմութեան համար» :

Փարիզի « Ազատխոզք»ը, որ միայն գարշահոտութեամբ կը սնանի, որ իր նախորդներն ալ դերազանցեց անյատակ չնահանութեամբ եւ թըրքաւարի խուժանավարութեամբ, անմիջապէս կը ոսթթէ թեւերը եւ կը նետուի ասպարէզ.

— « Դաւադրութիւնը կը շարունակուի» : Ահա Թուրբերն ալ կը վկայեն : Արթնցի՛ր, ժողովուրդ, Դաշնակները «ուրանալով Մեծ Եղեռնի միլիոնաւոր զոհերուն յիշատակը, Թուրքիոյ ծառայութեան մէջ մտած են եւ կը ձգտին հայ ժողովուրդը կրկին անգամ երէկուան դահիճներուն յանձնել » :

Ո՞վքեր են այս արիւնածարաւ լրբութեանց դիմակաւոր հեղինակները : Հա՞յ են թէ թուրք : Մա՞րդ են թէ անասուն :

Պատասխանը դո՛ւն տուր, ընկեր կամ քաղաքացի, կարդալով միայն արտագրուած տողերը :

Պատասխանը ատելի դիւրաւ կրնաք տալ, երբ իմանաք սա դիմացի բթամիտ եւ նենգամիտ մարդոց կատարած նոր խարդախութեան, քսութեան բոլոր ծալքերը :

Տաճկան, տաճկա՛ն մարդիկը, իբրեւ թէ ծառայութիւն մատուցանելու համար Երեւանի, որ ապահովարար գլուխը քարին պիտի զարնէր, եթէ իմանար թէ ո՛վքեր են իր «պաշտպանները» : Իր երկերես, անպատիւ մոմակալներն ու մու – նետիկները :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՏՔԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԸ

Հինդշաբթի թաղեցինք դժբախտ մտաւորական մը եւս, Տէօվլէթ Գէորգեան, պատշաճ յուղարկաւորութեամբ մը, չնորհիւ իր Ձէյթունցի հայրենակիցներուն :

« Դժբախտ» բառը եթէ քիչ մը ընդհանուր է հայ մտաւորականին համար, Տէօվլէթ Գէորգեանի համար եղած է չատ աւելի չեչտուած, իր կեանքին ամէնէն բեղուն շրջանէն սկսած :

Ուսումնառութենէ փայլուն երիտասարդութիւն մը, Պոլսոյ Պէրպէրեան վարժարանէն մինչեւ Փարիզ, նոյնքան փայլուն դիրք մը Արեւելեան լեզուներու վարժարանին մէջ :

Թիւրիմացութեամբ ինկած մաքով հիւանդ – ներու պատսպարան մը, տարիներով պայքարած է դուրս գալու այդ դժոխքէն, կորսնցնելով դիրք, դրամ եւ մանաւանդ իր հարուստ մատենադարանը : Ի՛նչ թանկագին հատորներ քիլոյով ծախուած են իրրեւ սովորական թուղթ :

Իր ազատութեան տարիները եւս կ'ըլլան պայքարի տարիներ, նորէն ձեռք բերելու համար իր դիրքերը : Սանթիմը սանթիմին վրայ դնելով, չոր հաց ու պանիրէն ալ զրկելով ինքզինքը, մէկ-մէկ կը դտնէ ու կը դնէ կարգ մը դիրքեր : Եւ սենեակը դարձեալ կը լեցնէ «իր բարեկամներ – րով », որոնցմէ դուրս աշխարհ չկար իրեն համար :

Իր ապրուստի պայմաններուն ծայրայեղ դժուարութիւնները տեսողները միայն կրնային ըմբռնել : Եւ դտնուեցաւ հայորդի մը (Մուշեղ Ճ.) որ եօթը տարի չարունակ օգնեց իրեն, մեղմացնելու այդ տագնապը : Իր հայրենակիցները եւ ուրիշներ ալ օգնեցին եւ դժբախտ Գէորգեան կրցաւ իր խուցին մէջ փակուած դրել Ձէյթունի պատերազմին պատմութեան երեք հատորները, ամէն դիւրութիւն դտնելով իր հրատարակիչին՝ Պ. Տէր Ցակոբեանի մօտ :

Անոդոք էր սակայն իր ճակատագիրը :

Կաթուածը կ'անչարժացնէ իր ձեռքն ու լեզուն, ողջ պահելով ուղեղը որ մինչեւ վերջին վայրկեանը յստակ ու դիտակից, միակ ալակիցն էր իր դրական գործը չարունակելու :

Եւ երբ գինքը կը դտնեն անչունչ իր դիրքերու կոյտին քովիկը, կ'ենթադրեն թէ երջանիկ եղած է իր մահը, զոր չէ ղգացած թերեւս :

Իր «անչունչ ընկերները » — դիրքերը — դիտցած են իրենց ներկայութեամբ ըսել իրեն.

— « Հանգչէ՛ խաղաղութեամբ, մենք հոս ենք քու յիշատակդ վառ պահելու համար» :

ՍՕՍԻ

ԱԼՊԱՆԻՈՅ կղզիներէն մէկը իբրեւ խարիսխ կը ծառայէ ռուսական սուզանաւերու համար, ինչպէս յայտարարեց Լոյտերու ժողովին անդամներէն մէկը, ձաղկելով իր կառավարութեան մեղկութիւնը : Այս նաւահանգիստը հաստատելով Ադրիական ծովուն բերանը, Ս. Միութիւնը լըրջօրէն կը սպառնայ Միջերկրականի ապահովութեան :

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ Հայրապետեան Մարսէյլի մէջ պիտի մրցի , 15 Նոյեմբեր երեքշաբթի, լեհ ախոյեան Dobiascheի հետ : Երիտասարդ կուիմարտիկը 13 յաղթանակ չահած է 14 մրցումներու մէջ : Վերջին մրցումին, որ տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ, աչքէն վիրաւորուելով չկրցաւ շարունակել, եւ պարտուած հռչակուեցաւ :

ԱՀԻԵԼԻ ՀՐԴԵՀԻ ՄԸ ԶՈՀ ԳԱՅԻՆ այր մը եւ կին մը՝ ողջ ողջ վառելով, կին մըն ալ՝ հեղ – ձամահ մեռնելով, Փարիզի Սէն ժոռժ փողոցին մէջ : Եօթը հոգի ալ ծանրապէս վիրաւորուեցան : Հրդեհը ծագեցաւ համայնավար Ազգ. Ճակատի չէնքին դեռնայարկէն, ուր մասնաւոր չարժա – նակար մը կը ներկայացուէր, եւ քանի մը վայր – կեանէն բարձրացաւ մինչեւ չորրորդ յարկ , ուր մթերուած էին ուրիշ ժապաւէններ : Երեք զոհերը բոցերէն չրջապատուեցան առաջին յարկին վրայ :

70.000 ՀՈԳԻ մասնակցեցան կուիմարտիկ Սերտանի յուղարկաւորութեան , Քաղապլանքայի մէջ : Թաղումէն առաջ 600.000 հոգի այցելած էին մեռելներուն : Միւս ֆրանսայի զոհերուն եւ օգնականերուն ամիւնը Փարիզ փոխադրուեցաւ :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԸ միայն մէկ օր պիտի ընդհատուի, այս չաբթուան ընթացքին :

Չինաստանի տարեդարձը

1918 Նոյեմբեր 11ի զինադարին 31րդ տարեդարձը տօնուեցաւ ուրաթ օր, աւանդական հանդիսաւորութեամբ : Առտուն ժամը 9.30ին թա – փոր մը կազմուեցաւ Շան դ'Էլիզէի վրայ, նախկին պատերազմիկներէ, ուղղուելով դէպի Ցաղթական կամար : Ժամը 10ին զօրավար Քամփանա ծաղկեպսակ մը դրաւ մառեչալ Ֆոշի դերեզմանին վրայ (Էնվալիտ), յետոյ գնաց Լուվսիէն, նոյն արարողութիւնը կատարելով մառեչալ Ժոֆրի դամբարանին առջեւ : Ժամը 10.30ին Ժոռժ Քլէմանսոյի բարեկամները յարգանքի ցոյց մը կատարեցին անոր արձանին առջեւ : Ժամը 11ին հանրապետութեան նախագահը Ցաղթական կամար հասնելով, աչքէ անցուց զինուորները եւ յետոյ այցելեց Անծանօթ Զինուորի դամբարանը, ընկերակցութեամբ կառավարութեան անդամներուն, մէկ վայրկեան լռութիւն պահելով : Այս արարողութենէն վերջ ծաղկեպսակ մը դրաւ Քլէմանսոյի արձանին առջեւ :

Կէսօրէն վերջ ժամը 3ին տեղի ունեցան աւանդական թափորները, տեւելով մինչեւ իրիկուն : Ժամը 22.45ին նախկին ռազմիկները արձարձեցին Անծանօթ Զինուորի դամբարանին մշտավառ բոցը, ի ներկայութեան զօր. Քէօնիկի եւ բազմաթիւ բարձր պաշտօնատարներու :

Միեւնոյն օրը յարգանքի ցոյցեր տեղի ունեցան Սորպոնի մէջ, ի յիշատակ վերջին երկու պատերազմներու ընթացքին մեռած համալսարանականներու, Պանթէոնի մէջ, ի յիշատակ Ֆրանսայի համար մեռած գրագէտներու եւն. :

Ներքին նախարարութիւնը զգուշական մի – ջոցներ ձեռք առած էր, որպէսզի անախորժութիւններ չպատահին :

Երեք Մեծերու հանդիպումի Գերմանիոյ մասին

ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՀՈՒՆ ՆՈՐ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾԱԳՄԱՆ ԷԻՆ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները վերջապէս համաձայնութեան մը յանգեցան ուրբաթ առտուան դէմ, երկու օր անընդհատ խորհրդակցելէ վերջ : Թերթերը կը գրեն թէ երեքն ալ կատարելապէս համաձայնած էին Գերմանիոյ մասին, բայց վերջին պահուն նոր դժուարութիւններ ծագեցան : Կ'ըսէին թէ Ֆրանսայի նախարարական խորհուրդը ուժգնօրէն քննադատած էր Պ. Ռոպէրթ Շումանը, մեղադրելով թէ «չափազանց չատ զիջումներ ը – րած է Գերմանիոյ» :

Նախարարական ժողովէն վերջ, Պ. Շուման վերադարձաւ Երեքներու նիստին, որ սկսած էր դիշերուան ժամը 10.30ին : Ժողովը չարունակուեցաւ մինչեւ ժամը 12.45, երբ անհամբեր կը սպասուէր պաշտօնական զեկոյցին հրատարակութեան : Իրականին մէջ ժողովը տեւած էր կէս դիշերէն ալ անդին, եւ վերջնական զեկոյցը հրատարակուեցաւ առտուան ժամը 2.15ին :

Ինչպէս պիտի տեսնէք, զեկոյցը ոչինչ կը յայտնէ կատարուած խորհրդակցութեանց եւ որոշումներու մասին, որոնք բացարձակապէս գաղտնի կը պահուին եւ ուղղակի պիտի հաղորդուին արեւմտեան Գերմանիոյ երեք մարդոց :

Ահաւասիկ զեկոյցին բովանդակութիւնը . —

«Փարիզի մէջ գումարուած ժողովի ընթացքին, երեք արտաքին նախարարները կը զգային այն ծանր պատասխանատուութիւնը որ կ'իյնայ իրենց վրայ, ապահովելու եւ ամրապնդելու համար Եւրոպայի եւ բովանդակ աշխարհի խաղաղութիւնը : Անոնք կ'ուզեն դիմագրաւել այդ պատասխանատուութիւնը վճռականութեամբ եւ մարդասիրութեամբ :

« Վճռականութեամբ, վասն զի չեն ուզեր որ ոեւէ երկիր կարենայ վտանգել իր դրացիներուն խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը : Մարդասիրութեամբ, որովհետեւ տեւական խաղաղութիւն մը կրնայ հաստատուիլ միայն աշխարհի ժողովուրդներուն աւելի սերտ ընկերակցութեամբ :

«Քանի որ համաշխարհային երկու մեծ պատերազմները ծնած էին Գերմանիոյ մէջ արտայայտուած ռազմատենչ ոգիէն եւ այստեղ իրենց արտաքին նախարարներով ներկայացուած երկիրներու դրաւման տակ է գերմանական հողը, բնական էր որ իրենց քննութիւնը մեծ մասով ծանրանար Գերմանիոյ եւ Եւրոպայի յարաբերութեանց, Գերմանիոյ կացութեան եւ անոր հանդէպ իրենց վարելիք քաղաքականութեան վրայ :

«Երեք նախարարները անդամ մը եւս հաստատեցին իրենց քաղաքականութիւնը, այնպէս ինչպէս սահմանուած է դրաւման կանոնագրին մէջ եւ որ կը ձգտի դաշնակցային հանրապետութեան տալ լայն իրաւասութիւն մը աղատօրէն վարելու Գերմանիոյ գործերը : Ինքնորոշման այս

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՄԻՀԱՅԻՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՔ

Լուսինի տրծը Ծուխն արեգակի ճառագայթներն էին։ Սալյն տրծաշխարհը ամայի էր, անդուռ և ձնօգնական։ 1844ին։ Նը – ռնը լուսինի բոլոր տրծաքարերը ծուխն էին, և ոչ մի կենդանի չկար նրանց մեջ։ Ամեն ինչ սառած էր և անշարժ։

Ծուխն արեգակի հետ էր ծագում և մայր մտնում 15 ժամից հետո։ Ամեն ինչ սառած էր, և ոչ մի բույս չէր կարող աճել։ Ծուխն էր միայն ամեն տեղ։ Ծուխը ծածկում էր ամեն ինչ։ Ծուխը ներս էր մտնում տների մեջ, ծածկում էր սենյակների հատակները, սեղանները, աթոռները, մահճակալները։ Ծուխը ներս էր մտնում նաև մարդկանց մեջ։ Ամեն մարդ ծուխ էր կլանում իր մեջ։ Ծուխը մարդկանց ներսում էր, ինչպես որ ներսում էր տների մեջ։ Ծուխը մարդկանց ներսում էր, ինչպես որ ներսում էր տների մեջ։ Ծուխը մարդկանց ներսում էր, ինչպես որ ներսում էր տների մեջ։

Ծուխն արեգակի հետ էր ծագում և մայր մտնում 15 ժամից հետո։ Ամեն ինչ սառած էր, և ոչ մի բույս չէր կարող աճել։ Ծուխն էր միայն ամեն տեղ։ Ծուխը ներս էր մտնում տների մեջ, ծածկում էր սենյակների հատակները, սեղանները, աթոռները, մահճակալները։ Ծուխը ներս էր մտնում նաև մարդկանց մեջ։ Ամեն մարդ ծուխ էր կլանում իր

ԱՂՋԻԿ ՍԱՀՄԱՆ

(ՆԱԶԱՐՅԱՆԻ ՏՕՆԵՑՈՒՑԻՉ ՊԱՏՄՎԱԾՔԸ)

Ամեն անգամ որ ես կարդում եմ Աղջիկ Սահմանի մասին, ինձ թվում է, թե ես ոչ թե կարդում եմ, այլ ապրում եմ նրա հետ միասին։ Ես չգիտեմ, թե ինչ է ուզում հեղինակը, ինչ է ուզում նա ասել, ինչ է ուզում նա ինձ սովորեցնել։ Ես ապրում եմ նրա հետ միասին, ես տառապում եմ նրա հետ միասին, ես ուրախանում եմ նրա հետ միասին։ Ես ինձ չեմ զգում որպես ընթերցող, ես ինձ զգում եմ որպես նրա ընկերուհի։ Ես ինձ զգում եմ որպես նրա ամենամտերիմ ընկերուհի։ Ես ինձ զգում եմ որպես նրա ամենամտերիմ ընկերուհի, որ ամեն ինչ գիտի նրա մասին, որ ամեն ինչ հասկանում է նրա մասին։ Ես ինձ զգում եմ որպես նրա ամենամտերիմ ընկերուհի, որ ամեն ինչ գիտի նրա մասին, որ ամեն ինչ հասկանում է նրա մասին, որ ամեն ինչ ներում է նրա մասին։

Ես ինձ զգում եմ որպես նրա ամենամտերիմ ընկերուհի, որ ամեն ինչ գիտի նրա մասին, որ ամեն ինչ հասկանում է նրա մասին, որ ամեն ինչ ներում է նրա մասին, որ ամեն ինչ ներում է նրա մասին, որ ամեն ինչ ներում է նրա մասին։

Ես ինձ զգում եմ որպես նրա ամենամտերիմ ընկերուհի, որ ամեն ինչ գիտի նրա մասին, որ ամեն ինչ հասկան

բաժինը հետզհետէ աւելի կարեւոր պիտի դառ – նայ, երբ դաշնակցային հանրապետութիւնը իր վերաբերումով հաստատէ թէ կ'ուզէ ազատ, ժո– ղովրդավար եւ խաղաղասէր Գերմանիա մը հաս– տատել :

«Միեւնոյն ատեն երէք նախարարները յար – մար կը դատեն պաշտպանել եւ խրախուսել դեր – ման ժողովուրդին միացումը եւրոպական հաս – րակութեան մէջ» եւն. :

★ Իրազեկները կը հաւաստեն թէ համաձայ – նութիւն դոյացած է կրճատելու գերման գործա– րաններուն քանդումը, աւելցնելու Գերմանիոյ պողպատի արտադրութիւնը: Գերմանիա այսու – հետեւ պիտի կրնայ առեւտրական եւ հիւպատո – սական ներկայացուցիչներ նշանակել արտա – սահմանի մէջ եւն. :

★ Արեւմտեան Գերմանիոյ ներքին նախարա– րութիւնը օրինագիծ մը կը մշակէ, զաղտնի ոս – տիկանութիւնը վերահաստատելու համար, «ընդ– դէմ յեղափոխական տարրերու եւ ապահովու – թեան դէմ ուղղուած արարքներու »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ երեսփ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին նոյեմբեր 15ին: Առաջին անգամ ըլ– լալով կիներն ալ պիտի մասնակցին այս ընտրու– թեանց: Պայման է որ 18 տարին լրացուցած ըլ– լան եւ դոնէ տարրական կրթութեան վկայական ունենան: Թերթերը 12 հազարէն 15 հազար կը հաշուեն կին ընտրողներուն թիւը: Քուէարկու – թեան օրը իրենց քուէները պիտի ձգեն տարբեր տուփերու մէջ, կին պաշտօնեաներու հսկողու – թեամբ, որպէսզի յարգուած ըլլայ իսլամական օրէնքը:

ԱԻՍՏՐԻՈՅ վարչապետը, Տօքթ. Ֆիկլ առա– ջարկեց խորհրդարանին պահանջել որ Դաշնակից– ները հաշտութեան դաշնագիր մը կնքեն, «վերջ տալով անարժան եւ անարդար կաշկանդումին ո– րուն ենթարկուած են Աւստրիոյ ազատութիւնը եւ գերիշխանութիւնը»: Վարչապետը ցաւ յայտ – նեց որ պատերազմի դադարումէն 4ուկէս տարի վերջը Աւստրիա տակաւին կը կրէ «չորս պետու– թեանց զինուորական գրաւման ելմտական եւ բա– րոյական ահագին բեռը: Ցետոյ անհրաժեշտ սե– պեց բանակի մը հաստատումը, երբ երկիրը «չը– զապատուած է պետութիւններով որոնք ահագին մնայուն բանակներ կը պահեն եւ չարունակ զի – նարշաւ կը կատարեն »:

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ խորհրդարանը միաձայնութեամբ օրէնք մը քուէարկեց որ քա – ղաքացիական բոլոր իրաւունքները կուտայ նախ– կին Նացիներուն եւ նախկին բանակի սպաներուն: Բացառութիւն կը կազմեն պատերազմի ոճրա – գործները: Միլիոնաւոր քաղաքացիներ պիտի օգ– տուին այս չնորհէն: Կրնան քուէարկել, պետա – կան պաշտօնները վարել (բացի դատական եւ ներ– քին նախարարութիւններէն), իրենց ուզած ար – հեստը իր գործ դնել: Այս կարգադրութիւնը ներ– չնչած է Մոսկուա, սիրաշահելու համար ազգայ– նական Գերմանները: Թերթերը կը գրեն թէ ուրիշ դիւրութիւններ ալ պիտի տրուին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնաթեր – թը, «Փրավտա» կը գրէ նոյեմբեր 10ի խմբագրա– կանով.— «Մ. Նահանգներու աչխարհակալները թող չօրօրուին այն ինքնախաբութեամբ թէ կրը– նան պատերազմ մղել ամերիկեան ցամաքէն հե – ռու, իբրեւ թնդանօթի միս գործածելով Եւրո – պայի եւ Ասիոյ ժողովուրդները: Անցած է այն ժամանակը երբ պատերազմի հրձիգները կրնային ժողովուրդը մոլորեցնել այդպիսի առասպել – ներով »:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ եօթը պետութեանց դինուորա – կան եւ քաղաքական մասնագէտները ժողով դու– մարեցին Գահիրէի մէջ, ճշդելու համար իրենց հաւաքական ապահովութեան դաշինքին մանրա – մասնութիւնները: Խորհրդակցութիւնները պիտի տեւեն քանի մը չաբաթ :

ԹԻՀԻՐԱՆի գլխաւոր հրապարակին վրայ կախ– ուեցաւ Հոսէյն Խմամի, որ սպաննած էր նախկին վարչապետը, Հոսէյն Չաճիր:

ԵԻՐՈՊԱՅԻ Տարագիրներու Ցանձնաժողովը ուղղակի ամբաստանեց Մ. Նահանգները, թէ լը– րիւ չէ կատարած իր բաժինը, տարագիրներու տեղաւորման համար: Այս առթիւ տեղեկագիր մը ուղղելով նախագահ Թրումընի եւ ամերիկեան խորհրդարանին, կ'ըսէ.— «Մ. Նահանգները մի– այն 15 առ հարիւր (87.000 հոգի) առած են մին– չեւ յունիս 30: Իսրայէլ ապաստան տուած է 123 հազար տարագիրներու, Անգլիա ընդունած է ճիշդ հարիւր հազար հոգի, առանց հաշուելու լեհա – կան բանակին 150 հազար դինուորները»: Այն – րիկեան թերթերը կը գրեն թէ մինչեւ հոկտեմ – բեր 31 Մ. Նահանգները ընդունած էին 100.493 տարագիրներ, եւ 5082 հոգի ալ ճամբան էին: Երեսփ. ժողովը արտօնած է 339 հազարի բարձրա– ցնել ընդունուելիք տարագիրներուն թիւը :

ԱՆԳԼԻՈՅ սուզանաւերը օժտուած են «չնոր– քըլ» կոչուած չնչառական խողովակով մը, որուն

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չաբաթ 19 նոյեմ – բերին ժամը 9ին Սինէմա Ալգազարի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷի :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերները Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա. ՓԷՕ– ՍԷԵԱՆ : Ֆրանս. ընկերակավարականներու կողմէ պիտի խօսին CASTON DEFFERRE, FRANÇOIS LEEHNHARD եւ JOSEPH FERAUD :

Պիտի նուագեն զաղութիս սիրուած ջութակա – հար Գ. Լ. Ղեւոնդեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն– դի Սիամանթօ խումբի նուագախումբը :

Պիտի երգէ Սէնթ Ասնի երգչախումբը՝ ղեկա– վարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի :

Պիտի արտասանեն Օր. Սաղաեան, դերասան Մուրթաֆեան եւ Փէնտիրեան : Պիտի ներկայա – ցնեն նաեւ կենդանի պատկեր մը Ա. Ահարոնեանի «Ուխտաւորը»էն :

Հայկական պար, Ն.Ս. Թոստոմ խումբի կողմէ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խում – բերը կը մրցին Fencherolles խումբերուն դէմ, կիրակի 12 նոյեմբեր ժամը 13.15ին Fencherolles դաշտին վրայ: Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 12.30ին :

Նոյն օրը մեր կրտսերները cadet կը մր– ցին Croissy դէմ ժամը 15ին : Croissy դաշտին վրայ :

Նկատի ունենալ մարզիկներու հանդէսը դեկ– տեմբեր 25ին :

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ.— Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Դ. ախոյենական մրցումը St. Aubant խումբին դէմ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ :

Այրի Տիկին Պէաթրիս Շամլեան եւ իր զաւա– կը, Այրի Տիկին Շնորհիկ Վարդեւանեան, եւ իր զաւակը Տէր եւ Տիկին Արիս Մերկերեան եւ ի– րենց զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Զա – քարեան եւ իրենց զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աւե– տիս Կապենց եւ իրենց զաւակը, խորունկ կսկիծ – ծով կը ծանուցանեն, իրենց սիրելի ամուսնոյն, եղբօր, մօրեղբօր, փեսին, քեռայրին՝

ԳԱԲՐԻԷԼ ՇԱՄԼԵԱՆի (Զէնկիլէրցի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 29 հոկտեմբերին, եղե– րական արկածի մը հետեւանքով :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի եր– կուշաբթի, 14 Նոյեմբեր, ժամը 10.30ին Ալֆոր – վիլի Հայոց եկեղեցին եւ մարմինը պիտի ամ – փոփուի տեղւոյն վերջմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Պ. Վարդան Մա – նուկեան իր զաւկին Գէորգի, քեռորդւոյն Խորէն Մինասեանի (Շավիլէն), Սիմոն Մինասեանի (Ալ– ֆորվիլէն) եւ Սիմոն Կարապետեանի (Ալֆորվի– լէն) ողջմբ զինուորութենէ վերադարձին առ – թիւ հազար ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարած – ման ֆոնտին եւ հազար ֆրանք ալ Ց. Կ. Ռաչի Ի– թալիի մասնաճիւղին :

ՏԱՂԱՆԴԱԻՈՐ ՊԱՐՈՒՀԻ

ԱՐՄԷՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

Իր Ամերիկայէն վերադարձի առիթով կուտայ հայկական եւ արեւելեան պարի եւ համերգի ե – րեկոյ մը՝ 2 Դեկտեմբեր 1949, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին Salle Pleyel, 252 Fbg. St. Honoré, Métro Terne :

ԸԱՑՏԱԳԻՐ.— Ռաչատուրեան, Բարխուդար– եան, Տիգրանեան, Սպենդիարեան, Կարդանեան, Ռ. Մելիքեան :

Տոմսերը՝ 100 — 800 ֆրանք: Կը ծախուին սովորական վայրերը :

չնորհիւ կրնան ջուրին տակը մնալ ի հարկին մէկ ամիս եւ աւելի: Այս նորութիւնը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ խորհրդարանին :

ԸՈՒՇԱԴԻՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ – ՍԷՆ ԼՈՒ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սով– րական հաւաքատեղին :

Ա. Ց Ց

Մոնմորանսիի Հ. Ց. Դ. Վահան Խորէնի խում– բը յարգանքի այց մը կատմակերպած է ողբաց – եալ ԱԲՐԱՀԱՄ ԳԻՒԼԱՆԴԱՆեԱՆի չիրմին, այս կիրակի ժամը 3.30ին : Փարիզ Gare du Nordէն ժամը 2.29ի չոգեկառքով իջնել Enghienի կայա – րանը, ուրկէ օթոքառով դէպի Գրօլէի գերեզ – մանատունը :

ՆՈՒԻՐԸ ՏԱՄԻ ՄԷՋ ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիր Մխիթար Աբբահօր մահուան երկու – հարիւրամեակին: Հանդիսաւոր եւ ձայնաւոր պա– տարագը տեղի պիտի ունենայ Նոթրը Տամի Մայր եկեղեցիին մէջ այս կիրակի ժամը ճիշդ 9.30ին, նախագահութեամբ Արհիապատիւ Պօսար Աբք.ի :

Պատարագը պիտի մատուցանէ Գերապայծառ Տէր Հ. Սրապիոն վրդ. Ուլուհոճեան, ընդհ. Աբ– բահայր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանու – թեան. հանդիսադրութեամբ Պահապանեան Ե – պիսկոպոսի :

Երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Պ. Ն. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ կողմէ, մասնակցութեամբ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ ղպրաց դասուն :

Ցեղասպանութեան ենթարկուածներու ուշադրութեան

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան կողմէ, նախագահութեամբ Պ. ԳԱՒԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի, կիրակի, 20 Նոյեմբեր, ժամը 16էն 24: GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ մէջ: Երկու նուագախումբ, անակնկալներ, գե – ղարուեստական բաժին :

Ֆօլ Սերզա՝ Tango Argentin իր խումբով :

Սեղան ապահովել՝ ELY. 23–66:

Գեղարուեստական ներկայացում

Théâtre de la Potinière

7 Rue Lous – le – Grand (Opéra)

21 Նոյեմբեր, երկուշաբթի դիշեր, ժամը 9ին, Գմբէթեան, Մախսուտեան, Տէրվիշեան, Տէր Ասլանեան, Տիկ. Մատլէն Էթիգեան:

Կը ներկայացնեն իր պատիւ իրենց երիտասարդ ընկերուհին՝ ՕՐ. Հ. ԽՏՃՇԵԱՆի

ԵՐԿՈՒ ՋԱՄԲԱՑ

Գրիգոր Վահանի նոր թատերդութիւնը՝

Փարիզահայ կեանքէ

Առաջին բեմադրութիւն

Ներկայացման օրը տոմսակ չի ծախուիր, նա– խապէս ապահովեցէք ձեր տեղերը, դիմելով՝ դրատուն Հ. Սամուէլ, 51 rue Mr. le Prince, դրա – տուն Հ. Բալուեան 43 rue Richer :

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆի

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԻԹԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ

նորաձեւ մեբեեաներով

ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն :

Ծախու է

Շավիլի մէջ, մեծ եւ գեղեցիկ բնակարան մը, անմիջական մեկնումի պատճառաւ: Երկու յարկ 8 սենեակներով, ընդարձակ պարտէզ, մեծ հաւ– նոց, կարաժ, լուացարան, լոգարան եւ արեւել – եան բաղնիք, թէլէֆոն, կազ, ջուր, էլեկտրակա– նութիւն, Փարիզի հետ հաղորդակցութեան մեծ դիւրութիւն :

Դիմել 7 Ave. Talemon, Pont de Sèvresէն օթոպուս Point de Chavilleի կայարանին քովը:

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 13 Novembre 1949 Կիրակի 13 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5999–Նոր շրջան թիւ 1410 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԻՐԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍԽԻՆ ԳԷՄ, ՁԵՐՄԱԿԻՆ ՀՆՏ

Ցաջորդ համարին յետաձգելով քրջահատաք – ներու նոր չահատակութեան պարզաբանումը, դրաղինք մեր կիրակնօրեայ — ամենօրեայ — մտահոդութեամբ :

— Պայքար եւ յարատեւ աշխատանք, յանուն մայրենի լեզուի անկախութեան :

Տարրական պարտականութիւն մը ամէնուս համար : Եթէ ոչ խափանելու, գոնէ սահմանա – փակելու համար այն աղճատումները որ կը կա – տարուին Երեւանի թէ Հայկական Արտասահ – մանի մէջ :

Անգամ մը եւս կը յայտարարենք, այս առթիւ.

— Երբեք չենք անտեսեր հայրենիքին բացա – ռիկ պայմանները :

Գիտենք թէ տարէցն ու երիտասարդը հար – կադրուած են տքնիլ, ստեղծագործել համայնա – կուլ բռնակալութեան մը տակ : Մուրճը գլխուն եւ մանդաղը վրին :

Չենք անտեսեր նաեւ կատարուած նուաճում – ները, մշակոյթի այս կամ այն ճակատին վրայ :

Սեւին սեւ, ճերմակին ճերմակ : Ի՛նչ ասպա – րէզի ալ պատկանին :

Արդ, միայն բռնութի՛ւնն է որ այնքան ան – դարմանելի այլանդակութիւններ, բարբարոսու – թիւններ, աղճատումներ դործել կուտայ .

Քարացած նախապաշարումները , երանաւէտ ինքնահաւանութիւնը, մտքի ծուլութիւնը եւ ան – յատակ տգիտութիւնն ալ դեր չունի՞ն մեր մատ – նանշած ողբերդութեան մէջ :

Եւ այդ մեղքերուն հետեւանքով չէ՞ որ աւերը կը սպառնայ տարածուիլ նաեւ ազատ արտասահ – մանի մէջ :

Ուրիշ ոեւէ ժողովուրդի դրոց – բրոցները միացեալ ճակատ կազմած պիտի ըլլային ինքնա – բերաբար , այսպիսի պարագայի մը տակ : Պիտի դառնային արթուն եւ գործօն պահակները, ամէն տեղ եւ ամէն ճակատի վրայ :

Հայրենիքին, մայրենի մշակոյթին չահն ալ այդ պիտի թելադրէր :

Եւ անշուշտ երախտապարտ պիտի մնային ա – նոնք որ հարկադրուած են իրենց երկունքը կա – տարել բռնութեան տակ : Համաճայն ճուլածոյ կաղապարներու եւ թարգմանածոյ տասնաբան – եաններու :

Միայն մեր մէջ է որ հակասութենէ հակասու – թիւն կը գլորին «ուսումնական » կոչուած երե – ւելիներ : Մշակոյթի անդաստանն ալ վերածելով քաղաքական – կուսակցական մարզադաշտի :

Եւ ահաւասիկ ամէն տեղ ալ սունկի պէս կը բուսնին հատընտիր ախոյեանները, Երեւանի մէջ պարտադրուած բերքը արտասահման փոխադրե – լու համար :

Այս առաքելութեան նուիրուած են մասնա – տորապէս անոնք որ երէկ արեւելահայ բարբառը կը հեղնէին «հէնց ու մէնց»ներ սահեցնելով, իսկ այսօր Թուրքակօրէն կ'ընդօրինակեն, կը ճգնին տարածել «կոլեկտիվ»ներն ու «լաւրիատ»ները, «բիօլոգիա»ներն ու «ստրագետիա»ները եւ մնաց – եալը :

Բոլորը՝ ի հեճուկս տարրական տրամաբա – նութեան եւ առողջ հայրենասիրութեան :

Այս փախուստներուն չափ յանցաւոր են անոնք որ մունջ – տարսի դեր կը կատարեն : Կը վախ – նան այո կամ ոչ ըսել : Տեսակէտ յայտնել եւ դիրք ճշդել :

Որո՞ւ հոգ, եթէ հայկական մշակոյթն է որ կը տուժէ, մայրենի լեզուն է որ կը յօշոտուի, դիմագիծ կը փոխէ :

Իրենք հանգիստ նստած են կրակարանին առ – ջեւ : Ոչ աջ կը նային, ոչ ձախ : Ինչո՞ւ կը փորձէք խռովել իրենց երանաւէտ անտարբերութիւնը...

Մեր պարտքը պիտի ըլլայ անընդհատ ցնցել, արթնցնել քնացողներն ու թմրածները, որպէսզի պատասխանատուութիւններ ստանձնեն, համա – ձայն իրենց կարողութեան :

Ի՞նչ կ'արժէն իրենց «մտաւորական» մար – դանքերն ու յաւակնութիւնները, երբ կը խուսա – փին այսքան տարրական պարտականութենէ մը :

Շատ աւելի քաջ եւ պարտաճանաչ էին եր – բեմնի վանականներն ու ճգնաւորները, իրենց «գրիչ»ներով եւ հայրենասիրական դիտակցու – թեամբ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թերթերու , ամսաթերթերու եւ զանազան պարբերականներու կոյտին տակ կը կորսուի յա – ճախ խմբագրական սեղանը :

Օրաթերթերուն սեղերը դիտենք այժմ : Ամէն դաղութ ունի իրենը կամ իրենները, համաձայն դաղութին ընդարձակութեան :

Մրցանիշը կատրած է Սուրիա – Լիբանանինը : Դաղութ մը որուն ամէն մէկ օրաթերթին քանա – կը 1000 — 1500ը չանցնիր եւ ընդհանուր դումարը հազիւ հինդէն վեց հազար : Ուրեմն մէջին հաշ – ուով 300 հոդիին մէկ թերթ :

Ֆրանսայի համար նմանօրինակ ստուդում մը տուած է հետեւեալ արդիւնքը.—15էն 20 հոդի կը կարդայ մէկ թերթ, ուրեմն մեզի հետ բաղդատե – լով 20 անդամ աւելի :

Ֆրանսահայ դաղութին համար ալ կարծեմ հաշիւները կը մօտենան միւս դաղութներու պատ – կերին, եթէ նկատի չառնենք դրացիին թերթը ձրի կարդացող հայրենակիցին բարեխղճութիւնը :

Իւրաքանչիւր երկիր իր արդարացումը ունի : Արեւելքի մէջ չատ ունինք տակաւին թրքախօս հայրենակիցներ : Այստեղ ոչ միայն հայերէն կարդալ չգիտցող սերունդ մը,այլև հայերէնթեր – թի վրայ չնայող չեռներու խումբեր, որոնք «ես հայերէն թերթ չեմ կարդար» կամ «եղբայր, Փը – րանսերէն թերթերուն մէջ ամէն բան կայ» ըսելը եւրոպականացած ըլլալու նշան կը համարեն :

Կրնաք վստահ ըլլալ թէ իրենց դիտցած Փը – րանսերէնը հազիւ կը բաւէ հասկնալու նոյնիսկ «Արիւնոտ անտուկներու», առեւանդուած կիներու, կամ «թրաքտոն ալան»ներու յանդուգն եւ անմր – ցելի դողդողեանց պատմութիւնները : Թերեւս ա – ւելի լաւ ըմբռնեն չարժանկարի ասպղերու ամե – նօրեայ արկածախնդրութիւնները , մեկնումներն ու ժամանումները...

Կրնան ասոնք Ֆրանսացիին համար անհրա – ժեշտ ըլլալ, կամ գոնէ ճաշակի , կրթութեան զարդացման խնդիր ըլլալ : Մեր պարագան տար – բեր է բոլորովին :

Պէտք է ամէն տունէ ներս հայերէն թերթ մը մտնէ ի խնդիր աղդապահպանման :

Կապը անցեալին ու ներկային միջեւ : Մեր աղ – գային գոյութեան պահպանման աղդակներէն մէ – կը եւ մեր գեղեցիկ բարբառը ամէն հայ տունէ ներս հնչելու առիթ մը :

Մեր Ֆրանսախօս տղան ալ պէտք է տեսնէ զայն, հետաքրքրուի մեր տառերով, վարժուի աչքը անոր տեսքին եւ դիտնայ թէ մենք ալ ու – նինք մամուլ, դիրք եւ դրականութիւն :

ՍՕՍԻ

Ամերիկեան դեսպանաժողով Պոլսոյ մէջ

Ուշիճկըճէն կը հեռագրեն նոյեմբեր 11 թուականով.— Արտաքին գործերու նախարարու – թիւնը երէկ հաղորդեց թէ Մօտաւոր Արեւելքի տասը երկիրներու ամերիկեան դեսպանները ժո – ղով մը պիտի դումարեն Պոլսոյ մէջ, սկսելով նոյեմբեր 26էն : Դիւանագէտներ եւ իրազեկ ան – ձեր կը կարծեն թէ այս ժողովը միջոցներ պիտի մշակէ, զօրացնելու համար Մօտաւոր Արեւելքի պաշտպանութիւնը ընդդէմ համայնավարական նախայարձակման :

Արտաքին նախարարութիւնը այս ժողովը կը ներկայացնէ իբրեւ սովորական հանդիպում մը, յարեւնման անոր որ տեղի ունեցաւ վերջերս Փա – րիզի եւ Լոնտոնի մէջ, մասնակցութեամբ արեւ – մտեան եւ արեւելեան Եւրոպայի ամերիկեան դեսպաններուն :

Բայց եւ այնպէս, օտար դիւանագիտական շրջանակներու մէջ հետզհետէ աւելի վախ կը յայտնեն թէ համայնավարները մեծ դործողու – թիւն մը պիտի կատարեն երկու տարիէն, իրենց աղդեցութեան տակ առնելու համար ամբողջ Մօ – տաւոր Արեւելքը, թերեւս դրոհ տալով Պարս – կաստանի վրայ : Կ'ըսուի թէ այս վախերը կապ ունին Պարսկաստանի Շահին Ամերիկա այցելու – թեան հետ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ շաբթու :

Պոլսոյ ժողովին պիտի մասնակցին Եգիպտո – սի, Յունաստանի, Պարսկաստանի, Թուրքիոյ , Իսրայէլի, Իրաքի, Սէուտի Արաբիոյ, Լիբանա – նի, Սուրիոյ եւ Յորդանանի ամերիկեան դես – պանները : Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Երուսաղէմի ամերիկեան հիւպատոսը :

Այս առթիւ արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտնեց թէ Ուշինկթընի և – դիպտ. դեսպանատան դործակատարը ժամադրու – թիւն մը խնդրած է յառաջիկայ երկուշաբթի օր – ուան համար, յանուն Եգիպտոսի, Արաբիոյ, Ի – րաքի, Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Յորդանանի դես – պաններուն : Ցայտնի չէ թէ ինչ հարցի մասին կ'ուզեն խօսիլ :

Նոր իրաւութիւններ կը տուին արեւմտեան Գերմանիոյ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒԻ՞

Միջազդային մամուլը տեղեկութիւններ կը հրատարակէ, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նա – հանգներու արտաքին նախարարներու երկօրեայ ժողովին առթիւ, որ դումարուեցաւ Փարիզի մէջ եւ որու մասին միայն անորոշ դեկոյց մը հաղոր – դուեցաւ մամուլին :

Թէեւ խստօրէն դաղտնի կը պահուին տրուած որոշումները, բայց չատ մը թերթեր կը գրեն թէ իրաւունք պիտի տրուի Գերմանիոյ՝ տարեկան 11 միլիոնէն 16½միլիոն թոնի բարձրացնելու պողպա – տի տարեկան արտադրութիւնը: Կը նշանակէ թէ Գերմանիա պիտի կրնայ աւելի արագօրէն պող – պատ արտադրել քան Ֆրանսան, բայց մասնա – դէտներու կարծիքով Ֆրանսական արտադրու – թիւնը կրնայ մրցիլ գերմանականին հետ, երկու երեք տարիէն :

Փարիզի թերթերէն դատելով, Ֆրանսա առ այժմ զգուշաւոր դիրք մը բռնած է, Գերմանիոյ եղած դիջումներուն առթիւ: Պաշտօնական զե – կոյցն ալ, որ ընդհանուր խօսքեր կ'ընէ, փորձ մը կը համարուի Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հանրային կարծիքը պատրաստելու դերմանական անկախ պետութեան վերահաստատման :

Le Monde, արտաքին նախարարութեան բե – րանը, կը դրէ այս առթիւ.— « Անշուշտ Ֆրան – սա պարտաւոր է հսկել իր ապահովութեան վրայ. բայց պարտաւոր է նաեւ դգուշանալ սին պատ – րանքներէ : Գործարաններու կարգ մը քանդում – ներ, արտադրութեան կարգ մը սահմանափա – կումներ կրնան գործնական օդուտ չունենալ, եւ պարզապէս դրդռել Գերմանները» :

Թերթերը կը գրեն թէ Գերմանիա իրաւունք պիտի ունենայ նաեւ «աւելի գործնական հիման մը վրայ դնելու «ծանր ճարտարարուեստը: Դաշ – նակիցներ պիտի դադրեցնեն գործարաններու քանդումը, բացի այն հաստատութիւններէն որոնք ուղղակի կապ ունին ռազմական արտադրու – թեան հետ: Գերմանիա կարելի եղածին չափ լայն տեղ պիտի դրաւէ եւրոպական ընտանիքին եւ դրեթէ հաւասարէ հաւասար պիտի մասնակցի Եւրոպայի խորհրդարանին եւ Մարշըլի ծրա – գրին: Պիտի կրնայ պատուիրակութիւններ դրր – կել «կարգ մը միջազդային հաստատութեանց »: Աղտօնութիւն պիտի տրուի նաեւ որ ծրագիր մը պատրաստուի արեւմտեան Գերմանիոյ պաշտպա – նութեան համար: Տակաւին խօսք չկայ դինեալ ուժերու կամ վերազինման մասին. բայց Փարի – զի համաձնաւոր օրկանը, «Իմանիթէ», խոշոր տառերով կ'աղդարարէ թէ Ամերիկացիները որո – շած են վերազինել Գերմանիան, Հռենոսէն մին – չեւ Էլպա :

Արեւմտեան Գերմանիան առ այժմ արտաքին նախարար եւ դեսպաններ պիտի չունենայ: Միւս կողմէ Գերմաններէն պիտի պահանջուի սրտանց մասնակցիլ Ռուրի միջազդային վարչութեան եւ ընդունիլ Ֆրանսայի անտեսական տիրապետու – թիւնը Սարի շրջանին վրայ :

★ Պ. Էչիսըն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆրանքֆորտ դնաց, Փարիզի ժողո – վէն անմիջապէս վերջը: Պիտի մնայ երեք օր , անձամբ ուսումնասիրելով Արեւմտեան Գերմա – նիոյ կացութիւնը: Պատասխանելով կարգ մը հարցումներու, նախարարը յայտարարեց թէ « Փարիզի խորհրդաժողովը կատարելապէս ներ – դաշնակ էր եւ յաջող, ինչպէս մեր բոլոր ժողով – ները: Շատ թիչներ եւ սխիաններ պիտի անցնին, մինչեւ որ յայտնի ըլլան արուած որոշումնե – րը»: Նախարարը Պերլին ալ պիտի հանդիպի :

(Լուրերու շարունակութիւնը կատարում Գ. Էջ)

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ մասին խօսելով Ազ – դաժողովին առջեւ ,Պ. Վիչինսկի ըսաւ թէ Խ. Միութիւնը «ի հարկին կրնայ ուզածին չափ ռումբ չինել, ոչ աւելի, ոչ պակաս: Բայց մենք կ'ուզենք հիւլէական ուժը օդտադործել, դործածել տնտե – սական նպատակներու, լեռներ հարթելու, անա – պատներ ոռոդելու համար »:

ՀՂԹԱԿ ԿԱՊԱՆՑԻ

Մի, երբ այս խոսքերը լսեցին, ոչ ոք չկարողացավ ասել ոչ մի բառ, այլ բոլորը սկսեցին նայել միմյանց երեսներին, ինչպես որ նայում են մարդիկ, երբ ուզում են իմանալ, թե ինչ է մտածում ուրիշը։ Ամենից շատ զարմացած էր Ռուբենը։ Նա ոչ միայն չէր սպասում, որ Ռուստամը կարող է այդպիսի խոսքեր ասել, այլև ինքն էլ ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թե ինչպես կարելի է ուրիշի ցավը իրենը չհամարել։ Ռուբենը ինքն էլ ամենից շատ էր ցավում Ռուստամի համար, որովհետև գիտեր, որ նրա հայրը մեռել է, երբ նա դեռ շատ փոքր էր եղել, և որ նրա մայրը ամուսնացել է մի ուրիշ մարդու հետ, որը Ռուստամին չի սիրում։ Ռուբենը գիտեր նաև, որ Ռուստամը ամենից շատ է սիրում իր մորը, և որ նրա համար ամենամեծ ուրախությունը կլինի, եթե մայրը նորից գա իր մոտ ապրելու։ Ռուբենը գիտեր նաև, որ Ռուստամը ամեն օր գնում է ճանապարհի վրա, որ տանում է դեպի այն գյուղը, որտեղ ապրում է նրա մայրը, և ամեն անգամ, երբ հեռվից երևում է մի կառք, նա կարծում է, որ իր մայրն է գալիս։ Ռուբենը գիտեր նաև, որ Ռուստամը ամեն անգամ, երբ հեռվից կառք է երևում, վազում է դեպի այդ կողմը, բայց երբ մոտենում է, տեսնում է, որ կառքի մեջ ուրիշ մարդիկ են նստած, և ոչ ոք նրա մայրը չէ

ԱՂԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՄԲԱՐԱՆ

(ՂԱՂԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԱԲՆԱԿ ՄԱՍԻՆ)

Ծ. ԶՈՒՆԶԱԿ

ՓՈՔՐԻԿ ՄԱՐԴԻԿ

Փոքրիկ մարդիկ ապրում են մեր աչքի առաջ, նրանք մեզ հետ են խաղում, նրանք մեզ հետ են ուտում, նրանք մեզ հետ են քնում, նրանք մեզ հետ են զբոսնում, նրանք մեզ հետ են ամեն տեղ գնում։ Նրանք մեզ հետ են դասարան գալիս, նրանք մեզ հետ են դասերը սովորում, նրանք մեզ հետ են գրատախտակի մոտ կանգնում, նրանք մեզ հետ են գրում, նրանք մեզ հետ են կարդում, նրանք մեզ հետ են նկարում, նրանք մեզ հետ են երգում, նրանք մեզ հետ են պարում, նրանք մեզ հետ են ամեն տեղ գնում։

Նրանք մեզ հետ են ամեն տեղ գնում, որովհետև նրանք մեր ընկերներն են։ Նրանք մեզ հետ են ամեն տեղ գնում, որովհետև նրանք մեր ընկերներն են։ Նրանք մեզ հետ են ամեն տեղ գնում, որովհետև նրանք մեր ընկերներն են

Կացութիւնը Յունաստանի մէջ

Աթէնքի ամերիկեան ներկայացուցիչները կը հաւաստեն թէ Յունաստանի ապստամբները այսօր նոյնքան սակաւաթիւ են որքան որեւէ առեն 1453էն ի վեր, երբ կործանեցաւ Բիւզանդիոնի կայսրութիւնը եւ Թուրքերը գրաւեցին Կ. Պոլիսը:

Նորն աղբիւրներուն համաձայն, կացութիւնը չատ աւելի լաւ է այսօր քան որեւէ առեն՝ 1944 Դեկտեմբերէն ի վեր երբ պայթեցաւ քաղաքացիական պատերազմը: Անչուշտ կռիւը չէ վերջացած տակաւին, իրրեւ հետեւանք ներքին եւ արտաքին պատճառներու: Տակաւին 1700 ապստամբներ կան,— անցեալ տարուան 16 առ հազարիւրը, բայց Ամերիկացիները անհրաժեշտ կը գտնեն այս փոքրաթիւ ուժն ալ խորտակել, որպէսզի խաղաղութիւնը վերջնական համարուի:

Յունաստանի սպայակոյտին զեկոյցը կ'ըսէ թէ այս 1700 ապստամբները ցցուած են Թրակիա — Մակեդոնիոյ, Պելոպոնէսի եւ կղզիներուն մէջ: Անցեալ տարի աւելի քան 3000 ապստամբներ կը դործէին Պելոպոնէսի մէջ: Այսօր մնացած են միայն 60 հոգի: Ապստամբներուն դլխաւոր ուժը համախմբուած է Ալպանիոյ եւ Պուլկարիոյ սահմաններուն վրայ, քանի որ Եուկոսլաւիա փակեց սահմանապլուխը:

ՔԱՒԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՄԱՆ ծրագիր մը կը մշակուի դատական նախարարութեան մէջ, 1950 Յունուար 1ի համար: Թերթերը կը գրեն թէ փէթէնի պարագան ալ առանձին պիտի քննուի:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ փոխ – վարչապետը, Վալքօ Չերվենքով, որ միեւնոյն առեն կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարն է, ճառ մը խօսելով խստօրէն քննադատեց նախորդ փոխ–վարչապետը, Թրայչօ Քոսթովը, իբրեւ դասակարգային թշնամի: Ինչպէս թիթոյականութիւնը Եուկոսլաւիոյ համար, քոսթովականութիւնն ալ ազդայնականութեան արտայայտիչը կը համարուի Պուլկարիոյ մէջ: Քոսթով, որ պիտի դատուի մօտերս, կ'ամբաստանուի նաեւ թէ իր խմբակին հետ հրահանգներ ստացած է «թշնամիին, դաւ մը սարքած, Պուլկարիան բաժնելու համար Մ. Միութենէն եւ կապելով թիթոյական Եուկոսլաւիոյ եւ աշխարհակալ արեւմուտքի»:

ՉԵԽԱԿԱՆ կառավարութիւնը արդիլեց դիւանական ճամբորդութիւնը, բացի միջազգային կառոյմներէ, փակելով սահմանապլուխները աբեմտեան Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ կողմէն:

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ հարցին առթիւ արհեստակցական Միութեանց ներկայացուցիչները տեսակցութիւն մը ունեցան վարչապետին հետ: Հրաւիրուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ. Պիւո մերժած է ընդհանրացնել կամ տեւական դարձնել 3000 Ֆրանքի բացառիկ պարգեւը: Ուրիշ խնդիրներ կ'ուսումնասիրուին: Հաւանական է որ դործադուլ յայտարարուի 24 ժամուան համար:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ. պատրաստ օդանաւերէ դատ հրանութ, ուժանիւներ եւ ուրիշ ռազմական պիտոյքներ պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն:

ՇՈՆԴԱԼԻՅ ԴԱՏ ՄԸ կը սկսի երկուշաբթի օր, Փարիզի 17րդ պատժական առեանին առջեւ: Դատախազներն են հինդ պուլկար, ռումանացի, լեհ եւ ալպանացի քաղաքագէտներ, ամբաստանեալները՝ Իրնօ տը Ժուվնէլ եւ Անտռէ Վուբմասէր: Առաջինը դիրք մը հրատարակած է, Internationale des Traîtres, երկրորդը՝ յառաջաբանը դրած: Իրազեկները կ'ըսեն թէ առնուազն վեց ամիս պիտի տեւէ անուանարկութեան այս դատը:

ՏԱՍԸ ՕՐԻ Ի ՎԵՐ անձրեւ կը տեղայ Ալպեան, Պիրէնեան լեռներու եւ կեդր. Ֆրանսայի մէջ, ինչ որ պիտի նպաստէ թեթեւցնելու ելեկտրական հոսանքի տագնապը: Այսուհետեւ ամէն հինդշաբթի անթելով պիտի հաղորդուին յայտրդ չաբթուան կարդադրութիւնները՝ հոսանքի բաշխման մասին:

ՆԱԽԱԴԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ խօսելով լրագրական ասուլիսի մը մէջ, յոյս յայտնեց թէ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան եղանակ մը դտնել Մ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ, դիւանագիտական ճամբով:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը չեղեալ հռչակեց ծերակուտական ընտրութիւնները, բազմաթիւ անկանոնութիւններ դործուած ըլլալով:

ՋԻՆԱՍՏԱՆի նոր կառավարութիւնը (համայնավար) պիտի ճանչցուի Անգլիոյ կողմէ, մինչեւ տարեդլուխ: Մ. Նահանդները վերապահ դիրք մը բռնած ըլլալով, դժգոհ կ'երեւան այս որոշումէն:

ՃԱՓՈՆԻ վարչապետը, Եոչիտա, ազդարարեց խորհրդարանին մէջ թէ կրնան ձգել հեռանալ հաշուութեան խորհրդաժողովէն, եթէ պայմանները անպատշաճ ըլլան: Այս յայտարարութիւնը մեծ զարմանք պատճառեց քաղաքական շրջանակներու մէջ:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չաբաթ 19 Նոյեմ – բերին ժամը 9ին Սինէմա Ալդազարի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ:

Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ:

Ֆրանս. ընկերակավարականներու կողմէ պիտի խօսին GASTON DEFERRE, FRANCIS LEENHARDT եւ JOSEPH FERAUD:

Պիտի նուագէն դաշնութիս սիրուած ջութակահար Պ. Լ. Ղեւոնդեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սիմանթօ խումբի նուագախումբը:

Պիտի երգէ Սէնթ Անի երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի:

Պիտի արտասանեն Օր. Սագաեան, դերասան Մուրաֆեան եւ Քէնտիրեան: Պիտի ներկայացնեն նաեւ կենդանի պատկեր մը Ա. Ահարոնեանի «Ուխտաւորը»էն:

Հայկական պար, Ն.Ս. Ռոստոմ խումբի կողմէ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ Նոեմբեր 20ին:

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խումբերը կը մրցին Fencherollesի խումբերուն դէմ, կիրակի 12 Նոյեմբեր ժամը 13.15ին Fencherollesի դաշտին վրայ: Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 12.30ին:

Նոյն օրը մեր կրտսերները cadet կը մրցին Croissyի դէմ ժամը 15ին: Croissyի դաշտին վրայ:

Նկատի ունենալ մարզիկներու հանդէսը դեկտեմբեր 25ին:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

1950 — ԳՈՑԱՍԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑԸ

Պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ, նուիրուած է Հ. Ց. Դ. 60ամեակին:

ԳԻՆ 150 ՖՐԱՆՔ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՄԵՐԳ

Մարսէյլ – Փրատոյի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցիին մէջ, Կիրակի, 18 Դեկտեմբեր, ժամը 16.30ին:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Կը խնդրուի ծանուցանել թէ Տիկին Տիրան պէյ Տատեան (Ծնեալ Փափազեան), 91 տարեկան, մեռած է Հոկտ. 20ին, իր բնակարանին մէջ:

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուած է ի ներկայութեան ամենամօտիկ ազգականներու:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՍԿԱՒՈՐԱԿՆԵՐ

ԱՐԱՔՍ

Հայաստանի նոր երգերէն եւ նոր երգիչներէն

Տասը սակաւառակներ ժողովրդական երգերու, մեներգ, խմբերգ եւ նուագախումբ:

Դիմել Մարսէյլի մէջ DERDERIAN, 30 rue des Dominicaines:

Փարիզի մէջ՝ Optique KAPA, 60 rue Lafayette, métro Cadet:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

Օր. ՄԱՌԻ ԵՍԱՑԵԱՆ
Պ. ՍԱՀԱԿ ԿԻՆՃԵԱՆ
Ամուսնացած

Կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Ղազար Ղազարեանի:

Թուլոն 6 Նոյ. 1949 Լիոն

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 14 Նոյ. Ընկ. Կարօ ենթակոմիտէ:
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 Նոյ. Զաւարեան ենթակոմիտէն:
ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 Նոյ. Քրիստափոր ենթակոմ.:
ՀԻՆԳՇԲ. 17 Նոյ. Վռամեան ենթակոմիտէն:
ՈՒՐԲԱԹ 18 Նոյ. Հայաստանի ենթակոմիտէն:

Ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ.կոմիտէի ներկայացուցիչը եւ ընկ. Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՊԷՎՎԻԼԻ «Ռոստոմ» խումբի աւանդական խնջոյք – պարահանդէսը՝ չաբաթ, Դեկտեմբեր 10ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ձմեռնային պարահանդէսը, 11 Դեկտեմբերին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել: Մանրամասնութիւնները հետզհետէ:

Ա Ց Ց

Մոնմորանսիի Հ. Ց. Դ. Վահան Խորէնի խումբը յարգանքի այց մը կատմակերպած է ողբաց – եալ ԱԲՐԱՀԱՄ ԳԻՒԼԼԱՆԴԱՆԵԱՆի չերմին, այս կիրակի ժամը 3.30ին: Փարիզ Gare du Nordէն ժամը 2.29ի չոգեկառքով իջնել Enghienի կայարանը, ուրկէ օթաքառով դէպի Գրօլէյի գերեզմանատունը:

Սեթասեցի Մուրատի յիշատակը

Պիտի տօնուի կիրակի, 11 Դեկտեմբեր, Sociétés Savantes, նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ եւ շրջանի հայրենակիցներու:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԷՆ ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ ընկեր Հրաչ Հանտալեան, որ հիւանդանոց փոխադրուած էր, մէկ աչքը դարմանելու համար, յաջողութեամբ անցուցած է դործողութիւնը եւ տուն վերադարձած: Ընկեր Աբիս Գրիգորեան ալ յաջողած է Յունաստանէն փարիզ փոխադրել իր եղբայրը, 28 տարուան բաժանումէ մը վերջ, Զաւարեան կոմիտէն իր խնդակցութիւնները կը յայտնէ այս երկու բարեբաստիկ առիթներով:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Պ. Պ. եկեղեցւոյ Մկրտութեան պահարանին չինութիւնը աւարտած ըլլալով, կը փնտռուի բարերար մը որ բարեհաճի յանձըն առնել Ս. Սեղանի չինութեան ծախքը եւ ստանձնէ կնքահայրութիւնը: Պիտի փորադրուի բարերարին անունը: Ծախք կը նախատեսուի 15—20 հազար ֆրանք: (Հոգաբարձութիւն):

Ծախու է

Շավիլի մէջ, մեծ եւ գեղեցիկ բնակարան մը, անմիջական մեկնումի պատճառաւ: Երկու յարկ 8 սենեակներով, ընդարձակ պարտէզ, մեծ հանոյ, կարաժ, լուացարան, լոդարան եւ արեւելեան բաղնիք, թէլէֆոն, կաղ, ջուր, ելեկտրականութիւն, փարիզի հետ հաղորդակցութեան մեծ դիւրութիւն:

Դիմել 7 Ave. Talemon, Pont de Sèvresէն օթօպիւս Point de Chavilleի կայարանին քովը:

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՆՈՒՔԻ,
ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՔ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒԻՄ
ՄԱՏՋԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 15 Novembre 1949 երեքշաբթի 15 ՆՈՅԵՄԲ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 6000–Նոր շրջան թիւ 1411

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԻԱՂԱՊԱՏՈՒՄ

— Տեսա՞ք, մենք ձեզի չըսի՞նք, «դաւադրութիւնը կը շարունակուի» ...

Այս բոլշեւական կանչը կ'արձակեն դիմացի հաւնոցին փետրաթափ աքլորները, հաճութեամբ իւրացնելով եւ ճոխացնելով թուրք թերթի մը ցնդաբանութիւնները :

Ինչպէս յիշած էինք շաբաթ օր, թուրք – թաթար յօդուածագիր մը, որ ինքզինքը մանուպէտ կը ցուցնէ կովկասեան խնդիրներու, վերջերս քնաթեր աւետիս մը կը հաղորդէր «Ճիւմհուրի – յէթ»ին միջոցաւ :

Պոլսոյ « Ժամանակ»ը թարգմանած էր այդ դրուագիրը, հոկտեմբեր 23ին թիւին մէջ, չունդալից խորագիրներով :

Թուրք – թաթար յօդուածագիրը վերանորոգելով տխրահռչակ «Պրոմեթէ»ի պատմութիւնը , կ'ուզէր համոզել թէ Դաշնակները փոխած են իրենց դիրքը՝ այդ ճակատին հանդէպ :

Մտորեւ նոյնութեամբ կ'արտատպենք յօդուածին այդ մասը, որպէսզի ընթերցողները կրնան ամբողջական դաղափար կազմել կատարուած խարդախութեան մասին :

Յօդուածագիրը նախ կը հաստատէ .

— « ... Նկատելով որ կը պնդեն թէ հայ ազգային դատը Կովկասի խնդիր մը չէ, Դաշնակցականները ոչ միայն միշտ խուսափեցան մտնելէ Կովկասի համադաշնակցութեան մէջ, այլեւ ջանացին փլցնել Կովկասի այս ճակատը» :

Ետոյ կը շարունակէ, իր ուզած մեկնութիւնը տալով դէպքերուն .

— « Գիտենք որ Դաշնակցականներուն այս գործելակերպէն ինչպէս Ռուսները, մասնաւորապէս կարմիր Մոսկուան ջանաց ճարտարութեամբ օգտուիլ» :

Եւ վերջապէս իր մէ՛ծ «աւետիսը» .

— « Ոգեւորիտ Հայեր վերջապէս որոշած են յարիլ «Սովետական Գերի ազգերու» ճակատին , կ'երեւի փրկելու համար հայկական ազգային դատը որ գործիք մը դարձած էր ռուս կայսերապաշտներուն ձեռքը եւ փրկելու Կովկասի 1ուկէս – 2 միլիոն Հայերը» :

Մինչդա Պալա այնքան ալ վստահ չէ դէռ , ոտքը գետնէն կարելու համար, ինչպէս մեր քրջա – հաւաքները .

— « Բայց յայտնի չէ որ այս ճակատին յարողները ազգայնական բոլոր Հայերը կը ներկայացնե՞ն թէ ոչ : Սակայն ոչ մէկ կասկած որ այդ հայկական խմբակը յարելով ճակատ մը որ կը ծանուցանէ թէ հասարակաց թշնամին միայն Ռուսիան եւ ռուս կայսերապաշտութիւնն է, ծառայութիւն մատուցած պիտի ըլլայ Կովկասի ազգերուն եւ բոլոր ռուս գերի ազգերուն հասարակաց դատին» :

Ահաւասիկ այս ողորմելի վկայութեան վրայ հիմնուած է դիմացի դիմակաւորներուն երկօր – եայ ճիւաղապատումը,— « Դաւադրութիւնը կը շարունակուի » :

Կը յայտարարենք հրապարակաւ,— ինչպէս երէկ, այսօր ալ Դաշնակցութեան դիրքը եղած է խափանել բոլոր տեսակի «Պրոմեթէ»ներու ռազմախաղերը :

Մենք տեղեկութիւն չունինք, — «Պրոմեթէ»ն վերակազմուած եւ Ամերիկա փոխադրուա՞ծ է թէ ոչ : Լուր չունինք նաեւ թէ որո՛նք են իր նոր վարիչները :

Բայց դիտենք մէկ բան, — Ոչ միայն « Պրոմեթէ»ները , այլեւս անոր ուղեկից կամ անկախ կազմակերպութիւնները չեն կրցած մոլորեցնել Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, Թուրքիան բարեկամ , Ռուսիան թշնամի հռչակելով Կովկասի ժողովուրդներուն :

Այդ պայքարը կը տեւէ 1925էն ի վեր : Այդ պայքարը սաստկացաւ մանաւանդ 1938 — 39ին , երբ Հայտար Պամատները յաջողեր էին ափ մը հայ փախուկներ ալ հաւաքել, «Պրոմեթէ»ի հայերէն տպագրութիւնը հրատարակելու համար :

Այս պայմաններուն մէջ, առ նուազն «յառաջդիմական» պէտք է ըլլայ, հաւատալու համար թէ Դաշնակցութիւնը կամ ուեւէ Դաշնակցական կրնայ միացած ըլլալ Ամերիկայի «Պրոմեթէ»ին :

Կեղծիքը աւելի կը պարզուի, երբ քննենք ճիւաղապատումին միւս կէտերը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹԵՐԸ

Օրաթերթերէն վերջ սա պարբերաթերթերը :

Կարծեմ եթէ ամէն օր տասը տարբեր տարբեր նորեր չեն գար հրապարակը ողողելու, պարզապէս «Անուն»ի պակասէն է :

Օրաթերթ հրատարակելը այնքան դժուար է որ, ո՞վ կը համարձակի առանձ բեռ մը չալկել : Բայց ամէն մէկը ըսելիք մը ունի որ չուզեր ուրիշին թերթին մէջ հրատարակել, կամ ղրկանութեան, հայ մշակոյթին ծառայելու երկնա – տո՛ւր պաշտօն մը առանձնած է հանդիպ հայ ժողովուրդին : Ու ահա ամէն օր հատ մը «ղրկան դեղարուեստական» պարբերաթերթ որ կոչուած է հինգ – տասը թիւերով պատմութեան անցնե – լու :

Անոնց հազիւ մէկ տասնեակը իրապէս արժէքաւոր բովանդակութիւն մը ունի : Մեծ մասը հինէն արտատպումներ, կամ խակ փորձեր են, մահուան դատապարտուած :

Այնուհետեւ ամէն ճիգ գնահատելի է , մանաւանդ երբ կը ձգտի ծառայել հայ դիրքին ու դիրքին : Բայց ճաշակի խաթարում մը, հրապարակի ողողում մը վնասակար է մեր ժողովուրդին արդէն խարխուլ գրական հասկացողութեան :

Ջեռք կ'առնես հատ մը, տպագրութենէն կը հասկնաս որ երկրի ապրանք ըլլալը : Գիրքին տեսակը անգամ քեզի կ'ըսէ թէ Իրան, Իրաք, Սուրիա, Եգիպտո՞ս թէ կիպրոս տպուած է :

Համբերութեամբ թղթատէ ոտանաւոր մը հազար անգամ լսուած արտասանուած վարուժանէն, արձակ մը Զ. Եսայեանէն :

Երանի թէ ասոնք ըլլային միայն : Երկարատպատում տեսակցութիւնները յայտնի ու անյայտ արուեստագէտներու հետ : Խեղճ ու կրակ բովանդակութիւն մը որ իր դոյութեամբ կը վնասէ իրապէս արժէքաւոր դրական թերթերու, ցրուելով, արդէն չատ քիչ, ընթերցող հասարակութիւնը եւ մահուան դատապարտելով թէ անհրաժեշտը, թէ աւելորդը :

Իրրեւ ընթերցող հասարակութիւն պիտի խնդրէինք մեր «ներշնչեալ դրողներէն որ առտուն կանուխ իրենց տեսած երազը իրականացնելու համար դրական թերթ չհրատարակեն եւ թոյլ տան մեր իրաւ պարբերաթերթերուն որ ապրին ու ապրեցնեն մեր մշակոյթը : ՍՕՍԻ

Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ ԿԱՐՏԱՔՍՈՒԻ

Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են Պուլկարիոյ մէջ, իրրեւ հետեւանք նոր մաքրագործումներու : Ամբաստանեալներուն մէջ կը գտնուին նախկին նախարարներ, զօրավարներ եւ ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ : Զանգուածային ձերբակալութիւններ կատարուած են պուլկարական Մակեդոնիոյ մէջ :

Պաշտօնական դեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ պաշտօնանկ եղած են Գ. Գաբրիէլով (Գաբրիէլեան), մեծաղի ներածման հիմնարկութեան ընդհանուր վարիչը եւ Եորգան Թաքով, նոյն հաստատութեան տնօրէններէն մէկը, ամբաստանուած ըլլալով թէ անճահ նամակ մը գրած են Մոսկուայի պուլկարական դեսպանին, հակառուսական տրամադրութեամբ : Զեկոյցը կ'ըսէ թէ Գաբրիէլով արտաքսուած է համայնավար կուսակցութենէն :

ԽՄԲ.— Եթէ չեմ սխալիր, այս Գաբրիէլեանը մինչեւ վերջերս նախագահն էր «Պուլկարահայ Հայրենասիրական ճակատին» :

Թերթերը կը գրեն թէ 13 բարձրաստիճան պաշտօնատարներ ամբաստանուած են իրրեւ դաւաճան, լրտես , անկարող կամ հակառուս :

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ կառավարութիւնը անդամ մը եւս աղղարարեց կաթոլիկ եկեղեցական – ներուն որ պարտաւոր են հաւատարմութեան երդումը կատարել առանց որեւէ վերապահութեան : Կառավարութիւնը երբեք պիտի չհանդուրժէ որ կղերական իշխանութիւնը փոփոխութիւններ կատարէ բանաձեւին մէջ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՔԱՅԼԱԿԻՆ ՆՈՐ ԴԱՒԱՆԱՒՈՐՈՒՄԸ

ՁՕՐ. ԲԱՂՐԱՄԵԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ? ԿՈՎԿԱՍԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ?

« Օպզըրվըր», Լոնտոնի կիրակնօրեայ — աւելի քան հարիւրամեայ — թերթը, կը դրէ թէ Ֆ. Միւնեհան զինուորական վարիչները ամբողջովին վերաքննած են իրենց ռազմավարութիւնը, օդանաւային հաղորդակցութիւնները հաստատելու համար բանակներուն եւ Մոսկուայի միջեւ : Այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ .

Ֆ. Միւնեհան բանակը այժմ կը բաղկանայ մօտաւորապէս երկու միլիոն զինուորներէ որոնք բաժնուած են 150 զօրաբաժիններու : Այս զօրաբաժիններէն 30ը կը դտնուին դրաւեալ երկիրներու մէջ, 120ը, այսինքն 1.200.000 զինուորներ բաժնուած են այսպէս .

1.— Հիւսիսային բանակ .— կեդրոնը Լենին – կրատ, հրամանատարը՝ մարեչալ Վորոշիլով :

2.— Արեւմտեան բանակ .— կեդրոնը՝ Մինսք, հրամանատարը (մինչեւ անցեալ շաբթու) մարեչալ Ռոքովսկի որ Լեհաստան փոխադրուեցաւ :

3.— Հարաւային բանակ .— կեդրոնը՝ Օտեսա : Հրամանատարը՝ մարեչալ Ժուկով :

4.— Կովկասի բանակ .— կեդրոնը՝ Թիֆլիս , հրամանատարը՝ զօր. Բաղրամեան :

5.— Թուրքեստանի բանակ .— կեդրոնը՝ Թաշքենդ եւ Ֆրունզէ, հրամանատարը՝ զօր. Տիմոշենկօ :

6.— Ծայր. Արեւելքի բանակ .— կեդրոնը՝ Չիթա եւ Վլատիվոստոք, հրամանատարը՝ մարեչալ Մալինովսկի :

Միշտ նոյն աղբիւրին համաձայն, պատերազմի պարագային Ֆ. Միւնեհան «այերոֆլոտ»ը (օդատորմիղ), որ կրնայ բռնել մօտաւորապէս 80 հազար քիլոմեթր տարածութիւն, այժմ կ'երկարի Պերլինէն Պեհրինկայի նեղուցը, Շանկայէն Ալպանիա, Քալուչէն Մուրմանսք : Բոլոր օդանաւային դիծերը Մոսկուայէն կ'անցնին :

★ Զօր. Պրէսլի, Մ. Նահանգներու միացեալ ազգայկոյտին պետը, ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց .— « Եւրոպայի մէջ ծագած որեէ պատերազմ գրեթէ մեքենաբար յառաջ պիտի բերէ Մ. Նահանգներուն միջամտութիւնը» : Պատասխանելով հարցումի մը, զօրավարը բաւ թէ չի դիտեր որքան ժամանակ պիտի գ. Ֆ. Միւնեհան՝ մեծ քանակութեամբ հիւլէական ռումբ արտադրելու համար :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Ա. ՆԱԽԱՐԱՐ ԳԵՐԱՆԱՅԻՈՅ ՄԷՋ

« ԴՈՀԱՅՈՒԹԻՒՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ »

Պ. Էչիսըն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, որ արեւմտեան Գերմանիա պացած էր Փարիզէն, նախ հանդիպեցաւ Ֆրանքֆորտ, յետոյ իջաւ մայրաքաղաքը՝ Պոնն, դիմաւորուելով հինգ հազար Գերմաններու կողմէ : Բարիզպարտեան համար կայարան գացած էին վարչապետը եւ նախարարները : Պ. Էչիսըն առաջին առթիւ այցելեց հանրապետութեան նախագահին՝ Պ. Հէօսի, անձամբ հաղորդելով նախագահ Թրումընի բարեւները :

Թերթերը կը գրեն թէ Պ. Էչիսըն այցելեց իրրեւ հիւրը զերման կառավարութեան եւ ոչ թէ իրրեւ ներկայացուցիչը երկիրը գրաւող պետութեան մը : Ինք առաջին արտաքին նախարարն է որ պաշտօնապէս կ'այցելէ աւեմտեան Գերմանիոյ հանրապետութեան :

Նախարարը այցելութիւններ կատարեց եօթը ժամ, վարչապետին , կառավարութեան անդամներուն եւն. : Տեսաւ նաեւ ընկերվ. կուսակցութեան վարիչը, Տօքթ. Շումախերը : Ասկէ յետոյ մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, ըսաւ թէ իր այցելութեան գլխաւոր նպատակն է ծանօթանալ Գերմանիոյ վարիչներուն : Այս առթիւ գոհունակութիւն եւ վստահութիւն յայտնեց անոնց կատարած գործին համար : Յայտարարեց թէ «խիստ գոհացուցիչ խօսակցութիւններ» ունեցած է վարչապետին» Տօքթ. Ատենաւերի հետ, անոր հաղորդելով երեք մարզպաններուն տրուած լայն իրաւասութիւնները : Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը տրամադիր է ամէն կերպով օգնելու արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան, լուծելու համար դժուարին խնդիրներ : « Մենք կ'ուզենք օգնել, բայց ի վերջոյ կրնանք օգնել միայն անոնց որ կ'օգնեն իրենք իրենց : Մենք չենք ուզեր մեր կամքը պարտադրել փոխան զերման կառավարութեան կամքին » :

Նախարարը այցելեց նաեւ Պերլինի արեւմտեան չրջանը :

Մայրաքաղաքէն մեկնելէ առաջ Պ. Էչիսըն ը–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Բ. էջ)

ՁԵՌՔԻ ՄԱՏՆԵՐՈՒՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

ԽՄԲ.— Շ. Նարդունի կը շարունակէ իր այնքան հիւթեղ ուսումնասիրութիւնները ՀԱՑ – ԲՈՑՃի մէջ: Նմոյշ մը եւս (ամփոփուած).—

★

Ձեռքի հինգ մատներուն անունները ծանօթ են ամէնուն, նոյնիսկ երախաներուն.— Բթա – մատ, ցուցամատ, միջնեմատ, մատնեմատ, ճը – կոյթ: Մեր ժողովուրդը, սակայն, ինչպէս ուրիշ ժողովուրդներ, ձեռքի հինգ մատներուն տուած է նաեւ տարբեր անուններ, որոնք տեսակ մը վերլուծութիւն կը կազմեն աւանդութեանց, բարքերու, սովորութիւններու կամ պատմական եղելութեան մը:

ԲԹԱՄԱՏ.— Ֆրանսերէն pouce, անգլերէն thumb, գերմաներէն Daumen, լատիներէն pollex, իտալերէն pollice, սպաներէն pulgar, փորթուկէզ pollegar, *ռուսերէն* բալշոյ պալեց, *յունարէն* ο անթիհիէրի (ձեռասկիզբ), *թուրքերէն* պաշ փարմաք, *արաբերէն* իպհամ, *պարսկերէն* շէսթ:

Հայերէն կը կոչենք նաեւ բոյթ,— ասկէ՝ Ա-կնցիները բթնուկ, Սպահանցիները (Գարեգին քհնյ. Կիրակոսեան) բութանոց: Արդէն այս բառն է, որ կազմած է բթամատ բարդութիւնը, ուստի Լեւոն Բաշալեան կ'առաջարկէր կոչել բութամատ եւ ոչ թէ բթամատ, այն պատճառաբանութեամբ թէ ոյ երկբարբառը բարդութեանց մէջ կը դառնայ ու, ինչպէս լոյս – լուսամուտ, բայց կարելի է առարկել թէ ոյ երկբարբառը կը կորսուի կարգ մը բարդութեանց մէջ, սոյր – սրաթշաւ, ինչպէս բոյթ – բթամատ:

Ժողովրդական բարբառով՝ բթամատին հո-մանիշ ունինք մեծմատ անունը, որուն կը համապատասխանէ թուրքերէնը կամ ռուսերէնը: Ախալքալայի Հայերը կը կոչեն Թուրքի մատ, թերեւս անոր համար որ քիչ կ'աշխատի այս մատը, կամ որովհետեւ հասակին ու դիրուկ է փաշայի պէս: Հայ ժողովուրդը կուտայ նաեւ ոջիլ – կոտրող անունը, այդ գործը յանձնուած ըլլալով երկու ձեռքի բթամատներուն (եղունգի վրայ): Եւրո – պացի ժողովուրդներու մօտ կը կոչուի դարձեալ հօբար (հօբելբայր), իր մեծ մարդու դիրքին պատճառով ապահովաբար, մինչ մենք մանկան լեզուի մէջ կուտանք մեծնդգրար անունը: Եւրոպացիներու մօտ կոչուած է նաեւ հօբարին ծառան, իր սարկութեան պատճառով: Ոմանք ալ կը կոչեն կապիկ, թերեւս անոր համար որ մատ խաղցնելու ժամանակ խեղկատակութիւններ կ'ընէ:

կարգ մը անհատներու մօտ՝ բթամատին ոտքորները կրնան կորնչցնել իրենց բնական դիրքը, այնպէս որ որսի շան կամ բադի ձեւ կ'առնէ բթամատը: Բայց անբախտ եւ արհամարհուած այս մատին ամէնէն տաժանելի ճակատագիրը այն է որ յաճախակի ենթակայ է մատնաւոր հիւանդութեան մը, մատնաշուրթն կոչուած, Ֆրանսերէն panaris, *Թուրքերէն* տոլամա:

Աւելցնենք նաեւ որ ոտքին բթամատը բուշ կը կոչուի մեր լեզուին մէջ, իսկ Զէյնկիլէրցիներու բարբառով՝ պպի:

ՑՈՒՑԱՄԱՏ.— Լատիներէն indicator, Ֆրանսերէն index, անգլերէն forefinger, գերմաներէն Zeigefinger, իտալերէն indicatore, սպաներէն indicador, *ռուսերէն*նուկազատելնիյ պալեց, *յունարէն* ο լիհաւնս (համ նայող, լզող), *թուրքերէն* շէհա – տէր փարմաղր, *պարսկերէն* սէպապէ:

Այս մատը կը ծառայէ ցոյց տալու, վկայութիւն տալու, նոյնիսկ մատնելու, — ատոր համար անունները՝ զորս ստացած է հայերէնի մէջ, թուրքերէնի մէջ, նոյնիսկ ժողովրդական բարբառներու մէջ: Արդարեւ ոմանք յուդայ անունը կուտան, որովհետեւ Յուդայ այդ մատը գործածեց, ինչպէս դաւաճանները: Բայց այս աչխոյժ, դործունեայ եւ չատ արժէքաւոր մատը ոչ միայն անուանարկուած, այլ եւ ծաղրուած է յաճախ իր կատարած սեւ աշխատանքին պատճառով,—այսպէս Ակնցիները տապակ-լիզող կը կոչեն ցուցամատը, ուրիշներ՝ ամանլուայ, ման – լզող, ման – մաքրող, կարագ լզող, իսկ Հայկազեան բառարանը՝ Քրտի մատ: Պլինիոս ի զուր բժիշկ կ'անուանէ ցուցամատը, յիշեցնելով որ օծանելիքը (pommade — մէրիէմ) վէրքին կը քսենք այդ մատով, մինչ Պելժերը կը կոչեն սպասաւոր կամ բթամատին ծառան, ու տակաւին՝ Ցուվհաննէս, չեմ գիտեր ինչո՞ւ: (Թերեւս անոր համար որ ցուցամատը կը յայտնանչէ եսը եւ Ցուվհաննէսը էր, Ցիսուսի ամէնէն մօտիկ աշակերտը, որ մատնութեան երեկոյին՝ հարցուց ցուցամատը սրտին. — Միթէ ե՞ս իմեմ: Թերեւս անոր համար որ Ցուվհաննէսը գերմանական ու Ֆրանսական գաւառաբարբառով՝ կը նշանակէ այն համեստ, տկլոր, ընչազուրկ անհատը, որ կ'աշխատի ուրիշին համար, սրտկաբար, առանց վարձատրութեան):

ՄԻՋՆԵՄԱՏ.— Ֆրանսերէն médius, անգլերէն middle finger, գերմաներէն Mittelfinger, իտալերէն dito mediano, սպաներէն dedo medio, փորթուկէզ dedo do meio, *ռուսերէն* սրետնիյ պալեց, *յունարէն* ο մէսոս տաֆթիլոս, *պարսկերէն* անգօշթէ դօշնամ, *թուրքերէն* օրթափարմաղը:

Այս մատը կը դասուի հինգ մատներու շարքին կեդրոնը, — ադկէ իր անունը, որ կը գրուի երբեմն միջնամատ կամ միջամատ: Մեր գաւառաբարբառներուն մէջ ունինք նաեւ միջնուկ եւ միջնեկ անունները: Ակնցիները կը կոչեն երկայնլոզ, իսկ ոմանք՝ երկան – մարդ, եւ քիչ մը ծաղրելու համար (երկարութեան ակնարկելով) երկար – չողղամ, երկան – վիշ, մեծ – կապիկ: Հռոմայեցիները բժիշկ կամ բժշկական մատ կը կոչեն միջնամատը, որ, նոյնպէս, ցուցամատին հետ կը ծառայէր օծանելիք քսելու: Եւ վերջապէս լատիներէն կը կոչուէր նաեւ անպատիւ մատ, ո-րովհետեւ հռոմայեցի կիները այդ մատով կը զարծադրէին Օնանու մեղքը:

ՄԱՏՆԵՄԱՏ.— Ֆրանսերէն annulaire, անգլերէն ring finger, գերմաներէն Ringfinger, իտալերէն dedo anular, *ռուսերէն* պերստնեվոյ պալեց, *յունարէն* ο փարամէսոս տաֆթիլոս (*միջինին քովի մատը*) կամ ի տաֆթիլիոթիս (*մատանի կրող մատ*), *պարսկերէն* պէնսէր, *թուրքերէն* խաթէմ փարմաղը (*կնիք կրող մատ*) եուզուճ փարմաղը (*մատանի կրող մատ*) կամ ատսըզ փարմաք (*անանուն մատ*):

Ժողովրդական անունի տեսակէտով աղքատ է մատնեմատը: Ընդհանրապէս այս մատն է որ կը կրէ մատանի, կնիք (թուրքերը մատանիին վրայ փորագրել կուտային իրենց անունը եւ կը գործածէին իբրեւ կնիք) եւ մատնոց,— այդ պատճառով կոչուած է մատանեւոր, ոսկի մատ, մատնոցուկ (Պելժերը), անանուն մատ (Դաղըաչեան), թերեւս թարգմանութիւն ռուսերէնի): Գրած եմ նաեւ մատնեցուկ բառը, բայց ի՞նչ հան-դամանքով համանիշ տրուած է մատնեմատին, չեմ կրնար բացատրել:

ՃԿՈՑԹ.— Ֆրանսերէն auriculaire կամ petit doigt, անգլերէն little finger, գերմաներէն kleine Finger, իտալերէն dito mignolo, սպաներէն dedo menique, փորթուկէզ dedo auricular, *ռուսերէն* միզինեց կամ միզինչիկ, *յունարէն* օքիքիս (*ականջային*) կամ ο փէմփթոս տաֆթիլոս, պարսկերէն ֆեալուճ կամ խրնասար, *թուրքերէն* սըրչա փարմաք:

Ժողովրդական անունի տեսակէտով՝ չատ հարուստ է ճկոյթը, որ կը գրուի նաեւ ծկոյթ: կը կոչենք նաեւ կծեղն, եւ ընդհանրապէս պզտիկ մատ: Ակնցիները կուտան ճթիկ անունը, Խարբերդցիները՝ ճթնիկ, ուրիշ գաւառներու մէջ ծկիկ մատ: Գանձակեցիները կ'ըսեն ծծինք, Ղարաղցիները՝ ծծիկ: (Անո՞ր համար որ երախաները կը ծծեն այս մատը,— յաճախ նաեւ բթամատը եւ ցուցամատը, — թէ այն պատճառով որ այս մատը թաթխելով ու ծծելով կը քննենք կաթին կամ մեղրին համը, ինչպէս էր սովորութիւնը Լատինացիներու մօտ): Վերջապէս ունինք նաեւ չթիկ մատ, ճլտիկ անունները, իսկ Նոր Նախիջեւանի մէջ՝ պիլիկ մատ կամ պուլիկ անունները: Ինչպէս ուրիշ ժողովուրդներ, մենք եւս կը կոչենք դարձեալ պզտիկ մատ, նաեւ մատնիկ, զոր կը քաղեմ Ցայսմաւուրքէն. «Իբրեւ հատին զճկոյթ նորա, ասէ. Մի երկնչիր, փոքրիկ մատնիկ իմ, դի փոքուն եւ մեծին միապէս լինի յաւութիւն»: Տակաւին ունինք ականջփորիկ անունը, զոր Ֆրանսացիներն ալ կուտան ճկոյթին՝ ականջ խնամելու իր ամրիկ աշխատանքին պատճառով: Ցիշենք նաեւ ճաղամատ անունը, որ փոխաբերաբար եւ բանաստեղծաբար կը տրուի ճկոյթին, տեսակ մը թարգմանութիւն պզտիկ մատ անունին: Կը կոչենք նաեւ կուճուկ մատ, ապահովաբար իր կարճութեան պատճառով,— կուճուկ կը նշանակէ պզտիկ կամ պոչը կտրած, աւելի՝ մանկական բարբառով: Լատիները կ'ըսեն նաեւ համ – նայող, որովհետեւ համեմներուն համը այս փոքրիկ մատն է որ կը ստուգէ:

Աւելցնենք, որ Անգլիացիները, Ցոյները եւ ուրիշ ժողովուրդներ չատ մատներուն անուն կուտան, բթամատէն սկսելով, առաջին մատ, երկրորդ մատ, եւայլն: Իսկ հինգ մատներուն, կամ ապտակին, կ'ըսենք հինգ–աղբար:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարզիկներու հայեցի կրթութեան խնդիրը

« Ցաղթեցինք, յաղթուեցանք » խորագրով խմբագրականին մէջ, « Ցառաջ»ը խօսելով Ֆրանսահայ մարզիկներուն հայեցի կրթութեան մասին, փափաքը յայտնել, որ արտայայտուէին իր աշխատակիցները եւ ընթերցողները :

Գիտենք որ Ֆրանսահայ նոր սերունդը արագօրէն թափով կ'երթայ դէպի ուծացում : Հայ ընտանեկան համախմբումներուն անդամ, Ֆրանսա – հայ երիտասարդները կը նախընտրեն տարեցնեն – րից զատ համախմբուիլ եւ իրենց հետաքրքրող հարցերի մասին խօսել տեղական լեզուով :

Ֆրանսահայ մարզիկներն էլ միեւնոյն խոր – րիցը լինելով, ազգային ոգով դաստիարակելու համար, նախ պէտք է հայկական քայլերգներ սորվորցնել, « Մեր հայրենիք»ը՝ իր քայլերգի եղանակովը, « Ցառաջ նահատակ»ը , « Լուսին չկա – ր»ը : Այս եւ նման աշխոյժ հայկական երգերով պէտք է հայ մարզական խմբերը արշաւեն դէպի մրցման դաշտը, ինչպէս նաեւ իրենց վերադար – ձին՝ մանաւանդ, եթէ յաղթական են եղած : Եթէ փանփար ունին, մեր ազգային խրոխտ երգերով պէտք է ամէնուրեք մթնոլորտը թնդացնեն : Ընդհանրապէս հայ նոր սերունդին ազգային երգեր սովորցնելով եւ բարձր ձայնով երգել տալով, կը նպաստենք հայկական երգերը իրենց մտքի եւ հոգու մէջ ամուր տեղ դրաւելուն :

Հայ մարզիկները հաճոյքով կը լսեն հերոսական պատմութիւնները, որոնցմով մենք բաւական հարուստ ենք : Եւ եթէ հայերէնով դժուար – րութեամբ հասկանան, պէտք է պատմել տեղական լեզուով, քանի որ պատմողների նպատակը պիտի լինի մեր հերոսական անցեալովը խանդավառել նոր սերունդը :

Պէտք է երիտասարդական հաւաքոյթների մէջ կարդալ օսար նշանաւոր դէմքերի նպաստաւոր կարծիքները եւ դիտական աշխատութիւնները հայկ. մշակոյթի եւ առհասարակ մեր ժողովրդի դրական յատկութիւնների մասին, որպէսզի իրենք համոզուին որ կը պատկանին մի հին յառաջադէմ ժողովրդի, դրական հարուստ անցեալով եւ ապագայի փայլուն հեռանկարով: Բազմաթիւ օտարացած Հայեր դարձի են եկել, երբ օտար հեղինակների միջոցով առիթ են ունեցել գաղափար կազմելու մեր ժողովրդի հարուստ անցեալի մասին:

Նոր սերունդը, անուշա եւ հայ մարզիկնե – րը, պէտք է հետաքրքրել Հայաստանի քարտէ – զով, ծանօթութիւնները տալով թէ պատմական եւ թէ ներկայ մեր հայրենի աշխարհի բոլոր կարե-ւոր վայրերի եւ կատարուած պատմական դէպ – քերի մասին :

Գաղթահայ տարեցներից՝ անդամ մտաւորականներից չատերը, ցաւալի է որ տարրական ծա – նօթութիւն չունին ներկայ Հայաստանի աշխար – հագրութեան մասին :

Քանի՞ հայ ընտանիք ունի Հայաստանի թէ – կուզ փոքր ծաւալով քարտէսը՝ իր տան պատին փակցրած : Եւ քանի՞ հայ ծնողք իր զաւակներին տուել է հարկ եղած ծանօթութիւնները եւ բա – ցատրութիւնները : Հայրենակարօտ մեր հայրե – նակիցներից քանի՞ հոգի են երբեմն մօտենում Հայաստանի քարտէսին, մաքով եւ հոգով սլանում դէպի հայրենիքի զանազան վայրերը, աւելի ու աւելի ջերմեռանդօրէն կապուելու մեր պապերի աւանդ թողած սրբազան վայրերին...

Հայ մարզիկներին առանձնապէս պէտք է կարգապահութեան վարժեցնել: Վանդի անկարգապահութիւնը մարն է բազմատեսակ դժբախ – տութիւնների եւ անյաջողութիւնների: Կարգա – պահութեան վարժեցնելու համար պէտք է մար – տական ոգիով կրթել :

Մեր մարզիկներին պէտք է բացատրել, որ իրենց խմբի տարած յաղթանակները ոչ միայն կ'ուրեւորեն իրենց եւ մեզ՝ տարեցներիս, այլեւ կը նպաստեն ազգային քարոզչութեան :

Վերջերս արկածով մահացած Մարսէլ Սեր – ռանը, իր պողպատանման կուռկներով բազմա – թիւ յաղթանակներ չահեցաւ, ինչ որ պարծանք էր Ֆրանսայի համար :

Ամբոխը ընդհանրապէս կը սիրէ, նոյնիսկ կը պաչտէ արտակարգ ընդունակութիւններ ունեցողներին: Ուստերամ բազմութեամբ ներկայ կը լինի ախոյենական մրցումներին, հոգեւին կը տարուի իր սիրած ախոյեանի իւրաքանչիւր շարժումով, ծայր աստիճանի կ'ոգեւորուի իր ախոյեանի յաղթանակով : Շատերը կը տրամադրուին ամէն տեսակ զոհաբերութեան: Կ'ուզեն տեղեակ լինել իրենց հերոսի անցեալին ու ներկային: Մեծ յափշտակութեամբ կը կարդան այդ հերոսների մասին լոյս տեսած գրքերը, յօդուածները, ազ – դերը :

Վերջին տարիները Փարիզի մէջ նախ հրապարակ եկաւ կովմամարտիկ Ժ. Վարդանեանը եւ բազմաթիւ Հայեր սկսան հաւաքուել իր շուրջը: Սակայն, Վարդանեանը հազիւ մի երկու յաղթանակ չահելուց յետոյ, յաղթուեց: Բայց տեղա – փոխուելով Գերմանիա, այնտեղ մինչեւ հիմա ուրիշ յաղթանակներ է չահել :

Փարիզի մէջ վերջերս հրապարակ եկաւ Ժ. Հայրապետեան որ մի չարք յաղթանակներ չահելով հետզհետէ յառաջ գնաց :

*Աշխարհս առհասարակ մարզադաշտ է, ուր ամէն տեսակ մրցումներ են տեղի ունենում: Մարզիկները ոչ միայն ֆիզիքապէս պիտի զարգանան, այլ եւ բարոյապէս: Ամէն մարզիկ պիտի ունենայ իր ազգային գիտակցութիւնը, ազգային արժանապատուութիւնը, ազգային պատիւը, ազգային ինքնավստահութիւնը, ազգային հպարտութիւնը, ազգային ինքնագիտակցութիւնը, ազգային ինքնաճանաչումը, ազգային ինքնահաստատումը, ազգային ինքնակատարելագործումը, ազգային ինքնաբացայայտումը, ազգային ինքնաբացարձակացումը, ազգային ինքնաբացարձակութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյացումը, ազգային ինքնաբացարձակագոյութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութիւնը, ազգային ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան ինքնաբացարձակագոյանալութեան

Մեռա՞ծ թէ ապաւինուած

« Արեւելք »ի մէջ կը կարդանք (15 Հոկտ.).

Երեւան – Բէյհանիէ, Իգտիր – Ազբիւն ճամբով երէկ Հայէպ հասաւ Հայաստանէն նոր փա – խստական մը՝ Յակոբ Մարգարեան, Տիգրանա – կերտցի, 25 տարու, որ Սուրիայէն ներգաղթած էր հայրենիք, 1946ի Սեպտեմբերին:

Յակոբ Երեւանէն խոյս տուած է 28 Օգոստո – սին եւ սահմանը անցած՝ Սեպտեմբերի 2ին:

Ցիշեալը անգամ մը եւս կը հաստատէ իրմէ առաջ փախուստ տուող բոլոր ներգաղթողներու վկայութիւնները:

Մարգարեանի վկայութիւնները, իր կողմէ տրամադրուած, պիտի տանք քառասի, մեր յա – ջորդական թիւերուն մէջ :

Այսօր կուտանք Յակոբ Մարգարեանի վկա – յութիւնները, Հրանտ Տէվէճեանի մահուան պա – րագաներուն շուրջ .

— « Հրանտ Տէվէճեանը կը ճանչնամ հնուց , Սուրիայէն: Մահը տեղի ունեցաւ այս ամրան , խորհրդաւոր պարագաներու տակ: Կինը մեկնած էր ամարանոց եւ ինք առանձին կը մնար տան մէջ: Առտու մը կը բացակայի գործէն, եւ իր պաշտօնակիցները, մտահոգ, կը դիմեն տուն՝ զինք փնտռելու համար: Դուռը կը բանան եւ կը տեսնեն անոր դիակը, չախչախուած դէմքով եւ արիւնլուայ :

« Անմիջապէս կը հարցուփորձեն իր դրկից – ները, որոնք, սակայն, որեւէ լուսաբանութիւն չեն կրնար տալ: Բաւական ճնշումի եւ խոշտան – գումի ենթարկելէ վերջ, ազատ կ'արձակեն:

« Ես անձամբ ներկայ եղայ իր յուղարկաւոր – րութեան, որ կազմակերպուած էր պետութեան կողմէ: Շատ փայլուն եղաւ այս յուղարկաւորու – թիւնը: Դիակը փոխադրեցին բաց. հետեւաբար, կրցայ տեսնել, իր դէմքը, որ վիրակապերով փաթթուած էր, եւ արեան հետքերը կ'երեւէին այդ վիրակապերուն վրայ :

«Մամուլը, անոր մահը հաղորդեց չատ չոր կերպով, առանց որեւէ տեղեկութիւն տալու այն դիւկ իրար դէմ մրցում են այն բոլոր ասպարէզ – ներում, ուր երեւան կուգան մասնագիտական արտակարգ կարողութիւններ : Արտասահմանի մէջ ներկայիս մօտ մէկ միլիոն հայութիւնից, մօ – տաւորապէս երկու հարիւր հազարը հայ երկաեռ պատանիներ եւ երիտասարդներ են, որոնք հետե – ւում են զանազան արուեստների եւ արհեստները: Այս հսկայ հայկական բանակից մաղթենք որ հա – մաշխարհային հռչակի հասնող հայրենակիցներ ունենանք, մեր հայրենիքի ու ժողովրդի փառքն ու պատիւը ամէնուրեք տարածելու համար :

Երէկ ռազմական եւ յեղափոխական մարդի – րում հերոսներ տուինք, իսկ այսօր, խաղաղ պայմաններում, պէտք է որ մեր միջից փիւնիկի պէս ծլին մրցանիշներ չահող անհատներ եւ խմ – բեր ,պայմանով որ հռչակչահողները պահենիրենց ազգային ոգին եւ չուրանան իրենց ծնող հայրենի – քըն ու ժողովուրդը :

ԲԵՆՕ

մասին՝ թէ մահացումը հետեւանք էր սպանու – թեան: Այսուհանդերձ , հանրային կարծիքի մէջ տիրող ընդհանուր համոզումը այն է, թէ Տէվէ – ճեան սպաննուած է ներգաղթողներու կողմէ, ո – րոնք , արդէն, անոր Հայաստան մուտքի օրէն ի վեր , չարունակ կը մեղադրէին զինք, , որպէս պատասխանատու իրենց դժբախտութեան:

« Կարգ մը մարդոց ենթադրութիւնն այն է, թէ Տէվէճեան մաքրագործուած է Զեկայի կող – մէ, որովհետեւ անվստահութիւն եւ կասկած ներչնչած էր անոր: Այս կարգի մահեր ընթացիկ բնոյթ ստացած են Ս. Մխիթեան մէջ եւ ժողո – վուրդը տեղեակ է Զեկայի գործելու եղանակնե – րուն :

« Տէվէճեան «Քաղսովեաի լուսաւորութեան տեղակալ » էր: Զինք յաճախ կը տեսնէի Երեւանի մէջ: Միշտ տխուր էր եւ մտածկոտ: Չէր ժպտեր, չէր խօսեր: Կը խուսափէր ծանօթներու պատա – հելէ » :

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԵՐԵՒԱՆԻ Պետական պատմական թանգարա – նի հաւաքածոները ճոխացած է նոր ցուցադրուած առարկաներով: Հնագիտական բաժինին յատկաց – ուած 428 նոր ցուցադրուածներուն մէջ, մեծ ար – ժէք կը ներկայացնեն Կիրովականի մէջ կատար – ուած պեղումներու ատեն մէջտեղ ելած իրերը: Կենցաղային եւ տնային գործածութեան համար 250 հնադոյն առարկաներ ալ մէջտեղ ելած են Դուինի մէջ կատարուած պեղումներէն: Ընթացիկ տարուան միջոցին Դուինի մէջ հնագիտական թանգարան պիտի բացուի :

Դրամագիտական բաժինը ճոխ բերած է 805 դանազան դրամներ, որոնց մէկը կը պատկանի Հայոց թագաւոր Տիգրան Բ.ի եւ մէկն ալ Արտա – ւազդի ժամանակաշրջանին: Համալրուած են ԺԶ — ԺԸ դարերու եւրոպական պետութիւններու դրամներու հաւաքածոները :

Մեծ աշխատանք թափած են թանգարանի վե – րականգնող աշխատակիցները: Վերականգնուած են 837 մետաղէ, ապակիէ, կաւէ եւայլ առար – կաներ, որոնց մէկ իրենց դեղեցկութեամբ աչքի կը զարնեն Կարմիր Բլուրի մէջ կատարուած պե – ղումներու ժամանակ մէջտեղ ելած կաւէ չին – ուած (céramique) եւ զարդանկարուած կարաս – ներ: Ներկայիս թանգարանն ունի մօտ հարիւր հազար ցուցադրուած առարկաներ :

« ԲԱՂՁՐ ՆՈՒՇԻ ՍՈՎՈՋԸ » կը դանուի ե – րեւանէն 16 քլ. հեռու, Բերիայի շրջանին մէջ , ստորին Զանգուի ջրանցքով ոռոգուող հողերուն մէջ: Հանրապետութեան մերձարեւադարձային մշակումներու մեծ հիմքերէն մէկն է: Տարածու – թիւնն է 400 հեկտար, որուն 150 հեկտարը արդէն իւրացուած է: Հողը լրիւ օգտագործելու համար նշենիներու միջեւ տնկուած են 5 հազար դեղձենի: Մտեղծուած է նուշի սեփական տնկարան :

ԿԱՊՈՑԻ ԽԱՉԻ ԿԱՑԱՆԸ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանը այս տարի եւս տեղի ունեցաւ Վէրնէյի մէջ (B. A.) երեք խումբերով՝ Ա. խումբը Միջին Ֆրանսա – յէն, Բ.ը՝ Փարիզ ու շրջանէն եւ Գ.ը՝ Մարսէյլ եւ շրջանէն՝ ընդամէնը 138 մանուկներ, մանչ եւ աղջիկ մէկ – մէկ ամիս Ալպեան լեռներու հրաշա – գեղ բարձունքներուն վրայ (1200 մեթր), հայկա – կան մթնոլորտի մէջ վայելելէն առատ եւ ա – ողջ սնունդ, ինչպէս նաեւ մեր ընկերուհիներուն մայրական հոգածութիւնը :

Կայանի դեկավարութիւնը յանձնուած էր ըն – կերուհի Գ. Աղապապեանի, որ ձեռնհասօրէն եւ անձնուիրաբար վարեց գործը, դոհ ձգելով Շրջ. Վարչութիւնն եւ ծնողները: Իր օգնականներն ալ մեր երիտասարդ ընկերուհիներէն Օր. Օր Սիւզան Թանդիլեան եւ Անահիտ Գեւոնեանը մեծ նուի – րումով կատարեցին իրենց ստանձնած աշխատան – քը: Շնորհակալութիւն մեր ընկերուհիներուն ի – րենց կատարած դժուարին գործին համար :

Շրջ. Վարչութիւնս այս առթիւ հրապարակաւ չնորհակալութիւն կը յայտնէ հայրենակից Պ. Երուանդ Քոչունեանի (Digne) որուն թանկագին ալակցութիւնը վայելած է միշտ: Պ. Քոչունեան տարիներ չարունակ անձնուիրաբար բարոյական եւ նիւթական ամէն զոհողութիւն յանձն առած է կայանի համար :

Պիտի ուզէինք որ մեր այս հայրենակցին գե – ղեցիկ օրինակը վարակիչ դառնար ուրիշներու համար եւս :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան սարքած երեկոյթը, ի պատիւ երէց դեկավար ընկերներու, տեղի ու – նեցաւ Հոկտեմբեր 31ին երկուշաբթի երեկոյ ըն – կերվարականներու սրահին մէջ: Հակառակ օր – ուան անյարմարութեան ներկայ էր կոկիկ բազ – մութիւն մը: Շրջ. վարչութեան կողմէ ընկեր Մանուկ Պօյաճեանի բացման խօսքէն վերջ, սե – դանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Ց. Պապիկեան, որ չերմապէս դնահատեց Նոր Սերունդի տարած աշխատանքները եւ թելադրեց կրկնապատկել ի – րենց ջանքերը: Այս առթիւ իրրեւ օրինակ յիշեց Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեր աքտիւելի երիտասար – դութիւնը: Բացատրելէ վերջ երէց ընկերներու կատարած գործը աւելի աննպաստ պայմաններու տակ, ըսաւ.

— « Հինները կամաց , կամաց կը մաչին եւ կ'երթան: Հայ ժողովուրդին յոյսը դուք էք: Ա – նապատին մէջ ովասիսն էք դուք: Եթէ կ'ուզէք արժանաւոր զաւակները դառնալ անոնց որ զոհ – ուեցան ազատագրութեան ճամբուն վրայ, հետե – ւեցէք անոնց: Ձեզ կը հովանաւորէ հայ ժողո – վուրդի հարազատ զաւակը՝ Հ. Ց .Դաշնակցու – թիւնը »:

Նախագահին հրաւէրով յաջորդաբար եր – ևեցին եւ արտասանեցին երէց ընկերներ եւ երի – տասարդներ , ընկեր Գ .Քիւնտիրեան, Տիկ. Վար – ժապետեան, Յակոբ Թէճիրեան, Ալիս Յարու – թիւնեան, Օր. Սաքաեան, Յովսէփ Արզուման – եան, Տիկին Մանուշ Շամիրեան եւ Պ. Վազգէն Սամուէլեան: Խօսեցան նաեւ ընկերներ Ա. Քէօսէ – եան, Տ. Թաղոյեան եւՄարտիրոս Թաշճեան, ո – րոնք եւս իրենց կարգին պարզելէ վերջ մեր անց – եալը, պատմութիւնը, լեզուն եւ չատ մը ազգա – յին արժէքները, թելադրեցին Հայ մնալ, Հայ ապրիլ եւ տէր կանգնիլ այդ արժէքներուն: Հիւ – բարար ներկայ էր նաեւ Լիոնի մեր երիտասարդ ընկերը, Մխաք Մխրզեն, որ նոյնպէս քանի մը խօսքով իրախուսեց ներկայ երիտասարդութիւնը եւ ըսաւ, «Սիրելի տղաք, «Մեծերը իրենց պարտ – քը կատարեցին: Անոնց յաջորդեց միջին սերուն – դը, յետոյ կուգաք դուք: Նոր զոհողութիւններ կը սպասուին ձեզմէ, պատրաստ էք այդ զոհո – ղութեան: Այն ատեն այսպիսի հաւաքոյթներ ի – րենց նպատակին կրնան ծառայել »:

Ընկեր Լեւոն Սահիսեանի «Փանթէղի»էն եւ «Մենք անկեղծ զինուոր ենք» խմբերգէն վերջ ներ – կայացուեցան Նոր Սերունդի կեանքէն քանի մը չարժանկարներ եւ հանդէսը փակուեցաւ « Մշակ բանուոր»ով :

ՑՈՎՀ. ՏԻՕՒՄՃՃԵԱՆ

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Այդ օրը Աղբիւր Սերոբ իր 16 ընկերներով կը դանուէր Բաբչէն գիւղը: Մատնութեան մը վը – րայ կառավարութիւնը իսկոյն քանի մը Ջոկատ զինուոր կը ղրկէ եւ գիշերով գիւղը կը պաշարէ:

Աղբիւր Սերոբ անցած դարձածէն տեղեակ՝ կ'աճապարէ դուրս դալ իր թաքստոցէն, կռուի յարմար դիրքեր դրաւելու համար: Թշնամին տեսնելով մեր տղաքը կը սկսի կրակ ընել, Աղ – բիւր կը պոռայ.— Տղաք մէկ կողմէ կռուեցէք, մէկ կողմէ դիմացը քարեր բարձրացուցէք :

Հայ քաջերը թշնամիի տեղատարափ կրակին տակէն անվրդով գիւղին դիմացի բլուրները կը բարձրանան: Այդ միջոցին Սերոբի ընկերներէն մէկու ոտքը թեթեւ կը վիրաւորուի :

Երբ բլուրի մը բարձունքը կը հասնին, այլ – եւս, կարկուտի արագութեամբ գնդակներ կը տե – ղան թուրք զօրքի գլխուն: Թշնամին չի կրնար մէկ քայլ յառաջ չարժիլ :

Ամբողջ երկու ժամ կը տեւէ կռիւը: Թուրքե – րը չեն կրնար իրենց գլուխը բարձրացնել: Հրա – մանատարը կատղած, Բաղէշ կ'ինչէ (կէս ժամ) կուսակալի մօտ, օգնական ուժ եւ քանի մը թն – դանօթ բերելու :

— Ինչպէ՞ս եղաւ, կը հարցնէ կուսակալը, այս անգամ պիտի քանի՞ք թէ ոչ:

— Կամ կը կոտորենք ամէնքն ալ, կամ ողջ կը բռնենք այս անգամ, մեր ձեռքէն չեն ազատիր, կը պատասխանէ հրամանատարը:

Օգնութեան հրաւէրին վրայ, Թուրք – քիւրտ խուժանը եկած էր Բաբչէն, Սերոբը ձերբակալե – լու համար, բայց չուտ ցիրուցան եղաւ փէշտայի – ներուն անվրէպ գնդակներէն: Խուճապը ահաւոր էր եւ միանդամայն արդահատելի :

Ժամը 6ն էր, երբ սկսաւ թնդանօթներու ո – րոտը: Կանոնաւոր զօրքը կատաղօրէն կը կռուէր, մէկ կողմէ ալ ստանալով օգնական ուժ եւ զինա – մթերք: Իսկ փէշտայիները իրենց մօսիններուն գն – դակները կ'ուղղէին ուղղակի թնդանօթաձիգներ – ուն վրայ, որոնց մէկ քանիները գլորեցին, այն – պէս որ ոչ ոք կը համարձակէր լեցնել պարպուած թնդանօթները :

Թուրք հրամանատարը չուարած եւ կատղած, տեսնելով թնդանօթներուն անգործութիւնը, կը հր – ամայէ դրոհ տալ Սերոբի գինուորներուն վրայ: Թշնամին հաղիւ գլուխը բարձրացուցած՝ քանի մը քայլ կ'առնէ, հայ կտրիճներուն տեղատարափ գնդակներուն տակ հասուն Թուրի պէս կը թա – փին գետինը :

Բլուրը պաշարուած է չորս կողմէն: Թշնա – մին տեսնելով իր ծանր կորուստը, կռիւը կը փո – խադրէ որոշ հեռաւորութեան վրայ, մինչեւ մթնկոլոր :

Աղբիւր կ'ըսէ.— Տղաք , հեռանալու ժամա – նակն է: Կը հաւաքուին բոլորը մէկ ուղղութեամբ, պաշարման չղթան կարելու համար: Կը համբու – րեն իրենց միակ զոհին՝ Սարդիսի ճակատը եւ առնելով իրենց թեթեւ վիրաւոր ընկերը կը ճեղ – քեն պաշարող չղթան եւ անվնաս դուրս կուգան: Մերոնք կ'ունենան մէկ սպանեալ, երկու թեթեւ վիրաւոր, իսկ Թուրքերը՝ 70 սպանեալ որոնց 12ը թնդանօթաձիգներ՝ եւ 120 վիրաւոր :

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿԱԲԵԱՆ

սաւ.— «Ազգանվեր ընդունելութեան մը արժա – նացայ: Խորապէս ազդուած եմ կատարուած ըն – դունելութեան ջերմութենէն: Բացատրեցի զեր – ման խօսակիցներուս թէ չատ լաւ իրազատութիւն – ներ տրուած են մարզպաններուն· լիազօրութիւն – ներ որոնց չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ խիստ մեծ յառաջդիմութիւններ կատարել յառաջիկայ չա – բաթներու ընթացքին :»

★ Արեւելեան Պերլինի ռուս հրամանատարը, զօր· Քոտիկով, չաբաթ օր զերման քաղաքապե – տին յանձնեց քաղաքային վարչութիւնը, մեծ զո – հունակութիւն պատճառելով բոլշեւիկներուն :

Վերջին կապերն ալ խզուեցան

Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը չաբաթ օր խզեց Ալպանիոյ հետ կնքուած բարեկամութեան եւ գործակցութեան դաշինքը: Վերջին կապն է այս՝ այն պետութեանց հետ որ ենթակայ են Խ· Միութեան :

Դաշնագիրը կնքուած էր 1947 Յուլիս 9ին : Խզումը հաղորդուեցաւ ծանուցագրով մը որ կ'ը – սէ թէ Ալպանիա «վճռապէս թշնամական եւ ռազ – մաշունչ քաղաքականութիւն մը կը վարէ Եուկո – սլաւիոյ դէմ, երկու տարիէ ի վեր»: Այս առթիւ կը յիշէ նաեւ թէ Ալպանիա մերժած է Եուկոսլա – ւիոյ առաջարկը, որով Նոյեմբեր 2ին կը հրաւի – րէր «վերադառնալ բարեկամական քաղաքակա – նութեան մը»:

Միւս արբանեակ պետութեանց հետ կնքուած դաշնագիրները խզուած էին նոյն պետութեանց կողմէ: Այս անգամ Եուկոսլաւիա ինքն է որ կը ստանձնէ խզումին նախաձեռնութիւնը:

Այս խզումով Ալպանիա – Խ· Միութեան ամե – նափոքր արբանեակը, որ մէկ միլիոն բնակիչ ու – նի—բոլորովին կը մեկուսանայ հարաւային – ա – րեւելեան Եւրոպայի մէջ: Հարաւէն իր դիմացն ունի Յունաստանի ոչ – բարեկամ կառավարու – թիւնը, եւ Իտալիան, որ այնքան ալ բարեկամ չէ, հիւսիսէն եւ արեւելքէն՝ Եուկոսլաւիան որուն հետ ծայր աստիճան թշնամական են իր յարաբե – րութիւնները: Ցամաքէն կապ չունի Խ· Միու – թեան հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻԱ օդակայան մը պիտի չինէ Անգո – րայի մօտ, ճիշդ այն տեղը ուր Սուլթան Պայա – զիտ կռուեցաւ ԺԴ· դարուն, Լէնկթիմուրի դէմ: Երկու քիլոմեթր երկայնութեամբ այս օդակա – յանը, որ աշխարհի ամենամեծերէն մէկը պիտի ըլլայ, պիտի աւարտի 1951ին, ինչպէս կը դրեն Լոնտոնի թերթերը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ անգլ· բանակէն 2000 զինուոր – ներ, որոնք մեծ մասով Ազգանիկ հաստատուած են, կիպրոս պիտի փոխադրուին մինչեւ Ծնունդ : Մնացեալն ալ հետզհետէ պիտի պարպուի :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան նախկին ընդհ· քարտուղարը, Կոմուլքա, արտաք – սուեցաւ կուսակցութենէն, կեդր· կոմիտէին դ – րոշումով: Կ'ըսուի թէ զօր· Սփիչալոքի եւ ուրիշ – ներ ալ ամբաստանութեան տակ առնուած են :

ԻՍՐԱՑԷԼԻ բանակին սպարապետը, զօր· Ի – կալ Թադին, հեռեւեալ յայտարարութիւնը ուղ – ղեց զինուորներուն, պաշտօնի ձեռնարկելէ ան – միջապէս վերջը.— « Արաբական պետութեանց քաղաքագէտները սուր կը չողացնեն: Մեր նպա – տակը խաղաղութիւն է, բայց պէտք է պատրաստ ըլլանք պատերազմի »:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ արտաքին նախարարը, Պ· Ռո – պէր Շուման, ճառ մը խօսելով կիրակի օր, Մէցի մէջ (Լոռէն), յայտարարեց թէ կառավարութիւ – նը կը ջանայ գտնել – ազատել Ալզաս – Լոռէնցի զերիները: «Ես անձամբ իմ խորհրդային պաշտօ – նակից յանձնեցի անոնց մանրամասն ցանկը : Դարձեալ հաշտարար միջոցներ պիտի փորձենք: Բայց, ահա հոս կը յայտարարեմ հանդիսաւորա – պէս, այդ զոհերու ընտանիքներուն առջեւ, օր մը պիտի հարկադրուինք ուրիշ միջոցներու դիմել »:

ՀԱՄՊՈՒՐԿի անգլ· առեւտրի տուգանքի կամ բանտարկութեան դատապարտեց զերմանական ա – մէնամեծ նաւագործարանին կարգ մը տնօրէննե – րը, ամբաստանելով թէ փորձած են խափանել ծրագրուած քանդումը: Մէկը դատապարտուեցաւ 5000 մարք (1200 տոլար) տուգանքի կամ հինգ ա – միս բանտարկութեան, իր եղբայրը՝ տասը հազար մարք տուգանքի կամ 10 ամիս բանտարկութեան եւայլն: Բոլորն ալ վերաքննութեան դիմած են :

ՄԻՇՏ ՆՈՐ ՉԻՆԻՔՆԵՐ կը ծանուցանեն արեւել – քէն թէ արեւմուտքէն: Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը մօտերս պաշտօնապէս պիտի ծանուցանէ ահարկու դէնք մը, ռառիօ ռումբ մը որ կրնայ Ատլանտեանը անցնիլ կէս ժա – մէն: Ցետոյ, մօտերս բանակին պիտի յանձնուին նորաձեւ թուչուն – բեռդեր, որոնք կրնան 130 թոն ռումբ փոխադրել տասը հազար քիլոմեթր հեռա – ւորութեամբ, ժամը 640 քիլոմեթր սուրալով ... Ամերիկացի ռազմագէտներ հասան Հռոմ եւ Լոն –

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չաբաթ 19 Նոյեմ – բերին ժամը 9ին Սինէմա Ալգազարի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻ :

Կը մասնակցին Հ· Ց· Դ· բոլոր ենթակոմի – տէները եւ խումբերը ինչպէս նաեւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութիւնը իր բոլոր մասնա – ճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Ս· ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Հ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

Ֆրանս· ընկերակալարականներու կողմէ պիտի խօսին GASTON DEFERRE, FRANCIS LEENHARDT եւ JOSEPH FERAUD:

Պիտի նուագեն դաղութիս սիրուած ջութակա – հար Պ· Լ· Ղեւոնդեան եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերուն – դի Սիմանթօ խումբի նուագախումբը :

Պիտի երգէ Սկնթ Ազնի երգչախումբը՝ ղեկա – վարութեամբ Պ· Հ· Համբարձումեանի :

Պիտի արտասանեն Օր· Սագաեան, զերասան Մուրթաֆեան եւ Քէնտիրեան : Պիտի ներկայա – ցնեն նաեւ կենդանի պատկեր մը Ա· Ահարոնեանի «Ուխտաւորը»էն :

Հայկական պար, Ն· Ս· Ռոստոմ խումբի կողմէ :

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ Է

★

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ Նոեմբեր 20ին :

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին :

Սեբաստացի Մուրատի յիշատակը

Պիտի տօնուի կիրակի, 11 Դեկտեմբեր, Société Savantes, նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ եւ շրջանի հայրենակիցներու :

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՄԵՐԳ

Մարսէյլ – Փրատոյի Ս· Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցիին մէջ, կիրակի, 18 Դեկտեմբեր, ժամը 16.30ին :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկայ :

Աղթիւր Սերոբի յիշատակին

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ նահատակութեան 50ամ – եակի առթիւ՝ 20 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժա – մը 20.30ին, Salle Géographie մէջ, 184 Bld. Près St. Germain, métro Près St. Germain :

Կը նախագահէ ընկեր Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԼԼԼԷՆ ԲԻՋԱՆԴ եւ ԽԱ – ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Կ'արտասանեն ընկերները ԶԱՐԵՀ ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ· ՍՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն Օրիորդներ Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Մ· ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ

Կիրակի, 20 Նոյեմբեր, Olier դաշտին վրայ (La Vache Noire), տեղի կ'ունենան ընդհ· մարզա – կան փորձեր, ֆութպոլի, պասքէթ պոլի, վոլէ պոլի եւ աթլէթիզմի: Բոլոր անդամներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ է, խումբերու նոր վե – րակազմութեան համար, մարզիկներու հսկողու – թեան տակ :

տուն, կարգադրելու համար Ատլանտեանի դաշին – քին վերաբերեալ խնդիրները :

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ պանիր, զետնախնձոր եւ նա – րինջ պիտի ներածուի, կառավարութեան որոշու – մով: 12.000 հողագործներ բողոքեցին զետնախ – նձորի ներածման դէմ :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ, Աչխատանքի Դաշնակցու – թեան պատուիրակները թոյլ չտուին որ բանուոր – ները ռազմանիւթ բեռցնեն Հնդկաչինի համար :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

Օր· ՄԱՐԻ ԹՈՒՐԲԻՆԵԱՆ
Պ· ՄԱՔԼՈՍ ՊՐԼԼԸՔԵԱՆ
29 Հոկտ· 1949 Ամուսնացած Վալանս

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ ու – րախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց երկրորդ զաւակին՝ ՍԻՐՎԱՐԴԻՆ ծնունդը :

8 Նոյեմբեր, 1949, Փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷՆ ըն – կերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ :— ՁՈՐԵՔՇԱԲԹի 16 Նոյ· Քրիստափոր ենթակոմ· : ՀԻՆԳՇԻ· 17 Նոյ· Վառմեան ենթակոմիտէն : ՈՒՐԲԱԹ 18 Նոյ· Հայաստանի ենթակոմիտէն : Ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ·կոմի – տէի ներկայացուցիչը եւ ընկ· Ս· ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍ – ԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ· Մ· Ը· Մ·ի ձմեռնային պա – րահանդէսը, 11 Դեկտեմբերին : Կը խնդրուի չխաչաձեւել : Մանրամասնութիւնները հետզհե – տէ :

ՑԵՏԱՁԳՈՒՄ է Կոմիտասի յիշատակին սարքուած երեկոյթը, չխաչաձեւելու համար Սե – բաստացի Մուրատի նուիրուած տօնակատարու – թիւնը (11 Դեկտ·) :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Աղբիւր – Սերոբ եւ Մ· Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ օր, ժամը 20.30ին, վերջին ժողովի տեղը: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՊԼՎՎԻԼԻ «Ռոստոմ» խումբի աւանդական խնջոյք – պարահանդէսը՝ չաբաթ, Դեկտեմբեր 10ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

ՖՐ· Կ· ԽԱԶի Սեվրանի մասնաճիւղին ցերե – կոյթ– պարահանդէսը, Դեկտ· 4ին :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Պոմոնի Աղդ· Սահակ Մեսրոպ մանկապարտէզի հոգաբարձութեան ընտանեկան պարահանդէսը որ տեղի պիտի ունենար Դեկտ· 3ին, յետաձգուած է Դեկտ· 10ին :

ԿՐ ՆՈՒԻՐԵՆ.— Պրիւքսէլէն ընկեր Աբշակ Մու – չեղեան (եղիա) 3500 ֆրանք կը նուիրէ Վեթ· Ֆոնտին, 1750 ֆր· Հ· Ց· Դ· Թանգարանին, 1750 ֆր· Տարոն – Սալնոճորի Միութեան (Մարսէյլ) եւ 2800 ֆրանք «Ցառաջ»ի տարածման Ֆոնտին: Տառնալ «Ցառաջ»էն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս· Պ· Պ· եկեղեցւոյս Մկրտու – թեան պահարանին չինութիւնը աւարտած ըլլա – լով, կը փնտռուի բարերար մը որ բարեհաճի յան – ձըն առնել Ս· Սեղանի չինութեան ծախքը եւ տանձնէ կնքահայրութիւնը: Պիտի փորագրուի բարերարին անունը: Ծախք կը նախատեսուի 15— 20 հազար ֆրանք: (Հոգաբարձութիւն) :

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ, ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի Հ· Աղդ· վարժարանի կրթ· Հո – գաբարձութիւնս, Հ· Բ· Ընդհ· Միութեան հովա – նաւորութեամբ հիմնուած դպրոցին 20րդ տարե – շրջանի առթիւ կազմակերպած է, 1949 Նոյեմբեր 20ին, կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, Salle des Fêtes մէջ (22 rue Voltaire) թէյասեղան մը ի պատիւ իր նախկին սաներուն, դաստիարակնե – րուն եւ բոլոր այն անձնաւորութիւններուն, ո – րոնք սատարած են տեղւոյս կրթ· գործին :

Միեւնոյն առեն տեղի պիտի ունենայ 1948—49 տարեշրջանի աշակերտներու մրցանակաբաշխու – թիւնը: Կը խնդրուի հայ ծնողներէն ներկայ ըլ – լալու :

Տախտակ

Շավիլի մէջ, մեծ եւ դեղեցիկ բնակարան մը, անմիջական մեկնումի պատճառաւ: Երկու յարկ 8 սենեակներով, ընդարձակ պարտէզ, մեծ հաւ – նոց, կարաժ, լուացարան, լոգարան եւ արեւել – եան բաղնիք, թէլէֆոն, կազ, ջուր, էլեկտրակա – նութիւն, փարիզի հետ հաղորդակցութեան մեծ դիւրութիւն :

Դիմել 7 Ave. Talemon, Pont de Sèvresէն օթօպուս Point de Chavilleի կայարանին քովը :

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925

R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 16 Novembre 1949 Չորեքշաբթի 16 ՆՈՅ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.6001–Նոր շրջան թիւ 1412

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԾՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ԾՈՒՌԲԵՐԱՆ

Ծանօթ ոչինչ համար անգիր օրէնք է ոչ մի– այն սուտեր թխել, դունաւորել ու տարածել, այլեւ չարափոխել, խեղաթիւրել որեւէ դրու– թիւն, հրատարակութիւն:

Ցաճախ իրենց կարդացածն ալ չեն հասկնար: Կը փորձեն իրենց ուզած խմաւոր տալ նոյնիսկ հասարակ լուրի մը: Տող մը աչքէն, բառ մը ձախէն թռցնելով, տեղափոխելով, կամ յապաւելով:

Նոյն խարդախութիւնը Միրզա Պալայի յօդ– ուածին առթիւ: Պարզապէս մուր քսելու համար Դաշնակցութեան ճակտին:

Այսպէս, թուրք – թաթար հրապարակագիրը սեւով ճերմակի վրայ կը գրէ եւ «ժամանակ»ն ալ կը թարգմանէ (23 Հոկտ.).

« ... Դաշնակները ոչ միայն խուսափեցան մտնելէ Կովկասեան համադաշնակցութեան մէջ, այլեւ ջանացին փլցնել Կովկասի այս նակատը»:

Դիմացի դիմակաւորը, միշտ ծուռբերան եւ տգէտ, կը պատմէ՛, առանց կարմրելու.

— « Հայաջինջ բաղաքականութեան որջին մէջ ժողովուած Անդրկովկասի նախկին տէրերը, վրացի մենշեւիկ, թաթար մուսաւաթական եւ հայ Դաշնակները միանալով հիւս. Կովկասի փա– խստական շէֆերուն, կազմեցին «Պրոմեթէ» ըն– կերութիւնը, նպատակ ունենալով «ազատագրել կովկասեան ժողովուրդները պոլշեւիկեան լու– ծէն» (10 Նոյեմբեր):

Եւ դեռ աւելի յառաջ երթալով, կը մոլոգի.

— « Այդ մարդիկ (ըսել կ'ուզէ՝ 'Դաշնակնե– րը) այսօր Ամերիկայի մէջ վերակազմած են « Պրոմեթէ» ընկերակցութիւնը, կը դաւեն իւր հայրենիքի դէմ եւ ի լուր աշխարհի կը հռչակեն, թէ հայութեան թշնամին ոչ թէ Թուրքիա է, այլ Ռուսը, որ Հայը պահանջներ ունի ոչ թէ Թուր– քիա, այլ Ռուսիա»:

Ինչպէս կը տեսնէք, դիմակաւոր թշուառա– կանը Թուրքին չըսածն ալ կ'ըսէ: Հալած իւղի պէս կուլ տալով Միրզա Պալայի քնարերը պատմու– թիւնը, իր կողմէ ալ խորհրդածութիւններ կը թխէ, ահուսարսափի մատնելու համար... իր ըն– թերցողները:

Մի՛ հարցնէք թէ ո՛ւր կարդաց վերի դարչա– հոտ եւ դրդռիչ պատմութիւնը:

Մի հարցնէք, դարձեալ, թէ ե՛րբ եւ ո՛ւր տե– սաւ որ Դաշնակցութիւնը եղած է «Պրոմեթէ»ին հիմնադիրներէն, երբ հանրածանօթ է անոր բըռ– նած վճռական դիրքը՝ 1925էն ի վեր:

Մեծ պատիւ պիտի ըլլար յիշեցնել այս չո– րթներուն թէ՝ ամէն ո՛ւր որ խօսակցութիւն ե– ղած է կովկասեան հարեւաններու հետ, Դաշնակ– ցութիւնը դրած է մէկ բացարձակ, անվիճելի նա– խապայման ,— Թրէհայ Դատ:

Եւ ճիշդ ասոր համար ալ, անոնք առած քա– լած են: Իսկ «Պրոմեթէ»ն ուրի՛շ դուռներ կը զարնէր, Փարիզէն Պերլին եւ այլուր:

Կեղծարարը կը կազդանձէ, տակաւին, միշտ խեղաթիւրելով իր կարդացածին իմաստը.

— « ...Եւ այսօր իրենք են, որ այդ առիթը կ'ուզեն ստեղծել (ընաջինջ ընելու ժողովուրդին մնացած կէսը), Սովետ. Միութիւնը հռչակելով որպէս «հասարակաց թշնամի» եւ պահանջելով Հայաստանի կցումը այս կամ այն Միութեան, մինչեւ իսկ «Իսլամական Միութեան»:

Այս բոլոր քստութիւնները անոր համար որ, Միրզա Պալայէն իմացեր են թէ «Հայաստանի ազգ. կառավարութիւնն ալ յարած է այս ընկե– րակցութեան» (Պրոմեթէ):

Կը խոստովանինք թէ աւելորդ էր այսքան դրպիլ քրջահաւաքներու դրդռիչ չահատակու– թեամբ: Ոչ առաջինն է այս ,ոչ ալ վերջինը:

Անշուշտ նոր հրահանգներ ստացած են, աստակացնելու համար լրտեսութեան, բանսար– կութեան, քստութեան եւ մատնութեան խաչա– կրութիւնը:

Հրճուէ՛, Երեւան: Հաւատարիմ ճանճեր ու– նես որոնք օրն ի բուն կը բզզան արտաստհմանի մէջ, աւետելու համար Դաշնակցութեան տապա– լումը:

Մի՛ մեղադրեր, եթէ կ'ուշանայ այդ աւետա– բեր օրը:

Աւելին՝ իրենց ուժէն վեր է:

Ճանճ են, վերջապէս:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉՊԻՍԻ ՄՈՌՑԵՐ ԵՆ

Մեր եռանդուն բարեկամուհին, Տիկին Օտէթ Միքայէլեան զանգատագիր մը ուղղած է «Ցա– ռաջ»ի խմբագրին, հրատարակութեան խնդրան– քով:

Ազնիւ Ֆրանսուհին, որ միշտ ուշադրութեամբ եւ ջերմութեամբ կը հետեւի հայկական կեանքին, յաւով կ'արձանագրէ Վալանսի գաղութին թերա– յումը՝ Նոյեմբեր 11ի զինադադարին առթիւ:

— « Այս առտու ոչ մէկ Հայ ներկայ էր պաշ– տօնական թափորին: Եթէ անտեսէինք իսկ այս պարագան, կը կարծեմ թէ Հայ Ազգ. Միութեան ներկայացուցիչները, գիտակից՝ շատ բնական պարտականութեան մը, կրնային փունջ մը ծաղիկ դնել մեռելներու յիշատակարանին առջեւ, իբրեւ խորհրդանշան երկիւղածութեան եւ հայրենասի– րութեան: Այս պարտականութեան կատարումը շատ մեծ նշանակութիւն պիտի ունենար Վալան– սի բաղաքապետութեան համար:

« ... Զուգելով որ անգամ մը եւս պատա– ւորուի հայկական գաղութի մը պատիւը, պար– տականութիւն կը սեպեմ յիշեցնել, առ հասարակ, Հայերու վերաբերումը, իրենց երկրորդ հայրե– նիքին հանդէպ»:

Այս առթիւ, մեր ընկերուհին կը հարցնէ նա– եւ թէ 1918 Նոյեմբեր 11ի զինադադարը կսկծա– դին յիշատակ մը չարթնցներ Հայերուն համար ալ,— « Ցիշատակը հոգեհատորի մը որ մեռաւ հասարակաց դասին համար:

— « Գրեթէ ամէն հայ ընտանիք զաւակ մը, եղբայր մը, հայր մը չկորսնցո՞ւց ահռելի պատե– րազմին մէջ »...

Շնորհակալ ըլլանք որ մատնանշուած թերու– թիւնը արձագանգ չէ գտած տեղական մամուլին մէջ:

—

Երբեմն անհաղութիւններ, մոռացումներ կ'ու– նենանք որոնք աններելի են:

Եւ կը զարմանանք, եթէ քիչ մը պաղութիւն տեսնենք, որեւէ դիմումի առեն ...

Վ.Ա.Հ.

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀԸ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ Ս. Յակոբ – եանց վանքին Միաբանութիւնը միաձայնութեամբ պատր. տեղապահ ընտրած է Եղիշէ Ծ. Վ. Տէր– ոհէրեանը (բանաստեղծ Եղիվարդ):

Կիւրեղ պատրիարքի յուղարկաւորութենէն վերջ, որ կատարուած է Պէյրութի մէջ, մարմի– նը փոխադրուած է Երուսաղէմ: Կիլիկիոյ կաթո– դիկոսը օգնաւով Երուսաղէմ գացած է անձամբ նախագահելու համար թաղման: Մինչեւ Երու– սաղէմ մեռելակառքին ընկերացած են եպիսկո– պոսներ եւ վարդապետներ: Թաղումը կատար– ուած է աւանդական հանդիսաւորութեամբ: Ս. Փրկիչ եկեղեցին, որ իբրեւ դամբարան կը ծառայէ պատրիարքներուն, պարիս– պէն դուրս՝ Իսրայէլի տիրապետութեան տակ ըլ– լալով, կիւրեղ պատրիարք առժամապէս թաղ– ուած է Ս. Յակոբեանց մայրավանքի բակին մէջ:

Գարեգին կաթողիկոս երկու չաբաթ պիտի մնայ Երուսաղէմի մէջ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը Պերլինի մէջ տեսակցեցաւ խորհրդային հրամա– նատարին՝ զօր. Զուիքովի հետ, «հին բարեկամ» կոչելով զայն: (Անցեալ դարնան հանդիպած էին Փարիզի մէջ, Զորսերու ժողովին առթիւ): Ի պա– տիւ Պ. Էչիսընի սարքուած ընդունելութեան հը– բաւիրուեցան նաեւ Ռուսերը, բոլոր բարձր պաշ– տօնատարներով: Նախարարը անդամ մը եւս ջեր– մապէս շնորհաւորեց արեւմտեան Պերլինի ժողո– վուրդին քաջութիւնը՝ անցեալ տարուան ղրկանք– ներուն առթիւ: Այս առթիւ հաստատուեցաւ թէ Պ. Էչիսընն եւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապե– տը համաձայն են որ դինուորական դրաւումը չա– րունակուի:

Երեքներու որոշումներ

Գերմանիոյ մասին

ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ ՉԻ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Պ. Ռոպէրթ Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նա– խարարը, երկուշաբթի օր լուսաբանութիւններ հաղորդեց մամուլի ներկայացուցիչներուն, պար– զելով երեքներու կողմէ Գերմանիոյ մասին տըր– ուած որոշումները: Կ'ամփոփենք հիմնական մա– սերը.—

1.— Անփոփոխ պիտի մնան Գերմանիոյ ռազ– մական ճարտարագործութեանց մասին հաստատ– ուած սահմանափակումները: Մասնաւորապէս անփոփոխ կը մնայ պողպատի արտադրութեան քանակը, — տարեկան 11.100.000 թոն:

2.— Գործարաններու քանդումը պիտի վեր – ջանայ կարգ մը ոչ – էական ճարտարագործու – թեանց մէջ:

3.— Արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինման եւ Ատլանտեանի դաշինքին անդամակցութեան խըն – դիրը չէ քննուած Փարիզի ժողովին մէջ: Ֆրանսա վճռապէս հակառակ է թէ մէկուն եւ թէ միւսին:

4.— Ֆրանսա հաւանութիւն յայտնած չէ որ Ֆրանսական դրամագլուխ դրուի Գերմանիոյ պողպատի ճարտարագործութեան կամ ուրիշ սահմանափակեալ ճարտարագործութեանց մէջ:

5.— Երեք նախարարները համաձայնեցան որ արեւմտեան Գերմանիան ընդունուի Եւրոպայի խորհուրդին մէջ:

6.— Երեք նախարարները կարծիքներ փո – խանակեցին Եւրոպատիոյ հանդէպ վարելիք քա– ղաքականութեան եւ Զինաստանի համայնավար իշխանութեան ճանաչման մասին. բայց մասնա – ւոր որոշում մը չկայացաւ:

7.— Երբ յայտնուին կատարուած զիջումնե – րը, անշուշտ գերման կառավարութիւնը պիտի չմերժէ տալ անհրաժեշտ երաշխաւորութիւնները:

8.— Սարի չրջանը անջատուած է Գերմանիա– յէն եւ տնտեսապէս կապուած Ֆրանսայի:

Պ. Շուման մերժեց մանրամասնութիւններ հաղորդել արեւմտեան Գերմանիոյ մարզպանին – րուն արուած հրահանգներու մասին, ըսելով թէ այդ հրահանգները գաղտնի պիտի մնան, մինչեւ որ գերման կառավարութիւնը տեղեկանայ եւ պատասխանէ: « Չի բաւեր ըսել Գերմաններուն թէ այս կամ այն գործարանը պիտի չքանդուին: Անհրաժեշտ է որ անոնք բան մը տան փոխադար– ձաբար: Ինձի համար դժուար է երեւակայել թէ Գերմանները կրնան մերժել մեր առաջարկները »:

Քանի մը թղթակիցներ հարցուցին թէ Արեւ– մտեան Գերմանիան չէզո՞ք պիտի մնայ դինուորա– կան տեսակէտով, եւ թէ Ֆրանսայի ապահովու – թեան համար լաւագոյն չէ՞ զերմանական բանակ մը ունենալ, եթէ պատերազմ ծագի Ա. Միու – թեան հետ: Պ. Շուման պատասխանեց.— « Ես աւելի ապահովութիւն կը զգամ երբ անգլեւամե– րիկեան եւ ֆրանսական դինուորներ գտնուին այդ «չէզոք» տարածութեան վրայ, քան եթէ գերմա– նական բանակ մը գտնուի այնտեղ »:

Արտաքին նախարարը դիւանագիտական յա – ջողութիւն մը կը նկատէ Երեքներու ժողովը՝ Ֆրանսական տեսակէտով, մանաւանդ անոր հա – մար որ կրցած է անփոփոխ պահել պողպատի ար– տադրութեան քանակութիւնը: Թէեւ գործարան– ներու քանդումը պիտի դադրի, բայց Թոյլ պիտի չտրուի որեւէ ձեռնարկ որ կրնայ վնասել Ֆրան– սայի ապահովութեան:

Պ. Շուման այս առթիւ ալ յայտարարեց թէ լինք ջերմ կուսակից է Ֆրանքեւգերման յարաբե – րութեանց սերտացման: «Պէտք է իրար հասկը – նանք որոշ խնդիրներու մասին: Կրնանք իրար հասկնալ կենդրով հաստատուն դետնի վրայ, ոչ թէ անորոշ համաձայնութիւն կնքելով օդին մէջ»:

Նախարարը բացատրեց նաեւ թէ առ այժմ կարելի չէ որ եւ է ձեռնարկ փորձել երկու Գեր– մանիաներու միացման համար, քանի որ իւրա– քանչիւրը տարբեր կարգուսարք ունի, քաղաքա – կան թէ տնտեսական տեսակէտով: Երեք նա – խարարները պարբերաբար ժողովներ պիտի ու – նենան, որպէսզի թիւրիմացութիւններ չծագին:

ՉՕՐ. ՏԸ ԿՈՂ ՄԻՇՏ ԳՈՌԵՏԵՍ

Նոյն օրը զօր. տը Կոլ ալ իր տեսակէտները պարզելով մամուլի ներկայացուցիչներուն առ – ջեւ, բաւ թէ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները «սխալ ճամբու մը կը հետեւին Գերմանիոյ հանդէպ եւ կը կորսնցնեն խաղաղութեան պատեհութիւնը: Փո – խանակ անմիջապէս լուծելու Ռուրի, Սարի եւ զործարաններու քանդումի խնդիրները, անվերջ կը քաշքշեն: Կը Թուներուն մթնոլորտը ճիշդ այն պահուն երբ կացութիւնը հետզհետէ կը ծան– րանայ »:

Իր կարծիքով, երկու ճակատներն ալ կը դար– պասեն Գերմանիոյ, առանց դիտնալու թէ ո՛ր կողմը պիտի հակի: «Մ. Միութիւնը կրնայ միու– թիւն եւ սահմաններու բարեփոխում խոստանալ Գերմանիոյ: Կը Թուի թէ Երեք Մեծերը կ'ուզեն անհամաձայնութեան կարգ մը նիւթեր ձգել ծը–

(Լուրերու շարունակութիւնը կառաջ Գ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՓԱՍՏԵՐ

Հրդ. վախճ ինչպե՞ս ծագեցավ

Հրդեհ անվանում ենք այնպիսի այրում, որ մեծ չափեր է ընդունում եւ ուրիշ շենքերի կամ անտառների է տարածվում։ Հրդեհ կարող է առաջանալ եւ՛ բնական պատճառներից, եւ՛ մարդկանց անզգուշությունից։ Ամռան տաք օրերին, երբ ամեն ինչ չորացած է լինում, հրդեհ առաջանալու վտանգը շատ է մեծանում։ Ամռան ժամանակ հրդեհ առաջանում է հիմնականում կայծակից։ Ամպրոպի ժամանակ կայծակը հարվածում է ծառերի, տների, ցանկապատերի, հեռագրական սյուների եւ այլ բարձր առարկաների։ Կայծակի հարվածից առաջացած հրդեհը կոչվում է կայծակնային հրդեհ։

Ամռան տաք օրերին հրդեհ առաջանում է նաեւ ապակիների արեւից։ Ապակիները, ինչպես հայտնի է, արեւի ճառագայթները կենտրոնացնում են մի կետի վրա։ Եթե այդ կետում դնենք չոր խոտ, ծղոտ, թուղթ կամ ուրիշ հեշտ այրվող նյութ, ապա կարող է հրդեհ առաջանալ։

Հրդեհ առաջանում է նաեւ ծխելու ժամանակ անզգուշությունից։ Ծխելիս ծխողը կարող է ծխախոտի վառվող մնացորդը կամ վառվող լուցկին գցել այնպիսի տեղ, որտեղ հեշտ է հրդեհ առաջանալ։ Ամռան ժամանակ հրդեհ է առաջանում նաեւ երեխաների անզգուշությունից։ Երեխաները հաճախ են խաղում լուցկիներով, եւ եթե մեծերը հսկողություն չեն անում, կարող է հրդեհ առաջանալ։

Հրդեհ առաջանում է նաեւ մարդկանց դիտավորությունից։ Ոմանք, ինչպես հայտնի է, հրդեհ են առաջացնում ուրիշների վնասելու համար։ Այդպիսի հրդեհները կոչվում են հրդեհներ դիտավորությամբ։

Հրդեհ առաջանում է նաեւ ինքնաբերաբար։ Ինքնաբերաբար հրդեհ առաջանում է այն ժամանակ, երբ որեւէ նյութ, օրինակ՝ յուղոտ կտորեղեն, ածուխ, տորֆ, խոտ եւ այլն, ինքնաբերաբար տաքանում է եւ հասնում է այրման աստիճանի։ Ինքնաբերաբար հրդեհ առաջանում է հիմնականում ամռան տաք օրերին

քը զուտ խաղով մը լաւագոյնս արտայայտել : Տիկին Մարուքեան դաղթաշխարհի բեմին իր նըպաստը բերող ուժ մըն է :

Խաղը ներդաշնակօրէն ամբողջացուցին Մա – քը զուտ խաղով մը լաւագոյնս արտայայտել : ընկեր Զօհեանի որդին եւ դեռատի Օր· Ա· Շահմիրեան, ընկեր Ազգինի Թոռնուհին՝ որ իր տաբիքին համար բացառիկ չնորհով ու քնական չեջտով կատարեց իր դերը :

Ցաւարտ խաղի, Մարուքեան իր չնորհակա – րութեան ամոլին ընկերացող Պ· Երկաթեան, րել միշտ հայ բեմը, սատարել անոր, որովհետեւ ան մեր մշակոյթի պահպանման գլխաւոր աղդակներէն մին է :

★ Նոյն իրկունը ներկայացումէն վերջ, Հ· Ց· Դ· «Գէորգ Զավուշ» խումբը Պ· Գարախանեանի « Արարատ » ճաշարանին մէջ մտերմական գիշեհեդանի մը չուրջ հաւաքեց ընկերներն ու բարեկամները, Նիսի համար առաջին անգամ ըլլալով ուրախ մթնոլորտի մը մէջ ժողովը համար « Դաշնակցութեան Օր»ը եւ նոյն առիթով պատուելու համար Մարուքեան ամոլին ներկայութիւնը մեր մէջ :

Աւանդական ըմպելիներով եւ կարկանդակ – ներով հիւրընկալութեան ընթացքին, դեղարուեստական մասը կազմեցին Պ· Ահարոնի, Տիկին Բաբաղամեանի եւ Ռափայէլի մեներդները, քոյր – եղբայր Յոսրովեաններու դաշնակի նուագը եւ Տէր եւ Տիկին Փանեանցի կովկասեան պարն եւ արտասանութիւնը :

Ամուրդի դրուած չիչ մը «Պենեֆիքթին»ը, որուն վրայ ճաշարանատէրը աւելցուց չիչ մը չամփանը, չահոյին կողմէ բաժնուեցաւ ներկանիքուն, իսկ չամփանեայով պատուհասեցան Մարուքեաններ :

Նախ խօսք առաւ ընկեր Շահան Զօհեան որ ակնարկ մը նետելէ վերջ հայ ժողովուրդի կացութեան վրայ նախ քան կուսակցութեանց կազմութիւնը, թուեց անոնց ծնունդ տուղ պատճառները եւ ծանրացաւ Դաշնակցութեան կատարած ու կատարելիք գործին վրայ :

Ապա խօսեցաւ ընկեր Մարուքեան որ չէշտելով իր հաւատամուր Դաշնակցականի հանգամանքը, բացատրեց թէ իր համոզումով Դաշնակցութիւնը քաղաքական կազմակերպութիւն մը ըլլալէ աւելի հաւատքի մը արտայայտութիւնն է, կրօնական հաւատքի մը չերմութեամբ ու նուիրում : Հաւատքն ու նուիրումը կրնան չքեղ հեռանկարները իրականացնել : Գեղեցիկ բացատրութեամբ մը, Դաշնակցութիւնը նմանցուց առաջ – պելական արքայադունին՝ որ վիշապին դէմ հայրը պաշտպանելու համար, կը կտրէ իր մատը, որ – պէսզի ցաւն արդելք ըլլայ իր քնանալուն եւ կաբենայ միշտ արթուն մնալ :

Խանդավառ մթնոլորտի մէջ կէս գիշերին աւարտեցաւ այս դիներեդանը եւ Նիսի ընկերները եւ բարեկամները ապրեցան նշանակելի օր մը :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԸ ՓՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԻԿ ԻՋԻ ՎՐԱՑ, ՄԵԼԱՆՈՎ : ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ՉԲԱԺՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ :

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Հ· Ց· Դ· ՕՐԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

ՌՈՄԱՆ·— Այս տարի եւս մեծ չուքով տօնեցինք Դաշնակցութեան Օրը: Նոյեմբեր 5ի գիշերը, կաթոլիկներու Merlin փողոցի սրահին մէջ, որ լեցուած էր խուռն բազմութեամբ : Ժամը 21ին սանուհիները եռադոյն փողկապներով, ղեկավարութեամբ կապոյտ Յաչի ժրաջան տեսնախուհի, տիկին Նուրիա Շէհէրլեանի, «Մըչակ բանուոր » քայլերգով հանդէսին բացումը կատարեցին: Բեմին մէջտեղ զետեղուած էր Դաշնակցութեան պինանչանը, աջին վրայ՝ մեր պաշտելի եռադոյնը, ձախին՝ ֆրանսականը :

Կը նախագահէր « Ցառաջ »ի թղթակիցը: Ընկերները Հրաչ Տատնապետեան, Ս· Տէր Թով – մասեան, Արամ Թաթուլ եւ Ց· Կօչկակարեան յաջորդաբար խօսք առնելով, պանծացուցին Դաշնակցութեան փառահեղ անցեալը, ընդգծելով դեռ անոր կատարելիք նախախնամական դերը: Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր:

Հանդէսը փակուեցաւ ժամը 23ին, «Ցառաջ նահատակ» քայլերգով: Ցետոյ, ընկեր Լ· Զիլինկիրեանի բնակարանին մէջ, տեղի ունեցաւ զուտ ընկերական ժողով մը, ուր խօսեցաւ ընկեր Ս· Տէր Թովմասեան, պարզելով Դաշնակցական – նին պարտականութիւնները: Այս առթիւ սիրով պատասխանեց իրեն ուղղուած հարցերուն : Ու – րախութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ լոյս :

Հետեւեալ օրը, դնդախաղի տղաքը, ա – խոյենական մրցումի համար, ինքնաչարժով մեկնեցան Քոէփօլի (Ռոմանի դիւղերէն) մարզադաշտը այդ դիւղին տղոց դէմ խաղալու համար: Խաղը վերջացաւ 2—2ով: Ընդհանրապէս տղաքը բոլորն ալ լաւ խաղարկութիւն ունեցան: Փափաքելի է որ տղոց տեղափոխութեան ժամանակ աւելի մեծ թիւով մարզասէր Հայեր ընկերակցին, զանոնք քաջալերելու համար: Խաղը վերջաւորութեան Ռոմանի կողմէ ֆրանսուհի մը փունջ մը ծաղիկ նուիրեց, F. C. A. capitaine Գրիգոր Ձիդմէճեանի: Նոր Սերունդէն Գրիգոր Շէհէրլեանը Տոմմի ծանրութեան ախոյենական քննութիւնն – րուն չհաց է Բ· տեղը, վերցնելով 115 քիլո – կրամ:

ՊԻԼԱԼԻ

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— «Արծիւ»ին երրորդ ախոյենան – կան մրցումը տեղի ունեցաւ կիրակի 6 նոյեմբեր, Les Olives դաշտին վրայ, S. O. Chartreuxին դէմ :

Տասը վայրկեան անցած, հակառակորդ խումբը հովին օգնութեամբ նշանակեց կէտ մը: Կէս ժամ վերջ մեր յառաջապահներու դեղեցիկ խաղարկութեամբ մը, կէտերը հաւասարեցուցին: Կիսախաղին երկու խումբերը 1—1:

Երկրորդ կիսախաղին մեր տղաքը նշանակեցին 3 կէտ եւս: Խաղը վերջացաւ դարձեալ մեր խումբին յաղթութեամբ 4—1:

Մեր կրտսերները եւս տարին փայլուն յաղթանակ մը չահելով 2—1 Canetի կրտսերներուն :

★ « Արծիւ »ը այս տարի միւս FFFA խումբերուն նման կը մասնակցէր Coupe de Provenceի (30 Հոկտեմբեր) :

Բաժակի առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ ուբեմն Les Camoinsի դաշտին վրայ Burelին դէմ : Տեղական թերթերը ապահոված էին հակառակորդին յաղթութիւնը , որովհետեւ անցեալ տարուան երրորդ դասակարդի ախոյենական մրցումներուն վերջընթեր եղած էր , հետեւաբար բաւական անուն թողած՝ քաղաքիս մէջ :

Հակառակորդ խումբի տղաքը հեղնութեամբ չափեցին մեր տղոց փոքր հասակները ու վստահ իրենց ուժին՝ վազեցին դաշտ, մինչ մեր տղաքը պատասխանեցին իրենց կուրծքերուն վրայ կարուած յաղթութեան խորհրդանշովը՝ «Արծիւ»ը:

Առաջին կիսախաղին մեր տղաքը նշանակեցին 3 կէտ: Բայց երկրորդ կիսախաղին հակառակորդ խումբի տղաքը զգալով իրենց պարտութիւնը, ակռան կատաղի խաղալ ու վիրաւորեցին մեր երկու լաւագոյն խաղացողները եւ ստիպեցին օգտուելով միայն երկու նշանակէտ կրցան ընել:

«Արծիւ»ի յաղթութիւնը 3—2 Burelին դէմ, իր դասակարդի խումբերու մէջ ահուդդի մէջ թողուց :

Ա· ԱՐԾԻԻ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱ·— Տարաբախտ բանաստեղծին բարեկամները կը խօսին: Բայց կ'ըսեն նաեւ այլանդակ բաներ: Կ'երեւի երեսնամեայ լռութիւնը բնականօրէն խանդարած է յիշողութիւնը :

Գրիմիթէլ, « Ցառաջ »ի մէջ կը պատմէ իր տեսակցութիւնը Դանիէլ Վարուժանի հետ որ կը դանդատի ոտքէն եւ մլուկներէն եւ այդ պատճառով ալ քննադատութենէ : Կը ցաւիմ որ Գրիմիթէլ չի ճանչնար Սերաստացի կինն ու ընտանիքը եւ չի գիտեր հաւանաբար թէ անոր համար մլուկ գոյութիւն չունի, ո՛ւր մնաց քունը խանդարելու չափ առատութեամբ: Եթէ ստոյգ է իր գրածը եւ իր յիշողութիւնը յստակ, ուրեմն Վարուժան հեղնանք մը ըրած է, ծիծաղ պատճառելու համար միայն :

Գալով իր « ցաւով ու տառապանքով» արտադրութեան, կարելի՞ չէ գիտնալ թէ ուրկէ ստացուած են այս տեղեկութիւնները: «Ցառաջ»ի խմբագրութիւնը գիտէ թէ ո՞րկէ կրնայ ստանալ վաւերական այդ տեղեկութիւնը:

Ահա ուրիշ տարօրինակ հարցում մը, զոր Գրիմիթէլ ըրեր է բանաստեղծին·— «Ո՞րն է քու սիրելի զօրաւոր ղգայարանքը» եւ անոր պատասխանը՝ քիմիա»: Եւ յօդուածագիրը կ'աւելցնէ · — « Իսկապէս այս պարագան կը ղգացուի իր քերթուածներուն մէջ»·— Ծիծաղելի չէ՞ն այս բոլորը :

Օր մըն ալ Գրիմիթէլ պատասխաներ է բանաստեղծին հարցման ·— « Գիւտերու եւ պատկերներու համար, առաջնակարգ ես եւ աննման, սակայն գիրերուդ մէջ կը պակսին հոգեբանութիւն եւ ներդաշնակութիւն (!)»:

Այս կերպով Գրիմիթէլ կ'երեւի կ'ուզէ ընթերցողին յայտնել իր կարծիքը Վարուժանի դործին մասին: Բայց այս տեսակ կարծիք մը ընդունելի չի կրնար նկատուիլ առանց բացատրութեան եւ ապացոյցի :

Ինձ կը թուի թէ այս տեսակ կցկտուր տեղեկութիւններ եւ ակնարկներ ընդմիշտ հեռացած բանաստեղծի մը մասին երբեք ներելի չեն եւ ոչ ալ օգտակար: Իր գործը կայ եւ կը մնայ եւ կը խօսի, կրնայ խօսիլ բոլորին:

Ժ· Ց· ԱԲԻԿԵԱՆ

« ՑՈՒՍԱԲԵՐ»ի չէնքին չինութեան համար, հոկտեմբեր 24ին Գահիրէի մէջ պայմանագիր մը կնքուած է Hetteno Bros· Տան հետ, 5200 եգիպտոսկիի : Հիմերու չինութիւնը պիտի լրանայ 120 օրէն :

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈՒԲ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Այդ յաղթական կռիւէն վերջ, Բադէչի վալին պատգամաւոր կը ղրկէ Սերոբ փաշայի մօտ թէ ուզածդ ի՞նչ է, եւ տեսակցութիւն մը կը խնդրէ : Սերոբ կը մերժէ, իսկ իրրեւ պահանջ ալ կ'ըսէ ·— «Թողէք մեզ որ հանգիստ ապրինք»:

Թուրք կառավարութիւնը եւ խուժանը այդ չարաչար պարտութիւնը տեսնելով, կ'երթան Սոխորդ (7 ժամ), իրենց բարբարոսութիւնը եւ անգթութիւնը թափելու Սերոբի տան վրայ, աւերի տալով անոր բոլոր հարստութիւնը:

Կը ձերբակալեն Սերոբի մեծ եղբայրը՝ Մըխէն, իսկ իր կինը՝ Տատօն, Սօսէն եւ եղբայրը՝ Զաքար փախան Սասուն :

Օճախի աս քանդումէն վերջ, Աղբիւր Սերոբ հիանալի անձնուրացութեամբ եւ օրինակելի վեհանձնութեամբ մը կ'ըսէր իր ընկերներուն ·

— « Պէտք է բախտաւորները երբեմն լան որ թշուառները քիչ մը մխիթարուին»: Ահա մեր տունը ձեղի օրինակ: Ես նախ մեր տան, Ախլաթի Ազէնց մեծ օջախը քանդեցի, որպէսզի չատ մը մայրեր իրաւունք չունենան զիս անիծելու ըսելով՝ մեր տունը քանդողի տունը քանդուի » :

Աղբիւր Սերոբ ձգեց Ախլաթը, անցաւ Սասուն իրենց ղերդաստանին վերապրողներուն մօտ:

Թուրք կառավարութիւնը դուռ մտանիչ մը Գեղաչէնցի Աւէն, որուն ձեռքով թունաւորուեցաւ Աղբիւր Սերոբ: Բոլորովին ուժէ լինկած–աչքերը խաւար, հերոսը խնդրեց ընկերներէն. —

« Դրէք զիս այս քարին առջեւ, իմ վերջին օրն է, եւ չանացէք զէթ ձեր կեանքը ազատել··· մըննաք բարով :

Երբ տարին ուզած տեղը նստեցուցին՝ հրացանը իր ուժասպառ ձեռքերուն մէջ բռնած, խորունկ ու ծանր հառաչանք մը թռաւ բերնէն: Սերոբ չկրցաւ ոչ մէկ դնդակ ուղղել թշնամիին, իր երկաթ բազուկները թուլցած էին :

Վրայ կը հասնին թուրք եւ քիւրտ, կը կտրեն Սերոբի ազնիւ գլուխը: Նոյնպէս իրարու կողքին լինկան իր եղբայրները՝ Մխէն եւ Զաքարը, որդին՝ Ցակոբ եւ չորս փէտայիները, որոնց մէկը Հասօն, որ մերժած էր հեռանալ իր պետէն, իսկ չորս փէտայիներ կռուելով կ'ազատին :

Թուրքերը մեծ ուրախութեամբ տարին Աղբիւր Սերոբի գլուխը Մուշ, Սօսէի հետ, անկէ ալ Բադէչ :

«Մարմինդ Մուշ, գլուխդ Բադէչ», մելամաղձոտ երդ մը հիւսեցին որ դեռ մինչեւ հիմա ալ կ'երդուի :

Թուրքերը եւ հայ դաւաճանները հասած էին իրենց նպատակին: Բոլորն ալ առատ պարգեւներ ստացան :

Այդ մեծ ընտանիքէն Սօսէն եւ երկու դաւակները՝ Սամսոն եւ Ազատ ողջ էին մնացեր: Տղաքը կարինի Սանասարեան վարժարանը կ'ուսանէին: 1915ին Սօսէն կ'երթայ կը բերէ Սոխորդ ուր գոհ դացին հայկական ընդհանուր ջարդերէն :

Տարի մը Սոխորդն էի, անոնք արժանի յաջորդը պիտի հանդիսանային իրենց հօրը – Աղբիւր Սերոբին: Կ'ըսէին ·— Երբ մեր ուսումը լրացընենք, անմիջապէս մեր բոլոր կարողութիւնը ի սպաս պիտի դնենք աղդին :

Փառք անդուդական հերոսին եւ իր ղերդաստանի բոլոր նահատակներու յիշատակին :

ԾԱՆՕԹ·— Ներկայ դրութեանս մէջ քանի մը կռիւներու նկարագրութիւնը եւ թուականներու ճշդումը կատարած եմ Ա· Արշակունիի «Աղբիւր Սերոբ եւ Գէորգ Զավուշ» գրքոյկէն: Շատ մը դէպքեր դինք առած եմ :

(8րդ եւ վերջ)

ԱՐՄԵՆԱԿ ՑԱԿՈԲԵԱՆ

բանասյի եւ Գերմանիոյ միջեւ : Երկու երկիրներըը ազատ ըլլալու են իրենց խնդիրները կարգա – դրելու առանց միջամտութեան : Երկուքն ալ կըր– նան դիւրաւ համաձայնիլ տնտեսական եւ մշա– կութային խնդիրներու մասին» :

Զօրավարին ուզածն է ստեղծել գերման պե – տութեանց դաշնակցութիւն մը, փոխանակ հետե– ւելու անզեւամերիկեան ծրագրին որ կը ձգտի կեդրոնացեալ պետութիւն մը հաստատել :

Ներքին խնդիրներու մասին ալ խօսելով, զօ– րավարը կրկնեց իր պահանջները.— լուծել ազգ. ժողովը, վերաքննել սահմանադրութիւնը, ընդհ. նախագահ չնորհել պատերազմի յանցաւորներուն (բացի ոճրագործներէն) եւն. :

«Վերջ տուէք ատելութեան պատերին»

Երկուշաբթի օր նշանակալից հակաճառու – թիւն մը տեղի ունեցաւ Ազգաժողովի Քաղաքա – կան Յանձնախումբին առջեւ, երբ Մ. Նահանգ– ներու ներկայացուցիչը վճռապէս մերժեց խորհր– դային բանաձեւ մը, որ կը դատապարտէր արեւ– մտեան պետութիւնները, իբրեւ պատերազմի հր– ձիզ եւ կ'առաջարկէր դաշինք մը կնքել հինգ մեծ պետութեանց միջեւ :

Բանաձեւը ներկայացուց Պ. Վիշինսկի, կրկ– նելով հերթական մեղադրանքները եւ իբրեւ եզ – րակացութիւն, պահանջելով «գործնական միջոց– ներ ձեռք առնել, հիւլէական զէնքերը արգիլելու եւ միջազգային հակակշիռ հաստատելու համար» : Այս առթիւ խօսքէն քննադատեց Ալանտեանի դաշինքը, պնդելով թէ բացէ ի բաց ուղղուած է Խ. Միութեան դէմ : Ըսաւ նաեւ թէ արեւմտեան Գերմանիան իրբեւ խարիսխ կը գործածեն Խ. Միութեան դէմ յարձակելու համար : Եւ վերջա – պէս քննադատեց Մարշըլլի ծրագիրը :

Իր ճառին պատասխանեց ամերիկեան պատ – ուիրակը, Պ. Օսթին, նոյն ուժգնութեամբ, ըսաւ թէ Պ. Վիշինսկիի մեղադրանքները «հրթիռաղութեանց նոր ցուցադրութիւն մըն է : Ամէնքս ալ կ'ընդունինք թէ Պ. Վիշինսկի վարպետ է չանթի եւ որոտումի, բայց հետզհետէ կը ձանձրանանք երբ կը կրկնուին : Զօրս յաջորդա – կան ընդհ. ժողովները նոյն բաները լսեցին : Իր բանաձեւը կը պարունակէ բոլոր տարբերը Խ. Միութեան վերջին չորս տարիներու զրգռիչ ա – ռաջարկներուն, որոնք վարպետօրէն իրար հիւս – ած են. այնպէս որ այս կամ այն մասին ընդու– նելութիւնը կրնայ դատապարտութիւնը համար – ուիլ Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ կամ ուրիշ ուեւէ պետութեան : Մորհրդային բանաձեւը ձիթենիի արհեստական ճիւղ մըն է, չբջապատուած՝ փու– չերով : Եթէ Խ. Կառավարութիւնը կ'ուզէ միջոց– ներ ձեռք առնել խաղաղութիւնը ամրապնդելու համար, միջոցները իր ձեռքն են : Դադրեցուցէք ձեր առելութեան պայքարը ոչ – կոմինֆորմ (բոլշեւիկ) աշխարհին դէմ : Մոռցէք այն վար – դապետութիւնը թէ այդ աշխարհը թշնամի է ձե– ղի : Թող ձեր ժողովուրդը հանդիպի մեր ժողո – վուրդներուն եւ միասնաբար քննէ հասարակաց խնդիրները : Վերցուցէք ձեր երկաթեայ վար – դայրը եւ ամրապնդած պիտի ըլլաք խաղաղու – թիւնը » :

Պ. Օսթին ըսաւ նաեւ թէ «խաբէութիւն է » հինգ պետութեանց դաշինքի ծրագիրը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1950ի ԵԼՄՏԱՅՈՑՑԻՆ բացը առ այժմ կը հաշուեն 260 միլիառ ֆրանք : Որոշուած է տուր– քերը աւելցնել կամ կարգ մը նոր տուրքեր հաս – տատել, խստացնել հսկողութիւնը եւն. : Ընդհ. ելեւմուտքը պիտի ըլլայ 2150 միլիառ ֆրանք :

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ հսկայական գործարան մը պի– տի կառուցանէ Անգլիա, Լիվերփուլի մօտ, ինչպէս հաղորդուեցաւ պաշտօնապէս : Թէ բանուորի եւ թէ չինանիւթի համար նախապատրաստութիւն պիտի տրուի այս հաստատութեան : — Թերթերը կը գրեն թէ գօրաւոր պայթուցիկներու գործա – րան մը կը չինուի Պերլինի ռուսական չբջանին մօտ, իբրեւ քիմիական գործարանին մէջ :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ եօթը ներկայա – ցուցիչները ծանուցագիր մը ուղղեցին Նահանգ– ներու արտաքին նախարարութեան, յայտնելով թէ «պատ են խաղաղութեան յոյսերը Պաղեստինի մէջ» : Եգիպտական դեսպանը, որ անձամբ յանձ – նած էր ծանուցագիրը, յայտարարեց թէ Իսրայէլ քաշուած է հաշտարար յանձնախումբէն, խախտե– լով Ազգաժողովին բանաձեւը :

ՄԻԱԿԱՆԻ ՍՔԱՓԻՆԻ, զերիներու արտակարգ դեսպանը, որ պիտի դատուէր երկուշաբթի օր, դատարան չներկայացաւ : Նամակով մը կը մե – ղադրէր թէ չի հաւատար դատարանին անաչա – ռութեան : Վերջին պահուն Զուիցերիա փախած էր : Զերբակալման ծանուցագիրը հանուեցաւ ան – միջապէս :

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չարաթ 19 Նոյեմ – բերին ժամը 9ին Սինէմա Ալդազարի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ :

Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթակոմի – տէները եւ խումբերը ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնա – ճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ե. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

Ֆրանս. ընկերակավարականներու կողմէ պիտի խօսին GASTON DEFERRE, FRANCIS LEENHARDT եւ JOSEPH FERAUD:

Պիտի նուագեն զաղութիս սիրուած ջութակա – հար Պ. Լ. Ղեւոնդեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն– դի Սիմանթօ խումբի նուագախումբը :

Պիտի երգէ Սկինթ Ասի երգչախումբը՝ ղեկա– վարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի :

Պիտի արտասանեն Օր. Սագաեան, Զերասան Մուրթաֆեան եւ Քէնտիրեան : Պիտի ներկայա – ցնեն նաեւ կենդանի պատկեր մը Ա. Ահարոնեանի «Ուխտաւորը»էն :

Հայկական պար, Ն.Ս. Ռոստոմ խումբի կողմէ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ Նոեմբեր 20ին :

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին :

Աղբիւր Սեւորի յիշատակին

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՒՈՐԻ նահատակութեան 50ամ – եակի առթիւ՝ 20 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժա– մը 20.30ին, Salle Géographie մէջ, 184 Bld. Près St. Germain, métro Près St. Germain :

Կը նախագահէ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ ԽԱ– ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Կ'արտասանեն ընկերներ ԶԱՐԵՀ ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ : Կ'երգեն Օրիորդներ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Մ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

ԹԷՑԱՍԵԼԱՆ, ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի Հ. Ազգ. վարժարանի կրթ. հո – գաբարձութիւնը, Հ. Բ. Ընդհ. Միութեան հով– նաւորութեամբ հիմնուած զպրոցին 20րդ տարե – շրջանի առթիւ կազմակերպած է, 1949 Նոյեմբեր 20ին, կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, Salle des Fêtes մէջ (22 rue Voltaire) թէյասեղան մը ի պատիւ իր նախկին սաներուն, դաստիարակնե – րուն եւ բոլոր այն անձնաւորութիւններուն, ո – րոնք սատարած են տեղւոյս կրթ. գործին :

Միեւնոյն առեն տեղի պիտի ունենայ 1948—49 տարեշրջանի աշակերտներու մրցանակաբաշխու – թիւնը : Կը խնդրուի հայ ծնողներէն ներկայ ըլ – լալու :

ՑՈՒՇԵՐՍ (ԱՆԱՑԻՍ)

Հրատարակուեցան Տիկին Եփիմէ Աւետիս – եանի (Անայիս) ՑՈՒՇԵՐԸ : 350 էջէ բաղկացած այս դեղեցիկ հատորին մէջ բանաստեղծուհին ի – րեն յատուկ ոճով պատկերացուցած է 1880ա – կան թուականներէն մինչեւ 1945 մեր ազգային հոգիին վրայ փայլած հուչակաւոր մարդիկը եւ պատահած կարեւոր դէպքերը : ՑՈՒՇԵՐՍ ընթեր– ցութեան չահեկան դիրք մը եւ կաղանդի թանկա– գին նուէր մըն է :

Ստանալու համար դիմել հետեւեալ գրավա– ճառներուն.— Մ. Պարսամեան, 46 rue Richer, Paris (9) : Հ. Սամուէլ 51 ru eMr. le Prince, Paris (6) : Հ. Բալուեան 43 rue Richer, Paris (9) : Ինչ – պէս նաեւ հեղինակին՝ 56bis rue Olivier Métra Paris (20) :

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՓՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

ԲՈԼՈՐ պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE

Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ըն – կերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ :—

ՀԻՆԳՇԲ. 17 Նոյ. Վառմեան ենթակոմիտէն :

ՈՒՐԲԱԹ 18 Նոյ. Հայաստանի ենթակոմիտէն :

Ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին :

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ.կոմի– տէի ներկայացուցիչը եւ ընկ. Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍ– ԵԱՆ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր – Սերօբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ օր, ժամը 20.30ին, վերջին ժողովի տեղը : Բացականները նկատի կ'առնուին :

ԱՆԻԷՒ ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՄՊ. — Հ. Ց. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Րաֆֆի խումբին ժողո– վը այս չորեքշաբթի, ժամը 8.45ին, Chope du Nord :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգ– շաբթի ժամը 9ին, 19a ru eCaumartin: Կը խօսի ըն– կեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԵԱՆ : Նիւթ՝ «Հայաստանի բնական աշխարհագրութիւնը» : Հայերէնի դասըն– թացք ժամը 8—9:

ԻՍՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան » կոմիտէի ժողովը՝ այս չարաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Խրմ– եան ակումբին մէջ : Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերնե– րու ներկայութիւնը :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀՈՒՅ-ԲՈՑԱ

ժողովրդական ամսագիրք Բժշկութեան եւ Ա– ռողջապահութեան , կամ Տունին բժիշկը , 9րդ տարի : — Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՒՐՈՒՆԻ :

Հոկտեմբերի թիւը (106), հետեւեալ բովան– դակութեամբ.—

Խեղթերը եւ իրենց արուեստը (Շ. ՆԱՐԴՈՒ– ՆԻ) : Թուքը (ՏՈՒԲ. Գ. ԱՃՎԱՃԵԱՆ), Ընտիր պինինները (ՏՈՒԲ. ԲՕԼՕԼԵԱՆ), Վիրաբուժու – թեան հրաշքները (ՏՈՒԲ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ), Առաջ– նորդ մայրերու (ՏՈՒԲ. ԱՄԻՐԼՕ) : Պատասխան բաժանորդներու բժշկական հարցումներուն (ԽՄԲ.) :

Մամուլի տակ է Նոյեմբերի թիւը (107) : Բաժանորդները կը սոանան Հոկտեմբերի թիւը մինչեւ մէկ չարաթ :

Բաժանորդագրութեան պայմանները են 500 ֆրանք Ֆրանսա, 700 ֆր. արտասահման :

Ցունուար 1էն սկսեալ 600 ֆրանք Ֆրանսա, 750 ֆրանք արտասահման :

Ով որ կանուխ կը դրկէ բաժնեգինը, կ'ըն – դունուի հին սակով :

Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris :

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՊԱՐՈՒՀԻ

ԱՐՄԷՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

Իր Ամերիկայէն վերադարձի առիթով կուտայ հայկական եւ արեւելեան պարի եւ համերգի ե – րեկոյ մը՝ 2 Դեկտեմբեր 1949, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին Salle Pleyel, 252 Fbg. St. Honoré, Métro Terne :

ԵԱՑՏԱԴԻՐ.— Խաչատուրեան, Բարխուդար– եան, Տիգրանեան, Սպենդիարեան, Կարգանեան, Ռ. Մելիքեան :

Տոմսերը՝ 100 — 800 ֆրանք : Կը ծախուին սովորական վայրերը :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ

Կիրակի, 20 Նոյեմբեր, Olier ի դաշտին վրայ (La Vache Noire), տեղի կ'ունենան ընդհ. մարզա– կան փորձեր, փութպոլի, պասքէթ պոլի, վոլէ պոլի եւ աթլէթիզմի : Բոլոր անդամներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ է, խումբերու նոր վե – րակազմութեան համար, մարզիկներու հսկողու – թեան տակ :

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ

ԱՊՍՊՐԵՑՔ·
ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՏԻՒԻ,
ԿՈՒՆԻՆԻ եւ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՊ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ
ՄԱՏՋԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ եւ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԻԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 17 Novembre 1949 Հինգշաբթի 17 ՆՈՅԵՄԲ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.6002–Նոր շրջան թիւ 1413

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Պատերազմէն առաջ շատ ենք զրաղած Հայը. Միութիւններով, որոնք պատկառելի թիւ մը կը կազմէին, այն ատեն:

Շատեր 65 Հայր. կամ Վերաշինաց Միու – թիւնները կը հաշուէին միայն Մարսէյլի մէջ, նա – հանգներով, քաղաքներով, դիւղերով եւ թաղե – րով: Թերեւս հազարի ալ չէր հասներ անդամնե – րուն համագումարը: Բայց եւ այնպէս, որոշ ուժ կը ներկայացնէին:

Շատ բան փոխուած է, այդ օրերէն ի վեր: Ինչպէս հանրային գործունէութեան բոլոր ճա – կատներուն վրայ:

Տեսակ մը վերահեդանացում տեղի ունեցաւ 1946 — 1947ին, ներզաղթի առթիւ:

Հայրենակցական թէ Վերաշինաց, նահան – դային թէ դիւղական, բոլորն ալ ապարդիւ նեա – ուեցան: Եւ սիրայօժար տրամադրեցին մեծ գու – մարներ, որպէսզի կարելի եղածին չափ շատ հայ – րենակիցներ վերազտնան հայրենիք:

Դժբախտաբար Հայրենազարձն ալ կէս ճամ – բան մնաց, ամէնէն առաջ կոտրելով Հայր. Միու – թեանց թեւերը:

Ի՞նչ պատկեր կը ներկայացնեն այսօր, այդ Միութիւնները, տարիներու ելեւէջներէն վերջ:

Սպասելով որ իրենք պատրաստեն փաս – տացի վիճակագրութիւն մը, կ'ուզէինք արձանա – դրել կարգ մը խորհրդածութիւններ:

Որքան կրցած ենք հետեւիլ, շատ մը Միու – թիւններ կա՛մ հանգստեան կոչուած, եւ կամ լու – ծարքի ենթարկուած են, ինքնաբերաբար:

Այսպէս, ձայն չի լսուիր Բարձր Հայքէն, թէեւ կարիքն էր որ «Ձայն մը հնչեց», առա – ջին անգամ:

Լուռ է, նաեւ, Տրապիզոնը, որ կրնար Նա – հանգային Միութեան մը վերածել Սեւ Ծովի ա – փերուն գիրուցան համրանքները:

Պատմական Շապին – Գարահիսարը, որ եր – կուքի բաժնուած էր, իր երկուան պատմութիւնն ալ մոռցեր է:

Կը թուի թէ ծանր բեռ մը չալկած եւ դէպի Բերդը մագլցած կ'ըլլան, եթէ քով քովի դան, գոնէ 1915ի Հերոսամարտին տարեդարձը տօնե – լու համար ...

Նոյն տժգոյն պատկերը կը ներկայացնէ Վա – պուրականը, Փարիզի մէջ: Ինչպէս եւ Տարօն – Տուրուբերանը:

Հայր. Միութիւն ունի՞ն թէ ոչ: Անցեալէն կայծ մը, յիշատակ մը պահե՞ր են թէ ոչ: Գոնէ դիտե՞ն իրենց համրանքը, անոր հոգերն ու բաղ – ձանքները:

Տեղեկութիւն չունինք: Երբեմն ձայներ կը լսուին գաւառէն,— Մարսէյլ, Վիէն, Տէսին, տօ – նակատարութեանց առթիւ: (Փարիզի Վասպու – րականցիները — ջոջեր — իրենց փառաւոր հերո – սամարտն իսկ թանգարան փոխադրած են):

Միւսներէն յաճախ կը լսուին երեք անուն – ներ.— Համախարբերդցիական (ըսել կ'ուզեն՝ Նահանգային), Սերաստիոյ Նահանգային եւ Մա – լաթիոյ Կրթասիրաց Միութիւնները (նոյնպէս եր – կուքի բաժնուած): Ողջ են նաեւ Կիլիկեան Մի – ութիւնը, Ջղին, երկու տարբեր ճիւղերով, Կե – սարիան եւն.:

Այս հարեւանցի տեսութեամբ ալ կը պարզուի որ այնքան կարդուրիչ պատկեր մը չեն ներկայա – ցներ Հայր. Միութիւնները, տարիներու աղմու – կէն վերջ:

« Անելի՞ք » չունին, թէ յոգնած են: Եւ կամ վերջապա՞ծ կը նկատեն իրենց դերը, սպասելով անակնկալ դէպքերու, նորէն ասպարէզ նետուելու համար:

Այս հարցումներուն պատասխանն ալ իրենց կը թողունք: Մանաւանդ «Վեց Նահանգներու » մնացորդներուն, որոնք ամէնէն աւելի նախանձա – խնդիր պիտի ըլլային:

Նոր չէ որ պիտի բացատրենք թէ Հայր. Մի – ութիւնները գոյութիւն իրաւունք ունին միայն հայրենիքէն դուրս: Իրրեւ հետեւանք բացառիկ պարագաներու:

Արդ, ո՞ր եւէ հոգ չունի՞ն մեր գաղութին Հայր. Միութիւնները: Զկո՞ն նոր պարտականու – թիւններ, աշխատանքի հրաւիրելու համար բո – լորը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈՒԲ »ՆԵՐԸ

Անշուշտ հեւ ի հեւ կարդացիք Աղբիւր Սե – րոբի մասին «Յառաջ»ի ութ յաջորդական թիւե – րուն մէջ հրատարակուած սիրուն ծաղկաքաղը: Փոքր դրուագներ, այո, իր հերոսի կեանքէն, բայց այնքան մեծ իրենց նշանակութեամբ, մեր յեղափոխական եւ ազատագրութեան պատմու – թեան համար:

Իր մահուան յիսնամեակին առթիւ, Հերոսին անձին ու գործին վերակենդանացումը, որքան ալ սրտաճմլիկ ըլլայ իր արիւնոտ հետքերով, մինչեւ իր եղերական մահը, պէտք է հպարտութեամբ ուսուցնէ մեր կուրծքերը:

Որո՞ւ սրտին չեն խօսիր անհաւասար պայ – քարի մը մէջ իր տարած յաղթանակները, ոչ մի – այն թուրք ու քիւրտ խուժանին, այլ կազմակեր – պուած զօրքին ու իշխանութեան դէմ:

Հերոսներ ունին հին ու նոր բոլոր ժողո – վուրդները, բոլոր ժամանակներու համար: Ա – նոնք մեծ նպատակի մը համար մեռնիլ գիտցող քաջեր են:

Բայց ինչ որ արձանագրած է հայ ժողովուր – դը իր վերջին վաթսունամեակի յեղափոխական պատմութեան էջերուն մէջ, կարելի է աննման նկատել եւ աննախընթաց:

Անդրանիկները, Մուրատները, Սերոբները, Հրայրները, Նիկոլները, Խէչոները կամ Բ. Սիւնիներ սովորական խմաստով քաջեր չէն, քաջեր որոնք յանդուգն նուիրումով մը կը նետուին առաջ:

Անոնք հսկաներ են, չալկած իրենց ուսերուն ամբողջ ժողովուրդի մը տառապանքն ու գերու – թիւնը, ազատութեան տենչը ու արդարութեան ծարաւը:

Անոնք յանձն առնելով ամէն զոհողութիւն, մաս են եկած Հայոց աշխարհի հեռներն ու ժորե – րը, ամէն մէկ կիրճն ու ծմակը: Իրենց հրացանին որոտը արձագանգեր է հայ չինականին սրտին մէջ: Ցոյսով, տենչով լեցուցեր է անոր խեղճուկ հիւղակը:

Իր ուժին գիտակցութեան հպարտութիւնը, ու մարդկային արժանապատուութիւնը գոն են տուեր նկուն արհեստաւորին դլուխ դնդրին: Եւ հայ երիտասարդութեան աչքերը փայլեր են վրէ – ժի կրակով, երբ լսեր է արձակուած հրամանը, խոստացուած պարգեւը Սերոբի դլուխը բերողին:

Եթէ բարբարոսները անոր դուցապլութեամբ կրցան յաղեցնել խուժանին արիւնի ծարաւը, չկրցան մարել Ազատութեան ծարաւը հայ ժողո – վուրդին, որուն Մուրատներն ու Սերոբները, Անդրանիկներն ու Գ. Զաւուշները, Զուլումաթ – ներն ու Գուրդէնները դիտցան անպարտ պահել զայն իրենց հերոսական մահով:

Անոնց յիշատակը եթէ յաւերժացաւ իրենց քաջագործութիւններով, յաւերժացաւ նաեւ այն երդերով՝ որոնք մինչեւ այսօր կ'արձագանգեն լեռնէ լեռ, կամ կը սլանան «Իրրեւ Արծիւ», Հա – յոց աշխարհի զագաթներուն վրայ:

ՍՕՍԻ

ՍՈՒՐԻՈՑ երեսփ. ընտրութիւնները կատար – ուեցան Նոյեմբեր 15ին: Առաջին անդամ ըլլա – լով կիներն ալ քուէարկեցին: Պարտքի համար բանտարկուած քաղաքացիները արձակուեցան, որպէսզի կարենան քուէ տալ: Արդիւնքը պիտի ծանուցուի այսօր, հինդշաբթի:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան նախորդ ընդհ. քարտուղարը, Կոմուլքա, որ վը – տարուած էր, զօր. Սվիչալոքիի եւ նախկին նա – խարար Զենոն Ջլիսքոյի հետ, պիտի դատուի իբ – րեւ «ազգայնական, թիւրքական, դաւաճան»: Մառէշալ Ռոքոսովսկի, որ Մոսկուայէն Վարշաւա փոխադրուած էր, իբրեւ սպարապետ, անդամ ընտրուեցաւ Լեհաստանի Քաղաք. Բիւրոյին:

ՄԱՐՇԼԻի ծրագրի մասին տեղեկագիր մը ուղղելով խորհրդարանին, նախագահ Թրումըն կը թելադրէ որ Եւրոպայի պետութիւնները աւելի աժանցնեն իրենց դինուերը, որպէսզի կարենան մրցիլ ամերիկեան հրապարակին վրայ:— Ֆրան – սայի արտաքին առեւտուրը գրեթէ հաւասարա – կչռուած է, առաջին անդամ ըլլալով, պատերազ – մէն ի վեր: Անցեալ հոկտեմբերին արտահանումնե – րը եղած են ներածումներուն 95 %ը:

Ի՞նչ դիջումներ եղած են Արեւմտեան Գերմանիոյ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԾԱՆՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Ատընաուըր, արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, երեքշաբթի օր ճառ մը խօսելով խորհրդարանին առջեւ, պարզեց երեք Մեծերու կողմէ եղած զիջումները:

Այս յայտարարութենէն առաջ, վարչապետը եւ երեք պետութեանց մարզպանները դռնփակ ժո – ղով մը գումարած էին փառաւոր պանդոկի մը մէջ, մայրաքաղաքին մօտ: Օրակարգը սպառած էր լրլալով, որոշուեցաւ ուրիշ ժողով մը գումարել հինդշաբթի օր: Բայց վարչապետը փութաց խոր – հրդարանին հաղորդել տրուած տեղեկութիւն – ները:

Իր յայտարարութեան համաձայն, 1.— Երեք պետութեանց արտաքին նախարարները արտօնած են որ իրենց մարզպանները վերաքննեն պողպատի, արհեստական քարիւղի եւ քիմիական նիւթերու կարգ մը գործարաններու քանդումի որոշումը: Մինչ այդ, քանդումները պիտի դանդաղեցնեն, որպէսզի կարեւոր գործողութիւն մը չկատար – ուի, վնասելով բանակցութեանց արդիւնքին: Ցոյս կայ որ քանդումները վերջնապէս դադրին:

2.— Երեք մարզպանները պիտի քանակցին դերման կառավարութեան հետ, արտօնելու հա – մար աւելի մեծ եւ սրընթաց նաւերու շինութիւ – նը:

3.— Գերմանիան պիտի կրնայ մասնակցիլ կարգ մը միջազգային կազմակերպութեանց:

4.— Երեք Դաշնակիցները միջոցներ պիտի խորհին, թեթեւցնելու համար ներկայ պատերազ – մական վիճակին հետեւանքները:

5.— Գերման կառավարութիւնը պիտի կրնայ առեւտրական ներկայացուցիչներ եւ հիւպատոս – ներ ղրկել արտասահման:

Այս զիջումներուն փոխարէն, արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան առաջարկուած են հետեւեալ երաշխաւորութիւնները.—

1.— Լրիւ եւ անվերապահ մասնակցութիւն Ռուրի շրջանին համար հաստատուած միջազգա – յին վարչութեան: 2.— Գործակցութիւն զինուո – րական ապահովութեան խորհուրդին: 3.— Գոր – ծակցութիւն՝ լուծելու համար ճարտարագործա – կան մեծ խմբակցութիւնները:

Վարչապետը առաջարկած է օտար դրամ ա – պլուխներ չահարկել գերման մեծ ճարտարագոր – ծութեանց մէջ, բայց դաշնակիցները ժխտական պատասխան տուած են:

Ջեկուցում տուած ատեն, Տօքթ. Ատընաուըր թուեց այն գործարանները որոնց քանդումը պի – տի դանդաղեցնեն, սպասելով վերջնական որոշ – ման: Ցանկին մէջ կը գտնուի Ռուրի Ա.կուսա թիւէն հաստատութիւնը որ Եւրոպայի ամենա – մեծ գործարանն է պողպատի արտադրութեան համար:

Երեք մարզպանները հաւաստած են թէ մաս – նաւոր պայմաններ դրուած չեն Փարիզի ժողո – վին մէջ, բայց նոր բանակցութեանց յաջողու – թիւնը կախում ունի Գերմանիոյ բռնելիք դիրքէն:

Վարչապետը իր ճառին մէջ ողջունելով Ֆը – րանսայի ժողովուրդը, յայտարարեց թէ Եւրո – պայի ճակատագիրը կախում ունի Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ դհահացուցիչ յարաբերութիւններէն: Իր համոզումով, «բազմաթիւ Ֆրանսացիներ կը մաղթեն որ միանգամ ընդ միշտ վերջնական երկու երկիրներուն միջեւ տիրող դժուարութիւնները: Ես համոզուած եմ թէ գերման ժողովուրդին չափ – չափիչ մեծամասնութիւնը տոգորուած է նոյն բաղձանքով»:

★ Վիճաբանութեանց ընթացքին Տօքթ. Շու – մախըր, ընկերվարական կուսակցութեան առաջ – նորդը, խստօրէն քննադատեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը: Մանաւորապէս քննադա – տեց օտար դրամագլուխի մասնակցութեան հա – մար եղած հրաւէրը: Ըսաւ թէ վարչապետը պի – տի չզիմաներ կատարած է առանց խորհրդակցելու կա – ռավարութեան անդամներուն հետ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՓԱՐԻԶ – ՆԻՒ ԵՈՐՔ օդանաւի արկածին զո – հերէն Օր. Փինէթ Նըվէօ պիտի թաղուէր առջի օր: Վերջին պահուն իր եղբայրը եւ ազգական – ները հաստատեցին թէ Փարիզ փոխադրուած մարմինը ուրիշ կնոջ մը դիակն է, ներկուած եր – կար եղունգներով եւ արեւելեան ծանր մեուալիո – նով: Հաւանաբար Սուրիացի:

ԿԱՆՏԻՒ սպանիչը, Կոյէ, Գ. օր կախուեցաւ իր մեղսակիցին հետ: Երկու մահապարտները կը ժպտէին, պատիժը գործադրուած ատեն, դէպի արեւը նայելով եւ հնդկական աղօթքներ մրմնջե – լով: Իրենց վերջին խօսքերն եղան.— « Թող ան – մահ մնայ միացեալ Հնդկաստանը: Կ'ողջունենք մայր հայրենիքը»: Երկու դիակներն ալ հրկիզ – ուեցան, ի ներկայութեան չորս պրահման քուր – մերու:

ԻՆՉՊԷՍ ՓՐԿԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

(Ր. եւ վերջին մաս)

Կարճ կապելու համար միասին պատասխա – նեմ եւ հինգերորդ ու վեցերորդ կէտերին :

Ես կարծում եմ, որ ամերիկահայ նոր սերըն – դի ազգային կրթութեան ու դաստիարակութեան գործը այնքան կարեւոր է, այնքան կենսական, այժմէական ու հրատապ, որ որեւէ մէկ կազմա – կերպութիւն չի կարող յաւակնութիւն ունենալ առանձինն վարելու այդ գործը : Ազգային բոլոր ուժերի համագործակցութեամբ միայն կարելի է քիչ – շատ գոհացուցիչ հիմքերի վրայ դնել : Ու – րեմն, եւ եկեղեցի ու թեմական մարմիններ, եւ քաղաքական կուսակցութիւն, ՀՕՄ ու հայրենակ – ցականներ՝ բոլորը պէտք է համախմբեն իրենց ուժերն ու նիւթական միջոցները միացեալ ջան – քերով պայքարելու համար ճերմակ ջարդի դէմ : Ամերիկահայը ճեմարանին տուաւ 127 հազար տո – լար, —եւ լաւ արաւ, որ տուաւ,— բայց նա լ վիճակի է եւ պէտք է տայ եթէ ոչ աւելին , դէթ այդքանը նաեւ իր զաւակների համար : Իսկ այդ հնարաւոր կը լինի, եթէ — կրկնում եմ — միա – նան բոլոր ազգային – հասարակական ուժերը :

Կրթական գործի կազմակերպումն ու զարգա – ցումը նախ եւ առաջ, կախուած է, ի հարկէ, նիւ – թական միջոցից : Բայց նիւթական միջոցն էլ, ինչպէս եւ ամբողջ կրթական գործը, կախուած է հասարակական գիտակցութիւնից եւ գործող ու – ժերից : Ուրեմն, ամէն միջոցով — եւ առաջին հերթին, անշուշտ, մամուլով — պէտք է զարթե – ցնել հասարակութեան մէջ հետաքրքրութիւն դէպի հայ կրթութիւնն ու դպրոցը : Դատապար – տելի է այն ծնողը, որ հայերէն դիտնալով հան – դերձ զաւակների հետ չի խօսում մայրենի լեզու – ով : Դատապարտելի ենք մենք ամէնքս, որ մատ – ների արանքով ենք նայում նոր սերնդի խորչան – քի վրայ դէպի հայերէն լեզուն :

Նոյնքան կարեւոր է նաեւ կրթական գործի ղեկավարութիւնը : Թէ կենտրոնական եւ թէ տե – ղական մարմինների մէջ չպէտք է մոռնան մար – դիկ, որոնք չեն հաւատում կամ անտարբեր են դէպի կրթական գործը կամ ծանրաբեռնուած են ուրիշ աշխատանքներով այնքան, որ ժամանակ ու հնարաւորութիւն չունենան տրամադրելու կրթա – կան գործին : Ես առանձնապէս չեշտում եմ հա – ւատը· որեւէ ձեռնարկ յաջողացնելու համար ա – ռաջին պայմանն է հաւատն ու խանդավառութիւ – նը : Օրինակ ձեզ՝ Շանթը եւ ճեմարանի հանգա – նակութեան արդիւնքը :

« Ի՞նչ միջոցներ եւ գործի կազմակերպու – թեան ի՞նչ ձեւ կառաջարկէք» — ցանուցիր մա – քերիս մէջ պատասխանն արդէն դրւած է : Ու – րեմն՝ համախմբել ազգային եւ հասարակական կազմակերպութիւնները կրթական հարցի չուրջ , ստեղծել կենտրոնական կրթական մարմին, դոյա – ցնել բաւարար նիւթական միջոցներ, եկեղեցի – ների եւ հանրային կազմակերպութիւնների պիւտ – ճէի որոշ մասը յատկացնել կրթական գործին , դրամ չխնայել կանոնաւոր դպրոցներ եւ կարող ուսուցիչներ պահելու կամ պատրաստելու հա – մար, ծնողական մարմիններ կազմել դպրոցնե – րին օժանդակելու նպատակով, ծնողների եւ հա – սարակութեան մէջ կենդանի հետաքրքրութիւն առաջ բերել : Միջոցներ ու ձեւեր կարելի է գըտ – նել միշտ· գլխաւորը կրթական գործը ղեկավա – րելու, նրան ժամանակ ու սիրտ տրամադրելու ընդունակ մարդիկ գտնելն է, ինչպէս եւ կրթա – կան գործի պահանջը ժողովրդականացնելը :

Ամերիկահայ նոր սերնդի ազգային կրթու – թեան եւ դաստիարակութեան հարցը, ըստ ես, պէտք է դարձնել ամենօրեայ խնդիր : Պէտք է ա – ռաջ բերել ընդհանուր եւ տեւական չարժում : Ամերիկահայը պէտք է, վերջապէս, ղեկ ու հա – կանայ, որ անտարբեր մնալով դէպի կրթական գործը՝ նա սեփական ձեռքով գերեզման է դնում իր զաւակներին :

Այսօր, մանաւանդ, երբ ազգային արտաքին օգնութեան պահանջները պակաս են, ամերիկա – հայը պարտաւոր է մտածել, աշխատել եւ զոհել նաեւ իր տան եւ իր զաւակների համար : Այլ – պէս, 20—30 տարի յետոյ, ամերիկահայ այս մեծ ու չէն գաղութից կը մնայ միայն տխուր յիշա – տակ :

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ 1895ի ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐՈՒՆ պատ – մութիւնը, տեղական բարքերով եւ հին դէպքե – րով ճոխացած : Գրեց՝ Գ. ՏՅՕՎԼԻՓ, Գ. Հատոր : Փարիզ, 1949 : Գին 500 ֆրանք : Դիմել Imprimerie A. Der - Agopian, 17 rue Damesme : *Փարիզ :*

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ինչո՞ւ կը փախչիք...

Հասարակ ճշմարտութիւններ կան, զորս պէտք է յիշեցնել չարունակ : Առանց կարդէն — եւ դէմաւորներէն— է մարդկային ազատութիւնը :

Եթէ պետութիւնը, որ ժողովրդավար երկիր – ներու մօտ կազմուած է ժողովուրդի ներկայա – ցուցիչներէն՝ ունի իրաւունքներ, ունի նաեւ պարտականութիւններ հանդէպ դինքը ընտրող ժո – ղովուրդին : Եւ փոխադարձաբար : Այն օրը որ պետութիւնը կը դաւաճանէ ժողովուրդին, էի դործադրները իր յանձնառութիւնները, կը տեսա – լի անխուսափելիօրէն :

Ժողովուրդները իրենց գնահատանքը կամ պարսաւանքը արտայայտելու համար, ունին եր – կու դէմաւոր միջոց՝ բեմ եւ մամուլ : Ազատօրէն արտայայտել իր կարծիքը, առանց ձերբակալման կամ դնդակահարման վախի : Անոնց կաչկանդու – մը մարդը կ'առաջնորդէ յետադիմութեան, ան – բանութեան կամ ընդվզումի :

Կայ տակաւին Մարդկային Իրաւունքներու Պաշտպան Միջազգային Ընկերակցութիւնը , ար – հեստակցական ընկերութիւններ եւն. : Առանց նը – պատակի է ստեղծել բարօր վիճակ մը մարդ ան – հատին համար :

Նախնական վիճակէն բարձր աստիճանի հաս – նիլ լզայն :

Ունինք մեր օրերուն, նոյնիսկ կենդանիներու պաշտպան ընկերութիւններ :

Մահեծան իշխանութիւններն ու բռնապետ – ները, ընդհակառակն, կը խուսափին ճշմարտու – թեան լոյսէն : Բայց ազատութեան ժողովրդավա – րութեան ձգտող ազդերը, տապալեցին աստիճա – նաբար բռնաւորները, անոնց տեղ հաստատելով նոր ու ժողովրդավար կարգերը : Ծանօթ են ծա – րերու եւ Սուլթաններու պատմութիւնները :

Ի· Մխիթարեան ու իր արբանեակ պետութիւն – ները՝ կը ղեկավարուին երեւութապէս աշխատա – ւորութեան կողմէ : Իրականին մէջ սակայն այս երկիրներուն մէջ կը տիրէ դաժան բռնակալու – թիւն մը, աւելի բերտ քան ցարերու օրով : Այլա – պէս ինչո՞վ բացատրել փախստականներու բազ – մութիւնը, որ կը հոսի անդադար՝ դէպի ազատ ու հիւրընկալ երկիրներ, կեանքը վտանգելու գնով : Մարդ առնուազն յիմարացած պէտք է ըլլայ, որ յանձն առնէ այդ վտանգաւոր փախուստը : Զգե – լով իր եռեւ ընտանեկան յարկը, ճակտի վաս – տակն ու հայրենիքը :

Այստեղ փակագիծ մը : Ամիսներ առաջ բարե – միտ հայրենակից մը խմբագրութեան ուղղած էր դիտողութիւն մը, դրուած «Ցառաջ»ի լուսանցքին վրայ, մեր այն յօդուածին առթիւ, ուր կը քննա – դատէինք Սթալինի ուղղուած չողոքորթութիւն – ները : Ու կը հարցնէր թէ՝ ինչ չահ կ'ունենայ ատ – կէ հայ ժողովուրդը :

Մեզի համար երկրորդական է, թէ որքան կ'ազդեն մեր քննադատութիւնները Կրեմլինի վը – րայ·— եւ վստահաբար կ'ունենան իրենց ազդե – ցութիւնը : Մենք կը մտածենք իրրեւ մարդ, եւ դրի կ'առնենք մեր մտածումները յանուն բազ – մութիւններու , որ լեզու ունին, բերան չունին, իմ գաւառիս պատկերալից բացատրութեամբ : Եթէ կարենայինք խօսեցնել երկրի ժողովուրդը :

Անգլիացի լրագրող մը կը հաղորդէ Վիէննա – յէն թէ՝ համաձայն դաշնակիցներու միջազգա – յին կազմակերպութեան մը տեղեկագրին, 1946էն ի վեր Երկաթեայ Վարագոյրին եռեւ գտնուող ժողովուրդներէն 700 հազար հոգի՝ Աւստրիոյ վրայով փախած են արեւմտեան երկիրները :

Ու տակաւին կարելի չէ նկատել այս թիւը ամբողջական, որովհետեւ բազմաթիւ դաշթա – կանները կ'անցնին սահմանը անկանոն միջոցնե – րով, առանց բռնուելու Աւստրիական սահմանա – յին իշխանութիւններէն եւ արձանագրուելու ա – նոնց կողմէ :

Փախստականներու թիւը կը հաշուեն մէկ մի – լիոն, թերեւս աւելի : Անկախ այդ երկիրներէն դաղթող 365 հազար զերման քաղաքացիներէն, ո – րոնց նախահայրերը այդտեղ ապրած են դարերէ ի վեր, հեռացած են նաեւ 400 հազար տէղացիներ ու Չրեաները, չտակլով բոլշեւիկ բռնութիւննե – րուն :

Հակառակ սովետ իշխանութիւններու խիստ արդելքներուն , փախստեր արեւելքէն արեւ – մուտք կը չարունակուի : 1949ի վերջաւորութեան անոնց թիւը պիտի ըլլայ աւելի քան 70.000 :

Համաձայն փախստական ականատեսներու , աւստրեւհունդար սահմանագլուխին վրայ հաս – տատուած են ամրութիւններ, արգիլելու համար Հունդարացիներու փախուստը Աւստրիա : Չեխո – սլովաքիոյ հիւսիսային սահմանագլուխի ամբողջ երկայնութեան, մինչեւ հարաւ դէպի Եուկոսլա – վիա, բլուրներու եւ հովիտներու վրայ , ան – տառներու, դաշտերու եւ հեղեղատներու մէջէն կ'անցնի՝ երկար ցանց մը փշաթելերու : Աստր դէմաց նոյնանման ուրիշ ցանց մը.— խսկական

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ՝

ՆՈՐ ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԸ

» Սով· Հայաստան» կը գրէ թէ Երեւանի հանրապետական մարզադաշտի կառուցման աշ – խատանքները յառաջ կը տարուին մեծ թափով : Սթատիոնը որ Միութեան մեծագոյն մարզային վայրերէն մէկն է, պիտի ունենայ 3 հիմնական մուտք· իսկ նստարանները՝ 52 մուտք : Բացի ֆութպոլի դաշտերէն եւ ջրաւազանէն, 17 հեկ – տար տարածութեամբ մարզադաշտը պիտի ունե – նայ թենիս ըմբշական, վոլիպոլի, պասկէթպոլի, թէնիսի եւ մարմնակրթանքի եւ մարզական տար – բեր ձեւերու համար բազմաթիւ խաղադաշտեր, իրենց համապատասխան նստարաններով, մարզա – կան հանդէսներու հրապարակ, վազքուղիները, հը – րապարակները, հազար մարդատար լինքնաշարժի համար սպասման հրապարակ :

Վերջերս հայկ· կառավարութիւնը որոշած է նստելու տեղերը աւելցնել 10 հազար հոգիի հա – մար եւս : Թրիպիւններու ելքի ուղիները այնպէս դասաւորուած են որ հնարաւորութիւն կուտան ա – ւելի քան 35 հազար հանդիսականներու 5 րոպէէն դուրս ելլելու մարզադաշտէն : Այս հնարաւոր – թիւնը մրցանիշային էՍ Միութեան միւս մարզա – դաշտերու համեմատութեամբ : Մարզադաշտին ճարտարապետն է Ն· Ցակոբեան, որ նախագիծը կազմած ատեն օգտագործած է հայկական դասա – կան ճարտարապետութիւնը, արհեստագիտութիւ – նը, ինչպէս եւ ժամանակակից ամէնէն մեծ մար – զադաշտերու փորձը :

Նստարաններու կառուցման եւ երեսապատ – ման համար կ'օգտագործուին Երեւանի բազալ – տը, Աբթիկի տուֆը, Գոլազերանի տրախիտը : Մեծ տեղ է յատկացուած դեղարուեստական քան – դակներուն : Գլխաւոր թրիպիւնի կեդրոնական մասին մէջ պիտի դրուի քանդակ մը, որ պիտի պատկերացնէ մարմնակրթիչներու խումբ մը՝ ի – րենց ձեռքին մէջ՝ մարզական յաղթանակի բա – ժակը :

Նախագծին մէջ մեծ տեղ է յատկացուած մար – զադաշտի հողամասի կանաչազարդման որ կը մեղմացնէ մարզադաշտի միկրոկլիման : Տաուս – դինքն ու հրապարակները կը զարդարուին քան – դակներով ու ճարտարապետական փոքր ձեւերով :

Մարզադաշտի մէկ մասը դալ տարի կ'աւար – տի, իսկ քանի մը տարիէն Երեւան կ'ունենայ

երկաթէ վարագոյր : Ցանցերուն պարապութեան մէջեւ լեցուած են թանձր կոյտեր փշաթելերու , որոնց կապուած են փոքրիկ ռումբեր : Ռումբերը կը պայթին Երթռացումներէն, չնորհիւ էլեկտրա – կան հոսանքին :

Շատեր կը վիրաւորուին ու կը մեռնին այս պայթիւններէն, որոնք կը պատահին յաճախ, չուներու, կառուներու կամ վայրի անասուններ – րու թելերու մէջ անցնելէն :

Աւստրիական կառավարութիւնը կը բողոքէ մարզկային այս աննպատակ կորուստներուն հա – մար : կը պահանջէ որ վերջ դրուին անոնց : Սա – կայն ոչ մէկ պատասխան պոլշեւիկեան իշխանու – թիւններէն :

Փշաթելերու ցանցին եռեւը գտնուող ամբողջ բուսականութիւնը, մացառներն ու ծառերը կոր – ուած են : Այս կրակէ ընդարձակ դաշտին վրայ , պահակներ կը հսկեն գիշեր ու ցերեկ փայտեայ բարձր դիտարան – աշտարակներէ, ուր դետեղ – ուած են լուսարձակներ ու դնդացիրներ :

Սահմանին չբնակող Աւստրիա – ցիներ կը պատմեն , թէ դիշերները յաճախ կը լսեն դնդացիրներուն կուիւները :

Նմանօրինակ ղդուշական միջոցներ ձեռք առ – նուած են Եուկոսլաւ եւ Չեխոսլովաք սահմանա – գլուխին վրայ, թէեւ ոչ այնքան խիստ : Չեխ սահ – մանապահներ կը գործածեն որսկան չուներ, իր – րեւ օժանդակ, պաշտպանելու համար հեղեղատը, որ կը յանգի Աւստրիոյ սահմանագլուխը :

Այստեղ ալ Աւստրիացիք կը տեսնեն մարդիկ, որ կը վազեն սահմանագլուխը, կը լսեն դնդակա – հարութեան ձայներ , յետոյ ոչ մէկ չարժող չունէ :

Նոյնը նաեւ Եուկոսլաւ սահմանին վրայ : Սթիրիայի պաշտօնեաները ամսական հազարէն 2000 կը հաշուեն Աւստրիա փախչող սերպ փախս – տականներու թիւը :

Աւստրիական կառավարութիւնը բողոքեց վեր – ջերս, դաղթականներու այս անընդհատ հոսան – քին դէմ : Մանաւանդ որ անկախ այդ փախստա – կաններէն, դանազան միջոցներով Աւստրիա կ'ա – պաստանին նաեւ, Արեւելեան Գերմանիայէն փա – խած Գերմանացիներ :

Աւստրիոյ ներքին նախարարութիւնը մեր – ժեց Խորհրդային Իշխանութեան յանձնել բոլոր հունդար եւ չեխոսլովաք փախստականները, ինչ – պէս պահանջած էին :

Ա· ՀԱՒՔԵԼԵԱՆ

Հարտարապետական քարէ՛ն կառուցուածքնե – րով հարուստ մարզական մեծ հիմնարկութիւն մը :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ստեղծագործու – թեան տունը ստացած է գրի առնուած ժողովր – դական նոր երգեր, պատմուածքներ, զրոյցներ ու առածներ : Բանահաւաք Ս . Խանզադեան հաւա – քած է Արարատեան դաշտի կոլխոզնիկներուն մօտ 60 ստեղծագործութիւններ , որոնց մէջ ուշադրու – թեան արժանի են «Ջրանցքի երգ»ը, եւ «Երգ բամպակի» մասին : Ցայտնի բանահաւաք Ի . Ալա – վերտեան լեռնային Ղարաբաղի ինքնաւար մար – զէն ուղարկած է չորս տետր, որոնց մէջ գրի են առնուած ժամանակակից երգեր, մեծամասնու – թիւնը նուիրուած Սթալինին, Սովետական բա – նակին ,ՍՍՌՄ , ժողովուրդներու եղբայրական բա – րեկամութեան եւ մասնաւորապէս հայ եւ ատր – բէյճանցի ժողովուրդներու բարեկամութեան : Մ իկոյեան մէջնակարգ դպրոցի վարիչ Վ . Մկր – տիչեան հաւաքած է մօտ 60 երգ , պատմուածք ու առած , որոնց մէջ «Կոլխոզային չատ բարիք » եր – գը հետաքրքրութիւն յառաջացուցած է : Այս եր – գին մէջ կը խօսուի կոլխոզնիկներու ունեւոր կեանքի եւ անոր մասին թէ ինչ տուին կոլ – խոզային կարգերը գիւղացիութեան :

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ մանկական բա – նաստեղծութիւնները ուկրայներէնի թարգմանած եւ առանձին գիրքով լոյս ընծայած է Քիէվի մէջ՝ ակադեմական Պաւլօ Տիչինան : Ց . Թումանեանի բանաստեղծութիւնները առաջին անգամ ուկրայ – ներէն լեզուով հրատարակուած են 1940ին : Գրքի թարգմանիչը յաջողած է հարազատ կերպով վե – րադարձնել Թումանեանի բանաստեղծութիւն – ներու հմայիչ պարզութիւնը եւ գոյնը : Պահած է չափը , տրամադրութիւնը եւ վարպետօրէն մէջ – տեղ հանած անոնց համամարդկային բովանդա – կութիւնը :

Ժողովածուի մէջ զետեղուած են «կանայ ախպեր » , « Քամին » , « Կոյր աչուղը » , «Միխե – կի Օրօրը» , «Թռչունի մտածմունքը» , «Մարտ» , « Աչուն » , « Առաջին ձիւնը » , « Փխրիկի դանդա – տը» , «Գետակը» , « Տերեւաթափը» եւ « Գարնան հրաւէր» բանաստեղծութիւնները : Մասնաւորա – պէս յիշատակութեան արժանի է « Փխրիկի դան – դատը» բանաստեղծութեան հիանալի թարգմա – նութիւնը : Ժողովածուն նկարազարդած է Պ ւէչ – չանկին :

Բանաստեղծ , ակադեմական Պաւլօ Տիչինան ուսումնասիրած է թէ հայ լեզուն եւ թէ երկար տարիներ զբաղած է հայ դրականութեամբ :

Ան բարեկամական կապերով կապուած է հայ բանաստեղծներէն չատերուն հետ , մասնաւորա – պէս Ցովհաննէս Ցովհաննիսեանի հետ : Որուն կարդ մը բանաստեղծութիւնները Ուկրաներէնի թարգմանած է : Թարգմանած է նաեւ Ց . Թու – մանեանի «Անուշ»ը, «Մի կաթիլ մեղր»ը եւ «Շու – նըն ու կատուն» : Վերջերս ալ լոյս տեսաւ Խաչա – տուր Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի» վէպը :

ՄԻՒԱՑԵԼ ՆԱԼԲԱՆՏԵԱՆԻ ծննդեան 120ամ – եակը լրացաւ Նոյեմբեր 5ին : Այս առթիւ Հայաս – տանի զանազան շրջաններու մէջ կազմակերպուած են բազմաթիւ դասախօսութիւններ հետեւեալ նիւթերու շուրջ՝— «Նալբանտեանի երկրագոր – ծութիւնը» , « Իր կեանքը եւ գործունէութիւնը», « Նալպանտեան եւ իր ժամանակը » եւայլն : Երե – ւանի մէջ պիտի կազմակերպուի ցուցահանդէս մը ուր կարելի պիտի ըլլայ տեսնել Նալպանտեանի գժբախտ կեանքը Պօղոս Պետրոս բանտին մէջ :

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԹԱՓԱԼՑԵԱՆ , հեղինակը կարճ մը մեծածաւալ վէպերու , գրած է «Աբշալոյս » ա – նունով վէպ մը եւ վերջերս ալ հրատարակուեցաւ իր « Պատերազմ» վէպին երկրորդ հատորը, որուն մէջ կը պատկերանայ հայ ժողովուրդի մասնակ – ցութիւնը «Հայրենական Պատերազմին» :

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶԻ « Հատընտիր » խորա – դրով բանաստեղծութեանց հատորը լոյս տեսաւ վերջերս : Բազմաթիւ բանաստեղծութիւններ նը – ուիրած է Լերմոնտովի , Սիմոնովի , Պուշկինի , ինչպէս եւ հայրենադարձ Հայերուն :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ արուեստագոյ – ները կը պատրաստեն «Սովետական Հայաստան » փառատոնկարներու ժապաւէնի մը , Համօ Բեկնա – զարեանի , Իսահակեանի եւ Պետիկեան բեմայար – դարութեամբ : Ժապաւէնը ցոյց պիտի տայ 30 տարուան ընթացքին կատարուած նուաճումները, գիտութեան , արտադրութեան եւ գիւղատնտեսու – թեան մարզերուն մէջ , ինչպէս եւ պիտի ներկա – յացնէ ընկերվարական աշխատանքի հերոսներու դիմանկարները :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՀԻ ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԻ «Այս իմ երկիրն է» բանաստեղծութեան ժողովա – ծուն հրատարակուեցաւ Հայ Պետ.հրատարակ – չութեան կողմէ : Գիրքը կը բաղկանայ չորս մա – սերէ : Առաջինին մէջ կը նկարագրէ իր ճամբոր – դութիւնը դէպի Մոսկուա եւ Մոսկուա քաղաքը : Երկրորդը , « Նորից Երեւանի մէջ» : Ան կ'երգէ Սովետական Հայաստանը եւ իր մայրաքաղաք Ե – րեւանի հրաշալիքները : Երրորդ մասը կը պարու – նակէ սիրոյ , կարօտի եւ այլ բանաստեղծութիւն – ներ : Վերջին մասը կը կազմէ իր կատարած թարգմանութիւնները ռուս բանաստեղծներէ :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ « ՇԱՒԱՍ »Ի

ՀԱՑ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԸ

Մեր ընկերուհիներուն հետ կարդացինք Տիկ . Էլլէն Բիւզանդի «Լսեցիք . . .» վերնագրով զրու – թիւնը, եւ չափազանց վշտացանք որ իրեն պէս խելացի հայ կին մը հայ աղջիկներս կը բաղդատէ եւ կը հաւասարեցնէ օտարներու հետ, ըսելով — հիմակուան աղջիկները, հայ թէ օտար, ընտանիք չեն կազմեր եւն . :

Հաղարաւոր հայ տիկիններէն հարիւրի վրայ քանի՞ն իրենց ամուսինը լքեցին, եւ օտարներէն հարիւրի վրայ քանի՞ն մինչեւ վերջը մնացին հա – մերաշխ իրենց ամուսիններուն եւ զաւակներուն հետ, նոյնիսկ եթէ չափազանց հանգիստ կեանք ու բախտաւորութիւն ունենային :

Տիկինը իր գրութեան մէջ կը նկարագրէր հայ կիներու ցորեկ ու գիշեր կարի աշխատանքը , բնական է իրենց ամուսնին եւ ընտանիքին օգնելու նպատակով : Մենք հայ աղջիկներս ալ գիշեր ցե – րեկ մեր աշխատանքով կ'օգնենք մեր ծնողքին : Վաղն ալ նոյնը պիտի ընենք մեր ամուսիններուն եւ զաւակներուն, երբ պէտք ըլլայ : Նոյնիսկ փա – րիզի մէջ ծնած ու մեծցած հայ աղջիկներուս հա – զարներէն քանի՞ն լքեցին իրենց ընտանեկան բոյ – նը : Տիկինը իր այդ գրութիւնով չինե՞լ ուզած է թէ քանդել : Զարմացանք որ « Ցառաջ »ն ալ հը – րատարակեր է :

ԵՐԿՈՒ ՀԱՑՈՒՀԻՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ . Մ . Մ .Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի, 13 Նոյեմբեր, Հ . Մ . Մ .ի մարզա – կան խումբերը ուրախ զուարթ օթոքարին մէջ ազգային յեղափոխական երգերով մեկնեցան դէպի Feuchrollesի եւ Croissyի դաշտերը :

Մեր պահեստին դաշտ եկաւ ժամը 14ին, փո – խանակ ժամը 13.15ին : Անմիջապէս որ դաշտ ե – կան , յանդուգն յարձակողականի անցան : Feuche – rollesի պահեստին դլուխը կորսնցուցած պաշտպա – նողականի դիմաց : Երկու կարճ կիսախաղերու ար – դիւնքը եղաւ ի նպաստ Հ . Մ . Մ .ի պահեստին, 6—2 : Այս անգամին մեր պահեստի տղաքները իրենք դիրենք դերազանցեցին, Վարուժան երեք նշանակէտներով եւ Րաֆֆի երկու , վեցերորդ կէ – տը հակառակորդը նշանակեց ի նպաստ մեզի, գլուխը կորսնցուցած : Ցարութ , Սերոբեան եւ Սի – մոնիկ որ վիրաւորուած էր անցեալ կիրակի — ի – րենց վարպետ փառերով յաղթանակը ապահովե – ցին, բայց մեր մարզիկներուն թերացման պատ – ճառաւ այս յաղթանակը պարտութիւն նշանակ – ուեցաւ : Պէտք է ըլլալ ճշդապահ որպէսզի տար – ուած զոհողութիւններն ու աշխատանքները լաւ – գոյն արդիւնքը տան : Այս պարտութիւնը դաս պիտի ըլլա՛յ արդեօք : Պիտոյեանի ներկայութիւ – նը պիտի ամրապնդէ պահեստիի դիրքերը (գործո – ղութեան մը հետեւանքով ցարդ կը բացակայէր) :

Ժամը 15ին սկսաւ Ա . խումբի մրցումը : Մեր մարզիկները ամբողջ խաղի ընթացքին տիրապե – տեցին դաշտին , չատ մը առիթներ չկրցան օգ – տագործել , մանաւանդ փենալթի մը որ վրիպե – ցաւ յաղթանակը ապահովելու : Խաղը վերջացաւ 2—2 : Այս խաղին մէջ իրենց վարժ ու վարպետ խաղարկութիւնը երեւան բերին Պարոյր Մինաս – եան , Փիէռ Սարգիսեան , Կարօ , Կինեար եւ բեր – դապահ Ցակոբ : Զգալի էր մեր Ա . խումբի սիւնը՝ խմբապետ Համազասպ : Մեր մարզիչը Պ . Մօրիս Քէօսէհեան դովելի է իր խորհուրդներով եւ հե – ւեւողականութեամբ :

Հ . Մ . Մ .ի կրտսերները դեղեցիկ եւ հետա – քրքիր խաղ մը ունեցան Croissyի կրտսերներուն դէմ : Մեր ապագայ յոյսերն են այս դեղեցիկ Հա – յորդիները, կրտսերներու խաղին արդիւնքը ե – ղաւ 1—1 :

Ց . ԴԻՏՈՂ

ՓԱՐԻԶԻ Հ . Մ . Մ .Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի, 13 Նոյեմբեր, Հ . Մ . Մ .ի մարզա – կան խումբերը ուրախ զուարթ օթոքարին մէջ ազգային յեղափոխական երգերով մեկնեցան դէպի Feuchrollesի եւ Croissyի դաշտերը :

Մեր պահեստին դաշտ եկաւ ժամը 14ին, փո – խանակ ժամը 13.15ին : Անմիջապէս որ դաշտ ե – կան , յանդուգն յարձակողականի անցան : Feuche – rollesի պահեստին դլուխը կորսնցուցած պաշտպա – նողականի դիմաց : Երկու կարճ կիսախաղերու ար – դիւնքը եղաւ ի նպաստ Հ . Մ . Մ .ի պահեստին, 6—2 : Այս անգամին մեր պահեստի տղաքները իրենք դիրենք դերազանցեցին, Վարուժան երեք նշանակէտներով եւ Րաֆֆի երկու , վեցերորդ կէ – տը հակառակորդը նշանակեց ի նպաստ մեզի, գլուխը կորսնցուցած : Ցարութ , Սերոբեան եւ Սի – մոնիկ որ վիրաւորուած էր անցեալ կիրակի — ի – րենց վարպետ փառերով յաղթանակը ապահովե – ցին, բայց մեր մարզիկներուն թերացման պատ – ճառաւ այս յաղթանակը պարտութիւն նշանակ – ուեցաւ : Պէտք է ըլլալ ճշդապահ որպէսզի տար – ուած զոհողութիւններն ու աշխատանքները լաւ – գոյն արդիւնքը տան : Այս պարտութիւնը դաս պիտի ըլլա՛յ արդեօք : Պիտոյեանի ներկայութիւ – նը պիտի ամրապնդէ պահեստիի դիրքերը (գործո – ղութեան մը հետեւանքով ցարդ կը բացակայէր) :

Ժամը 15ին սկսաւ Ա . խումբի մրցումը : Մեր մարզիկները ամբողջ խաղի ընթացքին տիրապե – տեցին դաշտին , չատ մը առիթներ չկրցան օգ – տագործել , մանաւանդ փենալթի մը որ վրիպե – ցաւ յաղթանակը ապահովելու : Խաղը վերջացաւ 2—2 : Այս խաղին մէջ իրենց վարժ ու վարպետ խաղարկութիւնը երեւան բերին Պարոյր Մինաս – եան , Փիէռ Սարգիսեան , Կարօ , Կինեար եւ բեր – դապահ Ցակոբ : Զգալի էր մեր Ա . խումբի սիւնը՝ խմբապետ Համազասպ : Մեր մարզիչը Պ . Մօրիս Քէօսէհեան դովելի է իր խորհուրդներով եւ հե – ւեւողականութեամբ :

Հ . Մ . Մ .ի կրտսերները դեղեցիկ եւ հետա – քրքիր խաղ մը ունեցան Croissyի կրտսերներուն դէմ : Մեր ապագայ յոյսերն են այս դեղեցիկ Հա – յորդիները, կրտսերներու խաղին արդիւնքը ե – ղաւ 1—1 :

Ց . ԴԻՏՈՂ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ թեմական խնդիրներուն կար – գադրութեան համար հոկտեմբեր 21ին հոն գա – ցած է Կիլիկիոյ կաթողիկոսը : Այս առթիւ այ – ցելած է նաեւ կառավարութեան անդամներուն : Կ'ըսուի թէ ընտրովի ժողովներ պիտի կազմուին, օրինաւոր առաջնորդ մը ընտրելու համար :

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՑՈՒՀԻՆ

Ծանօթներուս եւ բարեկամներուս պնդումին վրայ, կ'ուզեմ քանի մը խօսքով, ներկայացնել Թագուհի Մկրտիչեանի կեանքը եւ գործունէու – թիւնը :

Նախքան այդ, ներողութիւն պիտի խնդրեմ այն բոլոր վիրապրող Արմտանցիներէն եւ իրա – զեկներէ եթէ թերութիւններ դտնեն այս կենսա – դրականին մէջ :

Թագուհին , բնիկ Ակնցի , Նարվէրը գիւղէն , հարս գացած է Արմտան : Ամուսինը՝ Միքայէլ Մկրտիչեան , վարպետ համեստագործ , ծանօթ էր հայ թէ թուրք բնակչութեան : Թագուհին իր խե – պաս եւ մանաւանդ համեստ բնաւորութեամբ սիր – ուած էր բոլորէն :

Վրայ կը հասնի 1914ի պատերազմը : Տարա – գրութիւն եւ ջարդ : Շատերու նման Թագուհին ալ կը կորսնցնէ իր ամուսինը եւ իր երկու անչափա – հաս զաւակներով կ'աքսորուի հայրենի գիւղէն : Երկար չարչարանքներէ վերջ, կը հասնի Սեբաս – տիա եւ կը յաջողի մտնել հացագործի մը քով : Իր աշխատասիրութեամբ եւ ճարպիկութեամբ , չատ կարճ ժամանակի մը մէջ կը դառնայ վարպետ հա – ցագործ : Կը ճարէ իր զաւակներուն ապրուստը 1916 — 17ին, այդ սեւ օրերուն օդտակար կը դառնայ չատ չատերու եւ փոքրիկ դումար մըն ալ կ'ապահովէ :

1917ին Սեբաստիոյ մէջ կը բացուին ամերիկ – եան որբանոցներ : Իր զաւակները՝ Հռիփսիմէն եւ Բարիկնը կը զետեղէ որբանոց ու իր չահաւոր դործը ձգելով , կը վերադառնայ , Հայրենի գիւղը, Արմտան : Հաղորդակցութեան մէջ կը մտնէ Զի – մառայի , Կաամայի , Նարվերի եւ Բէնկայի , վե – րապրող հայ բեկորներուն հետ : Պարթեւահասակ առնական դէմքով , 35 դարուններ բոլորած այս պատկառազդու կինը թափառականի ցուպը ձեռք առած կը շրջի գիւղէ գիւղ , կը հաւաքէ անտէր անտիրական որբերը, իր խնայած դումարը կը յատկացնէ այդ վսեմ գործին եւ կը յաջողի բա – ւական թիւով : Հայորդիներ ղրկել Սեբաստիոյ որբանոցները : (Մէկն ալ՝ այս տողերը գրողը) : Իր անուշ ու համայիլ խօսքերով դարձաւ այդ սեւ օրերուն վերապրողներու մխիթարիչն ու պահա – պան հրեշտակը : Ցաճախ լսած եմ յուսահատ մայ – րերու մաղթանքները մեր դիւղական լեզուով ,— « Ոտքդ քարի չդպչի» ·— Հող բունես՝ ոսկի դառ – նայ» ·— «Աստուած մէկ օրդ հազար ընէ» :

Իր բոլոր քայլերուն մէջ միշտ զգոյշ, սկսաւ յարաբերութեան մէջ մտնել, վիսխատական երի – տասարդներու հետ , որոնք կ'ապրէին լեռներու ծերպերուն մէջ, կարուած ամէն հաղորդակցու – թենէ : Նարվերցին (այս անունով կը կոչէին գին – քը) ի տես այս ընդհանուր պահանջին, իր բնա – կութիւնը հաստատեց այդ շրջանի գիւղերու կեդ – րոնը՝ Զիմառա : Ի հարկէ այս տեղափոխութիւնը կատարուեցաւ Գուրու – Զայի գյմտագամին եւ գիւղի միւսերին գիտակցութեամբ, իբր հայա – պարծ :

« Նարվերցին» այլեւս հասարակ մահկանա – յու մը չէր : Իր ծանր պարտականութեան գիտա – կից, բոլորին սիրելի առաջնորդը : Սակայն այս բոլորը չվրիպեցաւ Թուրք պաշտօնէութեան աչ – քէն : Հսկողութիւնը սաստկացած էր : Օր մըն ալ ոստիկանատուն կը կանչեն , այն ամբաստանու – թեամբ թէ կապ ունի փախստական Հայերու հետ եւ զանոնք կը կերակրէ :

Ցուր կ'անցնին բոլոր տանջանքները, խոստո – վանցնելու համար հերոսուհին : Միւտիրը եւ ոս – տիկանապետը յուսահատած՝ ուշաթափ Թագուհին դուրս կը նետեն ոստիկանատունէն, դրեթէ կի – սամեռ : Քանի մը տարեց կիներ , կը վերցնեն զին – քը : Ծեծի ազդեցութեան տակ սեւ սեւ կտրած մարմինը : Անմիջապէս նոր մորթուած ոչխարի մորթով կը փաթաթեն : Առաջին երկու օրը ոչ մէկ յոյսի նշոյլ , մխիային հատ ու կտուր խօսքեր , մէկ ամիս վերջ կը փոխադրուի կրկին Արմտան , ուր կը վերսկսի իր սիրած գործը, աւելի զգուշու – թեամբ : Հակառակ ոստիկանութեան հսկողու – թեան , այս անգամ ալ յաջողեցաւ փրկել բազմա – թիւ բեկորներ :

Եթէ չեմ սխալիր 1919ին տեղի ունեցաւ Գոչ – կիրիի փիւրա աշխրէթներու ապստամբութիւնը , Գուրու Զայր դրաւուեցաւ ապստամբներու կող – մէ , քանի մը օր վերջն ալ՝ Արմտանը :

Թագուհին գործի վրայ էր կրկին, Քիւրտերու հետ միանալով առիթը հասած նկատեց թափուած արիւնին վրէժը լուծելու :

Գ . ՓԻԼԻԿԵԱՆ

(1)

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

24 ԺԱՄ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ՆՈՑ. 25ԻՆ

Բանուորական Ուժը (F. O.), *որ* 900.000 *անդամ կը հաշուէ, որոշեց ընդհանուր գործադուլ հռչակել Նոյեմբեր* 25*ին (յառաջիկայ ուրբաթ), 24 ժամուան համար: Հաւանական է որ ցոյցին մասնակցին նաեւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը* (C. G. T.), *որ մօտ* 2.500.000 *անդամ կը հաշուէ, եւ Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Դաշնակցութիւնը* (CFTC), *որուն անդամներուն թիւը կը հաշուեն* 750.000:

Իանուորական Ուժի վարչական Խորհուրդը գործադուլի որոշում տուաւ լսելէ վերջ իր պատասխանատուութիւնը, որ տեսակցութիւն մը ունեցած էր վարչապետին հետ:

Ինչպէս յայտնի է, կառավարութիւնը միայն մէկ ամսուան համար 3000 *ֆրանքի պարգեւ մը սահմանեց այն աշխատաւորներուն որոնք* 15.000 *ֆրանքէն պակաս կը ստանան: Բանուորական Ուժը առաջարկած է այդ պարգեւը վճարել բոլոր աշխատաւորներուն, Նոյեմբեր ամսուան համար, եւ* 15 *հազարի բարձրացնել նուազագոյն օրապահիկը, որ* 11.900 *ֆրանք է այժմ: Առաջարկած է նաեւ ազատ ձգել աշխատավարձերու սահմանումը, վերահաստատել հաւաքական պայմանագրի դրութիւնը, ապահովել պարտաւորիչ հանդամանք տալու իրաւարարութեան:*

Վարչապետը չէ ուզած որեւէ յանձնառու թեան տակ մտնել, ոչ 3000 *ֆրանքի պարգեւին ընդհանրացման, ոչ ալ նուազագոյն աշխատավարձքի դումարի յաւելման մասին:*

★ *Կառավարութիւնը հրատարակեց* 1950*ի ելմտացոյցին դժուար կէտերը: Ելքի դումարն է* 2.275 *միլիառ, որ* 405 *միլիառ ֆրանքի յաւելում մը կը նշանակէ անցեալ տարուան վրայ: Նախատեսուած դումարին* 1535 *միլիառը սովորական ելմտացոյցն է (նախորդը՝* 1250 *միլիառ), 740 միլիառը՝ վերաչինութեան վարկ: Քաղաքային վարչութեան ծախքերը կը հաշուեն* 1115 *միլիառ, զինուորական ծախքերը՝* 420 *միլիառ (մէջն ըլ լալով Հնդկաչինի պատերազմին դումարը՝* 115 *միլիառ ֆրանք): Ուրեմն զինուորական ծախքերը կը կազմեն ընդհ. ելմտացոյցին* 27 *առ հարիւրը (նախապէս աւելի քան* 30 *առ հարիւր): Բացը զոցելու համար, կը նախատեսուին կարգ մը խնայողութիւններ եւ նոր տուրքեր:*

ՋԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիհրանէն կը հեռագրեն թէ կրակի տրուէ ցան ծերակոյտին ընտրութեանց քուէթուղթերը, «իբրեւ հետեւանք կարգ մը պաշտօնեաներու ապիկարութեան եւ չատ մը անկանոնութեանց»: Շահը Ամերիկա մեկնեցաւ երէկ, օդանաւով:

99 ՕԴԱԿԱՅԱՆՆԵՐ *տրամադրուած են Մ. Նահանգներուն, Սպանիոյ զանազան մասերուն մէջ, ինչպէս կը հաղորդեն Մոսկուայի թերթերը: Ամերիկեան կառավարութիւնը անմիջապէս հերքեց այս լուրը:*

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ՊԻՏԻ ՏԱՊԱԼԷ *ներկայ բռնակալութիւնը, կը գրէ Պելկրատի «Կլաս» թերթը, յիշելով պատմական դէպքեր եւ մասնաւորապէս Թուրքիոյ դէմ կատարուած ապստամբութիւնը՝ հարիւր տարի առաջ:*

ԲՌՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ *կայանները քննելու համար, նացիական արգելարաններու նախկին կալանաւորներէն յանձնախումբ մը արտօնութիւն պիտի խնդրէ Փարիզի խորհրդային դեսպանատունէն: Այս գործին գլուխն անցած է ձախակողմեան անկախ հեղինակ մը, Դ. Ռուսէ, որ կ'ըսէ.— «Եթէ հաստատենք որ Մ. Մխութեան կեդրոնացման կայաններն ալ նման են նացի Գերմանիոյ արգելարաններուն, այդ պիտի ըլլայ անդառնալի դատապարտութիւն մը խորհրդային կարգուսարքին համար: Այս չի նշանակեր թէ պիտի ուզենք պատերազմ յայտարարել Ռուսիոյ դէմ, վասնզի պատերազմը չի կրնար լուծել խնդիրները: Բայց, այն ատեն արեւմտեան Եւրոպայի բանուորները պիտի համոզուին թէ հաւատացեր են կեղծիքի մը»: Փարիզի համաձայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», անմիջապէս յարձակեցաւ Պ. Ռուսէի վրայ, կէօպէլսի նմանցնելով զայն ...*

ՄՈՐԻՍ ԹՈՐԻՋ, *համաձայնավար առաջնորդը, առջի օր ճայնափուռ ատուլիս մը պիտի կատարէր իր դրքին մասին (ժողովուրդի Ձայնակ): Կառավարութիւնը արգիլեց, յիշեցնելով* 1946 *հոկտեմբեր* 1*ի օրէնքը, որ թոյլ չի տար «զեղարուեստական եւ գրական յայտագիրներ ծառայեցնել քաղաքական նպատակներու»: Համաձայնավար կեդր. կոմիտէն բուռն բողոքագիր մը հրատարակեց:*

ՁԵՒԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ Բ. *քարտուղարը վտարուեցաւ Փարիզէն: Միեւնոյն ատեն կառավարութիւնը մերժեց անցագիր տալ զինուորական նոր կցորդին, նկատելով որ ճամբուած են Փրագայի Ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդը եւ օգնականը:*

Աղբիւր Սերոբի յիշատակին

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ նահատակութեան 50*ամեակի առթիւ՝* 20 *Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը* 20.30*ին,* Salle Géographie*ի մէջ,* 184 Bld. Près St. Germain, métro St. Germain des Près:

Կը նախագահէ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԼԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Կ'արտասանեն ընկերներ ՋԱՐԵՀ ՂԱԲՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն Օրիորդները Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Մ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԵՍ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՑՐԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ
(Մարսէյլի Օփերայէն)

20 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 5 — 7

ՍԱԼ ԿԱՎՈՑԻ ՄԷՋ

Ճոխ յայտագիր հայ եւ օտար հռչակաւոր հեղինակներու գործերով:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

Ցերեկոյթ պատահանդէս

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան կողմէ, նախագահութեամբ Պ. ԳԱՒԱԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի, կիրակի, 20 Նոյեմբեր, ժամը 16*էն* 24: GEORGE V*ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ մէջ: Երկու նուագախումբ, անակնկալներ, գեղարուեստական բաժին:*

Ճօլ Սերդա՝ Tango Argentin*ի իր խումբով:*

Սեղան ապահովել՝ ELY. 23-66:

Տոմսերու համար դիմել Ա. Աճէմեան 56 rue Lafayette, Pro. 03-19 *եւ Վ. Զիլինկիրեան* 24 rue Feydeau, Cen. 48.51:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Ռոմանի մանաճիւղին կողմէ, ի նպաստ հայ մարզիկներուն: Նոյ. 19ի երեկոյեան St. Bernard*ի սրահին մէջ: Կը ներկայացուի «ԵՐԵՔ ԶՂԱՑԻՆՆԵՐԸ», խիստ ծիծաղաշարժ դաւեչտ մը, ինչպէս նաեւ երգեր, արտասանութիւններ եւն.: Սրահը տաքցուած է եւ մուտքը ազատ: Սիրով կը հրաւիրէ Վալանսի հայ մարզիկները:*

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէն, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը եւ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Պետրոս Մանուկեանի եւ ընկերուհի Մարիի, իրենց անցուցած ծանր արկածին առթիւ, եւ արագ ապաքինում կը մաղթեն:

ՏՒՍԻՆի մէջ Վահան Հիւսեանի նոր հասցէ է 15 Maison Printemps, Décines (Isère):

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ԸՈՒՇԱՏԵՍՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼի ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.— ՈՒՐԲԱԹ 18 *Նոյ. Հայաստանի ԼՌթակոմիտէն: ժամը* 8.30*ին սովորական հաւաքատեղին:*

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուիչը եւ ընկ. Ս. ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր – Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ օր, ժամը 20.30*ին, վերջին ժողովի տեղը: Բացակաները նկատի կ'առնուին:*

ԱՆԻԼՒ ՊՈՒԱ ԿՈԼՈՄՊ. — Հ. Ց. Դ. Աբամ ԼՌթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Անիէռ Պուա Կոլոմպի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – բռնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9*ին,* 19a ru eCaumartin: *Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Նիւթ՝ «Հայաստանի բնական աշխարհագրութիւնը»: Հայերէնի դասընթացք ժամը* 8—9:

ԻՍՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30*ին, Յրիմեան ակումբին մէջ: Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը:*

ՓԱՐԻԶի Հ. Մ. Մ.ի ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ

Կիրակի, 20 *Նոյեմբեր,* Olier*ի դաշտին վրայ* (La Vache Noire), *տեղի կ'ունենան ընդհ. մարզական փորձեր, ֆութպոլի, պասքէթ պոլի, վոլէյ պոլի եւ աթլէթիզմի: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է, խումբերու նոր վերակազմութեան համար, մարզիկներու հակազդեցութեան տակ:*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԿԻՒՐԵՂ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶ.— Այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ պիտի կատարուի բազմաձայն Ս. Պատարագ եւ մասնաւոր Հոգեհանդիստ, ողբացեալ ՏԻՐ ԿԻՒՐԵՂ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ յիշատակին: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Մամբրէ արք. Գալֆեան: Եկեղեցւոյ երկսեռ երգչախումբը պիտի երգէ իր ամբողջական կազմով:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Սղոց. կեդր. Վարչութիւնս, կը ծանուցանէ տեղւոյս բարեպաշտ հասարակութեան, թէ այս կիրակի քաղաքիս բոլոր եկեղեցիներուն մէջ հանդիսաւոր Պատարագ եւ Հոգեհանդիստ պիտի կատարուի, ի հանդիստ ողբացեալ Տ. Տ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ: Կը հրաւիրուի բարեպաշտ հասարակութիւնը, ներկայ ըլլալ այս հանդիսաւոր արարողութեան:

Կ'ուզուին

ԼԱՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՈՒՀԻՆԵՐ խանութի մէջ հագուստեղէնի եւ ընթացիկ ապրանքներ ծախելու համար: Շահաւոր եւ լաւ ապագայ խոստացող գործ:

1*ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ* 50 % ՇԱՀԱՒԱԺԻՆ:

Անհրաժեշտ է ԼԱՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ դիտնալ, ինչպէս նաեւ ներկայանալի ըլլալ: Դիմել՝

Materiel Industriel

Տնօրէն Պ. Ս. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆի, 38 rue des Chalons. Gare de Lyon*ի մօտ: Հեռ.* Did. 21.05:

Գեղարուեստական ներկայացում

Théâtre de la Potinière

7 rue Louis – le – Grand (Opéra)

21 *Նոյեմբեր, երկուշաբթի դիշեր, ժամը* 9*ին,*

ի պահու Օր. Հ. ԽՐՏՐՇԵԱՆի

Առաջին անգամ ըլլալով

ԵՐԿՈՒ ՀԱՄԲԱՒՑ

Վերջին տոմսերը ստանալու համար ամենայն բեղեռ դիմել՝ Mr. l ePrince *Գրատուն Հր. Սամուէլ, Հր– Բալուեան* 43 rue Richer:

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 — Գինը 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 18 Novembre 1949 — Ուրբաթ 18 ՆՈՅԵՄԲ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 6003–Նոր շրջան թիւ 1414

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՒԱՆՑ ՏԱՒԻՆ ԿԱՌՉԵԼՈՒ

Ինչպէս անունն ալ կը թելադրէ, Հայր. Միութիւնները ամէն բանէ առաջ իրենց հայրենակից – ներով կը զբաղին: Անոնց բարոյական եւ նիւթական հոգերով:

Բարոյապէս՝ կը ջանան վառ պահել ծննդավայրի յիշատակները եւ աւանդութիւնները, համախմբելով, սերտ կապեր հաստատելով: Նպատակ մը, որ կրնայ նպաստել ազգային դիտակցութեան բարձրացման: Այնուհետեւ ծննդավայրի սէրը վերածելով ընդհանրական հայրենասիրու – թեան:

Նիւթապէս՝ կ'օգնեն չքաւոր հայրենակիցներու, միեւնոյն ատեն իրենց բաժինը տրամադրելով համահայկական պահանջներու:

Այս առաջադրութեամբ էր որ պատկառելի դումարներ հաւաքուեցան, մասնաւորապէս Ամերիկայի մէջ, նոր աւաններու կամ հանրօգուտ հաստատութեանց հիմնութեան համար:

Արտասահմանի մէջ, Հայր. Միութիւնները չօշափելի աշակցութիւններ կ'ընծայեն կրթական ճակատին վրայ եւս: Դպրոցներ կը պահեն, կարեւոր նպաստներ կը յատկացնեն եւ կամ սաներ կ'որդեգրեն:

Շատ մը աշխատանքներ աչքի չեն զարներ: Բայց, նպաստողն ու նպաստընկալը գիտեն թէ ո՛ր աղբիւրէն կը հոսի ջուրը: Նոյնիսկ համեստ դաղութներու մէջ:

Արդ, այս բոլոր աշխատանքները բաւակա՞ն են, կանգուն պահելու համար Հայր. կամ վերա – հինաց Միութիւնները:

Վաղ չկա՞յ որ չատ մը յանկարծամահ Միութեանց հետ, ուրիշներ ալ հեռուհեռէ մարին կանխահաս ծերութեամբ, եթէ երկար տեւէ ներկայ լճացումը:

Չկա՞ն դործունէութեան տարբեր, նոր եղանակներ: Մեր դաղութին մէջ կամ այլուր:

Հարցումը կ'ուղղենք մասնաւորապէս երի – տասարդներուն, որոնք այսօր մեծամասնութիւն կը կազմեն Հայր. Միութեանց մէջ:

Ինչպէս ուրիշ դիրքերու, այս ճակատին վրայ եւս «անապատի սերունդ»ն է որ կը սիրապետէ, համբանքով եւ խելքով:

Ուրեմն,— ահա թէ ինչ խորհրդածութիւն – ներ կուգան մեր դրչին տակ:

Երբ Հայրենակցականներն ալ մասերու կը բաժնուին, Վերաչինացներով, քաղաքներով եւ դիւղերով, նոյնիսկ վերի եւ վարի թաղերով, արտասահմանի ցիրուցան բազմութիւնները կը չահի՞ն թէ կը կորսնցնեն:

Երբ քաղաքի մը, դիւղի մը, մինչեւ անդամ թաղի մը վերջին մնացորդները իրար չեն հասկնար, հայրենիքի գաղափարը կը զօրանա՞յ թէ կը տկարանայ:

Ի վերջոյ ի՞նչն է որ չեն կրնար բաժնել: Մերձլնե՞րը: Վերի աղբիւրին ջո՞ւրը: Վարի արտին ցորե՞նը թէ ժամուն բակը:

Ուրիշ խնդիր մը, որ չատոնց կը զբաղեցնէ մեր միտքը:

Ամէնքս ալ խանդաղատանքով կը հետեւինք, երբ այս կամ այն Հայր. Միութիւնը կը ջանայ նոր սերունդին ալ աւանդել անցեալ յիշատակները: Դէպքեր ու դէմքեր:

Միութիւններ կան որոնք Եւրոպա եւ Ամերիկա փոխադրած են ոչ միայն ծննդավայրի սովորութիւնները, պարերն ու երգերը, այլեւ կերակուրները: Եւ հրապարակային խնջոյքներ կը սարքեն, տարիներէ ի վեր:

Արդ, երբ նորերուն կը սորվեցնեն «չիյ քէօֆթէ»ն եւ «լեհմաճունը», ինչո՞ւ չեն յիշեր իրենց հայրերուն սքանչելի նախանձախնդրութիւնը — «դպրատուն» տանիլ տղաքը:

Այո, երբեմնի դպրոցները չունինք այստեղ: Բայց իրաւունք ալ չունինք բոլորովին անճարկելու:

Եթէ իւրաքանչիւր Հայր. Միութիւն բան – դրէ ընէր միայն հայերէն սորվեցնել իր անդամներու զաւակներուն, թէ Միութիւնը կը զօրանար, եւ թէ մանաւանդ սերունդ կը փրկուէր:

Որեւէ տեղ մտածե՞ր են այս տեսակ պարտականութեան մը մասին:

Ժամանակը չէ տարին կառչելու, կանոնադիր – ներ – ծրագիր ցուցնելով:

Պահանջներ կան որոնց առջեւ խելքն է որ պիտի դործէ, ոչ թէ ապագրուած թուղթը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԵՄԸ ԵՒ ԼԵԶՈՒԻՆ

Որքան խօսինք ու դրենք թատրոնի մասին, չեմ կարծեր որ աւելորդ ըլլայ:

Թատրոնը ոչ միայն դրականութիւն է իր թատերախաղերու կառուցուածքով, այլեւ դեղարուեստ իր բեմով ու դերասաններով: Մշակոյթի բազմակողմանի արտայայտութիւն մը, որուն ազդեցութիւնը, թափանցումը ամէնէն աւելի անմիջական է:

Ֆրանսական մշակոյթի համբաւին ու համայքին դլխաւոր արտայայտութիւններէն մէկն ալ իր աննման բեմն է անզուդական արուեստագէտներով:

Նկատելի է նաեւ բեմին բերած նպաստը լեզուին:

Ո եւ է ժողովուրդի լեզու իր թատրոնին մէջ պէտք է լսել ու դատել: Ամէնէն կոշտ կարծուածը հոն այնքան կը զեղեցկանայ, նոր կերպարանք կը ստանայ — ինչպէս դերասանը ինք — որ, հիմնովին կը փոխէ իրեն դէմ եղած նախապաշարումը:

Ֆրանսական ազդ. թատրոնին մէջ ֆրանսերէն լսելը այնպիսի մեծ վայելք է, իր ներդաշնակութեամբ, հնչականութեամբ եւ փափկութեամբ, որ մարդ չատ անդամ կը մոռնայ խաղը, աչքերը դոց լսելու համար միայն զայն:

Նոյն վայելքը ունիմ իմ սիրական հայերէնս լսելով հայ բեմէն, երբ կ'արտասանուի անթերի առոդանութեամբ մը, սահուն ու ներդաշնակ:

Եթէ մեր թատերագիրները չատ հոգ չեն տարած կարգ մը նրբութիւններու, դոնէ դերասանը պէտք է սրբագրէ զայն, սահուն եւ ճիշդ արտասանութեամբ մը:

Կը յիշեմ մեր գրողներէն մէկը — դեռ ողջ — որ կը զգուշանար նոյն բաղաձայններովվերջացնել բառը եւ սկսիլ յաջորդը: Նաեւ դերասան – արուեստագէտ մը որ ժամերով կ'աշխատէր, բառի մը վրայ չեչոը ճիշդ տեղը դնելու համար:

Բեմը կը սիրցնէ լեզուն, կը բարձրացնէ ա – նոր արժէքը ունկնդիրներուն մօտ: Շատ պէտք ունինք ատոր մեր երիտասարդներուն համար: Եթէ հաճին անչուշտ պատուել հայ թատրոնը իր – րենց ներկայութեամբ:

ՍՕՍԻ

Հայ մը վարիչ ահաբեկչական խումբի մը

Միլանէն կը հեռագրեն Նոյեմբեր 15 թուականով.— Ահաբեկչական կազմակերպութիւն մը երեւան հանուեցաւ եւ անմիջապէս ձերբակալուեցան 48 հոգի, որոնց մէջ դինուորներ ալ կան: Կազմակերպութիւնը սողոսկած էր դինուորական, քաղաքական եւ մարզական շրջանակներու մէջ: Վարիչը հայրենադուրկ Հայ մըն է, Սերժ Գալուստ Մկրեան (ռազմագերի?), 46 տարեկան: Կազմակերպութիւնը, որ հիմնուած էրՄիլանիմէջ, 1947ին, կը զբաղէր լրտեսութեամբ: Ունէր մեծաքանակ զէնք եւ ռազմանիւթ, ինչպէս եւ պայթուցիկներու պահեստ մը որ բաւական էր Միլանի կէսը օդը հանելու:

Կազմակերպութեան բոլոր անդամները ձերբակալուելով, 48 հոգի դատական իշխանութեանց յանձնուեցան: Քննութիւնները կը չարունակուին դատաւի մէջ, ուր մասնաճիւղեր ունէր այս կազմակերպութիւնը:

★ Ուրիշ հեռադիր մը մինչեւ հարիւր հազուելով կալանաւորներուն թիւը, կ'ըսէ թէ կազմակերպութիւնը դաղտնօրէն կը դործէր ի հաշիւ համայնավար կուսակցութեան եւ զինեալ յարձակումներ կը կատարէր դրամ ճարելու համար: Ոստիկանութեան տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ կազմակերպութիւնը մասնաճիւղեր ունէր Հոլանտայի, Պելժիոյ, Լիւքսէնպուրկի, Զուիցերիոյ եւ Սպանիոյ մէջ:

★ Կ'ըսուի թէ այս խումբը լրտեսական ամենաոյաւոր կազմակերպութիւնն էր, պատերազմէն ի վեր: Ոստիկանութիւնը առաջին անդամ ձերբակալեց խորհրդի դինուոր մը, Ալպերթօ Զիչզա, որ փորձեց անձնասպան ըլլալ, կտրելով

Բաղաքական դատ մը Թուրիոյ մէջ

ՊԻՏԻ ՍՊԱՆՆԷԻՆ ԻՍՄԷԹ ԻՆԷՕՆԻՒՆ ԵՒ ՃԷԼԱԼ ՊԱՑԱՐԸ

Անգարայէն կը հեռագրեն Նոյ. 16 թուականով.—

Ոստիկանութիւնը երեւան հանեց դաւ մը որ ուղղուած էր հանրապետութեան նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւի եւ Դեմոկրատ կուսակցութեան (ընդդիմադիր) պետ Ճէլալ Պայարի դէմ: Դաւադրութիւնը սարքուած էր «Մելլէթ» կուսակցութեան անդամներուն կողմէ որոնց երկուքը, Ֆուատ Աբնա եւ Օսման Պէօլիւքպաչի ձերբակալուեցան: Միեւնոյն ատեն խուզարկութիւն մը կատարուեցաւ զօր. Ալտողանի բնակարանին մէջ:

Դաւադրութեան նպատակն էր տապալել կառավարութիւնը, սպաննելով Իսմէթ Ինէօնիւն եւ Ճէլալ Պայարը: Կ'ըսուի թէ այն ատեն իշխանութեան դլուխ պիտի անցնէր նախկին սպարապետը, մառեչալ Ճէվդի Զաքմաք, յայտարարութիւն մը ուղղելով ազդին: Դաւադիր խումբը ցանցեր ունէր Պոլսոյ մէջ: Խիստ հարցաքննութիւններ կը կատարուին, երեւան հանելու համար ամբողջ պաղտնիքը:

★ Ճէլալ Պայար, որ բուռն պայքար մը կը մղէ կառավարական կուսակցութեան դէմ, վարչապետ էր մինչեւ 1939: Արտաքին քաղաքական նուիթեան մասին ոչ մէկ տարբերութիւն երկու հոսանքներու միջեւ: Պայքարը կը դառնայ ներքին խնդիրներու շուրջ: Ընդդիմադիրները օրուան կառավարութիւնը պատասխանատու կը նկատեն անտեսական քայքայման, ժողովուրդին թշուառութեան եւ ուրիշ չարիքներու: Զօր. Ալտողան ամէն առթիւ կը ճաղկէ օրուան վարիչները, պատկերազարդ բառերով.— «Ռէպիւպլէ», «ալէաք» եւն:

«Գացէ՛ քահէ թէ...»

ԲՈՒՌՆ ՊԱՏԱՄԱԽԱՆ ՄԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ

Ազդժողովի Դաղաքական Յանձնախումբին Դշ. օրուան նիստին մէջ, բուռն ճառ մը խօսեցաւ բրիտանական պատուիրակը, անպաչտօն նախապարմաք Նիլ, պատասխանելով Պ. Վիչինսկիի մեղադրանքներուն:

Պ. Մութեան արտաքին նախարարէն առայ խօսած էր լեհական պատուիրակը, յարձակելով նուկոսլաւիոյ պատուիրակին դէմ: Պ. Վիչինսկի նոքն մեղադրեց Մ. Նահանդները թէ պատերազմ կը պատրաստեն Պ. Մութեան դէմ եւ թէ իր ամբաստանութիւնները չեն հերքուած մինչեւ այսօր: Միեւնոյն ատեն յայտարարեց. «կարելի է հասարակաց գետին մը գտնել դործակցութեան համար, թէեւ մենք երկու տարբեր աշխարհներ կը ներկայացնենք»:

Բրիտանական պատուիրակը անմիջապէս բեմ բարձրանալով, յայտարարեց.

— « Պ. Վիչինսկի, վերադարձէք ձեր երկիրը եւ ըսէք ձեր կառավարութեան թէ միայն ինքն է պատասխանատուն, եթէ իր ժողովուրդը կորսնցուցեր է աշխարհի համակրանքը: Վերադարձէք եւ ըսէք թէ աշխարհի խղճմտանքը ըմբոստացած է խորհրդային վարչաձեւին մեքենական չնակա – նութեան դէմ (cynisme): Վերադարձէք եւ ըսէք թէ առայժմ կրնայ յաղթանակել իր խոտելի եւ դարչելի ծրագիրներով՝ այս կամ այն հայրենասէրին, փոքր երկրին կամ երկրամասին դէմ, բայց աշխարհի ժողովուրդները յառաջ կը խաղան:

« Վերադարձէք Ռուսաստան եւ հարցուցէք թէ ինչու Տանցմարքա, այդ խաղաղասէր եւ դործունեայ ժողովուրդը հարկադրուեցաւ մէկդի դնել իր դարաւոր չէզոքութիւնը: Ան կրնա՞յ հոդային դրաւումներ եւ ռազմաչունչ ծրագիրներ սնուցանել:

« Վերջին չորս տարիներու ընթացքին Պարսկաստան, Ֆրանսա, Չեխոսլովաքիա, Պենչի եւ Մասարիքի Չեխոսլովաքիան — Չիլի, Չինաս –

(Մուտքը տարուածքին եւ էջ հետագայ Գ. էջ)

պատակը: Անմիջապէս բանտին հիւանդանոցը փոխադրեցին եւ կարելի եղաւ դադրեցնել արիւնահոսութիւնը: Երիտասարդը, որ կը հետապնդուէր երկար ատենէ ի վեր, խոստովանեցաւ թէ Միլանի համայնավար բջիջին (Քարրոպիա) յանձնարարած էին իրրեւ կամաւոր մտնել բանակին վաչտերէն մէկուն մէջ, լրտեսութիւն կատարելու համար: Կազմակերպութիւնը բազմաթիւ խմբապետներ ունէր, բոլորն ալ ծածկանուններով եւ անդամ համայնավար կուսակցութեան եւ իրրեւ թէ «արտաքսուած»: Քննութեամբ հաստատեր են որ այս արտաքսումները կեղծ էին, ինչպէս խոստովանած է ամբաստանեալներէն մէկը:

Այս կազմակերպութեան մասին լուր տրուած է նաեւ Ֆրանսական ոստիկանութեան, ինչպէս կը դրեն տեղական թերթերը:

ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ ԱՐԵՒՄՏՈՒՏՔ

ՍՐՏԱՌՈՒՉ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

Սթոքհոլմի մէջ, նոյն պանդոկին մէջ էինք, երկու հայ ընտանիքներ, տասը հոգիէ բաղկացած: Կը ճամբորդէինք նոյն նպատակով: Մեր բարեկամները, մեզմէ առաջ հասած էին օդային ճամբով եւ հոն միացած էինք: Ցաճախ պտոյտ – ներու ընթացքին, մանաւանդ հանրակառքերու մէջ, տեղացիները մեզ կը դիտէին ու կը զարմանային թէ ինչ լեզու կը խօսինք: Ընդհանրապէս կը ժպտէին, խօսիլ կ'ուզէին, եւ համակրական ակնարկներ կ'ուղղէին: Քանի մը անգամ ճաշարաններու մէջ, սեղան պատրաստել տուինք, հրաւիրելով կամ հրաւիրուելով Շուէտացի բարեկամներէ: Եգիպտական եւ չուէտական դրօշակները միշտ կը զարդարէին մեր սեղանները: Կը սիրէին պատուել իրենց հիւրերը:

Կիրակի կէսօրին ճաշի մը հրաւիրուած էինք Edlunda կղզին եւ մեզ տարին մակոյկներով: Վերադարձին նստանք մեծ չոգենաւ մը: Հոն, սեղանի չուրջ մօտաւորապէս 20 հոգի եղած էինք: Մեծ եղաւ մեր զարմանքը, երբ սեղանին վրայ, չուէտական եւ եգիպտական դրօշակներու մէջտեղ տեսանք հայկական դրօշը: Շուէտացի այս ընտանիքին, երեք երիտասարդ տղաքները, երկուքը բանակի մէջ զինուոր, հարցուցած են մեր մասին, հայկական դրօշի մասին: Մեզի բան մը չէին ըսած, ուզեր էին անակնկալ մը ընել: Եւ քանի մը խանութներ շրջելով գտեր են եռագոյնը, նոյնիսկ Շուէտի մէջ: Մեծ եղաւ մեր ուրախութիւնը այս յարգանքի ցոյցին առթիւ: Անհրաժեշտ չէ Դաշնակական ըլլալ, եռագոյնը յարգելու համար: Ամերիկա կամ Անգլիա, Շուէտ կամ Թուրքիա, դրօշակ չեն փոխեր ամէն վարչաձեւի հետ: Դրօշակը խորհրդանշան է, ոչ թէ լաթ մը: Այդ զոյները ընտանի են մեր աչքերուն, կը խօսին մեր սրտին, եւ ինքզինքդ կը զգաս հպարտ եւ հայրենիքիդ մէջ:

Շատ լաւ ժամանակ անցուցինք: Ճաշեցան ու երգեցին: Տեղացիները խնդրեցին որ հայերէն խօսինք: Նաեւ խմբերգ եւ մեներգ ունեցանք հայերէն: Անչուշտ գնահատեցին:

Հարիւրապետ Uno Enegren անուն երիտասարդ մը ճանչցած էի Շուէտի առեւտրական սենեակին մէջ, որ կը զբաղի արտածումով եւ պետական կարեւոր հաստատութիւն մըն է: Կը ջանայ չու – կաներ գտնել երկրին ճարտարարուեստական արտադրութեանց համար: Հասցէն՝ Sveriges Allmänna Exportforenning, 14 Vasagatan, Stockholm: Օգտակար կը հանդիսանան այն բոլոր առեւտրականներուն որոնք հասցէի մը պէտք ունին Շուէտէն ապրանք արտածելու համար: Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի պատասխանատու վարիչն է Kapten Enegren, խիստ համակրելի պարոն մը որ կը խօսի մաքուր անգլերէն, նաեւ գերմաներէն եւ ֆրանսերէն: Ինծի բոլոր դիւրութիւնները տուաւ, երբ բարեկամի մը համար խնդրեցի իմմէ կարգ մը մեքենաներու, գործարաններու հասցէներ: Իր օգնականը, քարտուղար Ake Lagèrvist սիրով պատրաստեց տասնեակ մը հասցէներու ցանկ մը: Երկրորդ անգամ կրկին այցելութեան գացի զինք ճաշի հրաւիրելու, եւ ընդունեց սիրով: Եւ առիթը ունեցանք խօսելու հայութեան մասին:

Գրած էր գրքոյկ մը, իր վերջին այցելութիւններու մասին, Սուրիա եւ Լիբանան, երբ եւ դիպաւոս ալ հանդիպելով, ծանօթացած էր ինծի: Գրքոյկը չուէտերէն է, աչքէ անցուցի, ոչ մէկ խօսք Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայ բնակչութեան կամ առեւտրական ասպարէզներու մասին...

Շուէտերէնը խառնուրդն է անգլերէնի եւ գերմաներէնի, այնպէս որ դժուար չէր հասկնալ: Հատ մը նուիրեց: Մեր մէկ ժամ խօսակցութեան առեն, հետաքրքրութեամբ կը լսէր շատ մը տեղեկութիւններ: Իր դիմաց, սենեակին մէջ կար, քարտէսը Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ: Տեղէն ելաւ, մօտեցաւ քարտէսին եւ փափաքեցաւ դիտնալ թէ ո՞ւր ծնած եմ եւ ինչպէս գիտէինք այս բոլոր տեղեկութիւնները: Ըսի թէ ծնած ենք այն երկիրներուն մէջ որ իրեն անծանօթ էր: Կարմիր կլորի մէջ առի «Կարի Այնթապը, իմ ծննդավայրը, ու բացատրեցի թէ ինչպէս Մ. Քէմալ կոչեց: Նկարագրեցի իրեն Այնթապի հերոսամարտը 1921ին, երբ ֆրանսական վարչութիւնը ձգեց կիլիկիան, մեզ թողնելով առանց զէնքի եւ զինակոչի, Թուրք խուժանին ձեռքը:

Ցետոյ ցոյց տուի Ուրֆան, պատմեցի թէ 1916 — 1918 հոն հայատարծուբիւն ըրի: Մեծ ուշադրութեամբ լսեց Մուսա Լերան պատմութիւնը: Երկրորդ հանդիպումին խոստացաւ անպայման յիշատակել, եթէ նորէն գիրք մը գրէր, հայու – թեան գործունէութիւնը, Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Եգիպտոսի մէջ, առեւտրական գետնի վրայ: Օ – տարներ յաճախ լսած են հայկական ջարդերու մասին, պէտք է լսեն ուրիշ բաներ ալ: Պէտք է խօսիլ անդադար, սակայն մոռնալու չենք նե –

Ս. Զաւարեանի մտերից

Ընկեր Ռուբէն իր սքանչելի յուշերով, որոնք չարունակաբար լոյս են տեսնում «Հայրենիք» ամսագրում, այս տարուայ Սեպտեմբերի համա – րում «Հին ու նոր սերունդը Պոլսոյ մէջ» խորագրին տակ տալիս է Թուրքիոյ Սահմանադրու – թեան շրջանին (1909) մի շարք ականաւոր ընկերների արուեստագէտ մտքերը կրօնի, բարոյագի – տութեան, ընկերվարութեան եւ քաղաքեթեան մասին:

Տեղի սղութեան պատճառով, կը տամ միայն Ս. Զաւարեանի ընտիր մտքերի համառօտագրութիւնը: Զրոյցը տեղի է ունեցեր Պոլիս, մի ընկերական հաւաքոյթի մէջ, մասնակցութեամբ բացի Ս. Զաւարեանից եւ Ռուբէնից, նաեւ Ակնունիի, Արմէն Գարոյի, Ռ. Զարդարեանի, Ց. Շահրիկեանի, Ս. Բարսեղեանի, եւ մի երկու ե – րիտասարդ ընկերների:

— Չէ եղել եւ չկայ մի մարդ կամ մի ազգ, որ լինի անկրօն, որեւէ մարդու կամ ազգի ամանը, թէկուզ սուտերով, միշտ մի հաւատով լիքը պէտք է լինի: Դատարկ խօսք է անկրօնութիւնը: Կրօնը կը փոփոխուի, կը զարդանայ ժամանակի եւ մարդու հետ միասին: Մարդու անկաշկանդ ազատութիւնը եւ զարգացումն է, որ կը սպաննէ նախապաշարումը, կը կերպարանաւորէ կրօնը եւ բացանդակելից կը դարձնէ զայն: Արդէն Դաշնակցութիւնը մի տեսակ կրօն է դարձած, քանի որ իր նահատակներն ունի: Դաշնակցութիւնը ամէն տեսակի բռնութեան դէմ է եւ ազատութեան տենչ ունի ոչ միայն իրեն, այլեւ բոլորին համար: Մեր ծրագրի մէջ այդ բնորոշուած է: Գալով ձեր վէճին՝ մի բան յատակ թող լինի,— նա, որ ինքն իրեն Դաշնակցական է համարում, բայց ինքն իրեն ընկերվարական չի համարում, կամ ինքն իրեն է խաբում կամ իր Դաշնակցական լինելը թիւրիմացութիւն է:

«Լրիւ Դաշնակցականը նա է, որ իր անձնական եւ ազգային չահերին զուգահեռ՝ հաւատում է եւ ձգտում ընկերվարութեան, որ համամարդկային է: Նա, որ ընկերվարութեան իրագործման համար մտածում է զոհել անձի եւ ազգի անհատականութիւնը, ընկերվարական չէ, այլ մի մոլեռանդ աղանդաւոր, որ չի հասկանում ընկերվարութիւնը: Գալով իրագործման ձեւին եւ ժամանակին, այդ կախուած է իւրաքանչիւր երկրի պայմաններից եւ հասունութիւնից:

Պարզեմ միտքս գիւղատնտեսական օրինակով քանի որ դրա մէջ գոնէ վարժ եմ: Եթէ մի կոյս հողից ուզում ես օգուտ քաղել, նախ այդ հողը պէտք է ազատագրես իր վրայ բուսած անտառից, մացառից, քարից, անհարթութիւնից եւ յետոյ միայն պէտք է մշակես՝ արդիւնք ձեռք բերելու համար: Թուրքիոյ մէջ եղած ֆէօդալիզմը, (աւատական կարգեր), բռնատիրութիւնը, ազգերի ճնշումը, ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ հողի վրայ ճնշող քարն ու մացառը: Այդ ապերախտ գործը կատարելուց յետոյ է, որ կը գայ ժամը արտը ցանելու եւ հնձելու: Այս երկրի մէջ այդ աշխատանքը նախապատրաստական է՝ գնալու համար ընկերվարութեան: Տարբեր են, օրինակ, Միացեալ Նահանգները, Գերմանիան, Անգլիան, ուր հերթական խնդիր կրնայ լինել ընկերվարութիւնը, թէեւ այնտեղ էլ քարեր կան ջարդելիք ... »:

Բարոյական հարցի մասին ընկեր Ս. Զաւարեանը ի միջի այլոց, յայտնել է հետեւեալ մտքերը.—

« Կեանքը անհատինը լինի թէ ժողովրդինը, յաւիտենական պայքարի մէջ է: Եթէ պայքարը չլինէր, կեանքը կրնա՞ր դոյութիւն ունենալ, կրնա՞ր յառաջդիմել, կատարելագործել: Ես հա – մոզուած եմ, որ ոչ: Չէք կարող անտեսել բարոյական հարցերը եւ անհատի խղճին թողնել, որովհետեւ առանց բարոյական միատեսակ ուժի, ոչ մի նպատակ հնարաւոր կը դառնայ իրագործել, եւ միակ նպատակը կը դառնայ իր Եսը եւ անոր պահպանումը, որ յաւուրս է կենդանական աշխարհին: Եթէ այդ կենդանական եսականութիւնը տանէք անհատի կատարելագործման, յառաջդիմութեան, անհատի եւ իր սերունդի ապահովութեան, կարելի էր անտեսել բարոյական տուեալները: Բայց այդ չկայ եւ այդ բարոյական տուեալները աւելի ուժեղ իսկ լինելով քան մարդը, աւելի թոյլ են, քան կատարելագործուած մարդը: Մարդը նոյն կենդանին է, անոր անաս – նական բոլոր յաւակութիւններով, միայն հետեւեալ – եալ տարբերութիւններով,— Անասունը ինքն է, որ կայ. չհապճեպուած է իր ստամոքսով եւ առաւելն իր ընտանիքով, ինչպէս մրջիւնների, մեղուների մօտ: Կարծես տիեզերքը իրմով սկսուած է, իրմով ալ պիտի վերջանայ: Կարծես ամէն ինչ իր եսին համար է, եւ այդ պատճառով ան կը մնայ անասուն, թոյլ եւ դէպի իր չահերին, որ սահմանաւորուած է իր ստամոքսով:

Կատարելագործուած մարդու մէջ հակառակը կըն է: Ան ոչ սկիզբն է եւ ոչ ալ վախճանը, ան օղակ մըն է ընտանիքի, ընտանիքը ցեղի, ցեղը ազգի, ազգը մարդկութեան եւ մարդկութիւնը տիեզերքի ամբողջութեան: Իր նպատակը չէ ամբողջութիւնը իրեն ծառայեցնելը, այլ ինքն է որ պիտի ամբողջութեան ծառայէ իր գոյութեամբ եւ գործերով: Ան կը զգայ յառաջդիմութիւնը, երջանկութիւնը ամբողջութեան եւ երջանիկ է դրանով, քանի որ իր «ես»ը անոր մէջ կը գտնէ: Ան դժբախտ է, կը ցաւի, կը տառապի, երբ ամբողջութիւնը ճնշման, բռնութեան տակ է եւ արդելք կայ անոր երջանկութեան եւ ապահովութեան: Այդ արգելքը խորտակելը, այդ ճնշումը վերցնելը իր կեանքի նպատակը կը դառնայ:

Մարդկութեան մէջ կայ բազմութիւն մը, որ անզգայ է ամբողջութեան չահին հանդէպ եւ որ իր սեռային եւ ստամոքսի հաճոյքէն այն կողմը եւ ոչ մէկ ձգտում եւ հոգ ունի: Բայց դրանք անասուններ են երկու ոտքերով եւ աւելի ստոր քան մեղուները: Այն հանգամանքը, որ մարդիկ բազմութեամբ կ'երթան նահատակութեան յանուն հայրենիքի, կրօնի, հասարակական չահերի եւն. ապացոյց է որ մարդը տարբեր է անասունից: Այն հանգամանքը, որ այդ կամովին դէպի մահ գնացողներն են, որ կը պաշտուին իբր նահատակներ եւ սուրբեր ընդհանրութեան կողմէ, ապացոյց է, որ մարդկութեան ընդհանուր ձգտումն է ընդհանրական չահերի ապահովումը եւ ոչ թէ միայն անձնական չահը: Այն հանգամանքը, որ մարդկութիւնը չէ ստեղծած եւ ոչ մի աստուած, կուռք, նահատակ, սուրբ, որոնց նպատակը, է – ութիւնը լինէր ոսկի, հաց կամ սեռային հաճոյք, ցոյց կուտայ որ անասնական եւ եսական ձգտումներ ունեցողները չեն ներկայացներ մարդը, այլ անասունը:

Բարոյականութեան խարիսխը վերոյիշեալ բանի մէջ պէտք է որոնել, իսկ բոլոր հակասութիւնների աղբիւրը պէտք է որոնել վերոյիշեալ թիւր ըմբռնողութեան մէջ: Օրինակ, չարունակ կ'ըսեն.— «Մէկը ամբողջին համար եւ ամբողջը մէկի համար»: Այդ համազօր է ամբողջութիւնը եւ անհատը մէկ մակարդակի վրայ դնելուն, ինչ որ սխալ է: Ամէն մի բռնակալ կրնայ մտածել, որ ինքը ամբողջութեան համար է եւ ամբողջութիւնը իրեն համար է: Երկասյրի սուր է այս: Սրա մէջ ոչ չարժուած, ոչ յառաջդիմութիւն կայ: Այդ պէտք է չհակուի մեր մէջ: «Մէկը ամբողջին համար է եւ ամբողջը կազմուած է մէկերից»: Բարոյականը այն է, երբ անհատը իր «ես»ը ինքնանպատակ չի դարձներ, երբ ան իր բովանդակ կարողութիւնները, իր անձը կը ծառայեցնէ եւ կը զոհաբերէ ամբողջութեան օգտին: Առանց ոեւէ ակնկալութեան եւ միայն մէկ դիտակցութեամբ ու հաւատքով, որ ամբողջութեան ապահովութիւնը, յառաջդիմութեան մէջ է թէ իր ապահովութիւնը եւ թէ իր երջանկութիւնը: Միւս կողմէ՝ ամբողջականութիւնը — լինի կուսակցութիւն, լինի աղգութիւն, լինի դասակարգ կամ հասարակարգ,— եթէ զուրկ է բարոյական ըմբռնողութենէ եւ կամ հետաքրքրուած չէ դրանով, կը զրկուի անհատների զոհաբերութենէն եւ վաղ թէ ուշ կը դատապարտուի մահուան, չքացման: Ընթանք են հիմնաւորը, տեւականը եւ յառաջդիմողը, երբ բարոյական խարիսխ ունին իրենց ուրոյն վարդապետութիւնը: Երբ դիտակցուի, որ ամբողջութիւնը կազմուած է անհատների դումարէն, երբ դիտակցուի, որ իւրաքանչիւր անհատ իր արժէքն ու դերն ունի եւ անոնց զարգացումը, ապահովութիւնը, ազատութիւնը անհրաժեշտ պայման է ամբողջութեան ազատութեան եւ զարգացման, այդ պարագային ամբողջութիւնը անմահ կը լինի»:

Ցաջորդով կը տամ ընկեր Ռուբէնի արտայայտած մտքերը:

Բ.

Գաղութէ գաղութ

ԵՐՈՒՕՍՂԷՄԷՆ անցորդ մը կը պատմէ թէ՝ հակառակ բազմաթիւ նեղութեանց, որոնք ենթարկուած է Երուսաղէմի երբեմնի բարեկեցիկ գաղութը, բարձր է ժողովուրդի տրամադրութիւնը: Քաղաքը տակաւին զուրկ է ելեկտրական լոյսէ: Ամրոսար չատ աւելի աժան է քան առաջ եւ ամէն ինչ առատ է: Արտասահմանի հայութեան եղբայրական օգնութեան շնորհիւ, խնամատիրական մարմինը կը շարունակէ իր գործը: Վանքարկած մօտ երկու հազարէ աւելի Հայերու կէսէն աւելին կը ստանայ կէս օրուան կերակուր: Փոքրերը կը ստանան նաեւ իրիկուան աննդաբաժին: Վանքի դարմանատունը բաց կը մնայ եւ գոհացում կու տայ Ժողովուրդին: Տաղնապի ծանր օրերուն դարմանատունը փրկութեան լաստ մը եղած է: Գործի լծուած են բոլոր Միութիւնները: Հ. Մ. Ը. Մ. տարիէ մը ի վեր վերկսած է եւ անդամներու թիւն է 132: Ունի սկաուտական, գայլիկներու եւ պատանիներու խումբեր: Ունի երեք մեծերու եւ երկու փոքրերու խումբեր: Հ. Մ. Ը. Մ. կը մասնակցի Երուսաղէմի ախոյենական մրցումներուն:

Հայ Կ. Խաչը լծուած է անդադրում գործունէութեան: Իր տարեկան պաղարը տեղի ունեցած է Հոկտեմբեր 9ին, նախագահութեամբ Պ. Ժան Քուռվայզիէի (Միջազգային Կ. Խաչէն): Գոյացած է 172 պաղ. ոսկի: Ներկայացի եւ արաբ ականաւոր անձեր հիացումով արտայայտուած են հայ կնոջ ձեռներէցութեան եւ նուրբ ասեղնագործութեանց մասին: Տաղնապի ամէնէն ծանր օրերուն տօնուած են Փետրուար 18, Ապրիլ 24, Մայիս 28, Յունուար: Վերջերս Երուսաղէմ այցելած է ընկեր Գ. Լազեան եւ տօնուած է Դաշնակցութեան Օրը, 59րդ տարեդարձի առթիւ ընկերական շրջանակի մէջ:

★ Հ. Ը. Մ.ի Սուրիոյ, Լիբանանի, եւ Ծորդանանի շրջանի 5րդ ողիմպիականը տեղի ունեցած է Հոկտեմբեր 23ին: Հալէպի մասնաճիւղը ստացած է առաւելագոյն կէտերը եւ հանդիսացած ախոյեան մասնաճիւղ: Ախոյեան մարզիկի տիտղոսին տիրացած է Յարութիւն Ինճէեան:

Հալէպ – Միւսլիմիէ եւ վերադարձ հեծելանիւի արշաւը (33 քլմ.) չհաած է Հ. Մ. Ը. Մ.ական մրցագային ախոյեան եղբ. Ժան Նալչեայեան:

ՀԱԼԷՊԻ մէջ հոկտեմբեր 16ին տեղի ունեցած Նոր Գիւղի Զաւարեան սրահին մէջ Զէյթունի Երիտասարդաց Միութեան Հանդէսը, Զէյթունի ապստամբութեան 53րդ տարեդարձին առթիւ: Մեծ բազմութիւն մը ներկայ եղած է վերապրելու դիւցազնական անցեալը: Բեմըզարդարուած էր Զէյթունի համապատկերով, Արամ Զոլաքեանի եւ Քերովբէ Եադուպեանի նկարներով եւ Զէյթունի դինանշանով հետեւեալ վերտառութեամբ.— «Մեր կրօնն է Աւետարան, Սուրն է պաշտպան ազգութեան, Խաչն ալ դարուց ի վեր խաչեալ մեր հայրենեաց նշանաբան»: Խօսած են ընկեր Մ. Գուտտուլեան եւ Պ. Արամ Շովրողլեան, որ պատմականը բնդգէ վերյ Զէյթունի փառաւոր անցեալին, ըսած է թէ 1895ին ապստամբութիւն մը չէր, այլ «մեծ պատերազմ մը»: 1895էն 50 տարի առաջ արդէն յեղափոխական ոգին արթնցած եւ բոյն դրած էր Զէյթունցիին քաջ եւ հաւատաւոր հոգիին մէջ: Վկայ, ան որ Զէյթունցին դարերու տեւողութեան, ստրկութիւն, բռնութիւն չէ տեսած, միշտ ալ եղած է ազատ եւ ինքնիշխան: Զէյթունցին եօթը հոգիով՝ կեցուց զօրագունդ մը եւ «Չախմախլը» (կայծքար) հրացանով իրագործեց իր պատմութեան ամէնէն փառաւոր դիւցազներգութիւնը: Զորս հազար հայ կտրիճներ յաղթեցին հարիւր մէկ հազարը անոց բանակի մը: Կարմիր Սուլթանը դիմեց օտար հիւպատոսներուն որոնք ի տես ափ մը Զէյթունի, հիացումով գոչեցին — «Այս է Զէյթուն»: Եետադային երկու տարի եռադոյնը ծածանեցաւ այն զօրանոցին վրայ զոր Զէյթունցիները գրաւած էին... Նահանջի օրը անոնք չմոռցան գայն հոն. քանդչորս տարեկան երիտասարդ մը Խաչենց Մեսրոպը. մագլցեցաւ չինքն ի վեր, իջեցուց սիրելի եռագոյնը, բայց դրօշին մէջ փաթթուած սպանուեցաւ: Զէյթունցին գիտէ իր նուիրականութիւնը պաշտպանել արիւնով:

Ճաշկոր խօսողը եղած է ընկեր Մ. Սիսեռեան որ բաց է «Լեռներէն դուրս ենք հիմա: Մտքի յեղաշրջում պէտք է կատարենք: Անցեալին մէջ ալ ասկէ աւելի լաւ վիճակ մը չունէր Զէյթունցին: Այսօր դաշտեցի ենք: Բայց «ապրիլ կայ որ մեռնիլ կ'արժէ, մեռնիլ որ ապրիլ կ'արժէ»: Բնազդօրէն յեղափոխական ենք եղած: Ջմոռցնենք մեր արիւնը»:

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒ – ՐՈՒԲԵՐԻԱՆի Հայրենակցական Միութեան 24րդ պատ. ժողովը տեղի ունեցած է Սեպտ. 4ին Լբրլնի (Օհայօ) մէջ: Պատգամաւորներ ունեցած են Փարիզի, Մարսէյլի, Ճունաստանի, Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Պարսկաստանի Տարօն Տուրուբերանի հայր. միութիւնները: Ժողովին ամէնէն մեծ մտահոգութիւնը եղած է հայրենակիցներու ապագան: «Մեր հայրենակիցներէն իւրաքանչիւրը Թանկագին պաղունց մըն է ազատագրուած Տարօնը վերաշինելու եւ չէնցնելու համար»: Ժողովը վիճակագրած է նաեւ կիներ, աղջիկներ եւ մանչիկներ ու ներկայ եղած է նաեւ Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, որ փարիզէն Ամերիկա դնաց վերջերս, կարդ մը երգահանդէսներ տալու համար:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կիրակի 6 Նոյեմբեր Հայ Մարզականին (U. S. A.) առաջին խումբին promotion d'honneur 7րդ ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ, Lancey promotion խումբին դէմ իրենց դաշտին վրայ:

Ներկայ էին Lanceyէն եւ Կրընոպլէն բազմաթիւ հայրենակիցներ: Ժամը 3.15ին բազմութեան «Հուռռա»ներուն եւ ծափերուն մէջ երկու խումբերը մտան դաշտ: Տեղացիները զարմանքով կը դիտէին, մերոնց փոքրակազմ ֆիզիքականը, բաղդատմամբ Լանսեցիներուն որոնք մէկ մէկ հսկաներ էին: Անցեալ տարի միեւնոյն խումբին դէմ մեր մրցումին ընթացքին էր որ մեր յառաջապահին Ց. Գազանճեանին սրունքը կոտրեցաւ եւ մինչեւ այսօր ի վիճակի չէ խաղալու: Պաշտօնական իրաւարարը կը բացակայէր: Վիճակով, Լանսեցիները նշանակեցին մեկը, որ սկիզբէն մինչեւ վերջ, կողմնակցութեամբ վարեց խաղը, ի նպաստ հակառակորդին: Հակառակ այս անիրաւութեան Ա. կիսախաղը վերջացաւ հաւասար: Սուլիչը անդադար կը հնչէր, երբ մեր յառաջապահները կը սուրային դէպի հակառակորդին բերդը: Կիսախաղին մեր Ոսկին վիրաւորուած է սրունքէն, իսկ միջին դիծի լաւագոյն խաղացողներէն Սարգիսը մէջքէն: Ուրեմն կիսախաղին, այդ հսկայ խումբին դէմ խաղացինք 9 մարզիկներով: Մրցումը վերջանալուն 15 վայրկեան մնացած Լանսէյ նշանակեց երկու կէտ, տեղացիներուն ուրախութեան աղաղակներուն մէջ եւ խաղը վերջացաւ մեր պարտութեամբ 2—0:

Նոյն օրը, մեր դաշտին վրայ, պարտուեցան նաեւ մեր պահեստին Բ. série Րօմանի դէմ 2—1: Եւ մեր աննման juniorները կամակայ, Տիի դէմ, (Բ. ախոյենական), իրաւարարը «դաշտը լաւ չէ գծուած ըսելով մեկնած էր: Վարչութիւնը բողոքեց իրաւարարներու ժողովի նախագահութեան:

Կիրակի 13 Նոյեմբեր տեղի ունեցաւ Champions promotion Lyonaiseի 8րդ մրցումը Laragne Promotion խումբին դէմ, մեր դաշտին վրայ:— գլխաւոր իրաւարարն էր Պ. Ժիրա, Սէն Շամոնէն: Ժամը 3.10ին երկու խումբերը, խանդավառ ծափերով մտան դաշտ: Մեր խումբին յայտնի խաղացողներէն՝ երկուքը վիրաւոր ըլլալով, պահեստիէն Աւետիս եւ Խոսով կը լրացնէին կազմը: Շնչասպառ կը հետեւէինք խաղին՝ որ «թէքնիք»ով լաւ չընթացաւ, ինչ որ վայել չէ promotionի: Երկու կողմերն ալ կը մրցին յաղթելու ճիգով, Laragne կը ջանար դոնէ իր բարձրագոյն խումբը պահել, իսկ մերոնք Լանսէյի դէմ իրենց պարտութիւնը դարմանել կ'ուզէին քանի որ «en tête»էն, երրորդ իջած էինք: Մրցումէն քառորդ ժամ առաջ խաղին անիւը չրջեցաւ: Առաջին կիսախաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ 3—0: Բ. կիսախաղին 2 վայրկ. վերջ Laragne կոլ մը չահեցաւ, յաջող fորնիրի մը փաստով: Մերոնք աւելի եւս սկսան սեղմել, եւ երկու նշանակէտ եւս չահեցան: Խաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ 5—1:

Կը չնորհաւորենք ամբողջ խումբը: Ouverture de rideauին, մեր կրտսերները որոնց մրցումը իր կարգին ախոյենական էր, Bourg les Valenceի դէմ չահեցան 1—0ով: Իսկ մեր պահեստին չահեցաւ 4—0, Ռոմանի դէմ իրենց դաշտին վրայ: Այդ մրցումը 2me série ախոյենական երրորդն էր:— Փութանք ըսել որ Վալանսի Հայ Մարզականը կեդր. Ֆրանսայի դնդախաղի ամենամեծ կազմակերպութիւններէն է: Ամէն չաբաթ առնուազն 30 հազար Ֆրանք ծախք ունի, չորս ախոյենական խումբերու տեղափոխութեան: Իր եկամուտը միայն դաշտին հասոյթն է:

Այս հասոյթը հետզհետէ կը նուազի թէեւ՝ բայց անհատ նուիրատուներ միշտ կան: Հասարակութիւնը՝ սակայն պէտք է դոնէ Վալանսի մէջ եղած մրցումներուն խուռներամ ներկայ ըլլայ: Հայ Մարզականը, Հայը Հայ պահելու գործին մէջ ալ իր օգտակարութիւնը ունի:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՎՐԻՊԱԿ.— «Ցառաջ»ի Նոյ. 16ի թիւին մէջ «Վարուժանի մասին» յօդուածին վերջն վար 8րդ տող «քննադատութենէ» կարդալ ինատութենէ:

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՅՈՒՀԻՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եւ իսկապէս հասաւ իր նպատակին: Իր առաջնորդութեամբ այրուեցան այն բոլորտուները, որոնք չինուած էին, Հայոց արդար քրտինքով, Այս առթիւ չարդարարներ ալ սպանուեցան:

Հիմնայատակ կործանեցաւ չրջանին ամէնէն հարուստ վաչխառու Շապան աղային տունը:

Երկար չտեւեցին այդ օրերը: Քիւրտերը տեղի տուին Թրքական կանոնաւոր զօրքին առջեւ, եւ Գոչկիրի քրտութիւնը արժանացաւ Հայոց բախտին:

Թագուհին ինքզինքը վտանգուած նկատելով անցաւ Ակն եւ ապաստանեցաւ հայկական որբանոցը, (ուր կը գտնուէի ես): Հոն էր իր քոյրը նոցը, (ուր կը գտնուէի ես): Հոն էր իր քոյրը նոցը, երկու զաւակներով: Քիւրտերու հաչիւը մաքրելէն երկու չաբաթ մը վերջ, կառավարութիւնը կը հաղիւ չաբաթ մը վերջ, կառավարութիւնը կը փնտռէր Թագուհին, 50 ոսկի խոստանալով զայն յանձնողին:

Մեր որբանոցի Աղաւնի մայրիկը գալիք պատասխանատուութենէն խուսափելու համար, զինքը փոխադրեց այրի կնոջ մը տունը: Երկու օր վերջ մեր որբանոցը մանրակրկիտ խուզարկութեան ենթարկուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ: Ես այն ժամանակ 14 տարեկան պատանի, հմայուած էի իր մասին չրջած զրոյցներէն եւ քնքոյշ վերաբերմունքէն, երբեք չէի ուզեր քովէն հեռանալ: Իրմէ լսած եմ մեր յեղափոխութեան մասին պատմութիւնները, դէպքեր, եւ դէմքեր, բայց ինձ համար անմոռանալի պիտի մնայ այն օրը ուր գիս քովը նստեցնելով, սկսաւ երգել.— Դա չապիկն էր այն քաջ մարդուն, Պալաճան»: Իր քնքոյշ ձայնէն հմայուած առանց բան մը հասկնալու, ակնապիշ երեսը կը նայէի: Աչքերէն արցունքներ կը հոսէին: Անդիտակցաբար ես ալ յուզուած իրեն կը նայէի: Դարձաւ ինծի եւ հատիկ, հատիկ, սկսաւ բացատրել երգին նշանակութիւնը: Առաջին անդամ իրմէ լսած եմ Գալուստ Արխանեանի, Սեբաստիոյ, Անդրանիկի անունները:

Շաբաթ մը վերջ գինքը փոխադրեցինք աւելի ապահով վայր մը, Ակնայ մէկ անչուք թաղը, ծանօթ ընտանիքի մը տունը: Երկու օր վերջ դիտակցաբար թէ անգիտակցաբար, այս ընտանիքի անդամներէն մէկը, իբր թէ չատ վստահելի ի – րենց թուրք հարեւանին կը յայտնէ, թէ այսպէս մէկը կայ իրենց տունը: (Մինչեւ այսօր ինձ մութ կը մնայ այս պարագան): Թուրքը կասկածելով որ կրնայ այդ փնտռուած կինը ըլլալ, լուր կուտայ ոստիկանութեան: Երեք ժամ վերջը տունը եւ Թագուհին կը պաշարեն ու ձերբակալելով կը տանին կառավարութեան պաշտօնատունը: Մենք, քանի մը որբեր կը ջանայինք բան մը հասկնալ: կառավարական չէնքէն ներս ու դուրս եռուզեռ մը կայ: Իրարու հետ խօսող Թուրքերէն կ'իմանանք.—«Մընդը գատըն Թուրքմուշ»եւ զարմանազան պատմութիւններ:

Մենք այդ օրը բոլոր որբերս սուգի մէջ էինք. իսկ իր քրոջ վիճակը չատ խղճալի էր: Դիմեց ուր որ կրնար, բայց իր ձայնը անլսելի մնաց: Մէկ օր վերջ Գուրուչայի գայմագամին պահանջով փոխադրեցին Ամասան: Մէկ չաբաթ ետք ականատես Թուրքէ մը իմացանք իր մահուան պարագաները: Շրջակայ գիւղերէն հաւաքուած Թուրք խուժանի մը եւ կառավարական պաշտօնեաներու ներկայութեամբ, ողջ ողջ կ'այրեն խարոյկի մը վրայ: Նախ քան իր եղերական մահը, ոստիկանապետը կը հարցնէ թէ ըսելիք մը ունի՞: Իր յաղթ հասակով խարոյկին մօտ կանգնած, կարծես պրոնզէ արձան մը ըլլար, ոչ մէկ պատասխան կու տայ: Հարցումը կը կրկնուի: Թագուհին ազդու ձայնով մը կը պատասխանէ.

— Ես ոչ ըսելիք ունիմ, ոչ ալ ընելիք: Ես պարտականութիւնս կատարեցի, վրէժս լուծեցի, իսկ մնացածը կը ձգեմ իմ զաւակներուս եւ ողջ մնացողներուն:

Եւ յանկարծ, նստող պաշտօնէութեան երեսը թքնելով կ'աւելցնէ.

— Ինֆէնտիներ, դուք քաջ էք միայն անպաշտպան որբերու եւ անդէն ժողովուրդին առջեւ, իսկ ֆէտայիին առջեւ նապաստակ:

Ոստիկանապետը կատղած կ'ըհրամայէ վճիռը գործադրել:

Ահա այս եղերական վախճանով կը վերջանայ Թագուհիին երեք տարուան արկածալից կեանքը:

Սիրելի Թագուհի, այնօրէն այսօր 29 տարիներ սահած են, բայց դուն կ'ապրիս մեր սրտերուն մէջ, քու ձեռքով ազատուածները, ըլլան Ֆրանսայի մէջ թէ այլուր, քու սրտահատորներդ, Հոփհոփիկն, եւ Բարկէնը, պիտի չմոռնանք այն բախտաւոր օրը, ուր բոլոր հերոսներու անուններդ պիտի արձանագրուին հայկական Պանթէոնին մէջ: Քու անունդ ալ արձանագրուած պիտի մնայ մեր չրջանի հերոսներուն՝ Գալուստ Արխանեանի, Բարկէն Սիւնիի, Բիծայի, Եղոյի անուններու չարքին:

Գ. ՓԻԼԻԿեԱՆ

տան, Քանատա, Եուկոսլաւիա, Մ. Նահանգներ – րը, Մեծն Բրիտանիա, Հարաւ. Ամերիկա, Թուրքիա, Նորվեկիա, Տանըմարքա, բոլորն ալ զանազան աստիճաններով եւ պարբերաբար ենթարկուեցան Ա. Մխիթեան ճնշումին եւ քարոզչական կրակին :

« Վերադարձէք եւ հարցուցէք Քաղաք. Բիւրոյի ձեր պաշտօնակիցներուն թէ հաւատալի՞ բան է որ Եւրոպայի ժողովուրդներէն ո՛ եւ է մէկը, որ տակաւին կը տառապի ռմբակոծութեան եւ դրաման յիշողութիւններէն, ծնրադիր՝ իր երեխաներուն եւ կիներուն գերեզմաններուն առջեւ, պատերազմ ուզէ :

« Համաշխարհային կարծիքի ճակատ մը կազմուած է Ռուսաստանի դէմ, վասնզի դիկտատուրա մը կը ճգնի իր չարիքները պարտադրել ոչ միայն իր ժողովուրդին, այլեւ Եւրոպայի եւ Ասիոյ, ուղղակի գործողութեամբ եւ անուղղակի մեթոտներով, աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ: Աստիճանաբար տեւականօրէն կ'անցնի այն ժամանակը ուր կրնայինք իրար հասկնալ: Ըսել չեմ ուզեր թէ պատերազմի նախօրեակին ենք: Ես չեմ կարծեր թէ Սթալինեան վարչաձեւը պատերազմի մասին կը մտածէ. ապահովաբար ոչ մէկը մտքէն կ'անցընէ այդ բանը: Բայց պէտք է պարզ ըլլայ թէ խաղաղութիւնը խափանելու այս պայքարը նոյնքան ազետալի է իր հետեւանքներով որքան իր ձախողումը» :

Այս յարձակողականէն վերջն ալ խօսք առնելով, Պ. Վիլինսկի պնդեց թէ արեւմտեան պետութիւնները պատերազմ կը պատրաստեն :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը Ուշինկթըն վերադառնալով, յայտարարեց թէ եբեք Մեծերը կատարեալ համաձայնութեան մը յանգեցան Փարիզի մէջ, գերմանական հարցի մասին: Կը յուսամ թէ Փարիզի մէջ տրուած որոշումները գործնապէս պիտի նպաստեն զարկ տալու Գերմանիոյ վերելքին եւ աւելի սերտ գործակցութեան՝ արեւմտեան ազգերուն հետ: Նոր տպաւորութիւն կրեցի այն լրջութենէն որով արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքական վարիչները կը լսեն զիս ըսելով դժուարին խնդիրներ»:— Գերմանիա պիտի կրնայ անմիջապէս ձեռնարկել առեւտրական նաւերու չինութեան :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անգլիական լրջանին չեխական յանձնախումբը, որ կը զբաղէր հատուցումներու վերաբերեալ խնդիրներով, Դէ. օր խմբովին խզեց իր յարաբերութիւնները Փրակայի կառավարութեան հետ եւ պաշտպանութիւն խնդրեց բրիտանական իշխանութիւններէն: Լոնտոն անմիջապէս զգուշացում տուաւ յանձնախումբին եօթը անդամներուն, քաղաքական ապաստանելները համարելով զանոնք :

ԴՈՄԱՍԿՈՒՆԸ կը հեռագրեն թէ եօթը հոգի վիրաւորուեցան Համայի մէջ, մայրաքաղաքէն 190 քիլոմեթր դէպի հիւսիս, ուր խումբ մը գին – եալ անձեր յարձակած էին քուէարկութեան գրասենեակին վրայ: Զորս հոգի ձերբակալուեցան :

ՄՕՏԱՒՈՐ ԱՐԵԻԵԼՔի ամերիկեան դեսպան – ներուն խորհրդաժողովին առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ նոյեմբեր 25ին, Պոլսոյ մէջ, թուրք թերթերը կը դրին թէ մասնաւորապէս պիտի քննուին հետեւեալ խնդիրները:— 1. Միջոցներ ձեռք առնել հակապռնիս համար բոլշեւիկեան քարոզութեան :— 2. Ա. Մխիթեան լրագրական եւ ձայնասփիւռ պայքարը թուրքիոյ դէմ:— 3. Համայնավարական գործունէութիւնը արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի մէջ:— 4. Ամերիկեան օգնութիւն յետամնաց եւ անճար երկիրներու:— 5. Միջոցներ՝ որպէսզի փոփոխութիւններ չկատարուին Պալքաններուն մէջ :

ՋԻՆԱՍՏԱՆի համայնավար կառավարութեան ճանաչումը չատ ջուր կը վերցնէ տակաւին: Մ. Նահանգները աւելի վճռական դիրք մը բռնած են, մանաւանդ որ ամերիկեան հիւպատոս մը ձերբակալուած է: Անգլիա եւս չուզեր ամապարել : Ազգայնամոլը կը չարունակէ ճանչնալ ազգային կառավարութիւնը :

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ, Պ. Ժոռժ Պիտօ, ճառ մը խօսելով անգլեւամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան ճաշասեղանին առթիւ, ըսաւ թէ կառավարութիւնը «մեծ դժուարութեանց առջեւ կը գտնուի, բայց ինք աչք առած է մեծ վտանգներ, զանոնք հարթելու համար»: — Գործաւէրներու Միութիւնը բողոքեց աշխատավարձի տուրքին յաւելման դէմ:— Բանուորական խրտուիլները կը չարունակուին Փարիզի թէ գաւառի մէջ: Դրամատուններու պաշտօնեաները գործադուլ որոշած էին երէկ, 24 ժամուան համար: Նոյնպէս հրատարակչական տուներու պաշտօնեաները :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ վճարման պայմանաժամը, որ կը լրանար նոյեմբեր 15ին, երկարաձգուեցաւ մինչեւ նոյեմբեր 30: Ուշացողները տասը առ հարիւր աւելի պիտի վճարեն :

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չաբաթ 19 նոյեմբեր երկրին ժամը 9ին Սինէմա Ալգազարի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏէի :

Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

Ֆրանս. ընկերակցական ներու կողմէ պիտի խօսին GASTON DEFERRE, FRANCIS LEENHARDT եւ JOSEPH FERAUD:

Պիտի նուագեն զաղութիս սիրուած ջութակահար Պ. Լ. Ղեւոնդեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի նուագախումբը :

Պիտի երգէ Սէնթ Ալնի երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի :

Պիտի արտասանեն Օր. Սագաեան, դերասան Մուշֆեան եւ Քէնտիրեան : Պիտի ներկայանայ «Ուխտաւորը»էն :

Հայկական պար, Ն.Ս. Ռոստոմ խումբի կողմէ :

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ է

Աղբիւր Սերոբի դիշատակին

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ նահատակութեան 50ամեակի առթիւ՝ 20 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 20.30ին, Salle Géographie մէջ, 184 Bld. Près St. Germain, métro St. Germain des Près :

Կը նախագահէ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Կ'արտասանեն ընկերներ ԶԱՐԵՀ ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն Օրիորդներ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Մ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

Ցերեկոյթ պատրաստելիս

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ Ազգասահմանամ ընկերութեան կողմէ, նախագահութեամբ Պ. ԴԱՒԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի, կիրակի, 20 Նոյեմբեր, ժամը 16էն 24: GEORGE V թ ՇՐՋԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ մէջ: Երկու նուագախումբ, անակնկալներ, զեպարուեստական բաժին: **Eddy Warner**:

Քօղ Սերգա՝ Tango Argentin իր խումբով :

Carven պիտի ցուցադրէ գիշերային հագուստներու իր վերջին նորաձեւութիւնները :

Սեղան ապահովել՝ Պ. Նուպարէն 19 rue Jean Mermoz, Paris (8). Tél. Ely. 23.66:

Տոմսերու համար դիմել Ա. Աճէմեան 56 rue Lafayette, Pro. 03-19 եւ Վ. Զիլինկիրեան 24 rue Feydeau, Cen. 48.51:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Ռոմանի մասնաճիւղին կողմէ, ի նպաստ հայ մարզիկներուն: Նոյ. 19ի երեկոյեան St. Bernard սրահին մէջ: Կը ներկայացուի « ԵՐԵՔ ԶՂԱՑԻՆՆԵՐԸ » , խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, ինչպէս նաեւ երգեր, արտասանութիւններ եւն.: Սրահը տաքցուած է եւ մուտքը ազատ: Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի հայ մարզիկները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի Շաւիլի եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, ողբացեալ ՍԱՐԳԻՍ ԴՊԻՐԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊԱՊՐԵՑԼԻՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՏՈՒԻՔԻ,
ԿՆՈՒՆԻՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵԼԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱԳ ՀԱՑԹԱՑՈՒՄ
ՄԱՏՋԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ՏՈՒՐՔԱՀԱՅՈՑ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր – Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ օր, ժամը 20.30ին, վերջին ժողովի տեղը: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊ. — Հ. Ց. Դ. Ազատ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉի Անիէռ Պուա Քոլոմպի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, սովորական հաւաքատեղին:

ԻՍՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սրիմեան ակումբին մէջ: Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի ՇԱՎԻԼԻի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի կէսօրէն վերջը ժամը 3ին դպրոցին սրահը: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը :

Դերասան Մ. Մարութեանի ներկայացումներ

ՎԻԼՆ.— Նոյ. 20ին, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը ճիշդ 3ին «Սէրբէլը Կաթոլիկ» սրահին մէջ, պիտի բեմադրուի «ՈՃԲԱԳՈՐԾի ԸՆՏԱՆԻՔԸ » (Քօրքաւօ) :

ԼԻՈՆ.— Նոյեմբեր 21ին, երկուշաբթի, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8.30ին, թատրոն «Հօրլօժի» մէջ պիտի բեմադրուի «ՈՃԲԱԳՈՐԾի ԸՆՏԱՆԻՔԸ»:

ՎԱԼԱՆՍ.— Նոյ. 25ին, ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Թէաթր Միւնիսիփալի» մէջ, պիտի ներկայացուի «ՈՃԲԱԳՈՐԾի ԸՆՏԱՆԻՔԸ »:

Տօնակատարութիւն

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԽԱՐԲԵՐԴի, կազմակերպուած Համախարբերդցիական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի վարչութեան կողմէ, այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Վալանսի հայ երիտասարդներու սրահին մէջ, 10 rue Bayard:

Պիտի խօսի հայրենակից Պ. Գ. ՍԻՄՕՆԵԱՆ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՆ ԲԱԺԻՆ (երգ, արտասանութիւն եւն.) :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան կոչին պատասխանելով, մկրտութեան պահարանի սեղանին, կնքահայրութիւնը կը ստանձնեն Տէր եւ Տիկին Մանուկ Փափազեան :

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՑ 1950

Լոյս տեսաւ Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր. Մխիթեան պատի օրացոյցը, ընաիր տպագրութեամբ, որուն համար ջանք չէ խնայած հայրե – նակից Տարօն Տպարանը: Կողքին վրայ՝ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՆԿԱՐՆԵՐԸ: Կ'արժէ որ ա – մէն հայ ընտանիք հատ մը ունենայ, իբրեւ զարդ եւ յիշատակ: (Վարչութիւն)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼի ՊՕՇՆԱՔԵԱՆ (ROLINE) ՏՈՒՆԸ, կուգայ ծանուցանել թէ բացած է LAINESի վաճառատունը, ուր պիտի գտնէք առանց բացառութեան ձեր ուզած բոլոր գոյնի բրդեղէն թելերը: ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ ՀԱՑԵՐՈՒՆ:

Դիմել՝ MAISON ROLINE, 63 rue Nationale, ՄԱՐՍԷՅԼ :

Կ'ուզուի

ԼԱԻ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՈՒՀԻՆԵՐ խանութի մէջ հագուստեղէնի եւ ընթացիկ ապրանքներ ծախելու համար: Շահաւոր եւ լաւ ապագայ խոստացող գործ :

1ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 50 % ՇԱՀԱՒԱՃԻՆ :

Անհրաժեշտ է ԼԱԻ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ դիտնալ, ինչպէս նաեւ ներկայանալի ըլլալ: Դիմել՝

Materiel Industriel

Տնօրէն Պ. Ս. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ, 38 rue des Chalons. Gare de Lyon մօտ: Հեռ. Did. 21.05:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925
R. C. S. 276.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.
Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 19 Novembre 1949 Շաբաթ 19 ՆՈԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 6004–Նոր շրջան թիւ 1415

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՛Վ ՈՐ ՔԱՋ Է...

Մումբ մը բանուոր ընկերներ պարտք սեպեր են յիշատակի երեկոյ մը սարքել, Աղբիւր Սերոբի սպանութեան 50ամեակին առթիւ:

Բանուոր ընկեր մըն ալ փութաց առիւծա – սիրտ հերոսին կեանքն ու գլխաւոր քաջագործու – թիւնները ներկայացնել, ուղի յօդուածներով:

Ահա այսպէս են ժողովուրդի զաւակները: Ի – րենց ամենօրեայ ոտքնութեանց, յաճախ դիւերա – ջան յոգնութեանց մէջ անգամ, չեն մոռնար ի – րենց բարոյական պարտականութիւնները:

Հայրենիքին ձայնն է որ կ'ալեկոծէ իրենց հոգին: Ազատագրական պայքարի փոթորիկն է որ կը բացավառէ իրենց երեւակայութիւնը, երբ կ'ոգեկոչեն Աղբիւր Սերոբները, Նիկոլներն ու Անդրանիկները, Իշխանները, Գէորգ Զաւրեաններ եւ միւս յայտնի եւ անյայտ հերոսները:

Քանի մը շաբաթէն ալ՝ Մուրատի մահուան տարեդարձը, նախաձեռնութեամբ խումբ մը Սե – բաստացի բանուորներու:

Մեր ժողովուրդին համար նորութիւն չէ քա – ջութեան, առնական խոյանքներու փառաբանու – թիւնը:

Քաջութիւն՝ ոչ միայն ռազմադաշտին վրայ, այլեւ սովորական կեանքի մէջ: Արու կեցուածք եւ հառու նայուածք՝ մեծ ու փոքր բռնակալներու դիմաց: Ցաճախ ալ պաղարիւն համբերութիւն մը, որ ապացոյց է ինքնավստահութեան:

Անհրաժեշտ չէ ետ երթալ մինչեւ Սասունցի Դաւիթները, համոզուելու համար այս ճշմար – տութեան:

Ո՛րքան պերճախօս վկայութիւններ՝ նոր ժա – մանակներէն: Անհատական թէ խմբական:

Իրականին մէջ վախկոտ են եղած այն օտա – րականները որ այդ անունը կուտան մեր ժողո – վուրդին, պատահական տպաւորութեանց տակ:

Ո՞վ կրցաւ ապացուցանել թէ ուրիշ Էրիքար պիտի դիմանային կամ աւելի բարձր արժանիք – ներով պիտի վայելէին իրենք, մեծ եւ բախտաւոր ժողովուրդներու զաւակները, եթէ զոհուէին թր – քական դժոխքին մէջ:

Այն ալ հինգ – վեց դար: Բոլորովին անուէր եւ անզէն: Պարբերաբար ենթակայ՝ արիւնածարաւ բարբարոսութեանց:

Քաջերուն քաջերը տեսաք, երկու պատե – րազմներու ընթացքին, ամէն ազգէ զինուորներու եւ կամաւորներու մէջ:

Բաղդատեցի՞ք, նաեւ, աշխարհագրական ա – ռաւելութիւնները: Արդիական եւ լեռնակուտակ սպառազինութիւնները: Ցորդահոսան հարստու – թիւններն ու միջոյլ, պղպջատեայ ճակատները:

Ինչո՞վ եւ մնաց տարագիր Հայը երբ, հազիւ զինուորագրուած, կ'անցնէր թնդանօթին, հրա – սայլին կամ օդանաւին դէմքը: Աչքարհի բոլոր ճակատներուն վրայ:

Ինչպէս երէկ, երբ հրաշքներ կը գործէր հայ – րենի սարերուն վրայ կամ քաղաքներու մէջ, սո – վորական հրացանով եւ ռումբով, այս անգամ ալ բազմապատկուած էին իր բազուկն ու միտքը: Եւ ամէնէն առաջ յաղթական օտարները, աչքար – հակալ ազգերու զաւակներն էին որ կը զարմա – նային:

Նոր կը կազմակերպուէր Հայաստանի հան – րապետութիւնը, երբ Երեւան հասաւ ամերիկացի դեղապետ մը, արտակարգ լիազօրութիւններով:

Քննական պատյան մը ընթացքին, կը տեսնէ հայ զինուորները, պատառաւոր դգեստներով, մաշած կօշիկներով, հնոտի ղէնքերով:

Շատերը թաշկինակ անգամ չունէին:

Դեղապետը կը զարմանար որ եօթը տարի դի – մացեր են: Կռուէր եւ դիմացեր:

Ու կը բաղդատէր իրենց զինուորներուն հետ, անսպառ ուտելիքներով եւ ճոխ ու այլազան դգեստներով,— ամբողջ զօր, ձմրանը զօր: Իսկ սպառազինութիւնները ...

Մեր Աղբիւր Սերոբներուն միայն կերպարան – քը լեռ ու ձոր կը թնդացնէր, խաւարակուռ եւ ա – րիւնածարաւ բռնապետութեան մը ժանիքնե – րուն տակ:

Ով որ ֆաջ է, ի՞նչ կը սպասէ...

Զսպաստեցին արտաքին օգնութեան, երբ թըշ – նամին կը հայածէր ու կը ջարդէր:

Զսպաւինեցան Աստծու ողորմութեան, եւ «պարկին զարկուան», ինչպէս վայել է տղամար – դուն: Դաշնակցութեան քուրային մէջ թրծուած ռազմիկին:

Շ.

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ՇԱՏ ՓՈՒՐԲԷՆ ՍԿՍԻԼ

Ամէն դաղութէ նոյն ցաւի աղաղակը, — «Նո – րերը հայերէն չեն դիտեր, չեն սորվիր»...

Ու կը մատնանշեն դարմաններ, ամէն երկրի համար, համաձայն միջավայրին ու պայմաննե – րուն:

Կան պատճառներ որոնք ընդհանուր են բոլոր դաղութներուն համար: Կան ալ մասնաւոր դրժ – ուարութիւններ, ամէն մէկ երկրի յատուկ: Վառնդուածներուն դլուխն են ամերիկահայ եւ ֆրանսահայ դաղութները, իրրեւ հետեւանք եր – կու երկիրներու բարձր եւ համայնակուլ մշակոյ – թին:

Երկու դաղութներուն համար ալ հազար ու մէկ առաջարկներ, դարմաններ կը մատնանշուին մամուլով կամ բեմերէն, բայց արդիւնքը համե – մատական չէ թափուած ճիդերուն:

Ընկեր Վրացեան իր յօդուածաշարքով կը ծանրանար մասնաւորաբար արտաքին կազմա – կերպութեան թերութիւններուն վրայ, նկատելով որ դասընթացք թէ դպրոց պատահականութեան ձգուած են եւ կամ պէտքին համապատասխան ձե – ւով մը կազմակերպուած չեն:

Անշուշտ իրաւացի են այդ մատնանշումները: եւ ատոնց դարմանումը իր որոշ բարելաւումը յա – ռաջ կը բերէ: Կան սակայն ուրիշ «չարիք»ներ, արդելք մեր նորերուն հայեցի դաստիարակու – թեան:

Հատ մըն ալ ես մատնանշեմ: Ատոնց մեծա – գոյնը ընտանիքն է: Արտաքին թերութիւնները միշտ տեսանելի են. բայց ընտանիքներէ ներս ան – ցած դարձածները հրապարակային չեն, չեն տես – նուիր:

Այս մեծ երկիրներու մէջ սերունդին ու լե – զուին չարունակութիւնը լուրջ պայքարի, ամէ – նօրեայ ճիգի, աշխատանքի կը կարօտի:

Հայ ծնողքներէն քանի՞ն կը տանին այդ պայ – քարը:

Ոչ իսկ 25 առ հարիւրը: Տղաքը դպրոց կը դրկեն չատ փոքր, ազատելու համար անոնց տաղ – տուկէն, երբ երախան հազիւ կ'արտասանէ քանի մը հայերէն բառ: Տղան դպրոցէն սորված բառե – րուն պէտք ունի իր առօրեայ խօսակցութեանց ընթացքին, որոնց հայերէնը չէր սորված դեռ, երբ դպրոց դնաց:

Հետզհետէ կ'ընդարձակուի այդ բացուածքը տղուն տարիքին հետ, քանի որ սորված հայերէնը անբաւական կուդայ իր մտքին արտայայտու – թեան: Ծնողքը կը դարմանայ որ «դիտցած հա – յերէն»ը մոռցաւ, թէ նոյնիսկ քանի մը ամիս ա – ռաջ խօսածն ալ չի յիշեր հիմա: Կը ստիպեն որ հայերէն խօսի եղբօրը հետ, բայց տղան կը հարցնէ անմեղուկ մը — հայերեն ի՞նչ կ'ըսեն encrierին, buvardին, plumeին:

Նախ պէտք է աշակցիլ գործաւոր մայրերուն որ իրենց տղաքը 4 — 5 տարեկանին դպրոց չդրկեն:

ՍՕՍԻ

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏԻ ռազմիկներէն Մար – սէլ Մէյալ դատի քաշուած է Լիոնի մէջ, ամբաս – տանուած ըլլալով թէ 1944 Սեպ. 17ին սպաննել տուած է ճշմարիտ հայրենասէր մը, Քամիլ Պան – սոն, վերստուգիչ Վիշիի պարէնաւորման վար – չութեան: Ամբաստանեալը խոստովանեցաւ թէ արդարեւ սպաննել տուած է պաշտօնեան, որ իր – րեւ գործակից ներկայացուած էր իրեն:

ԻՍՐԱՑԻԼԻ կառավարութիւնը երկար յուշա – դիր մը ուղղելով Ազգաժողովին, կը պահանջէ մերժել մասնաւոր յանձնախումբին ծրագիրը՝ ե – րուսաղէմի միջազգայնացման մասին: Այս առթիւ նորէն կը խոստանայ համաձայնութիւններ կրն – քել Ազգաժողովին հետ, երաշխաւորելու համար Երուսաղէմի սպահովութիւնը եւ կրօնական հա – մարակութեանց իրաւունքները:

ԱՑՍՕՐ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Բոլորն ալ «դաւաճան»

ՇՐՆԴԱԼԻՑ ԴԱՏԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ԵՒ ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Բոլշեւիկեան թերթերն ալ կը հաստատեն թէ մօտերս պիտի դատուի Թրայքօ Քոսթով, պուլ – կար վաղեմի համայնավարը եւ փոխ – վարչա – պետը, որ ոչ միայն պաշտօնանկ եղաւ, այլեւ արտաքսուեցաւ կուսակցութենէն: Ամբաստա – նութիւնը, — «դաւաճան, թիթոյական, ստրուկ ծառայ անդլեամերիկեան աշխարհակալութեան»:

Փրակայի բոլշեւիկեան պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ այս դատավարութիւնը կապ ունի փէչ – թայի դատին հետ, ուր մահուան դատապար – տուելով կախուեցաւ Հունգարիոյ նախորդ արտա – քին նախարարը, Պ. Ռայք, ուրիշներու հետ (մէկը զօրավար):

Ինչպէս Թիթօ, Քոսթով ալ չէր ուզեր կա – տարեալ հպատակութիւն յայտնել Ս. Միութեան, ստիպուելով անոր բոլոր հրահանգ – ները: Սոֆիայի դիւանագիտական շրջանակնե – րուն մէջ կը հաւաստեն թէ ուրիշ բազմաթիւ պուլկար բոլշեւիկներ ալ պիտի դատուին, միեւ – նոյն ամբաստանութիւններով:

Անցեալ Հոկտեմբերին Պուլկարիոյ խորհրդա – րանը օրէնք մը քուէարկեց, որուն համաձայն պի – տի դատուին կառավարութեան անդամները: Օ – րէնքին տրամադրութեամբ, դատական ատեանը պիտի բաղկանայ նախագահէ մը, երկու դատա – ւորներէ եւ խորհրդարանին կողմէ ընտրուած չորս երդուեալներէ: Վճիռը անվերաքննելի է, եւ դիտենք թէ ինչ կը նշանակէ:

Միւս ամբաստանեալներուն մէջ կը գտնուին նախորդ ելմտական նախարարը, Փեռքօ Քունին, փոխադրութեանց նախկին նախարարը՝ Սթեֆան Թոնչեւ, Պ. Քոսթովի ազգականը՝ Վլատիմիր Թոփչիևչարով, նախկին օդնական արտաքին նա – խարարութեան:

★ Շունդալից դատ մըն ալ Վարշաւայի մէջ կը սարքուի: Գլխաւոր ամբաստանեալներն են նախկին փոխ – վարչապետը, Կոմուլքա, զօր. Սփիչալօքի եւ դատական փոխ – նախարարը, Զենոն Քլիսքօ: Ամբաստանողները կ'ըսեն թէ ե – րեքն ալ խախտած են օրէնքը եւ պէտք է կրեն հե – տեւանքները: Իրրեւ թէ Կոմուլքա, որ կուսակցու – թեան ընդհ. քարտուղարն էր, իր ընկերներուն հետ գործակցած է հիթլէրական բարձր պաշտօ – նատարի մը, Լեհաստանի գրաւման չրջանին, իսկ աւելի վերջը անվստահելի մարդիկ տեղաւորած բարձր դիրքերու վրայ:

Կոմուլքա, որ 46 տարեկան է, երկար տարիներ ի վեր աչքէ ինկած է իրրեւ «Լեհաստանի Թիթօ», վասնզի կ'ըսէր թէ Լեհաստան իրաւունք ունի ըն – կերվարութիւն հաստատելու իր հարեւացող – ներուն հետ, եւ ոչ թէ կուրօրէն հետեւելով Մոսկուա – յի քաղաքականութեան: Իր այս ուղեգծով մեծ ժողովրդականութիւն չահած էր: Պատերազմի ըն – թացքին Կոմուլքա կազմակերպած էր Լեհաստա – նի դիմադրական պայքարը: Կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարութիւնը վարեց 1942էն 1948, երբ «արձակուեցաւ իր պարտականութիւններէն»: Պաշտօնանկութենէն վերջ զղջում յայտնեց հրա – պարակաւ, համաձայն բոլշեւիկեան աւանդու – թեան, եւ թոյլ տուին որ պահէ անդամակցութիւ – նը, մինչեւ անցեալ շաբթու:

★ Կոմինֆորմը հրամայած է մաքրագոր – ծումներ կատարել արեւմտեան Գերմանիոյ հա – մայնավար կուսակցութեան մէջ:

ՍԹԱԼԻՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 70ամեակին առթիւ, Զեխոսլովաքիոյ կառավարութիւնը յանձնարարեց համաղգային տօնակատարութիւններ սարքել ամ – բողջ երկրին մէջ: Այս առթիւ հրամանագիր մը հրատարակեց, որով կը պատուիրէ քաղաքացի – ներուն հրապարակաւ չտօնել իրենց տարեդարձ – ները, բացի մասնաւոր պարագաներէ: Հետեւա – բար նախագահ Կոթվալտի ծննդեան 53րդ տարե – դարձը պաշտօնապէս պիտի չտօնուի Դ. օր, այլ յաւելուածական աշխատանք պիտի կատարուի, զարկ տալու համար արտադրութեան: Կեդր. կո – միտէն կը ծանուցանէ թէ ուրիշ տարեդարձներ ալ պիտի սահմանափակուին այսուհետեւ, «ուչա – պրութիւնը կեդրոնացնելու համար ազգային վե – րաշինութեան վրայ»: Այսպէս, առաջնակարգ պաշտօնատարներու ծննդեան հրապարակային տօնակատարութիւնը պիտի վերապահուի 50րդ եւ 60րդ տարիքներուն: Անկէ վերջն ալ հինգ տարին անգամ մը:— Արեւելեան Պերլինի բանուորները մէկ օր աւելի պիտի աշխատին, դրամ ճարելու եւ նուէր մը պատրաստելու համար, Սթալինի տա – րեդարձին առթիւ: Դրամատունն ալ մասնաւոր հաշուընթաց մը բացած է:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. Էջ)

ՀԱՅԱՇԱՏ ԾՐՋԱՆ ՄԸ ԻՐ ՀԱՄԲԱՆՔՈՎ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՎ

Ձէզիրէն, հիւսիսային Սուրիոյ ընդարձակ դաշտագետիններով եւ արգաւանդ արտերով հոդամաս մըն է : Սուրիոյ հիւսիսակողմը, կեդրոնը՝ Գամիշլի : Ժողովուրդը ընդհանրապէս կը զբաղի հողագործութեամբ եւ խաչնարածութեամբ, իր – րեւ գլխաւոր բերք ունենալով ցորեն եւ արմտիք : Երկրորդական հասոյթի աղբիւր կը կազմեն իւղ, պանիր եւ մեղր :

Հայերը լաւ դիրքեր գրաւած են : Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեծ կեդրոններու մէջ հաստատուած բոլոր տեսակի արհեստանոցները հոս եւս հիմ – նուած են Հայերու կողմէ : Կան մանաւանդ մե – քենագէտ արհեստաւորներու աշխատանոցներ : Հայերը Գամըշլիի չուկային ամէնէն գործօն տար – րը կը կազմեն, քանի որ քաղաքը առեւտրական կեդրոն մըն է : Միւս կողմէ չատ մը Հայեր դաշ – տերը հերկելու եւ արդիւնաւոր բերք մը ունենալու յոյսով մեքենաչարժ արօրներ գնած են, որոնց նորոգութիւնը կը վստահուի հայ մեքենագէտ – ներու :

Ձէզիրէի երիտասարդ Առաջնորդը , Տաճատ վրդ. Ուրֆալեան մեղուչեան աշխատանքի լծ – ուած է : Իր թեմի բոլոր դպրոցները կը կազմա – կերպէ, դիտակից ու կարող ուսուցիչներով եւ կրթութեան մակարդակը բարձրացնելով : Այժմ կը ջանայ յաջողցնել Հայ. եկեղեցիի եւ արդիա – կան դպրոցի մը կառուցման ծրագիրը :

Հոս փոխանորդարանը կը տարբերի Առաջ – նորդարաններէն : Փոխանորդը ժողովուրդի գա – տաւորն է եւ միանգամայն պաշտպանը :

Տեղական կառավարութեան հետ յարաբերու – թիւնները չատ սերտ են :

Անցեալ տարի Գամըշլիի եկեղեցին փլած՝ նորոգութիւնը մեծ դժուարներու կը կարօտէր եւ նպատակայարմար չէր, որովհետեւ փերթուն ա – դիւսներով չինուած էր : Նորին չինութիւնն ալ 80 հազար ս. ոսկիի կը կարօտէր, հայկ. ոճով եւ հոյակապ եկեղեցիով նահատակներու յուշարձա – նով : Հետեւաբար համազգային հանգանակու – թեան ձեռնարկելէ առաջ, կը մտածեն մանուկ. – պարտէզի սրահը ընդարձակել եւ խորան մը շի – նելով առժամեայ եկեղեցիի վերածել : Այս առ – թիւ 12 հազար ս. ոսկի պէտք է : Արդէն հանգա – նակութեան սկսած են, սակայն հազիւ կարելի պիտի ըլլայ 4000 ս. ոսկի ապահովել : Թաղակա – նութեան եւ Տաճատ վարդապետին ջանքերով վերջերս չինուեցաւ չորս սենեակով չէնք մը, մանկապարտէզին բաժինին համար :

Գամըշլի կը դանուի հին Մծբին (Նիսիպին) քաղաքի աւերակներուն վրայ, ճաղճաղ գետակին եզերքը, Թրքական սահմանին մօտերը : Ճաղճա – ղի ջուրը ապառողջ է, հետեւաբար ժանտատենդը անպակաս : Հիմա նոր դարան մը չինուած է : Ժողովուրդը մաքուր յուր խմելով պիտի կրնայ ազատիլ պատուհասէն :

Երիտասարդութիւնը ամուր փարած է ազգ. հաստատութիւններուն : Ընթերցասէր հասարա – կութիւնը ստուար թիւ մը կը կազմէ : Բոլոր հայկ. թերթերը կը ստացուին :

Թէեւ հայ բնակչութեան մեծագոյն մասը քրտաիօս Հայերէ կը բաղկանայ, բայց իրենց պատակները Հայեցի կրթութիւն կը ստանան : Նա – խանճախնդիր են ազգային աւանդութեանց :

Գամըշլիի եւ անմիջական չրջանակները կան 1400 հայ ընտանիքներ :

Ձէզիրէի Հայերուն , ինչպէս եւ Քրիստոնեա – ներուն մեծ մասը Թուրքիոյ Մարաշէն քաղաքի չրջականերէն գաղթած են, ամբողջ երկաթուղին եղերող դիւղերուն կամ քաղաքներուն մէջ, սա – ուար մէկ թիւն ալ Ուրֆայէն կամ Կարմուճ դիւ – ղէն : Անոնք կը պահեն իրենց լեզուն եւ հին նա – հապետական ընտանիքի բոլոր սովորութիւնները : Եկուոր կամ այցելու անցորդներ այնքան ստուար թիւով կը յաճախեն հոն որ քաղաքի վեց պան – դոկներուն մէջ իրիկուան ժամը 7էն վերջ տրա – մադրելի մահճակալներ չեն մնար : Շատեր ճա – րահատ բացօթեայ կամ խանութի մը մէկ անկիւ – նը կը դիչերեն :

Գամըշլի ունի մէկ հայկ. նախակրթարան եւ եկեղեցի մը երկու քահանաներով : Նախակրթա – րանը ունէր անցեալ տարի 350 երկսեռ աշակերտ – տութիւն 8 պատուհաններով : Իսկ մանկապար – տէկը՝ 170 աշակերտ, չորս ուսուցչուհիներով : Այս տարի ընդհ. աշակերտներու թիւն է 550 : Վե – ցերորդ դասարանի աշակերտ մը կրնայ չարա – դրութիւն դրել արաբերէն, չնորհիւ հայ ուսուցի – չի մը որ ձեռնհասօրէն կը դասաւանդէ այդ լե – զուն :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի անդամներուն թիւն է 250 : Ունին ֆութպոլի խումբ մը, 195 սկաուտ եւ արձուիկներու խումբ :

Գամըշլիի Օգն. Ընկերի անդամուհիներուն թիւն է երկու հարիւր, որոնց 124ը կիներ, 76ը այր : Արձուիկներու թիւն է 40 : Անցեալ տարի Ազգ. վարժարանին մէջ 63 երկսեռ սաներ պահած են , վճարելով տարեկան 750 ս. ոսկի : Տոքթ. Սեպուհ Սիսեեան Օգն. Ընկերի բժիչկն է եւ ձրի կը դար – մանէ վարչութեան կողմէ ղրկուած հիւանդները :

Այս տարի որոշուած է որ Օգն. Ընկերը 40 չքա – ւոր սան պահէ Ազգ. վարժարանին մէջ, մէկ սան ալ Հալէպի Քառէն Եփիէ ճեմարանին մէջ, վճա – րելով տարեկան հազար ս. ոսկի կրթաթոշակ մը :

Հ. Ը. Դ. Զաւարեան Պատանեկան Միութիւ – նը ունի 30 անդամներ : Միութիւնը ունի իր դրա – դարանը 400 հատընտիր գիրքերով : Դասախօսու – թիւններ կը տարբէ :

ՀԱՍԻՋԷ.— Ձէզիրէի գլխաւոր քաղաքն է : Հոն կան 60 հայ ընտանիքներ : Մէկ Ազգ. նախա – կրթարան , երկու ուսուցիչ, մէկ ուսուցչուհի , 70 աշակերտ : Ունի մատուռ մը եւ մէկ քահանայ : Դպրոցին ազգ. գործերը կը վարուին թաղական խորհուրդին կողմէ : Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի իր ֆութպոլի խումբը եւ սկաուտական կազմը :

Օգն. Ընկերը հոս ալ կը կատարէ փրկարար գեր : Շատ քիչ ընթերցողներ կան, եւ քիչ թեր – թեր կը մտնեն հոս : Հասիչէի օդն ու ջուրը ա – ռողջարար են : Հիմնուած է Ընկուր գետակի ե – զերքը : Տէր Զօրէն 60 քիլմ. հեռու :

ՌԱՍ ԻԻԼ ԱՅՆ.— Բազմիցս աւերակ դարձած պատմական մեծ դիւղ մըն է, ուրկէ կը հոսին բազմաթիւ զուլալ ջուրի ակեր : Թրքական հողին սահմանակից է : Կան 60 հայ ընտանիքներ : Ունին Ազգ. նախակրթարան, 70 երկսեռ աշակերտնե – րով, երկու ուսուցիչ, մէկ ուսուցչուհի : Հոս ալ կայ Հ. Մ. Ը. Մ., ֆութպոլի խումբով եւ սկա – ուտական կազմով : Թաղականութիւնը կը զբաղի դպրոցով եւ աղքային հարցերով : Ունին զարգա – ցած հայ քահանայ մը որ ծննական օրերուն կ'այ – ցելէ Տէրպէսիէ, Թէլ Ապիատ եւ Ռաքքա :

ՏԷՐՊԷՍԻԷ.— Թուրքիոյ սահմանամերձ գիւ – ղաքաղաք մըն է : Կան 125 — 130 հայ ընտանիք – ներ : Ազգ. վարժարանը ունի 120 երկսեռ աշա – կերտութիւն, 3 ուսուցիչներով : Ունին հոգա – բարձութիւն մը : Թաղականութիւն չունին, որով – հետեւ ոչ քահանայ եւ ոչ ալ եկեղեցի կայ : Մաս – նաճիւղեր Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Օգն. Ընկերի :

ԱՄՈՒՏԱ.— Բնակչութիւնը քրտաիօս է : 45 հայ ընտանիքներ հաստատուած են, ոմանք նոյն – իսկ Հարստութեան տիրացած են իրենց բերքի արտերով եւ կալուածներով : Հայերը երկրագոր – ծութեամբ կը զբաղին եւ գլխաւոր բերքն է ցորե – նը : Դպրոցը ունի 50 աշակերտներ : Կրթական գործը կը վարեն ուսուցիչ մը եւ ուսուցչուհի մը :

ԿՈՒՊՐ ԷՎ ՊԻԻԻ մէջ ազգային կեանքը կազ – մալոյծ վիճակ ունի : 20 հայ ընտանիքներ հաս – տատուած են հոն :

ՏԷՐԻԻՔ.— Իրաքի եւ Սուրիոյ սահմանամերձ դիւղ մըն է ուր կան 45 հայ ընտանիքներ : Ունին հայկ. դպրոց 40 աշակերտներով, մէկ ուսուցիչ եւ մէկ ուսուցչուհի : Ոչ մէկ կազմակերպութիւն : Ինչպէս Ամուտայի մէջ :

ԱՑՆ ՏԻՎԱՐ.— Շատ քիչ թիւով Հայեր կան հոս :

ԹԷԼ – ՔԷՕՉԻՔ Հալէպէն մեկնող երկաթու – ղիին վերջին կայանն է : Կան 18 հայ ընտանիքներ, դուրկ ազգային դաստիարակութենէ :

ԹԷԼ – ՊՐԱՔ կը բնակին 20 հայ ընտանիքներ : Դպրոցը ունի 25 երկսեռ աշակերտ մէկ ուսուցի – չով որ վեռակազմեց Հ. Մ. Ը. Մ.ը :

ՏԷՐ ԶՕՐ.— Ֆրանսական բանակին գտնուած միջոցին 125 հայ ընտանիքներ կային : Ներկայիս միայն 50 ընտանիք : Բոլորին ալ անտեսական վի – ճակը լաւ է : Ապրուստը չատ աժան է, մանաւանդ իւղը եւ պանիրը : Ազգ. դպրոցը ունի 60 աշա – կերտ, արաբերէնի ուսուցիչ մը, մէկ հայ ուսու – ցիչ եւ երկու ուսուցչուհի : Եկեղեցի կայ, սակայն քահանայ չունին : Հասիչէի քահանան կ'այցելէ երբեմն : Դպրոցին հոգաբարձութիւնը կը վարէ ազգային գործերը : Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի ֆութ – պոլի զօրաւոր խումբ մը : Օգնութեան Ընկերը բա – րեբար դեր կը կատարէ :

ՌԱՔՔԱ. — Հռչակաւոր Հարուն էլ Րաշիտի քաղաքը Եփրատի վրայ : 45 հայ ընտանիքներ կան : Հայկական նախակրթարանը ունի 50 աշա – կերտ, մէկ ուսուցիչ եւ մէկ ուսուչուհիով : Ռաս Իւլ Այնի քահանան կ'այցելէ եւ կը պատարագէ դպրոցի սրահին մէջ : Հայերը բարեկեցիկ վիճակ ունին : Եկուոր մը չի կրնար զանազանել Հայը Արաբէն : Ճիշդ անոնց պէս կը հագուին եւ սա – հուն արաբերէն կը խօսին :

ԹԷԼ – ԱՊԻԱՏ գիւղի կառուցուածքը զուտ հայկական է, սակայն յետոյ ուրիչ ազգեր ալ հաստատուած են : Կայ 120 հայ ընտանիք : Նախա – կրթարանը ունի 130 երկսեռ աշակերտութիւն , երկու ուսուցիչ եւ մէկ ուսուցչուհի : Մէկ ուսու – ցիչը եւ ուսուցչուհին Հալէպի Ուսումնականնոր – հուրդը կ'որոշէ, իսկ միւս ուսուցիչը կը ղրկուի Բարեգործականի կողմէ որ դպրոցին իրը կրթա – կան նպաստ կուտայ 500 ս. ոսկի : Հալէպի Օգն. Ընկերն ալ կը վճարէ 200 ոսկի : Տեղին Օգն. Ընկերը կը պահէ 4 սաներ, իրը կրթաթոշակ վճարելով հարիւր ս. ոսկի : Եկեղեցին քահանայ չունի : Ռաս Իւլ Այնի քահանան կ'այցելէ : Հայերու մեծ մասը պատրիզպանութեամբ կը զբաղի եւ ամառը փե –

Յուշեր Պ. Ադամեանի կեանքէն

ԽՄԲ.— Հատուած մը եւս ենք. Շահազիզի յուշերէն, որոնց առաջին մասը հրատարակեցինք.

Նոր – Նախիջեւանում, պայմանագրով սահ – մանուած ներկայացումները տալուց, Մոսկուա մեկնելուց եւ Ռուսաստանի մեծ քաղաքները շըր – ջագայելուց յետոյ, Ադամեանը մէկ երկու անգամ եւս այցելեց Նոր – Նախիջեւան ու Ռոստով, որ – տեղ դրամի կարիք զգալով երկու ներկայացում կազմակերպեց իր նախկին ընկերների մասնակ – ցութեամբ : Այդ ներկայացումներից մէկը լաւ մուտք ունեցաւ, իսկ միւսի մուտքը չնչին էր : Թէ ինչ պիէսներ բեմադրուեցին չենք յիշում, բայց կարծում ենք, որ այն պիէսը, որի բեմադրումը չնչին մուտք բերեց, պէտք է որ դարձեալ «Համ – լէտ»ը եղած լինի : Դա չատ տարօրինակ էր, ո – րովհետեւ հէնց «Համլէտի» բեմադրութիւնն էր , որ միչտ լիակատար մուտք էր բերում ... Սա – կայն, այս հանգամանքը չազդեց նրա վրայ եւ նա ընդհակառակն , չատ ուրախ տրամադրուած ասում, խօսում, ծիծաղում, կատակներ էր ա – նում : Այդ օրերին նա լուր էր ստացել Ռումա – նիոյ կառավարութիւնից, որ թագաւորն ու թա – գուհին հրաւիրում են նրան Ռումանիա :

Ըստ սովորութեան, մենք թատրոնից դուրս գալով ցանկացանք նրան ուղեկցել մինչեւ իր բնակարանը. վեց – եօթը հոգի էինք. նա մեզ ընթրիքի հրաւիրեց իրեն լաւ ծանօթ իտալացու ճաշարանը : Մենք չեմ ու չեմ արինք, պատճա – ռարանելով որ արդէն ուշ է, որ պէտք է Նոր – Նախիջեւան գառնանք, որ չենք ուզում նրան ա – ւելորդ ծախսեր պատճառել : Սակայն, մեր պատ – ճառաբանութիւններից ոչ մէկն էլ նա չընդունեց :

— Ով չի գայ, նա ինձ բարեկամ չէ,— ասաց նա կարականապէս :

Մենք ստիպուած եղանք գնալու :

Իտալացին մեզ ընդունեց պատուով : Ադամեանը դարեջուր եւ կովկասեան խորոված պատ – ուիրեց, մենք նկատեցինք, որ նա սահուն խօսում է իտալերէն : Շատ ուրախ ժամանակ անկարցրինք : Սեւ փրփրուն դարեջուրով լիքը բաժակները բարձրացնելով խմեցինք նրա քաղցր կենացը ու չնորհաւորեցինք, Ռումանիայից հրաւէր ստացած լինելու առիթով : Հետագայում խմացանք, որ Պո – լիս վերադառնալով նա այլեւս Ռումանիա չէր գնացել մեզ անյայտ պատճառով :

Ադամեանը սիրում էր Նոր Նախիջեւանը եւ մինչեւ իսկ նրա ցորենի չտեմարան թատրոնը, ո – րովհետեւ այդ բոլորը նրան յիչեցնում էր իր վաղ երիտասարդութեան օրերը, երբ Ֆաուստա – ճեանի խմբի հետ առաջին անգամ եկել էր Նոր Նախիջեւան ու մնացել այդտեղ մի ամբողջ թա – տերական սեզոն : Այն ժամանակուայ Նոր Նախի – ջեւանի եւ այդտեղ իրենց վարած անհոգ կեանքի մասին նա չատ յիշողութիւններ էր պահել : Աւե – լորդ չենք համարում այստեղ մէջ բերել նրա այդ յիշողութիւններից մէկը, որը դեռ չենք մոռա – ցել :

Ես ու Թըրեանը ապրում էինք մի սենեակում, — պատմում էր Ադամեանը : — Մի օր դերեր սեր – տելով չատ զբաղուեցինք ու անից ուշ դուրս ե – կանք, երեկոյեան ժամը 10—11 կը լինէր, սոված էինք, ուզում էինք ուտելու մի բան գտնել, բայց ամէն տեղ արդէն փակ էր, ոչ հացի փուռ եւ ոչ էլ խորոված անոց կար բաց : Դէս ընկանք, դէն ընկանք, բայց ուտելու ոչինչ չգտանք. արդէն տուն պիտի վերադառնայինք սոված փորով քնե – լու համար, երբ նկատեցինք մի տուն, որը ընդ – հանուր մթութեան մէջ փայլում էր վառուած ճրագներից : Սրի մտնենք այս տունը, ասացի ես Թըրեանին, Հայի տուն է, դուրս չեն անի, իմնչ պիտի լինի, երեւի կամ ուշ – չնորհաւորանք է, կամ նչանդրէք կամ կնունք, կամ էլ հարսանիք ,

րեզակութիւն կ'ընէ իւղ եւ պանիր հաւաքելով : Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի 60 անդամ ֆութպոլի երկրոր – դական խումբով, 35 սկաուտ եւ 15 գայլիկ :

Օգն. Ընկերը ունի 60 երկսեռ անդամներ : Իր – րեւ հասոյթի միջոց կը կազմակերպեն թէյասե – ղան եւ պղտաեղան : Հայերը դաղթած են Ուր – ֆայէն եւ Կարմուճէն :

ԱՑՆ – ԱՐՈՒՍ.— (Հարսի ակը) ունի 30 հայ ընտանիք : Ըստ աւանդութեան Հայր Աբրահամի հարսը՝ Սառան աղս ակի մօտ բերած են, ատոր համար ալ կը կոչուի «Հարսի ակ», արդէն Հայր Աբրահամի գերեզմանն ալ հոս կը գտնուի եւ չա – տեր իրրեւ ուխտատեղի կ'այցելեն : Երկու հայկ. դպրոցներ կան, իւրաքանչիւրը 20—22 աշակերտ – ներով : Եւ մէկ մէկ կրթական մչակով : Եկեղեցի մը կայ, բայց յաուելդիմականները իրր դպրոց կը գործածեն :

Հայերը կը զբաղին երկրագործութեամբ : Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի 15 անդամ, ֆութպոլի խումբ – վը : Օգնութեան Ընկերը ունի 12 անդամուհիներ կա – րեւոր թիւով սաներ կը պահէ դպրոցին մէջ :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Խումբերամ բազմութեամբ մը լեցուած էր Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտը, տեսնելու Basse Alpeէն հասած Սէն Օպանի խումբին խաղարկութիւնը: Այս առթիւ դիտեցինք որ երկու խումբերուն խաղարկութեան ձեւը կը տարբերէր, Սէն Օպան իր երիտասարդ եւ շատ արագ մարդկիներէն օգտուելով ամէն գնդակի հարուած դէպի Հ. Մ. Ը. Մ.ի նշանափայտը կ'ուղարկէր, իսկ Հ.Մ.Ը.Մ.ը գնդակի փոքր փոխանցումներով կը յառաջանար: Ինչպէս ժամանակին բացատրած ենք, ախոյեանական խաղարկութեան մէջ կը հետի այն որ արագ է: Բարեբախտաբար Հ.Մ.Ը.Մ.ի երկու ծայրերը, Զիլինկիրեան եւ Ելգոյ վանեան խումբին ամէնէն արագ մարզիկներն են եւ նպաստեցին Հ.Մ.Ը.Մ.ի յաղթութեան:

Առաջին կիսախաղին Զիլինկիրեան նշանակեց առաջին կէտը: Ֆրանսացիները օգտուելով մեր պաշտպանողականին անսերելի մէկ սխալէն հասարեցան: Կրկին Զիլինկիրեան արագ վազքով մը նշանակեց երկրորդ կէտը, հակառակ Ֆրանսայի բերդապահին ճկուն խաղարկութեան, բայց կրկին Ֆրանսացիները «քորները»ով մը նշանակեցին երկրորդ կէտը, որով առաջին կիսախաղը աւարտեցաւ հաւասար 2—2:

Երկրորդ կիսախաղին քանի քանի անգամներ մեր յառաջապահները չկրցան օգտագործել ներկայացած առիթները եւ մեր պաշտպանողական մարզիկներու դանդաղութիւնը պատճառ պիտի ըլլար Հ.Մ.Ը.Մ.ի պարտութեան (կը յուսամ թէ Ֆութպոլի Ցանճնախումբը մասնաւոր ժողովի մը հրաւիրելով Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ա. խումբը պէտք եղած թելադրութիւնները պիտի ընէ մարզիկներուն): Խաղին վերջաւորութենէն 4 վայրկեան առաջ «քորները» մը վիճակուեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի: Ելգոյանեանի մէկ վարպետ չարժումով գնդակը ինկաւ ճիշդ հակառակորդին փայտերուն մօտ եւ Ժորժ Մկրտիչեանի զօրաւոր մէկ հարուածով Հ.Մ.Ը.Մ.ը չահեցաւ երրորդ եւ յաղթական նշանակէտը: Աննկարագրելի էր ներկանե րուն հրճուանքը: Հ.Մ.Ը.Մ.ի ալ ծայրը՝ Պ. Ելգոյանեան չափազանց ուրախացած այս յաղթութենէն իր անդրանիկ մանչ զաւկին ծննդեան առթիւ նուիրեց 2000 ֆրանք Հ.Մ.Ը.Մ.ի:

Վ. ՇԱՄԼԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ

ԲՈՂՈՔ ՄԸ ԵՒՍ

ՄՄԲ.—Բողոքագիր մը եւս, ուղղուած Տիկին Էլլէն Բիւզանդի, ծանօթ գրութեան առթիւ.—

Դուք գիտէք, Տիկին, քանի որ Ալֆորվիլ կը բնակիք, թէ ինչպէս բոլոր հայ մայրերը, առտուան ժամը վեցէն մինչեւ կէս գիշեր, լծուած իրենց մեքենաներուն՝ չարաչար կ'աշխատին իրենց տան ապրուստը հոգալու համար...:

Հակառակ Փարիզ բնակելուս, ես յաճախ առիթը ունեցած եմ կիրակիները բարեկամներու տունը երթալ եւ տեսած եմ որ ստիպողական գործ մը հասցնելու համար անոնք ոչ կիրակին, կը յարգեն, ոչ ալ տօնը կամ տարեդարձը: Դուք չատ լաւ գիտէք ազնիւ Տիկին, թէ կարգ մը մուսլիններ՝ որոնք խաղամոլութենէ վարակուած են, չեն աշխատիր ու կ'երթան իրենց ժամերն ու գրամը վատնելու սրճարաններու անկիւնը, յաճախ կորսնցնելով իրենց ունեցածը: Երբ մէկը չղայնացած տուն կը վերադառնայ չարաչար ծեծելու համար իր կինը, շատ բնական է որ ան չնայ իր կեանքը փրկել: Նոյնքան բնական է եթէ ոստիկանութիւնը միջամտէ:

Եթէ դուք լմացեր էք թէ կիրակոսի կին Ա.—գապլին՝ կամ Յակոբի կին Անահիտը փախեր է իր մօր տունը, համճեցէք մօտէն ուսումնասիրել այդ «fait divers»ները: Դուք աղգասէր էք ու խելացի, ուրեմն չանցնիք քիչ մըն ալ խրատել զայն «Հայ էրիկմարդը», որ իր ընտանեկան պարտականութեանց պիտակցութիւնը չունի, եւ տեղի կուտայ թիւրիմացութեանց...: Ցետոյ, Տիկին, կան դաղտնիքներ, հիւանդութիւններ, տկարութիւններ, տղեղ ընթացքներ որոնք մութ են մեղի... եւ մենք իրաւունք չունինք խառնուելու: Եթէ համաձայն չեն, կը բաժնուին, եթէ ուղեն կ'ապրին միասին: Ես իմ աչքերովս տեսած եմ մանկամարտ հայ կնոջ մը վիզին չուրջ եղունգներու վայրագ նշանները, կապոյտներ եւ ուռեցքներ: Եթէ խմբագրութիւնը թոյլ տար դրել մանրամասնութիւնները...

Խնդրեմ Տիկին, լաւ ուսումնասիրեցէք այս բոլորը: փոխանակ անիրաւաբար վիրաւորելու անմեղ հայուհիներ:

ՍՕՖԻ

ԱՇԽԻՆ ԶՐՈՒԱՆԴԵԱՆ ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆՑ լաւագոյն յաջողութեամբ աւարտած է Փարիզի բժշկական համալսարանը, իրրեւ վիրաբոյժ-ատամնաբոյժ: (19 Նոյ. 1949):

Աղբիւր Սերոբի յիշատակին

Ժողովուրդներու պատմութիւնը իր արիւնքանց զաւակները կը կերտեն: Այդ պատմութիւնը անոնց մարտնչումներուն, փառաւոր յաղթանակներուն հաւաքածոն է, «վիրք առաքելոց»:

Նորէն աչքիս առջեւ կը պատկերանան վերջին երեք քառորդ դարու սրբազան պայքարները յանուն ցեղին, դոյութեան, ճամբայ մը որ կարուած է ահաւոր զրկանքներով, ահեղ կռիւներով, յանդուգն քաջագործութիւններով:

Ու ասոնց մէջ կը ցցուի զեղազանդուր, անձնուէր տիտան մը յար ու նման իր նախահօր՝ Հայկին, թիկնեղ ու առիւծասիրտ, Հայաստանի մեծագոյն քաջերու աչքարհէն, Մամիկոնեանց տուննէն ծնած Սերոբը:

Զեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ մականուանուեցաւ Աղբիւր: Ուրիշները ինչ մտքով ալ ըսեն, ես համոզուած եմ որ յեղափոխութեան, ազգային ազատագրութեան նուիրական ու սուրբ գաղափարներու առաջին աղբիւրներէն եղաւ, յանդգնութեան նախակարապետ մը, առիւծ մը՝ բռնութեան դէմ:

Առէք իր նկարը եւ մէկ վայրկեան նայեցէք իր լուսաւոր դէմքին: Ձեր հոդին պիտի լեցուի հայրենիքի սիրով, խիզախութեամբ, անոր համբիչ ու խրոխտ նայուածքը պիտի մխրճուի ամենանսաարրեր հոդիներէն ներս, փոթորկելով ա-նոնց էութիւնը:

Հայկական հսկաներու փաղանգին մէջ Աղբիւր Սերոբ իր եղակի տեղն ունի, իր արտաքին իշխանական դէմքով ու ծագումով, ներքին հոդեկան առաքինութեամբ, աղնուութեամբ եւ քաջութեամբ: Իր վարած ու մղած կռիւները յատուկ դրոշմ մը դրած են մեր բոլոր հայդուկներու հոգիին վրայ:

Սոխորդէն Պոլիս, Ռումանիա, Կովկաս ամէն տեղ հայ ժողովրդի տառապանքը չալկած, մտածեց հայ դիւղային ազատել կողոպուտի, ջարդի անողորմ ճիրաններէն:

Աղբիւր Սերոբ (Վարդանեան) փորձեց բարեկամանալ Քիւրտին հետ: Մերթ հարուածեց, միշտ ղդուշացաւ արիւնահեղութենէ: Սակայն վատ թշնամին այս տիտանին հետ չկրցաւ հրապարակ գալ կռուելով յաղթելու: Կարմիր Սուլթանը նախընտրեց այս հսկային գլուխը գնել հազար ոսկիի: Թշնամին չկրցաւ մօտենալ քաջայքաջին, բայց հայ դաւաճանին վատոդի թոյնը վերջ կուտար մեր աննման հերոսին փառաւոր կեանքին:

Այս քանի մը տողերը իրրեւ ծաղկեփունջ, պաշտելի հերոս: Քու յիշատակդ պիտի յաւերժանայ միայն այն տունն երբ աղատ հայրենիքին մէջ կանգնեն քու արձանդ, իրրեւ խորհրդանշան քաջութեան, յանդգնութեան եւ հայրենասիրութեան:

Ե. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՓ ՄԸ ՀԱՅԵՐ ՄԷՑԻ ՄԷՋ

Մէց (Լոռէն).— Վերջերս առիթ ունեցայ այցելելու այս քաղաքը, որ ունի աւելի քան հարիւր հազար բնակիչ, (չրջաններով) մխասին: Քաղաքը խառնարան մըն է այլազան ազգերու: Քով քովի կ'ապրին Ֆրանսացիներ, Գերմանացիներ, Լիւքսէնպուրկցիներ եւն.: Պաշտօնական լեզուն Ֆրանսերէնն է: Կը խօսին նաեւ գերմաներէն: Բնակչութիւնը հետաքրքիր է եկուորի, անցորդի հանդէպ եւ կասկածանքով կը նայի:

Նահանդը հարուստ է ածուխի եւ երկաթի հանքերով: Ունի դեղեցիկ եւ նշանաւոր մայր ե-կեղեցի մը, որ հրաշալի է իր ճարտարապետու-թեամբ: Թանգարանը տարին անգամ մը ժողո-վուրդին կը ցուցադրէ Dupont de Logeի մատանին: Նշանաւոր են նաեւ St. Sigoleine եւ St. Martin եկեղեցիները: Քահանաները թոչակ ունին: Առաջ-նորդը կուսակալի չափ ամսական թոչակ կը ստա-նայ: Ալրուստը սուղ է: Նահանդը հարուստ: Գործարաններուն մէջ կ'աշխատին Լեհեր, Իտալացիներ, Սերպեր, Ալժերիացիներ եւայլն: Վաճառականութիւնը ընդհանրապէս Հրեաներուն ձեռքն է, երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ, Լեհաստանէն եւայլ վայրերէն հասած գաղթական-ներու չնորհիւ Հրեաներուն դերը աւելի սիրական դարձած է: Զօրաւոր դիրք ունին դատական մարդին մէջ:

1919էն ի վեր, Տրապիզոնցի Հայ մը միայն—Յակոբ Սանտալճեան — կ'ապրի 14 տարեկան զաւկին հետ: Կը զբաղի գորգի վաճառականութեամբ: Շատ սիրուած է տեղացիներէն: Հայրենասէր այս Հայը, բոլոր ունեցածը կորսնցուցած է պատերազմի ընթացքին, բայց չնորհիւ իր ձեռներէցութեան բոյնը դարձեալ վերաչինած է: Ուրիշ Հայ մը, Դաշնակցական ընկեր Գարեգին Սարգիս Բէկեան, մասնագէտ պիւզանտեա, վկայեալ ֆրանսական վարժարանէն, կը բնակի Մէցէն 8 քիլոմ. հեռու Լովալիէրի մէջ, իւղի եւ պանիրի գործատէր է: Իրեն հետ կ'աշխատին ուրիշ երկու հայորդիներ:

ԹԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԻՍՏՐԻՈՑ մէջ գործադուլներ սարքուելեան, բողոքելու համար դիներու բարձրացման դէմ: Կառավարութիւնը բացառիկ միջոցներ ձեռք ա – ռաւ, դիները իջեցնելու համար: Գետնախնձոր ղրկուեցաւ Վիէննա եւ դիները 60 առ հարիւր ին – կան, բայց նորէն սուղ են, բաղդատելով անցեալ չաբթուան հետ :

ՏԱՍԸ ՄԻԼԻՈՆ սթերլին նուէր ղրկուեցաւ Լոնտոն, Աւստրալիոյ կառավարութեան կողմէ: Վերջին երեք տարիներու ընթացքին Անգլիա 45 միլիոն սթերլին նուէր ստացած է Աւստրալիայէն :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ կառավարութիւնը արգիլեց խումբ մը Գերմաններու ժողովը արե – ւելեան շրջանէն եկած ներկայացուցիչներու հետ, « խորհրդայոյզ եւ վտանգաւոր » համարելով: Ժո – ղովը տեղի պիտի ունենար ուրբաթ օր, իբրեւ օ – րակարգ ունենալով քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրներ: Մասնաւոր բանաձեւ մը պատրաս – տուած էր, Գերմանիան հեռու պահելու համար արեւմտեան որեւէ կազմակերպութենէ (մինչդեռ արեւմտեան Գերմանիան անդամ է Եւրոպայի տն – տեսական գործակցութեան , Մարշըլի ծրա – գրով) :

ԵԻՐՈՊԱՑի վերազինման աշխատանքները կը չարունակուին: Ատլանտեանի պաշտպանութեան խորհուրդին երկրորդ խորհրդաժողովը բացուե – ցաւ երէկ, ուրբաթ, Ուոշինկթընի մէջ , մաս – նակցութեամբ անդամակից պետութեանց դես – պաններուն: Մօտերս նոր ժողով մը պիտի դու – մարուի Փարիզի մէջ, զինուորական վարիչներով: Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը, մարեչալ Մոնթ – կոմըրի, Ուոշինկթըն գնաց: Կ'ըսուի թէ պիտի չանայ սահմանափակել Անգլիոյ զինուորական պարտաւորութիւնները :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի ՇԱՀը Ուոշինկթըն հասաւ նախագահ Թրումընի անձնական օդանաւով: Նա – խագահը օդակայան գացած էր կառավարութեան անդամներուն հետ, անձամբ դիմաւորելու հա – մար իր հիւրը :

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎի երմտական յանձնախումբին առջեւ զեկուցում տալով, վարչապետը հաւաստեց թէ պիտի չաւելցնեն փոխադրութեանց, կազի եւ էլեկարականութեան դիները, չծանրացնելու հա – մար ապրուստի սղութիւնը: Ցունուարէն սկսեալ մասնաւոր պաշտօնեաներ պիտի սահմանուին, զսպելու համար հարկային խարդախութիւնները : Մինչեւ 400 առ հարիւր տուգանք պիտի գանձուի գաղտնի պահուած չահերուն վրայ :

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան 41րդ համա – գումարը բացուեցաւ Թուլուզի մէջ եւ պիտի վեր – ջանայ կիրակի: Բազմաթիւ փչոտ խնդիրներ կան օրակարգին վրայ :

ՀԻՆԳ ՏԱՐի բանտարկութեան դատապար – տուեցաւ Ֆրանսայի կին լուղորդը — նախկին ա – խոյեան — Լուիզէթ Ֆլէօռէ, ամբաստանուած ըլ – լալով թէ կեսթափոյին անդամ եղած եւ առ նուազն չորս հայրենասէրներ մատնած է, որոնք տարագրուած են անդարձ: Մի եւնոյն առեն սի – րուհին եղած է վերման հենթապայ Հէրման Շուլցի : Դատավարութեան առեն ըսաւ. — «Սեւ չուկայ կ'ընէի, սիրահարս կեսթափոյի կեղծ թուղթ մը ճարեց, որպէսզի չնեղեն դիս»:

ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԲԱՐ անրուժելի հիւանդներ մեռ – ցնելու առաջարկը մերժուեցաւ Ֆրանսայի Բարո – յական եւ Քաղաքական Դիտութեանց Ակադեմիա – յին կողմէ, բժշկական եւ բնկերային պատճառ – ներով: Բանաձեւը կ'ըսէ թէ կարգ մը հիւանդու – թիւններ որոնք երբեմն անրուժելի կը համար – ուէին, յետոյ բուժելի դառնուած են :

1.420.000 ՏՈԼԱՐ տուգանք վճարեցին Մ. Նա – հանդներու ածխահանքի սէնտիքան եւ նախագա – հը, մերժած ըլլալով հպատակիլ դատական վճի – ռի մը որ կը հրամայէր զադրեցնել գործադուլը , 1948ին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԿԻՒՐԵՂ ՊԱՏՐԻԱՐՔի ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶ.— Այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկե – ղեցւոյն մէջ պիտի կատարուի բազմաձայն Ս. Պա – տարագ եւ մասնաւոր Հոգեհանդիստ, ողբացեալ ՏԷՐ ԿԻՒՐԵՂ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԵՐՈՒՍԱղԷՄի յիշատակին: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Մամ – բրէ արք. Գալֆեան: Եկեղեցւոյ երկսեռ երգ – չախումբը պիտի երգէ իր ամբողջական կազմով:

ՄԱՐՍԻԼ.— Ազգ. կեդր. Վարչութիւնս, կը ծանուցանէ տեղւոյս բարեպաշտ հասարակու – թեան, թէ այս կիրակի քաղաքիս բոլոր եկեղեցի – ներուն մէջ հանդիսաւոր Պատարագ եւ Հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի, ի հանդիստ ողբացեալ Տ. Տ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔի ԵՐՈՒՍԱղԷՄի: Կը հրաւիրուի բարեպաշտ հասարակութիւնը , ներկայ ըլլալ այս հանդիսաւոր արարողութեան :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի Շաւիղի եւ – կեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կա – տարուի, ողբացեալ ՍԱՐԳԻՍ ԴՊԻՐԵԱՆի մահ – ուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ չաբաթ 19 Նոյեմ – բերին ժամը 9ին Սինէմա Ալգազարի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԻՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ:

Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթակոմի – տէները եւ խումբերը ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնա – ճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Ա. ՔԷՕՍԷԱՆ :

Ֆրանս. ընկերակավարականներու կողմէ պիտի խօսին GASTON DEFERRE, FRANCIS LEENHARDT եւ JOSEPH FERAUD:

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ Է

★

ԿԱՐՏԱՆի մէջ Նոյեմբեր 20ին :

★

ԻՍԻի ՄԷՋ Նոյեմբեր 27ին:

★

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆի մէջ Դեկտ. 4ին:

★

ՇԱՎԻԼի մէջ Դեկտ. 4ին:

Սղբիւր Սեւոքի յիշատակին

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲի Նահատակութեան 50ամ – եակի առթիւ՝ 20 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժա – մը 20.30ին, Salle Géographie մէջ, 184 Bld. Près St. Germain, métro St. Germain des Près :

Կը նախագահէ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերները՝ ԷԼԼԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ ԽԱ – ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Կ'արտասանեն ընկերները ԶԱՐԵՀ ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կերգեն Օրիորդներ Ա. ՔԷՕՍԷԱՆ եւ Մ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

Ցերեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան կողմէ, նախագահութեամբ Պ. ԳԱՌԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի, կիրակի, 20 Նոյեմբեր, ժամը 16էն 24: GEORGE Vի ՇՐԶԳ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ մէջ: Երկու նուագախումբ, անակնկալներ, պե – ղարուեստական բաժին: Eddy Warner:

Քօլ Սերդա՝ Tango Argentin իր խումբով :

Carven պիտի ցուցադրէ գիշերային հագուստ – ներու իր վերջին նորաձեւութիւնները :

Սեղան ապահովել՝ Պ. Նուպարէն 19 rue Jean Mermoz , Paris (8). Tél. Ely. 23.66:

Տոմսերու համար դիմել Ա. Աճէմեան 56 rue Lafayette, Pro. 03-19 եւ Վ. Զիլինկիրեան 24 rue Feydeau , Cen. 48.51:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՑՐԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆի
(Մարսէյլի Օփերայէն)

20 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 5 — 7

ՍԱԼ ԿԱՎՈՑի ՄԷՋ

Ճոխ յայտագիր հայ եւ օտար հռչակաւոր հե – ղինակներու գործերով :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ, ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի Հ. Ազգ. վարժարանի Կրթ. Հո – գաբարձութիւնս, Հ. Բ. Ընդհ. Միութեան հովա – նաւորութեամբ հիմնուած ղպրոցին 20րդ տարե – շրջանի առթիւ կազմակերպած է, 1949 Նոյեմբեր 20ին , կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, Salle des Fêtes մէջ (22 rue Voltaire) թէյասեղան մը ի պատիւ իր նախկին սաներուն, դաստիարակնե – րուն եւ բոլոր այն անձնաւորութիւններուն , ո – րոնք սատարած են տեղւոյս կրթ. գործին :

Միեւնոյն առեն տեղի պիտի ունենայ 1948—49 տարեշրջանի աշակերտներու մրցանակաբաշխու – թիւնը: Կը խնդրուի հայ ծնողներէն ներկայ ըլ – լալու :

ՀՐԱՉ ՏԱՒԵԱՆի

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ
նորաձեւ մեքենաներով

ՓԱՐԻԶի ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն :

ՕՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան » կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Խրիմ – եան ակումբին մէջ: Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերնե – րու ներկայութիւնը :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՇԱՎԻԼԻ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի կէսօրէն վերջը ժամը 3ին դպրոցին սրահը: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վար – չութեան ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի յառաջիկայ հաւա – քոյթը՝ նոյեմբեր 21ի երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Օրուան նիւթն է «Հայ ազատագրական չարժումը եւ Ռուս. քաղաքականութիւնը »: Զեկուցանողը՝ Պ. Վա – հան Զէյթունցեան: Կը հրաւիրուին լսարանակա – ները եւ անխտիր բոլոր մտաւորականները :

Դերասան Մ. Մարութեանի
ներկայացումներ

ՎԻԼԻՆ.— Նոյ. 20ին, կիրակի կէսօրէն վերջ , ժամը ճիշդ 3ին «Սէրթըլը Կաթոլիկ» սրահին մէջ, պիտի բեմադրուի «ՈՃԲԱԳՈՐԾի ԸՆՏԱՆԻՔԸ » (Քօրքաւոս) :

ԼԻՈՆ.— Նոյեմբեր 21ին, երկուշաբթի, երե – կոյեան ժամը ճիշդ 8.30ին, թատրոն «Հօրլօժի» մէջ պիտի բեմադրուի «ՈՃԲԱԳՈՐԾի ԸՆՏԱՆԻ – ՔԸ»:

ՎԱԼԱՆՍ.— Նոյ. 25ին, ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Թէաթը Միւնիսիփալի» մէջ, պիտի ներ – կայացուի «ՈՃԲԱԳՈՐԾի ԸՆՏԱՆԻՔԸ »:

Տօնակատարութիւն

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԽԱՐԲԵՐԴի , կազմակերպուած Համախարբերդցիական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի վարչութեան կողմէ , այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Վալանսի հայ երիտա – սարդներու սրահին մէջ, 10 rue Bayard:

Պիտի խօսի հայրենակից Պ. Գ. ՍԻՄՕՆԵԱՆ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՆ ԲԱԺԻՆ (երգ, ար – տասանութիւն եւն.):

ՈՒՇԱԴՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԻԼԻ ՊՕՇՆԱՔԵԱՆ (ROLINE) ՏՈՒՆԸ, կուգայ ծանուցանել թէ բացած է LAINESի վաճա – ռատունը, ուր պիտի գտնէք առանց բացառու – թեան ձեր ուզած բոլոր գոյնի բրզեղէն թելերը: ՄԱՄՆԱՒՈՐ ԳԻՆ ՀԱՅԵՐՈՒՆ:

Դիմել՝ MAISON ROLINE, 63 rue Nationale , ՄԱՐՍԻԼ :

ԼԱՒ ԱՌԻԹ ՄԸ ...

Բոլոր զործաւէրերուն (ֆապրիքան) եւ ա – նոնց որոնք չսպառուած ապրանք ունին, մասնա – ւորապէս զգեստեղէն, լաւագոյն գիներով կը գնենք:

Մեր խանութը իր ընդարձակութեամբ եւ յա – ճախորդներու ամէնօրեայ բազմութեամբ լաւա – գոյն գրաւականն է, սպառման դիւրութեան :

ԴԻՄԵԼ՝

Materiel Industriel

Տէր եւ Տնօրէն Պ. Ս. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆի,
38 rue des Chalons · Gare de Lyon մօտ

Երեկոյեան ժամը 6էն վերջ, բացի կիրակի եւ երկուշաբթիէ : *Հեռ. Did. 21.05*

ARAM ՄԱԾՈՒՆի ՏՈՒՆԸ

Կը փնտռէ Chauffeur – Livreur մը : Դիմել՝
49 rue Barbès, Montrouge, Seine :

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՒՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՍԱՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, rue Damesme–(13)

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Ամս. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 20 Novembre 1949 Կիրակի 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 6005–Նոր շրջան թիւ 1416

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԲ ՈՒՐԻՇՆԵՐ ԿԸ ՑՕՐԱՆՋԵՆ

Վերջերս արձանագրեցինք երիտասարդ բա – նաստեղծի մը նոր ձեռնարկը,— «Հելլենական Քնար»:

Աթէնքի գաղթականականներուն մէջ հասակ նե– ռած, ընկերը վաղուէն նկատած ուներ քան 15 տա– րիէ ի վեր գոհարներ կը թարգմանէ հելլէն բա – նաստեղծներէ:

Տքնելով լուռ ու մունջ, նահատակ ուսուցչի մը այս տաղանդաւոր գաւակը ահաւասիկ ձեղի կը ներկայացնէ սիրուն ծաղկեփունջ մը, «Հելլենա – կան Քնար»:

« Յառաջ » արտատպեց քանի մը նմոյշներ, ո– րոնք անշուշտ բաւական չեն ամբողջական դաղա– փար մը կազմելու համար:

Պատերազմէն առաջ ալ, մեր երիտասարդ ընկերը յունարէնի թարգմանած էր նմոյշներ՝ հայկական բանաստեղծութենէ, նախաձեռնու – թեամբ հելլէն բանաստեղծի մը:

Գիրքը արժանացաւ երկրորդ տպագրութեան: Իսկ «Հելլենական Քնար»ը ապահովաբար պիտի մնար ձեռագիր, եթէ Եգիպտոսէն տրամադրած Հելլական դրական մրցանակի մը դումարը, 50 սթերլին:

Գիրքը կրնայ ապահով Ցունաստանի մէջ, ուր կանուխ: Բայց, ի՞նչ օգուտ, երբ հարիւր հազա– րաւոր տրախմիներ բաւական չեն, երկրորդ ան – գամ տպելու կամ նոր ծաղկեփունջ մը հրատա – րակելու համար:

Այս ձեռնարկին ալ տուն կուտայ կարգ մը խորհրդածութեանց:

Տարիներով յիշեցուցած ենք տարրական պար– տականութիւն մը, — ուշադրութեամբ հետեւիլ մեր բնական երկիրներու ընկերային, դրական – գեղարուեստական չարժումներուն: Ծանօթանալ անոնց մշակոյթին եւ ծանօթացնել սեփականը, փոխանակ անուշադրութեան մատնելու մեր նեղ պատ– կանին մէջ: Կամ օրն իրիկուն ընելու պանիր–հայ դիտելիքներով:

Այս պարտականութիւնը ամէնէն առաջ կ'ելլ – նար երիտասարդութեան վրայ, քանի որ չատերը տեղական վարժարաններու մէջ ստացան իրենց բարձրագոյն կրթութիւնը:

Քանի՞ «անձնուէրներ» ուզեցին կամ կրցան քայլ նետել այս ճակատին վրայ:

Հարեւանցի ակնարկ մը պիտի համոզէր թէ պատասխանը այնքան ալ մխիթարական չէ:

Ռումանիոյ մէջ տարիներով աքնեցաւ երէց մը, անբախտ Սիրունին: Պրպտեց, մշակեց եւ լոյս աշխարհ հանեց կարգ մը ձեռնարկներ, ծանօ– ցնելով ընկերն եւ եկուորին մշակոյթը, փոխա – դարձաբար:

Իրեն եւ իր աշխատակիցներուն կը պարտինք նաեւ Պուքրէշի Մշակոյթի տունը, զոր հասա – րակ խաչագողներ իւրացուցին, պարծենալով ե – րեւանի առջեւ:

Եգիպտոսի մէջ, պատկառելի ծերունի մը, Պ. Գէորգ Մըսըրլեան, տարիներէ ի վեր պըր – պտումներ կը կատարէ արաբական դիւաններուն մէջ: Քրքրելով հին մատենադրութիւնը, ուսում– նասիրելով, թարգմանելով եւ հրատարակու – թեան տալով:

Պիտի ունենա՞նք ուրիշ մը — ուրիշներ — նոյն աշխատանքը թափելու համար հիւրընկալ երկրի նոր մշակոյթին վրայ: Եւ փոխադարձաբար ծանօթացնելու համար նմոյշներ մեր վաստակէն:

Սուրիա – Լիբանանի մէջ ալ արաբադէտներ չեն պակսիր, նոյն պարտաւորիչ աշխատանքը կա– տարելու համար:

Մենք չենք յիշեր որեւէ հիմնական ձեռնարկ, բացի պատահական թարգմանութիւններէ:

Եւ այսպէս ամէն տեղ, Ֆրանսայէն մինչեւ Ամերիկա, ուր բազմութիւն մը կը կազմեն «ու – սումնականները»:

Եռանդուն տղայ մը կը տքնի Աթէնքի մէջ, օրուան ապրուստի տաղտուկին տակ, իսկ ուրիշ– ներ — աւելի բախտաւոր — կը յօրանջեն կամ հա– բեան բակէն, բանկալէն, պատուհանէն անդին չեն նայիր:

Ինչպէս որ, 25—30 տարի վերջն ալ, այն – քան դաղափար ունինք հիւրընկալ ժողովուրդնե– րու ստեղծագործութեանց մասին, որքան եթէ ե– րէկ եկած ըլլայինք:

Շ.

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ

որուն նահատակութեան 50ամեակը կը տօնուի այս գիշեր (կիրակի), Salle de Géographie:

ԿՐՏԱԿԱՆ ԵՐԳ ՄԸ ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՄԲ.— Մեր աշխատակիցը, Արամ Պետրոս– եան, իր հօրը թուղթերուն մէջ գտած է քիւրտե– րէն բանահիւսութիւն մը՝ նուիրուած Աղբիւր Սե– րոբի: Կը հրատարակենք միայն հայերէնը, իր իսկ թարգմանութեամբ.—

ԳՈՎԵՐԳ ԱՌ ՍԵՐՈԲ ՓԱՇԱ

Ա՛յ աղա, Մուշի բերդը զառիվար տեղ է,
Մտածիր Սերոբ փաշայի ձեռքի մատները
Մատանիների մասին. այնտեղ կան ոսկի արծաթ–
թանկագին քարեր,
Ե՛կ, մի երթար, Սերոբ փաշա, ե՛կ, մի երթար,
Օսմանցին նենգաւոր է, քեզ կը խաբէ,
Նշխուն աչք Սոսէն քեզնից կը խլի:

Մուշի բերդը առուոյտով է,
Մէջն արածում են սագեր եւ բադեր:
Սերոբ փաշայի երկիւղը նմանում է
Բետրխան Բէկի երկիւղին, որ գտնում էր նախ–
շուն աշտարակին մէջ,
Սերոբ փաշայից յետոյ միմիայն,
Հսկայ բախտը թող իր անունը տայ:

Ամայի Մուշին մէջ անձրեւ տեղաց,
Գետին երեսը ջուր ու ցեխ եղաւ:
Սերոբ փաշայի կոիւը նմանում է,
Հին ժամանակներու մարգարէներու կռիւին,
Ռուստամ Զալիին է նմանում, նիզակների խուր–
ձով:

Անձրեւ Մուշի դաշտը խոնաւցրեց,
Սերոբ փաշայի կռիւը նմանում է,
Աբրահիայի բարակ նիզակով բաջերի կռուին:

Սերոբ փաշան երեք անգամ կանչեց,
Հիւսէն փաշա «դու մի կռուիր ինձ հետ,
Նամարդութեամբ դու իմ սպանուիլն ես ուզում»
Սերոբ փաշայի թունաւորելուն մտածում է նա:

Նաշխուն աչք Սոսէն ձեռք զցեց,
Մավզէլին թեւից ցած արեց,
Իրիկուանից մինչեւ առաւօտ իր կռիւ մղեց,
Սերոբ փաշայի կինը մի լաւ պատիւ վաստկեց:

Ա՛յ աղա, կէլիէ Եիւզան ծարաւ է,
Սերոբ փաշան լերան գլխից ցած եկաւ, արշաւե՛ց,
Սոսէն չէր իմանում թէ Սերոբ փաշան վիրաւոր է:

Ա՛յ աղա, սիրտս բաբախում է,
Իմ փաշայի մասին մի չարիմաստ նամակ եկաւ,
Ցաւ ընկնի տունդ, ձեռք շարժիր,
Նոր հազար օսմանցի զօրք էո վրայ եկաւ:

Ա՛յ տղաս, աւերելիք Մուշը խոզանուտ է,
Իմ գլուխ ծառայ է Սերոբ փաշայի գլխին,
Փուշիի ձիգերը փաթթոցի ծոպեր րնկել են ա–
կանջների վրայ,
Ինչպէ՞ս Սերոբ փաշային թունաւորեցին:

Նորին ծաներ վնդադրութիւներ Խ. Միութեան դէմ

ՈՒՐ Է ՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԿԸ ՍԱՐՔԻ

Ուրբաթ թօր դարձեալ ընդհարեցան արեւելքն ու արեւմուտքը, Մնկի Քաղաքական յանձնա – ժողովին մէջ: Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Պ. Մոնթէլ զայրոյթով մեղադրեց Խ. Միութեան եւ ար– բանեակներուն այն մեղադրանքը թէ Ֆրանսա զինուորական ծանր ծախքեր կ'ընէ պատերազմ պատրաստելու համար Խ. Միութեան դէմ, ընկե– րակցութեամբ Մ. Նահանգներուն եւ Անգլիոյ:

Պ. Մոնթէլ ըսաւ թէ արեւմտեան պետու – թիւնները հարկադրուած են աւելցնել իրենց զին– ուորական ծախքերը եւ պաշտպանողական զինակ– ցութիւն կնքել, իբրեւ հետեւանք Խ. Միութեան զինուորական կազմակերպութեան: «Մեզ կը մե– ղադրեն թէ կը վերազինուինք: Երբ մէկը կը վախ– նայ նախայարձակումէ, երբ մենք կասկածներ ունինք, կ'ուզենք զօրաւոր ըլլալ այս անգամ, որ– պէսզի նախայարձակման ապագայ գոհերը չդառ– նանք: Անշուշտ կարգ մը պետութիւններ վերա – զինուելու պէտք չունին, վասնզի երբեք զինա – թափ չեն եղած:

« Հակառակ այն զգուշութեան եւ զաղտնա– պահութեան որ կը տիրէ Խ. Միութեան ներքին անցուդարձի մասին, մենք գիտենք որ տասնը – հինդ միլիոն այրեր եւ կիներ կը գտնուին մար – տական կազմակերպութեանց մէջ, կամ եւ պատ– րաստ՝ դէնքի տակ առնուելու: Ուկրայնայի պատ– ուիրակը ըսաւ թէ Ֆրանսայի զինուորական ծախ– քերը աւելցած են 30 միլիառ Ֆրանք, ինչ որ վե– րազինում կը նշանակէ, իր կարծիքով: Այդ յա– ւելումը հետեւանք է Հնդկաչինի պատերազմին: Խորհրդային պատուիրակները կ'ըսեն թէ արեւ – մտեան պետութիւնները դաշինքով մը կապուած են, ի խնդիր նախայարձակման եւ չեն ուզեր զի– նաթափ ըլլալ: Շատ լսած ենք այս երգը 1934էն 1939, ինչպէս որ խաղաղութեան հանդիսաւոր ա– ռաջարկներ լսեցինք պարբերաբար: Բայց գիտենք թէ ատոնք ո՛ւր առաջնորդեցին մեզ»:

Պ. Մոնթէլ յետոյ մեղադրեց այն մեղադրանքը թէ Ֆրանսա ենթարկուած է Մ. Նահանգներու տիրապետութեան:

ՀԱՋԱՐ ԱՆԳԱՄ ԱՒԵԼԻ ՁՕՐԱՒՈՐ...

Ակադեմական վիճաբանութեանց հետ, զի – նարչուն ալ կը չարունակուի նոյն սառութեամբ:

Ամերիկացի ծերակուտական ձոնսըն, անգամ է Որհրդարանի հիւլէական ուժի յանձնախում – բին, յայտարարեց թէ վերջերս փորձուած ռումբը «հազար անգամ աւելի զօրաւոր է» քան այն որ ար – ձակուեցաւ Ճափոնի վրայ: Ցետոյ աւելցուց թէ աշխատանքները կը չարունակուին, հինելու հա– մար ռումբ մը «որ հազար անգամ աւելի զօրաւոր պիտի ըլլայ քան մինչեւ հիմա եղածները»:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ յանձնախումբը ոչ հեր– քեց ոչ ալ հաստատեց ձոնսընի այս չռնդալից յայտարարութիւնը: 1945էն ի վեր կը խօսուի դեր – արտադրական ռումբի մը մասին, որուն մէջ դիւ– խաւոր դերը պիտի կատարէ ջրածինը:

★ Հակառակ պաշտօնական հերքումներու, կարգ մը թերթեր կը պնդեն թէ Ուոշինկթընի մէջ լրջօրէն կը քննուի արեւմտեան Գերմանիոյ վե– րազինման խնդիրը:

★ Մ. Նահանգներու հիւլէական յանձնա – խումբը տեղեկագիր մը հրատարակեց, որուն հա– մաձայն միայն մէկ ռումբ կրնայ բոլորովին ջնա– ւել Ուոշինկթընը: Ամէնէն սարսը՝ չէնքերն ալ կրնան անդործածելի դառնալ պայթումի կեդրո– նէն 800 մեթը անդին, կազը, ելեկտրականութիւ– նը, ջուրը անմիջապէս պիտի դադրին եւն.:

Շահր զեմ եւ ուզմանիւթ կ'ուզէ Ամերիկայէն

Պարսկաստանի Շահը, որ Ուոշինկթընը կը գտ– նուի այս միջոցին, յայտարարեց մամուլի ներկա– յացուցիչներուն թէ դինուորական օգնութիւն պի– տի խնդրէ Մ. Նահանգներէն, թէեւ յարաբերու – թիւնները վերջերս բարւոքած են Խ. Միութեան հետ: Այս առթիւ բացատրեց թէ միայն « իր երկ– րի մասին չի մտածեր, յաւերժածական օգնու – թիւն խնդրելով: Այդ օգնութիւնը խիստ կարեւոր է մատնաւորապէս Միջին Արեւելքի եւ ընդհանրա– պէս ամբողջ աշխարհի խաղաղութեան համար: Մենք միշտ կ'ուզենք բարեկամական յարաբերու– թիւններ մշակել մեր դրացիներուն հետ, բայց միշտ վոխադարձ յարգանքի եւ անկախութեան հիման վրայ, ինչպէս եւ համաձայն Միացեալ Ազգերու դաշինքին»:

★ Նախարարհ Թրումըն ճաչի հրաւիրեց Պարսկաստանի երիտասարդ վեհապետը: Այս առ– թիւ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները եւ Պարս– կաստան միշտ բարեկամ եղած են: Ցետոյ յիշեց

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՆԵՐԸ

Բազմաթիւ են ու բազմատեսակ հայ դրականութեան վկաները: Մանաւանդ հինները, որոնք վաստակեցան ու ոքնեցան «մի նշխարով, մի կում ջրով», կամբջագլուխներ հաստատեցին Հայոց դպրութեան մէջ եւ հինգերորդ դարը միացուցին քսաներորդ դարուն :

Հիմա մենք մեզ կը կոչենք գերիշխան «ատր»եր· նուաստութիւն կը համարինք ըլլալ ծառաներ : Կ'ուզենք, գրեթէ բռնի կը պահանջենք, որ մեզ անուանեն հայ բանաստեղծութեան արքաները կամ հայ արձակին իշխանները: Այս ձեւով ահա ստեղծուած է «ազնուաչուք»ներու դաս մը մեր նոր դրականութեան մէջ :

Այսպէս չէին հինները: Համեստ, խոնարհ «գեղջուկ»ներ, անոնք չէին սիրեր աղմուկն ու աղմկահարումը եւ չէին վախնար հսկումէ ու ոքնանքէ : Ոչ արքայ կ'ուզէին, որ կոչէինք զիրենք, ոչ իշխան, ոչ «ազնուաչուք»: Իրական, բազմաչարչար վկաներ՝ օրր իրիկուն կ'ընէին կում մը ջուրով, հսկելով, աղօթելով ու գրչագրելով: Իրենք զիրենք կը նկատէին «անարուեստ, անհմուտ, ապիկար, բթամիտ, թերավարժ, հէգ, նուաստ, ողորմելի, սխալամիտ, վատթար, արբուշ, փանաքի» եւայլն, եւայլն :

Շատ է իրենց երախտիքը մեր գեղեցիկ դպրութեան մէջ :

Բոլոր այս վկաները, յաճախ անանուն ու անծանօթ, գիշերային տքնութեամբ անկորուստ պահեցին ոսկեմատեանները հայ գիրին ու գրականութեան: Ու զոհացան իրենք իրենց տալով համեստ մակդիրները,— գրիչ, գրչագիր, ծաղկանկարող, գաղափարագրող (ընդօրինակող) եւ այլն: Յոռնարհ սպասարկուներ հայ մշակոյթին՝ թերեւս չէին իսկ անդրադառնար, որ գիրք մը փրկելով՝ ազգ մը կը փրկէին··· : Հայ դպրութեան այս անծանօթ գինուորներու կեանքին ու գործին շուրջ տեղեկութիւնները կը գտնենք մերայն ձեռագիր յիշատակարաններու մէջ, որոնցմէ թանկագին քաղուածքներ ներկայացուցած են Ա. Լիշան, Սրուանձտեանց, Լալայեան, Կանայեանց, Տաշեան, Մառ, Աճառեան, Սարգիսեան եւ ուրիշներ :

Հայ գրչագիրները իրենց պաշտօնը կը կատարէին առաջանելի պայմաններու մէջ: Ցաճախ կը չփոթէին «նոյնեբեւոյթ տառերը, իսկ նոյնահունչ վանկերը կը կրէին յուելումներ կամ կըճառումներ, նմանաձայն բառերը կ'ենթարկուէին աչքի պատրանքներու: Տեղի կ'ունենային տողերու անհամար անկումներ կամ կրկնումներ, վերջապէս՝ ժամանակ, մատաղաթի կամ թուղթ խնայելու համար սակս թոյլ կը տրուէին նոյնիսկ բնագրական ընդարձակ յապաւումներ», ինչպէս կը վկայէ Հ· Ալիշանակէս Վարդանեան: Այսպիսով՝ բնագիրները յաճախ կ'եղծուէին ու կը դառնային անիմաստ :

Գրչագիրները իրենք ալ տեղեակ էին կամայ թէ ակամայ գործուած այս թերիներուն, որոնց համար կը խնդրէին ընթերցողին ներողամտութիւնը: Այսպէս՝ Առաքել Դաւրիժեցի տեղ մը կը կը խոստովանի·— «Թերին եւ թիւրն եւ այլ սոյնպիսիքն յիմս տպիտութենէ եւ ի տկարութենէ»: Ընդօրինակուած գիրքերու յիշատակարաններուն մէջ կը հանդիպինք նման բազմաթիւ խոստովանութիւններու: Մէկը կը գրէ· «Անմեղադիր լերուք սխալանացս, զի կար մեր այս էր»: Ուրիշ մը կ'ըսէ· «Եթէ դասւ ինչ ի սմա ըստ հաճոյից ձերոց՝ Տեառն չնորհք, իսկ եթէ պակաս՝ ներեցէք մերում համարձակութեանս »:

Գրչագիրներէն ոմանք սրտառուչ ձեւով կը ներկայացնեն իրենց չքմեղանքը՝ յայտնելով, որ կը տառապին մարմնական ցաւերէ եւ հիւանդութիւններէ : Ահա քանի մը վկայութիւններ այս մասին·— « Ցոտից մինչեւ գլուխ չիք առողջութիւն»: «Ցոյժ կարի հիւանդ էի ի սրտէ ցաւէ »: « Դիժար է գրելն ու մէջքս խիստ կու ցաւի»: «Ոչ մարմնոյս կարողութիւն կայր, ոչ աչաց լոյս» : « Մին աչքս կու ցաւէր, նա խփեցի ու մին աչովն գրեցի »:

Ցուզիչ է խոստովանութիւնը անոնց, որոնք, մոմի մը աղօտ լոյսին տակ, ձեռագրի մը վրայ հակած տարիներով, կեանք կը մաչեցնէին կո – րուստէ փրկելու համար հին ու թանկագին մագաթներ: Անոնցմէ մէկը կը գրէ· «Մխաքս խաւրել է, իսկի չգիտեմ, թէ ինչ կու գրեմ» : Ուրիշ մը կ'արձագանգէ· «Պէսպէս վշտօք եւ չարչարանօք գրեցի · երրորդ մը՝ «գարիպ էի եւ սրտիկս տրտում», կամ «միաքս մոլոր, խելքս է ցնոր»: Զորրորդ մը կը դանդատի, թէ «ձեռիկը կու մրսէը ի գրելն», կամ «կարի ցուրտ էրաւ, ոտքս եւս ուռոյց», եւ կամ, ընդհակառակն: «վառն տապոյ եւ տօթոյ՝ լինէը, որ անչնչանալի ժամս ը· կամ գ·»· « ժամանակս ամառնային էր եւ ճանճին չարիքն եւ խայթուածքն յոլով էր»:

Կան, որ կը դանգատին թուղթի, մելանի, նէյինք մեր գլուխը, անոնց կրակէ ծիրէն դուրս գալու համար: Փորի վրայ կը պառկէինք ածուխ մը մէջ, հողաթունդի մը վրայ, խելայեղ կը գրէինք անկէ վար, կանգ կ'առնէինք առուի մը եզերքը, քառամբակ կը վազէինք դէպի պարտէզները, մինչեւ իսկ հանդիպակաց բլրակի մը այրէն ներս կը սողոսկէինք :

Վախն ի վախ, երբեմն դուրս կը հանէի գլուխը անձաւէն, յուզումով կը վերյիշէի քարէ դարը, պղնձէ դարը, եւ ինչո՞ւ չէ, հայ աղբրտիք, երկաթէ դարը: Մեծաձայն ··· կ'օրհնաբանէի արդի պայծառափայլ քաղաքակրթութիւնը, որ մեզ նախամարդուն աստիճանին կ'իջեցնէր :

Մեր խնկելի նախահայրերը՝ իրենց կաշին պաշտպանելու համար գազաններէն, սարսափահար կ'ապաստանէին խոնաւ եւ խաւարտին սրերը, իսկ մենք ··· օրին մէկը յանկարծ կը տեսնէինք որ նազելաճեմ հարսը ճերմակ արջու մը պատկերը ստացած է: Արջ մը, որ չէր քնանար, աւաղ, այլ կոպերուն տակէն կը տեսնէր ամէն բան ···

Մինչեւ այդ օրը ոչ մէկ չփոում պատերազմի արհաւիրքներուն հետ, մանուկի պէս միամիտ էինք: Այո, ինչո՞ւ կը զարմանաք, ճիշդ այդպէս : Ֆրանքոյի օդատորմիղներուն կրակին տակ, Լարկօ Քապալերոյի մարդիկը ցորենի դաշտերուն մէջ ծուարած՝ դիւրաւ իրենց հոգին ազատած էին: Օ, տեսէք, տեսէք սա պատկերները տեղական թերթերուն մէջ·— ռազմիկները դուրս կու գան յաղթականօրէն ոսկեդէս հասկերուն մէջէն: Էհ, պրծաւ գնաց··· ռմբակոծութեան առեն մենք ալ կը պառկինք, հունա սա դիմացի դաշտագետնին վրայ: Բահ, ռումբերը ցայտաղբիւրի պէս կը բացուին, ոչ մէկ օդի յորձանք, ոչ մէկ տակնուվրայութիւն: Եթէ երկնքի չանթը ուղղակի մեր օրհնեալ գլխին չիյնայ, մեր խեղճուկրակ մարմնին բան չի պատահիր: Ռումբերը կը թափին աշխատանոցներուն վրայ, կ'այրեն, կը փշրեն, կը մրկեն, բայց մենք «սաղ սելամէթ» դուրս կու գանք մարդերուն մէջէն, ինչպէս Սպանիոյ ողբացեալ դիկտատորին քաջամարտիկ զինուորները :

Դաշնակից օդանաւորդները լաւ կ'ըմբռնէին գործարաններուն վրայ չինուած··· բուրաստան – ներուն իմաստը, դեռ ժամանակը հասած չէին նկատեր: Սմէն անգամ, բռունցքը ցցած, Ֆրանսացի ընկերներս կը մռնչէին յուսահատօրէն·

— C'est dommage! Tondorf est encore debout···

Մի երթեւեկի ճամբարին հրկիզումը, 1944 Յունիս 26ի չորեքշաբթի օրը, մեզ սթափեցուց մեր երազանքէն: Դաշտերուն մէջ ցանուած ռումբերը, իւրաքանչիւր մեթրի վրայ, զետին պառկոցներն ալ կը հնձէին, ամենուրեք, այն ալ տասը քիլօնոց պայթուցիկներով: Կ· Յաչի զարմանա – խոստական յաստ եւ անդ դաղտադողի չրջելով »: Աբրահամ կաթողիկոս Կրետացի «Պատմագրու – թիւն Նատր Շահին Պարսից» անուն իր գործին մէջ կը գրէ·— « Գրեցի զա ի դառն ժամանակի, յարտմ ամի առին Տաճիկքն զԿորնթոս, որ է Մոռա կղզին, եւ գերեցին եօթանասուն հազար մարդ՝ ընդ այր եւ ընդ կին, եւ եօթնեւտասանամենից ի վեր ընդ սուր մաշեցին»: Սիւնեցի զրիչներէն մէկը կը յայտնէ , թէ ստիպուած ըլլալով փախչիլ Թշնամիին առջեւէն, կիսատ ձեռագիրը կը դնէ «խուրջին»ը եւ, ուր դադար կ'առնէ, հոն ալ կը չարունակէ գրել՝ ծունկերը գրասեղան դարձնելով :

Նիւթական ու բարոյական այս գժնդակ պայմաններուն մէջ կատարուած աշխատանքին համար՝ գրչագիրները իրաւունք ունէին անչուշտ պահանջելու երկիւղած յարգանք: Անոնցմէ մէկը կը գրէ գրքի մը յիշատակարանին մէջ· «Աղաչեմ խնամ եւ դութ եւ մեծարանս տանել սմա··· մի մրճռտել, մի պատառել, մի մերկ ընկենուլ»: Ուրիշ մը կը յանձնարարէ· «խնամ տարէք գրոցս, ի ժամանակի փախստեան կամ խռովութեան՝ դիրք ի քաղաքն տարէք եւ պահեցէք եւ ի ժամանակի խաղաղութեան վանքն տարէք եւ ընթերցիք եւ մի աղխեալ եւ փակեալ պահէք· դի գիրք փակեալ կուռք են»:

Գիրքը իբրեւ ամանաթ յանձնելով ընթերցողներու խնամքին, դութին ու գուրգուրանքին, գրչագիրները երբեմն կը սպառնային անիծել ա – նոնք, որ կը թերանային գոյց տալու հարկ եղած հոգածութիւնը: Ահա վկայութիւն մը նաեւ այս մասին· «Ով որ չիշատակարան կարէ կամ քերէ կամ սրբէ, կարի իւր յոյսն արքայութեան երկնից եւ սրբոյն լինին ազինք նորա եւ ազգ»:

Վերջացուցինք հայ մշակոյթի պատմութեան այս գլուխն ալ, ուր մեզի համար կան բազմաթիւ ուսանելի դասեր: Հայրենիքին մէջ թէ անկէ հեռու, մշակոյթը այն խարիսխն է, որուն վրայ կը բարձրանայ ազգութեան չէնքը :

Մեր գինաւոփհասը — մեր մշակոյթն է: Զայն պաշտպանելու համար քրտինք ու արիւն թափեցին հայ դպրութեան վկաները :

(Ամբագրական «ՑՈՒՍԱՔԵՐ»է)

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՑՈՒՇԵՐԷՍ

Հրթիռները

Մեծ «սթիլ»ով օդարշաւներու եղանակը, 1943 Նոյեմբերին Պերլինի ռմբակոծութեամբ բացուած, տակաւ կը սփռէր իր··· բարիքները Գերմանիոյ դրաւած բոլոր երկիրներուն վրայ: Մենք կը լսէինք, կը զգայինք ու կը տեսնէինք զանոնք մեր հոգիի աչքերով, բայց անկարող էինք որեւէ բան ընել :

Թաքստոցներու չինութիւնը՝ կրացի մէջ, յառաջ կը տարուէր չատ դանդաղ եւ անկանոն ե – ղանակով մը, որովհետեւ բանուորները չկամու – թիւն ցոյց կուտային: Որշեալ ժամերէն դուրս , մանաւանդ հանդիստի օրը բռնադատուած աշխատանքը, բնաւ չէր հրապուրեր օտար գործաւորները: Անոնք կը նախընտրէին աւելի քիչ դրամ չահիլ, մինչեւ իսկ անունդէ զրկուիլ, բայց դադար առնել կիրակի օրերը :

Մեր բանուորակայանին միւս կողմը, հազիւ հարիւր մեթր անդին, կը բարձրանար Կ· Յաչի չէնքը, որ այնքան սարսռազդեցիկ յիշատակ մը պիտի թողուր յետագային բոլորիս վրայ: Մասնաւորաբար այս դարմանատան չուրջի թաքստոցները իրենց բախտին թողուած էին : Յճուղին վրայ բրդացած աւազակոյտերուն մէջտեղ, արեւը կը քամուէր անոնց կպրածեփ կամարնեբուն, որոնք հազիւ քանի մը սանթիմեթր թանձրութիւն ունէին:

Պատերազմի այդ ահաւոր օրերուն, խելօք մարդու գործ չէր ուրեմն ապրիլ անդլեամերիկեան ռմբաձիգներուն նախասիրած չրջաններուն մէջ, բայց ինչ ըսենք որ բռնադատուած էինք ···

« Ամերիկեան ժամուն », ըսել կ'ուզեմ առաւան ժամը 10ին, ահազանգի եղերական բեկբեկումները մեր սիրտը թունդ կը հանէին: Ճանճերու պէս կը փախչէինք, դէպի ո՞ւր ··· Մենք ալ չէինք գիտեր: Լաւագոյն է ըսել ամէն կողմ , բացի մեզի համար չինուած թաքստոցներէն :

Պայծառ երկինքին վրայէն, ամէն օր «Զենկ»ները յամրընթաց կը ճեմէին հարսանեկան թափորի մը նման, մերթ իրենց քայլերուն ետին ալե – ծփուն չղարչները թափ տալով : Հակօդանաւային հրեաններն՝ զեկավարուած տեղացի մեր ընկերներէն ···ի պատիւ հարսնեւորներուն զէնք կը պարպէր օդին: Սպիտակ կարաւանը կը քալէր , միչտ նոյն չքեղ եւ հանդիսաւոր ընթացքով, նազելաչուք բարեւ մը չնորհելով տաքդլուխ հիւրընկալներուն :

Մենք բնաւ միտք չունէինք մասնակցելու իրենց իրախճանքներուն: Հազար քարի կը զարնէինք մեր գլուխը, անոնց կրակէ ծիրէն դուրս գալու համար: Փորի վրայ կը պառկէինք ածուխ մը մէջ, հողաթունդի մը վրայ, խելայեղ կը գրէինք անկէ վար, կանգ կ'առնէինք առուի մը եզերքը, քառամբակ կը վազէինք դէպի պարտէզները, մինչեւ իսկ հանդիպակաց բլրակի մը այրէն ներս կը սողոսկէինք :

Վախն ի վախ, երբեմն դուրս կը հանէի գլուխը անձաւէն, յուզումով կը վերյիշէի քարէ դարը, պղնձէ դարը, եւ ինչո՞ւ չէ, հայ աղբրտիք, երկաթէ դարը: Մեծաձայն ··· կ'օրհնաբանէի արդի պայծառափայլ քաղաքակրթութիւնը, որ մեզ նախամարդուն աստիճանին կ'իջեցնէր :

Մեր խնկելի նախահայրերը՝ իրենց կաշին պաշտպանելու համար գազաններէն, սարսափահար կ'ապաստանէին խոնաւ եւ խաւարտին սրերը, իսկ մենք ··· օրին մէկը յանկարծ կը տեսնէինք որ նազելաճեմ հարսը ճերմակ արջու մը պատկերը ստացած է: Արջ մը, որ չէր քնանար, աւաղ, այլ կոպերուն տակէն կը տեսնէր ամէն բան ···

Մինչեւ այդ օրը ոչ մէկ չփոում պատերազմի արհաւիրքներուն հետ, մանուկի պէս միամիտ էինք: Այո, ինչո՞ւ կը զարմանաք, ճիշդ այդպէս : Ֆրանքոյի օդատորմիղներուն կրակին տակ, Լարկօ Քապալերոյի մարդիկը ցորենի դաշտերուն մէջ ծուարած՝ դիւրաւ իրենց հոգին ազատած էին: Օ, տեսէք, տեսէք սա պատկերները տեղական թերթերուն մէջ·— ռազմիկները դուրս կու գան յաղթականօրէն ոսկեդէս հասկերուն մէջէն: Էհ, պրծաւ գնաց··· ռմբակոծութեան առեն մենք ալ կը պառկինք, հունա սա դիմացի դաշտագետնին վրայ: Բահ, ռումբերը ցայտաղբիւրի պէս կը բացուին, ոչ մէկ օդի յորձանք, ոչ մէկ տակնուվրայութիւն: Եթէ երկնքի չանթը ուղղակի մեր օրհնեալ գլխին չիյնայ, մեր խեղճուկրակ մարմնին բան չի պատահիր: Ռումբերը կը թափին աշխատանոցներուն վրայ, կ'այրեն, կը փշրեն, կը մրկեն, բայց մենք «սաղ սելամէթ» դուրս կու գանք մարդերուն մէջէն, ինչպէս Սպանիոյ ողբացեալ դիկտատորին քաջամարտիկ զինուորները :

Դաշնակից օդանաւորդները լաւ կ'ըմբռնէին գործարաններուն վրայ չինուած··· բուրաստանները իմաստը, դեռ ժամանակը հասած չէին նկատեր: Սմէն անգամ, բռունցքը ցցած, Ֆրանսացի ընկերներս կը մռնչէին յուսահատօրէն·

— C'est dommage! Tondorf est encore debout···

Մի երթեւեկի ճամբարին հրկիզումը, 1944 Յունիս 26ի չորեքշաբթի օրը, մեզ սթափեցուց մեր երազանքէն: Դաշտերուն մէջ ցանուած ռումբերը, իւրաքանչիւր մեթրի վրայ, զետին պառկոցներն ալ կը հնձէին, ամենուրեք, այն ալ տասը քիլօնոց պայթուցիկներով: Կ· Յաչի զարմանա –

Ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԵՐԴՈՒՄԸ

Ինչպէս Արաքսը ըսկիզբ է առնում
Հայկական Պարի բիւրեղ գագաթից ,
Խորունկ ձորերով անզուսպ յորձանում ,
Անարատ, նման ամպերի կաթի,—

Այնպէս ծնւում ես, երգ իմ հայրենի,
Հայ ժողովրդի սրտի սարերի
Սուրբ աղբիւրներից հազարականաճի,
Անապակ ինչպէս ծնունդ արեւի :

Քո ակունքներում — ե՛ւ հին, ե՛ւ խորունկ
Արտացոլուել են ե՛ւ դարեր բազում ,
Եւ Հայոց վշտի թխպերը ցասում
Եւ սերունդների յոյսերը աստղունք :

Հայ երգ, չես հատնի, ինչպէս Մասիսի
Ձինջ, անպաճման ձիւնը չի հատնում,
Հայ երգ, չես մեռնի, ինչպէս Արաքսի
Ակունքի ջուրը բնաւ չի մեռնում :

Դու անվախճան ես, ինչպէս երկնքի
Կապոյտն անսահման փռուած լեռներին,
Քո զով անտառում իջնում են ծունկի ,
Դարուներիդ համար աղօթում լրտին :

ԱՇՈՏ ԳՐԱՇԻ

տան զարհուրանքը աչքիս առջեւն է, պիտի մնայ ալ յաւիտեան: Երկու հարիւր դադար, Փունտի – կամ դերեզմանատան մէջ, կատակ չէ, եղբարք պատուականք:

Աչնան ալ ուրիշ անակնկալ մը,— Մեր դոր – ծարանի ամբակոծումը, երկու յաջորդական ա – լիքներով: Չեմ ուզեր նորէն պատմել, Հոկտեմ– բեր 16ի այս դղրդադին դէպքը, որ 500 քիլոնոց ռումբերու դժոխային դղրդիւնով մահուան քր – տինք հոսեցուց մեր ճակտէն: Էհ, եթէ խոշոր «Պունքեր»ը չըլլար, մեր բանը բուրդ էր: Բարե – բախտաբար կէսօրին եկան, մենք կրցանք մեր օ– ճիքը փրկել, աշխատանոցները միայն քանդուե – ցան: Ցանդուդն արշալ մը, որ պահակութեամբ, բայց օդաչուները իրենց հոգին գը– բաւի դրած էին այս անգամ: Մէկը չէր կրցած բանալ իր անկարգելը եւ մխրճուած էր հողին մէջ, ուրիշ մը ծառին վրայ դամուած, երրորդի մը դանկը փչրուած մեքենաներու առամներուն մէջ··

Այդընհաւուրի մարդիկը յաւելուածական ժամ մը հաստատած էին,— ամերիկեա՞ն: Իրիկուան ժամը 8ին ալ սկսած էին երեւիլ, յեղակարծօրէն , sans façon! եւ նորէն եկան, ճաշի ժամուն, դեռ ամանս չէի պարպած···:

Կրակէ վիթխարի սիւն մը կը յառաջանար խե– լացնոր արագութեամբ, Աստրեւլովէն Մար – պուրգ քաղաքէն, որ հազիւ տասը վայրկեան էր օդային ճամբով: Դեռ մեծ դաղափար մը չունէի հրթիռներու վրայ, շատ չէի աճապարեր ··· ըն– կերներս իրենց խելքը կորնցուցած էին :

Օդանաւերը շատ չանցած եկան: կեանքիս մէջ առանկ չլացուցիչ լոյս տեսած չէի, ոչ ալ պիտի տեսնեմ: Ոչ մէկ բաղդատութիւն էյֆէլի աշտա– րակին, ցուցահանդէսներուն եւ Լոնչանի գիշեր– ներու լուսավառութեան հետ: Հրթիռներուն ար– ձակած բոցը կը նեմցնէր Ալէքսանդրիոյ փա – րոսինը, որ աշխարհի եօթը հրաշալիքներէն մին կը համարուէր :

Հրաշափառ լոյսէ ցայտաղբիւրին տակ, հա– րիւրապատիկ աւելի հզօր քան չարժանկարի «քա– մերա»ին լուսարձակները, ահազանդը յամառօրէն կը մռնչէր, բնկրեկ ու եղերական չեշտերով, ո – րոնց կը միախառնուէր հակօդանաւային հրետա– նին մոլեգին տրաքոցը: Տղաքը քառասմբակ կը վախչէին, սարսափէն խրտչած ձիերու նման, կը զարնուէին պատերուն, կ'իյնային կ'ելլէին, չփո– թահար կը մտնէին խարխլած թաքստոց մը կամ պահնորդի քարէ պահականոց մը , կը ցրուէին դաշտերուն մէջ, կը պառկէին փորի վրայ եւ մին– չեւ իսկ խելակորոյս Մուրա դեռ կը նետուէին··

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ ԹՈՒՆԱԻՈՐՈՂՆԵՐ

Ֆրանսական չարաթաթերթ մը հետեւեալ կեր– պով կը թուէ կեանքը թունաւորող պարագանե – րը՝ ծաղրանկարներով· —

Ուղղագրութիւնը, ժամացոյցը , հեռաձայնի խցիկները, կրթիչ բառիոները, պետական վար – չութիւնները, ճամբու նշանառախտակները , աղ– բահաւաքման եղանակը, ճամբու նորոգութիւն – ները, հակառնխտումները, մանրուք գրամները , հայրենասիրութիւնը, աշխատանքը, թերթերու խոշոր խորագիրները, վարչութիւններէ պահան– ջուած վկայագիրները, անձրեւը, պաշտօնաթեր – թը, լուցկիները, սէրը, փոխադրական գործերը , սէրթիֆիքա տը տոմխլէը եւայլն :

ՊՈՒՏՄ ԾԻՇԱՂ

ՑՈՒՍԱՆՔ ԵՒ ՍՊԱՍԵՆՔ ...

Կառավարութիւններ կուգան ու կ'երթան բո– լոր երկիրներու մէջ:

Կը փոխուին երեսփոխանական ժողովներն ու երեսփոխանները:

Հանդստեան կը կոչուին պետական անձեր եւ նորեր կը հրաւիրուին գրաւելու նախորդներուն դիրքերը՝ ղեկավարելու երկիրը նոր ուղղու – թեամբ, նոր պահանջներով :

Սակայն, լաւ բան չէ, անձերը յաճախակի փոփոխութեան ենթարկելը: Նոր, «անփորձ » է – րիտասարդներ գործի լծելը: Հիները չուքի մէջ ձգելով՝ դառնացնելը : Անոնց սիրտը կոտրելը:

Փառք Ցաւիտենականին, մենք Հայերս ղերծ ենք այս մեղքէն :

Մէկը, որ գործի ղլուխ անցաւ մեր մէջ — հոգ չէ թէ ինքնընտիր, կը մնայ հոն ամբացած՝ մինչեւ իր յուղարկաւորութեան օրը :

Կան, որ իրենց յուղարկաւորութենէն ետքն ալ կը մնան աթոռին վրայ՝ իրենց կողմէ նշանակ– ուած փոխանորդով ...

Ինչպատէր ժողովուրդ ենք հօ: Ի՞նչ հարկ յա– ճախակի քուէարկելու եւ մարդ փնտռելու համար ժամավաճառ ըլլալու ...

Ֆօռէսի, Քլէմանսոյի, Վենեզելոսի, Թէոտոր Բոգվէյթի, Ֆոշի, Փուանքարէի, Լոյտ Ճորճի չը– ջանին գործով զբեթէ նոյն անձերը, մեր մէջ, այսօր տակաւին, դեկ կը չարժեն, հայ ժողո – վուրդը տեղ մը հասցնելու յոյսով :

Մարդու պէտ՞ք տեսնուեցաւ, փնտռտուքի կ'ելլենք գտնելու մէկը, որ Արիմեանի, Ներսէս Վարժապետեանի, Գրիգոր Օտեանի, Սէրվիչէնի, Նահապետ Ռուսինեանի, Նուպար փաշայի, Մ. Զերպոի օրերէն է մնացած, կամ անոնց հետ բա – բեւ – Աստծու բարին ըրած է:

Այո, մեծ անձնաւորութիւններ էին ասոնք , իրենց չրջանին, երբ Եւրոպացին «քրիստոնեայ ժողովուրդ » էր :

Տակաւին, Պօղոս Նուպար փաշայի օրով, մենք կ'ընդունուէինք մենծ դիւանագէտներու կողմէ: Մեր յաւերը կը լսէին անոնք: Կը մեղքը– նային մեր վրայ :

Կարող դիւանագէտներ ունէինք: Փաչա մար– դեր: Աղնուաղարմ անձեր :

Այսօր, հազիւ քանի մը հատ մնացած են այդ անձերէն կամ անոնց աշկերտներէն, որոնց չա – լակը բեռցուցած ենք ազգին ցաւերը՝ անգթօրէն:

Այո, օր մը պիտի հասնին նորեր՝ ժամերուն բանկալներէն կամ Համբարձումի հայրենակցա – կան Միութեան փորձադաշտէն :

Մեր մէջ, ազգավարութեան արհեստը կը սկսի բանկալին կամ հայրենակցականներու վար– չակազմէն :

Չեն հարցներ թէ կանթեղին մէջ իւղ կա՞յ : Ինչենի՞ է :

Վայ, եթէ այդ քանի մը հին մնացորդացն ալ ձեռքէ հանենք: Ուղեկորոյս ազգ պիտի դառնանք:

Շիտա՞կ է մի, վարժապետ: — Շիտակ է , աղա ջան:

Ըսել է, որ մենք, մարդ չենք հասցներ :

Պէտք ունինք տակաւին, Զաքարիա պատ – րիարքին օրէն մնացած մարդոց՝ մեզ հովուելու համար:

Ի՞նչ ընել, երբ նորեր չեն հասնիր:

Լաւ, մինչեւ ժամերուն բանկալներէն կամ ու– րիշ կազմակերպութիւններէն նորեր հասնիլը, կը դոցենք ազգին դուռները: Կամ կ'երթանք մեր հին արժէքներուն դերեզմանին վրայ կը նստինք եւ արցունք կը թափենք :

Հակառակ պարագային, կը սպասենք, որ տէ– րը վերակենդանացնէ մեր հին հանգուցեալները՝ մեզ առաջնորդելու համար ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՎԱՐԴԵՐ ՍԱԱՏԻ ՎԱՐԴԱՍՏԱՆԷՆ

Մովսէս մարգարէն, ի վերուստ օրհնեալ ,
Տեսաւ մուրացիկ աղէատ դերվիշին ,
Որ մերկութիւնը ծածկելու համար
Ծածկուած ւազով, նստած էր ճամբին :

★

Երբ մարգարէին նա տեսաւ, ողբաց ·
— Օ՛, խղճա դու ինձ, հայցիր Աստուծուն
Որպէսզի փոշում, այս որդին ընկած
Աչքը դարձնէ, տայ ողորմութիւն :

★

Աղաչի՛ր, շնորհէ հագուստ, ապաստան ,
Աստուած չի մերժում երբեմ Մովսէսին —
Եւ նա աղերսեց երկնից սրբազան
Բարիք աղէատին, աղօթքի ժամին:

★

Անցաւ ժամանակ, Մարգարէն գնում էր
Հին նաճապարհով, աղօթքով լցուած ·
Երբ լսեց յանկարծ աղաղակ, ձայներ —
Բանտ էին տանում դերվիշին կապած :

★

Մարգարէն հարցրեց — ո՞ւր են տանում նրան ,
Ինչո՞ւ նա դարձաւ այդպէս խայտառակ ,
— Արբողէ, ասին, եւ չար մարդասպան ,
Նրան սպասում է պատիժ դժնդակ ...

★

Մարգարէն տիրոջ կամքին խոնարհուած
Պարզեց դէպ երկինք ձեռքերը լրճեալ ,
«Ինձդ լաւ գիտես հողանիւթ մարդկանց
Ինչ է՛ հարկաւոր եւ երբ պիտի տալ»:

★

«Ների՛ր, տէ՛ր, բանգի բո հրամաններին
Ցանդուգն ստրուկս խոնարհեցայ տկար·
Որ աղերսեցի ատամներ գայլին
Եւ խելառութեամբ թոյն օձի համար ·

★

Ների՛ր այսուհետ ես լոկ երկնային,
Դուրդ պիտ հայցեմ, Տէր իմ գթառատ ···
Եւ գնաց մարգարէն վշտալից, կրկին
Առանձնանալու դէպ լուռ անապատ ···

★

Մեր կեանքը այսպէս անցնում է լիքը անվերջ
հոգ – սիրով —
Ի՞նչ պիտ անել, ինչպէս ուտել, ինչպէս հագուել·
Սակայն գոհացիր, անկուշտ ստամոքս, դու լոկ
չոր հացով,
Ամօթալիր է հարուստների մօտ միշտ գլուխ ծը–
ռել :

★

Ինձդ դու բեզի, մեծ մարդ ես կարծում ,
Չէ՛ որ միշտ շեղը երկդի է տեսնում ,
Հակատդ շուտով դու կը ջախջախես ,
Ոչխարի հետը թէ կռուի բռնուես :

★

Ողջ աշխարհի գանձերովը չես կշտացնի ագահ
աչքը,
Ինչպէս ցօղով դու չես կարող լցուցանել խոր
ջրհորը ,
Անապատի չոր ու ցրուած աւազներում ,
Մարգարիտը միեւնոյն է թէ ջինջ խեփոր ,
Ուղեւորը, երբ որ ճամբին շփոթեցաւ ,
Նրան մէկ է, պարկը լիքն է ոսկի թէ կաւ:
Մի գանգատիր, դերվիշ, կեանքի անցուդարձից,
Մեծ ցաւ կը լինի եթէ մեռնիս այդ վշտերից ,
Իսկ դու հարուստ , վերջանում են սրտիդ խղճեր,
Լսի՛ր, հետդ դու չես կարող տանել գանձեր :

★

Ուժեղ բազուկով եւ հզօր ձեռօք
Մեղմ է անպաշտպան աչը կոտրտել :
Նրան, ով խեղճին, չի ուզում օգնել,
Աղէտի ժամին չի օգնել ոչ ոք :

★

Մի կերպ ազատուած ամուր կապանքից ,
Փախչում էր ուղտը բանակատեղից ,
Այդ որ իմացաւ աղուէսը սարսած
Սկսեց փախչիլ պոչը հաւաքած :

★

«Խայտ այդ ինչ յիմար երկիւղ է այդպէս
— Տեսնողը ասաց — չէ՞ որ դու ուղտ չես
Եւ մինչեւ անգամ նման չէք միմեանց
Ու հետեւանդում չեն բեզ վրապրծած»:

★

— Այդ դատարկ խօսք է, բանը հէնց այն է
Ցսրեկամներից որ մէկը ուզէ ,
Ինձ իբրեւ ուղտի մատնանիշ անել,
Կարող են բռնել խկոյն բանտարկել »:

★

Եւ չետոյ արի աղագուցեր, բեզ
Որ ոչ մի բանում դու մեղաւոր չես·
Նախ մինչ ամէն բան լրսեն, ու կշռեն
Երեսուն անգամ գլխից կը կախեն :

★

Դու ինձ մի ասիր, որ կայ դատաստան ,
Մինչ դեղատնից բեզ դեղը կը տան,
Բանըդ կր պրծնի, օձի խայթոցից
Հրաժեշտ կը տաս դու այս աշխարհից :
Ամէն մի պտուտ, ուր սիրոյ լոյսը,
վառուած է աննշէջ
Լինի աղօթող նա մզկիթի մէջ,
տաճարում Հրէայից
Նըրա անունը նշանակուած է
սիրոյ գրքի մէջ
Եւ նա ազատ է դժոխքի ահից
թէ դրախտի շնորհից:
Գործերով տարուած եւ խառնամաճուած
փառքի օրերում
Մարդիկ չեն յիշում սիրելիներին եւ ծնողներին:
Իսկ երբ կորցնում են ե՛ւ դիրք ե՛ւ պաշտօն եւ
բախտից գրկւում ,
Շուտ մօտենում են այդ նեղ օրերին բարեկամ –
ներին ...

Թարգմ. ԱՐՍԷՆ ԿՐԱՄԻՆԻԿԵԱՆ

Դանիէլ մարզարէին մէկ խօսքը — «Մարերուն եւ Պարսիկներուն օրէնքները անխախտ կը մնան»: Եւ եզրակացուց, ակնարկելով Ս. Մխիթեան. — «Մենք դործ ունինք մեծ պետութեան մը հետ որ չի հաւատար պայմանագրութեանց, Պարսկաստան կը հաւատայ: Մ. Նահանգներն ալ կը հաւատան: Երբ մենք դաշինք մը կը կնքենք, քուրջի կտոր չէ, այլ համաձայնութիւն մը զոր պիտի դործադրենք»:

★ Մ. Նահանգներու քաւէարկած պինուորական վարկէն (1.314.000.000 տոլար) 27.640.000 տոլար սահմանուած է Պարսկաստանի, Քորէայի եւ Փիլիպպեան կղզիներու: Շահը չէ յայտնած յատկուածական օգնութեան գումարը:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ հանրապետութեան նախագահին եւ ճէլալ Պայարի դէմ սարքուած մահափորձին առթիւ, պաշտօնական դեկոյցը կ'ըսէ թէ երես – փոխանի մը տուած վկայութեամբ, դաղտնի համաձայնութիւն մը գոյացած էր, կառավարու – թիւնը տապալելու համար: Լրատուն, Այսընլը, փաստաթուղթեր ալ յանձնած է եղեր: Ամբաս – տանեալներէն զօր. Ալտողան երեսփոխան ըլլա – լով, տակաւին չէ ձերբակալուած:

ՈՒՐՖԱԹ ՕՐՈՒՆ (25 Նոյ.) ընդհ. դործադուլին պիտի մասնակցի նաեւ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը, որպէսզի առաջնութեան պատիւը Բանուորական Ուժին չմնայ: Դործադուլը պիտի տեւէ 24 ժամ եւ կրնայ խանգարել ամէն դործունէութիւն, դադրեցնելով նաեւ երկաթուղիները, եւ հանրակառքերը, եթէ վերջին պահուն փոփոխութիւններ տեղի չունենան. — Կառավարութիւնը վերջացուց հաւաքական պայմանագրի օրինագիծը եւ Ազգ. Ժողովին պիտի ներկայացնէ ստիպողութեան կարգով:

ԱԼՊԱՆԻՈՑ դիկտատորը, Էնվէր Հոճա, դաղտնապէս Մոսկուա դացած է ռուսական օդանաւով մը, պինուորական եւ նիւթական օգնութիւն խնդրելու համար, ինչպէս կը հաղորդեն իրազեկ աղբիւրէ: Երկիրը ծանր տագնապ մը կ'անցընէ, պաշարուած ըլլալով Եուկոսլաւիոյ եւ Յունաստանի կողմէ:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ կառավարութիւնը ձերբակալած է հանդուցեալ նախագահ Պենէչի կուսակցութեան անդամներէն՝ 15 հոգի, խորտակելու համար ամէն ընդդիմութեան:

ՍՈՒԻՐԻՈՑ երեսփ. ընտրութեանց մէջ յաղթանակը չհած է ժողովրդական կուսակցութիւնը, 50 աթոռ: Ցեղոյ կուգան անկախները՝ 43, ազգայնական հանրապետականները՝ 13 եւն.: Համեմատականի մնացած են 14 թեկնածուները: Հեռպերը կ'ըսէ թէ ընտրողներու 40 առ հարիւրը միայն մասնակցած է ընտրութեանց: Ամէն պարագայի մէջ, ներկայ կառավարութեան դիրքը զօրացած կը համարուի եւ Սուրիան պիտի մնայ անկախ հանրապետութիւն մը:

ԱԼՔՈԼԻ առեւտուրի ահագին խարդախութիւն մը երեւան հանուեցաւ Լիլի մէջ: Շոր – թուած դումարը կը հաչուեն 500 միլիոնէն մէկ միլիառ Ֆրանք: Թերթերը կը գրեն թէ ցանցը տարածուած էր ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, մասնաւորապէս Լիոն, Մարսէյլ, Պոռտօ եւ Նիս:

55 ՀՈԳԻ երկարատեւ բանտարկութեան դատապարտուեցան Չեխոսլովաքիոյ մէջ, իբրեւ «լրտես եւ խռովարար»:—Բոնի աշխատանքի կայաններ հաստատուած են ամբողջ երկրին մէջ:

ԱՋԳԱԺՈՂՈՎԸ 6ի դէմ 50 ձայնով արդիլեց զինք ղրկել Ցունաստանի դրացի երկիրներուն, մինչեւ որ դադրեցնեն ապստամբներուն ընծայուած օդնութիւնը:— Ալպանիա արդիլեց օտար նաւերու մուտքը Վալոնայի նաւահանդիստը, բայց Խորհրդայիններէն:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ գործարաններուն քանդումը դադրած պիտի ըլլայ մինչեւ յառաջիկայ շաբթու, ինչպէս կը հաւաստեն կառավարական աղբիւրէ: 2000 դատաւորներ պիտի արձակուին արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, եւ անոնց տեղ պիտի նշանակուին «ժողովրդային դատաւորներ», համաձայն բոլշեւիկեան դրութեան:

ՓԼՖԻՆԸ միջնաբերդի բանտէն այլուր փոխադրելու եւ ընդհ. ներման օրէնք մը հրատարակելու առաջարկ ներկայացուցած են վեց երեսփոխաններ:

ՆԻԻ ԵՈՐՔի բողոքական եպիսկոպոսը, Մէնինկ, մեռաւ 82 տարեկան: Գործօն մասնակցութիւն ունեցած է բոլոր հայանպաստ ձեռնարկներու մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովին մէջ, Զըրչիլ խստօրէն քննադատեց կառավարութիւնը, եւ բաւ թէ Պ. Պեւին «իր կարապի երգը կ'երդէ»: Ինք համաձայն է որ անմիջապէս դադրեցնեն զերմանական գործարաններու քանդումը եւ ուրիշ դիւրութիւններ ընծայեն: Նախորդ վարչապետին կարծիքով, Անգլիա չատ բան կորսնցուցած է իր վարկէն եւ դիրքէն, իբրեւ հեռեւանք աչխատաւորական կառավարութեան վարած քաղաքականութեան:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ, նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ֆր. կապոյտ խաչի, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան (S. F. I. O.) տեղական մարմնին:

27 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 15էն մինչեւ կէս գիչեր, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 25 Ave. Victor Cresson, métro Issy:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԽԱԶԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ:

Ֆրանսացի ընկերվարականներու կողմէ կը խօսին երեսփոխան – նախկին նախարար **Ed. Depreux** եւ Իսիի փոխ – քաղաքապետ **Sylvestre:**

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Մաւի ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. Աստղիկ ՔԻՕՍԷԵԱՆ (երգ), Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ (երգ), ընկեր ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. ՕՂՏԱՑԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. Ռէժին ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆ (պար, Opéra – Comiqueէն) ընկերակցութեամբ Թատիա ԴԱՐԵԳԻՆԻ: Պարի մրցոյթ զանազան մրցանակներով:

Ժամը 20էն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ Garo Sarian: Տոմսերը ապահովել ընկերներէ եւ սրճարաններէ:

Աղբիւր Սեւրոբի դիշատակին

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՒՐՈԲԻ նահատակութեան 50ամեակի առթիւ՝ 20 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 20.30ին, Salle Géographie մէջ, 184 Bld. St. Germain, métro St. Germain des Près:

Կը նախագահէ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ ԽԱԶԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հոդեհանդիստ եւ այլ գերեզմանին, յաւտյանեան կիրակի, նախաձեռնութեամբ Նախկին Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան:

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ, ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի Հ. Ազգ. վարժարանի կրթ. Հո – գաբարձութիւնս, Հ. Բ. Ընդհ. Միութեան հովանաւորութեամբ հիմնուած դպրոցին 20րդ տարեշրջանի առթիւ կազմակերպած է, 1949 Նոյեմբեր 20ին, կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, Salle des Fêtes մէջ (22 rue Voltaire) թէյասեղան մը ի պատիւ իր նախկին սաներուն, դաստիարակներուն եւ բոլոր այն անձնաւորութիւններուն, որոնք սատարած են տեղւոյս կրթ. դործին:

Միեւնոյն առեն տեղի պիտի ունենայ 1948—49 տարեշրջանի աշակերտներու մրցանակաբաշխութիւնը: Կը խնդրուի հայ ծնողներէն ներկայ ըլլալու:

ԹԱՏՐՈՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Անիէր Պուա Քոլոմպի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 27 Նոյեմբեր, ժամը 14 — 25: Centre Administratif Social չքեղ սրահներուն մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Անիէր:

Կը ներկայացուի «Ադամեան թատերախումբի» կողմէ, դեկավարութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի, Շիրվանզատէի ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ եւ կատակերգութիւն մը ՎԱՐՋՈՒ ՍԵՆԵԱԿ:

Ճոխ պիւֆէ: Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ:

PHONOS – RADIO – DISQUE

ԱՐԱՔՍ

Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճառանիշով ռատիօները: Հայերը, իրենց խոհ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան: Օրինական դիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:

Սատցած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՃԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ դուած ՍՈՆԻԱ ԴԱՐԱԳԱՇԵՑԻԻ հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, ջութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրուստ պղող ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

ՇՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՇԱՒԻԼԻ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի կէսօրէն վերջը ժամը 3ին դպրոցին սրահը: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի յառաջիկայ հաւաքոյթը՝ նոյեմբեր 21ի երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Օրուան նիւթն է «Հայ ազատագրական չարժումը եւ Ռուս. քաղաքականութիւնը»: Զեկուցանողը՝ Պ. Վահան Զէյթունեան: Կը հրաւիրուին լսարանականները եւ անխտիր բոլոր մտաւորականները:

Մէջի թղթակցութեան (երէկ, չաբաթ) առթիւ պատրուաքիւնը պիտի ըլլայ Գալուստ Տիգրանեան:

Գեղարուեստական երեկոյթ Մ. Մարութեանի ներկայացումներ

ԼԻՈՆ.— Նոյեմբեր 21ին, երկուշաբթի, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8.30ին, թատրոն «Հօրլօժի» մէջ պիտի բեմադրուի «ՈՃԲԱԳՈՐԾԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ»:

ՎԱԼԱՆՍ.— Նոյ. 25ին, ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «ԹՋաթը Մի ևնխսիպալի» մէջ, պիտի ներկայացուի «ՈՃԲԱԳՈՐԾԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ»:

Գեղարուեստական երեկոյթ

Théâtre de la Potinière
7 rue Louis – le – Grand (Opéra)
21 Նոյեմբեր, երկուշաբթի գիչեր, ժամը 9ին,
ի պատիւ Օր. Հ. ԽԼՏԼՃԵԱՆի
Առաջին անգամ ըլլալով

ԵՐԿՈՒ ՋԱՒԲԱՑ

Վերջին տոմսերը ստանալու համար աճապարեցէք դիմել՝ Mr. 1 ePrince Դրատուն Հր. Սամուէլ, Հր– Բալուեան 43 rue Richer:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Թարաբէն Այբի Տիկին Ազատնի Մ. Գաբիկեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բոլոր սգակիրները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր Միութիւններուն, դործարանի ընկերներուն, հայրենակիցներուն ու Տէսինի, Լիոնի եւ շրջականերու իր բարեկամներուն որոնք անձամբ, դրաւոր, ծաղկեպսակով եւ դրամական հանդանակութիւններով իրենց զգացակցութիւնը յայտնեցին եւ օժանդակեցին, Տարբախտ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳԱԼԻԿԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ, անոր ընտանիքին եւ հինդ անչափահաս զաւակներուն:

COMPTOIR DES THÉS

YAVROU

23 rue Senac, Marseille
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան դտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱԻԵՏ խմկան՝

Thé Yavrouh (Ceylan)

Ծրարները, ի՞նչ քանակով որ կը վաճառքին:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՊՕՇՆԱՔԵԱՆ (ROLINE) ՏՈՒՆԸ, կուգայ ծանուցանել թէ բացած է LAINESի վաճառատունը, ուր պիտի դտնէք առանց բացառութեան ձեր ուզած բոլոր գոյնի բրդեղէն թելերը: ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԻՆ ՀԱՑԵՐՈՒՆ:

Դիմել՝ MAISON ROLINE, 63 rue Nationale, ՄԱՐՍԷՑԼ:

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵԼԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑԷՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ **gateaux**ները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՑՈՒՔԻ,
ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱԳ ՀԱՑԹԱՑՈՒՄ
ՄԱՏՉԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

La Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 22 Novembre 1949 երեքշաբթի 22 ՆՈՅԵՄԲ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.6006–Նոր շրջան թիւ 1417 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԵՂԿԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՓԱԿԵՆ

— « Լո՛յս, աւելի լոյս», կ'աղաղակէր Կէօթէ, խնդրելով բանալ պատուհանները, որպէսզի կարենայ հանգիստ չունչ քաշել:

— Լո՛յս, աւելի լոյս, կ'աղաղակէ արդի մարդկութիւնը, խօսքն ուղղելով Ա. Միւթիւեան:

Ըսել կ'ուզէ.— Վերցուցէք թանձր վարագոյները ցանցը: Լայն բացէք դուռ-պատուհան, որպէսզի լուսաբանուինք փոխադարձաբար: Ի սէր խաղաղութեան, որուն կարօտովը կը տոչորինք ամէնքս ալ...

Եւ սակայն, ի՞նչ կը տեսնէք ամէն օր: Նոյն իսկ օրուան բոլոր ժամերուն:

Փոխանակ վարագոյրը վերցնելու կամ պատուհան մը աւելի բանալու, փեղկերն ալ կը փակեն իրարու եռեւէ:

Այն աստիճան որ, Ա. Միւթիւեանը եւ իր արբանեակները հեռդհեռէ կը կտրուին Եւրոպայի, աշխարհի մնացեալ մասերէն: Դառնալով առանձին տիեզերք մը, անմատչելի եւ անթափանցելի:

Ակնարկ մը նետեցէք ամենօրեայ դէպքերուն վրայ, եւ մեքենաբար կը հասնիք տրամաբանական եզրակացութեան:

Անցեալ չաբթու տեղական թերթ մը կը գրէր թէ Հիւս. Ամերիկայի 150 միլիոն բնակիչները Մոսկուայէն լուր կրնան առնել միայն «Նիւ Եորք Թայմզ»ի թղթակցին միջոցաւ:

Ուրիշ երկու կարեւոր թերթեր, «Քրիսչըն Սայընս Մոնիթըր» եւ « Նիւ Եորք Հէրըլտ» ալ մասնաւոր թղթակիցներ ունէին, բայց երբ առաժամապէս դուրս ելան, Ա. Միւթիւեանը մերժեց նորոգել իրենց անցագիրները:

Փարիզեան թերթը զարմանալի կը գտնէ մասնաւորապէս միխոնարական թերթին՝ «Քրիսչըն Սայընս»ի դէմ եղած կարգադրութիւնը, գրելով տալով թէ թղթակիցը՝ Պ. Սթիվընս Մոսկուա կը գտնուէր 12 տարիէ ի վեր, եւ ընդհանրապէս բարեացակամ կ'երեւար: Իսկ միւսը՝ երկու տարիէ ի վեր:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, հեռադրական մեծ գործակալութիւն մը, «Իքսչէյնճ Թէլէգրաֆ» դադրեցուցած է իր գործունէութիւնը:

Աշխարհահռչակ Ռէօյթերն ալ հաւանաբար պիտի հարկադրուի փակել իր գրասենեակը, նկատելով որ թոյլ չեն տար ուրիշ բան ընել բայց եթէ պարզապէս ընդօրինակել Մոսկուայի պաշտօնական գործակալութեան՝ Թասսի եւ անթելին հաղորդած լուրերը:

Ա՛ւ այժմ կր մնան ամերիկեան երկու մեծ գործակալութիւնները, «Էսոչիէյթըտ Փրէս» եւ « Եունայթըտ Փրէս», բայց լուրի աղբիւրները այնքան խեղճացած են որ, առտու մը կրնան ձգել հեռանալ:

Աւելի ծանրակչիռ պարագայ մը կը կազմէ նոր համաճարակը, — լրտեսախտ:

Ամիսներէ ի վեր, դեսպանական կամ հիւպատոսական պաշտօնեաներ են որ կը ձերբակալուին, կ'արտաքսուին Ա. Միւթենկէն եւ արբանեակ երկիրներէն: Բոլորն ալ՝ միեւնոյն ամբաստանութիւններով,— լրտեսութիւն, դաւադրութիւն: Առ նուազն կասկածելի գործունէութիւն:

Ամենավերջին օրինակ՝ այսօրուան լուրերը, — Մոսկուա կը բողոքէ Պելկրատի դէմ եւ կը ճամբէ: Վարշաւա կը ձերբակալէ Ֆրանսացի պաշտօնատար մը եւ կը ճամբէ ուրիշ երկու պաշտօնեաներ:

Նոյն պատմութիւնները չլսեցի՞ք Չեխոսլովաքիայէն, Ռումանիայէն, Հունգարիայէն, Պուլկարիայէն:

Միեւնոյն առեն խստագոյն կանոնները՝ օտարականներու, մինչեւ անգամ դիւանագիտական պաշտօնեաներու ճամբորդութեան համար: Արգիլեալ գօտիները, բոլոր բոլշեւիկեան երկիրներուն մէջ:

Մէկ խօսքով, փեղկերն ալ կը փակեն, միշտ լրտեսութեան մտավախութեամբ:

Իսկ ազգն իրենց ներկայացուցիչները ամէն ազատութիւն կը վայելեն շրջելու, խօսելու, գրելու: Նոյն իսկ հետախուզական ցանցեր կազմելու, ճարտարարուեստի վերածելով քաղաքական լրտեսութիւնը:

Այս ճամբո՞վ պիտի հասնին խաղաղութեան:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Նամակ մը՝ Արշաւիր Յանէտտանեանէ, միշտ բծախնդիր մայրենիքի կանոնաւորութեան եւ մաքրութեան.—

— « Սա «Ո՞վքեր» դերանունին հանելուկը լուծենք, եթէ կարելի է, որպէսզի միտքս այլեւս չզրաղի ատով:

Ձայն գործածած էք ձեր խմբագրականնե-րուն մէջ:

Շաբաթ օրուան «Մեր բրյահաւաբները» խմբագրականին մէջ, դարձեալ կարդացի «Ո՞վքեր»ը»: — « Ո՞վքեր են այս արիւնածարաւ լրբութեանց դիմակաւոր հեղինակները»:

Կ'ուզեմ գիտնալ թէ՝ կարելի չէ՞ «որո՞նք» գործածել փոխանակ «ո՞վքեր»ու: Ցետոյ, ճի՞շդ է «Ովքեր» յոգնակի ձեւը: Եզակին՝ ով, միթէ յոգնակին ովք պիտի չըլլա՞ր:

Ի պէտս զարգացելոց մը, խնդրեմ»:

Դժբախտաբար մեր ձեռքը չէ դերեզմանէն հանել ողբացեալ Եր. Տէր Ազդերճասեանը, որպէս զի չարունակէր « Ի պէտս զարգացելոց»ը, հայ-կաբանութեան եւ քերականութեան բոլոր դաղտնիքներով:

Անշուշտ ապօրէն է «ովքեր»ը: Կը հակասէ ոչ միայն քերականութեան կանոններուն, այլ եւ պարզ տրամաբանութեան:

Եւ սակայն, ուզողը կրնայ գործածել, քանի որ չունինք համապատասխան բառը:

« Որո՞նք»ը երբեք չի տար այս ժողովրդականացած իմաստը:

Օտարներն ալ չունի՞ն այս կարգի օրինադանցութիւններ: Անգլիացիները կ'ըսեն Who's Who (ո՞վ ո՛վ է), (բառարան անձնանուններու, Պոթէն):

Քերականական օրէնքներուն կը համապատասխանո՞ն պարուհի, կարուհի եւ նման բառեր:

Մբցում,— գտէք լաւագոյն բառ մը քան « ովքեր »ը:

ՎԱՀԷ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլէն հեռագրով կը հաղորդեն թէ չարթ դիւերը Դաշնակցութեան Օրը տօնուած է մեծ յաջողութեամբ, հակառակ տեղատարափ անձրեւին: Սինէմա Ալքազարը նեղ կուգար խուռներամ բազմութեան: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿՈՂՈՎԸ ՍՈՒՋԱՆԱՒԻ ԿԱՐԾԵՐ ԵՆ

Ալան Քումապարաճի, « Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի Պէյրութ երբեմնի թղթակիցը, որ Պոլսէն հեռանալով կարգ մը մերկացումներ կատարած էր իր երկրի մասին, նոր յօդուածաշարք մը սկսած է Combat ի մէջ:

Առաջին յօդուածով կը բացատրէ թէ Թուրքիան ծանր տագնապի մը մատնուած է, ոչ միայն տնտեսական եւ ընկերային, այլեւ դիւանագիտական տեսակէտով: «Դղրդաղին ձախողանքներու մատնուած են Թուրքիա հաստատուած ամերիկացի զօրավարները եւ ծովակալները, որոնք կը յամառին իրենց մասնաւոր ծրագիրները պարտադրել, առանց նկատի առնելու որ անոնք բացարձակապէս վեր են Թրքական բանակին կարողութենէն»:

Քաղաքական տագնապի մասին ալ խօսելով, Թուրք Թղթակիցը կը յիշէ 1950ի ընտրական պայքարը, ինչպէս եւ Թուրքերու վախը Ա. Միւթենէն: Այս տեսիլ զուարճալի բաներ ալ կը պատմէ.— Անցեալ տարի Թուրք մամուլը Մարմարայի մէջ երեւցած ողորկ կողովները ռուսական սուզանաւ կը ներկայացնէր, իսկ այս անգամ պատուելի Սմիթ, որ Արարատ բարձրացած էր, ոչ թէ Նոյի Տապանը գտեր է, այլ կարմիր բանակի զօրաբաժիններ որոնք Թուրքիոյ վրայ կը քալէին...

ԵԳԻՊՏՈՍ որոշեց նոյնութեամբ պահել պաշարման վիճակը, որ կը տիրէ 1948 Մայիս 15էն ի վեր:

Ուրբաթ օրուան քնդհ. գործադուլը

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԶԲԱՆԻ՞Ն

Ինչպէս դրած էինք արդէն, ուրբաթ օր ընդհ. գործադուլ պիտի յայտարարուի 24 ժամուան համար, նախաձեռնութեամբ Բանուորական Ուժի, որուն պիտի դործակցի Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը: Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Միութիւնը կ'առաջարկէ յետաձգել գործադուլը, քանի որ կառավարութիւնը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ, կարգ մը պահանջներ գոհացնելու համար:

Նախարարական խորհուրդը բացառիկ ժողով մը գումարեց երէկ, իբրեւ օրակարգի գլխաւոր նիւթ ունենալով այս խնդիրը: Արդէն օրինագիծ մը մշակուած է հաւաքական պայմանագրի դրութիւնը վերահաստատելու համար: Կը մտածեն նաեւ աւելցնել նուազագոյն օրապահիկը, որ ամսական 12 հազար է այժմ:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Բանուորական Ուժին անդամ են թղթատարական վարչութեան աշխատաւորներուն 75 առ հարիւրը, հետեւաբար կը վախցուի որ ուրբաթ օր դադրեցնեն նամակներու բաշխումը եւ կրճատեն հեռադիր, հեռաձայնի սպասարկութիւնները:

Նոյն սէնտիքան մեծամասնութիւն կը կազմէ նաեւ երկաթական նախարարութեան պաշտօնեաներուն եւ ուրիշ վարչական հաստատութեանց մէջ: Նաեւ՝ երկաթուղիներու վարչութեան մէջ: Ար-դէն իսկ որոշած են աշխատանքը դադրեցնել նոյ. 25ի առաւօտ ժամը 4էն մինչեւ 26ի 4ը, ինչ որ կը նշանակէ թէ երկաթուղիները պիտի չբանին 24 ժամ, եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ:

Ուսուցչական ասպարէզին մէջ ալ խլրտումներ կը տիրեն:

Երեք արհեստակցական միութիւնները — գլխաւորները — չեն համաձայնած, մխացեալ ճակատ կազմելու համար, ինչպէս անդադար կը թելադրէ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ կը դտնուի համաձայնավարներու տիրապետութեան տակ: Հրապարակուած տեղեկութեանց համաձայն, այս վերջին կազմակերպութիւնը ունի 2.500.000 անդամ (երկու տարի առաջ 5 — 6 միլիոն կը հաշուէին), Բանուորական Ուժը՝ 900.000, Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Դաշնակցութիւնը՝ 750000:

Բանուորական Ուժը այնքան ալ զոհ չէ որ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնն ալ պիտի միանայ ընդհ. գործադուլին, իբրեւ մրցակից:

Ծրագիրներու միջազգային մրցում

Լեհական կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է երեք փրանսացի դիւանագէտներ եւ կարգ մը Լեհեր, իբրեւ անդամները լրտեսական ցանցի մը որ կազմուած է եղեր Վարշաւայի Ֆրանսական դեսպանատան եւ հիւպատոսարանին շուրջ: Կալանաւորներն են Անտուէ Սիմոն Ռոպինօ, Շեֆթինի Ֆրանսական հիւպատոսարանի օդնական կցորդը, իմառ տը Մէռ եւ Ժէրնան Ռէնօ, երկուքն ալ պաշտօնեայ Ֆրանսական դեսպանատան:

Կառավարական դեկոյցին համաձայն, Պ. Ռոպինօ խոստովանած է իր յանցանքը եւ պիտի դատուի լեհական ատեանի մը առջեւ, իր լեհ մեղսակիցներուն հետ: Միւս 2 պաշտօնատարներուն հրամայուած է հեռանալ Լեհաստանէն, երեք օրուան մէջ:

Պ. Ռոպինօ ձերբակալուած է ուրբաթ օր, երբ օդանաւ կը նստէր, Փարիզ դալու համար: Իր հայրը, տնօրէնն՝ Վարշաւայի Ֆրանսական կաճառին, որ օդակայան դացած էր ողջերթ մադթելու, կ'ըսէ թէ թոյլ չտուին որ տղան օդանաւ նստի: Ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ օդանաւ մտած էր, բայց դուրս հանեցին: Լեհերու պատմութեան համաձայն, Պ. Ռոպինոյի վրայ դտնուած թուղթերով ամբաստանութեան տակ կ'իյնան միւս երկու Ֆրանսացիները եւ չատ մը Լեհեր:

Այս ձերբակալութեան վրայ, Ֆրանսական կառավարութիւնը վար դրաւ Փարիզ հասած օդանաւ մը, իր վեց օդաչուներով, մինչեւ որ Լեհաստան դոհացուցիչ բացատրութիւն տայ հիւպատոսական պաշտօնեային ձերբակալման մասին: Լեհերը բողոքեցին, պնդելով թէ Պ. Ռոպինօ խոստովանած է իր յանցանքը:

Վեց լեհ օդաչուները բանտարկուած չեն, այլ պանդոկ մը կր բնակին, անշուշտ հսկողութեան տակ: Եթէ Լեհերը մերժեն դոհացում տալ, Ֆրանսան ալ փոխադարձաբար միջոցներ ձեռք պիտի առնէ: Փարիզի մէջ կը զարմանան որ լեհական կառավարութիւնը հրապարակաւ եւ անթելով յայտարարեց հիւպատոսական պաշտօնեային ձերբակալութիւնը, առանց պաշտօնապէս լուր տալու Ֆրանսական կառավարութեան:

Պ. Ռոպինօ, 25 տարեկան է: Ֆրանսական կառավարութիւնը կը սպասէ որ Վարշաւայի դեսպանը տեսնէ ամբաստանեալը եւ ուղղակի լսէ անոր անձնական յայտարարութիւնը:

(Տես նաեւ յաջորդ էջը)

ՀԱՅԿ. ԴԱՏԸ ԵՒ ԻՐ ԲԱՆՈՒՐԸ

ԵԹԷ ինծի հարցնեն թէ ո՞րն է հայ ժողովուրդին հայրենիքը, կը պատասխանեմ.— Այն երկիրը, ուր դարերէ ի վեր Հայը ապրած, զայն պաշտպանելու համար արիւն թափած եւ անոր անկախութեան համար պայքարած է: Մեր հայրենիքը այն երկիրն է որուն մենք մեր անունը տուած ենք եւ օտարները զայն մեր անունով ճանչցած են:

Հայուն հայրենիքի իրաւատէրը, ոչ երկուան, ոչ այսօրուան իրական կառավարութիւնները են մեր հայրենիքի իրական տէրը, ոչ մեր ժողովուրդի մէկ մասն է, որ փաստօրէն անոր վրայ կ'ապրի, ոչ ալ ան է որ գրաւման օրէնքով անոր վրայ է դրած իր արիւնոտ թաթը (Թուրքը): Հայկ. հայրենիքի տէրը ոչ իսկ ան է որ վաղը պիտի իշխէ այդ երկրի վրայ: Ուրիշ բան է բռնի գրաւել երկիր մը, այլ բան է ըլլալ անոր սեփականատէրը, անոր իրաւական տէրը: Հայաստանի բուն տէրը հայ ժողովուրդն է:

Կան մարդիկ որոնք հայ ժողովուրդի անունով խօսելու եւ գործելու իրաւունքը կուտան այսօրուան Հայաստանի կառավարութեան, եւ կան ուրիշներ ալ որ կը քարոզեն՝ թէ հայ ժողովուրդին հայրենիքը այսօրուան Հայաստանն է: Ասոնք կ'ուզեն մեծ չրջանակը սեղմեցնել փոքր չրջանակի մը մէջ, մեծ հայութիւնը դարձնել գաւառ մը ու անով գոհանալ:

Հոգիով աղքատներ ալ կան որոնք հայ ժողովուրդին հայրենիքը Ս. Միութիւնը կը համարեն: Այս անմիտները չէ՞ն տեսներ որ ասով հայ ազնուական ժողովուրդը ցիրուցան կ'ընեն խորհրդային ովկիանոսին մէջ: Չե՞ն տեսներ որ ասով խեղդուելու կը դատապարտէին թէ հայութիւնը եւ թէ Հայկ. Դատը:

Եւ ինչ է Հայկ. Դատը:

Ան միայն քաղաքական իրաւունքներու հարց չէ, ոչ ալ սահմաններու սրբագրութեան խնդիր: Հայկ. Դատը սկզբունքի հարց է: Հայ ժողովուրդը ազգ մըն է, իր անցեալով, պատմութիւնով, իր պետական հնագոյն կարգ ու սարքով եւ ըմբռնումներով, նաեւ իր երկրային սահմաններով:

Հայկ. Դատը պաշտպանել՝ կը նշանակէ ճանչնալ հայութեան ազգ ըլլալու իրաւունքը:

Ի՞նչ կը նշանակէ ասիկա.—

Ամէն ժողովուրդ ազգ է միայն այն ատեն երբ տէրն է իր ճակատագրին, երբ իր ձեռքով կը կատարէ իր սեփական վարուցանքը:

Իսկ այսօրուան իրականութի՞ւնը,— կամ՝ ինչպէս կ'ըսեն statu quo?ն, — Միշտ ալ դոյութիւն ունեցած են բռնի դիմու զօրութեամբ պարտադրուած սահմանները, բռնի հաստատուած իրաւակարգեր: Ասոնց դէմ է սակայն որ յաւիտենապէս խլրտած են արդարութեան ըմբռնումնե րը, մարդկային իրաւունքի յաւիտենական ձգտումները: Այդ ըմբռնումներէն է որ պայթած են յեղափոխութիւնները ու ազատագրական պայքարները:

Կ'ընդունինք թէ ամէն ազգ պէտք է ունենայ իր հայրենիքը, նոյնպէս եւ հայ ազգը պէտք է ապրի ու զարգանայ իր սեփական երկրին վրայ, իր ուզած ձեւով ստեղծագործէ ու դարբնէ իր ճակատագիրը:

Հայ ժողովուրդը ազատ է ծնած, բայց զա րերու ստրկութեան չղթան կը կրէ մինչեւ այսօր իր վզին վրայ: Մեռա՞ծ է ազատութեան յոյսը իր հոգիէն ներս...

Եւ ահաւասիկ հայութեան ամէնէն զգայուն եւ ազնուական չիլը որ կը կոտորայ, չիլ՝ որ դարեր շարունակ կը զգայ, կը տառապի ու կուէ կոիւ կը մղէ հայութիւնը, ընդդէմ յարմարելու կուսակից՝ ընդարմացած չիլերու:

Հայը կը պատկանի մեծ ազգութեան մը, ան ազգ է եւ ոչ թէ խուժան եւ պիտի չանայ փետրաւորել իր կոտրած թեւերը, վերստին սաւառնելու համար:

Հայ ժողովուրդի հարցը չէր լուծուած երէկ, չէ լուծուած եւ այսօր:

Հարցեր կան որոնց լուծումին համար դարեր են հարկաւոր, ու բազմաթիւ սերունդներու ճիգը: Հայկ. Դատն ալ այդ կարգին է:

Գիտուններ իրենց կեանքը կը զոհեն լուծելու համար անլուծելի հարցեր: Ճանդուքն նաւորդներ եւ սաւառնորդներ կը փորձեն անկարելիին հասնիլ: Այո, յաճախ կը ձախողին: Շատեր կ'իյնան նոյն ճանապարհին վրայ: Բայց տես որ ասիկա մը մարդիկ չեն լքեր գաղափարը, կը տքնին, սերունդէ սերունդ իրարու կը հաղորդեն հարցը, նոր ձեւերով նորէն փորձելու, նոր գործիքներով լուծելու անլուծելին: Անյաջողութիւններ, յաճախարութիւններ իրարու կը յաջորդեն, բայց «էքիփ»ը կը մնայ իր պարտականութիւններուն դլուխը, մինչեւ որ դրաւեն բեւեռները, պարզեն հիւլէին գաղանիքները:

Թշուառականներ են անոնք որ կը կարծեն թէ վերջնապէս լուծուած է մեր հարցը: Դիւրին լուծումներու ընդունակ այս թուլամորթները չե՞ն տեսներ որ Հայկական Դատը միշտ կայ ու անոր

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ֆինլանտան իր ներքին ոգերով

Ֆինլանտացի ժողովուրդը չատ կը նմանի Հայերուս: Զարքաշ, ըմբոստ՝ իր անկախութեան թշնամիներուն դէմ եւ հայրենասէր:

Փոքր երկիր մը, որ վերջին աշխարհամարտէն քիչ առաջ, 6—8 ամիս դիմադրեց քաջաբար, հսկայ Ս. Միութեան սպառազէն բանակներուն:

Գրեթէ կորուած աշխարհէն, բայց ապաւինած իր հատու թուրին ու սառնապատ լեռներուն: Ունեցան հերոսական խոյանքներ: Թշնամին, արդը, կատղեցաւ իր յանդգնութենէն: Ու մինչեւ զինքը ծունկի բերելը, նօսրացաւ իր զօրադունդերու թիւը: Հազարաւոր մեռեալ ու վիրաւոր, որոնց մէջ դժբախտաբար եւ Հայեր:

Ու պատերազմը լրանալէն չորս տարի վերջն ալ, Ս. Միութիւնը չյաջողեցաւ, հակառակ ներքին թէ արտաքին դաւադրութեանց, իր վեհապետական իրաւունքները յարդելու հաւաստիքներուն, իր տիրապետութեան տակ առնել զայն: Ինչպէս յաջողեցաւ ընել միւս դրացի երկիրները:

« Տեսնուած գիւղը առաջնորդի պէտք չունի», կ'ըսէ առածը: Ֆինլանտացին տեսաւ ինչ որ տեղի կ'ունենայ սահմանին այն կողմը: Ու կ'անսայ մէայն իր առողջ բնազդին:

Ցիչենք նաեւ որ Ս. Միութիւնը կը պահէ զինուորական կայան մը, մայրաքաղաք Հելսինքիէն քանի մը մղոն հեռու:

Ֆինլանտա կը գտնուի Սառուցեալ Ովկիանոսին վրայ: Ունի 388.000 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն: Իր բնակչութեան թիւն է 3.600.000: Լեռնոտ է ու ջրային: Հողը կրանիթեայ ու ապարներէ: Դարերու ընթացքին սառնակոյտերը զայն ծեծած են ու հալեցուցած, եւ իրենց անցած վայրերը ձգած են բազմաթիւ լիճեր ու լճակներ: Ասոնց թիւը կը հաշուեն աւելի քան 35 հազար: Ճահիճ ու քարակոյտ ամենուրեք: Եւ այս բնական արդելքներուն մէջէն, կը սողան, կ'անցնին գետերը, հասնելու համար դէպի ծով: Տարածութեան 91 առ հարիւրը ցամաք է, որուն 57 առ հարիւրը կը կազմեն անտառները:

Գլխաւոր արտադրութիւնները են փայտը, ուրկէ կը պատրաստեն թուղթ՝ խիւսի համար պատերազմէն առաջ Լիոնի արուեստական մետաքսի գործարաններու թուղթին մեծագոյն մասը կը ներածուէր Ֆինլանտայէն: Ունի նաեւ կապար, պղնիձ, միս, որ առատ են ու համեղ, չնորհիւ իր աքանչելի արօտատեղիներուն:

Արդի կառավարութեան գլուխը կը գտնուին չափաւոր ընկերվարականները, որոնք ուժգնօրէն կ'ընդդիմանան համայնավարներու: Այս վերջիններն ամէն դաւ կը փորձեն, կ'ուզեն տապալել ներկայ իշխանութիւնը եւ խորհրդային կարգեր հաստատել երկրին մէջ:

Իրենց նպատակին հասնելու համար, անոնք կը գործածեն նոյն զէնքերը, ինչպէս ամէն տեղ. — Շահագործել բանուոր դասակարգին թշուառութիւնն ու ապրուստի նեղութիւնը՝ ապօրէն գործադուլներով, խափանարար ձեռնարկներով: Ստեղծել աւելաւառ մոլուցք մը հանդէպ ոչ համայնավար կառավարութեանց:

Համայնավարները իրենք զիրենք կը ներկայացնեն փրկիչները, ըսելով թէ մոգական գաւազանով մը եղ ու մեղր պիտի պարգեւեն աշխարհի: Մինչ նոյն վարդապետութեան տակ ապրող ժողովուրդներ, կարօտը կը քաչեն իրենց քաղքենի հայրենակիցներուն ուղարկած ծրարներուն, պարնիրէն մինչեւ դնդասեղը:

Ֆիններն ալ ունին իրենց Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը: Անոր զեկավարներէն եօթը ընկերվարականներ են, հինգը համայնավարներ: կը վայելեն կառավարութեան օժանդակութիւնը: Մինչ կը վախցուէր, որ օրավարձքերու յաւելման առթիւ ծագած բնդհանուր գործադուլին հետեւանքով երկուքի պիտի բաժնուէր, ինչպէս կը ծրագրէին համայնավարները, Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը աւելի զօրացուց իր դիրքը:

Կառավարութեան բռնած ուղղութիւնը պարզ էր այդ խնդրին մէջ: Համաձայնութիւն գոյացած էր աչխատավարձքի մասին՝ գործատէրերու եւ բանուորներու միջեւ, ընդունուած Աչխատանքի Դաշնակցութենէն եւ կառավարութենէն: Եւ կառավարութիւնը յաջողեցաւ զսպել գործադուլը:

Չեզք առնուած կորուկ միջոցներուն վրայ, համայնավարական եօթը կազմակերպութիւնները, փրկելու համար իրենց կորնչցուցած համայքն ու վարկը, սկսան ամբաստանել կառավարութիւնը՝ իբրեւ պաչտպանը գործատէրերու չահերուն: Ը — սին թէ բանթող բանուորներ սպաննած են, ինչպէս եւ վտանգած՝ Ս. Միութեան եւ Ֆինլանտայի յարաբերութիւնները: Եւ որչափ կազմել իրենց աչխատաւորական Դաշնակցութիւնը, որ պիտի ըլլար «ձայնը՝ կազմակերպուած Ֆիննի աչխատաւորութեան», ինչպէս կը գրէ անգլ. թերթ մը:

Արդիւնքը եղաւ կատարեալ ձախողանք եւ հիասթափում: Եօթը համայնավար կազմակերպութեանց անդամներէն չատեր՝ սպառնացին հըրաժարիլ կազմակերպութիւններէն, քան թէ տեսնել համայնավար Դաչնակցութեան մը կազմութիւնը երկրին մէջ:

Աւելին: Տարակարծութիւն կը տիրէ համայնավար դեկավարներուն մէջեւ: Ոմանք հրաժարած են արդէն, կամ միացած ընկերվարականներուն:

Այս պայմաններուն տակ, համայնավարները ստիպուեցան յայտարարել թէ եօթը միութիւնները առանձին չեն կրնար կազմել Դաչնակցութիւն մը: Մանաւանդ որ դանցառելի թիւով համայնավարական Դաչնակցութիւն մը, մեծ վնաս պիտի պատճառէր « Ժողովրդական Դեմոկրատ կուսակցութեան»:

Այս վերջին կուսակցութիւնը խառնուրդ մըն է համայնավարներու եւ ձախ ընկերվարականներու: Անցեալ տարի խորհրդարանական ազատ ընտրութիւններու առնեն մեծ կորուստ ունեցաւ. — 51 աթոռի վրայ 13 կորուստ: Ֆինլանտայի անկախութենէն ի վեր, առաջին անգամն է, որ քաղաքական կուսակցութիւն մը այդքան մեծ պարտութեան մը կ'ենթարկուի:

Ի նախատեսութիւն ապագայ անակնկալներու, եօթը համայնավար Միութիւնները տեղի տուին եւ ստիպուեցան ընդունիլ Աչխատանքի Դաչնակցութեան դրած պայմանները, դիրենք վերստին առնելու համար իր շարքերուն մէջ: Այդ միութիւնները պարտաւոր են հաւատարմութեամբ յարդել գործադուլի օրէնքներն ու կանոնները, վճարել իրենց յետնեալ անդամավճարները եւ.:

Հիմա անոնք վերադարձած են Աչխատանքի Դաչնակցութեան գիրկը: Բայց բանթող աչխատաւորները չատոնց սպառած են իրենց փոքրիկ խընայողութիւնները, կարենալ հոգալու համար իրենց ընտանիքներուն առօրեայ ապրուստը: Ընկերութեանց դումարները բաւարար չէին օժանդակելու համար գործաթողներուն: Ուստի անոնք ստիպուեցան պոչ բռնել, խղճալի վիճակի մը մէջ եւ հիւսիսային ցուրտ օդին տակ, ստանալու համար Հանրային խնամատարութեան բաչխած ձրի ապուրը:

Միւս կողմէ, կարգ մը գործատիրական ընկերութիւններ դատ բացած են համայնավար ընկերութիւններուն դէմ, ամբաստանելով թէ բռնաբարած են աչխատանքի պայմանագիրը: Անոնց պահանջած հատուցման դումարները միլիոնաւոր մարքի կը հասնի: Այս սպառնալիքները գործադրուելու պարագային, եօթը ընկերութիւնները անճոռնութեան պիտի դատապարտուին:

Համաձայն կառավարութեան տեղեկագրին, գործադուլը երկրին կորնչցուցել տուաւ երեք միլիառ մարք արժողութեամբ արտադրութիւն: Աչխատաւորները կորնչցուցին 643.000.000 մարք օրավարձք:

Հիմա ամէն բանուոր իր գործին գլուխն է: Եւ հաւանական է, որ բաւական ժամանակ, ա նոնք չենետուին նոր արկածախնդրութեան մը մէջ:

Ա. ՀԱԲԻԼԵԱՆ

Ա.ՔԻՆԳԻ ամերիկեան դեսպանը ճառ մը խօսելով Սելանիկի մէջ, ազդարարեց որ պատրաստ ըլլան զոհողութիւններ ստանձնելու, որովհետեւ օր մը պիտի դադրի Մարշըլլի ծրագրով տրամադրուած օգնութիւնը: «Ճունաստանի տրուած միլիոնաւոր տոլարները պէտք է նկատել գործիք մը աչխատելու, ոչ թէ անթացուպ մը՝ վրան կռթնելու համար »:

Ա.ԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ չահող թիւերուն քանակը 73.541էն պիտի զեղչուի 70.845ի: Պարգեւներու դումարը անփոփոխ պիտի մնայ, բայց գլխաւոր պարգեւները պիտի աւելնան: Այսպէս, B. չարքին գլխաւոր պարգեւը 7.500.000 ֆրանքէն պիտի բարձրանայ 8 միլիոնի: Պիտի տրուին նաեւ 15 պարգեւներ, իւրաքանչիւրըմէկ միլիոն Ֆր. եւ աւելի (A. չարք), 15 պարգեւներ 500.000 Ֆր.ի եւ աւելի (B. չարք): A. չարքին հարիւր հազարնոց պարգեւները պիտի ըլլան 9 (նախապէս 15), B. չարքին նոյն պարգեւներն ալ՝ 9 (նախապէս 30): Պիտի ընդունին A. չարքին 90.000 եւ 60 հազար ֆրանքնոց պարգեւները: Տոմսակներուն գիները անփոփոխ կը մնան:

Գաղութէ գաղութ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԲԵԿՈՐՆԵՐԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Իրան – Հնդկաստանի նախկին առաջնորդ Վահան եպիսկոպոս Կոստանեան որ Թէհրանէն հեռացած եւ Էջմիածին վերադարձած էր, հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է Հնդկաստանի մասին.—

« Ինչպէս Պոմպէյի, այնպէս ալ Կալկաթայի մէջ հայութեան երեք քառորդը հայերէն չի խօսիր ու չի հասկնար, մանաւանդ երիտասարդ սերունդը: Նոյնիսկ կարդ մը 55 — 57 տարեկան Հայեր չեն դիտեր երկու – երեք խօսք անգամ:

Երբ այցելեցի Կալկաթայէն 70 — 80 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ Զինաուրա քաղաքի Հայոց Ս. Յովհաննէս դեղեցկատեսիլ եկեղեցին, արցունքն ինձ կը խեղդէր, չէի կրնար խօսիլ, որովհետեւ տասնեակ հազարաւոր շիրիմներ վկայ էին մեր անցեալի փառաւոր օրերուն, իսկ այսօր մեր ձուլման, մեր անխուսափելի կորստեան: Զինաուրայի մէջ, ուր տասնեակ հազարաւոր Հայեր ապրած են, այսօր միայն եկեղեցիի պահապան կին մը կը բնակի, իր 15 տարեկան խելագար տղու հետ ...» :

Դպրոցական գործերը վատթարագոյն վիճակի մէջ են: Միայն Կալկաթայի մէջ կան օրիորդ-դաց եւ տղայոց դպրոցներ: Տղաքներունը կը կոչուի Հայոց Մարդասիրական ճեմարան: Այս դպրոցներուն մէջ ազօթքն անգամ անգլերէն էր, 4րդ դասարանէն մինչեւ 10րդ դասարանը, կրօնն անգլերէն լեզուով, կ'աւանդէ խառնածին ազգիկ մը :

Սակայն մարդու հոգին հրճուանքով կը լեցուի երբ կը տեսնէ թէ ինչպէս այդ մոայլ իրականութեան մէջ առկայծիլ կը սկսին յոյսի նշոյլներ, թէ ինչպէս օտարացած, խորթացած զաղութը ազգային գարթնօնքի ինքնագիտակցութեան ակնկայտ նշաններ ցոյց կուտայ, թէ ինչպէս հայրենասիրութեան հուրը բորբոքիլ է սկսած, թէ ինչպիսի մեծ խանդավառութեամբ անոնք կ'սպասնդէն ազգապահպանման ու հայրենասիրական կոչերուն: Մայր աթոռի ու Հայրենիքի հանդէպ կ'ամճի ընդհանուր հետաքրքրութիւնը: Մեծ չուքով կը սկսին տօնել ազգային ու եկեղեցական տօները, նոր թափ կը առնայ դպրոցական գործը, հնչել է սկսած մայրենի լեզուն :

Կալկաթա հասնելուս պէս սկսայ կանոնաւորել եկեղեցական ու դպրոցական գործերը, ինչպէս եւ ազգային չունչ մտցնել ժողովուրդին մէջ: Կալկաթայի մէջ կազմակերպեցի Հայ Կանանց Բարեգործական Ընկերութիւն եւ եկեղեցասէր կանանց վարչութիւն, որոնք արդէն գործի են սկսած :

Ժողովուրդը սկսած է հայերէնի դասեր առնել, կը հետաքրքրուի եկեղեցիով: Երկու անգամ քարոզեցի եւ պատարագեցի Էջմիածնի ու Հայոց Հայրապետութեան նշանակութեան մասին: Հան – դէսներ կազմակերպեցի Էջմիածնի տօնի, Գէորգ Զ.ի օծման տարեդարձի եւ անուանակոչութեան, Թարգմանչաց տօնի, Սովետական Հայաստանի 28րդ տարեդարձի առթիւ»:

ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻ

Պոլսոյ Ազգ. կեդր. վարչ.ը շրջաբերականով մը ծանուցած է թէ անհատ մատակարարի (թէք միւթէվէլլի) դրութիւնը վերջ գտած է, հետեւաբար թաղային մատակարարութեան մարմիններ պիտի ընտրուին քուէարկութեամբ: Այս հրահանգին վրայ ընտրական յանձնախումբեր կազմած են արդէն Ֆէրիւիւղ, Գատըգիւղ, Պալաթ, Պադրիւղ, Գուրուչէշմէ, Սկիւտար, Պէշիկթաշ, Կէտիկ Փաշա, Ղալաթիա, Նարլըդաւիւս, Պէյքօզ, եւայլն :

Թաղ. խորհուրդներու ընտրութեան վերաբերեալ հրահանգ – կանոնագրէն կը քաղենք հետեւեալ կէտերը.— Թաղական Խորհուրդները թաղին քարոզչին կամ անոր բացակայութեան պարագային, աւագերէցին նախագահութեամբ կը կազմեն ընտրողական ժողովը: Թաղական խորհուրդը դաղտնի քուէարկութեամբ, ազգային եւ ընտրական գործերու հմուտ եւ ընտրողութեան իրաւունք ու հանդամանք ունեցող թաղեցիներէն երեքչն մինչեւ վեց անձեր կ'ընտրէ, որոնք թաղական խորհուրդին հետ միասին կը կազմեն ընտրողական ժողովը, որ ընտրողական իրաւունք ունեցող թաղեցիները ճշդելով այրուբէնի կարդով ընտրողներու ցուցակ մը կը պատրաստէ, եւ կը կախէ եկեղեցիին բակը որպէսզի դիտողութիւն ունենալու դէպքին ընտրողները արձանագրեն, իրենց անունով եւ հասցէով:

Կրնան ընտրել միայն թաղին այն բնակիչները որոնք Թուրքիոյ հանրապետութեան հպատակ են, 21 տարին լրացուցած եւ արձանագրութիւն ունին եկեղեցւոյ տոմարին մէջ եւ վեց ամսուան բնակութիւն ունին թաղին մէջ: Զեն կրնար ընտրել քրէական յանցանքով դատապարտուածները, ազգային գործերու մատակարարութեան մէջ նենգութեամբ բռնուածները, մտային հիւանդութիւն ունեցողները եւայլն:

Ընտրելի կրնան ըլլալ անոնք որ այս վերջին երկու պայմանները լրացնելով հանդերձ ազգ. իշխանութեան կողմէ կախակայուած չեն :

Ընտրողական ժողովը դաղտնի քուէարկութեամբ ընտրելիներու եռասպատիկ ցանկը ութ օր առաջ կը կախէ եկեղեցւոյ բակը, ծանուցանելով թէ ընտրողները կրնան այս ցանկէն դուրս ալ քուէ տալ: Թերթերու մէջ կը ծանուցուի ութ օր առաջ քուէարկութեան օրը եւ ընտրելիներուն մասին դիտողութիւնները ներկայացնելու իրաւունքը, ուրկէ վերջ դիտողութիւնները անլսելի կը մնան: Օրինական բոլոր ձեւակերպութիւնները կը կատարուին:

Ընտրութեան մասնակցողներու թիւին համեմատ քուէներու բացարձակ մեծամասնութիւն ըստացողները ընտրուած կը նկատուին: Համեմատականի ընտրութիւնը պէտք չէ յետաձգել տասնրհինգ օրէ աւելի: Թէ առաջին եւ թէ համեմատական ընտրութեանցատեն հաւասար քուէ ստացողներէն տարիքով երիցադոյնը ընտրեալ կամ համեմատականի ընտրելի կը համարուի :

Նախագահը, ընտրողական ժողովի դիւանին հետ քուէարկութեան եւ քուէահամարի վերաբերեալ տեղեկութեան տոմարը, ընտրութեան վերաբերեալ բոլոր թուղթերը եւ պահարաննէրու մէջ դտնուող քուէաթուղթերը քուէատուփին մէջ դասաւորելէ վերջ, քուէատուփը կը կնքուի նախագահին եւ Թաղ. խորհուրդին կնիքներով եւ անոուկը կը պահուի, մինչեւ որ ընտրութիւնը վաւերացուի վարչական ժողովէն: Վաւերացուելէն վերջ տեղեկագրութեան տոմարը կը պահուի Թաղ. խորհուրդին դիւանատան մէջ, իսկ ընտրութեան թուղթերը կ'ոչնչացուին :

Քուէահամարի մասին ներկայացուած բողոքները լսելի են միայն երբ բողոքադիրը ներկայացուած է քուէահամարի աւարտումէն ութ օրուան ժամանակամիջոցին :

34րդ յօդուածին մէջ կ'ըսուի թէ 1875 Մարտ 1ին Վարչական ժողովին ընտրական հրահանգը ջնջուած է :

Վարչական ժողովին կողմէ պատրաստուած սոյն հրահանգը վաւերացուած է իր 1929 Օգոստոս 21ի նիստին մէջ:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Հ. Ց. Դ. ՕՐԸ

Սիներթ Էթիէն,— Նոյեմբեր 13ին « Անտոք » ենթակոմիտէն կազմակերպած էր Դաշնակցութեան Օրուան տօնակատարութիւնը, Հանրապետական սրահին մէջ:

Բացումը կատարեց Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Գ. Աբրահամեանի «Մշակ բանուոր» քայլերգով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս: Ցետոյ բեմադրուեցաւ Ց. Թումանեանի « Արծիւ »ը եւ «կաղնին» : Օրուան նախագահը, ընկեր Արշակ Պողիկեան, իր բացման խօսքով, պարզեցէ վերջ օրուան նշանակութիւնը ըսաւ, «Դաշնակցութիւնը պայքարեցաւ թրքական եւ ցարական բռնակալութիւններուն դէմ, զոհելով իր շարքերուն լաւագոյնները, որպէսզի հայ ժողովուրդը ազատ ապրի իր հայրենի հողերուն վրայ : »

Սանուհի Անահիտ Ստեփանեան խոր զգացումով արտասանեց Սիամանթոյի «Վազէ երիվար»ը: Օր. Լիւսի Գարակեաղուբեան (Փոն տը Շէրիւի Նոր Սերունդէն) ոգեւորեց ներկաները իր երկու դեղեցիկ երգերով :

Նախագահի հրաւէրով բեմ բարձրացաւ օրուան բանախօսը, երիտասարդ ընկեր Հրաչ Տասնապետեան որ շատ դեղեցիկ ճառով մը վերլուծեց հայ ժողովուրդի ազատատենչ ոգին, որուն մարմնացումը դտաւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան մէջ: Մեր կուսակցութեան ռազմական գործունէութիւնէն վերջ, ընկերը պարզեց անոր աչխատանքները Սիփիւռքին մէջ, քաղաքական թէ կրթական ճակատին վրայ: Ժողովուրդը մեծապէս խանդավառուեցաւ երիտասարդ բնկերոջ բանախօսութենէն : Բժշկ Յ. Սաքաֆեան իր կարգին յորդորեց ժողովուրդը որ վառ պահէ ազատութեան դաղափարը: Կարճ դադարէ մը վերջ տեղի ունեցաւ ներկայացումը «Քաջ Նազար», բեմադրութեամբ ընկեր Ն. Այտապիրեանի, նաեւ Ա. Ահարոնեանի « Արիւնոտ թաթմոր»ը դերակատարութեամբ Նոր Սերունդի երիտասարդներուն:

Հանդէսին պաշտօնական բաժինը լրանալէն վերջ սկսաւ խնջոյքը: Ժողովուրդը տեղաւորուած սեղաններուն չուրջ, չուտով տաք մթնոլորտ մը ստեղծեց, եւ մինչեւ ուշ դիշեր տեղի ունեցան հայկական եւ եւրոպական պարերը, ժողովրդականները երդերով:

Մ. Մանուկեան

«ԱՇԽԱՏ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԴԱՐԲԻՆԸ

Արեւի ծիրանագոյն չողերը դեռ նոր կը թափին դիւղի տանիքներուն ու ծառերու կատար – ներուն վրայ՝ երբ հեռուներէն եկած ճամբորդ մը, բեռը կռնակին՝ կը մօտենար դիւղի առաջին տան դռներուն առջեւ: Յոգնած էր ճամբորդը, քրտինք՝ իր ճակատի կնճիռներու մէջ, ու այտերուն վրայ: Ցաղթ հասակով, լայն ուսեր, դան – դրահեր ու սեւ աչքերով տղամարդ մը: Երեւոյթը՝ տառապողի կը նմանէր:

Մուրացի՞կ մըն էր, թէ հեռու, շատ ու շատ հեռուներէն եկող մէկը, որ իր հանդրուանը ընտրած էր հայկական այս դիւղը: Շուները սկսան հաչել իր վրայ, — ախ սա դիւղացիներուն շուները, ինչպէս կը ճանչնան ոեւէ օտարական կամ անծանօթ՝ երբ դիւղի ճամբաներուն վրայ տես – նեն: Անծանօթը փայտը ձեռին՝ մտաւ դիւղ, անտարբեր, պարթեւ հասակը ցցած նեղ փողոցին մէջ: Շուներու հաչոցը տակաւ առ տակաւ չատցաւ, դիւղացիներ սկսան երեւնալ դռներուն առ – ջեւ ու տան ցուիքներու վրայ: Անծանօթ ճամբորդը կը քալէր փողոցն ի վեր՝ լուռ ու անձայն, դինքը դիտող դիւղացիներուն վրայ համր մարդու ապշութիւնն ձգելով :

Ո՞վ էր ան, այդ անխօս, այդ հսկայ եւ լուռ մարդը՝ որ կը քալէր շուներու աղմկահար գոռումներուն մէջէն :

Ռէս Վանիկին չուները, հակառակ իր դաճաճ հասակին ու նիհար կողերուն՝ կը չանար խածնել անցորդին արդէն հինցած տափատը: Փանի մը դիւղացիներ՝ մեղքնալով ճամբորդին ցնցոտիներուն՝ մէջ մտան, եւ չուներու խումբը հեռացուցին փողոցներէն: Ճամբորդը, իր չնորհակալութիւնը յայտնելու համար, գլուխը կը ծռէր խոնարհելով դիւղացիներուն:

Գիւղի չէն տանուտէրներէն մէկը, Ռէս Վարդան՝ մօտենալով անծանօթ ճամբորդին՝ հարցուց.— Ո՞ւր կ'երթաս:

Ճամբորդը ուսերը թօթուեց առանց խօսելու :

— Ի՞նչ աղգի կը պատկանիս, — չարունակեց Ռէս Վարդան:

Ճամբորդը կրկին ձայն չհանեց: Ռէս Վարդան սկսաւ ծոծրակը քերել, ժիր – ժիր անծանօթին աչքերուն մէջ խրած: Ո՞ւլ է, հա՞մր է,— կը մրմռար Ռէս Վարդան, թաւ ունքերը չարժելով: Ցետոյ սրտնեղ՝ մէկքէն քաչեց ծխախոտի տոպրակը, նախ՝ ինք փաթթեց, ապա տոպրակը երկնցուց ճամբորդին: Կայծքարէն կրակ առած պատրոյդը երկնցուց ճամբորդին դլանիկը վառելու: Ռէս Վարդան կը տեսնէր որ, իր իւրաքանչիւր ժէստերուն՝ անծանօթ մարդը դլխու խոնարհումներով՝ չնորհակալութիւն կը յայտնէր :

— Այս մարդը պարապ մարդ չէ, կը մտածէ Ռէսը՝ դանկին չիղերը պրկելով :

— Ուրկէ՞ կուգաս, եղբայր, սկսաւ Ռէսը՝ այս անդամ աւելի կարեկցութեամբ :

— .....

— Ո՞ւր կ'երթաս: Անծանօթը, փոխանակ Ռէս Վարդանին պատասխանելու՝ գլուխը վեր չկեց, ու աչքերը հորիզոնի պարապութեան մէջ խրած՝ սկսաւ մտածել:

Գիւղացիները, հետաքրքիր՝ սկսան հաւաքուիլ ճամբորդին ու Ռէս Վարդանին չուրջը: — Ես երուսաղէմ տեսնող մարդ եմ, բայց ասանկ բան չեմ տեսած, կը խօսէր Ռէսը մտովի՝ դիտելով իրմէ բարձր ու թիկնեղ ճամբորդը, անոր լռութիւնը, չնորհակալութեան լուռ արտայայտութիւնները : Ու տեսնելով որ դիւղացիներու խումբերը սկսան չատնալ իրենց չուրջ՝ բռնեց անծանօթին ձեռքէն, իր տունը տանելու համար: Ճամբորդը հետեւեցաւ: Դիւղացիներէն չատեր, սկսան սրամիտ ու ծաղրական խօսքեր նետել:

— Խուլ է էս մարդը ...

— Թուրքի կը նմանի :

— Չէ, Թուրք չէ, աւելի Քիւրտի կը նմանի:

— Ասորի է:

— Քանի որ Ռէսը անոր ձեռքէն բռնած տուն տարաւ՝ ձեղի կը մնայ չան պէս հաչել, ընդմիջելց ծերունի Մխաք, ծխախոտի երկայն փայտը չրթներուն տանելով :

Գիւղացիները, չաղակրտելով հանդերձ անծանօթ ճամբորդի մասին, կ'ուղէին հասկնալ անոր ինքնութիւնը, ո՞վ էր, ուրկէ՞ կուգար, ո՞ւր կ'երթար, ի՞նչ մարդ էր :

Իրենց այդ հետաքրքրութեան չթափանցելուն համար էր որ, ամէն մէկը՝ անուն մը չինեց, պատմութիւն մը հնարեց կամ՝ զրպարտութեան չին – ծու առասպել մը հիւսեց :

Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

(1)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին նախարարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Մոսկուայի եուկոսլաւ դեսպանատան, պահանջելով եւ կանչել գործակատարը: Ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ գործատարը «չարաչար գործած է դիւանագիտական օրէնքը, լրտեսութեան եւ խռովայոյզ գործունէութեան նուիրուելով ընդդէմ Խ. Միութեան»: Ծանուցագիրը այս առթիւ կը յիշէ նաեւ եուկոսլաւիոյ մէկ զեկոյցը, որ կը պահանջէր եւ կանչել Զաղրէպի խորհրդային հիւպատոսը, Մոսկուայի զինուորական կցորդը եւ տեղեկատու գրասենեակին վարիչը: Խ. Միութիւնը հերքելով հանդերձ անոնց դէմ եղած մեղադրանքները, երեքն ալ եւ կանչեց :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ազգ. ժողովին դատական յանձնախումբը մերժեց երեսփոխանի առանձնաշնորհը հէն ղրկել զօր. Սաարք Ալտօղանը, անբաւարար դանելով յանցապարտութեան փաստերը: (Ամբաստանուած է իբրեւ մեղսակից նախագահ Իսմէթի դէմ սարքուած մահափորձին) :

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ Կ. ԽԱՉի Լեհաստանի պատուիրակութիւնը իր գրասենեակը փակեց նոյեմբեր 15ին, կառավարութեան հրաւէրով: Տնօրէնին ալ յանձնարարուեցաւ Լեհաստանէն հեռանալ ամսագլուխէն առաջ: Ժրնեւի կեդրոնը դերագոյն փորձ մը կատարեց, որպէսզի եւ առնեն այս հրամանը, բայց անօգուտ :

ԲՌՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ օրէնքը, որ հրատարակուեցաւ Զեխոսլովաքիոյ մէջ, կը բաղկանայ եօթը յօդուածներէ: Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ վերջերս կատարուած զանգուածային ձերբակալութիւնները հետեւանք են այս օրէնքին: Ո'վ որ ձերբակալուած եւ արգելարան մը փոխադրուած է, «պիտի դաստիարակուի բարոյական եւ արհեստակցական տեսակէտով»: Կալանաւորները պիտի գործածուին պետութեան կողմէ կազմակերպուած աշխատանքներու, գործադրելու համար տնտեսական ծրագիրը: Բոլոր անոնք որ տասնըութ տարեկանէն վեր եւ 60էն վար են, եւ «կը սպառնան ժողովրդական հանրապետութեան չինարարութեան կամ տնտեսական կեանքին եւ կամ դաստապարտուած են վարչական օրինազանցութեան մը համար, կրնան արգելարանի մը մէջ բնակելու դատապարտուիլ երեք ամիսէն մինչեւ երկու տարի »:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇԱՀը, որ Ամերիկա կը դնուի, պիտի չզբաղի քաղաքական նոր խմբակցութեան մը հաստատումով, ինչպէս յայտարարեց Ուոշինկթընի դեսպանը: Շահը ամէն բանէ առաջ տնտեսական եւ զինուորական օգնութիւն կը սպասէ :

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան համագումարը վերջացաւ կիրակի օր: Նախագահ վերընտրուեցաւ Պ. Խոիս, 759 քուէ չահելով Տալատիէի 382ին դէմ: Կուսակցութիւնը պիտի չարունակէ մասնակցիլ կառավարութեան, մինչեւ 1950ի եղ – մատացոյցին քուէարկութիւնը, ընդդիմանալով տուրքերու յաւելման :

30 ՀՐԵԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ , 5— 12 տարեկան, որոնք Մարոքէն Նորվեկիա զացած էին արձակուրդի առթիւ, կը փնտռուին անձկութեամբ , վերադարձին օգնաւը անհետացած ըլլալով :

BELAVOX

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԻՍՔԵՐ
ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵԼԵԱՆի հեղինակութիւններուն
Ուռենին, Մարօ Չան, Իգիւ Թէ ըլլայի, Գեղջկուհին (մեներգ)՝ Իրիս Պիւլպիւլեան), Իրիկունը, Ծաղկոց սարէն, Համով աղջիկ, Վրէժ, խմբերգ Փարիզի հայկ. երգչախումբ 80 հոգի :
Հրապարակ ելած են սահմանափակ թիւով օրինակներ: Դիմել հեղինակին A. BARTEVIAN .Ա rue Petit, Paris (19): Հեռաթոս Bot. 99-22:
ՄԱՐՍԻԳԼԻ մէջ դիմել Պ. Շաւարշ Փերան – եանի, 25 rue Berlioz:

Տարեկան պարահանդէս

Կազմակերպուած ՄԱՌԻ ՆՈՒՊԱՐ հաստատութեան Ուսանողներու կողմէ, Շաբաթ 26 Նոյեմբեր ժամը 21էն սկսեալ , Միջազգային Տան մէջ, 19 Bld. Jourdan:
Երկու նուագախումբ.— Bob Buraz եւ Chiquita Serrano :

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑի մէջ, նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ֆր. Կապոյտ Խաչի, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան (S. F. I. O.) տեղական մարմնին:
27 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 25 Ave. Victor Cresson, métro Issy :
Կը նախագահէ՝ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Կը խօսին՝ ընկերներ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ:
Ֆրանսացի ընկերվարականներու կողմէ կը խօսին երեսփոխան – նախկին նախարար Ed. Depreux եւ Իսիի փոխ – քաղաքապետ Sylvestre:

ԱՆԴՐԱՆԻԿի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հոգեհանդիստ եւ այց գերեզմանին , յառաջիկայ կիրակի, նախաձեռնութեամբ Նախկին Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան :
Գերեզմանատունը՝ ժամը 14.30ին: Հաւաք – ուիլ Place Gambetta:

Երգահանդէս

ՑՈՑՆ ՅԱՑՏՆԻ ԵՐԳԱՈՒՀԻ
ԱՄՍԼԻԱ ՋԻԱՆԷԹԹՈՍԻ

Ուրբաթ, 25 Նոյեմբեր, ժամը 21ին , Salle Chopin – Pleyel, 8 rue Daru (métro Ternes):
Ձոխ յայտագիր: Դասական եւ ՑՈՑՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ:
Տոմսերը 100էն 400 ֆրանք: Դիմել սրահը եւ Durandի:

Ամանորի հանդէս

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Լիլլայի դպրոցի կրթական յանձնախումբին ի նպաստ դպրոցի չէնքին դնման :
Հովանաւորութեամբ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ.ի
Կիրակի 18 Դեկտ. ժամը 3ին Salle des Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ: 28 rue Serpente, métro Odéon եւ St. Michel:
Կը ներկայացուի դպրոցի աշակերտներու կողմէ այնքան գնահատուած ու սպասուած հայ – բենաշունչ թատերգութիւնը՝
ԱՅԾԵՄՆԻԿԸ (Տիկ. Գ. Էփէեանի)
Նոր Սերունդի Հայեցի դաստիարակութեան նախանձախնդիրը բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին անխտիր :

Տարեկան պարահանդէս

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին , այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Պոմոնի դպրոց սրահին մէջ:
Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը «ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ », Նոր Սերունդի կարող ուժերու կողմէ:
Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ լաւագոյն նուագախումբի մը:
ՃՈՒՌ ՊԻԻՖԷ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

SOCIÉTÉ MARSEILLAISE ET ROUENNAISE
52 rue Tapis – Vert, Marseille
ՄԻ ՄԻԱՑՆ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ համար կը ծախէ Tissus peigne, gabardine, doublures եւ Mignonettes :
ԱՃԱՊԱՐՏՑԻՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՌԻԹԻՆ:

Հ. Ց. Դ. ՕՐՈՒԱՆ առթիւ Սկնթ էթիէնէն ընկեր Կ. Համալեան 500 ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսիլիոյ Սլքատախնամ Ընթանամ Միութեան վարչութիւնս, չնորհակալութեամբ առացած է աղբացեալ Մ. Տէրտէրեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի: Պ. Պ. Զալլագեան Համբարձումէ, Ղազարեան Յակոբէ, 1000ական ֆրանք, Պօղոսեան Մելքոնէ, Պաղչէ – ճեան Հաճի Յակոբէ 500ական, Պօղոսեան Մինասէ 300 եւ Զուքասըզեան Նշանէ 200 ֆրանք :

Օր. ՖԻԼՕՌ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ
Պ. ՑԱՐՈՒԹԻԻՆ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ
Նշանուած
Ալֆորվիլ 20 Նոյ. 1949 Իսի լէ Մուլինօ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան » խումբի դաստիօսութիւնը այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Պ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ: Նիւթ՝ «Հայաստանի տնտեսական աշխարհագրութիւնը եւ հարստութիւնները»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:
ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Քեոի» խումբին դաստիօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկեր Ա. Աբրահամեանի բնակարանը:

Դերասան Մ. Մարութեանի ներկայացումներ

ՎԱԼԱՆՍ.— Նոյ. 25ին, ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Թէաթր Մինիատիւլ» մէջ, պիտի ներկայացուի «ՈՃԲԱԴՈՐԾի ԸՆՏԱՆԻՔԸ »:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ
Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսիլիոյ Շրջ. վարչութեան կազմակերպած բացառիկ դասախօսութիւնները, Նոյեմբեր 22էն մինչեւ Դեկտ. 14: Ընդհ. դասախօս ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :
1.— Պուլ. Օտտոյի «Ծատախեան» խումբը, այսօր, երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին: Նիւթ՝ «Ա. Ահարոնեան, կեանքը եւ գրականութիւնը »:
2.— Լէ դ'Օլիվ, «Օհանջանեան խումբ», այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին: Նիւթ՝ «Աչխատանքը հայ ժողովրդական երաժշտութեան մէջ»: (Շար.) :
3.— Սէնթ Մարկրիթ, «Ակնունի» խումբ, այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին: «Ա. Ահարոնեանի ստեղծագործութեան ճանապարհին»:
4.— Լա Սիոթա ,«Հրայր» խումբ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Նիւթ՝ «Ծաչատուր Աբովեան եւ իր Վէրք Հայաստանին»:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՊՕՇՆԱՓԵԱՆ (ROLINE) ՏՈՒՆԸ, կուգայ ծանուցանել թէ բացած է LAINESի վաճառատունը, ուր պիտի գտնէք առանց բացառութեան ձեր ուզած բոլոր գոյնի բրդեղէն թելերը: ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ ՀԱՑԵՐՈՒՆ:
Դիմել՝ MAISON ROLINE, 63 rue Nationale , ՄԱՐՍԷՑԼ :

Տախտակի եւ կոճակներ

Aix – En – Provenceի մօտ, առաջինը՝ 8 սենեակ, երկու յարկի վրայ, բաղնիք, հոսուն ջուր, էլեկտրականութիւն եւ լուացքի յատուկ տեղ : Ընդարձակ պարտէզ (մէկ հեքտար) ուռաղանով , հաւնոց: Մարսէյլի ճամբուն վրայ օթօքարի եւ հանրակառքի կայարաններուն քով, բարձրութեան վրայ :
Շէնքը քարաշէն է ծառերով չրջապատուած եւ դեղեցիկ տեսարանով :
Երկրորդը՝ Aixէն մէկ քիլոմեթր հեռու Մարսէյլի ճամբուն մօտ, վեց սենեակ , բաղնիք, տաք եւ պաղ ջուր, կեդրոնական ջերմութիւն: Շէնքը հազար քառակուսի մեթրի վրայ չինուած է եւ ունի մեծ կառատուն, աչխատանոց, հաւնոց, աղաւնոց 80 հազար լիտր ջուր պարունակող ուռազան , 700 որթատունկ, քարէ պատով չրջապատուած:
ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ
Դիմել.— Maison Robert, 3 rue de la Couronne, Aix en Provence, (Պուչ տու Բօն):

La Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...
ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ
ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 23 Novembre 1949 Չորեքշաբթի 23 ՆՈՅ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 6007–Նոր շրջան թիւ 1418

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԷՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐեւԵԼՔ

Ինչպէս հաղորդած էինք լուրերու բաժնին մէջ, Միջին Արեւելքի տասը երկիրներու ամերիկեան դեսպանները արտակարգ ժողով մը պիտի գումարեն Պոլսոյ մէջ, այս չաբթուան ընթացքին :

Վերջին Թղթաբերէն կ'իմանանք թէ «մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին այս ժողովին համար եւ չափազանց զգաստութիւն կը տիրէ օրակարգի մասին» :

Անհրաժեշտ չէ օժտուած ըլլալ մարգարէա – կան ձիրքերով, թափանցելու համար այս «զգաստ – նիքին» :

Արեւելեան երեւակայութիւնն է որ կը փորձէ խորհրդաւոր հանգամանք մը տալ անոր, ինչպէս ուրիշ դէպքերու :

Ամերիկեան թերթերը իրենք չատոնց բացած են այս զգաստնիքին զանգան ծալքերը, որոնք ա – մէն բանէ առաջ կապ ունին Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի քաղաքական եւ տնտեսական կացու – թեան հետ :

Անշուշտ օրակարգին մէջ լայն տեղ մը պիտի գրաւէ Թուրքիան, որուն արտաքին եւ ներքին կա – ցութիւնը կը մնայ միշտ ալ խախուտ, հակառակ Թրումընի վարդապետութեամբ ընծայուած օ – ժանդակութեանց :

Թուրքերը իրենք ալ, երախտագիտութիւն յայտնելով հանդերձ, կ'ըմբռնեն թէ այդ նիւթա – կան եւ զինական օգնութիւնները բաւական չեն փրկելու իրենց երկիրը, եթէ նոր փոթորիկ մը պայթի :

Ա՛յդ է պատճառը որ միշտ երկդիմի քաղա – քականութիւն մը կը վարեն, ինչպէս վերջին աշ – խարհամարտի ընթացքին :

Օրինակ, անոնք ուրախութեամբ աւետեցին թէ իր արժէքը չէ կորսնցուցած 1939ի դաշինքը, դոր կնքեցին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, իբրեւ պարզեւ ստանալով Ալէքսանդրէթի Սանճաքը :

Բայց, միեւնոյն ատեն չեն ծածկեր թէ՝ նոյն այդ զինակցութեան համաձայն, իրենք պարտա – ւոր չեն մասնակցելու, եթէ Անգլիա եւ Ֆրանսա պատերազմ յայտարարեն Ռ. Միութեան դէմ :

Ուրեմն, թէ՛ զինակից են ե՛ւ թէ «բոլորտիք – եան», համաձայն օրուան հոլերուն :

Մնաց որ, Ռ. Միութեան նոյնքան երկդիմի դիրքն ալ յոյսեր կը ներշնչէ իրենց :

Մոսկուայի թերթերն ու անթելը կը չարու – նակեն պարբերաբար հարուածել Թուրքիան :

Բայց, խորհրդաւոր լռութիւն մը կը պահեն 1945ի պահանջներու մասին : Շատոնց է որ ձայն չի լսուիր Կարս – Արտահանի եւ մանաւանդ Նե – ղուցներու պաշտպանութեան մասին :

Լրագրական եւ ճայնասփիւռ Ջամո՞րան է որ պիտի կարդադրէ այս խնդիրները : Եւ կամ ներքին խլրտումներո՞ւ կը սպասեն, վճռական խօսք մը արտասանելու համար :

Ջամարաին Ամերիկացիներն ալ Ջամարտուվ կը պատասխանեն, ինչ որ կսկծալի տպաւորու – թիւն մը կը դործէ, երբ կը տարփողեն Թուրքիոյ « յառաջդիմութիւններն ու արժանիքները » : Բուն իրականութիւնը չփոթելով տուէներն հետ :

Կը թուի թէ ամերիկեան դեսպաններուն ար – տակարգ ժողովը նոր միջոցներ պիտի ծրագրէ, աւելի վստահութիւն ներշնչելու համար Թուր – քիոյ եւ արաբական պետութեանց :

Մ. Նահանգները մասնաւորապէս չհաղոր – դուած են այս վերջին երկիրներուն, որոնք ու – նին անսպառ քարիւղ եւ ուրիշ հում նիւթեր :

Անոնք Միջին Արեւելքէն սկսան յետամնաց երկիրներուն օգնելու ձեռնարկը, մասնաւորա – կան յանձնախումբ մը ղրկելով :

Տեղական թերթի մը ուսումնասիրութեան համաձայն, յանձնախումբին ծրագիրներէն մին կը թելադրէ օգտուիլ Եփրատ, Ճապուր եւ Որոն – դէս գետերէն, ինչպէս տարիներ առաջ որոշած էր Ֆրանսան, իբրեւ հոդատար պետութիւն :

Եթէ գործադրուի այս ծրագիրը, Ամերիկա – ցիները կը յուսան տեղաւորել 200.000 հողի՝ Պա – ղեստինի տարադիրներէն : (Ֆրանսան ալ ձեռ – նարկած էր Հայեր, Քիւրտեր եւ Չէրքէզներ տե – ղաւորելու, Սուրիոյ նոյն հողերուն վրայ) :

Շատ մը մտք կէտեր պիտի լուսաբանուին Պոլսոյ ժողովին փակումէն վերջ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԲԱԺԱՆԵՍ ԶԻ ՏԻՐԵՍՑԵՍ »

Պէտք է միշտ պատրաստել, որպէսզի Արտա – սահմանը չկարենայ մթնամած դառնալ :

Երեւի այս ալ մաս կը կազմէ հնդամեայ թէ տասնամեայ «պլան»ներու, որոնց բարիքն ու չարիքը դժուար է զանազանել :

Հայրենակցական միութիւններ՞ , — Ցիսու – նը բաւական չէ, քանի մը հարիւր, զանազան ա – նուններով : Ոչ գիւղ կը պակսի, ոչ թաղ :

Երիտասարդակա՞ն,— առ նուազն երեք – չորս հատ, իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ նշանախօս – քերով :

Մարզակա՞ն,— փա՛ռք Տիրոջ, հայ այբուբե – նը հարուստ է 3 —4 դիր իրարու քով չարելու եւ հատ մը կազմելու :

Սկաուտակա՞ն.— ամէնէն դիւրինը : Հինգ – տասը տղայ գտիր, ինքզինքդ պետ հռչակէ : Եղաւ դնաց :

Թատերակա՞ն,— արդէն ամէն մէկ դերա – սան ինք խումբ մըն է : Կարելի՞ է միութիւն կազ – մել այդ խումբերէն :

Բարեգործակա՞ն,— համրանքն անգամ դլխու պտոյտ կը պատճառէ :

Մշակոյթի Միութիննե՞ր, — կարելի է զա – նազան եւ զարմանազան նպատակներով Միու – թիւններ կազմել, առանց որեւէ աղերս ունենալու բուն մշակոյթին հետ :

Այս Միութիւններու առաւելութեան եւ բազ – մակողմանի գործունէութեան մէջքը կը կոտրէ , կարծեմ, Երաժշտականը : Ոչ իսկ խումբ մը եր – գողներու եկեղեցիէն դուրս :

Որքա՜ն փնտռեցինք զայն կիրակի դիշեր Աղ – բիւր Սերորի յիշատակի տօնակատարութեան : Երբ հարցուցինք, ըսին թէ Փարիզը երդչախումբ չու – նի, որովհետեւ ամէն մէկ բերան բացող մեծ եր – գիչ է եւ չի կրնար խումբի մաս կազմել :

Դարման մը դիտե՞ք :

ՍՕՍԻ

Գերմանական բնաւորութիւն

Աղգ. ժողովը երէկ զբաղեցաւ գերմանական հարցով : Ասոր առած են 22 երեսփոխաններ, այն – պէս որ վիճաբանութիւնները այսօր ալ պիտի շա – րունակուին :

Փարիզի մէջ մասնաւորապէս կը կասկածին որ Գերմանիոյ անտեսական վերականգնումին յաջորդէ վերազինումը : Հարցապնդողները կ'ու – զեն բացորոշ պատասխաններ ստանալ արտաքին նախարարէն, մասնաւորապէս երեք Մեծերու որ – ւած որոշումներու մասին :

Հակառակ հարցին վիճաբանական հանդա – մանքին, իրավեկները կը կարծեն թէ կառավա – րութիւնը պիտի կրնայ վստահութեան քուէ շա – հիլ :

Այս առթիւ կարդ մը թերթեր դիտել կուտան, — Աղգ. ժողովին բոլոր հոսանքները հակառակ են արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինման : Միեւ – նոյն ատեն դրեթէ ամէն երեսփոխան համոզուած է թէ Երեք Մեծերու վերջին ժողովին մէջ ծրա – դրուած քաղաքականութիւնը անվրէպ կ'առաջ – նորդէ Գերմանիոյ վերազինման :

Միւս կողմէ, բացի համայնավարներէն, շատ մը երեսփոխաններ պաշտօնապէս պաշտպանելով Ֆրանսայի մասնակցութիւնը Ատլանտեանի դա – շինքին, կ'ընդունին թէ զինեալ Գերմանիա մը իր տեղը պէտք է ունենայ այդ զինակցութեան մէջ, բայց հրապարակաւ չեն արտայայտուիր :

Մինչ այս մինչ այն, Մ. Նահանգներուն մէջ հետզհետէ աւելի հակամէտ կ'երեւան քաջալերե – լու արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը, թէեւ պաշտօնապէս կը հերքուին այս մասին չրջած զրոյցները : Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնն ալ հերքեց այն լուրը թէ Դաշնակիցները պիտի արտօնեն գերմանական հինդ զօրաբաժիններու կազմութիւնը :

★ Մառեչալ Մոնթկոմըրի, Անգլիոյ սպարա – պետը, Ուշինկթըն հասաւ, մասնաւոր պաշտօ – նով : Թղթակիցները հարցուցին թէ անմիջական վտանգ մը կա՞յ Եւրոպայի ապահովութեան հա – մար : «Եթէ որեւէ անմիջական վտանգ ըլլար, ի՞նչ գործ ունէի այստեղ» : Թղթակից մը հարցուց թէ խորհրդային ուժերը երկու օրէ՞ն թէ երկու շաբաթէն Ֆրանսա կրնան հասնիլ, եթէ պատե – րազմ ծագի : Սպարապետը պատասխանեց :—«Եր – կու ամիսէ՞ն թէ երկու տարիէն. չեմ դիտեր» : Եւ այսպէս խուսափողական պատասխաններ ու – րիշ հարցումներու :

Ամէն երթեւեկ պիտի դադրի ուրբաթ օր

ՀԱՑ ԱՌԻՔ ԵՐԿՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեղական թերթերը կը չարունակեն մանրա – մասնութիւններ հրատարակել ուրբաթ օրուան ընդհ. գործադուլի մասին, որուն գլուխն անցած են երկու գլխաւոր Արհեստակցական Միութիւն – ները, Բանուորական Ուժ եւ Աչխատանքի Դաշ – նակցութիւն : Երրորդ Միութիւնը, Քրիստոնեայ (կաթոլիկ) աչխատաւորներու դաչնակցութիւնը , գործադուլին հակառակ ըլլալով հանդերձ, ազատ ձգած է իր անդամները, դիրք ճշդելու համար համաձայն տեղական պայմաններու :

Երկու գլխաւոր Միութիւնները յանձնա – խումբեր կազմած են, կազմակերպելու համար ընդհ. գործադուլը, որ պիտի սկսի Նոյեմբեր 25ի առաւուան ժամը 4ին եւ պիտի վերջանայ 26ի առաւուան 4ին : Պետական պաշտօնեաներու անկախ Միութիւնն ալ որոշած է մասնակցիլ ընդհ. գոր – ծադուլին, որուն հակառակ է, սակայն, ճարտա – րագործական, առեւտրական եւն. հաստատու – թեանց վարիչ պաշտօնեաներու ընդհ. Դաչնակ – ցութիւնը (CGC) : Այս Միութեան անդամներուն թիւը կը հաչուեն 300.000 :

Ահա թէ ինչ որոշումներ տրուած են ուրբաթ օրուան համար, գործադուլի կազմակերպիչնե – րուն կողմէ.—

Երկաթուղիներ.— Երթեւեկը պիտի դադրի Նոյ. 25ի առաւուն ժամը 4ին 26ի առաւուան 4ը :

Մեթրօ եւ հանրակառք.— Երթեւեկը ամբող – ջովին պիտի դադրի դեռնին տակը թէ երեսը, նոյն ժամերուն :

Թղթատար.— Նոյեմբեր 25ին պիտի դադրի նամակները, ծրարները զատելու, բաչխելու ամէն աչխատանք : Պիտի փակուին դրասենեակները : Հեռագիր պիտի չղրկուի ժամը 0ին 24, բացի բժչկութեան եւ ապահովութեան վերաբերեալ պարագաներէ : Նոյնը՝ հեռաձայնի համար :

Կազ եւ էլեկտրականութիւն.— Մասնակի ընդհատում կազի, մանաւանդ կէս օրէն վերջ : Նոյնը՝ էլեկտրականութեան համար : Հաւանական է որ հոսանքը դադրի նոյեմբեր 25ի 0 ժամէն 26ի 0 ժամ :

Հացագործներ.— Թէ Բանուորական Ուժը եւ թէ Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը կը հրաւիրեն ժողովուրդը հաց առնել յաջորդ օրուան համար (ուրեմն երկու օրուան, հինգչաբթի եւ ուրբաթ) :

Պանդոկ, ճաշարան, սրճարան.— Ամբողջա – կան գործադուլ : Նաեւ թատրոններու եւ սինեմա – ներու մէջ :

Ջուր եւ մաքրութիւն.— Պիտի պակսի ջուրի հոսումը : Մինչեւ անդամ կրնայ դադրիլ որոշ ա – տեն մը : — Աւելածուները պիտի չհաւաքեն աղ – բամանները :

Դպրոցներ.— Ուսուցչական բոլոր միութիւն – ները որոշած են միանալ գործադուլին, բայ ի քրիստոնեաներէն :

Աւոնցմէ զատ, աչխատանքը պիտի դադրե – ցնեն պետական պաշտօնեաները (մեծ մասով) , իսկ ընդհ. գործադուլին պիտի մասնակցին մե – տաղագործական, շինութեանց եւ քիմիական հաստատութեանց բանուորները :

★ Կառավարութիւնը երէկ Աղգ. ժողովին յանձնեց հաւաքական պայմանագրի օրինագիծը, որ կը տրամադրէ նաեւ պարտաւորիչ իրաւարա – րութիւն :

Ֆրանսիական միջադէպը

ՓԱՐԻԶ ԿԸ ՄԵՐԺԻ ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔԸ

Փարիզի մէջ մեծ զայրոյթ պատճառեցին Վարչապետի հիւպատոսական պաշտօնեաներէն Պ. Ռոպինոյի ձերբակալութիւնը եւ դեսպանատան երկու պաշտօնեաներու արտաքսումը : Քաղաքա – կան շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ այս գոր – ծողութեանց նպատակն է ստիպել որ արեւմտ – եան Եւրոպայի իրենց դեսպանութիւնները վերա – ծեն հասարակ պաշտօնէութեան մը, անկարող՝ դիւանագիտական աչխատանքներ կատարելու :

Ֆրանսական կառավարութիւնը վճռապէս կը հերքէ Լեհաստանի այն մեղադրանքը թէ ձերբակալութեան եւ արտաքսումի պատճառն է լրտեսական լայն ցանցի մը յայտնութիւնը՝ վար – չապետի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ : Կացու – թիւնը ծանր կը համարուի նաեւ անոր համար որ, չորս ամիսէ ի վեր անհետացած են երկու Ֆրան – սացիներ եւ Լեհաստան խուսափողական պա –

(Ուրիշ տեղ շարունակութիւնը եւ մնացեալ լուրերը)

ԲՌՆԱԳԱՂԹԻ ԱՂԵՏԸ

Հակառակորդ մամուլի էջերէն՝ դժգոհու – թեան, բողոքի կամ դառնութեան ոչ մէկ բառ լսուեցաւ այն բարբարոսական արարքի մասին, որուն հեղինակ կը հանդիսանայ Թ. Ռուսիոյ իշ– խանութիւնը: Նոր տեսակի ջարդ մըն է ասիկա, սպիտակ ջարդ մը, որ «ցեղասպանութեան» մեղ – քով խարանեցին վերջերս Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան անդամները, Թ. Միութիւնն ալ մէջը հաշուելով:

Կրկնենք անգամ մը եւս ահաւոր փաստերը, ո– րոնք բազմաթիւ աղբիւրներէ հաստատուեցան վերջերս, եւ Վիչինսքին անդամ չհամարձակեցաւ դանոնք հերքել Լէյք – Սաքսէսի մէջ, մամուլի ժողովի մը ընթացքին .— 1949 Յունիսին, Թ. Մի– ութեան եւրոպական եւ Միջին Արեւելեան սահ– մաններէն դէպի Ասիոյ խորերը քշուած են 17000 Յոյներ, 50 հազար Լիթուանացիները, հազարաւոր Իրանցիներ եւ 9874 Հայեր:

Զանգուածային այս բռնագաղթը Մոսկուան կատարեց լռիկ մնչիկ եւ կատարեալ գաղտնապա– հութեամբ: Պոլշեւիկեան «Թաս» գործակալու – թիւնը ոեւէ յիշատակութիւն չըրաւ այդ մասին: Բայց չկայ գաղտնիք մը որ դուրս չելլէ, որքան ալ երկաթէ վարագոյրին ետին պահուած ըլլայ ան :

Օտար գործակալութիւններ այնպիսի ման – րամասնութիւններ հաղորդեցին աքսորուածնե – րու թիւաւորութեան եւ ողբերգական պայմաններ – րու մասին, որոնք Թրքական վայրագութիւնները կը յիշեցնեն: Բռնագաղթէն երկու ժամ առաջ մի– այն ենթականերուն լուր կը տրուի իրենց սպասող նոր ճակատագրի մասին: Այրերը կը բաժնեն ի– րենց ընտանիքներէն, կին, երեխայ, ծեր, հի – ւանդ կամ առողջ բոլորը միասին կը թխմեն կեն– դանի փոխադրող վագոններու մէջ եւ դրեթէ կի– սամերկ վիճակի մէջ կը նետեն դէպի անծանօթ վայրեր, դէպի հեռաւոր եւ անհրապոյր աշխարհ– ներ :

Հայերս լաւ գիտենք թէ ինչ կը նշանակէ գաղթականութիւն: Իսկ երբ գաղթը տեղի կ'ու– նենայ առանց պատրաստութեան, հալածանքի մը ձեւին տակ՝ այդ պարագային ողջ – ողջ թաղուե– լու եւ կոտորուելու հաւասար է:

Ի՞նչ էր մեղքը այս բազմութիւններուն. ին – չո՞ւ քշուեցան անոնք դէպի Սիպերիոյ սառնամա– նիքները :

Սլաւական ցեղին չպատկանիլն է իրենց մի– ակ մեղքը: Հեռագրական գործակալութիւնները մէկը միւսին ետեւէն կուգան հաստատելու թէ Մոսկուա սահմանամերձ վայրերու մէջ արմա – տական լուծումի կ'ուզէ ենթարկել փոքրամաս – նութեանց խնդիրը, դանոնք հազարաւոր մղոն հեռուները չպրտելով, քուրջի կտորներու պէս: Իսկ Սովետ. Միութեան արտաքին նախարարը Անարէ Վիչինսքի մէկ պատասխան լոկ ունի իր չրթունքին վրայ. «Մէնէն դեմոկրատ երկիրն ենք, ամէնէն լաւ գիտենք լուծել փոքրամասնու – թեանց հարցը»:

Քրեմլինի վարիչները վարժ են բռնագաղթով ժողովուրդներ անհետացնելու այս մեթոտին: Վերջին պատերազմի միջոցին չէ՞ր որ տեղահան ըրին Ղրիմի եւ Կովկասի կարգ մը բնակչութիւն– ները — Թաթարներ, Չիչէններ, Ինգուշներ եւ ա– սոնց հանրապետութիւնները սրբեցին Սովետ. Միութեան անդամներու ցանկէն:

Այն առեն այդ արարքը արդարացուցին, յայտարարելով թէ հաւատարիմ հպատակները չեն եղած, ըմբոստութեան չարժումներ ունեցած են՝ Գերմաններու դէպի Կովկաս մօտեցած առեն:

Լաւ, ըսենք թէ պետական դաւաճանութեան համար պետութեան տնօրինած պատիժն էր ատի– կա: Ընդունինք պահ մը նաեւ թէ ներկայիս նոյն– պէս ապահովութեան միջոցներ ձեռք կ'առնէ պե– տութիւնը, սահմանները մաքրելով կասկածելի տարրերէ :

Բայց մի թէ՞ հայութիւնն ալ նոյն չուրով պէտք է լուալ: Մի թէ մեր ժողովուրդի զաւակ – ներն ալ կասկածելիներու ցանկին մէջ կը դըտ – նուին: Հապա ո՞ւր մնային հայութեան կատա – րած անհուն զոհողութիւնները թէ ռազմաճա – կաններու վրայ եւ թէ թիկունքը, գործարաննե– րուն մէջ: 60է աւելի հերոս զօրավարներ տուինք կարմիր բանակին, տասնեակ հազարաւոր զոհեր, իրենց քաջութեամբ եւ հաւատարմութեամբ ընդ– հանուրի գնահատանքին արժանացած աննման դիմումներ:

Բոլոր այս զոհաբերութեանց փոխարէն՝ ի՞նչ կ'ըլլայ մեր վարձատրութիւնը . — 10 հազարի հասնող հայ բազմութիւններու աքսոր դէպի Սի– պերիա :

ենթադրենք պահ մը որ տահմանամերձ վայ– րերու բնակչութեանց տեղափոխութիւնը զինուո– րական եւ ռազմագիտական անհրաժեշտութենէ կը ծնէր. ինչու, այն առեն, հոն ապրող հայու– թիւնը Հայաստան չփոխադրել: Տե՞ղ կը պակսէր Հայաստանի մէջ, որ պոլշեւիկներու իսկ վկա – յութեամբ 300 — 400 հազար ժողովուրդ կրնայ ապրեցնել տակաւին:

Վա՛յ ուրացողին...

Նորէն սեղանին վրայ է նոր սերունդի հայեցի կրթութեան տխուր պատկերը:

Քանի տարագրութեան այս անատոյդ կեան– քը կ'երկարի, այնքան ողբերգական պիտի ըլլայ այս փափուկ հարցը — տեսակ մը հայ ապրելու չապրելու մտավախութիւնը :

Չէ, կարելի չէ, բառերով լուծել սերունդի մը դաստիարակութեան խնդիրը երկրի մը մէջ , ուր կը տիրապետէ հզօր մշակոյթ մը եւ անսահ –ման դիւրութիւններ կան ընդհանուր զարգաց – ման համար: Որո՞ւն հոգն է հայերէնը ...

Մեր մշակոյթի մշակներ ի զուր միտք եւ հո– գի կը մաշեցնեն, եւ չարունակ ահազանգ կը հըն– չեցնեն, երբ նոր սերունդը մեծ մասով իր բախ– տին ձգուած է: Եւ կամ պատահականվարժապետ– ներու եւ վարդապետներու յանձնուած ...:

Գաղութներու մեր բոլոր կազմակերպութիւն– ները պատասխանատուութեան մեծ բաժին մը ունին, մանաւանդ սա Հայրենակցական դոյզն – դոյն միութիւնները, որոնք ամէն ճակատի վրայ չատ տխուր դեր մը կը կատարեն— , մինչդեռ կրնային հրաշքներ գործել համաձայն իրենց կա– րողութեան: Դժբախտաբար չունին իրենց դերին գիտակցութիւնը, եւ օրուան հովերէն տարուած չկրցան դրական գործ մը կատարել այս ճակատին վրայ, 25 տարիներու ընթացքին :

Մտէք հայկական որեւէ տունէն ներս, հայ մանուկները կը ճճեան տեղական բարբառով, եւ չատ մը ընտանիքներ կը հրճուին ի տես այս տը– խուր պատկերին, վասնզի իրենք եւս չեն ըմբռներ թէ վաղը չատ ուշ պիտի ըլլայ, եւ չարաչար պի– տի զղջան իրենց անհոգութեան վրայ:

Երէկ, հայրենի հողին վրայ, երբ մեր ժողո– վուրդը իր արդար աշխատանքով հողը կ'ակօսէր, եւ ազգային գիտակցութիւնը ամուր էր, արիւ – նարբու թշնամին էր մեր կռնակէն դանկաղող:Եւ մեր ժողովուրդը ինքնապաշտպանութեան կը դի– մէր, ի հարկին զաշոյն գործածելով :

Այսօր, այս լուսաւոր եւ քաղաքակիրթ եր – կիրներուն մէջ, չունինք Հայոց լեզուին դաշոյնը: Հայ մարդը անճրկած կ'երեւայ: Հարուստները ե– րես դարձուցած են հայութեան, եւ կոպիտ նիւ– թըն է որ կ'իշխէ ամէն կողմ :

Նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութիւնը ծուլուն վրայ, փոթորիկին ճգուած նաւու մը կը նմանի: Նաւավար չունինք, կամ եթէ ունինք, չեն տեսներ որ նաւը կ'ընկղմի, հայութեան փարոսը, կը մարի ...:

Ո՞վ հետաքրքրուեցաւ, փոքրիկ դաղութներու սեւ աչքերով հայ մանուկներու հայեցի կրթու – թեամբ: Հարցո՞ւց թէ ինչ կը սորվին, ինչպէս կը սորվին: Բացի կարգ մը դաղութներէ, որոնք անշուշտ լաւ եւ պատրաստուած վարժապետնե – րու խնամքին յանձնուած են, միւսները ձգուած են իրենց բախտին, կամ այնպիսի «ուսուցիչնե – րու» որոնք հայերէն անգամ չեն գիտեր :

Ցետոյ, չկայ ընդհանուր համաձայնութիւն մը, դոնէ այս կենսական հարցին չուրջ:

Վերջին տարիներուն ստեղծուած մթնոլոր – տը, անտնչելի է, տեսակ մը հոգեկան բորոտու – թիւն: Առէք ծանօթ մամուլը,— քէն – տե – լութիւն, հայհոյանք, բամբասանք, պատկեր մը որուն առջեւ Թուրքն իսկ ամօթահար պիտի մը– նար :

Ո՞ւր կ'ուզեն տանիլ այս ժողովուրդը : Կա – րելի՞ է տարին քանի մը նուիրական տօներով եւ հանդէսներով, կամ 24 հայերէնի դասեր տալով փրկել նոր սերունդը, այս պայմաններուն մէջ : Անհրաժեշտ են կեդրոնաձիգ եւ ամուր ձեռքեր, մարեն դործը ի հարկին նիւթական մեծ զոհողու– թիւններ ստանձնելով: Վաղը ուշ պիտի ըլլայ ..:

Ողբերգութեան ուրիշ պատկեր մը եւս: Հա– յերէն թերթ կարդացողները կը պակսին: Հայե – րէն գիրքը չի տարածուիր: Եւ հայերէն երգերուն հետ կը խառնուին Թրքական ձայնապնակները , ուր մեր նոր հարուստները լայն կը բանան իրենց քսակները, լսելու համար «վաթանտաչ»ներու ձայնը:

Վերջերս, «երիտասարդ ընկեր մը իր մէկ բոցավառ ճառէն վերջ, երբ ղլուխ ղլխի կը խօ– սէինք, յանկարծ պոռթկաց.— Եթէ հարկ ըլլայ, արիւնս կը թափեմ մայրենի լեզուին համար: Ե– րիտասարդի արիւնս կը թափեմ, ինչպէս ըրին՝ հերոսները մեր անմահ ժողովուրդին, որպէսզի հայ ապրինք: «Մանկութիւն չունեցող» սերունդի մը խօսքերը, որոնք սիրտ կը ըզկտեն:

Հայ ապրելու վա՞ղն է որ կը կապէ մեր թե– ւերը: Վա՛յ ուրացողին:

Գործի՛, աշխատանքի՛, բոլոր ճակատներու վրայ: Պէտք է խեղդել Հայոց լեզուին ներքին թշնամին, անվթար պահելու համար հայրենի ժառանգութիւնը :

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Արեւագան Տարին եւ Երուսաղէմ

1950ի Սրբազան Տարուան համար, առնուազն երկու միլիոն ուխտաւորներ կը սպասուին Հոր– մի մէջ: Շատերը պիտի չարունակեն իրենց ճամ– բան մինչեւ Երուսաղէմ: Իսրայէլ կը յուսայ հա– րիւր հազար քրիստոնեայ ուխտաւորներ ընդու – նել, ինչպէս եւ բազմաթիւ հրէից, (Թուրիստ), ուսանողներ, ուսուցիչներ, առեւտրականներ եւայլն:

Իսրայէլի հրէից պաշտօնատունը կ'աշ – խատի տեղ եւ ուտելիք պատրաստել այս ուխտա– ւորներուն համար: Պատրաստութեան մէջ են ե – րուսաղէմը, Յորդանանը, Գալիլեան Նազարէթ եւ բոլոր այն վայրերը ուրկէ պիտի անցնի ճամ– բորդը: Գալիք տասնըմէկ ամիսներու ընթացքին չորս նոր պանդոկներ պիտի չինուին Թել Աւիվի հրէից մէջ, որ Իսրայէլի ամէնէն մեծ քաղաքն, եւ աշխարհի հրէական քաղաքներուն ամէնէն մե– ծը: Երեք հարիւր հազար բնակիչ ունի եւ իր 750 պանդոկի անկողիններուն վրայ պիտի աւելցուին 2000 եւս: Հայֆա աւելի չատ պանդոկի տեղ ունի քան Թել Աւիվ, երուսաղէմ 700 անկողին ունի, 20 սենեակով աշխարհահռչակ « Դաւիթ Թագա – ւոր», պանդոկին մէջ: Նոր պանդոկներ կը չին– ուին Նաթանիոյ եւ Հայֆայի մէջ բոլորն ալ ա – մառանոցներ են :

Ապրիլէն ի վեր մօտաւորապէս ամսական 2000 հոգի կ'երթան տեսնելու թէ ինչպէս է Իսրայէլը: Այս տարի, ցարդ 14861 հրէիկներ հասած են:

Անցեալ տարուան թիւն էր 4173 հրէիկ, երբ ստեղծուեցաւ պետութիւնը Մայիս 15ին եւ սկը– սաւ պատերազմը Արաբներու հետ :

Այն հրէիկները որ օդանաւով կ'երթան , կ'իջ– նեն Լետտա օդակայանը ուր դրաւիչ Հրէուհի մը կը մտնէ օդանաւ եւ երթայեցերէն կ'ըսէ.— « Շալոմ — խաղաղութիւն: Օրհնեալ թող ըլլայ ժամանողը » : Ցետոյ մաքսատունէն կ'անցընէ եւ ճերմակ տոմսակ մը կուտայ, որուն վրայ անգ– լերէն եւ երթայեցերէն գրուած է, «բարի եկաք Իսրայէլ, կառավարութիւնը, հրէիկներու պաշտօ– նատունը եւ իր տեղեկատու կեդրոնը ձեր տրամա– դրութեան տակն են եւ ամէն բան պիտի ընեն որ մեր երկրին մէջ ձեր բնակութիւնը հաճելի ըլլայ, կարելի եղածին չափ:

Երբեմն ալ այցելուներուն կը տրուի տպա – գրուած թուղթ մը դանազան տեղեկութիւններով, տասնըհինգ օրուան ժամանակացոյց մը եւ յայ – տարարութիւն մը: Աւետեաց երկիրը միշտ ալ նպատակէտն եղած է ուխտաւորին, նոյնիսկ երբ ճամբորդելը չատ դժուար էր: Այսօր արագ եւ հանգստաւէտ օդանաւեր ամէն տեղէ ճամբորդներ կը տանին չատ կարճ ժամանակի մէջ դէպի հին եւ նոր երկրին օդակայանը :

Ժողովուրդը կը վերաչինէ Աստուածաչունչին երկիրը եւ բարեկամական ոդիով կ'ընդունի այցելուն :

Բոլոր պանդոկներուն գիները քննութեան կ'ենթարկուին: Չինդ դասակարգի պանդոկներ կան: Մէկ առաջնակարգ սենեակը մէկ դիշերուան համար մէկ սթերլին է (Իսրայէլի երեք տոլարը) երկու սենեակը պանդոկի մը մէջ 1.50 սթերլին (4.50 տոլար) : Լաւ պանդոկի մը մէջ, սենեակը եւ ճաշը միասին 8 տոլար եւայլն: Մէկ լաւ ճաշը կ'արժէ մէկ տոլար :

ԱԼԺԵՐԻՈՑ նարինջին գինը կտրելու հա – մար, կառավարութիւնը որոշած է 140.000 թոն սպանիական նարինջ ներածել :

ԼԻԲԱՆԱՆի կառավարութիւնը խնդրած է Ֆը– րանսայէն անմիջապէս վճարել 15 միլիոն լիբա – նանեան ոսկիի (2400 միլիոն ֆրանք), առկախ հաշիւ մը, ինչպէս կը գրէ «Ֆիկառօ» :

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՊԱՑԿԱՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Ազգ. ժողովին Հալէպեան երեսփոխանները մերժեցին խորհրդա – րանական հարցապնդում կատարել, ինչպիսի տարեկան ճառին առթիւ :

Ընդդիմադիր երեսփոխաններ հարցապիր մը տուած էին Ազգ. ժողովին, պահանջելով որ խոր – հրդարանական վիճաբանութիւն բացուի ինչպիսի բացման ճառին առթիւ եւ իրենց իրաւունք տրուի քննադատելու զայն: Ընդդիմադիրները այս նպա – տակով բացատրութիւն կը պահանջէին վարչա – պետէն :

Ահա այս պահանջն է որ մերժուեցաւ Ազգ. ժողովին կողմէ ուր մեծամասնութիւն կը կազմեն Հալէպեան երեսփոխանները: Իսկ ընդդիմադիրնե – րը հարցապնդման ի նպաստ քուէ տուին եւ բնա – կանաբար փոքրամասնութեան մէջ մնացին :

Բազմաթիւ երեսփոխաններ խօսք առին եւ չատեր դէմ արտայայտուեցան հարցապնդման ա – ռաջարկին: Փոքրաթիւ երեսփոխաններ միայն հարցապնդման ի նպաստ խօսեցան: Տօքթ. Ալ – տիւրրահման Մէլէք բաւ թէ Հանրապետութեան նախագահը լայն իրաւասութիւններ ունի ըստ սահմանադրութեան, հետեւաբար պէտք է վճռա – բար մերժել հարցապնդման ամէն առաջարկ :

Հալէպի խորհրդարանական խմբակցութեան մէջ, կարգ մը երեսփոխաններ խստիւ յարձակե – ցան Դեմոկրատներուն վրայ, էքրէմ Օրան «ոճրա – պարտ եւ խայտառակ» որակեց ընդդիմադիրներու որոշումները: Ճառախօսը բաւ թէ Հանրապե – տութեան նախագահը վեր է ամէն հարցապնդու – մէ, քանի որ թէ իրաւար է եւ թէ վերահսկիչ :

Մխրակին այս նիստին, խօսք առաւ նաեւ վարչապետ Շէմսէտտին Կիւնալթայ եւ բաւ թէ կառավարութիւնը տրամադիր է պատասխանե – լու ամէն հարցապնդումի, բայց վերջնական որո – շումը խմբակին կը պատկանի :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՍՈՄԱԼԻՆ նորէն Իտալիոյ կող – մէ պիտի կառավարուի, համաձայն գաղթավայ – րերու խնամակալութեան օրէնքին: Վերջնական որոշման սպասելով հանդերձ, իտալական կա – ռավարութիւնը պատրաստութիւններ կը տեսնէ եւ դիւանագիտական ուժ մը կը կազմակերպէ, ի նա – խապատրաստութիւն արտաքին եւ ներքին վտանգներու. (արտաքինը՝ Եթովպիա): Հինգ հազար զինուոր – ներ կը մարզուին Բագերթայի մէջ, իբրեւ կորիզը պահեստի զօրաբաժնի մը որ պիտի բազկանայ 15 հազար զինուորներէ: Բոլորն ալ կամաւորներ են, իսկ դիմումները պահանջէն չատ աւելի մեծ: Ռո – ճիին ալ գոհացուցիչ է, ամսական 60 հազար լիր զինուորին, 200 հազար զնդապետին համար: Զօ – րաբաժինը պիտի ունենայ հետեւակ, հրետաձիգ, ամբարձիչ եւն. վաչեր եւ պիտի սպառազինուի արդիական բոլոր դէնքերով,— հրասայլ, զրահա – պատ բեռնակառք եւն.: Չի կարծուիր որ Եթով – պիա դժուարութիւններ յարուցանէ: Անոր ուշա – դրութիւնը կեդրոնացած է Էրիթրէայի վրայ:

ԱՒՈՑԵԱՆ ՀԱՑՈՒՀԻ ՄԸ

ԿԱՐՏԱՆ.— Այս օրերս հարաւային Ֆրանսա – յի թերթերը սիւնակներ կը նուիրեն հայ օրիոր – դի մը, որ երկու տարիէ ի վեր կը հետեւի մար – զախաղերու, պասքէթպոլէն մինչեւ հեծանիւի մրցումներուն:

Մարիժան Տօնապետեան, (զաւակը հանգուց – եալ Յովսէփ Տօնապետեանի կամ Քիլերճեանի, Տիգրանակերտի Լըճէ գիւղէն), քանիցս տեղա – կան մրցումներուն մէջ առաջնութիւն չահելէ վերջ, 1948ի եղանակին մրցումներուն, Նանթի մէջ կը չահի հեծելանիւի առաջնութիւնը, հռչակ – ուելով Ֆրանսայի ախոյեանուհի եւ կրելով Ֆը – րանսական եռագոյն չապիկը: Յետոյ պատրաս – տուեցաւ 1949ի իգական սեռի հեծելանիւի ախո – յենական մրցումներուն, որ տեղի ունեցաւ Սէնթ Էթիէնի մէջ անցեալ Սեպտեմբերին, որուն կը մասնակցէին հռչակաւոր մրցորդուհիներ :

Մրցումին իրիկունը հեռաձայնով կը տեղե – կացնէին Կարտանի իր ակումբին թէ Օր. Տօ – նապետեան ոչ միայն կրկին չահած է ախոյենու – թիւնը, այլեւ նախ անցեալ տարուան մրցանիւը անցած է քանի մը երկվայրկեանով : Անշուշտ մեծ եղաւ մեր ուրախութիւնը, ինչպէս եւ Ֆը – րանսայիներուն որոնք Օր. Տօնապետեանը Ֆրան – սուհի կը նկատեն, կարտան ծնած ըլլալուն հա – մար :

Այս մրցումներէն վերջ ամերիկեան եւ քա – նատական մարզական երկու մեծ մրուիթիւններ պայմանագրութիւն մը կնքեցին, Ֆրանսական հե – ծելանիւի Ֆէտէրասիոնին հետ հրաւիրելով հայ օրիորդը եւ ուրիշներ, մեկնելու Քանատա ուր պիտի մնան վեց ամիս, հեծելանիւի մրցումներ կատարելու :

Արդէն հոկտեմբեր 25ին մեկնեցան Քանատա ու քանի մը ամիս վերջ պիտի անցնին Մ. Նա – հանգները : Օրիորդը տեսակցութեան մը առթիւ ցաւ յայտնեց որ հայ թերթերը բան մը չգրեցին իր մասին:

Օր. Տօնապետեան Սէնթ Էթիէնի մրցումնե – րէն վերջ զանազան նուէրներէ զատ, ստացաւ չատ արժէքաւոր մուչակէ վերարկու մը: Օրիորդը պարզ աշխատասիրուհի մըն է, որ օրական 12 քի – լոմէթր ճամբայ կտրելով կարտանէն մինչեւ Էքս կ'երթայ լուցկիի գործարանը աշխատելու, իր այրի մօր եւ պզտիկ քոյրերուն ապրուստը ճա – րելու: Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք :

Ն. Ա. Սարգիսեան

ՊԱՏԱՆԻ ՄԸ ԵԻՍ ԿԸ ՓԱՑԻ

Պատանի Սահակ Յարութիւնեան (Պէյնիցի Յակորի որդին) Սէնի Նահանգի հաչուապահնե – րու վկայականը ստացած է «Շատ լաւ» յիչատա – կութեամբ: 2500 թեկնածուներու մէջ ընդուն – ուած են 650 աչակերտներ, որոնց մէջ վեց հոգի միայն «Շատ լաւ» համարուած են :

Նոր յաջողութիւններ՝ պատանի Սահակին, որ իր ազատ ժամերուն կ'օգնէր «Ցառաջ»ի ներ – քին աշխատանքներուն:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Երեքշաբթի իրիկուն Աճէմեան քոյրերը նուա – գահանդէս մը տուին ամերիկեան դեսպանատան թատրոնին մէջ, փարիզէն մեկնելէ առաջ:

Ցայտագիր կազմուած էր Brahmsի Sonate en ré mineurէն, Ալան Յովհաննէսի Շատախէն եւ De – bussyի sonateէն: Այս առթիւ անգամ մըն ալ կըր – ցանք գնահատել Տիկին Անահիտ Աճէմեանի (Լու – թակ) թարմ եւ զգայուն տաղանդը, ինչպէս եւ Օր. Մարօ Աճէմեանի հասուն դաշնակահարուհիի արուեստը: Հաւարակութիւնը բուռն ծափերով չնորհաւորեց զանոնք, մանաւանդ Տէպիւսիի «սո – նատ»ին մէջ, որուն առաջին մասը կրկնեցին :

Ցայտագրին երկրորդ մասը ստանձնած էր դաշնակահար Julius Katchen, որ հակառակ իր ե – րիտասարդութեան բացառիկ տաղանդ մը երեան բերաւ թէ ապրումով թէ իր «թէքնիք» հասկա – ցողութեամբ:

Ա.

ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութեամբ, մեծապէս պիտի աւելնայ Ֆրանքֆուրթեան առեւտուրը: 500.000 տոլարի մասնաւոր դրամ մը նախատեսուած է, նմոյշներու մեծ տօնավաճառներուն մէջ կատար – ուած գործառնութեանց համար:

Կ'իմանանք թէ՝ համախորհուրդ Ֆրանքֆոր – թի Ֆրանսական առեւտրական խորհրդականին հետ, Foire Internationale de Lyon, այդ քաղաքին մէջ հաստատած է պատուիրակութիւն մը, որուն իրաւասութիւնը կը տարածուի ամբողջ Գերմա – նիոյ վրայ: Արդէն իսկ գերմանական կարեւոր տուներ հաղորդած են իրենց մասնակցութիւնը Լիոնի յառաջիկայ տօնավաճառին, եւ մանաւանդ այցելութիւնը բազմաթիւ գնորդներու :

Տօնավաճառին Ֆրանքֆորթի պատուիրակու – թիւնը պատրաստ է ամէն աջակցութիւն ընծայե – լու այն Ֆրանսացի առեւտրականներուն եւ գոր – ծարանատէրներուն որոնք կը հետաքրքրուին այս չուկայով: Դիմել Տօնավաճառին վարչութեան, Լիոն :

Լ.

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԱՐՈՑԵԱՆ, որ անցեալ տարի ամուսնալուծում պահանջած եւ յետոյ հաչտուած էր, այս անգամ վերջնապէս բաժնուած է կնոջ – մէն, ինչպէս կը գրեն ամերիկեան թերթերը:

ՀՈՄԱՆԻՇՆԵՐՈՒ ԲԱՌԱՐԱՆԸ (Մխիթար Ա – բգանաղ)ի որ Սուրէն Պարթեւեանի վկայութեամբ «դէպքին տարին» թաղուած էր Պոլիս Ճէվիզլիք թաղը աղատամիտ Թուրքի մը պարտէզին մէջ, Աբգանապի կնոջ՝ Տիկին Կարտինէի կողմէ մեծ ծը – րարով մը յանձնուած էր երուսաղէմի վանքին, Դուբեան պատրիարքի օրով: Այդ գործը «զմո – սեալ» պահուած է «վերեզմանի» մը մէջ: Կը գրէ Յուսարեր:

ՍՐԵԻԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ նախկին նախա – բարը, Շեթայնհոֆ, Փոցտամի ոստիկանապետը, որ նախապահին փեսան է, ուրիշ նախարար մը, Պերլինի ոստիկանապետը եւ ուրիշ ականաւոր անձեր անհետացած են խորհրդաւոր պարագանե – րու մէջ: Կը կարծուի թէ ձերբակալուած կամ Ռուսաստան փոխադրուած են :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԴԱՐԲԻՆԸ

Ու փախուք տունէ տուն, բերնէ բերան, մինչեւ անգամ ախոռի Թրիքները մաքրող դիւ – ղացիներուն մշակներուն ականջին հասան:

Ռէսի տունը խուլ մ'է եկեր...
Ինչ ազգ է՝ մարդ չգիտէր,
Կռնակը՝ տապրակ մ'կախեր,
Տափատն ըսես՝ տասը ծակ էր...

Հնարամիտ, դարերու ստրկութեան մէջ թաղուած գիւղացին՝ նոյն իրիկունն իսկ, այդ չոր ու ծաղրական երգը չինեց ու սկսաւ երգել : Քթէն խօսող Աստուն էր, ամսեղուկ մը, որ սո – վորութիւն ունէր ամէն մարդու առջեւ՝ դոյն փո – խելու, դիմացինը պաչատանելու եւ անոր բարե – կամ ձեւանալու: Ռէս Վարդան միակ մարդն էր որ, Աստուրի պէս տղրուկները իր տան չէմքէն ներս չէր առած: Ահա թէ ինչու, երբ անծանօթ ճամբորդը Ռէսին տունը գնաց, քթէն խօսող Աս – տուրը այդ չարամիտ երգր հնարեց ու սկսաւ մրթմրթալ՝ իր «խմիկ» քթին տակէն:

★

Ռէս Վարդանը, անծանօթ ճամբորդը իր տու – նը տանելով ուղեց «բարիք» մը ընել անոր, ինչ որ իր սովորութիւնն էր յաճախ, երբ մուրացիկ մը տեսնէր կամ ուշացած ճամբորդ մը: Սրտաբաց ու հիւրասէր, աղքատներուն օգնող ու մուրացիկնե – րուն տոպրակները հաց ու պանիր լեցնող մարդն էր Ռէսը: Ո՞վ չէր լսած իր անունը, իր բարի համբաւին արձագանգները: Թուրք ու Քիւրտ, Հայ ու Ասորի, քանի քանի անգամներ դադար ա – ռած էին անոր տան առջեւ, իբրեւ օգնութեան կայան, իբրեւ աղքատներու ձեռք երկարող հանդ – րուան: Ռէսը, այս անգամ սակայն, անծանօթ ճամբորդին մէջ դուռ աւելի խորհրդաւոր բան մը, քան թէ մուրացիկի կամ աղքատ ճամբորդի եղելութիւնը :

— « Կրթուած մարդ է, անոր լուռ չըը – թունքներուն տակ ո՞վ գիտէ, ինչեր կան պահ – ուած »...

Այս էր մտածումը Ռէսին, ու ատոր համար, առաջին անգամ ըլլալով, իր ձեռքով բռնեց ան – ծանօթ մէկուն ձեռքը, ու առաջնորդեց իր տու – նը: Տունը չէն էր ու լիքն՝ ինչպէս Հայաստանի չատ մը դիւղացիներուն՝ Մեծ Եղեռնի սարսափ – ներէն առաջ: Ի՞նչ կը պակսէր: Ունէր՝ տուներ, արտեր, այդիներ, պարտէզ, եղներ, ձիեր, կո – վեր ու ոչխարներ :

Զորս տղու եւ երեք աղջկան հայր էր Ռէսը, քանի մը մշակներով ու սպասուհիներով լի տուն մը: Իր տան սեղանը բաց էր բոլոր հանդիպող մարդոց առջեւ: Իր տան մասին, երախտագէտ – ները, հետեւեալ ածականը տուած էին.

— Ռէս Վարդանին տունը՝ մինակ տուն չէ, այլ՝ «Աստուծոյ կալը»...

Ու այդ կալին մէջն էր որ, մեր լուռ ճամ – բորդը՝ իր յոգնութեան թափը պիտի քակէր: Ճաշի պահուն, Ռէս Վարդան անծանօթ ճամբոր – դին ներկայացուց իր տղաքները, իրենց անուն – ներով ու տարբեր տարիքներով: Ջարմանալի եւ համբերութեան մէջ թաղուած լուռ անցորդը, ա – ռանց որ եւ է բառ արտասանելու՝ կը դոհանար միայն դլխու չարժումներով եւ չատ թեթեւ ժպի – տով իր ուրախութիւնը յայտնելով Ռէսին, ապա նաեւ անոր տղաքներուն,— Սուրէնին, Տիգրա – նին ու Աչոտին: Երեկոյեան ուշ ատեն՝ տղաքները քաչուեցան պառկելու, իրենց հօր մէկ ակնթար – թի ազդեցութեան տակ: Սենեակին մէջ մնացին Ռէսին կինը՝ Մարօն, եւ անծանօթ ճամբը ...

Ռէս Վարդանը սեղանին վրայ բերել տուած էր օղի, իրենց տան մէջ պատրաստուած գինի եւ պանդան համեմներ :

— Խաուտ (չորցած ձուկ), ապուխտ, քաղց – րեղէն, պաստեղ, չարոց, չամիչ, ընկոյզ ու կա – ղին :

— Կեր ու խմէ, բարեկամ, սեղանը քուկդ է, կ'ըսէր Ռէսը՝ խոնարհութեամբ անծանօթ մար – դուն երեսին նայելով :

Շատ ուշ ատեն, երբ Մարօն ալ «գիշեր բա – րի» ըսելով հեռացաւ, Ռէսը դարձաւ անխօս հիւ – րին ու կամաց մը փսփսաց.— Աստուծոյ սիրուն, խօսէ, ես դիտեմ որ դուն լեզու ունիս, խօսող մարդ ես, մի քչուիր ինձմէ, ո՞վ ես դուն, եւ ի՞նչ կը փնտռես այս կողմերը՝ ասանկ ցնցոտիներ հագած :

Մինչեւ այդ ատեն, համբացած մարդը, յան – կարծ, հրաչքի տպաւորութեան տակ, դլուխը դարձուց Ռէսին ու խօսեցաւ .

Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

տասխաններ կուտայ: Անհետացածներէն մէկը աղջիկ մըն է, Օր. Պասալէ, պաշտօնեայ Պրեսլաւի հիւպատոսարանին, երկրորդը՝ ուսանող մը:

Լեհաստանի արտաքին նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ աւելի քան հարիւր հոգինոց լրտեսական ցանց մը «լուծարքի ենթարկուեցաւ», չըննարհիւ Պ. Ռոպինոյի ձերբակալութեան: Հետաքրքիրը կ'ըսէ թէ նախարարը օտար թղթակիցներուն հաղորդած է Ռոպինոյի «խոստովանութեանց» լուսանկարները եւ արձանագրութիւնները, որոնց հիման վրայ ձերբակալուեր են լեհերը:

Վարշաւայի Ֆրանսական դեսպանը ուզած է տեսակցիլ Ռոպինոյի հետ, բայց պատասխանած են թէ կարելի չէ հարցաքննիչ դատաւորին քննութենէն առաջ:

ՐԱՒԻ ՄԸ ՏՕՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ. ժողովը նոյեմբեր 21ի նիստին մէջ Օի դէմ 49 ձայնով որոշեց որ Լիբիա անկախութիւն ստանայ 1952ին: Ինը ազգեր ձեռնպահ մնացին: Միւնոյն նիստին մէջ, համաձայն Ա. Մխիթարեան եւ Եթովպիոյ ընդդիմութեան, որոշուեցաւ 10ամեայ խնամակալութիւնը հաստատել իտալական Սոմալիի համար, վարչութիւնը յանձնելով Իտալիոյ: Մասնաւոր յանձնախումբ մը պիտի քննէ իտալական ուրիշ դաղթավայրերու ներկայացուցիչներէն:

Աթէնքի մէջ բազմաթիւ բանուորական մի-ութիւններ գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամ-ուան համար, 40 առ հարիւր յաւելում պահան-ջելով:

ԿՈՐՍՈՒՄԱՕ կը համարուի այն օդանաւը որ 29 հրեայ մանուկներ կը փոխադրէր Նորվեկիա-յէն Մարոք:

ԴԱՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ փէթէն ուրիշ տեղ մը պիտի փոխա-դրուի, առողջական պատճառներով:

«ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՁԱՑՆԸ» զօրաւոր կայան մը հաստատեց Սելանիկի մէջ, որ պիտի բանի 1950-էն սկսեալ, լուրեր եւ դեկուցումներ հաղորդելու համար Հունգարիոյ, Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ, Չինաստանի, Թուրքիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական բանակը վերջին մայրաքաղաքն ալ ձգելով, Թորմոզա կղզին պիտի ապաստանի, համաձայն վերջին լուրերու:

ԹԱՏՐՈՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 27 Նոյեմբեր, ժամը 14 — 25: Centre Administratif Social չքեղ սրահներուն մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Անիէռ: Կը ներկայացուի «Ադամեան Թատերախումբի» կողմէ, ղեկավարութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի, Շիրվանզատէի ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ եւ կատակերգութիւն մը ՎԱՐԶՈՒ ՍԵՆԵԱԿ:

Ձոխ պիւֆէ: Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ:

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երեկոյեան ձրի դասընթացքները տեղի կ'ունենան Ջո-րեքշաբթի օրերը, երեկոյեան ժամը 8—10, ընկեր Պիլալիի բնակարանը: Արձանագրութիւններու եւ տեղեկութիւններու համար դիմել ընկեր Բ. Պալեանի:

Ֆր. Կ. Խաչի երեկոյեան ձրի դասընթացք-ները՝ հինդշաբթի երեկոները ժամը 9—11, Խաչուհի Շէհէրլիեանի բնակարանը: Արձանագրութիւններու համար դիմել իրեն:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏԱԻԵՑԻՔ ՄԵԾԱՓԱՌԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՓՐԱՓԱՌԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՐԱՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պէտքերու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE

Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

ՎԵՐԱՊԱՀԵՑԻՔ ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐԸ
ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ
ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻ
ԲԱՐԵՆՊԱՏԱԿ ՎԱՃԱՌՔԻՆ
23, 24 եւ 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻՆ
Salle d'Horticulture

«ԴԱՁՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ֆր. Կապոյտ Խաչի, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան (S. F. I. O.) տեղական մարմնին:

27 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 25 Ave. Victor Cresson, métro Issy:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ:

Ֆրանսացի ընկերվարականներու կողմէ կը խօսին երեսփոխան – նախկին նախարար **Ed. Depreux** եւ Իսիի փոխ – քաղաքապետ **Sylvestre**:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Մաոի ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. Աստղիկ ՔԷՕՍԷԵԱՆ (երգ), Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ (երգ), ընկեր ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. ՕՂՏԱՑԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. ՌՒԺԻՆ ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆ (պար, Opéra – Comiqueէն) ընկերակցութեամբ թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆԻ: Պարի մրցում զանազան մրցանակներով: Կը ներկայացուի «ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ»: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Ժամը 20էն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ Garo Sarian: Տոմսերը ապահովել ընկերներէ եւ սրճարաններէ:

★

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ, պատուոյ նախագահութեամբ V. Savineի, conseiller général et maire de Gardanne):

Նախաձեռնութեամբ Նիկոլ Դումանի ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Էքսի «Քեռի» խումբին եւ Նոր Սերունդի Վարանդեան խումբին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Ց. Դ. (Գեղունի) տան մէջ:

Ֆրանսական ընկերվարականներու կողմէ պիտի խօսին ROGER CARCASSOUNE Senateur des Bouches du Rhône եւ մեր երիտասարդ բարեկամը ROGER GERDA:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մուտքը ազատ է:

Տարեկան պարահանդէս

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Պոմոնի դպրոց սրահին մէջ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ գաւեշտ մը «ՁԱՐԾԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ», Նոր Սերունդի կարող ուժերու կողմէ:

Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ լաւագոյն նուագախումբի մը:

ՁՈՒԽ ՊԻՒՖԷ ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ:

Տարեկան պարահանդէս

Կազմակերպուած ՄԱՌԻ ՆՈՒՊԱՐ հաստատութեան Ուսանողներու կողմէ, Շաբաթ 26 Նոյեմբեր ժամը 21էն սկսեալ, Միջազգային Տան մէջ, 19 Bld. Jourdan:

Երկու նուագախումբ.— Bob Buraz եւ Chiquita Serrano:

Աղբիւր Սեւրոբի յիշատակին

ՎԱԼԱՆՍ.— «Աղբիւր Սեւրոբի» նահատակութեան 50րդ տարեդարձին առթիւ յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին էմջ: Պիտի խօսի ընկեր ՄԱՐՎԱՆ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ բարեկամները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փրոֆ. Տէօվլէթ Գէօրդեանի (Զէյթունցի) յուղարկաւորութեան առթիւ մեր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք Փարիզի հայ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան եւ քահանայից դասուն որոնք սիրայօժար կատարեցին յուղարկաւորութեան արարողութիւնը, ինչպէս նաեւ հայ մամուլին, մասնաւորապէս «Ցառաջ»ին եւ բոլոր անոնց որոնք յարգեցին հանդուցեալ մըտաւորականին յիշատակը:

Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր անոնց որոնք տարաբախտ Փէորդեանի հիւանդութեան չրջանին օգնեցին իրեն բարոյապէս թէ նիւթապէս եւ իրենց ալակցութիւնը չզլացան ընոր:

ՓԱՐԻԶԱԲՆԱԿ ԶԼՑԹՈՒՆՑԻՆԵՐ

La Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ԸՈՒՇԱՏԵՍ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինդշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Պ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ: Նիւթ՝ «Հայաստանի տնտեսական աշխարհագրութիւնը եւ հարստութիւնները»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Քեռի» խումբին դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկեր Ա. Աբրահամեանի բնակարանը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերներըը այս ուրբաթ դիշեր, Ֆրանսական վարժարանին մէջ, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Սիամանթօ խումբի վարչութիւնը բացառիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս հինդշաբթի երեկոյեան ժամը ճիշդ 8.30ին, 78 rue Rabelaisի սրահին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԱՆԻՒՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Ց. Դ. Ազատ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՆԻԷՌ Պուա Քոլոմպ մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին ո

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսիլիոյ Շրջ. վարչութեան կազմակերպած բացառիկ դասախոսութիւնները, Նոյեմբեր 22էն մինչեւ Դեկտ. 14: Ընդհ. դասախօս ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

2.— Լէ գ'Օլիվ, «Օհանջանեան խումբ», այս հինդշաբթի իրիկուն ժամը 9ին: Նիւթ՝ «Ազգա – տանքը հայ ժողովրդական երաժշտութեան մէջ»:

3.— Սէնթ Մարկրիթ, «Ակնունի» խումբ, այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին: «Ա. Ահարոնեանի ա – զատութեան ճանապարհին»:

4.— Լա Սիոթա, «Հրայր» խումբ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Նիւթ՝ «Խաչատուր Աբովեան եւ իր վէրք Հայաստանին»:

(Շար.)

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:
Առաջնում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67
Քովել Carefour Chateaudun

5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ

Կը յայտարարենք յարգոյ հայրենակիցնե-րուն՝ թէ մեր հաստատութեան մէջ ունինք ամէն տեսակ ապրանքներ, այրերու եւ կիներու եւ ամէն տարիքի ՁԱՐՄԱՐ ԵՒ ԱԺԱՆ:

Մեր հաստատութեան մէջ կը գտնէք նաեւ ամերիկեան զինուորական ամէն տեսակ զգեստեղէններ:

ՈՒՆԻՆՔ ՁԱՆԱԶԱՆ ՆՈՒԷՐՑՈՒՆԵՐ ծօնա-կան օրերու առթիւ:

ԳՐԱՄԵՆԵԱԿԻ ԵՒ ՄԱՐՁԱՆՔԻ ՊԻՏՈՑՔՆԵՐ:

Կիներու սեղմիրաններ ամերիկեան եւ տեղական, ինչպէս նաեւ nylon գուլպաներ, անձրեւաթղելի (imperméable) ճոխ մթերք, այրերու եւ կիներու, ամէն չափի:

Կոչ կ'ընենք մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ չրջան ՁԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՄԱՏՋԵԼԻ ԲՈԼՈՐ քաղաքներուն:

Materiel Industriel

38 rue de Chalons, métro Gare de Lyon
Հեռաձայն Did. 21.05:

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 — Գինն 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 24 Novembre 1949 Հինգշաբթի 24 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.6008–Նոր շրջան թիւ 1419

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ԹԷ ՋԱԻԵՑՏ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերը (17 Նոյ.) զարմանաղան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ այն մահափորձի մասին, որ իբրեւ թէ սարքուած էր նախագահ Իսմէթի եւ ընդդիմադիր կուսակցապետ Ճէլալ Պայարի դէմ :

Բնազդաբար քմծիծաղ մը ունեցանք, երբ կը հրատարակէինք առաջին հեռագիրը, Նոյ. 18ին :

Հեռագրական գործակալութիւնները ալ մասնաւոր արժէք մը չէին տուած լուրին :

Եւ ահա նոյն Անգարան է որ կը տեղեկացնէ թէ ամբաստանեալները ազատ արձակուած են, բաւարար փաստեր գտնուած չըլլալով :

Զաւեշտի մը տպաւորութիւնը կը գործեն պոլսահայ թերթերուն հրատարակած մանրամասնութիւնները :

Անչուշտ չատ աւելի «ճոխացեալ» եւ պատկերալից տեղեկութիւններ կը պարունակեն անոնց աղբիւրները, թուրք թերթերը :

Մահափորձին առաջին լուրը հաղորդած է վարչապետութիւնը, պաշտօնական զեկոյցով, իբրեւ աղբիւր ներկայացնելով երեսփոխան մը, Րէչատ Այտընլը :

Այս վերջինը անմիջապէս ընդհ. դատախազին ներկայանալով, յայտարարեր է թէ ինք որեւէ տեղեկագիր չէ տուած :

Ընդհ. դատախազը պատասխաներ է.— Ոչ թէ գրաւոր յայտնած էք ,այլ բերանացի : Եւ ձեր յայտնութիւնը արձանագրուած է սակաւառակի վրայ :

Ամէն պարագայի մէջ, լուրը կայծակի արագութեամբ տարածուեր է Անգարայի մէջ, ինչպէս կը պատմեն թերթերը.— « Իմացա՞ք, Ինէօնիւն եւ Պայարը պիտի սպանէին» :

Ամբաստանեալ «Միլլէթ» կուսակցութեան վարիչներէն զօր. Ս. Ալթողան, նշանաւոր չատախօս մը, որուն տունն ալ խուզարկուած էր, իր կարգին յայտարարեր է.

— « Գարշելի զրպարտութեան մը առջեւ կը գտնուինք : Ատեւ պիտի բողոքեմ Ազգ. ժողովին մէջ » :

Րէչատ Այտընլըլի կարծիքով, « դիտմամբ կը սարքեն այս խաղը, որպէսզի փակել տան Միլլէթ կուսակցութիւնը » :

Մահափորձին կազմակերպութեան պարագաներն անդամ արեւելեան հէքեաթի մը տպաւորութիւնը կը գործեն :

Համաձայն հրատարակուած տեղեկութեանց, դաւադիրները «նախ ճէլալ Պայարը պիտի սպաննէին, ոճիրը վերագրելով կառավարական կուսակցութեան (Հալք) :

— « Այն ատեն ընդհ. ընդվզում յառաջ պիտի գար Հալբի դէմ եւ դաւադիրները օգտուելով այս խառնակութենէն պիտի սպանէին նախագահ Իսմէթը : Այս կերպով կառավարութիւնը պիտի տապալէին, ձեռք անցընելու համար իշխանութիւնը որ պիտի յանձնուէր Ֆէվզի Զաքմաքի» :

Այս չտնդալից պատմութիւնն ալ նոր վկայութիւն մը կը կազմէ Թուրքիոյ ներքին տագնապին ծանրութեան : Տաղնապ՝ քաղաքական , տնտեսական եւ ընկերային :

Միեւնոյն ատեն կ'ապացուցանէ կուսակցական պայքարին սաստկութիւնը, որ կրնայ արիւնահեղութեան յանդիլ :

Այլեւս փոքրամասնութեանց խնդիր չունենալով, աչն ու ձախը իրար կը դէմ են : Թարախառ վէրքեր կը քրքրեն նոյն մոլեռանդութեամբ ինչպէս երէկ, երբ կը հալածէին ու կը ջարդէին Հայը, Յոյնը եւ միւս փոքրամասնութիւնները :

Զանազան թեւերու եւ ճակատներու բաժանուած, անոնք ամէն բանէ առաջ դիրքի, աթոռի կռիւ է որ կը մղեն :

Ժամուր աղմուկին, փոխադարձ մեղադրանքներու տեղատարափին մէջ, յաճախ ճշմարտութիւններ, խոստովանութիւններ ալ կը լսուին : Կը մատնանշուին անլուր չարիքներ, դեղծումներ, կեղեքումներ որոնք նորութիւն չեն մեզի համար :

Եւ սակայն, բոլոր հոսանքներն ալ վարակուած են նոյն ախտէն,— տապալել դիմացինը, անոր տեղն անցնելու համար :

Վերջերս աւելի սաստկացաւ պայքարը՝ քանի որ նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին 1950ին :

Շ.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ ԿԻՒՐԵՂ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Հայրապետական պատուիրակ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան Լոնտոնէն կը հաղորդէ Ամերիկայի Հայոց կաթողիկոսին հետեւեալ հեռագիրը.

ԵՐԵՒԱՆ, 10 Նոյ.— «Երուսաղէմի Կիւրեղ Պատրիարքի վաղահաս մահուան դոյժը վշտաբեկեց մեզ: Մաղթում ենք որ Տէրը յարուցանէ արժանաւոր յաջորդ մեր համաքրիստոնէական սըրբավայրի սգազարդ գահին: Անմար յոյս ,կենդանի հաւատ եւ անձնուէր եռանդ պարգեւէ համայն հայ հոգեւորականութեան անդաւաճան ծառայելու իր ուխտին եւ հաւատարիմ մնալու Հայ եկեղեցւոյն, ազգին եւ հայրենիքին: Հրահանգում ենք մատուցանել սուրբ պատարագ եւ կատարել հոգեհանգիստ երջանկայիշատակ հանգուցեալի Թաղմանը քառասունքին եւ տարելիցին եւ օրհնել ու մխիթարել մեր սիրեցեալ հօտը»: ԳԷՈՐԳ Ջ.

Վադուան ընդհ. գործադուլը

ԽԻՍՏ ՄԻԶՈՑՆԵՐ՝ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ ընդհ. գործադուլի որոշումը պիտի գործադրուի վաղը, ուրբաթ, 24 ժամուան համար: Իրազեկ ներու կարծիքով, 8 միլիոն բանուորներ պիտի դադրեցնեն ամէն տեսակ աշխատանք, դադրեցնելով նոյնիսկ սովորական երթեւեկը, թղթատարական հաղորդակցութիւնները , փողոցներու մաքրութիւնը, հացի պատրաստութիւնը եւն. : Մանրամասնութիւնները հաղորդած էինք երէկ,եւ նորէն կը յիշեցնենք: (Ժամուընաք հաց առնել երկու օրուան համար) :

Կառավարութիւնը որոշած է խիստ միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի գործադուլին կազմակերպիչները չկրնան անոնք որ կ'ուզեն աշխատիլ : Արգիլուած է գործադուլի խմբակներ կազմել եւ խանգարել հանրային ապահովութիւնները: Օրավարձքի պիտի զրկուին այն պետական պաշտօնեաները եւ աշխատաւորները որ կը մասնակցին գործադուլին, մէջն ըլլալով ազգայնացուած երկաթուղիներու, հանքերու, կազի, էլեկտրականութեան եւն. բանուորները: Պատիժներ պիտի տնօրինուին ապահովութեան պաշտօնեանե րուն, ինչպէս հրչէջ կազմակերպութեանց աշխատաւորներուն :

Գործադուլին կազմակերպիչները, Բանուրական Ուժ եւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւն, չեն կարծեր որ կարեւոր թիւով աշխատաւորներ անսասան գործադուլի հրահանգին:

Վերջին պահուն տպաղրիչներու Միութիւնն ալ որոշեց մասնակցիլ ընդհ. գործադուլին :

Տեղական թերթերը հաւանական կը դնեն որ վաղուան յայտէն վերջն ալ չարունակուին գործադուլները ճարտարարուեստական մեծ հաստատութեանց, հանքերու եւ նաւահանգիստներու մէջ, յաւելում ստանալու համար :

Կառավարութիւնը արդէն իսկ Ազգ. ժողովին յանձնած է հաւաքական պայմանագրի օրինագիծը, որուն համաձայն գործատիրական եւ բանուորական Միութիւնները պիտի կրնան ազատօրէն բանակցիլ, աշխատավարձքի խնդիրը կարգադրելու համար: Այս ազատութիւնը ջնջուած էր պատերազմէն ի վեր, եւ պետութիւնը իրեն կը վերապահէր աշխատավարձքի սահմանումը :

ՌՈՒԻրի չրջանի վաթէնվթէա քաղաքինամբողջ բնակչութիւնը փողոց թափեցաւ Գշ. օր, բողոքելու համար պողպատի մեծ գործարանի մը քանդումի դէմ: Քանիերկու հազար բանուորներ եւ իրենց ընտանիքները — քաղաքին բնակչութեան 2/3ը — այս հաստատութեան չնորհիւ կ'ապրին: Քաղաքապետական դրասենեակները , դպրոցները, խանութները փակուեցան եւ բուռն ցոյցեր կատարուեցան :

ՓՈՆ ՏՐ ՇԻՐԻԻԻ մէջ ահռելի հրդեհ մը մոխիր դարձաւ ձգախէժի գործարանը: Վնասը՝ 100 միլիոն ֆրանք :

Յառաջիկայ գերմանական վերազինման

ԲՈՒՌՆ ՃԱՌԵՐ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը լրջօրէն կը զբաղեցնէ Ֆրանսայի հանրային կարծիքը եւ պաշտօնական շրջանակները :

Առջի օր, Փարիզի Օտար Մամուլի Ընկերակցութեան հացկերոյթին առթիւ, որուն կը մասնակցէին նաեւ «Յառաջ»ի երկու ներկայացուցիչները, տեղեկատու նախարարը , Պ. Փիէռ Անռի – Թէթժէն կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ այս մասին :

Պատասխանելով զանազան հարցումներու, Պ. Թէթժէն, որ պատերազմական նախարար էր նախկին դահլիճին մէջ, յայտարարեց.

— « Անհրաժեշտ է որ ամէն մարդ դիտնայ. Ֆրանսան այլեւս պիտի չկրնայ մասնակցիլ ա – պահովութեան դրութիւն մը որ կը տրամադրէ Գերմանիոյ վերազինումը » :

Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ Ֆրանսա պիտի քաշուի Ատլանտեանի դաշինքէն , եթէ միւս Դաշնակիցները թոյլ տան որ Գերմանիա վերազինուի :

Ճաշէն առաջ, Պ. Թէթժէն նախարարական ժողովէ մը վերջ ըսած էր թէ արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման պիտի յայտարարէ Ազգ. ժողովին մէջ, արտաքին գործերու մասին բացուած վիճաբանութեան առթիւ.— «Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը չի կրնար ըլլալ որեւէ տեղ, որեւէ պարագայի մէջ կամ որեւէ պատճառով» :

Փարիզի մէջ լրջօրէն կը կասկածին թէ Մ. Նահանգները տրամադիր են արտօնելու Գերմանիոյ վերազինումը. թէեւ Ուոշինկթըն եւ Լոնտոն ապահովիչ հաւաստիքներ տուած են զանազան առիթներով : Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան բարձր պաշտօնատարներուն կարծիքով , Գերմանիան վերազինուելով ոչ միայն վտանգաւոր պիտի դառնայ ընրէն, այլեւ պատճառ պիտի ըլլայ նոր պատերազմի մը՝ Խ. Միութեան դէմ : Ֆրանսա չուզեր նաեւ որ Գերմանիան անդամակցի Ատլանտեանի դաշինքին :

ԲԱԺԱՆ – ԲԱԺԱՆ ՊԱՀԵԼ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ

Ազգ. ժողովի Գշ. օրուան նիստին մէջ , ա – ջակողմեան երեսփոխան մը, զօր. Ատոլֆ Օմէ – րան, կուսակից զօր. տը Կոլի, արտաքին քաղաքականութեան վիճաբանութիւնները բացաւ , խոտօրէն քննադատելով անդրեւամերիկեան քաղաքականութիւնը Գերմանիոյ մասին եւ Ֆրանսայի մասնակցութիւնը Լոնտոնի եւ Ուոշինկթընի համաձայնութեանց : Ահա իր խօսքերը.

— «Ֆրանսան պէտք չէ ստորագրաս դիրք մը ունենայ իր Դաշնակիցներուն քով : Միայն Ֆրանսան էր որ չզլնեց Գերմանիոյ՝ վերահաստատելու իր ուժը՝ առաջին մեծ պատերազմէն վերջ , ինչպէս ըրին Անգլիա եւ Ամերիկա : Յաւելի է որ Դաշնակիցները չհետեւեցան Գերմանիան բաժանաբաժան պահելու քաղաքականութեան մը, անջատ պետութիւններով Գերմանիաներ կազմելու ծրագրին : Երբ հարցը Գերմանիոյ կը վերաբերի , Ֆրանսան պէտք է տուն տայ : Գերման ժողովուրդը չի սիրեր ազատութիւնը : Վտանգաւոր է վերահաստատել գերմանական միութիւնը, իբրեւ պատրուակ ցուցնելով ռուսական վտանգը : Տակաւին ուշ չէ փոխելու համար այս քաղաքականութիւնը, խուսափելով սարկութեան եւ մահ – ուան սպառնալիքէն զոր մեր գլխուն վերեւ կը կախէ գերմանական միութիւնը » :

Ուրիշ երեսփոխան մը, Պ. Շարլ Սէռ, աւելի չափաւոր, բաւ թէ առ այժմ պէտք չէ շատ դիմել Գերմանիոյ : Արձնութեամբ հրսկել : «Անհրաժեշտ է չորս պետութեանց համաձայնութիւնը, կարգադրելու համար գերմանական խնդիրը : Զգուշանանք փորձել դիւանագիտական բոլոր միջոցները: Ի հարկին հրաւիրենք Նաեւ Խ. Միութիւնը » :

Համայնավարներն ալ ծափահարեցին այս վերջին խօսքերը: Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին :

(Լուրերու դադարեցումը եաւոտ Դ. Է.)

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ մեղադրանքները իրարու կը յաջորդեն արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն մէջ, ընդդէմ արեւմտեան պետութեանց դիւանագիտական ներկայացուցիչներուն: Հունգարիոյ ներքին նախարարութիւնը Գշ. օր հաղորդեց թէ Ամերիկացի մը, Բազըրթ Վոկլըը, դեր – նախագահ Հեռաճայնի եւ Հեռագրի միջազգային ընկերութեան եւ Անգլիացի մը, ներկայացուցիչ նոյն հաստատութեան, ձերբակալուած են իրենց հետեւ եւ խոստովանած՝ իրենց յանցանքը: Ուրիշներ ալ ձերբակալուած են միեւնոյն ամբաստանութեամբ, գլուխն ըլլալով Հունգարացի մը, Իմրէ Կէյէր, ընդհ. անօրէն էլեկտրական ընկերութեան մը: Այս վերջինը «մանրամասն խոստովանութիւններ» կատարած է եւ անոնց հիման վրայ ձերբակալուած են միւսները :

ԱՍԵԼԻՔ ԾԱՏ ԲԱՆ ԿԱՑ...

Սիբելի « երկու Հայուհիներ »,

Կարդացի ձեր բողոքի կանչը « Ցառալ »ի մէջ, իմ «Լսեցի՞ք» պատկերիս առթիւ։

Չկարծէք թէ սիրեցի, կամ չարացայ։ Այլ հրճուեցի, եւ սիրեցի ձեզ։

Պիտի ուզենայի, որ ձեր բողոքի տակ սուտ – բազրամ լինէին ոչ թէ երկու Հայուհիներ, այլ բազում Հայուհիներ, ոչ թէ միայն Ֆրանսա – յում, այլ ամէն տեղ, ասելու համար թէ՝ ես ա – ներեւո՛ւթ եմ, հայ աղջիկը պատրաստ է՝ իր մօր եւ նախամօր օրինակով բոյն կազմել, բոյնը ան – խախտ եւ սուրբ պահել։

Իմ գրութեան մէջ հեղինակի կարծիք, էլլէն Բիւզանդ չկայ։ Ձեր ուշադրութենէն վրիպած է, որ հեղինակը ձեզ ընդվզեցնող բառերը դրած է մի կնոջ բերան, որ նոյնպէս օտար հարս ունի, եւ հասած է օտար ամուսնութեանց հանդուրժելու դաղափարին։

Ցաւ ի սիրտ՝ մինակ չէ այդ հայ կինը, նաեւ այրեր, ոչ միայն նորերէն, այլեւ հիներէն, որ հաշտուած են օտար ամուսնութիւնների դաղա – փարին հետ։ Ձեր ընդվզման կանչը թող հասնի նրանց։

Դուք, պարկեշտ, անձնուէր Հայուհիներ, թե – րեւս ինձ չափ ծանօթ չէք դպրեվանքին։ Ցաւ ի սիրտ պիտի ասեմ թէ՝ հայ ընտանիքը այս օտար ափերի վրայ հիւանդացած է, ունի հին, կոշկոռ կապած վէրքեր, նաեւ նոր ժահրահոս վէրքեր։

(Բացառութիւնները միշտ յարգելի են)։

Մի անգամ զնացէք Հայոց եկեղեցին՝ տեսէք ցանկը ապահարզան պահանջողների։ Բազմաթիւ են նաեւ եկեղեցուն անծանօթ, անպաշտօն խոր – տակուած բոյներ։

Ձեմ ասում թէ միշտ կինն է պատասխանա – տուն, աւելի հակառակին եմ հաւատում, բայց բունաւերութեան իրողութիւնը իրողութիւն է։

Այդ փոքրիկ պատկերս անպատեհի ընդունե – լութիւն գտաւ։ Շատեր ձեռքս սեղմեցին, խնդրե – լով, որ չարունակեմ գրել մեր ցաւերէն։ Ինձ հա – մար պատահմամբ գործածած մի հայ անուն՝ Ցակոբ— պատճառ եղաւ որ, նոյն գժբախտ Ցա – կոբի մը կնոջ կողմէ դային մօտս, ասելու թէ՝ պարագան լաւ չեն հասկացրած ինձ ,որ...(եւն)։ Փարիզէն դուրս՝ դտնուեց նաեւ մի այլ բունաւէր Ցակոբ, որ նամակով չնորհակալութիւն է յայտ – նում ինձ թէ գրած եմ իր գժբախտութեան մա – սին, ցաւելով որ ինձ իր պարագան պատմողները ամէն բան տեղն ու տեղը չեն պատմած։ « Եթէ մեր ցաւերուն պատմութիւնը գրամով կը գրուի « Ցառալ »ին մէջ՝ պատրաստ եմ գրամ տալու, որ ուրիշներուն օրինակ դառնայ իմ տունս քան – դուելուն պատճառները»։ Իրն են խօսքերը։

Ուրեմն ես մատս դրել եմ մի վէրքի վրայ, որ պատռել է ուզում։

Վստահ եմ որ եթէ Ցակոբի փոխարէն ուրիշ անուն գրած լինէի, նոյնպէս պիտի դտնուէին ա – ճապանդղներ։

Մասնաւոր պարագաների մէջ չեմ մտած, այդ չէ իմ նպատակը։ Կան ցաւալի, անտանելի պարագաներ, որ պատճառ են եղած, եւ պիտի լինեն այր եւ կնոջ բաժանման։ Մեր եկեղեցին՝ հնէն ի վեր եղած է ամէնէն լայնամիտը՝ ամէնէն մարդասէրը եւ ընդունած է ապահարզանը։

Իմ խօսքը այս օտար ափերում, օտար ազա – տամիտ բարքերէ բնած, անհիմն վէճերի պատ – ճառո վքանդուող բոյների մասին է։

Եւ որքան շատ են, դժբախտաբար։

Եթէ կամքս անկախ, արդելքների չհանդի – պեմ, պիտի չարունակեմ տալ մեր առօրեայ կեան – քէն պատկերներ։ Ոչ միայն վատը, այլեւ լաւը։ (Փառք Աստուծոյ, դեռ ունենք շատ լաւ, շատ գովելի կողմեր)։

Հոգս չէ թէ՝ մի տեղ այրերը կարող են դըժ – գոհել, միւստեղ կիները։ Մի տեղ հարսը, միւստեղ տեղ կեսրը։ Անհատական կեանքեր չեն ինձ հե – տաքրքրողը, այլ ընդհանրացող երեւոյթները։ Ես մատս պիտի դնեմ վէրքի վրայ, իսկ նշորակը թող առնէ ողջմիտ հայ կինն ու տղամարդը եւ ո – րոնէ հիւանդութեան դարմանը։

Ինչո՞ւ զարմանալ, որ «Ցառալ»ը տեղ է տուել իմ այդ գրուածքիս։ Մի՞թէ նա չէ՞ այն մեծ վի – րաբոյժը, որ ճեղքում է հայկ. կեանքի բոլոր ժահրոտ վէրքերը, առողջ, կենսաբար արեան հո – սումին հանելու համար։

Պիտի գրեմ առանց երկիւղի։ Ասելիք շատ բան կայ, մանաւանդ, շատ ցաւ։

Սէր եւ յարգանք երկու Հայուհիներիդ։

ԷԼԼԷՆ ԲԻԶԱՆԴ

Ց. Գ.— Վերջացրել էի պատասխանս, երբ կարդացի մի այլ բողոք։

Շատ բան չունեմ աւելացնելիք։ Ազնիւ Սո – ֆի, ես անուն չեմ տուած իմ պատմութեան մէջ։ Բոյնը լքած հայ կնոջ (մեղքացած եմ հայ կնոջ որեւէ անուան), դուք էք տալիս, այն էլ մէկի տեղ երկուսի։ Ուրիշներ էլ կարող են տալ այլ ա – նուններ։ Թէեւ Ալֆորվիլ եմ բնակում, բայց պա – տիւն անգամ չունեմ յիշեալ տիկիններին մօտէն ճանաչելու։

Իմ գրած եւ գրելիքներս միայն Ալֆորվիլի կեանքէն եւ միայն նրա համար չեն լինելու։ Ինձ համար կայ հայկական բոյնը իր առաւելութիւն – ներով, եւ ցաւերով ընդհանրապէս։

Է.Բ.

Հայերու դերը Պուրճի մէջ

(Ամփոփուած «Լ'Ըմփանթին» հանդէսէն)

Ռումանահայերու ճոխ ու հնամենի պատմու – թեան մէջ Պուքրէշի հայ գաղութին ալ ունի հա – մեստ տեղ մը գրաւելու իրաւունքը։ Ճիշդ է որ շատ աւելի համեստ է անոնց դերը քան Մոլտա – վիոյ մէջ, ուր արմատ բռնած էր հայ տարրը՝ Ա – նիի քաղքենի դասը ու հին Հայաստանի չինակա – նը, որ իբր ուրոյն համայնք, իր ունեցած ներքին կազմակերպութենէն զատ, բերաւ նաեւ իր նը – պաստի բաժինը հիւրընկալ Մոլտավիոյ գրեթէ ամէն մարզերու գործունէութեանց մէջ։ Մեր պրպտումները ցոյց տուին, թէ Պուքրէշի Հայերը եւս ունեցած են յիշատակութեան արժանի պատ – մութիւն մը։

Վալաքիոյ եւ Պուքրէշի հայութիւնը Պալքան – եան Թերակղզիի ճամբով Թուրքիայէն գաղթած, իբր մայրենի լեզու Թուրքերէնը, ինչպէս եւայլ բարքեր հետը բերած ըլլալով, հակառակ որ օգ – տակար տարր մը հանդիսացաւ երկրին համար, սակայն չկրցաւ երկար տեւեն իր երկու պարտա – կանութիւններն ալ իրագործել։ Թերեւս գաղթա – կանութեան տարբեր ուղիներն եւ գաղթականնե – րու ունեցած մանաւանդ սովորութիւններն էին պատճառը որ Մոլտավիոյ ու Վալաքիոյ Հայերը միշտ ալ իրարու խորթ մնացին։ Մոլտավիոյ հա – յութիւնը իբր շառաւիղ անեցի սերունդներուն եւ հաւատարիմ իր սովորութիւններուն, նոյնիսկ բնիկ տարրին առաջ, ինքզինք չարունակ հպարտ պահեց եւ խիթով նայեցաւ Վալաքիոյ Հայերուն վրայ։ Ահա այս է պատճառը որ Մոլտավիոյ հայ գաղութը այնքան երկար տոկաց իր հայրենի բարքերը պահելով, մինչդեռ Վալաքիոյ գաղու – թը նոր ըլլալով հանդերձ, չուտով անհետացաւ։

Սակայն թրքախօս թէ այլ բարքերու տէր, Պուքրէշի Հայոց մէջ եւս գտնուած են այնպիսի ազգասէր դէմքեր որոնք աշխատած են պահել գաղութին ազգապահպանման կոթողները ու չունչ տալ հայկ. կեանքին։

Դժբախտաբար չատ քան անհետացած է ան – փոթութեան հետեւանքով։ Օրինակ համայնքին հին զերեզմանատան տապանաքարերը որ կընա – յին լոյս սփռել գաղութին մշուշապատ անցեալին վրայ, տասնեակ տարիներ առաջ ծախուած են... սալայատակման համար։

Այսօրուան Պուքրէշը երջանիկ է իր հայկա – կան կեանքով. սակայն հիներէն սերած չէ։

Պուքրէշ ռումանական պետութեան չուրջ 90 տարուան մայրաքաղաքն է։ Դարերը չարունակ ռումէն երկիրը կը յիշուէր Մունտենիա (Վալա – քիա) եւ Մոլտավիա երկու տարբեր իշխանապե – տութեանց անունով։ Մինչեւ 1859 սոսկ անհա – ղորդ էին, եւ այդ թուականին միայն իբր իշխան ընտրեցին Ալեքսանդրուեոն Կուզան, իսկ 1862ին կազմեցին միացեալ կառավարութիւն, միացեալ իշխանապետութիւններու մայրաքաղաքը դար – ձնելով Պուքրէշը։ 1881 — 1947 եղած է Ռումա – նիոյ Թագաւորանիստ քաղաքը։

Բուխարիստ (Պուքրէշ) քաղաքի հիմնադրման հետ կապուած առասպելներու չարքին, կարելի է հանդիպիլ նաեւ հայկական աւանդութեան մը։ Թիֆլիսի « Մուրճ » ամսագրին մէջ (1903) Պուլ – կարացի Հայու մը Ցաբէթ Բուկորի անունին չուրջ հիւսուած, արեւելեան աւանդութեան մը թարգմանութեամբ այդ Հայն է եղած Բուխա – րեստ քաղաքին հիմնադիրը։ Առասպելը կ'ըսէ թէ (թուականը յայտնի չէ) Պուկարիոյ Վաոնա քա – ղաքին մէջ կ'ապրէր Ցաբէթ անուն հայ վաճա – ռական մը, որ առասպելական հարստութեան տէր էր եւ ունէր աղջիկ մը, որ իր արտակարգ գեղեց – կութեան համար «Արեւելեան Մարգարիտ» մա – կանունը առացած էր։ Օր մը իր հօր պաշտօնեա – ներէն մէկուն՝ Իպրահիմի հետ կ'անհետանայ։ Հայրը, երկար փնտռտուքներէ վերջ կը դտնէ Դիմբովիցա գետէն ոչ հեռու, սիրուն հովիտի մը մէջ։ Եւ ուրախութենէն կ'որոշէ բնակավայր մը հիմնել այդ գեղեցիկ վայրին մէջ։ Ոսկին առատ օրէն կը հոսեցնէ եւ չուտով գիւղը քաղաքի կը վերածուի։ Հիմնադիրը մեռնելէ վերջ՝ բնակիչ – ները իր յիշատակը յաւերժացնելու համար քա – ղաքը կոչեցին անոր անունով Boukor Aské որ աղա – ւաղուելով դարձած է Bucarest կամ Bukuresti։

Այս առասպելին թարգմանիչը իր ծանօթա – գրութեան մէջ կ'ըսէ թէ Ռուսճուկի Մանուկ պէյ Միրզայեանցի կեանքը (տպուած Վիէննայի Մխի – թարեան տպարանը) «իւր (Միրզայեանի) հարս – տութիւնը կը համեմատէին Բուկորի հարստու – թեան հետ, իւր հայրենակցի»։

Այս աւանդավէպը Բուխարեստի Հայոց Փոկ – լորին մաս կազմող հէքեաթ մըն էր եւ հին ժա – մանակներէն իր տեղն էր գրաւած տեղւոյն հայ ժողովուրդի ստեղծագործութեան մէջ։ 1084ին բիւզանդական բարձր պաշտօնատար Գրիգոր Բա – կուրեանի եղբայր Աբասի կողմէ Պլովտիվի (Ֆի – լիպէ) մօտ կառուցուած է Բաչկովա անուն վան – քը, որ հնագոյնը կը նկատուի Բուլկարիոյ վան – քերէն։

Պուլկարիոյ մէջ հայկական վաղեմի ընտա – նիքին դոյութիւնը եւ վերոյիշեալ աւանդավէպի հերոս, Բուխարեստի հիմնադիրը նկատուող, Բուկորի անուան միջեւ կը կասկածինք որ խնա – միական կապը ըլլայ, մանաւանդ որ Բուկորը եւս իբր Պուլկարահայ կը յիշուի աւանդավէպին մէջ, Բակուր, (Բան) անուան թերեւս մէկ աղա – ւաղումն է Բուկորը, որ հաւանական է Բակու – րիան փարթամ ընտանիքի չառաւիղներէն մէկը ըլլայ։

Դժբախտաբար չատ ժլատ են դէպի Ռումա – նիոյ հարաւակողմը՝ Վալաքիա եւ Բուխարեստ կատարած գաղթերու մասին եղած փաստերը։ Թերեւս կարեւոր փաստ կրնան ծառայել Վալա – քիոյ մէջ գտնուող ռումէն եկեղեցիներու եւայլ յուշարձաններու կրած ազդեցութիւնները հայ – կական ճարտարապետութենէն։ Գիւղա – քեզտ հանդուցեալ մեծանուն ճարտարապետը որ իր մէկ աշխատութեան մէջ ուսումնասիրած է նաեւ հայ ճարտարապետութեան հետքերը Վալա – քիոյ մէջ, կ'ըսէ թէ «այդ ազդեցութիւնը է յայտ եկաւ դարերու ընթացքին ԺԴ.էն ԺԵ. դարուն։ Շարունակելով կը գրէ — « Գաղթած հայ արուես – տագէտները իսկապէս որ իրենց ճամբու ընթաց – քին Վալաքիոյ մէջ չհանդիպեցան գոթական դպ – րոցի պատկանող ընկերակցութեանց, որոնք տա – րածուած էին Մոլտավիոյ մէջ, այնպէս որ ա – նոնք անկախաբար կրցան կիրառել իրենց արուեստը ԺԴ.էն մինչեւ ԺԵ. դարը»։

Ուրիշ Ռումէն մեծ ճարտարապետ մը, հան – գուցեալ Դէորգէ Բալշ, որ անհուն սիրով պրպը – տած է նաեւ հայկական ու վրացական արուեստի աղդեցութիւնները ռումէն ճարտարապետական յուշարձաններու վրայ Վալաքիոյ մէջ, կը թուէ Կոզինայի վանքին եկեղեցին, կառուցուած 1386ին ինչպէս եւ նոյն շրջանին կառուցուած Տիսմանայի վանքը, որոնց վրայ ակներեւ է հայկ. ոճը,եւ'ը – սկ թէ անոնք ուղղակի ազդեցութիւն կրած են հարեւան Սերպիոյ ճամբով ուր եւս կարեւոր տեղ գրաւած էին վերոյիշեալ ազդեցութիւնները։ Ան հայ ճարտարապետութեան ազդեցութիւններ կը գտնէ նաեւ Դէսլի վանքի եւ մասնաւորապէս Աբ – ճեղի զարդաքանդակներուն վրայ, ինչպէս նաեւ Տրգովիշտէի, Գոլեշտի, Վըկրէշտի եկեղեցինե – րուն ու Պուքրէշի Մետրոպոլիտարաններու վրայ։ Այս վերջնոյն մասին Գր. Գայլով Բալշի այս կարծիքը յայտնած է տարիներ առաջ տակաւին, կ'ըսէր թէ այդ ազդեցութիւնն է թերեւս պատ – ճառը որ Լառուս հաւանական կը գտնէ թէ հայ եպիսկոպոս մը կառուցած էր զայն։ Բայց Վալա – քիոյ մէջ հայկական ճարտարապետութեան մե – ծագոյն ազդեցութիւնը կրած է Արճէշի հռչակա – ւոր ու գեղեցկակերտ վանքը՝ կառուցուած 1515 — 1518ին։ Անոր կրած անունն էր որ տարիներ առաջ իբրեւ փաստ ծառայեց ռումէն մեծ պատ – մագէտ Իոգաան Հաժուեուին ապացուցանելու թէ ԺԳ. դարու հայ գաղթականութեան մը ծնունդն էր Արճէշը, գաղթականութիւն, որ գալով Վանայ լճին մօտ գտնուող Արճէշ քաղաքէն, նոյն այդ ա – նունը իր հետ բերած էր մեծ պաշտումով ու այդ անունով ալ կոչած քաղաքը, գետը եւ վանքը։ Հաժդեու չարունակելով կ'ըսէ,— «Շինելով եկե – ղեցի մը, հայկական ոճով, ընդունելով կաթոլի – կութիւնը, եթէ երբեք առաջուընէ կաթոլիկ եղած չէին, պապէն ստացան եպիսկոպոս մը, բայց Իւմանացիները ճնշուելով, փոխադրուեցան Տրանսիլվանիա – Տըմաշ, իսկ հին հայկական եկեղեցին որ յաճախ նորոգուած է, բայց միշտ պահելով ճարտարապետական ու զարդական հայ – կական ոճը, դարձաւ Ունկրու Վալաքիոյ մետրո – պոլիտարան, յետոյ ալ վանք եւ ի վերջոյ եպիս – կոպոսարան։

ՍՈՒՐԻՆ Ե. ԳՕԼԱՆՃԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՑԵՂԱՓՈՒԿԱՆ ԱԼԲՈՄ, թիւ 4 եւ 5, բազ – մաթիւ գեղեցիկ նկարներով եւ խմբանկարներով։ Հրատ. Հ. Ց. Դ. Պատ. Միութիւն, Հալէպ։ Տա – րեկան բաժնեգին 2.50 տոլար (12 թիւ)։ Հասցէ. — Peintre Avo. Alep (Syrie)։

ԳՐՊԱՆԻ ՕՐԱՑՈՑՑ 1950ի (պատկերազարդ), ճոխ եւ խիտ պարունակութեամբ։ Գին ամէն տեղ 100 ֆրանք։ Հասցէ.— Onnig Varjabedian, 75 rue de la Loubière, Մարսէյլ։

Աղբիւր Սերոբի յիշատակին

Հ. Ց. Դաշնակցութեան Փարիզի շրջանի Մ. Եօթնեղբայրեան — Աղբիւր Սերոբ խումբը, դե – ղեցիկ դաղափար մը յղացած էր, Աղբիւր Սերոբի սպանութեան 50ամեակին առթիւ յիշատակի երեկոյ մը սարքելու :

Հանդէսը տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի երեկոյ Սալ տը Ժէօկրաֆիի մէջ, ի ներկայութեան հաւաստաւոր բազմութեան մը :

Մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեան պահուն, երգուեցաւ Հերոսին երգը՝ «Գնդակ որոտաց » , որ լռուեցաւ խոր երկիւղածութեամբ : Եւ ապա , օրուան նախագահը ընկեր Շ. Մխսաքեան, Աղ – բիւր Սերոբի կեանքէն քանի մը սիրուն դրուագ – ներ յիշելով ըսաւ.

— «Օսմ. Սահմանադրութեան առաջին տա – րիներուն, դրաուն մը ունէինք Պոլիս : Դիրքեր, պատկերներ ժրնեւէն : Յուցափեղկին մէջ կ'երե – ւային մեծադիր նկարներն ու խմբանկարները Աղբիւր Սերոբի, Գէորգ Զավուշի եւ ուրիշ բազ – մաթիւ հերոսներու : Մաքսատան քիւրտ բեռնա – կիրները — անոնք որ բռնած էին 1895 — 96ին Յարդուած հայ աշխատաւորներուն տեղը— ահա – դին բեռները վար դնելով, կը համախմբուէին յուցափեղկին առջեւ, ու կը դիտէին, իրարու կը յուցնէին Աղբիւր Սերոբը : Եւ այսպէս ամէն օր, միշտ նոր դէմքերով : Հարցուցինք թէ կը ճանչ – նա՞ն :— Մ'յ խեղճ քաղքի, դուն ի՞նչ դիտես, ես երկու տարի անոր քով ծառայած եմ : Ի՛նչ իկիտ, ի՛նչ իկիտ : Հապա կի՞նը...

« Քիւրտը, այսպէս խոնարհելով քաջին, քա – ջութեան առջեւ, դաս կուտար մեր շատ մը ու – սումնականներուն, որոնց համար դեռ երէկ «ա – ւազակներ» էին Սերոբներն ու Անդրանիկները : Եւ դարձեալ Քիւրտն է որ կ'երդէ ,— « Սերոբ փաշա – յի կռիւը կը նմանի հին մարզարէներու կռի – ւին» :— « Սերոբ փաշայի կռիւը կը նմանի Աբա – բիայի բարակ նիզակով քաջերու կռիւին» :

« ... Սերոբները հայ ժողովուրդի ճակատն սրբեցին սորուկի, վախկոտի արատը, Պուչկին – ներու անարգանքը ,— «Դուն սորուկ ես, դուն վախկոտ ես, դուն Հա՛յ ես» :

« ... Մեր հերոսները ոչ միայն քաջ էին, այլ եւ իմաստուն : Գիտէին թէ ինչու կը զարնեն, ո՛ւր պէտք է զարնել եւ երբ : Անոնք իրենց արիւնով քանդեցին սահմանները» :

Ընկերակցութեամբ Ս. Մեսումենցի (դաշ – նակ), Օր. Մուրատեան երգեց «Կիլիկիա»ն : Ընկ. Զ. Ղարիպեան արտասանեց Սիամանթոյի «Անդ – րանիկ»ը խոր յուզումով :

Օրուան առաջին բանախօսը, ընկերը Ի. Մկր – տիչեան խօսելով Աղբիւրի կեանքէն, յիշեց պատ – կերներ այն լեռներէն, ուր առեն մը, իբրեւ ար – ծիւ թեւերը լայն բացած՝ հերոսը կը հսկէր Հա – յոց գիւղերուն վրայ : Վա՛յ այն ջիւրտին կամ Թուրքին, եթէ փորձէին յարձակիլ Հայերու վր – րայ : Ան ամէն տեղ էր : Եւ որպէսզի այս մեծ Հա – յուն անունը միշտ վառ մնայ, ընկերը չէշտեց .

— Հոս ոչ Սոխորդ է եւ ոչ Տարսորիկ , ուր ծնաւ եւ նահատակուեցաւ : Եւ ոչ ալ այն վանքը, ուր կը հանգչի իր գլուխը : Լլալով հե – ռու այն վայրերէն, ինձ համար շատ դժուար է խօսիլ Սերոբի մասին : Բայց կրնամ հպարտօրէն ըսել թէ, Աղբիւր եղաւ Հայոց մեծադոյն առաք – եալներէն մէկը : Ան թրծուելով Հ. Ց. Դաշնակ – ցութեան քուրային մէջ՝ զէնքը ձեռքը, ծառայեց իր ազգին մինչեւ վերջին չունչը : Շատ է թիւը այն Սերոբներուն, որոնք գիտցան զարնել եւ զար – նուիլ : Մենք պէտք է պաշտենք Սերոբը այնպէս, ինչպէս քրիստոնեաները կը պաշտեն Քիստոսը : Ե – թէ Վարդան մեզ ապրեցուցեր է 1500 տարի, Սե – րոբ նոյնպէս մեզ պիտի ապրեցնէ 1500 տարի – ներ : Վառ պահենք յիշատակը մեր այս հերոսնե – րուն : Հաւատանք Հայուն ուժին եւ քաջութեանը : Չի հաւատքն է որ պիտի կրնայ ապրեցնել մեզ դարէ դար :

Օր. Ա. Քէօսէեան, ընկերակցութեամբ Ա. Մեսումենցի (դաշնակ), երգեց «Գարահիսար»ը : Ետոյ, ընկեր Սերոբեան, արտասանեց Ա. Ահա – րոնեանի «Ցարդանք քեզ»ը, ջերմ ծափերու մէջ :

Վերջին բանախօսը՝ Տիկին Էլլէն Բիւզանդ , սկսելով Սերոբ Աղբիւրի մանկութենէն, աստի – ճանաչաբար պարզեց այն բոլոր գաղտնիքները, ո – րոնց շնորհիւ, մեծ յեղափոխականը արժանացեր էր այս մեծ անունին : Հակառակ հարուստի զա – ւակ ըլլալուն, հայրն ու մայրը, իր սրտին մէջ դրոշմեր էին հայրենիքի եւ ազատութեան սէրը : Շեչտեց թէ, Սերոբ արդէն յեղափոխական էր յե – ղափոխութենէ առաջ : Երբ ծնաւ Հ. Ց. Դաշնակ – ցութիւնը, մտաւ Անոր ծոցին մէջ : Անկէ վերջ, Անոր չունչին տակ, թրծուելով դարձաւ իրական պատուհաս մը թշնամիներու գլխին : Իր քաջու – թեան համբաւը տարածուեցաւ ամբողջ Թուր – քիայի մէջ, ուր չատ մը ցեղապետներ երկիւղա – ծութեամբ կը յիշէին իր անունը : Սերոբի զուգըն – թաց, կիներու պատմութեան մէջ իբրեւ «լուսա – ւոր դէմք» յիշեց նաեւ կինը՝ Սօսէն, որ նոյնքան եռանդով եւ, հաւատարմօրէն կռուեր էր իր կող – քին :

Տիկին Էլլէն Բիւզանդ պարզելով Աղբիւր Սե – րոբի յատկանշական գիծերը, աւելցուց.

— Ահա դէմք մը, որ որքան ազնիւ նոյնքան մեծ էր : Ան, ամէն բանէ առաջ՝ վեր բռնեց Հա – յոց ազատութեան դրօշը : Հակառակ կարմիր Սուլթանի սպառնալիքներուն, ան մնաց միշտ անյողդողդ : Ան չհաւատաց անոր մեղրածո – րան խօսքերուն : Բայց աւաղ, դառնութեամբ մը, որ քանի մը արծաթի փոխարէն ծախեց իր տէրը : Եւ ահա իր ազնիւ գլուխը ցիցի մը վրայ : Պարտուա՞ծ ,ոչ երբեք, այլ յաղթական այդ գը – լուխը ներկայ եւ ապագայ սերունդներու մեծ խորհրդանիշը պիտի դառնայ, եթէ երբեք անոնք ուզեն ապրիլ իբրեւ ազգ, ազգերու պատմութեան մէջ :

Ընկեր Զ. Մուրատեան, սահուն առոգանու – թեամբ մը արտասանեց Սիամանթոյի «Զօն»ը : Օր. Մուրատեանի երկու երգերէն վերջ, ընկեր Շ. Մխսաքեան հանդէսը փակեց հետեւեալ խօս – քերով.

— Վայ այն ժողովուրդին որ երգ չունի : Երգ ուրախութեան, երգ աշխատանքի, երգ սիրոյ եւ երգ նոյնիսկ աստուածապաշտութեան : Մեր ժո – ղովուրդը ունի եւ մէկը եւ միւսը : Մեր չարաբան – ներէն անգամ լոյս կը կաթի.— « Առաւօտ լու – սոյ...» : Դարերէ ի վեր դուց էք ըրած օրացոյցին սուրբերը, զանազան ճգնաւորներ եւ պահք պա –

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Մենք ալ տօնեցինք Դաշնակ – ցութեան Օրը, պատշաճ հանդիսաւորութեամբ :

«Փամ Փորտան»էն վերջ զոր երդեց երգչա – խումբը, օրուան նախագահը, ընկեր Ս. Ընտ – րիկեան հանդէսին բացումը կատարելով ըսաւ.— « Պաշտամունք ունեցէք ձեր հարազատ հերոսնե – րուն հանդէպ, որոնք կեանքի լեղին քամեցին, յանուն ազատութեան : Ամուր կեցէք տարազրու – թեան այս դժնդակ օրերուն, աւելի քան երբեք վառ պահեցէք հայրենիքի կրակը, Աղատ Հայաս – տանի բոցը » :

Երգչախումբը երգեց « Մշակ բանուոր»ը եւ «Մենք անկեղծ զինուոր ենք» : Ետոյ ար – տասանեցին ու երգեցին ընկերներ Տ. Աղնաւուր – եան, Ն. Փոչեան, Ա. Սարգիսեան (հակառակ իր փոքր տարիքին, արտասանեց կտոր մը Ահարոն – եանէն, սահուն առոգանութեամբ), նոյնպէս փոքրիկն Զ. Սարգսեան (Հէյ Ջան Երեւան), Ց. Պետիկեան , Ռ. Մարգարեան, Օր. Ա. Ընտրիկ – եան, ընկեր Ս. Թուխմունճեան :

Օրուան բանախօսը, ընկեր Մ. Մխրզէն պար – զելով Դաշնակցութեան դերը, փաստերով հաս – տատեց գաղութներու մէջ կատարած աշխատան – քը : « Եթէ մենք ժամանակին դիմած ենք զէնքին, կը նշանակէ թէ փրկութիւնը անոր մէջ է եղած, այժմ անհրաժեշտ է զէնքը փոխարինել գաղափա – րական գործունէութեամբ, ուսուցանելով նոր սերունդին իր մայրենի լեզուն ու պատմութիւ – նը, որի միջոցով փրկած կ'ըլլանք զայն ձուլումէ : Ի զուր կը փորձեն խոչընդոտ ըլլալ անոնք որ չեն ուզեր մեզի հետ քալել : Պէտք է միանանք, ձեռք ձեռքի տանք, կազմենք մէկ ընդհանուր ճակատ, հարթելու այն ճանապարհը, որ մեզ կը տանի դէպի լուսաւոր ապագան : Մեր ուզածն է ազատ եւ ամբողջական հայրենիք » :

Հանդիսէն վերջ սկսաւ խնջոյքը, տեւելով մինչեւ առաւօտ : Բազմութիւնը հեռացաւ խոր տը – պաւորութեամբ :— Վաղ – Աստղիկ

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ Ցովհաննէս Քէչէճի անուն Հայ մը, որ դատի քաշուած էր 16 տարեկան Թրքուհի մը անպատուած ըլլալու ամ – բաստանութեամբ, իսլամացած է եւ պիտի ա – մուսնանայ աղջկան հետ : Իր նոր անունն է՝ Հայ – րէտտին Թիւրքօղլու : Դատարանը անպարտ ար – ձակեց ամբաստանեալը :

հողներ : Իսկ մեր ազգային օրացո՞յցը, իր Սերոբ – ներով, Մուրատներով, Անդրանիկներով : Ցիսուն տարի վերջն ալ ազատութեան կարօտն է որ կը վառէ մեր հոգին : Դիմանալ, դիմանա՛լ, ինչպէս անոնք դիմացան լեռ ու ձոր սարսեւով ...

Ժողովուրդը խորապէս ներշնչուած Աղբիւր Սերոբի յաւէտ անթառամ յիշատակէն՝ մէկ – նեցաւ, իր հետ տանելով յոյսն, հաւատքի եւ ա – զատութեան ոգին :

Այս առթիւ բազմաթիւ օրինակներ ծախուե – ցան իր լուսանկարէն :

ՊԱՐՄԱՆԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԴԱՐԲԻՆԸ

Դուն չատ բարի մարդ ես, Ռէս Վարդան , Աստուած քո տունն ու օճախը, զաւակներդ ան – վտանգ պահէ, դուն Հայու սիրտ ունիս, տաք ու բարեխուն :

Ռէս Վարդանին սրտին ու աչքերուն մէջ՝ ուրախութեան կայծեր ծագեցան, ուրախ էր որ, «համր»ը խօսեցաւ, մանաւանդ՝ հայերէն լե – զուով : Ու հարցուց.— Ո՞ր տեղացի ես, զարխպ աղբեր :

— Հարկաւոր չէ այդ, պատասխանեց հիւրը :

= Ձեր անո՞ւնը :

— Հրաչ : = Հրա՞չ : — Այո : = Ո՞ւր կ'եր – թաք :

— Ես ալ չեմ գիտեր, թէ ուր կ'երթամ , բայց, գլուխս առած՝ կ'ուզեմ թափառիլ Հայ – կական գիւղերը, տեսնել զանոնք, լսել անոնց խօսքն ու երգը, ցաւն ու տրտունջները :

= Որ այդպէս է, ինչո՞ւ համրի երեւոյթ ա – ռած ես :

— Բռնի համր կը ձեւանամ, որպէսզի աւելի չատ բան լսեմ, որպէսզի մարդիկ ինձմէ չքաշ – ուին ու սրտաբաց՝ ամէն ինչ ըսեն, ամէն բան ա – զատօրէն արտայայտուին :

= Ազգի գործերուն համա՞ր է :

— Ձեմ գիտեր ...

= Ո՞ր գիւղը երթալ կ'ուզես :

— Ուր որ Հայու գիւղեր կան :

= Ձե՞ս ուզեր հոս մնալ :

— Որո՞ւ մօտ :

= Իմ տունս, այ անաչէն, մինչէ Ռէս վար – դանը մեռա՞ծ է, մէկ հոգի պահելու կարողու – թիւն չունի՞մ կարծես :

— Շնորհակալ եմ, Վարդան աղբէր, ըսաւ Հրաչ ու գինիի գաւաթը վեր վերցնելով՝ խմեց Ռէսի ու անոր տան կենացը :

= Ի՞նչ գործ կրնաս ընել, հարցուց Ռէսը Հրաչին՝ հետաքրքիր ու անհամբեր :

— Ես... ես, արհեստով դարբին եմ...

= Վայ դու բարով եկար, մեր տղայ, քեզ Աստուած է ղրկեր մեր գիւղը, — բացականչեց Ռէսը ու գինիի գաւաթը հոսեցուց կոկորդն ի վար :

— Շա՞տ պէտք ունիք դարբինի :

= Շատ պէտք, այդ ալ խօ՞սք է որ կ'ըսես , երբ մեր գիւղացիները իմանան որ դուն դարբին ես՝ քեզ բռնի հոս կը պահեն :

— Ինչու, պատասխանեց Հրաչ՝ քիչ մը ինքն ալ հետաքրքիր :

= Տօ եղբայր, դուն չէ՞ս գիտեր որ մենք ու – նինք խուփեր, մանգաղ, կացին, բրիչ, ու հազար ու մի տեսակ գործիքներ՝ որոնք ժան – գոտած են, կոտրուած, ծռած, անգործածելի վիճակի մէջ : Ատոնք չինող ու նորոգող մը պէտք է, չէ՞ ,ըսէ, զուրպան քեզ, ստո՞ւտ կը խօսիմ, հը՞, ըսէ, քո հոգուն մատաղ, դէ խօսէ ...

Հրաչ կը զգար որ իր արհեստին յայտնու – մով՝ ծերունի Ռէսը աւելի ոգեւորեց :

Մտերմութեան կապ մը կը սկսէր իրենց մի – ջեւ, աւելի ուժեղ ու հաստատ : Փորձելու համար Ռէսը՝ Հրաչ հարցուց անոր :

— Աչխատանոց ունի՞ք հոս :

= Աչխատանո՞ց ... — Այո :

= Չէ, քեզ զուրպան, չունինք, բայց, որ դուն կենաս, հէնց վաղը առաւօտ, վաղը առաւօտ, ա – յո, ջորիներս կ'առնեմ, կ'ինկեմ քաղաք, կը բե – րեմ ամէն բան, միայն դուն «հա» ըսես ...

Հրաչ գլուխը կախեց ու սկսաւ մտածել, եր – կընտրանքի մը առջեւ, գտնելով ինքզինքը : Այո՞ ըսէր՝ թէ ոչ :

= Կ'ուզե՞ս մնալ, հը՞, կը հարցնէր Ռէսը՝ Հրաչին աչքերուն նայելով :

— Գիւղացիները համաձա՞յն են քեզի հետ :

= Օ՛ օ՛, հօ, դուն ուրեմն Ռէս Վարդանին ով ըլլալը չես գիտեր : Որ ես իմ էս մէկ մատս վեր հանեմ՝ էդ գիւղացիները բոլորն ալ էն մատիս կը նային, ըսեմ իրենց գացէք մեռէք,— կ'երթան մեռնելու, գացէք ծով ինկէք,— կ'երթան ծով թափիլ, որ ես կամ՝ եւ գիւղը ես եմ, իմ խօսքով էն Զորթանենց Բեչոյի կտուրի վրայի արագիլն անգամ կը թռի կ'երթայ ...

Հրաչ մտիկ կ'ընէր ու գիւղացիին պարզ ու մի մամիտ խօսքերը թեթեւ ժպիտ մը կ'ուրուագը – ծէին իր այտերուն վրայ :

— « Որ ըսեմ գացէք մեռէք »...

Ռէսին խօսքերն էին, միամիտ սրտէ մը ժայթքած, բայց հաստատ, հաւատաւոր ու վրճ – ռական :

Թ. ՀԵՐՕՑԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ կառավարութիւնը նոր օ – րէնք մը հաստատեց, որուն համաձայն միայն քաղաքային ամուսնութիւնները օրինական արժէք ունին, 1950 յունուար 1էն սկսեալ: Կրօնական պըսակը կրնայ չարունակուիլ, բայց օրինական ուժ չունի :

ՄԻԱՑՆ ՄԻՆ ՄԱՆՈՒԿ ողջ մնացած է այն օ – դանաւէն որ 29 տարեկիցները կը փոխադրէր Նոր – վեկիոյ մէջ եւ որ արկածի հանդիպած էր կիրակի օր: Ուղարկուները չախչախուած օդանաւին բե – կորներուն մէջ, գտան 12 տարեկան վիրաւոր տը – զեկ մը, Ալալի, որ Ֆրանսերէն գիտէր եւ անմի – ջապէս հիւանդանոց փոխադրեցին: Միւս ուղե – ւորները, 35 հոգի, մեռած էին: Հրաշքով փըր – կուած տղան հազիւ կրնար խօսիլ: Օդանաւը չախ – չախուած էր Նորվեկիոյ լեռներուն մէջ եւ դիակ – ները ածխացած էին:

ՍԵՐԺ ԼԻՖԱՐ, Օփերայի հռչակաւոր ար – ուեստագէտը, որ միշտ կ'ամբաստանուի թէ պա – րած է ի ներկայութեան Հիթլէրի, արկած մը ան – ցուց առջի օր: Սկնթ էթիէնի մէջ պարելէ վերջ, երբ տուն կը վերադառնար կէս գիշերին, ինքնա – շարժ մը իր կառքին եռեւէն հասաւ Սէն Շամոնի մօտ եւ կեցուց: Քանի մը հոգի զինքը առին իրենց կառքին մէջ, զարմանք պատճառելով իր բարե – կամներուն: Ձորս ժամ վերջը մէջտեղ ելաւ: Դի – մադրական ճակատի ռազմիկները դիւղ մը տանե – լով զինքը, երկրպագել տուած են հայրենասէրի մը յիշատակարանին առջեւ եւ յետոյ արձակած, առանց նեղելու:

ԱՆԳԱՐԱՁԻՆ կը հեռագրեն թէ Ազգ. ժողո – վին դատական յանձնախումբը բաւարար փաստեր չէ դտած, վերջին մահափորձին առթիւ: Ազատ արձակուած են երկու ամբաստանեալները, ան – դամ «Մխլէթ» կուսակցութեան:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ).— Սթերլին 980 (915), տո – լար 349 (400), զուից. ֆր. 80.90 (93), նափո – լէոն 4460, զուից. ոսկի 4320, սթերլին 5220, տո – լար (20) 21.560, ձոյլ ոսկի 631 հազար ֆր.:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ մէջ ինքնաշարժի ար – կածի մը հետեւանքով ծանրապէս վիրաւորուե – ցան Յովհաննէս Գալուստեան? եւ Երուանդ Պըզ – տիկեան, նաեւ ուրիշներ՝ թեթեւօրէն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ ԱՐԿԱԾԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Հրապարակաւ իմ խորին չնորհակալութիւնս կը յայտնեմ բոլոր ընկերներուս, ազգականնե – րուս, բարեկամներու եւ մասնաւորաբար Ֆ. Կա – պոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի ընկերուհիներուն որոնք անձամբ եւ նամակով ցաւակցութիւն յայտ – նեցին եւ մխիթարեցին մեզ՝ կնոջս պատահած ծա – նրը արկածին առթիւ:

Վիէննէն Պետրոս Մանուկեան

ՄՄԲ.— Տիկին Մանուկեան գործարանին մէջ, աշխատանքի պահուն իր աջ ձեռքին չորս մատնե – րը մեքենային տակ մնալով կտրած են: Վիրա – բուժական ծանր գործողութենէ մը վերջ, այժմ կը դարմանուի հիւանդանոցին մէջ: Արագ ապա – քինում կը մաղթենք ժրաջան հայուհիին :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի, 27 Նոյեմբեր, Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խումբերը կը մրցին Chatouի խումբերուն դէմ, պահեստին ժամը 13.15ին, Ա.ը ժամը 15ին: Հ. Մ. Մ.ի կրտսերները (cadet) Cheminots Ouestի դէմ ժամը 15ին:

Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 11.45ին, մէթրօ Mairie d'Issy նոյն ժամուն: Ըլլալ ճշդապահ, նկատի ունենալով ձմեռնային ժամերու փոփո – խութիւնը եւ մարզական կարգապահութեան խըս – տութիւնը :

Երգահանդէս

ՑՈՑՆ ՑԱՑՏՆԻ ԵՐԳԶՈՒՀԻ

ԱՄԱԼԻԱ ԶԻԱՆԷԹՈՒՆԻ

Ուրբաթ, 25 Նոյեմբեր, ժամը 21ին, Salle Chopin – Pleyel, 8 rue Daru (métro Ternes):

Ձոխ յայտագիր: Դասական եւ ՑՈՑՆ ԺՈՂՈ – ՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ:

Տոմսերը 100էն 400 ֆրանք: Դիմել սրահը եւ Durandի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ԱՆՏԻՑԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ համար խոհա – բարուհի մը եւ ծառայող տիկին մը, ինչպէս եւ ընդհ. գործերու համար պաշտօնեայ մը (այր) : Դիմել Պ. Սարաֆեանի, 20 Passage des Petites E – curies, Paris (10):

La Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ, նախաձեռնու – թեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մաս – նակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ֆր. Կապոյտ Խա – չի, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան (S. F. I. O.) տեղական մարմնին:

27 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի քաղաքապետարա – նի սրահին մէջ, 25 Ave. Victor Cresson, métro Issy :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ընկերներ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ:

Ֆրանսացի ընկերվարականներու կողմէ կը խօսին երեսփոխան – նախկին նախարար **Ed. Depreux** եւ Իսիի փոխ – քաղաքապետ **Sylvestre:**

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Մառի ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. Աստղիկ ՔԻՕՍԷԵԱՆ (երգ), Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ (երգ), ընկեր ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. ՕՂՏԱՑԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. Ռէժին Ո – ՀԱՆՆԷՍԵԱՆ (պար, Opéra – Comiqueէն) ընկե – րակցութեամբ թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆԻ: Պարի մըր – ցում գանագան մրցանակներով: Կը ներկայացուի « ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՒԱՄԱՐՏԸ »: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

Ժամը 20էն վերջ եւրոպական պարեր, նուա – գախումբ Garo Sarian: Տոմսերը ապահովել ընկեր – ներէ եւ սրճարաններէ :

★

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ, պատուոյ նախագահու – թեամբ V. Savineի, conseiller général et maire de Gardanne):

Նախաձեռնութեամբ Նիկոլ Դուման էնթակո – միտէի եւ մասնակցութեամբ էքսի «Քեռի» խում – բին եւ Նոր Սերունդի Վարանդեան խումբին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Ց. Դ. (Գեղունի) տան մէջ :

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Ֆրանսական ընկերվարականներու կողմէ պի – տի խօսին ROGER CARCASSOUNE Senateur des Bouches du Rhône եւ մեր երիտասարդ բարեկամը ROGER GERDA:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մուտքը ազատ է :

Տարեկան պարահանդէս

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Պոմոնի դպրոց սրահին մէջ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: ԿԸ ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը « ՋԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ », Նոր Սերունդի կարող ուժերու կողմէ:

Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պար, ղեկա – վարութեամբ լաւագոյն նուագախումբի մը:

ՃՈՒԽ ՊԻՒՖԷ ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

Աղբիւր Սերոբի յիշատակին

ՎԱԼԱՆՍ.— « Աղբիւր Սերոբի» նահատակու – թեան 50րդ տարեդարձին առթիւ յարդանքի երե – կոյթ մը կազմակերպուած է Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կո – միտէի կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին էմջ: Պիտի խօսի ընկեր ՄԱՐՎԱՆ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկեր – ները եւ բարեկամները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գամեր Գափամաճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Նոյ. 27ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր ծնողքին ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱ – ՆՆԵՐՈՒ յիշատակին, իր մօր ՏԻԿ. ՊԻՍՏՈՍ Ս. ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆԻ մահուան առջին տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յար – գողները :

ԿԸ ԳՆՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ ապրանք Soldés, նորաձեւութե – նէ ինկած, նոյնիսկ պզտ չատութիւններով (défaut): Դիմել թերթին վարչութեան ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՆԱ – ՄԱԿՈՎ ՄԸ :

ՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – շաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ըն – կեր Պ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ: Նիւթ՝ «Հայաստանի տն – տեսական աչխարհագրութիւնը եւ հարստութիւն – ները»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողո – վը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՊԱՆԵԼՕ ՓԱՇԱՆԻ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթա – կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերնե – րը այս ուրբաթ գիշեր, Ֆրանսական վարժարա – նին մէջ, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès: Բոլոր ըն – կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Սիա – մանթօ խումբի վարչութիւնը բացառիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը ճիշդ 8.30ին, 78 rue Rabelaisի սրահին մէջ: Խիստ կարեւոր օրա – կարգ: Ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժա – մը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՆԻԷՌ Պուա Քոլոմպի մասնա – ճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժա – մը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Մ.ԻՒԹԵԱՆ ՍԿՆԹ Անթուանի մասնաճիւղին ժողովը այս ուրբաթ, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար Վիատուքի սրա – հին մէջ:

ՓՈՐԹ ՏՒԹԱԼԻԻ Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժո – ղովը այս երկուշաբթի ժամը 2.30ին ընկերուհի Նուարդ Եղիազարեանի բնակարանը, 12 rue de Paris, ժանթիյեի: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ՌՈՄԱՆ.— Դերասան Մարութեանի ներկա – յացման պատճառով (Վալանս), Հ. Ց. Դ. Ռո – մանի «Քեռի» խումբի դասախօսական ժողովը յետաձգուած է Դեկտ. 2ին, ուրբաթ օրը միեւնոյն վայրին մէջ:

ՎԱԼԱՆՍԻ Կապոյտ Խաչի անդամուհիներու ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ, ժա – մը 3ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՏԻՍԻՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի վարչութիւնս ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսիլիոյ Շրջ. վարչութեան կազմակերպած բացառիկ դասախօ – սութիւնները, Նոյեմբեր 22էն մինչեւ Դեկտ. 14: Ընդհ. դասախօս ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

2.— Լէ գ'Օլիվ, «Օհանջանեան խումբ», այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին: Նիւթ՝ «Ազիա – տանքը հայ ժողովրդական երաժշտութեան մէջ»:

3.— Սկնթ Մարկրիթ, «Ակնունի» խումբ, այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին: «Ա. Ահարոնեանի ա – զատութեան ճանապարհին»:

4.— Լա Սիոթա ,«Հրայր» խումբ, այս կի – րակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Նիւթ՝ «Աչխատուր Աբովեան եւ իր Վէրք Հայաստանին»:

(Շար.)

ԹԱՏՐՈՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 27 Նոյեմբեր, ժա – մը 14 — 25: Centre Administratif Social չքեղ սրահ – ներուն մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Անիէռ : Կը ներկայացուի «Ադամեան Թատերախումբի » կողմէ, ղեկավարութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի, Շերվանզատէի ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ եւ կատակեր – գութիւն մը ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ :

Ձոխ պիւֆէ: Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ :

SALLE GAVEAUի ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 11ի կիրակի, ժամը 5ին

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Փարիզահայ երգչախումբին

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԻԵԱՆի եւ մասնակ – ցութեամբ ԻԱՖԹԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի, Օր. Ի. ՊԻՒ – ՊԻՒԼԵԱՆի, եւայլն :

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄՔ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆՔ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 25 Novembre 1949 Ուրբաթ 25 ՆՈՅԵՄԲ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.6009–Նար շրջան թիւ 1420 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼՐՏԵՄԱԽՏ

Անցեալ օր պատահաբար գործածեցինք այս բառը, իբրեւ համաճարակ մը որ վարակած է ամբողջ արեւելեան Եւրոպան :

Դղրդուքին դաշտը տարին տասներկու ամիս, լրտեսութեան մեղադրանքով : Եւ մանաւանդ վերջին ամիսներու ընթացքին, ինչպէս կը կարդաք ամէն օր :

Թունդ բոլշեւիկեան բերք մը, որ դլուխներ կը հարթէ պարբերաբար :

1936ին, իբարու եռեւէ «մաքրութեան » կուսակցութեան վարիչները, Լենինի անմիջական գործակիցները,— հիմնադիրներ, տեսաբաններ, քարոզիչներ, խմբագիրներ, զօրավարներ եւ ուրիշ ականաւոր դէմքեր :

Մահադանդր հնչեց Ն. Միւութեան անձայրածիր տարածութեան վրայ : Մոսկուայէն մինչեւ յետին ծայրագաւառը : Առանց երկրամասի, ազգի, ցեղի, սեռի եւ տարիքի խտրութեան :

Ազատ չմնաց հանրային ծառայութեան որեւէ ասպարէզ,— պետական, կուսակցական, քաղաքական, տնտեսական կամ ուսումնական : Լախտը իջաւ գլուխէն մինչեւ ստորոտատը, ահուսարասփի մատնելով միլիոնաւոր քաղաքացիներ :

Մեր մինուճար հայրենիքն ալ կրեց ահաւոր, մահացու հարուածներ, որոնց վաւերական եւ մանրամասն պատմութիւնը մինչեւ այսօր մութ կը մնայ :

Մինչեւ այսօր ալ երեւանցիները իրենք չեն բաբեհաճած որեւէ լուսաբանութիւն հաղորդել, խմբովին եւ պարբերաբար աքսորուած ուսուցիչներու, բանաստեղծներու, դիտնականներու, մանաւանդ պետական պաշտօնեաներու կացութեան մասին : Ո՞ւր են : Ո՞ղջ են թէ մեռած : Ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս մեռած են :

Դոնէ բաբեհաճէին ցանկերը հրատարակել, իրենց վերագրուած յանցանքներով :

Մանաւանդ որ, խնդիրը կապ ունի ամբողջ սերունդի մը ճակատագրին, հետեւաբար եւ հայրենիքի ապագային հետ :

Կարելի՞ է մոռնալ մեր ժամանակակից պատմութեան այս եղերական գլուխը, ամէն անգամ որ «լրտեսական» դաշտեր կը սարքուին արեւելեան Եւրոպայի արբանեակ երկիրներուն մէջ, հետեւութեամբ Մոսկուայի :

Նոյն հրէշային յերիւրանքները : Նոյն «խոստովանութիւնները » : Դատավարութեան նոյն խեղկատակութիւնները :

Ամբաստանեալներն ալ՝ ճիշդ անոնք որ համարձակած են գլուխ վերցնել : Որոշ տեսակէտ յայտնել : Քաղաքականութիւն վարել համաձայն երկրի եւ ժողովուրդին իրական շահերուն, հետեւելով հանդերձ Մարքս – Լենինի վարդապետութեան :

Անշուշտ իրական լրտեսներ ալ կան, ինչպէս ամէն տեղ :

Կան միջազգային գործակալներ, որոնք պըղտոր խաղեր կը սարքեն, ի հաշիւ այս կամ այն պետութեան :

Կան լրտեսական եւ հակալրտեսական ցանցեր, ի սիրուն աշխարհի : Քաղքենի – դրամա – սիրական կոչուին թէ բանուորա–դիւղացիական : Բոլշեւիկները ի՛նչ «լաւրիատ»ներ հասցուցած են այս ճակատին վրայ...

Այս չէ մեր հասկցած լրտեսախտը :

Այլ՝ սա բոլշեւիկեան մանդիտութիւնը, որ ինքն իր գլուխը կ'ուտէ : Իր տունը – տեղը կը քանդէ : Իր իսկ զաւակները, հարազատները կը բզկտէ, կը լափէ, ինչպէս երբեմնի Մողոքը :

Հաւատները պիտի չբաւէին, պատկերացնե – լու համար այս համաճարակին աւերները, որոնք այժմ կը ծաւալին արբանեակ երկիրներուն մէջ :

Պուլկարական կառավարութիւնը (բոլշեւիկ) առջի օր կը հաղորդէր թէ «արկածով» մեռեր է դատաւոր Թրամաթարով, որ ընդհ. դատախազի պաշտօն պիտի վարէր վաստակաւոր բոլշեւիկի մը՝ Քոսթովի դատավարութեան առթիւ :

Իրավիկները կը հաւատան թէ մարդը անձնասպան եղած է, չուզելով կատարել իրեն պարտադրուած անարդ պաշտօնը :

Պերճախօս պարագայ մը, համատարած ողբերգութեան մէջ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի ԶՈՒՐ ԿԸ ՑՈԳՆԻՆ

Համեստ, հոգի տաղաններ կան որոնք երբեմն ոտանաւորներ կը ղրկեն, խնդրելով որ սրբագրենք, յարմարցնենք եւ տպենք :

Անշուշտ քաջալերութեան կը սպասեն : Բայց, միշտ ալ յուսախաբ կ'ըլլան : Հակառակ մեր բոլոր բարեացակամութեան :

Կ'ըմբռնենք իրենց տառապանքը : Ցոյզերը, սարսուռներ կը զգան եւ կ'ուզեն արտայայտել : Ընդհանրապէս հայրենիքի սէրը, աղատութեան կարօտն է որ տողեր շարել կուտայ : Երբեմն յաջող, բայց ընդհանրապէս կարօտ՝ արմատական սրբագրութեան :

Ի՞նչպէս բացատրել թէ բանաստեղծութիւնը, նոյնիսկ պարզ ոտանաւորը թղթակցութիւն կամ յօդուած չեն, որպէս զի անհրաժեշտ սրբագրութիւնները կատարես եւ դրաշարին յանձնես :

Այն մարդու տրուած չէ բանաստեղծ, նոյնիսկ պարզ աչուղ դառնալ : Հոգ չէ թէ յանդը յանդին յարմարի :

Այնպէս որ, թող չցաւին մեր երիտասարդ բարեկամները, երբ չեն տեսներ իրենց սրտառուչ երգերուն հրատարակութիւնը :

Եթէ գրելու փափաք ունին, թող ուժ տան արձակին : Մշակեն եւ ճոխացնեն իրենց հայերէնը, օգտուելով բոլոր պատեհութիւններէն :

Մանաւանդ որ, մեծ մասով աշխատաւորներ են եւ հում նիւթերը աղբիւրի պէս կը հոսին իրենց բոլորտիքը :

Իրենց կեանքն իսկ երգ մը չէ՞ : ՎԱՀԷ

Լրտեսութեան գործ մը Փարիզի մէջ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ապահովութեան Տեսչութիւնը երեւան հանած է լրտեսութեան կարեւոր գործ մը, որ կապ ունի արեւելեան Եւրոպայէն եկած կարդ մը անձերու հետ : Բաղմաթիւ ձերբակալութեանց կը սպասուի այս օրերս :

Ապահովութեան Տեսչութիւնը բացարձակապէս գաղտնի կը պահէ մանրամասնութիւնները, բայց իրազեկները կը հաւատան թէ քանի մը ձերբակալութիւններ կատարուած են արդէն :

Այս տեղեկութենէն քիչ վերջը Լեհաստանի տեղեկատու գործակալութիւնը կը ծանուցանէր թէ երեքշաբթի օր, 22 նոյեմբեր, ժամը 14ին, Ֆրանսական ոստիկանութիւնը ձերբակալած է Փարիզի լեհական դեսպանատան զինուորական կցորդին հետեւորդ սպան : Զեկոյցը կ'աւելցնէր թէ լուր չէ տրուած լեհական դեսպանին որ դէպքը իմացած է չարժամարէն (չօֆէօր) : Այս մարդն ալ ձերբակալուած է եղեր միեւնոյն առեն եւ արձակուած՝ յաջորդ առաւ ժամը 3ին :

Դեսպանը անմիջապէս բողոքագիր մը ուղղած է Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան, միջազգային օրէնքի խախտում վերագրելով : Բողոքած է նաեւ զինուորական կցորդը :

Տեղական թերթերը այս առթիւ դիտել կուտան թէ ձերբակալուած լեհը, տեղակալ Միւքովսկի, ոչ թէ հետեւորդ սպայ մըն է, այլ քարտուղարը զինուորական կցորդին : Ցետոյ, կը հարցնեն թէ որեւէ առեն լեհական կառավարութիւնը պաշտօնապէս Վարշաւայի դեսպանին հաղորդե՞ց Ֆրանսայի պաշտօնատար Ռոպլինոյի ձերբակալութիւնը : Այս Ֆրանսային բանի վար առնուած էր օդանաւէն, իսկ ուրիշներու պաշտօնատարներ ալ արտաքսուեցան :

Ինչպէս կ'երեւայ, Ֆրանսական կառավարութիւնը վճռած է կտրուկ միջոցներու դիմել, թէ դադարեցնելու եւ թէ լրտեսական փորձերը ի դերեւ հանելու համար :

★ Անոնք որ Փարիզի մէջ լսած են Վարշաւայի անթելը՝ Ռոպլինոյի «խոստովանութեանց » մասին, պարզապէս ծիծաղելի կը գտնեն գաղտնիք : Ֆրանսայի պաշտօնատարը անմիջապէս կը խոստովանի թէ լրտեսութիւն կ'ընէր, թէ իր միւս երկու աղգակիցներն ալ լրտեսութեամբ կը զբաղէին դեսպանատան մէջ, քաղաքական, տնտեսական եւ զինուորական լուրեր հաւաքելով եւն. :

24 ԺԱՄՈՒԱՆ ԸՆԹԱ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ԱՅՍՕՐ, ՈՒՐԲԱԹ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԹԵԼԱԴՐԵՑ ԵՏ ԿԵՆԱԼ, ԵՒ ՍԱԿԱՑՆ ...

Այսօրուան (ուրբաթ) համար ծրագրուած ընդհ. գործադուլին առթիւ, վարչապետը ձայնատիւռ ճառ մը խօսեցաւ չորեքշաբթի դիշեր, յորդորելով որ ետ կենան : Ահաւասիկ ամփոփումը .

— « Գործադուլի ազդանշանները արձակուած են : Կ'ուզեմ հաւատալ թէ պիտի չլսուին : Կը հրաւիրեմ բոլոր բանիմաց մարդիկը, քաջ մարդիկը, ինչ հոսանքի ալ պատկանին, զգուշանալ ձեռնարկէ մը որ ծանրակշիռ է ազգին համար եւ ծանր անխոհեմութիւն մը բուն իսկ իրենց համար :

« Կը խօսուի նաեւ պետական պաշտօնեաներու գործադուլի մը մասին : Արդէն իսկ վերադաւորում կատարուած է պետ. պաշտօնեաներուն համար որոնք 1950ին պիտի օգտուին իրենց եղած խոստումներէն :

« Կառավարութիւնը վճռած է խորտակել հարկային խարդախութիւնը, ամէն միջոցի դիմել, որպէսզի ազգային տնտեսութեան համար օգտագործուին պահուած դրամագլուխները : Կառավարութեան պարտականութիւնն է հաւատարակչռել երկրին ելմտացոյցը, վասն զի անհաւասարակշիռ եւեմուտք մը յառաջ կը բերէ թղթադրամի աճում, իսկ այս վերջինը կը նշանակէ կործանում բոլորին համար, բանուոր, հողագործ, առեւտրական եւ գործարանատէր, երբեմն ալ մահ՝ անոնց որ նեղն են տնտեսապէս եւ այնքան ծանրօրէն տառապած : Կառավարութիւնը կը մերժէ թղթադրամի աճումը, վասնզի կ'ուզէ ապահովել երկրին վերականգնումի պայմանները : Այսօր իսկ խորհրդարանին յանձնուեցաւ օրինագիծ մը հաւաքական պայմանագրի եւ իրաւարարութեան մասին, հաւատարիր եղանակով մը լուծելու համար աշխատանքի վէճերը : Շեւտով — կ'ուզեմ որ տարեդլուխէն առաջ ըլլայ — պիտի վերսկսի ազատ բանակցութիւնը գործատէրերու եւ բանուորներու միջեւ : Մեր պարտականութիւնն է չարունակել հսկողութիւնը դիներու վրայ : Այս առթիւ ձեզի կը յիշեցնեմ երկու իրողութիւնները .— Եւրոպայի աւելի քան կէսին մէջ գործադուլը արգիլուած է : Ֆրանսայի մէջ գործադուլը իրաւունք մըն է : Կայ ուրիշ իրաւունք մը որ նոյնպէս պիտի պաշտպանուի,— աշխատանքին իրաւունքը, հետեւաբար եւ աշխատանքի ազատութիւնը » :

24 ԺԱՄ ԴԱԴԱՐ ԱՄԲՈՂՋ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Հակառակ այս յորդորին, ընդհ. գործադուլը տեղի պիտի ունենայ այսօր, քանի որ գլխաւոր Սէնտիքաները համաձայնած են :

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք վերջին տեղեկութիւնները . — Երկաթուղիներու գործադուլը պիտի ըլլայ ամբողջական, նոյեմբեր 25ի առաւօտեան ժամը 4ին Նոյեմբեր 26ի առաւօտեան 4, թէեւ մեքենավարներու, հնոցպաններու եւն. սէնտիքաները հակառակ են : Սակաւարժները (թաքսի) պիտի չբանին նոյեմբեր 25ի առաւօտեան ժամը 6ին յաջորդ օրուան 6ը : Թղթատարական սպասարկութիւնը պիտի դադրի 24 ժամ : Օրաթերթերը պիտի չհրատարակուին ուրբաթ օր : Ռատիոն պիտի բանի միայն երեք անգամ, առաւօտեան, կէս օրին եւ իրիկունը, լուրեր հաղորդելու համար :

Բանուորական Ուժին եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան պատկանող հացթուխները պիտի չաշխատին : Փոքր եւ միջակ փուռերը բաց պիտի ըլլան Սէնի եւ միւս երկու նահանգներուն մէջ : Նպարեղէնի խանութները, դրամատուները, մեծ վաճառատունները պիտի փակուին մեծ մասով : Ամբողջովին պիտի փակուին՝ դպրոցները, դպրոցարանները, սրճարանները, ճաշարանները : Դեղարանները պիտի գործեն մասամբ, ինչպէս կիրակի օրերը : Օդանաւերը պիտի չբանին (Լը Ֆրանս) : Հարեւանցի քննութիւն մը պիտի կատարուի մաքսային հաստատութեանց մէջ : Ցուզարկաւորութիւն պիտի չկատարուի : Կազը եւ էլեկտրականութիւնը կրնան ժամերով դադրիլ :

Շաբաթ օրուան յետաձգուած է Մ. կատարինէի (Քաթերինէթ) աւանդական ծօնը, որ կը կատարուի ամէն տարի նոյեմբեր 25ին եւ ուր 25 տարեկան ամուրի աղջիկները թագուհի մը կ'ընտրեն եւ դիշերն ի բուն կը պարեն :

(Ուրեքան շարունակութիւնը եսարոտ Դ. Էջ)

ՄՈՒԿԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐ մը կը զբաղեցնէ Փարիզի ոստիկանութիւնը : Ձերբակալուած Ժէ մկնարոյծ մը, Ալֆրէտ Ռըքիւլաւ, այն ամբաստանութեամբ թէ արուն մուկեր ծախած է իբրեւ էգ, դիտական հետազօտութեանց համար : Դիտնալով հանդերձ որ արուն միայն 20 ֆրանք կ'արժէ, իսկ էգը տասնապատիկ, իբրեւ սերնդագործող :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

Ցօդուածաշարքով մը պարզեցինք մեր երի – տասարդութեան ֆիզիքական վերկուբեան գործը: Ներկայիս կ'արծարծենք անոր կրթութեան ու դաստիարակութեան հրատապ խնդիրը, որ մեր մամուլին զբաղման գլխաւոր նիւթը կը կազմէ:

Նոր Սերունդի դաստիարակութեան հարցը, անշուշտ հայկական չափանիշով, իր բարդութիւնը կրնայ գտնել, երբ հաւաքական ջանքերով գործի լծուինք ու միջոցներ ապահովենք:

Մեր ազգին այսօրուան եւ վաղուան ծիլերը, ցան ու ցրիւ օտար ու այլազան հողերու վրայ, անկախ՝ մեր կամքէն, արմատներ պիտի արձա – կեն, յարմարելով միջավայրին, կլիմային ու պայմաններուն:

Դժբախտ սերունդ, որ չարաչար կը տուժէ մեր ներքին երկպառակութեանց հետեւանքով:

Օտարութեան այս ափերուն վրայ անդարձ կը հեռանան հին սերունդի կարկառուն դէմքերը: Պիտի հեռանանք նաեւ մենք, եւ իբրեւ ժառան – գորդ պիտի ձգենք ազգային առողջ դաստիարա – կութենէ զուրկ վտիտ սերունդ մը, որ դժուար թէ ի վիճակի ըլլայ քաշելու ազգային սայլը: Ա – պահովաբար կէս ճանապարհին պիտի մնայ ու արտասահմանեան հայութիւնը մեծ մասով պիտի կորսուի:

Մեր նպատակէն բոլորովին դուրս է արծար – ծել այս հարցերը: Մեր խօսքը կը վերաբերի ա – նոնց որոնք խղճի եւ մտքի տէր անձնաւորու – թիւններ են ու ի վիճակի՝ ըմբռնելու թէ կրթու – թեան եւ դաստիարակութեան գործը վեր կը մը – նայ մեր ազգային ճախճախուտէն:

Տարիներէ ի վեր կը խօսինք թեմական կազ – մակերպութեան մը մասին գլխաւորութեամբ Փա – րիզի, քանի որ ան է կեդրոնը: Այս միտքը միշտ ալ պիտի արծարծէինք, որպէսզի սրտի եւ նիւթի տէր անձնաւորութիւններ քովքովի կարենան գործի ձեռնարկել:

Ծնողներէն չատերը ի վիճակի չեն ցանկալի կրթութիւնը տալու իրենց զաւակներուն:

Թեմական կազմակերպութիւն կ'ուզենք ոչ անպատասխանատուութեան եւ ոչ ալ աթոռամարտուութեան համար: Այդ կազմակերպութիւնը անհրաժեշտ է, իրաւական դեռնի վրայ ստեղծելու համար կրթական վերին մարմին մը, որպէսզի մշակուած կրթական ծրագրով մը ազգին բոլոր չարժուն ու – ժերը կապէ մեր մանուկներու փրկութեան գոր – ծին:

Դժբախտաբար Փարիզը չուզեց մեզ հասկնալ, ոչ ալ իր կաթող· պատուիրակը եւ թոյլ տրուե – ցաւ կամայ թէ ակամայ, որ մեր ազգային այս անկերպարան վիճակը չարունակուի ու մեր ան – մեղ սերունդը ազգային հաւաքական հոգածու – թենէ զրկուի:

Անհրաժեշտ է դուրս գալ խօսքի եւ չքմե – ղանքներու սահմանէն եւ անմիջապէս գործի ձեռ – նարկել: Մեր զաւակներուն այսօրուան կազմա – տորումէն կախում ունի մեր ապագան:

Անվիճելի է որ հայ ժողովուրդը ուր որ ալ ըլլայ, ինչ պայմաններու մէջ ալ գտնուի, ար – տադրող ժողովուրդի մը հռչակը հանած է: Մի – ջերկրեանի ափերէն մինչեւ Փարիզ առնուազն քսան հազար մանուկներ ու պատանիներ զրկուած են ծնողական եւ ազգային դաստիարակութեան առողջ ու զոհացուցիչ միջոցներէ:

Տուեալ պայմաններու մէջ, ուր ձուլումի եւ կորսուելու վտանգը այնքան ծանր կը ճնշէ մեր վրայ, պիտի դիմանա՞նք դիմագրաւել սպառնա – ցող վտանգը արմատական միջոցներով: Յարդ թափուած ջանքերը հայերէնի ուսուցման, Հայոց պատմութեան եւ աշխարհագրութեան մասին լը – րիւ չեն, ու ատոր համար ալ անհանդիստ ենք ու խղճահարութենէ կը տառապինք: Մենք մեր կա – րելին չփորձեցինք, ազգովին եւ գիտակցօրէն մենք մեր մանուկներուն սրտի խոր ձայնալարե – րը չկրցանք թրթռացնել: Լաւ է ուշ քան երբեք: Պէտք է բռնենք մեր զաւակներուն ձեռքերը, հե – տաքրքրուինք իրենցմով, չարժենք անոնց ներքին զգացումներու լարերը, արթնցնենք անոնց հետա – քրքրութիւնը: Այս ալ կ'ըլլայ եթէ յաջողինք մանկապարտէզներ բանալով հոն ուր որ կեդրո – նացած հայութիւն ունինք:

Ցաւալի է, ըսել որ, մենք պարտադրանքի տակ այրուբենը կը սորվեցնենք մեր պզտիկնե – րուն, բայց երբ անոնք զով զովի գան՝ կը խօսին սիրող լեզուն, որովհետեւ այդ իրենց համար աւելի բնական ու հաճելի է, իրենց ականջները վարժուած ըլլալով տեղականին, մայրենի լե – զուն օտար կը թուի:

Ինչո՞ւ միջոցներ չստեղծեցինք մեր լեզուն աւելի հաճելի դարձնելու համար: Եթէ դիրքը կը յաղնեցնէ տղուն միտքը, եթէ ուսուցչի ձայնը, ուսուցման եղանակը անհաճոյ են իրեն համար, ինչո՞ւ համար չփորձել ձայնասկաւակներու դրու – թիւնը, խնամով ու մեթոտով պատրաստուած, ու տարածել ուր որ հայկ· ծագկոց կայ: Միջոց մը զոր արդի մանկավարժութիւնը ընդունած է, միջոց մը որ պիտի լրացնէ մանկավարժ դաստիա – րակիչներու պակասը ու վերջապէս ալ աւելի հա – ճելի պիտի ըլլայ տղուն համար:

Այս եւ այս կարգի հիմնական խնդիրները ա – ռաջ, հաւաքական աշխատանքի— կը կարօտին, իսկ այդ կ'ըլլայ եթէ յաջողինք ձեւ ու մարմին տալ գաղթաշխարհի ազգային կազմակերպու – թեան:

A la forge pour modeler l'airain il faut multiplier la frappe, կ'ըսեն Ֆրանսացիները: Այսպէս ալ մենք պիտի չանանք հնարաւորութեան սահմանին մէջ զրաղիլ այս այնքան հրատապ խնդրով, մին – չեւ որ ընդհանուր հասկացողութիւն մը ստեղ – ծուի եւ ազգովին ապահովուի մեր մանուկներու կրթութեան եւ դաստիարակութեան գործը:

Հ. ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆ

Ռուբէնի կարծիքը յաջորդ մասին

Անցեալ անգամ ընկեր Ռուբէնի յուշերէն տե – ւի ընկեր Ս. Զաւարեանի արտայայտած մտքերը կրօնի, բարոյական ըմբռնումներու եւ ընկերվա – րութեան մասին: Հիմա էլ տամ իրեն՝ ընկեր Ռուբէնի կարծիքը բաջութեան մասին, իր նոյն յուշերից (*Հայրենիք Ամսագիր*, 1949 Սեպտ.):

Բ.

« ... Դու որ բարբարոս եւ «քիմապոզը» բա – ներ կը սիրես եւ օրէնքն ու կրօնը իրենց պատ – ուէրներով կուտաս քաջերուն, ըսէ, ո՞րն է քաջը եւ ո՞րը վախկոտը, հարցուց Շահրիկեան: Ո՞րն է կշիռը չափելու»:

— « Քաջերուն կշիռը չափելու դժուարու – թիւն չկայ, պատասխանեցի: Գործնական կեան – քըն է, որ կը կշռէ զանոնք անսխալ կերպով: Բը – նաւ դժուար չէ քաջը ճանաչելը, իր յատկութիւ – նը վրայից, գլխուց կը թափուի մանաւանդ նեղ օրին: Քաջը անպայման լցուած է սիրով դէպի օրէնն: Քաջը անձնական հաշիւները կարգադրելու համար: Սէրը առեւտուր է անոր համար, իսկ քաջին համար սէրը սրբազան պար – տականութիւն է, առանց հատուցման:

Արտաքնապէս քաջը կրնաս ճանաչել դիւրու – թեամբ: Ան կը նայի աչքերուդ մէջ առանց չդյան – քի, առանց ճիպի: Անոր միտքը, հոգին երեսին վրայ են, անոր լեզուն անսեթեւեթ է, պարզ ու կարճ, ինչ որ խօսի, սրտից եկածը կը խօսի: Ընդհակառակն, վախկոտը քու ոտքերուդ կը նա – յի, իր կեցուածքով քեզ կը չոյէ, քեզ կը լիզէ եւ, ինչ որ կը խօսի, իր սրտինը չէ խօսիր, այլ ճիպ կ'ընէ քու սրտին հանճարը խօսելու:

Քաջը չուզեր եւ չի կրնար ստել, կեղծել, նենգել, խաբել: Ան կը հաւատայ քեզի եւ կրնայ խնդրել, ան համեստ է եւ կը խուսափի իր կարո – ղութիւնները չափազանցելէ: Զափազանցութիւ – նը անոր համար անպատիւ բան է: Ընդհակառա – կըն, վախկոտին համար պատիւ, եւ անպատիւ կըն, վախկոտին համար պատիւ, եւ անպատիւ բան դոյութիւն չունի: Անոր համար սուտը հա – տու զէնք մըն է, ինչպէս եւ կեղծիքը, նենգու – թիւնը, չոյանքը խաբելու միջոց են: Քաջը իր կարողութիւնները համեստօրէն չի տեսներ: Վախ – կոտը, առանց կարողութիւն ունենալու, իբր ի – րական ցոյց կուտայ չունեցածը եւ քեզ կը մոլո – րեցնէ: Քաջը ճարպիկ չէ, վախկոտը ճարպիկ է, մէկը ճկուն է, միւսը՝ ոչ:

« Քաջը « ես » չունի, իր «ես»ը ընդհանրա – կան չահերուն մէջն է: Իր գաւանանքի, իր ժողո – վրդի վտանգուելու դնով իր անձի փառասիրութի – լը, ապահովութիւը ամենածանր նախատինքը եւ ա – նէծքն է իրեն համար եւ իր անձի մահը դերա – դասելի է: Հակառակն է վախկոտի համար, անոր դերագոյն նպատակն է իր անձի փառասիրութիւնը, ապահովումը, թէկուզ բոլորի չահերն ալ վտան – գուելու լինին:

« Քաջը անմեղ մանուկ մըն է, երբ ընդհան – րական չահի վտանգը չի տեսներ: Անոր դերպանը ընդհանրապէս դատարկ է, հաղնելիքը, ուտելի – քը՝ անփոյթ: Իր անձը իրեն համար անհետա – քրքրական է, ուրիշներուն իրեն համար հետա – քրքրական է: Հակառակն է վախկոտը: Ան իր դործը լաւ գիտէ, ուրիշներունն ալ այնքան գիտէ, որ իր չահերուն կրնայ ծառայեցնել, անոր դեր – պանը լիքն է այնքան, որ պորտից պորտ եթէ ու – տէ, չի կրնար հատցնել, բայց կծծի է, ոչ ուրի – շին եւ ոչ ալ իրեն կը կերցնէ եւ միշտ ծարաւի ու անօթի է, կը վախնայ թէ անօթի մնայ: Անոր եր – կանկութիւնը իր դերպանն է:

Քաջը ծնողքը պատուող, կնոջը հաւատարիմ սիրող, զաւակները պաշտող, լաւ ընկերոջ դա – ւաղան է, իսկ վատ ընկերոջ դրաստի նման հնա – զանդ, անմեղ ուղեկից է: Իր ունեցածը չունե – ցածը անոնցը կը համարէ, անոնց ունեցածը ի – րենը, թէկուզ միշտ դոհ եւ հպարտ լինելով՝ առ – նելու կարիքը չունենայ: Վախկոտը տանը մէջ բռնաւոր է· կանոնց մէջ աքլորը, իրեն համար են, ինքը՝ ոչ ոքի: Զիջողներու դլխուն կատարեալ հե – րոս է, անպիջողներու առջեւ սողսկող օձ մը:

Անճանաչելի կերպով կը փոխուի քաջը, երբ վտանգի առջեւ է կանգնած, երբ վճռած է մեռ – նիլ եւ մեռցնել: Այդ վճիռը կուտայ, երբ համ – բերութեան բաժակը յորդած է, իսկ բաժակը կը յորդի, երբ կը համոզուի, որ ընդհանրութեան վտանգ կը սպառնայ: Այդ համեստ մարդը կար – ծես առիւծ կը դառնայ: Անոր կեցուածքը պատ – րաստ է ոտատմի: Անոր կուրծքը դուրս ընկած՝ վահան է դարձած: Երակները ճակտին հատուտ – ցած, դիմագիծը այլակերպած են, աչքերէն փայ – լակ եւ կայծակ կը կեղտն, իսկ ձայնը կացնի հարուած կը դառնայ: Երբ իր չրջապատին կը նայի, կարծես անողոք բռնաւոր մը լինի: «Ով դայ իմ եռեւէս, կ'երթայ յաղթութեան, իսկ ով չդայ, թող չան պէս սատկի»: Ան երբ քիթը տն – կած՝ առաջ կը նայի, թշնամու ծանրութեան կեդ – րոնը կ'ընտրէ, որ յովազի նման յատկէ վրան եւ արիւնռուչտ կերպով զետին ձգէ, պատառոտէ, նոր զոհ որոնէ: Եւ մինչեւ որ չյաղթէ, հանդիստ չառներ:

Տարբեր կերպարանափոխում կ'առնէ վախկո – ոը վտանգին առջեւ: Ան դոյնը կը նետէ, ճերմակ պատառ կը դառնայ, երակները կը սեղմուին, ե – րեսը մարմար կը դառնայ, ձայնը փորը կ'ընկնի եւ մունչ կը դառնայ, կուրծքը ներս կ'ընկնի եւ ոտքերը, ձեռները կը դողան, աչքերը ապակի կը դառնան: Եթէ թշնամուն տեսնի, կ'ուզէ անոր հնազանդիլ եւ գերկը ընկնել: Եթէ աչքը թիկուն – քին ընկաւ, կ'ուզէ յետ փախչիլ: Եթէ տեսնի քա – ջերու նախճիրը, սիրտ կ'առնէ եւ յուսահատու – թենէ լեզապատառ ձայն մը կը հանէ եւ դէպի մահ կ'առաջնայ, որ երբեմն հերոսութեան կեր – պարանք կ'առնէ:

Վա՜յ վիրաւորներուն, երբ դաշտը պատերազ – մի յաղթական վախկոտներուն է մնացած: Մինչ քաջերը երջանիկ, իրենց յոդնութիւնը առնելու համար, թան, ջուր կը խմեն եւ վէրքերը կը կա – պեն, վախկոտը կ'երեւայ վնթփնթալով, «Թէ որ յոդնիլը չլինէր, թշնամուց մէկ մարդ ազատում չունէր», կ'ընկնի դիակներու եւ վիրաւորներու մէջ խիզախ եւ վճռական քայլերով, կարծես իր նպատակը նոր է սկսած: Ծանօթ վիրաւորներուն կ'ըսէ· «Ես կը չտապեմ, դուն բան չունի՞ս տալիք, ահա կը դառնամ»: Թշնամու վիրաւորներուն դանակ մը կը խրցնէ կուրծքը եւ ականջները կը կարէ, իր տոպրակը կը լեցնէ, իբր ապացոյց իր հերոսութեան: Դիակներու զրպաններուն կը նա – յի եւ թանգարժէք իրերը զրպանը կը լեցնէ: Ան յաղթութեան պարագային իր գործը կը տեսնէ:

Վայ թէ յաղթութիւնը թէկուզ լինի եւ հա – կառակորդ ուժերը հաւասարակշիռ: Վատ խորհր – դուրդ է վախկոտը,— «Ալ ի՞նչ կը սպասէք, միայն մէկ ճար կայ՝ տուն դառնալ եւ մեր գետի եզեր – քը բռնել» եւ, առանց սպասելու, արագավազ կը փախչի յետեւ: «Ամէն ինչ լմնցաւ, ես միայն ճարպիկօրէն փախայ կորուստէն»: Վայ թէ կռուի ելքը ձախող լինի, ան թշնամու վերհանձնութենէն կը խօսի եւ ելք մը կը գտնի անոր անձնատուր լի – նելու եւ վատութիւն ընելու:

Այո, այսպէս է: Ըսել կ'ուզեմ, որ մարդիկ երկու տեսակ են եւ յաճախ մէկ մարդու մէջ իսկ երկու տեսակի մարդ է նստած՝ քաջ եւ վախկոտ: Առաջինը ինչ որ չլինէ, վատակ է, երկրորդը ա – նոր չինածը կը քանդէ եւ կամ կը պղծէ ու վատ – ակը կը վայելէ, առանց բաժին իսկ թողնելու վատակողին: Պատճառը պարզ է երկուութեան: Մէկի գոյութեան նպատակը իր գոյութիւնն է, միւսի գոյութեան նպատակը նոյնն է, բայց ընդ – հանրական ապահովութեան միջոցով իր գոյու – թեան ապահովութիւնը կը գտնէ: Հանէ քաջին մէջէն սէրն ու վրէժը, կը ստանաս վախկոտը: Դիր վախկոտին մէջ սէրն ու վրէժը, կը ստանաս քաջը: Եթէ այդպէս է, յանցաւորը դաստիարա – կութիւնն է: Ցաջողութիւնը զբօսով, զինուորու – թեամբ, ուսումով ձեռք չպիտի բերուի, եթէ մարդուն մէջ ընդհանրական սիրոյ եւ վրէժի զա – զափարը չներմուծուի: Վախկոտութիւնը կը սպանուի մոլեռանդ զաղափարով, իսկ քաջու – թիւնը զաղափարազրկութեամբ: Մէկ խօսքով՝ ով կը սիրէ իր անձը եւ անոր ապահովումը, անկէ մարդ դուրս չի գար, այլ անասուն մը: Ով կը սի – րէ ընդհանրութիւնը, ան քաջ է եւ մարդ է»:

— Այս հեթանոսական մտքերը, որ այժմ հը – րատապ չեն դուցէ, ժամանակին կենսական, էա – կան էին Դաշնակցական լինելու համար: Մտաւո – րականներու մէջ այս հասկացողութեան քուրմը Զաւարեանն էր: Բայց գործի վրայ եղած քուր – մերը աւելի անզրազէտ ֆէտայիներն էին, անա – նուն ժողովրդական գործիչները, որոնք ստեղ – ծած էին խիստ բարոյական սկզբունք մը, որ մին – չեւ 1909 տիրապետող էր եւ կը բաժնէր մարդիկ երկու դասի, մէկը, որ անձնականութիւն, ես չունի իր եսը կը ծառայէ ընդհանրութեան, մի – սը, որ ես ունի, չի կրնար լինել Դաշնակցա – կան...»:

Գաղութէ գաղութ

Թիւհրանի մէջ այս տարի գեղեցիկ մարմին – ներու ախոյենական մրցումը չհեցաւ « Ազա – րատ» մարզախումբը: Համագասպ Ղարախանեան առաջին հանդիսանալով ամբողջ Պարսկաստանի մէջ արժանացաւ «Ազատ Իրան» տիտղոսին եւ ստացաւ պրոնզէ արձան մը եւ չքանչան: 1.70 մեթրէ վեր հասակ ունեցողներուն մէջ եւս Համազասպը հանդիսացաւ առաջինը, ստանալով պրոնզէ արձան, իսկ երրորդ հանդիսացաւ Ցա – կոր Քիւրքճեան, հանրածանօթ ծանրուքիւն վերցնող: 1.70է պակաս հասակ ունեցողներուն մէջ 3րդ հանդիսացած է Վալադ Յովհաննէսեան :

Մուճի Մէջ իր գինուորական ծառայութիւ – նը ընող հայ երիտասարդ մը պատմած է թէ Ս. կարապետի պատմական վանքին չուրջ կատար – ուած պեղումներու միջոցին՝ դանուած են չորս ոսկի խաչեր եւ ոսկիով լեցուն փոքր կարաս մը: (Ժամանակ) :

Մ. Նազանգներուն մէջ ընկեր Ս. Թափա – ռական 1500 տոլար արժէքով (Ամերիկա) իր հիւ – րանոցին կարասները, մահճակալները, աթոռ – ները, սեղանները, խոհանոցին կազմածը եւն. նը – ւիրած Գերմանիայէն Ամերիկա հասած հայ տա – րագիրներուն :

Պոսթընի մէջ երկու տասնուքսամեայ Հա – յորդիներ Նուբհան եւ Շահան «Ատրիէն Թուինս» ստացած են 1949ի համբաւաւոր Փատերիվօքիի ոսկի չքանչանը: Այս երկուորեակները արդէն հո – չակ չահած են Ամերիկայի մէջ եւ Նուազահան – դէսներ սարքած Մ. Նահանգներու վեց կարեւոր կեդրոններու մէջ: Անոնք խանդավառութիւն ըս – տեղծած են նուագելով կտորներ որոնք գրուած են երկու դաշնակի վրայ՝ չորս ձեռքի համար: Նուբ – հան եւ Շահան դաշնակը սորված են իրենց մայ – րիկին ձեռքին տակ՝ Տիկին Նուարդ Ատրեանի (Մն. Գալփաքեան), Սկիւտարցի, աշակերտ Ստե – փան Բարբիեանի: Տիկինը դաշնակի ուսուցչուհի է, Պոսթընի մէջ կը սարքէ նաեւ անձնական եւ աշակերտական նուագահանդէսներ :

Երաժշտագիտ Ալան Յովհաննէս տուած է երգահանդէս մը Պոսթընի մէջ, ինք վարելով հա – մերգը: «Հայրենիք»ի թղթակիցը կը գրէ թէ անոր արուեստը հարազատ եւ իրաւ է: Ալան Յովհան – նէս արդի երաժշտական աշխարհի մեծագոյն մո – դերէն մէկն է, միջազգային չափանիշով: «Կու – դան մեղեդիները, կը չոյեն քու նեարչխարհը սր – բութիւնները կը ցանեն հոգիիդ մէջ, քեզ կը վե – րադարձնեն մինչեւ պատմութեան մանկութիւնը ու յանկարծ . . . : Կը մեկնին, կը վերջանան» : Ալան Յովհաննէս ստեղծած է երաժշտական հոսանք մը, որ թէեւ խորթ կը թուի հասարակութեան, բայց լուրջ ուսումնասիրութեան դուռ բացած է երա – ժշտական աշխարհի մէջ: « Ան իր ժամանակէն կէս դար առաջ է ծնած, գինք հասկնալու համար կամ պէտք է դառնալ մինչեւ իր ժողովուրդի պատմութեան ոսկեղէն շրջանները, կամ բարձ – րանալ մեր ժամանակներէն վեր: Համերգին իր մասնակցութիւնը բերած է իրանահայ Լութակա – հար, Միհրդատ Պատմագրեան :

Ատրպատականի Հայոց Թեմի առաջնորդ Ներսէս արք. Մելիք Թանգեանի մահուան տարե – լիցի օրը Թաւրիզի ձայնասփիւռի կայանի վար – չութիւնը մասնաւոր ժամ յատկացնելով հեռար – ձակած է «Յուսաբեր»ի 1948 Նոյեմբեր 10ի խմբա – գրականը՝ «Մեծ հոգեւորականը խորագրով: Պ. Շահէն Բարխուդարեան տուած է Մելիք արք. Թանգեանի կեանքն ու գործը: Պ. Աբրահամ Ար – զումանեան խոր յուզումով արտասանած է «Կանդ առ, մահ»... արձակ բանաստեղծութիւնը: Հե – ռարձակուած է մահուան տարելիցի առթիւ Սեպ – տեմբեր 24ին եւ 25ին Թաւրիզի մէջ կայացած ա – րարողութիւններու մանրամասնութիւնը : Հոկ – տեմբեր 2ին Արամեան Թատերասրահին մէջ տե – ղի ունեցած է հանդիսաւոր սգահանդէս, կազմա – կերպութեամբ Ատրպատականի Թեմական Խոր – հուրդի եւ մասնակցութեամբ բոլոր Միութիւննե – րուն :

ՀԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷն

ԿԵԱՆՔԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Ռոման .— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը, թա – տերական ներկայացում մը սարքած էր Նոյեմ – բեր 19ի գիշերը, Սէն Պատնարի սրահին մէջ :

Ժամը 9ին հանդէսին բացումը կատարուեցաւ Խաչուհիներու կողմէ երգուած «Ձէյթունցի ենք» քայլերգով: Կապոյտ Խաչիատենադպրուհին, Տիկին Նուրիձա Շէհէրլիեանը, դրաւոր ճառով մը պարզելով մարմնամարզին օգուտները, թելա – դրեց միւս կազմակերպութիւններուն եւ բարեկե – ցիկ Հայերուն բարոյապէս եւ նիւթապէս օժան – դակել հայ պնդամարզի ակումբի տղոց :

Գեղարուեստական մասը եւս խնամուած էր բոլոր երգողներն ու արտասանողները արժանի են գովեստի : Օրուան գովնեպսակը չհեցաւ Վիէնի երիտասարդ Լութահարը՝ Պէպիրեան (Մալա – թիացի) որ հանդիսատեսներու խնդրանքին վրայ նուագեց հատընտիր դասական կտորներ Ֆրանսե – րէն, Հայերէն եւայլն : «Ուրուականները»եւ «Երեք Ղալիւնները» կուշտ ու կուռ խնդացուցին հանդի – սականները: Դերակատարները ջերմապէս ծափա – հարուեցան :

Յայտագրէն դուրս նաեւ եղան արտասանու – թիւններ ու երգեր: Երեկոյթին հասոյթը սպաս – ուածէն աւելի եղաւ: Մարզիկները մեծապէս քա – ջալերուեցան :

Սիրելի « Ցառաջ» այս պահուս Ռոմանի հայ գաղութը ժրաջան մեղուներու փեթակի մը կը նմանի, մեր տղաքը եւ աղջիկները գործի վրայ են: Դեկտեմբեր 10ին Նոր Սերունդը պիտի ներ – կայացնէ Ա. Ահարոնեանի «Արիւնոտ Թխմորը», զաւեշտ մը, իսկ Խաչուհիները «Արմենոյշ»ը Դեկ – տեմբեր 30ին : Պիլալի

Վանանց .— Շաբաթ երեկոյ (19 Նոյ.) Հայ Մարզականը, կազմակերպած էր թատերական ե – րեկոյթ մը: Հակառակ տեղատարափ անձրեւին քաղաքապետական թատրոնը բերնէ բերան լե – ցուն էր :

Այս անգամ եւս դերասան Թրադոյն էր իր խումբով (Մարսէյլէն) , որուն կ'ընկերանար՝ նը – ւագախումբ մը, (քամանչայ, թառ, եւ դափ, ղե – կավարութեամբ Համոյի : Բեմադրուեցաւ « Սա – յաթ Նովայի» Օփերէթը, 4 արար : Հանդիսական – ները ամբողջ 3 ժամ վայելեցին, մեր դեղեցիկ բարբառը դեղարուեստական յօրինուածքով, եւ դեղեցիկ բեմայարդարումով :

Պ. Մ. Ճիրանեան միութեան նախագահը, չնորհակալութիւն յայտնեց դաղութին որ միշտ քաջալերած է մարզականի ձեռնարկները :

★ *Նոյեմբեր 20ին Հ. Մ. Մ.ի Ա. խումբը մեկնեցաւ, Lamastre, մրցելու համար տեղւոյն 1ère série խումբին դէմ, բայց տեղատարափ անձ – րեւներէն դաշտին մէջ ջուրը լճացած ըլլալով մր – ցումը յետաձգուեցաւ :*

★ *Նոյեմբեր 20ի կիրակին տասնեակներով ամէն դասակարգէ խումբեր որոնց կարգին, մեր cadetները ու juniorները խաղացին coupe de Lyon – naiseի ախոյենական մրցումները: Մեր պատանի – ները մրցեցան Սէն Ռամպէրթի իրենց դաշտին վրայ: Մեր մարզիկներուն վիճակուած էր տաժա – նելի խաղարկութիւն մը, ցեխով լեցուն դաշտին մէջ :*

Հակառակ ասոր, մերոնք յաղթեցին 3—1: Նմանապէս մեր cadetին հակառակորդին դաշտին վրայ (Andancette) դարձեալ ախոյենական: Հոս ալ խաղը վերջացաւ մերոնց յաղթութեամբը 1—0:

Այս յաղթանակները դովեստով արձանա – գրուեցան տեղական թերթերուն մէջ:

Թղթակից

Մարսէյլ .— Նոյեմբեր 11ին «Արծիւ»ը վե – րստին չհեցաւ իր չորրորդ ախոյենական մրցու – մը Les Tabacs խումբին դէմ 8—0: Մրցումը այս անգամ Թաղին մէջ ըլլալով ժողովուրդը խուռնե – րամ եկած էր դաշտ: Կիսախաղին «Արծիւ»ը 3—0: «Արծիւ» իր այս յաղթանակով կը գրաւէ առա – ջին տեղը իր դասակարգի խմբակին մէջ (groupe):

★ *Կիրակի 20 Նոյեմբեր մեր խումբը դարձ – եալ coupe de Provenceի (երկրորդ չրջան) մէջ , պարտութեան մատնեց իրմէ աւելի բարձր դասա – կարգի խումբ մը՝ Les Eauxն 1—0:*

Այդ օրը երեք նոր խաղացողներ փորձեցինք: Մեր կրտսերները եւս coupe de Provenceի մէջ յաղթեցին Y. S. St. Louisին:

Յաջորդ կիրակի 27 Նոյեմբերին մեր Ա. խումբը պիտի խաղայ իր 5րդ ախոյենական մրը – ցումը Les Maccabi (Հրեաներուն) դէմ stade Ga – naxի վրայ ժամը 13.15 անցած: Իսկ կրտսերները St. Julienին դէմ Parc des Sportsի վրայ :

★ *«Արծիւ » խումբին կը նուիրեն Տէր եւ Տի – կին Ասատուր եւ Ալիս Կիւլասարեան (Arles)էն հազար ֆրանք: Պ. Տ. Շէխիկեան դանազան դե – ղեր : — Ա. Արծիւ*

Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական Վերին Մաք – մինը կը խնդրէ ծանուցանել թէ նոյեմբեր 6ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւանատան մէջ հա – ւաքուած խմբապետներ եւ սկաուտ վարիչներ, դլխաւորութեամբ իրենց պետին՝ Ժիրայր Մին – թանճեանի եւ Առաջ. 9եղր. վարչութենէն Կարօ Ուչպլեան, առաջարկեցին Վազգէն Անդրէասեա – նին ընդունիլ սկաուտական վերին մարմնի դեկա – վարութիւնը: Նկատի առնելով ողբացեալ ապր. պետի յետ մահու ցանկութիւնը՝ յայտնուած Տի – կին Յակոբեանի բերնով, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան համամտութիւնը, չմերժեց եղած առաջարկը այն համոզումով որ պիտի վա – յելէն ամէն աջակցութիւն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԴԱՐԲԻՆԸ

Ռէս Վարդանը հզաւր ու մէկ տեսակ պատ – մութիւններ պատմեց, իրենց դիւղի անցեալը քր – քրեց, ախուր ու արիւնոտ օրեր վերյիշեց, ու ի վերջոյ, Հրաչէն բերնէն «Այո» մը կորզելով՝ ուրախութեամբ բաժնուեցաւ իր հիւրէն: Աչքերը փակելէ առաջ, Ռէս Վարդան արդէն ջորիներու վրայ նստած՝ կ'երթար քաղաք, դարբինի մաս – նաւոր գործիքներ գնելու, փքոց, մուրճ, զանա – զան առարկաներ, բերելու, Հրաչէին աշխատանոց մը բանալու :

— Մեր խոփերը, դոմէչներու սամիները՝ ո՞վ պիտի չինէ ... Որ էս մարդը (Հրաչը) մեր գեղ մնայ՝ ինչեր կան չինուելիք, ինչեր, ինչեր նո – րոդուելիք :

Հրաչը, իր կարդին, քնանալէ առաջ, ծանր մտածումներու մէջ էր, իր պարտականութիւնն էր այցելել հայ դիւղերը, մտնել ամէն ժողո – վուրդին ծոցը, տեսնել, պրպտել ու հասկնալ ա – նոնց հոգեկան ու բարոյական կացութիւնը : Ու կը մտածէր որ որքան ուշացած էր հայկական ո – դին՝ դաշտերու եւ արտերու կապուած հայ դիւ – դացիին, խաւարի մէջ թաղուած յարատեւ ան – տարբերութեամբ: Աղգային հին փառքերը մոռ – ցուած, ցեղային հպարտութիւնը կորնչուցած , դիւղացի Հայը դարձեր էր երկչոտ, կամակատար ու կծկուած ինքնիր մէջ:— Հարկ է արթնցնել, բանալ անոնց աչքերը, ցոյց տալ իր ապագան : Ահա Հրաչէի խոհումները՝ Ռէս Վարդանի տան մէկ սենեակին մէջ ընկողմանած:

Այդ գիշեր, Հրաչը հանդիստ քուն մը առաւ, կակուղ անկողնի հանգստաւէտ ջերմութեան մը աղդեցութեան տակ :

★

Յաջորդ առաւօտ, երբ Ռէսը կանուխ արթն – ցաւ՝ առաջին գործը եղաւ իր մշակներէն մէկուն հանդիպիլ, եւ պատուիրել որ երկու ջորիներու համէտները պատրաստ է, տոպրակներով դարի առնէ՝ քաղաք երթալու :

— Ե՞ս ալ պիտի դամ աղա, հարցուց Մանա – սէն՝ իր երկայն վիզը վեր բռնած:

— Տօ ի հարկէ դուն ալ պիտի դաս: Հապա ե՞ս պիտի քշեմ այդ ջորիները ...

Մանասէն ուրախացաւ, որովհետեւ՝ այդ օ – րը դաշտ պիտի չերթար, այլ՝ ջորիին վրայ հե – ծած, պիտի մտնէր քաղաք, պիտի դիտէր քա – ղաքի հոծ բազմութիւնները, պիտի լսէր չրջուն վաճառորդներուն դիլ ձայները, պիտի դիտէր խանութները եւ կոկիկ հագուած քաղքցիները ...

Ու սկսաւ մրթմրթալ հին երդ մը՝ ջորիներու մտուրին քով, ուրախ եւ երջանիկ: Իր ընկերը, որ ախոռի սաքուն պահակ էր դեռ, դլուխը վեր – ցուց ու կատակով ձայնեց.

— Մանասէ, էս օր ջորիին տեղ դուն կը խր – խնջաս, ի՞նչ կայ նորէն...

— Կ'երթամ քաղաք, «վարին» տեսնելու , — պատասխանեց Մանասէն, իր ընկերը դրդռելու դիտումով:

— Քաղա՞ք.ւ. = Ի հարկէ քաղաք, քեզ պէս մշա՞կ կը կարծես Մանասէն :

— Տօ, Հայվան, պռոաց կրպօն, դո՞ւն ով՝ քաղաք դացողը ով ...

— Մեր աղային հետ էսօր քաղաք կ'երթամ, աղան ըսաւ որ կէսօրին ոչխարի միս պիտի առնէ հացպզործի փուռը նետելու համար:

Կրպօն լսելով Մանասէին խօսքերը. աւելի պայրացաւ, կարծելով թէ խորոված միսի հոտը իր քթի տակէն կ'անցնի: Մանասէն կ'երդէր ու կը սուէր, աւելի դայրացնելու Կրպօն: Կրպօն, սա – կայն, խելօքներէն չէր, բերանը բացաւ ու սկսաւ հայհոյանքներ տեղալ: Ցետոյ՝ չէշտակի հար – ցուց Մանասէին:

— Քանի՞ տոպրակ դարի պատրաստեցիր :

— Երկու, պատասխանեց Մանասէն:

— Երկու՝ քիչ է: — Ինչո՞ւ :

— Տոպրակ մըն ալ քեղի համար... առ:

Եւ դլուխը քաշեց անկողնին մէջ, խնդուքը դսպած:

— Շաքար կ'ուզե՞ս կրպօ, ձայնեց վարէն Մանասէն:

— Փարա չունիմ որ շաքար ուտեմ :

— Կ'ուզե՞ս որ քեղի քիչ մը բերեմ, քովս դը – բամ կայ, կ'ուզեմ քաղաքէն բաներ մը դնել :

Կրպօն աւելի բարկացաւ իր ընկերոջ խօսքե – րէն,, չակուեցաւ ու դոռաց.— Դո՞ւն ով՝ փարա ունեցողը ով, հայվան...

— Եթէ մեր պոզ էշին պէս դաս՝ խաչ վը – կայ, քեղի պիտի բերեմ շաքար ու չամիչ, քիչ մըն ալ ծխելիք :

Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ծրա – գիր մը պատրաստած է ամերիկացի ծերակուտական մը, էլմըը Թոմըս, դեր – նախագահ Ծերակուտի դինեալ ուժերու մէկ յանձնախումբին: Ծերակուտականը բացէ ի բաց կ'առաջարկէ բանակցել արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան հետ, «կարգ մը զօրաբաժիններ կազմելու եւ սպառազինելու համար», զէնքերը դուրսէն ձարելու պայմանով: «Ձեմ առաջարկեր զինուորական ծրագիր մը որ տրամադրէ զինագործարաններ չհնել Գերմանիոյ մէջ»: Ծերակուտականը, որ Փարիզ կը գտնուի այժմ, համաձայն է Սպանիան ալ ընդունելու Ատլանտեանի դաշինքին մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՑ դաշնական նախարարը յայտարա – րեց լորտերու ժողովին մէջ թէ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին Մոսկուայի հեռագրական դոր – ձակալութեան՝ Թասի Լոնտոնի մասնաճիւղին դէմ, որ ինքզինքը անձեռնմխելի համարելով, պատակում կը սերմանէ երկրին մէջ, «կեղտոտ գործունէութեամբ»:

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼՍՈՑ մէջ հաստատուած անգլ· զօրքը պիտի չքաշուի, ինչպէս յայտարա – րեց Անգլիոյ արտաքին նախարարը, որ պէնկազի կ'երթայ այսօր, քննական պատյտ մը կատարելու համար: Պիտի հանդիպի նաեւ Կիպրոս եւ Ճու – նաստան:

ԱԼՊԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը նոր բողոքա – գիր մը ուղղեց, դանդատելով թէ Եուկոսլաւիա, Անգլիա եւ Մ· Նահանգները կը չարունակեն լրտեսութիւն կատարել եւ քայքայերել «Ազատ Ալպանիա» կոմիտէն, ընդդէմ ներկայ իշխանու – թեան:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ վարչապետին բանբերը յայտարարեց թէ հաւանած են մասնակցիլ Ռուրի շրջանին միջազգային իշխանութեան, սահմանելով կարգ մը պարտաւորութիւններ, ի փոխարէն կարգ մը նոր զիջումներու:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻ վերջին նիստին մէջ, Պ· Վի – շինսկի յայտարարեց թէ Ս· Մ իւթիւնը այլեւս չի ճանչնար ազգայնական Չինաստանի կառավարութիւնը, հետեւաբար եւ անոր պատուիրակութիւնը: Ազգ· Չինաստանի ներկայացուցիչը պատասխանելով յայտարարեց·— «Պ· Վիշինսկի, եթէ ձեր առաջարկը ընդունուէր, Ազգաժողովին պատուիրակներուն 80 առ հարիւրը իրաւունք պիտի չունենային այստեղ նստելու:— Չինաստանի համայնավար իշխանութիւնը բանտարկելէ եւ դատելէ վերջ արտաքսեց Մուքտէնի ամերիկեան հիւպատոսը եւ ուրիշ չորս պաշտօնեաներ, իրրեւ լրտես:

20 ՆՈՐ ԼՐՏԵՄՆԵՐ կը դատուին Փրակայի մէջ: Երրորդ լրտեսական դատն է այս, մէկ շաբթուան ընթացքին:

ԱՃՑ ԿԱՏՈՒՆԵՐԸ որ իրենց սովորական տուներէն 200 մեթր հեռու կը թափառին, վայրի կատու համարուելով պիտի բնաջնջուին, համաձայն պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած հրամանի մը: Այս թափառական կատուները վնասակար կը համարուին թէ առողջութեան եւ թէ թռչունն – րու համար:

Տարեկան պարահանդէս

Կազմակերպուած ՄԱՌԻ ՆՈՒՊԱՐ *հաստա* – *տութեան Ուսանողներու կողմէ, Շաբաթ* 26 *Նո* – *եմբեր ժամը* 21էն *սկսեալ, Միջազգային Տան մէջ*, 19 Bld. Jourdan:

Երկու նուագախումբ·— Bob Buraz *եւ* Chi – quita Serrano:

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

SOCATEX *ձեղի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք*

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն*· դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Dé– caties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14: *Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:*

Առաջուն գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges **Autobus No.**
Le Peletier — Cadet **26, 43, 49, 32, 74,67**
Իջնել Carefour Chateaudun

5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazareէն:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ, Նախաձեռնու – *թեամբ՝ Հ· Ց· Դ· Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ֆր· Կապոյտ Խաչի, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան* (S. F. I. O.) *տեղական մարմնին:*

27 *Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը* 15էն *մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի քաղաքապետարա* – *նի սրահին մէջ*, 25 Ave. Victor Cresson, métro Issy:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ *եւ* ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ:

Ֆրանսացի ընկերվարականներու կողմէ կը խօսին երեսփոխան – նախկին նախարար **Ed. Dep– reux** *եւ Իսիի փոխ – քաղաքապետ* **Sylvestre:**

★

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ, պատուոյ նախագահու – *թեամբ* V. Savine*ի*, conseiller général et maire de Gardanne):

Նախաձեռնութեամբ Նիկոլ Դուման ենթակո– միտէի եւ մասնակցութեամբ Էքսի «Քեւռի» խումբին եւ Նոր Սերունդի Վարանդեան խումբին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, *Պիվէռի Հ· Ց· Դ· (Դեղունի) տան մէջ:*

Կը նախագահէ ընկ· Հ· ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Հ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Ֆրանսական ընկերվարականներու կողմէ պի – տի խօսին ROGER CARCASSOUNE Senateur des Bouches du Rhône *եւ մեր երիտասարդ բարեկամը* ROGER GERDA:

Դեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մուտքը ազատ է:

Տարեկան պատահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի երէց արե – *նուչներու, այս կիրակի երեկոյ ժամը ճիշդ* 9ին, Salle Longchamp, 33 Bld. Longchamp:

Ա· մաս·— *Գեղարուեստական բաժին (հայ* – *կական պարեր, երգ, արտասանութիւն:*

Բ· մաս·— *Թատերական բաժին, ղեկավա* – *րութեամբ Մ· ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի, մասնակցութեամբ Տիկին Ռ· ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի: Կը բեմադրուի* 17 ՏԱ– ՐԵԿԱՆՆԵՐԸ:

Տոմսերու համար դիմել արենուչներուն:

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի, 27 *Նոյեմբեր, Փարիզի Հ· Մ· Մ·ի Ա· եւ պահեստի խումբերը կը մրցին* Chatou*ի խումբերուն դէմ, պահեստին ժամը* 13.15ին, *Ա·ը ժամը* 15ին: *Հ· Մ· Մ·ի կրտսերները* (cadet) Cheminots Ouest*ի դէմ ժամը* 15ին:

Ժամադրութիւն Porte d'Italie *ժամը* 11.45ին, *մէթրօ* Mairie d'Issy *նոյն ժամուն: Ըլլալ ճշդապահ, նկատի ունենալով ձմեռնային ժամերու փոփո – խութիւնը եւ մարզական կարգապահութեան խըս– տութիւնը:*

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ԱՆՏԻՓԻի ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ համար խոհա – րարուհի մը եւ ծառայող տիկին մը, ինչպէս եւ ընդհ· գործերու համար պաշտօնեայ մը (այր): Դիմել Պ· Սարաֆեանի, 20 Passage des Petites E– curies, Paris (10):

La Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ ՔՈՇԱՆի Հ· Ց· Դ· «Արծիւ» ենթա– կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերնե– րը այս ուրբաթ դիշեր, Ֆրանսական վարժարա– նին մէջ, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès: *Բոլոր ըն– կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

ԱՆԻՒՌ ՊՈՒՍ. ՔՈԼՈՄՊ·— *Հ· Ց· Դ· Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժա– մը* 9ին, *ծանօթ հաւաքատեղին:*

Ֆր· Կ· ԽԱՉԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնա– ճիւղին ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժա– մը 9ին, *սովորական հաւաքատեղին:*

ՓՈՐԹ ՏՒՒԹԱԼիի Ֆր· Կ· Խաչի ընդհ· ժո– ղովը այս երկուշաբթի ժամը 2.30ին *ընկերուհի Նուարդ Եղիազարեանի բնակարանը*, 12 rue de Paris, *ժանթիյեի: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· վարչութեան ներկայացուցիչը:*

ՎԱԼԱՆՍԻ կապոյտ Խաչի անդամուհիներու ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ, ժա– մը 3ին, «Ա· Ահարոնեան» *ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:*

ԼԻՈՆ·— *Ֆր· Կ· Խաչի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները, այս եր– կուշաբթի երեկոյեան ժամը* 8—10, 78 rue Rabe– lais *դպրոցի սրահը: Սանուհիներու ներկայու – թիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:*

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼի ՄԷՋ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Մարսիլիոյ Շրջ· վարչութեան կազմակերպած բացառիկ դասախօ– սութիւնները, Նոյեմբեր 22էն *մինչեւ Դեկտ·* 14: *Ընդհ· դասախօս ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:*

4.— *Լա Սիոթա «Հրայր» խումբ, այս կի – րակի կէսօրէ վերջ ժամը* 3ին: *Նիւթ՝ «Խաչասուր Ա.բուլեան եւ իր Վէրք Հայաստանին»:*

(*Շար·*)

ԹԱՏՐՈՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպի Ֆր· Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 27 *Նոյեմբեր, ժա– մը* 14 — 25: Centre Administratif Social *չքեղ սրահ– ներուն մէջ*, Place de l'Hôtel de Ville, *Անիէռ:*

Կը ներկայացուի «Աղամեան թատերախումբի» կողմէ, ղեկավարութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի, Շիրվանզատէի ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ *եւ կատակեր – գութիւն մը* ՎԱՐԶՈՒԻ ՍԵՆԵԱԿ:

Ճոխ պիւֆէ: Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Տիկին Վ· Թաթուլ կը ստանձնէ հայերէնի մասնաւոր դասեր, բացի հինգշաբթիէ եւ շաբա– թէ: Պայմաններու համար դիմել 179 rue de Vau–girard, Paris (15), métro Pasteur:

COMPTOIR DES THÉS
YAVROU
23 rue Senac, Marseille
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 *ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ*

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպաստաւորութիւնները մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՐԻՔՍ խակական՝

Thé Yavrou (Ceylan)

Ծրարները, ի՞նչ քանակով որ կը փափաքին:

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑՔՍ

ձեր ուզած ամէն տեսակ **gateaux**ները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՑՈՒՔԻ,
ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՔ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ
ՄԱՏՉԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ

Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ARAM ՄԱԾՈՒՆԻ ՏՈՒՆԸ

Կը փնտռէ Chauffeur – Livreur *մը: Դիմել՝*
49 rue Barbès, Montrouge, Seine:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.239

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 26 Novembre 1949 Շաբաթ 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 6010–Նոր շրջան թիւ 1421 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՃՆ ՕՐԵՐՈՒՆ, ԵՐԲ...

Ի՛նչ վարդագոյն երազներ կը հիւսուէին երկրորդ Աշխարհամարտէն անմիջապէս վերջը, 1945 — 46ին, երբ Հայկական Դատը կ'արձարձէինք ի սիւռս աշխարհի :

Հրապարակը բոներ էին հին եւ նոր երեւելի — ներ : Մանաւանդ բոլորտիքեան տարրեր : Ճառեր կը խօսէին ձայնաւոր թէ բաղաձայն : Բանաձեւեր : Ցուշագիրներ, զրքոյկներ : Դիւանագիտական այցելութիւններ եւ տեսակցութիւններ :

Տակաւին թէյասեղաններ , ճաշասեղաններ եւ դիներբրուքներ , ի ներկայութեան խորհրդային դեսպաններու կամ հիւպատոսներու , որոնք բառերը կ'արտասանէին Ծայրագոյն զգուշութեամբ : Ամէն պարագայի մէջ, առանց խանդա — վառուելու կամ խանդավառելու, երբ դոյզնգոյն երանելիները լեզու կը թափէին, աւետիս մը լսելու համար :

Ամենայն Հայոց ալեփառ կաթողիկոսն ալ, հապիւ ընտրուած, խնդրագիրներ, կոչեր կ'ուղղէր արեւմտեան պետութեանց, եւ Արեւ — Առաջնորդին, որպէսզի գոհացում տան հայ ժողովուրդի արդար պահանջներուն :

Ճիշդ ինչպէս նախորդ պատերազմին, երբ նոյն էջմիածինը կ'ապաւինէր ցարին եւ միւսնե — րուն բարեացակամութեան :

Շարժումին մէջ ակադեմականներ ալ , բանասէրներ եւ գրագէտներ, Մոսկուայէն Ե — րեւան, պատմական ուսումնասիրութիւններով , կոչերով , երդերով :

Պահ մը ներդաշնակութիւնը խանգարուեցաւ երկու վրացի ակադեմականներու « պատմական» յուշագրով, որ վրացական կը հռչակէր ու կը պահանջէր 9 նահանգներ : Մեծ մասով հայկական ժառանգութիւններ՝ Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական :

Այդ օրերուն, իբրեւ քաղաքական ձեռնարկ, տեղի ունեցած էր միայն մէկ դէպք,— խղում 1925ի Թուրքիա-Խորհրդային բարեկամութեան դաշնագրին : Ցետոյ յուշագիր մը՝ կարս — Արտահանի եւ Նեղուցներու մասին :

Բոլոր պարագաներն ալ կը հաստատէին թէ Մոսկուայի համար հիմնականը Նեղուցներու խնդիրն էր, իսկ միւս պահանջը, կարս — Արտահան, պարզապէս մանրուք դրամ :

Արդարեւ, քանի մը անգամ ծանուցագիրներ փոխանակուեցան միայն եւ միայն Վոսփորի եւ Տարտանէլի մասին (միասին վարել ու պաշտպանել Նեղուցները) :

Անդարան, չատոնց չփացած, վճռապէս մերժեց Խ. Միութեան ծրագիրը : Այս անգամ իր կրնակը տալով Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն, ինչպէս լման 25 տարի ապաւինած էր Մոսկուայի , որուն աչքի լոյսը կը կազմէր :

Այնուհետեւ չարաշուք լռութիւն մը, որ կը տեւէ մինչեւ այսօր :

Արդ, ի՞նչ կը բանէր, այդ բախտորոշ օրե — րուն, սպարապետ Սթալին : Ունէ՞ր որեւէ տեսակէտ, պահանջ, ծրագիր Հայկ. Դատի մասին :

Միջազգային մամուլը երկու չարաթէ ի վեր կը հրատարակէ Մոսկուայի ամերիկեան նախկին դեսպանին՝ զօր. Պէտել Սմիթի յուշերը, անգլերէն եւ ֆրանսերէն :

Ամերիկեան դեսպանը մանրամասնօրէն կը նկարագրէ իր երկու ժամուան խօսակցութիւնը Սթալինի հետ, 1946 մարտին :

Սպարապետը համբերութեամբ լսելէ վերջ Մ. Նահանգներուն տեսակէտները՝ զանազան հարցերու մասին, կը պատասխանէ «հանդարտ — օրէն եւ երկարօրէն » :

Երբ դեկուցումը կը վերջանայ, դեսպանը կը հարցնէ.

— « Խ. Միութիւնը մինչեւ ո՛ւր կ'ուզէ արթալ :

— Երբեք աւելի հեռուն պիտի չերթանք, պատասխանեց Սթալին, աչքերուս մէջ նայելով չեշտակի :

— Այդ «երբեք»ը որեւէ կապ ունի՞ Թուրքիոյ հետ :

Սթալին.— ես հաւաստիք տուած եմ նա — խագահ Թրումընի եւ հրապարակաւ ալ յայտնարարած եմ թէ Խ. Միութիւնը երբեմ միտք չունի յարձակելու Թուրքիոյ վրայ» :

Եւ նորէն կը յուզէ Նեղուցներու խնդիրը : Ուրիշ ոչինչ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԷՄԱԵԱՆՑԻՆԵՐ

Մինչեւ 1920, երբ Պոլսոյ հայութիւնն ալ, մեծ մասով ցիրուցան, դարձաւ աստանդական , կեդրոնականին ու Պէրպէրեանին նման Բերայի էսաեանն ալ հասցուցած էր քանի մը սերունդ , որոնք պատիւ կը բերեն մասնաւորաբար իրենց հայերէնով եւ հանրային գործունէութեամբ :

Այսօր ալ բաց է էսաեանը, բայց հարեւանցի զաղափար ունինք, իր տուած հունձքին մասին : Վստահ ենք սակայն թէ այդ հաստատութեան մէջ է որ ամէնէն աւելի կը պատրաստուին պիտանի տարրեր :

Վաթսունամեակ մը էսաեանը եղած է ոչ միայն միտքը կրթող պարզ դպրոց մը, այլեւ անոր գաստիարաններուն մէջ մանչ եւ աղջիկ չնչած են իրենց հոգին ալ անուշցնող, իրենց նոր միտքը արթնցնող մթնոլորտ մը :

Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ տարբեր ըլլար, երբ այդ բարձրադոյն նախակրթարանին մէջ աշակերտող աղջնակները ու տղաքը, 8էն 15 տարեկան, տեսած ու լսած են ուսուցչական պատուանդանին վրայ պատկառելի դէմքեր, որոնք անցած մեր վերջին յիսնամեակի պատմութեան :

Անոնց դլուխը կը գտնուէր Եղիշէ արք. Դուրեանը, որուն ոչ հմտութիւնը եւ ոչ ալ սկեպտիկ ժպիտը կրնայ մոռնալ ո եւ է աշակերտուհի :

Ահա Զաւարեանը, Խաժակը, Շանթը, Ց. Գուրգինը, Զ. Աստուրը, Օր. Եւփիմէ Օտեանը, Գարեգին Գալաֆեանը, Արմենակ Բարսեղեանը , Դր. Մարգարեանը, Ս. Ցակոբեանը, Կուրտիկեանը, Գ. Անգութը, եւ Ցրք. Յովհաննէսեանը : Եւ փաղանդը այն մնայուն ուսուցիչներուն որոնք ոչ նուազ յիշատակելի եւ լուսաւոր հետք մը ձգած են էսաեանի պատմութեան մէջ :

Կ'իմանամ թէ Փարիզի մէջ խումբ մը էսաեանցիներ մտածեր են թէյասեղանի մը շուրջ հաւաքուիլ, Դեկտեմբերի սկիզբը, վերապրելու համար ոչ միայն իրենց դպրոցականի թանկագին տարիները, այլեւ վերակոչելու յիշատակը այն մեծ դէմքերու որոնց ձգած լուսաւոր հետքը մինչեւ այսօր ալ վառ կը մնայ, թէեւ ըլլան լեռներով եւ ծովերով հեռու՝ այդ վառարանէն :

Կ'արժէ չնորհաւորել ձեռնարկը, որքան ալ ուշացած ըլլայ :

ՍՕՍԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՆԴԱՐԱՑԻ

ՄԱՀԱՓՈՐՁԻ ՄԱՍԻՆ

Պոլսոյ թերթերը կը չարունակեն հնդալից մանրամասնութիւններ հրատարակել ծանօթ մահափորձի մասին : Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, երեսփոխան Րէչատ Այտընլը, որուն կը վերագրուի մահափորձին յայտնութիւնը, առաջին լուրը տուած է երկու ամիս առաջ, Ազգահովութեան տեսուչին, որ անմիջապէս հաղորդեր է վարչապետին :

Վարչապետ Կիւնալթայ ուղած է լսել տեղեկատուն եւ Այտընլըն վարչապետարան հրաւիրած է : Վարչապետը սենեակին յարմար մէկ անկիւնը պետեղել տուած է միկրոֆոն մը, որ բոլոր խօսակցութիւնները թելի մը միջոցաւ «փլաք»ի կ'առնէ :

Րէչատ Այտընլը սենեակ մտած եւ չուրջը լուր մը զննելէ ու ապահով ըլլալէ վերջ թէ ոչ ոք կը լսէ իր խօսակցութիւնը, տեղեկատուութիւնը ընել սկսած է : Վարչապետը հարցումներ ուղղած է տարատեսակ դատ կէտերուն մասին, Այտընլը ամենայն մանրամասնութեամբ լուսաբանութիւններ տուած է :

Կառավարութիւնը Այտընլըի այս տեղեկատուութեան վրայ իսկոյն չարժման չէ անցած եւ դէպքերու ընթացքին սպասած է : Կառավարութեան այս անչարժութեան վրայ Րէչատ Այտընլը ջղագրգռուած քանի մը օր վերջ նոյն տեղեկատուութիւնը կրկնած է ձէյլալ Պայարի, որ իր կարգին խնդիրը հաղորդած է Քեադիմ Խօջալիի որպէսզի օրինական իշխանութեանց հաղորդէ դէպքը : Քեադիմ Խօջալիի դիմումին վրայ օրինական իշխանութիւնները չարժման անցած են :

Րէչատ Այտընլը մինչ կ'ուրանայ , ըսելով թէ սկաւառակին ձայնը իրեն չէ պատկանիր :

Լրտեսութեան խնդիրը

Ինչպէս գրած էինք, Ազգահովութեան Տեսչութիւնը ձերբակալած է Փարիզի լեհական դեսպանատան դինուորական կցորդին քարտուղարը , Մխքովսկի :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ այս ձերբակալութենէն անմիջապէս վերջը, առտուն կանուխ 5 —6 կառք լեցուն ոստիկաններ մեկնեցան Փարիզի զանազան կողմերը, հետապնդումներ եւ խուզարկութիւններ կատարելու համար : Առաջին կարեւոր խուզարկութիւնը տեղի ունեցաւ 50, Աւընիւ Վիքթոր Հիւկօ, լեհական Ազգ. Խորհուրդին կեդրոնը եւ յարակից չէնքին մէջ ուր բազմաթիւ Լեհեր կը բնակին : Խուզարկութիւններ կատարուեցան նաեւ Վոժիռառ փողոցին, Մէսոտոնի եւ Սէն Քլուի մէջ :

Ձեռնհաս իշխանութիւնը կը յայտնէ թէ այս գործողութիւնները չատոնց որոշուած էին, բայց հարկ եղաւ փութացնել, իբրեւ հետեւանք Վարչապետի ֆրանսական հիւպատոսարանի պաշտօնեային՝ Պ. Ռոպինոյի ձերբակալութեան : Առաջին օրը Ազգահովութեան պաշտօնատունը փոխադրուելով հարցաքննուեցան աւելի քան 40 կասկածելիներ :

★ *Օրագիր մը՝ ֆրանքեւլեհական միջադէպին առթիւ.—*

Անցեալ ուրբաթ օր Վարչապետի օդանաւը Փարիզ հասաւ, բայց ուղեւորներու ցանկէն ջնջուած էր Ռոպինոյի անունը : Լեհերը կ'ըսէին թէ օդանաւ նստած է :

Շաբաթ օր ֆրանսական կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Վարչապետ, բողոքելով Ռոպինոյի ձերբակալութեան դէմ : Լեհերն ալ բողոքեցին թէ իրենց օդանաւը վար դրուած է օդաչուներով :

Կիրակի օր Լեհերը հաստատեցին թէ Ռոպինօ ձերբակալուած է իբրեւ լրտես եւ թէ ուրիշ երկու ֆրանսացիներ ալ մեղսակից ըլլալով արտաքսուած են :

Երկուշաբթի օր Լեհերը յայտնեցին թէ Ռոպինօ խոստովանած է լրտեսութիւնը եւ թէ լրագրական ասուլիսի մը մէջ թղթակիցները լսեցին անոր «խոստովանութիւնները», արձանագրուած սկաւառակի վրայ :

Երեքշաբթի օր ֆրանսական կառավարութիւնը մերժեց Լեհաստանի բողոքը եւ լրտեսութեան ամբաստանութիւնը :

Չորեքշաբթի օր Լեհերը հաղորդեցին Փարիզի դեսպանատան դինուորական կցորդի քարտուղարին ձերբակալութիւնը :

Աճձևումիսի՞ են թէ ոչ

Ո՞Վ ԿԸ ՃԱՐՒ ԲՈԼՇԵՒԻԿ ԹԵՐԹԻՆ ԴՐԱՄԸ

Լորաերու ժողովին մէջ, Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան երբեմնի մնայուն խորհրդականը, Լորտ Վէնսիթարթ բուռն ճառ մը խօսեցաւ, պահանջելով անմիջապէս խորտակել Մոսկուայի հետագրական գործակալութեան՝ Թասի Լոնտոնի գրասենեակին գործունէութիւնը :

Անգլիական վերաքննիչատեան մը անցեալ Յունիսին վճռած էր թէ Թասը անձեռնմխելի է , դիւանագիտական տեսակէտով, հետեւաբար կարելի չէ անուանարկութեան դատ բանալ : Լորտ Վէնսիթարթ ըսաւ.

— « Համայնավար կայսրութեան ներկայացուցիչները Անգլիոյ մէջ հետզհետէ աւելի կը ձգտին գործել դեկավարութեամբ խուովարարներու, խափանարարներու եւ լրտեսներու : Ժամանակն է որ սահմանափակենք դիւանագիտական առանձնաշնորհները : Այժմ չկայ որ եւ է բան որ արգիլէ խորհրդային կառավարութեան՝ անձեռնմխելի վերարկուն ձգել որ եւ է լրտեսական ցանցի վրայ» :

Լորտը « լրբութիւն » կոչելով Խ. Միութեան կողմէ Թասի տրուած դիւանագիտական վկայականը, ուրիշ խնդիր մը յուզեց, միշտ սկնարկէ — լով բոլշեւիկեան գործունէութեան : Ըսաւ թէ Լոնտոնի համայնավար օրկանը՝ «Տէյլի Ուորքըր» վերջերս դատապարտուեցաւ 4000 սթերլին տուգանք վճարելու նախկին սերպ դեսպանի մը, իբրեւ պատիժ անուանարկութեան : « Կը յուսամ թէ Զիչին Սէյն (դեսպանը) եթէ չսառնայ այդ հաստուցումը, ինծի լուր կուտայ եւ այն առեն այս ժողովին գալով պիտի առաջարկեմ փակել «Տէյլի Ուորքըր»ը, ինչպէս փակեցինք պատերազմի ընթացքին, երբ կը ծառայէր Հիթլերի : Արդարեւ, չենք կրնար հանդուրժել որ առանձնաշնորհեալ — ներու նոր դասակարգ մը հաստատուի : Ուստի ստիպողաբար կը խնդրեմ կառավարութենէն անյապաղ օրէնք մը պատրաստել, ջնջելու համար այդ չնական վկայականը եւ հաստատելու թէ այլեւս այդպիսի լիբրե խաղեր պիտի չխորճուին» :

Լորտը յետոյ բացատրեց թէ Լոնտոնի քոլճեվիկ թերթը խորհրդային կառավարութեան մէկ օրկանն է եւ մեծագումար նպաստներ կը ստանայ : Եւ չարունակեց.

— « Երբ ես արտաքին նախարարութեան մէջ էի, չատ մը տեղեկութիւններ հաւաքեցի այդ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՀԱՑԱՍՏԱՆԱՍԷՐ ԹԷ ՍՈՎԵՏԱՍԷՐ

Սովետահրութեան մէջ մոլորած մարդիկ ոչ մէկ դնով չեն ուզեր լսել եղած քննադատութիւնները Քրեմլինի իշխանաւորներու հասցէին:

Անոնց կարծիքով, կարմիր բռնակալները ամէն իրաւունք ունին տեղահանելու ուրիշները, աքսորելու, կախելու կամ հրացանազարկ ընելու:

Ինչ որ կ'ընէ Քրեմլին, չի կրնար սխալ ու դէշ ըլլալ:

Աշխարհի վրայ կրնան բոլորը սխալիլ, բայց Քրեմլինը՝ ոչ:

Եթէ հակառակը ըլլար ուղիղ, հրապարակով եւ փաստերով կատարուած մերկացումները պի – տի չուրացուէին ու հայ սովետասէրը թափթփուկներ պաշտպան պիտի չկանգնէին կարմիր իշխանաւորներու:

Այսպէս եղաւ երեսուն տարի ու դարձեալ կը շարունակուի այսպէս ահա, երբ աղաղակող փաստերով կը հաստատուի, թէ նմանը չտես – նուած բռնութիւն մը կը տիրէ աշխարհի մէկ վեցերորդին մէջ, ուր մարդկային բազմութիւնները կ'ապրին իրական դերիներու նման:

Աքսոր, բանտ, ձեւական դատավարութիւն – ներ եւ անոնց յաջորդող մահավճիռներ տարիներէ ի վեր կը մնան իրականութիւն Սորհուրդներու երկրին մէջ, բայց սովետասէրները չեն ուզեր ընդունիլ այդ բոլորը: Ընդհակառակն անոնք լծուած Մոսկուայի կառքին՝ ամէն դնով կը ջանան հերքել եղած վերապրումները: Երբ փաստերը չատ աղաղակող են ու ընդունուած բուն իսկ Մոսկուայի կողմէ, այն ատեն կը չարունակեն իրենց ձրի փաստարկութիւնները, արդարացնելու համար կատարուած «մաքրագործումները» եւ մահապատիժները:

Մոսկուան չքմեղացնելու կամ պաշտպանելու իրենց ցնորական կեցուածքին մէջ անոնք չեն հարցներ թէ, խժդժութիւնները որո՞ւ դէմ կամ ո՞ւր գործուած են: Իրենց համար կարեւորութիւն չունի բնաւ, թէ Քրեմլինը քննադատողներ – ուն մէջ կան նաեւ Հայեր, որ առաջնորդուած են իրենց հայրենիքի չահերով: Աւելի իրենց փոյթը չէ: Ուրքան ատեն որ անոնք կը սիրեն իրաւակարգը հայրենիքէն աւելի, ու սովետականութիւնը՝ հայութենէ չատ, պիտի աշխատին միշտ չքմեղացնել Քրեմլինի քաղաքականութիւնը:

Այս ոգին ամբարիշտ եւ սխուր բան մը ունի մխանգամայն: Ան կը յիշեցնէ կեցուածքը վարձկան փաստաբաններու, որոնք ամէն դնով կը նպիւրուին պաշտպանութեանը ոճրագործներու, չատ լաւ գիտնալով, թէ արիւն կաթած է անոնց մատներէն ու վայրագօրէն խոցած են կողերը իրենց անմեղ զոհերուն: Չէ՞ որ դումար մը խոստացուած է իրենց, այդքանը բաւական է ճառելու եւ երդում պատառ ըլլալու յօդուտ փողոցային ոճրագործներու:

Մեր հակառակորդներուն դիրքը այս է ահա:

Անոնք տարիներէ ի վեր այդ մարդին մէջ ցոյց տուին իրենց հոգիին ամբողջ այլանդակութիւնը: Այսօր ալ կ'ընեն նոյնը:

Մեր իրականութեան ծանծաղամիտ մտնե – տիկներն են անոնք, վարձուած կազկանձելու ի հաչիւ զիրենք ապրեցնող մեծաւորներու:

Թող չկարծուի թէ այս ակնարկութիւնը մի – այն նպիւրին կ'երթայ, որ անչուչտ չատ տեղ ունեցած է իր խօսուն ուժը: Մենք կ'ակնարկենք միւս վարձատրութեան, որ պայքարի այս չրջանին նպատակ ունի պարարտանալու նպաստով այն ձեռնտուութեան, որ ցեխէն հրապարակ կը քաչէ ոչնչութիւններ, մեկուսացումի եւ լքումի խորչերէն ասպարէզ կը հանէ լպրծուն մարդոց բանակ մը, հանրային դիմադիմ հաղորդակցութեան անոնց, ու քերծէներու պէս խաղալ մարդոց եաեւէն արձակելու:

Փառասիրութեան այդ սխալը պատմութեան մէջ աւերներ է գործած: Մեր օրերուն, ու մեր պայմաններուն մէջ, ան արճիճի նման նստած է դարձեալ բոլոր փոքր ու սողոսկոս հոգիներու մէջ:

Եթէ այդպէս չըլլար, մարդիկ տակն ու վրայ պիտի չըլլային ու աղիքներն պատռելու աստիճան պիտի չպոռային, թէ սուտ են ու չերիւրածոյ Քրեմլինի մասին բոլոր դրուածները:

Այդ վկայութիւնը կատարելու համար ի՞նչ է իրենց կապը Քրեմլինի հետ: Կը բաժնե՞ն անոր մեր հայրենիքին հանդէպ որդեգրած քաղաքականութիւնը. ճիշդ ու արդա՞ր կը դտնեն մեր հողերուն բռնի ուրիչներու բաժնուիլը. կ'արդարացնե՞ն երթեւեկի վրայ անոր դրած սեղմումները:

Եթէ դէմ են այս բոլորին, ինչո՞ւ դոնէ մէկ անդամ չեն բողոքեր այս անմարդկային արարքներու դէմ: Ինչո՞ւ չարունակ կը դատնան կոյր պաշտպաններ անոր քաղաքականութեան:

Հայրենասիրութի՞ւն է իրենց ըրածը թէ սովետասիրութիւն: Կը սպասենք որ տղամարդու պէս պատասխանեն այս հարցումներուն:

(Խմբ. ԱՐՄԵՆԻԱՑԻ)

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

«Ծուխերս»

Ագայիսի (ՏԻԿ. ԵՒՓԻՄԷ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ)

Գողտրիկ յուչամատեան մը, գրի առնուած վաւերական քերթողուհիի մը կողմէ, որ բողբոջած է բեղուն չրջանի մը եւ բարեբախտաբար դեռ կ'ապրի մեր մէջ: Կ'երեւակայէ՞ք համայքը, որ կը ներկայացնէ այդպիսի երկ մը, սկսեալ ութսունական թուականներէն մինչեւ մեր օրերը:

Տարօրինակ անձկութեամբ մը կը բանամ յուչամատեանը, խամրած տերեւներ կը յուսամ դանել հնաբոյր էջերուն մէջ, բայց ահա «սիրուած դէմքի մը աղուոր» պատկերը կը վերակենդանանայ, տակաւ կը թարմանայ, կը ժպտի անցեալի մառախուղին մէջէն, ու հոգիս կը լեցնէ յոյզերով:

Երջանիկ դարաչրջան, երբ մէկը միւսէն հոյակապ դէմքեր կը լուսաղարդէին հայ դեղեցիկ դպրութեանց երկնակամարը, դէմքեր որոնց յիշատակը յանկարծ կը վերապրի «հի՛ն ,մոռցուած երգի մը յանկերգին պէս»:

Թովմաս Թէրզեան... քնքուչ, վսեմ, լուսամիտ, այն որ հիանալի լաւատեսութեամբ մը լուսնին ցոլքերը կ'ընդունէմարէր տիղմին մէջ...: Ինք կ'ըլլար առաջինը, որ կը խրախուսէր մատղաչ բանաստեղծուհին, կ'առաջնորդէր իր դողդողուն քայլերը: Մէկը վաթսունական թուականներու «Արեւելեան թատրոն»ի հիմնադիրներէն, Ս. Հէքիմեանի եւ Մ. Պէչիկթաչլեանի հետ:

Նոր պէդ, դպցուն «Հայրենի Քնար»ը, Վասպուրականի արձիւնն՝ Արիմեան Հայրիկի հետ, գլուխ – գլխի, հիւրասրահի մը մաերմութեան մէջ...: Եւ կը չարունակուի տողանցքը հայ մտքի մշակներուն, իրենց զուարճաբանութիւններով, առաքինութիւններով եւ հոգեկան տուայտանքներով: Ս. Տիւսաբ, Ռ. Պէրպէրեան, Ե. Տէմիրճիսպաչեան, Տ. Կամսարական, Տիկին Մատակեան, Գ. Զօհրապ, Տ. Զուհաճեան, Սիպիլ, Տիկ. Զ. Գալեմքեարեան, Օրմանեան, Ներսէս Օհանեան, Ինտրա, Վ. Թէքէեան, Սիամանթօ, Դ. Վարուժան, Կոմիտաս, Շահմուրատեան, Տ. Զէօկիւրեան, Ց. Ալփիար, Տօքթ. Թիրեաքեան, Ցով. Թումանեան եւայլն:

Հայրենասէր գործիչներու հզօր դէմքերն ալ մաս կը կազմեն այս համաստեղութեան: Փոխն ի փոխ, մենք կը տեսնենք Գ. Ռաժակը, Ս. Զաւարեանը, Արմենակ Բարսեղեանը, Ռատիսեանը, Զեբաղը:

Տարիներու հոլովոյթէն վերջ, Զերազ դէմ յանդիման կուգայ բանաստեղծուհիին, որ կը պատկերացնէ զայն հմայիչ դրիչով մը:

Մինուն հէքեաթ մը՝ Տիկին Ագայիսի կեանքը, սահած չքեղ եւ բանաստեղծական չրջապատի մը մէջ,— Պէչիկթաչ, Մօտա, Հայ կղզի, ու մերթ Զուիցերիա, Պուկարիա, Ռումանիա, հուսկ յետոյ Փրանչֆորթ եւ Փարիզ: Ժողովրդական բարքերը դիւթական խճանկար մը կը յօրինեն իր յուչատետրին մէջ, Վոսփորի երկնակամարին վերայ յանկարծ կը սաւառնի Թէոտորա կայսրուհիին տեսիլքը, բոցավառելով մեր երեւակայութիւնը:

Մտայոյզ անրջանքներ, երբեմն ոգեկոչումը դողդրիկ սիրոյ մը, խեղդուած խստակրօն մօր մը ոսկիէ վանդակին մէջ, ապա անդհանքներ, հրաւէրներ, մղձաւանջի դիւերներ, ջարդի դասականներ երկրին մէջ, վերջապէս հոգեվարքէն դէպի յոյսի ջահը...: Ահաւասիկ Սահմանադրութիւնը, սանձակոտոր խանդավառութեամբ, դժբախտաբար այնքան խաբուսիկ:

Տիկին Ագայիս, մանկութեան օրերէն հիմնասացած Տատեան Արթին փաչայի նազելաչուք աղջկան պատմած դրուագներէն, ինքն իսկ ահա կը վայելէ հազար ու մէկ դիչերներու ճոխութիւնը Տոլմա Պաղչէի պալատին մէջ:

Երիտասարդ Թուրքերու պետական հարուածը, Պալքանեան պատերազմի պարտութեան օրերուն, պատմուած Ագայիսի քեռայրին կողմէ, նմանապէս ծայր աստիճան հետաքրքրական է: Ժողովի մը ընթացքին, պատերազմական նախարար Նազըմ փաչան սպաննուած, Շէյխ իւլ Իսլամը սեղանին տակ կը մտնէ, վարչապետ Քեամիլ փաչա խոյս կուտայ, իսկ Գաբրիէլ Նորատունկեան մազապուրծ կը փրկուի դերման դեսպանատան բարապանին կողմէ, բաւական լրջօրէն խոչոտանդուած վայրենի իթթիհատականներէն: Հայ պետական մարդը այնքան կը յափչտակուի այս «ալա Թուրքա» երախտագիտական չնորհներէն, որ չունչը արտասահման կ'առնէ ...:

Հայկական Վերածնունդի փառահեղ չրջանը, որ կը յատկանչուի Գրոց դիւտի 1500ամեակի առնախընթաց ոգեկատարութեամբ, երջանիկ պատեհութիւն մը կ'ընծայէր ճնչուած Հայութեան, բայց աւաղ չատ չանցած այնքան թանկ պիտի արժէր: Մայր եկեղեցին է ներքին գործոց նախարարը՝ Թալէաթ, ու կը բարբառի.— « Մենք յեղափոխութիւնը մեր հայ եղբայրներէն սորվեցանք, ասոնք մեզի արթնցուցին, ազատութեան նամբան ցոյց տուին»:

Գեղեցիկ է Տիկին Ագայիսի գործը, նկարագեղ, լի չերմութեամբ եւ բանաստեղծականութեամբ: Զգայուն հնոչ մը ներքին տիեղերքն է այդ յուչամատեանը, որ կը լուսաւորէ ալեկոծ դարաչրջանի մը մթին խորչերը:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հ. Մ. Մ.ի տարեդիցի առթիւ

Հոկտեմբեր 12ին լրացաւ այս ազգօգուտ կազմակերպութեան առաջին տարին:

Շնորհիւ՝ կազմակերպիչ անդամներու անյախնդիր եւ կորովի գործունէութեան, Միութիւնը յաջողեցաւ հաւքել, չատ մը դժուարութիւններ: Անոնք առանց իրենց տրամադրութեան տակ ունենալու ոչ դրամ, ոչ ալ մէկ մարդիկ, խոր հաւատքով ասպարէզ իջան: Իրենց միակ դրամագլուխը եղաւ իրենց բարոյական կորովը եւ որոշ չափով ալ կազմակերպչական ընդունակութիւնը, մանաւանդ իրենց անմիջական չրջապատին եւ առ հասարակ մարզասէր հասարակութեան զոհաբերութեան մասին ունեցած համոզումը:

Դժբախտաբար թերթին սիւնակները թոյլ չեն տար խօսիլ մանրամասնութեանց մէջ: Ուրեմն կ'ամփոփեմ գլխաւոր կէտերը:

Կազմակերպիչները չաճախ կ'ունենային վհատումի պահեր, երբ՝ մարզիկներու արձանագրութիւնները չաբթէ չաբաթ կը բազմապատկուէին եւ չարժումը հետզհետէ մարմին եւ չունչ կ'առնէր: Անհրաժեչտ իրերը դնելու համար, կազմակերպիչ երէց անդամները վարկ բացած են 70 — 80 հազար ֆրանքի: Մարզադաչտ ճարելը ամենածանր հոգն էր: Կար նաեւ հեղինակաւոր վարիչ – մարզիչի մը պահանջը, որ հաստատապէս կապուէր ու վարէր մարզանքի գործը:

Հազարումէկ նեղութիւններ ու դժուարութիւններ կրելէ վերջ, կազմակերպիչները կը յաջողին փոքրիկ «ուիքօլէ»ի մարզադաչտին փոխարէն ապահովել, լա Վաչ Նուառի Սթատ Օլիմիք ընդարձակ դաչտը: Նաեւ ֆրանսացի մասնագէտ մարզիչ մը որուն հոգածութեան կը յանձնուին կարճ ժամանակի մը ընթացքին համախմբած, մօտ հարիւր չիստն պատանիներ եւ աղջիկներ, առանց դաւանանքի խտրութեան: Մանրամասնութիւնները ժամանակին գրուած են այս սիւնակներուն մէջ, ընդհանուր դիծերով:

Տարին չրջացած, Միութիւնը իր յաջողի ջանքերուն չնորհիւ կը յաջողի ապահովել ուրիչ մեծկակ մարզադաչտ մը, որուն վրայ Սեպտեմբեր ամիսէն սկսեալ պաչտօնապէս ախոյենական մրցումներ կը կատարեն դնդակախաղի խումբերը, հաւասար կամ առաւել ուժ ներկայացնող տեղական խումբերու դէմ: Անոնց յաղթանակները « Ցառաջ »ի մէջ կ'արձանագրուին օրը օրին:

Երէկ, ոչինչով ճամբայ ելած եւ բազմապիսի դժուարութեանց մատնուած կազմակերպիչները այսօր իրենց չուրջը կրցած են համախմբել մօտ 260 մարզիկներ, որոնց մէկ մասը կը ներկայացնէին այսօր, երեք դնդակախաղի կարեւոր խումբեր , առաջին, պահեստի եւ կրտսեր, նաեւ կազմուելու պատրաստ մանուկներու (մինիմներ) խումբը: Մաս մըն ալ նուիրուած է պասքէթի եւ վոլիպոլի, նաեւ մարմնամարզի խաղերուն :

Այս բոլորին, նիւթական եւ գործնական մի – ջոցները ճարուած են ղեկավարներու սեփական միջոցներով եւ փոխառութեամբ, մարզասէր բարեկամներէ, առանց նեղութիւն պատճառելու ոչ մարզիկին եւ ոչ ալ հասարակութեան: Մեր քաղաք տեղեկութեան համաձայն, մինչեւ տարեվերջ իրենց գործառնութիւնը հասած է չուրջ 350.000 ֆրանքի պատկառելի դումար մը, առանց աղմուկի:

Սրտաբին հասոյթի աղբիւրները եղած են 3 Յուլիսի մարզահանդէսին արդիւնքը, մօտ հարիւր հազար ֆրանք, իրենց մօտաւոր բաղեկամներէն հանդանակուած 65 հազար ֆրանքի դումարը, ինչպէս եւ վերջերս (9 հոկտ.) սարքուած թէյասեղանին առթիւ, սեղանակիցներու նուիրած հարիւր երեք հազար ֆրանքը:

Մեր լսածին համաձայն ներկայիս Գործադիր մարմինը, օգտուելով անցեալի փորձառութենէն, աւելի եռանդով լծուած է գործնական աչխատանքի, քանի սկսած են մասնակցիլ պաչտօնական խաղարկութեանց եւ իրենց գործունէութեան չրջանակը լայնցած է :

Մարզադաչտի եւ մարզիչի պահանջները գոհացնելէ վերջ, այժմ սեղանի վրայ կան ուրիչ հոգեր, հագուստի, զանազան կազմածներու, նաեւ մարզիչներուն վարձատրութեան եւն. խնդիրներ որոնք նոյնպէս կը կարօտին զրամական մեծ զոհողութեանց: Մանաւանդ «մինիմ»ներու անյետաձգելի կազմութիւնը:

Ներդաչնակ եւ յարատեւ աչխատանքին առ – ջեւ ամէն խոչընդոտ կը հարթուի, մանաւանդ որ դիտակից հասարակութիւնը չի դլանար իր աչակ–

Գաղութէ գաղութ

ԹԱՒՐԻԶԻՆ կը գրեն թէ Պ. Վահրամ Խան Զօհրապեան Ամերիկայի Ազգային Խորհուրդի ընդհանուր ժողովին ներկայացուցիչ ընտրուած է Ամերիկայի ընդհ. հրամանատար մարշալ Շահրախտին՝ շրջանի հայ զիւղացիութեան սերմնցու հայթայթելու համար: Մարշալ Շահրախտ ընդառաջ երթալով այս գիմումին՝ խոստացած է հարկ եղածը կատարել:

ԹԻՀՐԱՆԻ ՀԱՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ Միութեան բժշկական բաժինը, որ հիմնուած է 1945ին, կը կատարէ գնահատելի աշխատանք: Իրրեւ հիմնադրամ ունեցած է աննշան դումար մը, սակայն շնորհիւ իր վայելած մեծ համակրութեան կարճ ժամանակի մը մէջ օժտուած է նիւթական բաւարար միջոցներով եւ սկրցած է օգնել չքաւոր հիւանդներու: Միութեան ալակցութիւնը սրկարար եղած է մանաւանդ զիւղացի հոծ բազմութեան որ ներգաղթի ճախողման հետեւանքով թչուառութեան մատնուած էր: Ան հիմը դրած է «Դեղօրայքի Փոնտին», կազմած է տեղահանուած զիւղացիներու բժշկ. օգնութեան մաս – նաւոր յանձնախումբ, որ կատարած է քան խմբական այցելութիւններ Թիհրանի արուար – ձաններուն մէջ եւ շրջակայ զիւղերը տեղահանուած զիւղացիներուն: Զրի դեղ տուացած են բուժարանը այցելող չքաւոր հիւանդները: Բուժարանը ունեցած է նաեւ ատամնանուժական եւ տարրալուծական բաժիններ, ուր բժշկական օգնութիւն տուացած են օրական չուրջ 60—70 հիւանդներ: Հիմնարկութենէն մինչեւ այսօր այցելող – ներու թիւն է եղած 75 հազար: Միութիւնը ատանձնած է Բեհլաթարաղ արուարձանին մէջ ազգ. «Դանայի» զպրոցին առողջապահական հոգատարութիւնը:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Հուայթինովլի մէջ (Մ. Նահանգներ) մեռած է ընկեր Գէորգ Թէրճանեան, Քղիի Ճպրգիւղէն էր: Շատ անգամներ եղած է կոմիտէի անդամ, պատգամաւոր, ազգային երեսփոխան: Իր սէրը դէպի Դաչնակցութիւնը կը հանէր պաշտամունքի: Մեծ հրճուանքով բսած է չատ անգամ թէ երջանիկ է որ իր ողջութեան տեսած է հայ պետութեան ստեղծումը, ղեկավարութեամբ Հ. Յ. Դաչնակցութեան: Իր յանձնառութեամբ բազմաթիւ ընկերներ մտած են Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը:

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՑ Պրնեզնի եւ Ժրնեւի «Հայկ. Տուները», ինչպէս գիտենք, փակուած են նիւթական դժուարութեանց հետեւանքով: Պրնեզնի երկու չէնքերը ծախուած են եւ գոյացած դումարը ծառայած է հին պարտքերը վճարելու: Իսկ Ժը – նեւի չէնքը կը մնայ տակաւին, եւ փոքր փոփոխութիւններ կրած ու ապաքինարան մը եղած է: Նախկին սաներէն Յ. Կ. Մանուկեան որ Պուէնոս Այրէս կը գտնուի, կը գրէ թէ «Որքան «իտէալ» բան մը պիտի ըլլար, եթէ ազգը կարենար գնել այս չէնքը, որուն արժէքին կէսէն աւելին զուի – ցերիական կառավարութիւնը փոխ տուած է «Հայ Օգն. Կոմիտէին»: Արտասահմանէն եկած հայ ուսանողները կրնան հոն բնակիլ եւ այդ հանդարտ թաղին մէջ ուսանիլ եւ մխիթարեան առեն հայկ. մթնոլորտի մէջ ապրիլ: Այսպէսով կ'ունենայինք, Ժընեւի նման միջազգային քաղաքի մը մէջ, Փարիզի Մուռ – Նուպար ուսանողական հաստատութեան քոյրը»:

ԵՐԵՒԱՆ, Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ մեծ աշխատանք կը կատարէ մատաղ սերունդի դաստիարակութեան գործին: Ամէն ամիս գրադարանը ընթերցողներու համար կը կազմակերպէ դասախօսութիւններ, եւ գրողներու հետ հանդիպման երեկոներ: Հոկտեմբեր ամսուան մէջ գրադարանը կազմակերպած է «Իմ կարդացած գիրքը», «Իմ սիրած հերոս»ը երեկոներ: Դասախօս Տոքթ. Աբարատ Ղարիպեան խօսած է «Ինչպէս ընթերնուլ լաւ հասկնալու համար» նիւթի մասին: Գրադարանը իր չորս բաժիններով եւ երեք չրջիկ կէտերով ընթերցողներուն տրամադրած է 40.000 գիրք:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ նուաճած են համաչխարհային ախոյեանի տիտղոս – ներ: Եւրոպայի ախոյեան Ազդարարեան ծանրութիւն վերցնելու մէջ, Վերա Թաչճեան 15 քիլ. խճուղային վազքի մէջ չահեցան առաջին տեղը եւ ստացան վաստակաւոր վարպետի կոչում: Կուիմարտիկ Վարդանեան փայլուն յաղթանակներ տարած է Զեխոսլովաք Սրաթիզի եւ Ֆինլանտայի Վէթայիի հետ, ունեցած հանդիպումներուն մէջ:

Մոսկուայի ճատրակի մրցումներուն կը մասնակցի Պետրոսեան, ամէնէն երիտասարդ ճատրակի վարպետը:

ՄԻՒՍՅԻԼ ՆԱԼԲԱՆՏԵԱՆի ծննդեան 120ամեակի առթիւ նախապատրաստական աշխատանք – ներ կը տարուին Երեւանի զպրոցներուն մէջ, կազմակերպուած են դասախօսութիւններ: «Նալբանտեանի զիւղագիտական հայեացքները», «Նալբանտեան Պօշեանի քննադատ», «Նալպանտեանի դրական արձակը»: Կազմակերպուած է նաեւ ցուցահանդէս մը:

ԿՈՄԻՏԱՍԻ հաւաքած եւ գրի առած երգե – րը մօտ չորս հազար ժողովրդական երգ կը հաշուեն, որոնց մեծագոյն մասը հայկական, իսկ միւս մասը անդրկովկասեան ժողովուրդներու երգեր եւ պարեղանակներ են: Այդ հայկական ժողովրդական երգերէն՝ ան մշակած է մօտ 70 երգեր եւ պարեղանակները (վերջիններուը դաչնակի համար): Կոմիտասի վաղահաս մահը պատճառ եղաւ որ լոյս չտեսնէն անոր նախապատրաստած գործերը «Սասունցի Դաւիթ»ը, «Անուշը» եւ բազմաթիւ ստեղծագործութիւններ, որոնք հոգեկան տագնապալի վիճակի մը մէջ պատռած է:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Կարդացի «Յառաջ»ի թիւ 6002 — 6003 խմբագրականները որոնցմով կարճնցնէք քնացող հայրենակիցները եւ Հայրենակցականները, որ – պէսզի միշտ վառ պահեն հայրենիքն եւ Միութեան յիշատակները, գոնէ տարին մէկ երկու անգամ ժողներ տարքելով, երիտասարդութիւնը խանդավառելով:

Սիրելի «Յառաջ», չատ մը հայրենակիցներու սրտէն կը խօսիք, այդ մասին խորին շնորհակալութիւն կը յայտնենք: Թող միշտ ձլի ու ծաղկի, մեր սիրելի «Յառաջ»ը:

Մեր Հայրենակցականը, Տարօն Տուրուբերան կամ Տարօն – Սալնոյ Զոր 1920էն ի վեր գոյութիւն ունէր Պոլիս, նախագահութեամբ Պատուհասեան վարդապետի եւ ալակցութեամբ հանգուցեալ Մ. Շէխիկեանի: Երբ Փրանսա եկանք, դարձեալ Շէխիկեան հայրիկի թելադրանքով կազմուեցաւ Տարօն Տուրուբերանի Միութիւնը, բայց պակաս չեղան քառասուն ոտքերով հայրենակիցներ եւ չաճախ վէճեր կը ծագէին: Ի վերջոյ մաքրեցինք, զտեցինք եւ չարունակեցինք պահել Միութիւնը: Մասրագրեալս 1935էն ի վեր եղած եմ գանձապահ, միեւնոյն ատեն կատարելով ամէն պարտականութիւն, ամէնէն տաժանելի ժամանակներուն, 1940էն մինչեւ 1945: Բարեկամ հայրենակիցներ ալ չեն զլացած իրենց նիւթական ալակցութիւնը:

1945ին վերակազմեցին Տարօն Տուրուբերանի Միութիւնը, յուսալով թէ աւելի լաւ պիտի ըլլանք: Մինչեւ 1946 ամէն անգամ չէր թերանար իր պարտականութեան մէջ, բայց աւ՛ղ, ծրագիր – կանոնագրէն չեղեցանք, զպրոցականներու ներգաղթի պատճառով գանձին մէջ բան չմընաց: Թերեւս 5—6 անգամ ընդհ. ժողովի հրաւիրեցինք հայրենակիցները, բայց անօգուտ, մեր Միութիւնը վարչութեան անդամներով հինգէն, վեցէն աւելի չէր: Ուրեմն կը տեսնուի որ հայրենակիցները գոհ չեն, այդ առեն պէտք է վարչութիւնը փոխել եւ յանձնել երիտասարդներուն: Անոնք աւելի եռանդուն ըլլալով անշուշտ պիտի չարունակեն միութեան գործերը, պայմանաւ որ հին – ները նորերուն սորվեցնեն իրենց գիտելիքները: Առենապետին, առենադպիրին եւ քարտուղարին պարտքն է ընդհ. ժողովի հրաւիրել եւ վարչութիւնը փոխել: Այլապէս հարկադրուած եմ հրաժարիլ գանձապահութենէ, մնալով միշտ հաւատարիմ անդամ Միութեան:

ՍՏԵՓԱՆ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Փարիզի Հայոց Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը խնդրէ ծանուցանել թէ Ցարութիւն քհնյ. Ճօրթուեան եւ Հայկարմիր Խաչի վարչութեան երկու Տիկիններ եւ Օր. Զարուհի Գալֆեան նոյեմբեր 17ին այցելեցին Պրէվանի ապաքինարանը, ուր կը գտնուին հօթը հայ հիւանդներ:

Այս առթիւ Տիկինները առատօրէն բաժնեցին պատուղներ եւ քաղցրեղէններ:

ԴԱՐԲԻՆԸ

— Տօ Մանասէ, լսուեցաւ յանկարծ Ռէս Վարդանի ձայնը:

— Հա ազա, հա, հիմա կուգամ, ջորիները պատրաստ են:

Կրպօն վերը նստած կը նեղուէր...:

Ռէս Վարդանը, Հրաչին քով կանդնած, մըտիկ կ'ընէր անոր տուած պատուէրները, թէ ինչ բաներ պէտք են դարբնի աշխատանոցին համար: Հատիկ – հատիկ կը կրկնէր գործիքներու անուններն, ձեւերը, մեծ կամ փոքր:

— Փքոցը չմոռնաս, Ռէս Վարդան:

— Հոգ մի ըներ, Ռէսը ամէն բան կը բերէ:

Մանասէն երկու ջորիներով պատրաստ՝ կը սպասէր տան առջեւ: Ռէս Վարդանի ճերմակ ձին, որ պատին զարնուած օղակէ մը կապուած էր, կ'ըմբռնջար ու ոտքերը գետին կը զարնէր: Դուռ դրացի դռներուն առջեւ կը դիտէին Ռէսը եւ Հրաչը, երէկի մուրացիկը՝ համր ու անխօս: Զարմացան: Անծանօթ մարդը, որ երէկ ցնցոտիներ էր հագած՝ այսօր կոկիկ մը չոկուած, ինչ որ բաներ մը կը խօսէր Ռէսին:

— Կը խօսի՞... — Երէկ մեր մարդը կ'ըսէր որ անցեալ մուրացիկ մը եկեր է, էսօր կը խօսի, զօրութենանդ մեռնիմ, Տէր ... :

Գիւղացի կնիկները էին, աւելը իրենց ձեռքերուն՝ ապշանքով կը դիտէին երէկի մուրացիկին կերպարանափոխութիւնը, Լսեր էին անոր ձայնը:

Ռէսը իր մօտ կանչեց գաւակները եւ պատուէրներ տալով՝ մօտեցաւ ձիուն ու ցատկեց անոր վրայ:

— Մինչեւ իմ գալս՝ մարդու բան մի ըսէք, խօսեցաւ իր գաւակներուն:

— Այո, հայրիկ, չենք ըսեր, ըսին գաւակները՝ Սուրէնն ու Տիգրանը:

— Մնաք բարով, գաւակներս, մի մոռնաք, այսօր, հողդարի արտը հերկել: Իսկ դուն, Հրաչ, տունը՝ քուկդ է, «խամուխիւն» չքաշես, իրիկուն կը վերադառնամ:

— Բարի ճանապարհ, Ռէս Վարդան, խօսեցաւ Հրաչ՝ ձեռքը Ռէսի ձիուն կռնակին դրած:

Ռէսը քշեց իր ձին, Մանասէն՝ մէկ ջորիին վրայ նստած, իսկ միւսը կապով մը իր ետեւէն քաշեց: Ճամբուն վրայ անհոգ պառկած շուները վեր ցատկեցին ու հաւերու խումբեր՝ կռկռալէն ցրուեցան ազատ ձգելով ճամբան: Գիւղացիներ դեռ կանգնած՝ կը դիտէին Ռէսի քաղաք երթալը եւ անոր դրան առջեւ անտարբեր կանգնած՝ յաղթ հասակով անծանօթը:

Կուլօն, որ մօտիկ դրացի էր Ռէսենց՝ դռնոցը բռնած վազեց Ռէսի տունը՝ գաղտնիք մը կորզելու, բան լսելու մտքով:

— Աղջի Մարօ, չըսե՞ս որ մեր Ռէսը քաղաք պիտի երթար, թոռիս կօչիկ մը բերել պիտի տար:

— Ուրիշ առեն, Կուլօ, ուրիշ առեն:

— Հի՞ւր ունիք, Մարօ: — Այո: — Ո՞վ է:

— .....

— Ձեմ դիտեր, ամուսինս կը ճանչնայ:

— Հը՞... Ու այդքան, երբ Կուլօն Ռէսի տունէն ելաւ՝ սկսաւ տունէ տուն գալ, ըսել լսածները, չատ անգամ ինքը աւելցնելով չինծու ու կեղծ լուրեր:

Այդ օրը, ամբողջ զիւղացիք՝ իմացան որ Ռէս Վարդանի տունը անծանօթ հիւր մը իջեր է, մուրացիկի տարազով:

Կուլօն, դեռ դռնոցը բռնած կը խօսէր Ռէս Վարդանի կնոջ հետ, իր ձայնին մէջ չատ խոր – հրդեւոր չեչտ մը դնելով:

Շատ խօսեցան, բայց բան չհասկցան: Հրաչին բուն ինքնութիւնը՝ մնաց խորհրդաւորութեան մէջ: Ռէսին քաղաք մեկնումն անգամ՝ մնաց հանելուկ: Մխիկ Աստուր, համբիչը ձեռքը, քանի մը անգամներ փողոցէն դնաց ու եկաւ, լուր մը, հոտ մը առնելու յոյսով, բայց ապարդիւն:

— Էս մարդուն քով բան մը կայ, կնիկ, բան մը կայ, կը կրկնէր Մխիկ Աստուր՝ յիշեցնելով երէկի մուրացիկը:

— Աման մարդ, բան դործ չունիս՝ պարապ բաներու վրայ կը խորհիս: Ի՞նչ պիտի ըլլայ՝ առաջին անգա՞մն է որ՝ Ռէսին տունը մարդ կու դայ: Մարդը հարուստ է,, հետեւներէն եկողներն ալ իր անունը լսած, կուգան հոն: Անոր տունը չգան մե՞ր տունը պիտի գան: Քանի՞ մարդու հաց կրնաս տալ դուն, ի՞նչ ունիս, քարտ արտ մը, երեք այծ՝ եւ կարճուկ էշ մը, աստնցմո՞վ պիտի չափուիս Ռէս Վարդանին հետ ...

Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ ուրբաթ եւ շաբաթ օրուան թերթերը կրնան կէս ճամբան մնալ եւ ուշ հասնիլ, թէեւ սովորականին պէս յանձնուած են թղթատարին :

մասին, բայց դուք պէտք չունիք ոեւէ պաղտնի սպասարկութեան, այս բաները դիտնալու հա – մար : Այս երկրին մէջ կան քառասուն վճարեալ անդամներ համայնավար կուսակցութեան եւ ո՛վ որ կը կարծէ թէ թերթ մը կրնայ ինքզինքը պա– հել 40.000 օրինակ սպառելով հաստ վեց փիւնիկէն՝ պէտք է իր գլուխը քննել տայ» :

Այս յայտարարութեան վրայ էր որ դատա– կան նախարարութիւնը յայտարարեց թէ միջոց– ներ ձեռք պիտի առնուին, խափանելու համար Թասի «կեղտոտ գործունէութիւնը» :

ՍՊԱՐԱՊԵՏՆԵՐ «ՓՈՒ ԿՈՒՏԱՆ»...

« Նիւ Եորք Թայմզ »ի Վիէննայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ մօտերս ռուս զօրավար մը «փոխ պիտի տրուի» պուլկարական բանակին համար , ինչպէս եղաւ Լեհաստանի մէջ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Պուլկարիոյ վարչապետը պիտի խնդրէ Ա. Միութենէն ռուս զօրավարներ տրամադրել, պուլկար սպարապետ զօր. Իվան Քինովի եւ անոր քաղաքական լիազօ– րին՝ Պուլկարանովի յաջորդելու համար :

Այս մէջոցին Սոֆիա կը դտնուի ռուս զօր. Զերոփանով, զաղտնի պաշտօնով մը :

Դարձեալ նոյն աղբիւրին համաձայն, Հուն – գարիոյ նախկին պատերազմական նախարարը , զօր. Պարթա յայտնած է թէ բանակը կազմակեր– պուած է համաձայն խորհրդային ուսպարին, զին– ուորական եւ քաղաքական տեսակէտով եւ կը դա– նուի չորս ռուս զօրավարներու եւ չորս բարձրա– սիճան սպաներու հրամանատարութեան տակ :

Եւ վերջապէս, Պերլինի ամերիկեան շրջա – նին դերմանական թերթը, «Տէր Ամէնտ», կը գրէ թէ Ա. Միութեան մառեչալներէն Մալինովսկի հրամանատար պիտի նշանակուի ռումանական բանակին : Կ'ըսուի թէ մառեչալը երկու տարիէ ի վեր պատուակալ քաղաքացի է ռումանական հանրապետութեան, նկատի առնելով իր ծագում – մը (Պեսարապիացի) եւ պատերազմին առեն կա– տարած դերը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅի կուսակցական պաշտօնաթեր – թը, « Փրավտա», Նոյեմբեր 24ի խմբագրականով կը պահանջէ «ամրապնդել պետական կարգապա– հութիւնը» : Այս առթիւ կը գրէ թէ «կարգ մը գործարաններու տնօրէնները կը կեղծեն վիճա – կագրութիւնները, լաւ երեւլու համար եւ ու – րիշներ կը դաւեն պետութեան դէմ : Պետական կարգապահութեան կարեւոր խախտում մը տեղի կ'ունենայ ուտեստի մթերման, բաշխումին եւ օդտագործման մէջ : Պ. Մորեւ, էլեկարական ա – րիւնաբերութեան նախարարութեան վարիչը, թոյլ կուտայ որ ուղղակի վաճառն պետութեան սեփականութիւնը, 2000 էլեկարական ուժանիւներ յանձնելով առանց դրամի» : Ուրիշ փաստեր ալ յիշելէ վերջ , պաշտօնաթերթը կը յայտարարէ . — « Կարելի չէ հանդուրժել երբ չեն գործադրեր արտադրութեան ծրագիրը, չեն կատարեր հրա – հանգները, երբ նչանակուած դումարէն աւելի կը ծախսեն եւ վարնոց ապրանքներ կ'արտադրեն : Հակառակ մեր ժողովուրդի ստուար մեծամաս – նութեան ընկերվարական դիտակցութեան, տա – կաւին վարիչներ կան որոնք կը մոռնան պետու– թեան շահերը եւ կը խախտեն հաստատուած օ – րէնքները» :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մասին կատարուած վիճաբա – նութեանց առթիւ, Ազգ. Ժողովին մէջ երկար ճառ մը խօսեցաւ նաեւ Պ. Լուի Մառէն, ընդդիմանա – լով վերազինման ծրագիրներուն : Ֆրանսական թերթերը երկարօրէն կը զբաղին այս հարցով եւ վախ կը յայտնեն որ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները կրնան ի վերջոյ հաւանութիւն յայտնել Գերմա – նիոյ վերազինման : Այս առթիւ նորէն կը յիշեն Ա. Մեծ պատերազմէն վերջ պատահած դէպքերը : Միայն կարգ մը թերթեր տարբեր կարծիք ունին : Կիսապաշտօնական «Լը Մօնտ»ը կ'ըսէ թէ կառա– վարութեան նպատակն է Գերմանիան դէպի Ա – րեւմուտք դարձնել եւ բաժնել Արեւելքէն : «Եթէ այս քաղաքականութիւնը ձախողի, մեծապէս պատասխանատու պիտի ըլլանք » :

ԱՆԳԼԻՈՑ սպարապետը, մառեչալ Մոնթկո – մըրի, որ Ամերիկա կը դտնուի, յայտարարեց թէ նոր պատերազմի մը պարագային հիւլէական ռումբը մեծ բան պիտի չփոխէ գործողութեանց ընթացքէն : Ցետոյ հերքեց այն լուրերը թէ ան – համաձայնութիւն կը տիրէ արեւմտեան պետու – թեանց միջեւ :

ԱՓՐԻԿէի խառնական դաղթավայրերուն հա – մար եղած կարգադրութենէն դոհ կ'երեւան պաշ– տօնական շրջանակները, այն մխիթարութեամբ որ անկախ պիտի ըլլան Լիբիան եւ միւս դաղթա – վայրերը, փոխանակ ուրիշ պետութեանց յանձ – նուելու, հետեւաբար իրենք ալ պիտի կրնան օգ– տուիլ յառաջիկայէն :

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ, նախաձեռնու – թեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մաս– նակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ֆր. Կապոյտ Աշ– չի, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան (S. F. I. O.) տեղական մարմնին :

27 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի քաղաքապետարա – նի սրահին մէջ, 25 Ave. Victor Cresson, métro Issy :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ :

Ֆրանսացի ընկերվարականներու կողմէ կը խօսին երեսփոխան – նախկին նախարար Ed. Depreux եւ Իսիի փոխ – քաղաքապետ Sylvestre:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Մարի ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. Աստղիկ ՔԷՕՍԷԱՆ (երգ), Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ (երգ), ընկեր ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. ՕՂՏԱՑԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. ՌՒԺԻՆ Օ– ՀԱՆՆԷՍԵԱՆ (պար, Opéra – Comiqueէն) ընկե– րակցութեամբ Թատիա ԳԱՐԵԳԻՆԻ : Պարի մըր– ցում գանագան մրցանակներով : Կը ներկայացուի Ղ. Մելոյեանի «Վասպուրականի հերոսամարտէն տեսարան մը» : Սրահին ջերմութիւնը ապահով – ուած է :

Ժամը 20էն վերջ եւրոպական պարեր, նուա– գախումբ Garo Sarian : Տոմսերը ապահովել ընկեր– ներէ եւ սրճարաններէ :

ՓԱՐԻԶի Հ. Մ. Մ.ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի, 27 Նոյեմբեր, Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խումբերը կը մրցին Chatouի խումբերուն դէմ, պահեստին ժամը 13.15ին, Ա.ը ժամը 15ին : Հ. Մ. Մ.ի կրտսերները (cadet) Cheminots Ouestի դէմ ժամը 15ին :

Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 11.45ին, մէթրօ Mairie d'Issy նոյն ժամուն : Ըլլալ ճշդապահ, նկատի ունենալով ձմեռնային ժամերու փոփո – խութիւնը եւ մարզական կարդապահութեան խըս– տութիւնը :

Կ'ՈՒԶՈՒՒՆ

ԱՆՏԻՑԻի ՀԱՆԴՍՏԵԱՆ ՏԱՆ համար խոհա – րարուհի մը եւ ծառայող տիկին մը, ինչպէս եւ ընդհ. գործերու համար պաշտօնեայ մը (այր) : Դիմել Պ. Սարաֆեանի, 20 Passage des Petites Ecuries, Paris (10):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շավիլի եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանու – ցանէ թէ այս կիրակի մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի երեսադէմի Հոգելոյս ՏԷՐ ԿԻՒՐԵՂ ՊԱՏՐԻԱՐՔի յիշատակին, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ դպիրներէն Պ. Զաւէն Օհաննէսեանի ծնողաց հոգւոյն : Աւարտողութիւններ պիտի կա – տարուին մասնաւորապէս հրաւիրուած դպիրնե – րու մասնակցութեամբ : Կը հրաւիրուի հաւատաց– եալ ժողովուրդը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գամեր Գափամաճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Նոյ. 27ին փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր ծնողքին ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱ– ՆՆԵՐՈՒ յիշատակին, իր մօր Տիկ. ՊԻՍՏՈՍ Ս. ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆի մահուան առիթին տարելիցին առթիւ : Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յար – դողները :

PHONOS – RADIO – DISQUE

ԱՐԱՔՍ

Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առ– նելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճա– ռանիշով ռատիօները : Հայերը, իրենց իսկ չա – հուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարա– նելու, եւ կատարելապէս դոհ պիտի մնան : Օրի – նական գիներ , առանց յաւելումի : Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք :

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրան – սայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ , ՔԱՃԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ , ՊԱՐԵՐ ,եւայլն :

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ – դուած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւել – եան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանո – նի, ուտի, ջութակի եւայլն :

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապըս– պրող ներկայացուցիչներ :

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9) :

ԸՈՒՇԱՏԵՏՐ

Իսիի կապոյտ Աշի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին : Կարեւոր օրակարգ :

ՓՈՐԹ Տ'ԻԹԱԼիի Ֆր. Կ. Աշի ընդհ. ժո– ղովը այս երկուշաբթի ժամը 2.30ին ընկերուհի Նուարդ Եղիազարեանի բնակարանը, 12 rue de Paris, Ժանթիյէ : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կ. Աշի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները, այս եր– կուշաբթի երեկոյեան ժամը 8—10, 78 rue Rabelais դպրոցի սրահը : Ամենուհիներու ներկայու – թիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսիլիոյ Շրջ. վարչութեան կազմակերպած բացառիկ դասախօ– սութիւնները, Նոյեմբեր 22էն մինչեւ Դեկտ. 14 : Ընդհ. դասախօս ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

5.— Սէն Լուի «Միմոզաթօ» խումբ, եր – կուշաբթի 4 Դեկտ. ժամը 9ին : Նիւթ՝ «Հ. Ց. Դաշնակցութեան կրած ազդեցութիւնները ժամա– նակակից հայ գրականութենէն, եւ փոխադարձ իր ազդեցութիւնները ներկայ գրականութեան վրայ» :

ԹԱՏՐՈՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպի Ֆր. Կապոյտ Աշի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 27 Նոյեմբեր, ժա– մը 14 — 25 : Centre Administratif Social չքեղ սրահ– ներուն մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Անիէռ : Կը ներկայացուի «Ադամեան Թատերախումբի » կողմէ, դեկավարութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի, Շիրվանզատէի ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ եւ կատակեր – գութիւն մը ՎԱՐԶՈՒ ՍԵՆԵԱԿ :

Ճոխ պիւֆէ : Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ :

ԱԶԴ ԱԶԳ. ՏԱՆ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ

Հայ Ազգ. Տան վարչութիւնը, սրահ կամ սենեակ վարձելու համար իրեն եղած դիմումներուն ի պատասխան, կը յայտարարէ թէ, չենթքին գանազան մասերուն յարդարման եւ կահաւորման պատճառով կարելի պիտի չըլլայ գոհացում տալ ներկայիս եղած դիմումներուն : Իր ժամանակին, մամուլի միջոցով պիտի ծանուցուի, երբ ամէն ինչ պատրաստ ըլլայ : (ԿՆԻՔ)

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՒԵՐԳ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎՐԴ.ի ԾՆՈՒՆԴԻ 80ԱՄԵԱԿԻՆ առթիւ Նախաձեռնութեամբ Կրօն. ընկերակցութեան , Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր Եկեղեցիին մէջ, կիրակի օր, 18 Դեկտ. ժամը ճիշդ 16.30ին :

Գործադրուած՝ Մայր եկեղեցիի երգեցիկ երկսեռ դասին (ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբ) կողմէ, դեկավարութեամբ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆի , բազմաձայն կ'երգուին ԿՈՄԻՏԱՍ վրդ.ի, ՎԱԿ – ՆԵՐի, ԿՈՒՆՈՑի, ԱԼԷՄՇԱՀի, ՍԱՐԳՍԵԱՆի գործերը : Համերգին օրը տոմս չի տրուիր :

Կրօն. Ընկ.եան անդամներուն տոմս կը վե – րապահուի մինչեւ Դեկտ. 5 : Ստանալ եկեղեցիի քարտուղարութենէն, Ազգ. Առաջնորդարանէն , Արմէն տպարանէն :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Մայր – եկեղեցին (Փրատօ) կը փնտռէ Ֆրանսախօս դռնապան մը, մինակ կամ այր եւ կին : Դիմել նամակով եկեղեցիի հասցէին :

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

Առաջնակարգ վարպետ

ԱՊՍՊՐԵՑՔ

ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները

ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՑՈՒՔԻ,

ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ

ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՔ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՄ

ՄԱՏՉԵԼի, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ

Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)

Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿի ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸՆ

ԹԷ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ և

ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

63 Rue de MAUBEUGE

Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

La Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 27 Novembre 1949 Կիրակի 27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.6011 — Նոր շրջան թիւ 1422 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՊԱՐ ՄԻ ԿԱՊԻՔ ՆԺՈՅԳԻՆ

«... Մեր գահը, թագը, ծիրանին առին, սակայն լեզուին պահեցինք եւ անոնց վրայ իշխեցինք. լեզուն եղաւ նժոյգը եւ ցեղը յառաջ բշեց»:

Այս պատգամը կ'արձակէր Վարուժան, 1913-ին, Պոլիս, Թաքսիմի պարտէզին մէջ, Տառերու գիւտին տօնակատարութեան առթիւ:

Գ. Զօհրապն ալ կը լրացնէր, նոյն առիթով, ուրիշ թաղի մը մէջ (Գատրգիւղ).

« ... Թագաւորութիւնները կ'իյնան, ազատութիւնները կը ջնջուին, յաղթանակները յաճախ պարտութեան կը փոխուին, բայց լեզուն կը մնայ, ազգի մը ճակատագրին պէս անջնջելի»:

Կարելի էր տակաւին արտադրել ուրիշ վկայութիւններ, նոյնքան վաւերական եւ հեղինակաւոր:

Աւետիք Իսահակեանը չէ՞ր որ կը յայտարարէր բարձրաձայն, տարիներ առաջ.

« ... Ամէն բան ֆայֆայուեց Հայաստանում, հայ ժողովուրդի շուրջը ամէն բան փուլ եկաւ, բայց կանգուն մնաց լեզուն՝ հպարտ, հոյակապ, պատկառելի»:

Իսկ լեզուն պետականութիւնը կորցրած, ստրկացած մի ժողովրդի համար ամէն ինչ է:

Լեզուն փոխարինում է ե՛ւ պետութիւն, ե՛ւ բանակ ե՛ւ բերդ»:

Շատ աւելի պերճախօս է յայտարարութեան մնացեալ մասը: Բայց կը բաւէ, այսօր:

Ահա թէ ինչո՛ւ ճակատ յարդարած ենք, յանուն լեզուի անկախութեան:

Ոչ ոքը իրաւունք ունի անփութօրէն կծկուելու այս նուիրական պայքարին մէջ, ոչ ալ ճախը ժանգոտած նիզակներ ճօճելու:

Պայքարը մասնաւորապէս ուղղուած է երեսանի ծանօթ աղճատումներուն եւ բարբարոսութեանց դէմ, ինքնաբերաբար կատարուին թէ բռնի:

Բայց, ո՞վ բաւ որ աչքէ կը վրիպին Հայկական Արտասահմանի լեզուական այլանդակութիւնները, գրական թէ լրագրական:

Երեւանցիներուն կ'ըսենք հրապարակաւ, դնահատելով հանդերձ իրենց ճիգը եւ կարգ մը յաջող գիւտեր.

— Անտաշ, օտարոտի կապարներ, միջազգային չուկայէն հաւաքուած թիթեղի կտորներ մի կապէք հայկ. նժոյգին բաշերուն: Թոյլ տուէք որ նժոյգը սլանայ ազատ — լեզուն զարգանայ ազատ: Իր բնական ընթացքով:

Եւ տարագիր ուսումնականներուն ալ կը յիշեցնենք.

— Թուրքիայէն փոխադրուած կամ փողոցէն հաւաքուած խոտեր, քուրջեր մի բեռցնէք նժոյգին վրայ:

Հետեւեցէք, ուշադրութեամբ եւ գիտակցութեամբ, վերջին չինամեակի ճիգերուն, կատարուած նուաճումներուն: Ջանացէք մշակել, ճոխացնել: Բա՛ն մը աւելցնել: Գի՛ծ մը: Շե՛չտ մը: Գոյն եւ երանգ:

Եւ կ'ըսենք ամէնուն, բայց մանաւանդ անոնց որ կը յաւակնին «պետական» լեզու ստեղծել.—

Արդէն հասեր ենք պատկառելի բարձունքի մը: Օգտուեցէ՛ք անոնց լանջերուն, ծերպերուն մէջ ցանուած դիտելիքներէն: Երկունքէն ու վաստակէն:

Սորվեցէք սլանալ դէպի վեր, ճանկռտելով, քրտնելով, երկնելով: Հետապնդելով միշտ բնականն ու հարազատը: Փորձուածն ու վաւերականը:

Ի՞նչ պէտք ունիք խեղճանալու եւ մուրալու:

Ինչո՞ւ սոխի եւ սխտորի կճեպները, հում կամ լկած խնձորներ եւ լոլիկներ, թթու սալորներ ժողվել հարեւանին պարտէզէն, տունը ձգելով անփոխարինելի դանձեր:

Սովետը կրնայ կոլխոզ կամ սովխոզ հաստատել բռնի: Բայց, իրաւունք չունի կոլխոզի կամ ճամբուն վրայ ինկած «բոստան»ի մը վերածելու մեր մայրենի լեզուն:

Մեր հրապայծ նժոյգը — մայրենի լեզուն — օտարութեան, դերութեան, բռնութեան դէմ բոստացած է դարեր ու դարեր: Ազատօրէն արշաւելով իր հայրենի անդաստանին մէջ:

Ինչո՞ւ կը փորձէք յետամնաց կամ համայ նահապետ դրացիներու մտաւորին կապել զայն, փոխ առնուած յարդ հրամցնելով:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԵՐԳԸ

« Յառաջ »ը աւելի քան քանի տարուան պայքարի ընթացքին միշտ լայն տեղ է տուած մերօրեայ դեղարուեստական բաժինին:

Այն բոլոր արուեստագէտները որոնք ուզած են գամ մը զարնել արուեստի տունին չինութեան, ոչ միայն համակրանքով են ողջունուած, այլ եւ վայելած են դիւրութիւններ:

Գրականէն մինչեւ նկարչական նուաճումներ — րը, առանձնապէս Երզը միշտ խանդավառած են մեր թերթը:

Արուեստի միւս ճիւղերն ալ անշուշտ ուղղակի կ'ազդեն ժողովուրդներու սրտին, բարքերուն զարգացման եւ ամէն կարգի յոյզերուն վրայ, ինչպէս թատրոնը եւ բանաստեղծութիւնը:

Բայց Երգը ամէնէն աւելի մատչելի է ժողովուրդին բոլոր դասերուն եւ չատ աւելի անմիջական թափանցում մը ունի, անոր հոգիէն ներս:

Ահա թէ ինչու մենք պէտք ունինք երգիչներու, երգչախումբերու եւ զանոնք պատրաստող արուեստագէտներու:

Երեքն ալ սակայն դժուար է գտնել, նոյնիսկ փարիզի մէջ, քանըհինդ տարի «դեղարուեստ» չնչելէ վերջ:

Ինչպէս կարգ մը երգիչ-երգչուհիներ, նոյնպէս գանազան երգչախումբերու անդամները եր — բեք լրջութեամբ չեն վերաբերուիր իրենց ստանձնած նուիրական գործին հանդէպ:

Ղեկավարները ալ կան որոնց կը պակսի քա — ջութիւնը եւ յարատեւութիւնը իրենց ծանր պարտականութեանց համար: Կան ուրիշներ ալ որոնք իրենք զիրենք կը չափեն հեղինակութիւններու պատկերին վրայ, երբ երգիչի մը ընկերանալ իսկ չեն պիտեր:

Այս ցաւերը մատնանշելով, դարման կը փընտռենք: Դարման որպէսզի մեր չնորհալի երգիչները համեստութեամբ մտնեն խումբերու մէջ եւ օգնեն անոնց արժէքին բարձրացման:

Ղեկավարները իրենք ալ պէտք ունին լաւ ճանչնալու իրենց ստանձնած գործին դժուարութիւնը եւ դրահաւորուելու անհրաժեշտ համբե — րութեամբ եւ յարատեւութեամբ:

Իսկ ահաս թեկնածուներ պէտք չէ՞ որ վարժուին սորվելու, միշտ աւելին սորվելու, մանաւանդ երբ ընդունակութիւն ունին:

ՍՕՍԻ

Բաղտական պայմանագիր մը Գերմանիոյ հետ

Արեւմտեան Գերմանիոյ երեք մարզպանները Նոյեմբեր 25ին մամուլին յանձնեցին գերմանա — կան կառավարութեան հետ կնքուած պայմանագիրը, որ հետեւեալ տրամադրութիւնները կը պարունակէ.—

1. Պիտի դադրեցնեն 23 գործարաններու քանդումը. —2. Գերմանիա պիտի մասնակցի Ռուրի վարչութեան եւ պիտի աջակցի ապահովութեան խորհուրդին. —3. Պիտի վերահաստատուին արտահմանի գերմանական հիւպատոսութիւնները եւ առեւտրական գործակալութիւնները. — 4. Գերմանիա պիտի աջակցի ապակեդրոնացնելու համար մեծ ճարտարագործութիւնները. — 5. Արեւմտեան Դաշնակիցները պիտի պաշտպանեն Գերմանիոյ ընդունելութիւնը կարգ մը միջազգային կազմակերպութեանց մէջ. — 6. Գերմանիա յանձն կ'առնէ ոչնչացնել նպատակասութեան մնացորդները. — 7. Գերմանիա պիտի կրնայ առեւտրական նաւեր չունենալ մինչեւ 7200 թոն տարողութեամբ, իսկ միայն վեց հատ աւելի մեծ, ովկիանոսներու համար եւն.:

★ *Գերմանիոյ խորհրդարանէն արտաքսուած — լով 20 նիստ գրկուեցաւ ընկերվարական առաջնորդը, Շումախերը, որ «Դաշնակիցներուն վար — չապետը» կոչած էր Տոքթ. Ատընհաուերը:*

★ *Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան, լսելէ վերջ արտաքին նախարարը, որ յայտարարեց թէ ոչ Գերմանիան պարպելու, ոչ ալ վերազինելու նպատակ ունին: Վիճաբանութեանց ընթացքին համայնավար երեսփոխան մը յիշելով Լեհաստանի հետ ծագած միջադէպը, «լրտեսական բոյներ» կոչեց արտաքսահմանի ֆրանսական դեսպանատուները: Արտաքին նախարարը եւ չատ մը երեսփոխաններ պայթանալով սրահէն դուրս ելան:*

Ընդհ. գործադուլը վաստակ յաջողեցաւ

ԱՄԷՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ԱԶԴՈՒՄԱՅ ՆԻՒԹԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ.— ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՀԱՆՐԱ-ԿԱՌՈՒՑ — ՀԱՆՁԵՐԸ, ՁԱՐՏԱՐԱԴՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Տեղական թերթերը, որոնք չէին հրատարակուած ուրբաթ օր, հակառակ մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն Նոյեմբեր 25ի ընդհ. գործադուլի մասին: Աչքերը ձախողած կը նկատեն զայն, իրրեւ ընդհանրական չարժում, ձախերը՝ յաջողած: Երկու ծայրերուն միջինը դտնելով, չափաւորները եւ ականատեսները կը վկայեն թէ յաջողութիւնը կատարեալ չէր:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, աւելի քան 2.500.000 աշխատաւորներ հնազանդած էին գործադուլի հրամանին, ուրիշ խօսքով, առնուազն 50 առ հարիւրը չարունակեցին աշխատիլ:

Ամէն պարագայի մէջ, գործադուլին կազմակերպիչները — Բանուորական Ուժ եւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւն — յաջողած էին ցնցել երկրին կենսական սպասարկութիւնները, ամբողջովին դադրեցնելով երկաթուղիներու, հանրակառքերու եւ փարիզի մետրոյին երթեւեկը:

Ելեկտրականութեան հոսանքի եւ կազի բաշխումը կրճատուեցաւ կէս օրէն առաջ: Գործարաններու 60 առ հարիւրը փակուած էին, հանքերուն 80 առ հարիւրը: Քարափի աշխատաւորներն ալ չբանեցան, բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ, Հաւրէն մինչեւ Մարսէյլ:

Խանութները մեծ մասով բաց էին, թղթատարի, հեռաձայնի եւ հեռագրի սպասարկութիւնները մասամբ միայն դադրեցան: Կարգ մը թաղամասերու մէջ թղթատարը երբեք չդադրեցաւ: Փարիզի մէջ տասնեակ հազարաւոր քաղաքացի — ներ քալելով գործի գացին իրենց բնակած թաղերէն եւ արուարձաններէն: Անհամար վարձու կառքեր քիչ — չատ կ'ապահովէին երթեւեկը բանուկ հրապարակներու վրայ:

Տէզ — տէզ միջադէպեր ալ պատահեցան, ա — մէնէն ծանրը Տիժոնի մէջ, ուր հանրապետական պահակները հարկադրուեցան արտասուաբեր կազ գործածել, ցրուելու համար համայնավարական ցոյց մը:

Պետական պաշտօնատունները, դրամատուները, առեւտրական դլխաւոր տուները մեծ մասով չարունակեցին աշխատանքը:

Բանուորական Ուժի ընդհ. քարտուղարներէն Անտռէ Լաֆոն հետեւեալ յայտարարութիւնը ը — րաւ.

— « Գործադուլը հաստատեց թէ կրնանք ամ — րողջովին կասեցնել երկրին տնտեսական կեանքը: Հաստատեց նաեւ թէ բանուոր դասակարգը, որ չէր ուզեր հետեւիլ համայնավարներուն, վերջին գործադուլներունատեն, պատրաստ է հետեւելու մեզի: Մենք դարձած ենք բանուորական չարժումին իրաւարարները Ֆրանսայի մէջ»:

Օգնական քարտուղարը բացատրեց նաեւ թէ պիտի չգոհանան, եթէ կառավարութիւնը ընդառաջ երթայ իրենց անմիջական պահանջներուն: «Տնտեսապէս հիմնական կացութիւն մը կայ որ պէտք է փոխուի: Ազգային եկամուտէն բանուորներուն ինկած բաժինը մեծապէս նուազած է վերջին տասը տարիներու ընթացքին: Պէտք է վերահաստատուի ապրուստի մակարդակը »:

24 Լեհեր արտասուեցան Ֆրանսապէս

Ապահովութեան տեսչութիւնը չարունակելով իր հետապնդումները լրտեսական դործունէութեան մը մասին, ուրբաթ օր արտաքսեց 24 Լեհեր եւ ձերբակալեց Լիլի լեհական փոխ-հիւպատոսը: Այս երկրորդ լեհ պաշտօնատարն է որ կը ձերբակալուի 48 ժամուան ընթացքին:

Լեհաստանի արտաքին նախարարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Վարշաւայի Ֆրանսական դեսպանին, ծանուցանելով թէ լեհական տունէն մը առնեւ պիտի դաւուի ամբաստանեալ Ֆրանսացին, Պ. Ռոպինօ, «բռնաբարած ըլլալով դին — ուորական օրէնքին 7րդ յօդուածը»: Ծանուցա — դրին համաձայն, իրեն վերագրուած «ոճիրներով» ամբաստանեալը կրնայ մինչեւ 50 տարի բան — տարկութեան դատապարտուիլ:

Լեհաստան կը բողոքէ նաեւ Ֆրանսաբնակ Լեհերու ձերբակալութեան դէմ, իրրեւ խախտում Ֆրանքեւլեհական դիւանագիտական համաձայնութեան:

★ *Տեղական թերթերը կը դրեն թէ արտաքսուած Լեհերուն մէջ կը դտնուի Ստեֆան Սթէֆ, Ֆրանսայի լեհական Ազգ. Խորհուրդին նախագահը: Այս կազմակերպութիւնը ստեղծուած էր պատասպարութենէն վերջը եւ 75.000 — 100 հազար անդամ ունէր (Ֆրանսայի Լեհերուն թիւը կը հաշուեն 450 հազար): Այժմ անդամներուն թիւը իջած է 25 հազարի, իրրեւ հետեւանք ոչ այնքան ներգաղթի որքան հրաժարումներու: Նոյն ազբիւրին համաձայն, անդամներուն աննշան մէկ մասը միայն կը հետեւէր կազմակերպութեան*

(Նուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

Ան ատեն լսուցաւ տարտար հնչիւնը ոտնաձայնի մը, որ կը հոգար դէպի ուր ուղղուած ըլլալը։ Ձայնը կու գար ներքի յարկէն։ Ան ատեն Ալեհ փօ ոտքի ելաւ եւ ուղղուեցաւ դէպի դուռը։ Ան ատեն ան ալ ետեւէն ելաւ եւ ուղղուեցաւ դէպի դուռը։ Ան ատեն Ալեհ փօ ետեւ դարձաւ եւ ըսաւ.

— Ես կ՚երթամ ներքեւ, ինչ որ ալ ըլլայ, դուն հոս մնա։ Ես կրնամ ինքնուրոյն գործել։

Ան ատեն ան ալ ետ դարձաւ եւ նստաւ իր տեղը։ Ալեհ փօ դուռը բանալով ներքեւ իջաւ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Շաւ մը ձամբաներ...

Երկուշաբթի իրիկուն Potinière-ի մաերիմ եւ դեղեցիկ սրահին մէջ ներկայացուեցաւ Պ. Գրիգոր Վահանի վերջին թատերախաղը, « Երկու ձամբայ» :

Երիտասարդ հեղինակին գործերուն մասին ուրիշ առիթներով խօսուած է այս սիւնակներու մէջ, շատ աւելի ձեռնհաս գրողներու կողմէ : Դժբախտաբար այս անգամ ալ հեղինակը չէր կրցած խուսափիլ դիւրին ճամբաներէ եւ նիւթը՝ քարոզչական, հեռացնել քիչ մը շատ նախնական փիլիսոփայութենէ մը, à l'Image d'Epinal :

Տարօնեան՝ մտաւորական, ուսուցիչ մը որ կը տառապի իր այլասերած երկու զաւակներէն , եւ որուն միակ մխիթարութիւնն է երրորդը, որ կրցած է պահել հայկական հոգին, եւ կը զգայ ազգային դաստիարակութեան մը պահանջը :

Տարօնեանի մեծ աղջիկը , Հայկուհի որ փոխած է իր անունը, Huguette d'Arsan-ի վերածելով, կ'աշխատի կարուածեւի մեծ տունի մը մէջ , սպասելով յարմար առիթի մը, սեփական գործ հաստատելու համար :

Արմենուհի, զուտ Հայ, տիպար Հայ, ինչպէս որ պէտք է ըլլայ, մաքուր, բարոյականի տէր , հնազանդ, մէկ խօսքով առաքինի աղջիկ մը : Անդին 17 տարեկան ուսանող տղան, որ ձանձրացած դասերէն, կը փնտռէ եւ կը գտնէ որոշ տարիքի կին մը, դրամ ճարելու համար :

Այս ընտանիքին քով կ'ապրի Աւտափազարցի պարզ եւ համեստ աշխատաւոր մը : Իսկ Աբշա – մը որ կը կազմէ խաղին հիւսուածքը, Աբեւելքէն եկած բժիշկ մըն է : Իր առաջին նպատակն է փրկել հայ երիտասարդութիւնը կազմելով Մխու – թիւն մը, շնորհիւ Բարեգործականին խոստացած 400.000 ֆրանքին :

Ուրեմն Աբշամ նախ իր խէալին հասնելու համար ամուսնութիւն անգամ կ'առաջարկէ դա – զափարակից Արմենուհիին, յետոյ երբ Հիւկէթի հետ կ'երթայ Lido, կը մտնայ թէ պէյրութը, թէ բժշկութիւնը, թէ Արմենուհին եւ Բարեգործա – կանին 400 հազար ֆրանքը կը յանձնէ Հիւկէթի, որպէսզի կարուածեւի տուն մը բանայ : Մինչ այդ Հրանտը, Տարօնեանի տղան, կ'երթայ կուգայ ամիսը անգամ մը, ապրելով նախ ամերիկուհի մեծահարուստ կնոջ մը հետ, յետոյ Ֆրանսուհի աղքատ աղջկան մը հետ եւ ի վերջոյ կ'իյնայ կառատուն մը, իբրեւ կառք լուացող :

Աւտափազարցի Մարգարը երբեմն կուգայ իր զրացիներուն, երբ գործը թոյլ կուտայ,դերձակի սանթիմեթրը վզին եւ կը լսէ ու կը խրատէ բոլոր անեցիները :

Ամերիկեան չարժանկարները կանոն մը ունին, « Happy End», այսինքն չարժանկար մը պէտք է լաւ վերջանայ : Պ. Գրիգոր Վահան ալ վարակուած է այդ նախապաշարումէն, իր բոլոր թատերախաղերուն մէջ : Պէտք է բարին յաղթէ, հոգ չէ թէ վնասէ խաղին բնական եւ իրական ընթացքին :

Ուրեմն Արմենուհին (զոհողութիւնը մարմնացնող Հայուհին) կը ծախէ իր ունեցածը եւ մաս մըն ալ փոխ կ'առնէ դրացի Մարգար աղայէն, վերկելու համար ընտանիքին պատիւը : Վատնուած էին նաեւ քրոջը անունը (որմէ դողցած են այդ 400 հազարը), Աբշամին արժանապատուութիւնը եւ Բարեգործականին դրամը : Ու ձեռք ձեռքի Աբշամին հետ այդ դրամը կը տանի յանձնել հայ երիտասարդութեան, որուն փրկութեան սահմանուած էր, ներքնապէս ողբալով իր կորուսած սէրը : Իսկ Հիւկէթ «իր կեանքը» ապրելու համար, գլուխը կ'առնէ կ'երթայ, բախտ փնտռելու Փարիզի մայթերուն վրայ :

Տղան, Հրանտը, առանց նոր «արկած»-ի մը կը վերադառնայ հօրը քով եւ մեր Աւտափազարցին կը պոռայ.— «Այս Փարիզը, այս Փարիզը...» :

Նիւթը հրապուրիչ է եւ կարելի էր շատ լաւ օգտագործել : Հեղինակին առաջին սխալը, միւս վրիպումներէն զատ, իր տիպարներուն շատ բացարձակ ըլլալն է :

Իր հերոսներուն խառնուածքները շատ մեխողմանի են : Իրական կեանքին մէջ դժուար է դտնել Արմենուհիներ կամ Huguette-ներ, բայց կան շատ մը երիտասարդներ որոնք այդ երկուքին խառնուրդն են եւ կը տառապին, չըլլալով ոչ բոլորովին Հայ, ոչ բոլորովին օտար : Այդ dualité-ն, որ կայ գրեթէ բոլոր հայ երիտասարդներուն մէջ, շատ աւելի բարդ եւ հոգեբանական խնդիր մը կը յարուցանէ եւ չահեկան պիտի ըլլար օգտագործել : Կ'ընդունիմ սակայն որ դժուար էր թատերական առումով, եւ բարդութիւններ յառաջ պիտի բերէր խաղին ընդհանուր հանդոյցին մէջ :

Պ. Գրիգոր Վահան շատ լաւ զրուցարան (dialoguiste) է եւ բարեխղճութեամբ կը մօտենայ թատերախաղին արհեստագիտութեան : Իր բոլոր գրուածքներուն մէջ կը գտնենք սրամտութիւն, ոչ շատ նուրբ, բայց յաղող, հեշտ խօսակցութիւն մը եւ սահուն լեզու :

Դերակատարութիւնը կարելի պիտի ըլլար անթերի նկատել, եթէ սրահին մէջ, մինչեւ վերջին կարգերը չլսուէր յուշարարին ձայնը եւ եթէ Պ. Տէրվիշեան, որ միշտ կը պահէ իր Jeune Premier-ի կերպարանքը, օր մը բացառապէս որոշէր սրբվիլ իր դերերը :

Խաղը ներկայացուեցաւ ի պատիւ Օր. Հ. Պըտըշեանի որ առանձնած էր Հիւկէթի դերը (այլասերած աղջիկը) : Իր թատերական խառնուածքի մասին խօսած եմ արդէն : Դժբախտաբար աւելի տակաւ էր այս վերջին անգամ, մասնաւորաբար իր հայերէնը : Կը կարծեմ որ աւելի բնական պիտի ըլլար, եթէ Փրանսերէնը աւելի շատ ըլլար իր դերին մէջ : Իր քրոջ հետ խօսած հայերէնը քիչ մը շատ բարձր էր թէ Հիւկէթին եւ թէ Օր. Պըտըշեանի համար : Բայց , ըսած ենք արդէն, տաղանդը չէ որ կը պակսի եւ աշխատանքով Հայկուհին շատ յաջողութիւններ պիտի կրնայ ունենալ :

Արմենուհիին դերը կատարեց տիկին Carpentier Էքիզեան, որ իր առաջին փորձերը կատարած է Բադրատունիի հետ, գիտէ թէ ի՛նչ է թատրոնը, եւ կը խաղայ միշտ պարկեշտ եւ զգայուն խաղ մը :

Պ. Ռուբէն Տէր Ալանեան կատարեց Հրանդի դերը (այլասերած ուսանողը) : Միշտ տէրն էր իր դերին եւ բեմին եւ կը լեցնէր իր ներկայութեամբ : Présence մը ունի, ինչպէս կ'ըսեն Ֆրանսացիները :

Պ. Տէրվիշեան գիտէ խաղալ, ճկուն խառնուածք ունի, բայց իր խաղը միշտ կը տկարացնէ դերը լաւ չգիտնալով, չսրվելով :

Պ. Գ. Վահան, հեղինակը, փոխարինելով իր եղբայրը, կատարեց մտաւորական ուսուցիչին դերը (հայրը այդ երեք զաւակներուն) : Ղեճա – միտ դերասան մըն է, աւելի յաղող՝ իբրեւ թատերագիր :

Պ. Արտաշէս Գմբէթեան որ առանձնած էր Աւտափազարցիին դերը, երբեք յուսախաբ չըներ իր հասարակութիւնը : Միշտ աւելի յաղող է, աւելի դերասան, աւելի տաղանդաւոր : Ունի դիմախաղեր, շարժուձեւեր, իր դերին համեմատ խօսելու եղանակ մը որ իրեն յատուկ է : Նոր ածական կարելի չէ տալ իրեն : Ի՛նչ սքանչելի Աւտափազարցի մը եղած էր : Արդէն իր ներկայութիւնը բեմին վրայ այնքան տիրական էր որ, լաւագոյն դերասաններու առաւերի մէջ կը մնայինն :

Ընդհանուր առումով, յաղող ներկայացում մը որ կրնայ կատարելագործուիլ, եթէ նկատի առնուին մանանձուած թերութիւնները : Կ'արժէ որ կրկնուի :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

« ԸՆԹԵՐՑՈՂ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ »

Ընթերցասէր ժողովուրդի անուն հանած ենք : Եւ սակայն, հարիւրին քանի՞ն կը գնեն ու կը կարդան դիրք, թերթ, որեւէ հրատարակութիւն, պործնապէս քաշալերելով ազդ. մշակոյթը :

Եթէ փորձէք վիճակագրութիւն մը կատարել, այս կամ այն գաղութին մէջ, ձեր առջեւ պիտի պարզուի աննկարագրելի թշուառութիւն մը :

Տարիներ տեւած է այս ողբերգութիւնը, սակաւթիւ բացառութիւններով, եւ հետզհետէ կը ծաւալի ու կը ծանրանայ, վհատեցնելով հեղինակները, հրատարակիչները եւ գրավաճառները : Տակաւին չենք խօսիր մամուլի մասին, որ այլեւս ողբալի վիճակ մը կը պարզէ :

Նոր պարբերական մը, Թէհրանի «Արմենուհի»ն, որ կը հրատարակուի համբագրութեամբ երիտասարդ գրող Ա. Տէր Օհանեանի, այս խնդիրը կը քրքրէ երկրորդ համարին մէջ (1949 Սեպտ.) :

«Ընթերցանութիւն ամէնուից առաջ» խորհրդով համբագրականի մը մէջ, բացատրելէ վերջ թէ «ընթերցասիրութիւնը քաղաքակրթութեան նշան է » , կը պարզէ վիճակագրական պատկեր մը որ միայն Պարսկաստանի յատուկ չէ :

— « Անցնինք մեր իրականութեան. ահաւոր է պատկերը մեր գաղութներուն. օրաթերթերը 2 — 3000ից աւելի տիրաժ չունին. երկու մասի վրայ կարելի է հաշուել 3000ից աւելի տիրաժ ունեցող օրաթերթերը... Աւելի ողբալի վիճակ են ներկայացնում ամսագրերն ու դրքերը, հազար օրինակից աւելի չեն տպագրուում, իսկ սպառումը ... Գիրք հրատարակիր եւ դիր գրավաճառի մօտ, դեռ 5—10 օրինակից աւելի կը սպառուի, արդէն սովորութեան (եւ յոռի սովորութեան) չարքն է անցել այս ու այն բարեկամի միջոցով մի քանի տասնեակ գիրք սպառել, այն էլ առաջարկողի « խաթեր համար »...

Այժմ նոր թւեր խօսեցնենք, ոչ նուազ պերճախօս : Իրանահայ գաղութից, իբրեւ ցայտուն օրինակ, վերցնենք Թէհրանը, որ այժմ 35 հազար հայ բնակիչ ունի, երկու տարրական, ազգային դպրոց : Տարեկան այդ հիմնարկների համար համայնքը ծախսում է մօտ 240.000 թուման, եթէ այս դումարը բարձրացնենք 360 հազար թուման, ապա մեր համայնքի բոլոր մշակութային ծախսերը ներառած կը լինենք, ուրեմն Թէհրանի հայութիւնը օրական հազար թուման է ծախսում իր հոգեմտաւոր պէտքերի համար :

Ո՞րքան է ծախսում նոյն համայնքը իր մարմնական , նիւթական պէտքերի՝ այսինքն սննդի, բնակարանի եւ հագուստի համար : Վերցնենք նըւազագոյնը, եթէ չունէ դլուխ 2 թուման հաշուենք օրական սննդի դումարը՝ ապա 70 հազար թուման կը հասնի : Եթէ բնակարանի համար ամէն մի ընտանիքի (հինդ հոգուց բաղկացած) վրայ հաշուենք մէկ սենեակ միայն, ամսական 60 թուման-ով, ապա ամէն օր 35 հազար անձր (7 հազար ընտանիք) բնակարանի համար ծախսում է նուազագոյնը 14 հազար թուման : Եթէ չունէ դլուխ օրական 2 ռիալ հագուստի հաշուենք

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

«ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻ... »

Ատ ինչ յետադիմական խօսք՝ պիտի բղաւէ հառաջդիմականը : Մի՛թէ՞ բուրժուան, կապիտալիստը, յետադիմականն ալ մա՞րդ են ...

Բայց ես չեմ ըսողը : ՄԱԿի ժողովը, պաշտօնապէս քուէարկեց «Մարդկային Իրաւունքներու Տիեզերական Յայտարարութիւնը» :

« Ամէն մարդ իրաւունք ունի շարժումի եւ բնակութեան ազատութեան իւրաքանչիւր պետութեան սահմանիներուն մէջ :

« Ձգելու ո եւ է երկիր, մէջն ըլլալով իր հայրենիքը :

« Կեանքի ազատութիւն եւ իր անձին ապահովութիւն » :

Բոլորն ալ ոսկի տառերով գրուելիք ու աղամանդով զարդարուելիք խօսքեր, եթէ ոսկին հրապարակէն քաշուած չըլլար, իսկ աղամանդն ալ չտես նոր հարուստներու կնւբութիքը իւրացուցած չըլլային :

Այո՛ն մարդ իրաւունք ունի եղեր շարժումի եւ ազատ բնակութեան, ուէ պետութեան սահմաններու մէջ :

Ուրեմն, կրնա՞նք, մենք Հայերս ալ չարժիլ, ճամբորդել եւ բնակիլ իւրաքանչիւր պետութեան սահմաններուն մէջ — թէեւ տեղ մը տիտիկ ըրած չունինք առայժմ :

Կրնա՞նք, օրինակ, Թուրքիա երթալ եւ Վանայ ծովուն չուրջ դոնէ ամիս մը ձուկ որսալ : Կամ Մշոյ Ս. Կարապետի դերեզմանը ուխտաւորիլ : Մեր ծննդավայրին, մեր հայրերուն դամբարանները այցելել ու պտոյտ մը խունկ ծխել անոնց հողակոյտին վրայ :

Մարդկային իրաւունքին մէջն է, կարծեմ, առանց չարդուելու եւ բռնադաղթի ենթարկուելու բնակիլ Թուրքիոյ մէջ :

Հոն, այդ երկրին մէջ, ամէն մարդ ազատ պէտք է ըլլայ իր ուզած կրօնքը պաշտելը : Աղօթարան երթալու կամ մկրտուելու, աղօթելու , պահակուելու :

Վատահ եմ, ՄԱԿի թուրք պատուիրակը, ազատ կամքով իր միւիհիւրը կոխած է «Մարդկային Իրաւունքներու Յայտարարութեան» տակը՝ իբրեւ «դեմոկրատ» երկրի ներկայացուցիչ :

Ասլա ուրեմն, Թուրքերը, պաշտօնապէս ըրկուած են հայ չարդելու եւ զանոնք ահաբեկելով տեղահան ընելու արհեստէն :

Բայց պիտի դիմանա՞ն այդ զրկանքին : Ա. – խոռի վերածուած հայ եկեղեցիները պիտի վերադարձնե՞ն Հայերուն :

Պիտի թոյլատրե՞ն հոն ժամ – պատարագ , մկրտութիւն – պսակ կատարել :

Եւ պիտի կենա՞ն Պոլսոյ ամի մը Հայերուն դէմառն պատրիարքի, եկեղեցիի, դպրոցի խաղեր սարքելէ եւ զանոնք իրար ձդելէ ...

Կարծեմ, Լոզանի Դաշնագիրն ալ բաներ մը չարադրած է այս խնդիրներու մասին, Թուրք լիազօրին ստորագրութեամբ :

Եթէ կայ դժուարութիւն մը այս « Մարդկային Իրաւանց»ի խնդրին մէջ՝ «մարդ» բառին նըշանակութիւնն է :

Ըստ եւրոպական դիւանագէտին, «մարդ» կը նշանակէ այն՝ որուն երկիրը փեթրոլ կը ժայթքէ :

Հառաջդիմական « դեմոկրատ »ներուն համար «Մարդ»ը այն է որ առատուն աչքերը բանալուն եւ երեկոյին զանոնք փակած միջոցին « փառք մեր մեծ Ստալինին» կ'օրհներգէ :

Իսկ Թուրքին համար «մարդ» է այն որ միւսլիման թուրք ազգին կը պատկանի եւ զոնէ, քանի մը կեռավուր չարդած է...

Արդ, Հայերս, օգտուելու համար ՄԱԿ հեղինակած «Մարդերու Իրաւունքներու» օրէնքին, պարտաւոր ենք ունենալ այս վերի յատկանիշներէն մէկը ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

(տարեկան 73 թուման) ապա ամէն օր 35.000 Հայեր 7 հազար թուման ծախսում են հագուստի վրայ: Այլ հաճոյքների՝ սրճարան, ժամանց, խնջոյքներ, ամառանոց, խմիչք, ծխախոտ եւն., օրական 8 հազար թուման, ապա սննդի, բնակարանի, հագուստի եւ կողմնակի հաճոյքների օրական ընդհանուր գումարը կը հասնի հարիւր հազար թուման:

Ուրեմն այս գաղութը մինչ մէկ տոկոս է ծախսում իր կրթական գործի համար, հարիւր հազար թուման դիմաց՝ օրական հազար թուման: Տեսնում էք որ գումարը չնչին է, քաղաքակիրթ ժողովուրդին ոչ վայել:

Նոյնը եւ մամուլի սպառումը: Այս գաղութն ունի մէկ օրաթերթ եւ 2—3 ամսաթերթ, բոլորի տիրաժը միասին՝ 4 հազարը չի անցնում: Այս թիւ կէսը գաւառն է սպառում, ուրեմն հարիւր հազար Իրանահայերի չորս տոկոսն է թերթ ու դիրք սպառում լաւագոյն դէպքում, այն էլ ոչ ինքնաբերաբար, այլ հազար ու մի խնդրանքով, պարտադրանքով ...»:

«գաղափարական» ներշնչումներուն:

Լեհերը մեծ մասով կ'աչխատին Ֆրանսայի հիւսիսային շրջանի ածխահանքերուն եւ գործարաններուն մէջ: Այս պարագան կապ ունի Լիլի փոխ – հիւպատոսին ձերբակալութեան հետ:

Արտաքսուածներուն մէջ կը գտնուի նաեւ վարժուհի մը, Օր. Մարթա Մոլոյնք: Ոստիկան – նական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ անոր բուն գործն էր լրտեսել Լեհաստանի բոլշեւիկեան կառավարութեան թշնամիները:

Թերթերը կը գրեն թէ 17 կասկածելիները հանրակառքի մը մէջ դրուելով, առաջնորդուեցան ուղղակի սահմանապուխ: Ձերբակալուած էին առտուն կանուխ, ամբողջ օրը հարցաքննուած, յետոյ սահմանապուխ քշուած:

Ապահովութեան Տեսչութիւնը խուզարկած է նաեւ Փարիզի լեհ երիտասարդական Միութեան (Կրունվալտ), սկաուտներու, Հայրենիքի օգնութեան եւ Կիներու Միութեան գրասենեակները: Պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ բռնուած փաստաթուղթերը կը հաստատեն թէ այդ կազմակերպութիւնները «նուիրուած էին անտեսական եւ ընկերային վնասարարութեան եւ բուռն պայքար մը կը մղէին մեր երկրին հանրապետական կարգադրութեան դէմ»:

Նոյն ադրիւրին համաձայն, Սէնթ Էթիէնի վերջին գործադուլներուն առեն, լեհական կարմիր Խաչը ուտեստ ամբարած էր, ուժ տալու համար բանթողներուն:

★ Կառավարութիւնը Փարիզ հրաւիրեց Շթէթէնի Ֆրանսական հիւպատոսը, որ հրապարակաւ վարկաբեկած էր Պ. Ռոպինօն, երկու լեհական թերթերու մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ հրդեհ մը փճացուցած է Ս. Գերեզմանի եկեղեցւոյ գմբէթը, մոխիրի վերածելով փայտաշէն մասը: Ցորդանանի թագաւորը յանձն առած է ամբողջովին նորոգել եկեղեցին: Ծախքը կը հաշուէն 800 հազար–900 հազար տոլար: Ցանձնաժողով մը կազմուած է հայ, յոյն օրթոտոքս եւ հռոմէական կաթոլիկ հոգեւոր իշխանութիւններէն:

ԱՀՌԵԼի ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ պատահեցան Շէբ – պուռի նահանգիստին մէջ, ծանր վնասներ պատճառելով: Բազմաթիւ տուներ անբնակելի դարձած են: Հինգ հազար հոգի պաշարուած էին ջուրերէն: Կառավարութիւնը երկու միլիոն Ֆր. դրկեց անմիջապէս:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԸ մերժեց Վիչինօքիի խաղաղութեան ծրագիրը, որ կը տրամադրէր դաշինք մը կնքել հինգ պետութիւններէ, միեւնոյն առեն դատապարտելով Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն «պատերազմի պատրաստութիւնները»:

ՄԱՇԻ. կինոի, որ 64 տարեկան է, ամուսնացաւ հինգերորդ անգամ, 26 տարեկան հարսնցուի մը հետ, (իր դերասանուհին):

ՉԻՆԱՍՏԱՆի համայնավարները Թոնքին կը նան հասնիլ 15 օրէն, կը հեռագրէ Ֆրանսական Տարզպանը, չատ ծանր գոնելով կացութիւնը:

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՍԹԱՀԻ

Բարեկամներու եւ համակիրներու կողմէ ձեռնարկուած իր յիշատակին եւ գործերուն նուիրուած նուագահանդէս մը որ տեղի պիտի ունենայ 19 Փետրուարին կիրակի, կէսօրէ վերջ Salle Gaveau մէջ: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

Կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կօշիկի լաւ գործաւորներ եւ քուիէօր մը, Villejuif աշխատելու համար:

Դիմել ամէն կէսօրէ վերջ, ժամը 2—7, Պ. Վանլեանին, 7 rue Godot de Mauroy, Tél. Opé. 01-08: métro Opéra կամ Madeleine:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑի ՄԷՋ, նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ֆր. Կապոյտ Մանչի, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան (S. F. I. O.) տեղական մարմնին:

27 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 15ին մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 25 Ave. Victor Cresson, métro Issy:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ:

Ֆրանսացի ընկերվարականներու կողմէ կը խօսին երեսփոխան – նախկին նախարար Ed. Depreux եւ Իսիի փոխ – քաղաքապետ Sylvestre:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Մարի ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. Աստղիկ ՔԷՕՍԷԵԱՆ (երգ), Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ (երգ), ընկեր ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. ՕՂՏԱՑԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. ՌԷժԻՆ ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆ (պար, Opéra – Comiqueէն) ընկերակցութեամբ Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆի: Պարի մըցում զանազան մրցանակներով: Կը ներկայացուի Ղ. Մելոյեանի «Վասպուրականի հերոսամարտէն տեսարան մը»: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Ժամը 20էն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ Garo Sarian: Տոմսերը ապահովել ընկերներէ եւ սրճարաններէ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հոգեհանգիստ եւ այց գերեզմանին, այսօր կիրակի, նախաձեռնութեամբ Նախկին Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան:

Գերեզմանատունը՝ ժամը 14.30ին: Հաւաքուիլ Place Gambetta:

Պ. Սուփան Պասմաճեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Ալթունեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Ապուլեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պասմաճեան, Պէօյիւք – եան, Կիրակոսեան, Գաբլեան, Երամեան, Ղազարոսեան, Քրուշելնիցքի Փէշտիմալճեան եւ Էօրտէքեան ընտանիքները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ, քեռկնոջ եւ աղգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՊՕՂՈՍ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆի
(Ծնեալ Հիպերիկ Քիւրքճեան)

մահը՝ որ տեղի ունեցաւ 21 Նոյեմբերին, իր բնակարանին մէջ, 50 rue St. Liesne, Melun:

Ծուղարակատարութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի 28 Նոյեմբեր, ժամը 3ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Gentilly գերեզմանատունը, իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆ.— Այս երկուշաբթի երեկոյ (28 Նոյ.) կը շարունակուի նախորդ նիւթի առթիւ մտքերու փոխանակութիւնը: (Հայ Ազատագր. շարժումը եւ ռուս. հաղափականութիւնը): Կը հրաւիրուին լսարանականները եւ անխտիր բոլոր մտաւորականները:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

1950 — ԳՈՑԱՍՍՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ, նուիրուած է Հ. Ց. Դ. 60ամեակին:

ԳԻՆ 150 ՖՐԱՆՔ

Մեկուսի պատճառով ծախու է

Aix en Provenceի մէջ կօշկակարի խանութ մը, բոլորովին նորաձեւ չինուածքով եւ կահաւորուած եւ հետեւն ալ արհեստանոցով: Անհրաժեշտ բոլոր մեքենաներու ամբողջական կազմածք (պանտ, ֆինիսաժ, սայա) Սինկէր մառքով:

Կրունկի (Լուի քենդ) եւ այլ մարդու կօշիկի յատուկ կաղապարներ:

Պայմանագրութիւն 3, 6, 9 տարուան: Տարեկան վարձքը 12 հազար: Դիմել Chaussures Robert 3 rue de la Couronne, Aix en Provence (B. du R.):

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓՈՐԹ ՏՒԹԱԼիի Ֆր. Կ. Ֆաչէի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 2.30ին ընկերուհի Նուարդ Եղիազարեանի բնակարանը, 12 rue de Paris, Ժանթիյիի: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջանի 5րդ պարեդարձը, որ պիտի տօնուի Սալօն Ալհամպրայի մէջ, 17 Դեկտ. շաբաթ իրիկուն:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ· ԲԱՑՑի խումբի: Նիւթ՝ Ազգային հարցը Թուրք. Մխութեան մէջ եւ Հայաստան: Դասախօս ընկեր ՀԱՑԿ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ: Այս շաբաթ 3 Դեկտ. ժամը 8.30ին, 19a rue Caumartin: Կը հրաւիրուին ընկերները եւ համակիրները: Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՄԻՑԼի Մայր – Եկեղեցին (Փրատօ) կը փնտռէ Ֆրանսախօս դռնապան մը, մինակ կամ այր եւ կին: Դիմել նամակով եկեղեցւոյ հասցէին:

Թատերական ներկայացում

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Կաթ. Ակումբի մասնաճիւղի կողմէ, 4 Դեկտ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, rue Voltaire: Կը ներկայացուի Ղ. Մելոյեանի՝

«ԱՐՄԵՆՈՑԾ»Ը

ղեկավարութեամբ Բ. Հապէշեանի:

Մասնակիցներուն երգ Տ. Ֆ. Աստուրեան, Օր. Մ. Մուրատեան, Պ. Ա. Քուպէլեան:

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Charenton Ecolesէն առնել թիւ 103 օթոպուսը, իջնել Mairie d'Alfortville:

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՊԱՐՈՒհԻ

ԱՐՄԷՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

Իր Ամերիկայէն վերադարձի առիթով կուտայ հայկական եւ արեւելեան պարի եւ համերգի եւ – րեկոյ մը՝ 2 Դեկտեմբեր 1949, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին Salle Pleyel, 252 Fbg. St. Honoré, Métro Terne:

ՑԱՑՏԱԳԻՐ.— Խաչատուրեան, Բարխուդարեան, Տիգրանեան, Սալենդիարեան, Կարգանեան, Ռ. Մելիքեան:

Տոմսերը՝ 100 — 800 ֆրանք: Կը ծախուին սովորական վայրերը:

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆի

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ
նորաձեւ մեքենաներով

ՓԱՐԻԶի ՁԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք

ԱՆՄՐՑԵԼի ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque ELEPHANT

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:

Առաջուն գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67
իջնել Carefour Chateaudun

5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

La Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 29 Novembre 1949 Երեքշաբթի 29 ՆՈԵՄԲ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.6012–Նոր շրջան թիւ 1423

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ֆրանկեւլեհական միջադէպը ծանուցաւ

ԼԵՀԵՐԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼԵՑԻՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՐ – ՀԻՒՊԱՏՈՍ ՄԸ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ԿԻՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐ՝ ՎԱՐՉԱՒԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԷՆ.— ՆՈՐ ՍՐ – ՏԱՔՍՈՒՄՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆ.— ՎԱՐՉԱՒԱՅԻ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ ՊԱՇԱՐՈՒԱԾ :

Արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէր Շուման ուժգին բողոքագիր մը ուղղեց Փարիզի լեհական դեսպանատան, իմացած ըլլալով որ չարաթ օր եր–եք պաշտօնեաներ եւս ձերբակալուած են Վարշաւայի Ֆրանսական դեսպանատունէն: Լեհական դեսպանը մերժեց այս բողոքագիրը, «անտեղի» դանելով Վարշաւայի Ֆրանսական դեսպանին «ի–բարանցումը» : Ըսաւ թէ Լեհաստան չէ խախտած Վարշաւայի Ֆրանսական դեսպանատան ապահո – վութիւնը եւ յարգած է միջազգային պայմանա – գիրները: Բայց, կ'աւելցնէր թէ « ցաւ ի սիրտ հարկադրուած է գործադրել փոխադարձութեան սկզբունքը, երբ Ֆրանսական իշխանութիւնները կը խախտեն դիւանագիտական պաշտօնեաներու եւ ուրիշ լեհ քաղաքացիներու իրաւունքները »:

Թերթերը կը դրեն թէ Լեհաստանի արտաքին նախարարը չարաթ օր իր մօտ հրաւիրելով Ֆրան–սական դեսպանը, անոր հաղորդած է Ֆրանսական դեր – հիւպատոսին եւ դեսպանատան երկու կին պաշտօնեաներու ձերբակալումը, իբրեւ փոխա – դարձութիւն Լիլի լեհական դեր – հիւպատոսին ձերբակալութեան :

Վարշաւայի Ֆրանսական դեսպանը կը հեռա–դրէ թէ «այժմ ոչ մէկ Ֆրանսացի ապահով է Լե–հաստանի մէջ»: Արդէն իսկ ձերբակալուած են տասը Ֆրանսացիներ, անհետացած է մէկ հոգի, արտաքսուած են երկու քաղաքացիներ: Վարշա – ւայի Ֆրանսական դեսպանատունը տեսակ մը պաշարման ենթարկուած է: Դեսպանին արձնու – թեան չնորհիւ կարելի եղած է ձերբակալութենէ փրկել քարտուղարուհի մը: Չարաթ օր լեհ ոս – տիկաններ դացած էին ձերբակալելու, բայց օրի–որդը մերժած էր բանալ դուռը: Ֆրանսայի ա – ռեւտրական կցորդը, որ նոյն չէնքին մէջ կը բնա–կէր, պատուհանը լսելով լուր կուտայ դեսպանին: Այս վերջինը անմիջապէս օգնութեան կը հասնի պաշտօնեաներուն հետ եւ բողոքելով ոստիկան – ներուն միջամտութեան դէմ, դեսպանատուն փո–խադրել կուտայ քարտուղարուհին :

Թերթերը կը դրեն թէ լեհ ոստիկանները եր – կուքով – երեքով կը շրջին Վարշաւայի Ֆրանսա–կան դեսպանատան առջեւ, որուն ղէպատը դուռը փակուած է եւ միայն հաղուադէպ այցելուներ կ'ընդունուին :

★ Ֆրանսական կառավարութիւնը իր բողո–քագրին մէջ դիտել կուտայ թէ Վարշաւայի դես–պանին թոյլատրուած չէ ոչ տեսնել առաջին կա–րանատուրը, Պ. Ռոպլինօ, որ ձերբակալուեցաւ նո–յեմբեր 18ին, ոչ ալ իմանալ թէ ո՛ւր բանտարկուած է եւ ո՛ր ատեանին առջեւ պիտի դատուի : Եւ կը յիշէ ուրիշ ապօրինութիւններ, որոնք կը հակասեն միջազգային օրէնքներու :

Վերջին լուրերու համաձայն, Ֆրանսացի քա–րակուփ մըն ալ ձերբակալուած է Վարշաւայի մէջ, լեհ աղգրի մը հետ որ կը ծառայէր Ֆրանսական դեր – հիւպատոսի մը քով :

★ Ապահովութեան Տեսչութիւնը կը շարու–նակէ հետապնդել եւ արտաքսել կասկածելի Լե–հերը: Մինչեւ երէկ 26ի հասած էր արտաքսել–ներուն թիւը: Ասոնց մէջ կը դտնուին Փարիզի լեհական օրաթերթին խմբագրապետը, լեհական աղգ. Խորհուրդին ընդհ. քարտուղարը եւ օգնա–կանը, մարզիչ մը, Մարսէյլի լեհական հիւպա –

(Ուրեմն շարունակութիւնը հետագայ Դ. Խ.)

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՆԵՂՈՒԱՑՆԵՐԸ

Շաբաթ օր հատուած մը միայն յիշեր էինք Մոսկուայի ամերիկեան նախորդ դեսպանին՝ զօր. Պէտել Սմիթի քաղաքական յուշերէն :

Լրացնենք Սթալինի հետ ունեցած տեսակ – ցութեան այն մասը որ կապ ունի Թուրքիոյ հետ եւ որ անգամ մը եւս կը պարզէ Մոսկուայի հիմ–նական ուղղութիւնը :

Դեսպանը մանրամասնօրէն կը նկարագրէ թէ ինչպէս, 1946 մարտին մուտ սպարապետ Սթա – լինի գրասենեակը, «կրկնակ եւ պատկառելի դռնէ մը որ ծածկուած էր մութ կանաչ կաշիով եւ որ կը նայի շարք մը ընդունելութեան սրահներու վրայ »:

— « Այդ սենեակներուն երկրորդին մէջ ոտքի կեցած էին M. V. D.ի (Չեկա) կարգ մը սպաներ, գրասեղանակի մը մօտ որուն ետին նստած էր կար–ճուկիկ պաշտօնատար մը, բաւական տարէց, բա–ցարձակապէս ճաղատ: Իր համազգեստին ուսնոց–ները կը կրէին զօրավարի նշանակը: Ցետոյ իմա–ցայ որ Սթալինի դիւանին խարտուղարն էր» :

Խօսակցութիւնը տեւած է երկու ժամ, ի ներ–կայութեան նախորդ արտաքին նախարար Մոլո–թովի, որ «երբեք չմասնակցեցաւ, բացի մէկ– եր–կու անգամէ, ճշդում մը փոխանակելու համար սպա–րապետին » :

Թարգմանը՝ Պ. Պավլով, «արտաքին նախա – րարութեան երիտասարդ եւ համակրելի պաշտօ – նատարը որ նոյն պաշտօնը վարած էր երեք Մե – ծերու ժողովներուն առեն, Թէհրանի, Եալթայի եւ Փոցտամի մէջ» :

Ամերիկեան դեսպանը նախագահ Թրումընի նամակը Սթալինի յանձնելէ վերջ, կը պարզէ իր երկրին տեսակէտները միջազգային խնդիրներու մասին, յատկապէս ծանրանալով Իրանի, Թուր – քիոյ եւ Ազգ.ժողովին վրայ: Կը բացատրէ թէ երբեք իրենց մաքէն չանցնիր յարձակիլ Խ. Միու–թեան վրայ, թէ արդէն իսկ արտօրէն կը ցրուէ իրենց բանակները, եւայլն :

Սթալին ղեկուցումը լսելով, կը հարցնէ. — «Վերջացա՞ւ» : Եւ կը սկսի կարգ մը ամբաստա – նութիւնները ուղղել Մ. Նահանգներուն դէմ : « Ի միջի այլոց պնդեց թէ մենք վերջնապէս դիրք բռնած ենք Մեծն Բրիտանիոյ հետ՝ Խ.Միութեան հետ : Երկարօրէն խօսեցաւ Պարսկաստանի քաբիւ–ղի մասին» :

— « Դուք չէք հասկնար մեր կացութիւնը Բա–րիւղի եւ Իրանի մասին: Բագուի Բարիւղի դաշ – տերը մեր գլխաւոր աղբիւրը կը կազմեն: Անոնք մօտ են Իրանի սահմանագլուխին եւ շատ խոցելի: Բերիա (ներքին նախարար եւ նախագահ Չեկա – յի. ԽՄԲ.) եւ ուրիշներ ըսած են ինծի թէ վնա–սարարներ (saboteurs) —եւ նոյնիսկ մէկ մարդ— կրնան ծանր վնասներ պատճառել մէկ տուփ լուց–կիով: Մենք չենք ուզեր որ վտանգուի մեր Բա–րիւղի մատակարարումը » :

Սպարապետը յետոյ կը յայտարարէ թէ Խ. Միութիւնը համաձայն է Միացեալ Ազգերու Դա–չինքին, թէ «միտք չունի տիրանալու պալքանեան ազգերուն» :

Եւ կ'աւելցնէ.— «Արդարեւ, եթէ նոյնիսկ այդպէս ըլլար, դիւրին գործ չէ, քանի որ պալ – քանեան ազգերը վճռած են պահպանել իրենց ազ–գային ամբողջութիւնը» :

Երբ, ի պատասխան որոշ հարցումի մը, Սթա–լին կը հաւաստէ թէ «Խ. Միութիւնը երբեք միտք չունի յարձակելու Թուրքիոյ վրայ, թէ այդպիսի մտադրութիւն չկայ», իր մտածումն ալ չի ծած–կեր :

— « Բայց Թուրքիան տկար է եւ Խ. Միու–թիւնը շատ լաւ կ'ըմբռնէ այն վտանգը որ յառաջ պիտի գայ իրեն համար, եթէ օտար հսկողութիւն մը հաստատուի Նեղուցներուն վրայ: Անգարայի կառավարութիւնը թշնամի է մեզի: Ահա թէ ին–չո՛ւ խորհրդային կառավարութիւնը խարիսխ մը պահանջեց Տարտանէլի մէջ: Այս խնդիրը կապ ունի մեր ապահովութեան հետ» :

Այտեղ Մ. Նահանգներու ներկայացու–ցիչը կը բացատրէ թէ ապահովութեան խնդիրը կրնայ կարգադրուիլ Ազգ.ժողովին միջոցաւ, «առանց յարձակելու Թուրքիոյ վրայ» :

Սթալին «կարելի կը դտնէ» այս տեսակէտը, իբրեւ երկրորդ ելք :

Դարձեալ ոչ մէկ բառ՝ նոյնիսկ՝ 1914ի սահ–մաններու մասին (Կարս–Արտահան–Սուրմալու) :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԱԶԳ. ՏՈՒՆԸ »

Երեք – չորս տարի առաջ, որոշուեցաւ Ազգ. Տուն մը դնել, չունդալից ծրագիրներով եւ փայ – լուն խոստումներով: Տուն մը՝ Փարիզի ամբողջ հայ դաղութին համար, որ պիտի կրնար օգտա – դործել իր պէտքերուն, —հանդէս, ժողով, դասա–խօսութիւն, դասընթացք, եւայլն :

Չէ՞ որ ասոնց համար ափերով դրամ կը վատ–նուի աչ ու ձախ :

Ազգային արժանապատուութեան խնդիր ալ կար դործին մէջ: Ամէն ազգի փոքրամասնութիւն–ներ ունէին իրենց բոյնը, Հայը ինչո՞վ պակաս էր անոնցմէ :

Եւ վերջապէս... ունեցանք մերինը, 7 — 8 միլիոնի դումարով մը, եթէ չեմ սխալիր՝ երկու երրորդով հայթայթուած եկեղեցիի վարչութեան կողմէ, իսկ մնացածը ժողովրդական հանդանա – կութեամբ եւ մանաւանդ բաժնեթուղթերով :

Առաջ մը խմացանք թէ , հանդուցեալ «Ճա–կատ»ը դացեր տեղաւորուեր է, մարդու բան չհարցուցած, իր զանազան ու զարմանազան ար – բանեակներով :

Ճմռռնանք որ Տունը պատասխանատու վար – չութիւն մըն ալ ունի, առջի օրէն, որուն պաշտօ–նը պիտի ըլլար մատակարարել զայն արդարու – թեամբ եւ անկողմնակալութեամբ: Առանց նա – խասիրութիւններու եւ կանխակալ տրամադրու – թիւններու :

Այս դեղեցիկ որոշումներէն ի վեր երեք –չորս տարի անցած է :

Շատ ջուրեր հոսեցան կամուրջին տակէն: Ա–մէն կարդի Միութիւններ բազմիցս դրաւոր ու բե–րանացի դիմումներ ըրած են վարչութեան, միշտ սառնալով խոստմնալից հաւաստիքներ :

Ճիշդ է, երբեք չեն մերժուած այդ դիմում – նները, բայց մնացած են միշտ խոստում: Շէնքը անցած է «յառաջդիմականներուն» ձեռքը, իսկ վարչութիւնը միշտ համբերութիւն կը քարոզէ ...

Այդ համբերութեան հետեւանքով է, կար – ծեմ, որ առաջ մը մեր «անկողմնակալ» վարչու–թիւնը Հրեաներուն վարձու կուտայ չէնքին մէկ մասը, «առժամապէս» :

Այս՝ մէկ երեսն է տակաւին: ՍՕՍԻ

Երեք զինուորական ժողովներ Փարիզի մէջ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԴԱՇԻՆՔԸ ԳՕՐԾԱԴՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Միջազգային համոզչին եւ քաղաքական շրջա–նակներուն ուշադրութիւնը նորէն կեդրոնացած է Փարիզի վրայ, ուր երեք զինուորական խորհր – դակցութիւններ պիտի կատարուին այս շար – թուան ընթացքին :

Առաջին ժողովը բացուեցաւ երէկ, երկու – շաբթի, մասնակցութեամբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն սպարապետներուն :

Երկրորդը կը բացուի այսօր, երեքշաբթի, մասնակցութեամբ 12 դինակից պետութեանց սպարապետներուն :

Երրորդը՝ 12 պետութեանց ազգ. պաշտպա – նութեան նախարարներուն ժողովն է, որ կը բաց–ուի վաղը, չորեքշաբթի :

Այս խորհրդակցութեանց պիտի մասնակցին Մ. Նահանգներու սպարապետը՝ զօր. Պրէտլի եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ճոնսըն, որոնք նախապէս Ֆրանքֆորթ իջած էին:

Զօր. Պրէտլի հաղիւ օդանաւէն իջած, չորս – պատուեցաւ թղթակիցներով եւ անմիջապէս յայ–տարարեց թէ Մ. Նահանգները «ներկայիս համա–ձայն չեն Գերմանիոյ վերազինման»: Թղթակից մը եզրակացուց թէ ուրեմն համաձա՞յն են որ Գերմանիան վերազինուի յառաջիկային: Զօրա – վարը պատասխանեց թէ «անպատճառ այդ չի նշանակեր: Այս մասին որոշում պիտի տրուի հա–մախորհուրդ Ատլանտեանի միւս դինակիցներուն հետ: Հազար տարի վերջը ամէն բան կը չկուի»:

Ազգ. պաշտպանութեան նախարարն ալ, Պ. Ճոնսըն յայտարարեց թէ «որեւէ խօսք չէ եղած Գերմանիոյ վերազինման մասին » :

★ *Թերթերը կը դրեն թէ զինուորական խոր–հրդակցութեանց դլխաւոր նպատակն է փութա – դնել արեւմտեան Եւրոպայի վերազինումը, օր ա–ռաջ փոխադրելով Ամերիկայի խոստացած զինա–մթերքը: Այս նպատակով քուէարկուած մէկ մի–լիառ տոլարին 900 միլիոնը պիտի չգործածուի , մինչեւ որ ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժողո–վին յանձնարարութիւնները վաւերացուին նա – խագահ Թրումընի կողմէ: Ռազմավիտական ծր – դիրը մշակուելէ վերջ պիտի յանձնուի նախա – գահին, որ կրնայ անմիջապէս հրամայել զինա – մթերքի առաջին բեռներուն փոխադրութիւնը : Հաւանական է որ առաքումները սկսին յունուարի կիսուն, համաձայն իւրաքանչիւր երկրի պէտ – քերուն :*

Իրազեկներ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն ռազմավիտական ծրագիրներու մասին.

1.— Միջեւրոպական մեծ ռմբակոծութեանց գործը պիտի սառնձնեն Մ. Նահանգները.— 2.— Միջնի եւ կարճ հեռաւորութեամբ ռմբակոծու – թիւնները եւ հակօդային գործողութիւնները՝ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Հարեւան երկիրները: 3.— Նաւային գործողութիւնները՝ Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւն. ռմբմիղները : 4.— Ցամաքային պաշտպանութեան կորիզը պիտի ապահովեն արեւմտեան պետու – թիւնները իրենք : 5.— Իւրաքանչիւր ազգ ինք պիտի կազմակերպէ իր շրջանին պաշտպանութիւ–նը, համախորհուրդ միւս դինակիցներուն հետ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԽՄԲ.— Տեսութիւն մը եւս, ի պատասխան «Հայրենիք»ի հարցարանին.

... Ամերիկահայ կրթական կեա՞նքը.— տարակոյս չկայ, որ սրտապնդիչ ոչինչ ունի: Նախ՝ միջավայրի պայմաններուն հետեւանքով, մեզի ծանօթ իմաստով դպրոց չունինք ամբողջ օրուան համար: Երեկոյեան կամ յետմիջօրէի 1—2 ժամ տեւողութեամբ պատահականութեան ձգուածգածներն են մեր ունեցածները, ուր ամերի-կահայ անգլիախօս աշակերտներ կուգան հայերէն պարզ կարդալ – գրել սորվիլ, Հայոց Պատմութենէն ալ պատահական դրուագներ լսելով: Ի՞նչ արդիւնք կրնանք սպասել այսպիսի դպրոցներէ, որոնք չաբաթը անդամ մը, մէկ – երկու ժամով միայն բաց են, ան ալ միշտ թիւով ու դէմքերով փոխուող աշակերտներով:

Այս «տխուր վիճակը», ինչպէս հարցարանը կ'որակէ, կրնա՞յ փոխուիլ ու բարելաւուիլ.

— Այո, հակառակ աննպաստ չատ մը պայմաններու.

Անհրաժեշտ է նախ՝ որ դպրոցը սկսի հայ տունէն: Հայ ծնողքը նախ՝ ինքը պիտի ղգայ՝ անհրաժեշտութիւնը հայ լեզուին, իբրեւ դերադոյն պահապանը իր զաւակներուն ազգային դիւթութեան: Հայ ծնողքը հայերէն պիտի խօսի եւ հայերէն խօսելու եւ սորվելու նախանձախնդրութիւնը, կիրքը պիտի ունենայ, որպէսզի իր չունչով կարենայ տոգորել նաեւ իր զաւակը:

Երկրորդ՝ ոչ միայն դուրդուրալին ղգացում պէտք է ունենայ հայերէնի ու հայ մշակոյթի հանդէպ, այլեւ պիտի դիտնայ զոհել նիւթապէս ալ: Պիտի վճարէ, առանց դժգոհանքի եւ սակարկութեան, ինչպէս կը վճարէ բժիշկին ու փաստաբանին առնուազն՝ պիտի վճարէ այնպէս, ինչպէս կը վճարէ դաշնակի եւ ջութակի դասերուն համար: Իր զաւակներուն ֆիզիքական հացին ու սնունդին հետ, հայ ծնողքը պիտի տայ բնականօրէն, անոնց ազգային — հոգեկան հացն ու սնունդը, որոնք հայերէնով ու հայ մշակոյթով միայն կարելի է տալ:

Եթէ ընտանիք մը չի կրնար եւ չուզեր հաստանալ հայերէնին ու հայ մշակոյթի հանդէպ իր սիրով եւ ծանօթութեամբ. եթէ հոգեկան հաճոյք մը չի դարձներ հայ երգն ու երաժշտութիւնը, զուր է սպասել բարելաւում մեր կրթական կեանքին մէջ: Կրցա՞նք սակայն ազգային ոգի ստեղծել, ազգային մթնոլորտի մէջ շնչել եւ մեր տուները լեցնել անով, այն ատեն կրթական կեանքը կը բարելաւուի: Կը փնտռենք որակեալ ուսուցիչը, կը վճարենք լայնօրէն եւ ուսուցչութիւնը կը դարձնենք ոչ միայն բարոյապէս, այլեւ նիւթապէս ալ պատուաւոր ու փնտռուած ասպարէզ մը: Կը պատրաստենք դասագիրքեր, արժանավայել հայ լեզուին ու ժամանակակից մանկավարժութեան. դասագիրքեր՝ որոնց ընթերցումը վայելք ըլլայ ոչ թէ տաղտուկ ու յօրանջ:

Կարելի՞ է հայ պահել ամերիկահայ սերունդը:

Դժուար գործ, անշուշտ կարելի է, եթէ հայապահպանման գործը դարձնենք համազգային գործ եւ լրջութեամբ պայքարինք վտանգներուն դէմ:

Հարցնենք. կարելի՞ է մանուկ մը ողջ ու առողջ պահել.— այո, եթէ խնամք տանինք, մանրուր ու բաւարար սնունդ տանք. հաճելի դարձնենք անոր կեանքը. մտածենք ու լաւագոյն պայմաններ ստեղծենք: Ողջմտելի սնունդով, կեանքով ու նիստ ու կացով, ան ալ այս փարթամ երկրին մէջ, առողջ չենք կրնար պահել հայ պատանի մը. ոչ ալ կրնանք հայ տունին ու կեանքին կապել զայն: Մեր նոր սերունդի ազգային եւ հոգեւոր պահպանութեան համար նոյն ընթացքը պիտի բռնենք:

Ցետոյ, պէտք է վերջ տալ այն վայրերան ու չարագուշակ նախատեսութեանց, թէ «դատապարտուած ենք անհետանալու»... Հարկ է ճղմել այս նահանջական տրամադրութիւնը:

Ո՞վ կրնայ պնդել, թէ մեր պայմանները նոյնը պիտի մնան միշտ, ամբողջ տասնամեակներ: Ցարաբերութեանց բնացում մը արտասահմանի ու հայրենիքի հայութեան հետ, ազատ երթեւեկի կարելիութիւններ օր մը, եւ ահա կը փոխուին ամերիկահայութեան կերպարանքն ու ճակատագիրը:

Ու վերջապէս մեզմէ ո՞վ դատապարտուած չէ մահուան. բայց կ'աշխատինք, հազարումէկ զոհողութիւններ յանձն կ'առնենք, չաբաթ մը, օր մը, ժամ մը աւելի ապրելու համար: Նոյն վերաբերումը պիտի ունենանք մեր նոր սերունդի պահպանման հարցին մէջ: Պիտի հաւատանք ապագային, ինչպէս կը հաւատանք կեանքին, ու պիտի կառչինք մեր գոյութեան: Պիտի ըլլա՞ն մեռնողներ, անհետացող խումբեր, այո դժբախտաբար. թող ըլլան, բայց պիտի ըլլան նաեւ առողջներ ու փրկուածներ ալ, աւելի մեծ թիւով: Թուրքիոյ մէջ կարմիր ջարդին չատ զոհեր տուած ենք. Լեհաստանի եւ այլ երկիրներու մէջ հոծ զաղութներ կորսնցուցած ենք, բայց ապրած ենք իբր ազգ, կամքի ուժով, դիմադրական կորովով, մեր պայքարով ու կազմակերպութիւններով, մանաւանդ մեր հաւատքով: Ձերմակ ջարդին ալ պիտի տանք զոհեր, ինչպէս կուտան նոյնիսկ մեծ ազգերն ալ, բայց պիտի դիտնանք պաշտպանուիլ, մինչեւ իսկ հոսանքին դէմ թիավարելով: Մի՞ջոցնե՞րը — ըսինք արդէն — ազգային ոգիի արծարծում, ազգային մշակոյթ, լեզու ու պատմութիւն: Ներշնչել պէտք է դիտնանք մեր երիտասարդութեան՝ այն խոր, իրական ու կենսական համոզումը՝ թէ ինք լաւ, արժէքաւոր ժողովուրդի մը ժառանգորդն է եւ մեր ազգային արժէքները վար չեն ուրիշներու ունեցածէն: Հարկ է որ փչրուի ստորադասութեան այն ղգացումը, որ անտարբերութեան եւ չետոյ արհամարհանքի կը փոխուի մեր երիտասարդութեան մէջ: Կրցա՞նք ընել այս,— կը բազմապատկենք փրկուածներու թիւը:

Ի՞նչ կրնան ընել կազմակերպութիւնները — չատ բան: Հ. Օ. Միութիւնը հրաշք գործած է մինչեւ այսօր, լրիվ մնչիկ, դիմութեան գործին հետ տանելով նաեւ կրթական գործը: Եթէ ան կրթական գործին համար աշխատի այնպէս, ինչպէս թշուառութեան, սովահարութեան ու համաճարակի մը պարագաներուն կ'աշխատի եւ կը զոհէ, մեր նոր սերունդի պատկերը բոլորովին կը փոխուի: Այսօր տասնամեակներէ ի վեր՝ ապազգայնացման համաճարակը կայ. պայքար անոր դէմ:

Նոյնն է պարագան Հ. Ց. Դաշնակցութեան, որ առաւելապէս քաղաքական եւ յեղափոխական առաքելութեան մը լծուած է: Բայց առանց հայ սերունդի եւ Ազգային մշակոյթի ու դիտակցութեան, ինչ նշանակութիւն կրնան ունենալ հայրենիքն ու պատուհիրը:

Մեծ զոհողութիւններ եղած են ու կ'ըլլան դեռ Հայկ. Դատին համար. արիւն ու քրտինք, նոյնը պիտի ըլլայ այսօր հայ երիտասարդութեան ազգային դաստիարակութեան համար, որ հայ դատի մաս կը կազմէ:

Ուրախ ենք, որ այս ուղղութեամբ մտքերու մէջ մեծ յեղաշրջում առաջ եկած է:

Ամերիկահայութիւնը անհուն զոհողութիւններ ըրած է եւ կ'ընէ: Դեռ տարի մը առաջ 127 հազար տոլար տուաւ կրթական հաստատութեան մը, Պէյրութի ճեմարանին: Կը թուի թէ կարգը իրեններն է հիմա, ամերիկահայութեան ու իր երիտասարդութեան ազգային կրթութեան: Պիտի վարանի՞ նոր զոհաբերութիւններ ընելու: Ձեմ կարծեր: Կը հաւատանք թէ, երբ գայ օրը,— եւ ուշ չէ այդ օրը — ամերիկահայութիւնը նոր պատասխանատուութիւններ պիտի ստանձնէ եւ նոր զոհողութիւններ պիտի ընէ: Բոլոր կազմակերպութիւնները, որոնց մէջ Հայրենակցականները մասնաւորապէս, ազգային գերագոյն պարտք մը ունին, կոչում մը — հայ պահել հայ երիտասարդութիւնը. ոչ միայն պահել այլեւ խորապէս մը-չակել անոր մէջ հայ ոգին, որպէսզի ողջ մնայ հայրենիքի գաղափարը:

Որպէսզի չարունակենք Հայոց Պատմութիւնը՝ նոր ու չքեղ էջերով:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԼԵՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պէրաթի հովիտը

Զեմ յիշեր ճանչցած ըլլալ տեսարան մը աւելի հզօր իր կազմով, աւելի հմայիչ եւ ամբողջական իր զանազանութեամբ՝ որքան Պէրաթի հովիտը: Զայն ճանչցայ երեկոյեան դէմ, Հասան Պարիի եւ իր քրոջ Մուէյքայի ընկերակցութեամբ, երբ երկնային ջրվէժները իրենց լուսանիւթ սիւները առաւօրէն կը թափէին կապարա-դոյն լեռներուն վրայ, մեր առջեւ փռուած տեսարանը երկուքի բաժնող Օասումի երկայնքը, որուն հրեղէն ջուրերը դանդաղօրէն կը դիմէին դէպի մեզ, մինչ համապատիկ լուսիւն մը կը տարածուէր ընդմէջ երկնի եւ երկրի, մեր հոգիները լեցնելով հիացումի եւ պաշտամունքի կրկնակ ղգացումներով:

Վերջալոյսը նարնջագոյն էր լեռներուն վրայ, կարմիր՝ երկնի դէմ, լեզակագոյն՝ ջուրերուն երկայնքը, ինձ յիշեցնելով Հոմերոսի Եգէական ծովուն նուիրած դիւնեգոյն անսովոր պատկերաւորումները: Գոյներու այս ներդաշնակ դասաւորումը բնութեան կը շնորհէր չնաշխարհիկ առասպելականութիւն մը: Ինչ որ աւելի տպաւորիչ էր՝ այդ օդի եւ միջոցի պարապուրիւնն էր որ կը լեցնէր գոգաւոր տեսարանը, տարածուելով դատարկ դաշտ, անտառէ անտառ, հովիտէ հովիտ, իմաստաւորելով ամէն ինչ, դեղեցկագիտական յուզմամբ արգասաւորելով ներշնչուած միտքը:

Հասան Պարին նստած էր ժայռին վրայ, ու կը դիտէր իր հայրենի հողը: Սիբելի Մուէյքան քովը էր, ոտքի, մեղմօրէն յեցած բազուկիս: Կը դգայի անոր ձեռքին ջերմութիւնը ձեռքիս վրայ, իր մանկամարդուհիի ներկայութիւնը արիւնիս մէջ:

Իմ մտածումներս տարբեր ուղղութիւն ունէին:

Երկնի, անտառներու, ջուրի եւ անդնդախոր դահավիժումներու այս հոյակապ ամբողջութիւնը դիս կը տանէր դէպի պատանեկութիւնս, երբ հոգեկան վերաիոխման դգացումի մը դեղումը ոգեւորած էր դիս կարդալով Շաթոպրիանի «Génie du Christianisme»ի այն էջերը՝ որոնց մէջ կը զգացուի ովկիանոսի չունչը, դէպի առ Աստուած ձգտող մեծ վիպապաշտին յափշտակուած միտքն ու սիրտը, եւ կամ Էտկար Փոյի այն ցաւատանջ պատմուածքները՝ որոնք կը դեգերին մութ եւ խորունկ ջուրերու ափունքներէն ի վեր:

Այդ օր Պէրաթի հովիտը լեցուն էր դէպի ռազմաճակատ մեկնող մարտիկներով:

Ալպեան եօթներորդ զօրագունդին հրչակաւոր վաշտերը կը յառաջանային Օասումի ափերէն ի վեր, որոնց սպաղաւարտները կը չողշողային մայրամուտին ոսկեփոշիին մէջ: Ապա կուդային լեռնային թնդանօթաձիղներու հինգերորդ զօրագունդին դումարտակները, իրենց հրացանները անփութօրէն զետեղուած ուսերուն վրայ, իրենց կռնակներուն վրայ առած լեռնային պայուսակներն ու պահեստի կօշիկներուն տրցակները, ապառաժներն ի վեր մագլցելու ծառայող զերանները եւ կարճկոթ մուրճերը:

Վենետիկի, Քատորէի, Քունէոյի, Թրիէս-թէի եւ Թրենթոյի բարձունքներէն հատընտրուած տղաք էին, որոնք ամիսներ առաջ ճանչցած էին կրակի մկրտութիւնը Ֆրանսական ճակատին վրայ, Մարկերիա Քալէի խորխորատներուն մէջ:

Օճապատյա զետին ալէկն ու ճախէն կը բարձրանային փոքրամարմին հրասայլերը, թեթեւ ու ծանր դնդացիրներու խմբակները, կորաղնաց ռումբերու ահուսարսափ սփռող հրասանդները, որոնք մարտնչող զինուորին ամենօրեայ մղձաւանջն են:

Ցետոյ կուգային կառքերը, ծանրօրէն ճոն-չելով, փուչիի ամպեր բարձրացնելով մայրամուտի յարաճուն ոսկիին մէջ:

Ամէնէն վերջ կուգային սպաններուն նժոյգները, իրենց փոքր դլուխները մերթ նետելով դէպի ետ, տարտղնելով բաշերը, իրենց վրնջիւնը խառնելով Օասումի ջուրերուն: Երիտասարդ նժոյգներ էին, առակ՝ սանձակոտոր արշաւներու, որոնք իրենց կշռաւոր դնացքով անսովոր քնքշութիւն մը կը պարգեւէին մարդկային այս դէպի մահ-ուան բնագաւառները դիմող արիւնոտ խրախճանքին:

Կը դիտէի այս տեսարանը, այս ուժի եւ երիտասարդութեան տենդագին բարձրացումը լեռներուն կողերն ի վեր, սեղմած իր չարքերը, իր դամոտ կօշիկները հնչեցնելով քարուքանդ ճամբաներու վրայ: Կը դիտէի դանոնք, երբ կ'երթային դէպի Պոլիանիէչ, Սէլանի, Պարկուլլա, Թոմօրի, որովհետեւ անվախճան ելլադայի զաւակները, անսպասելիօրէն ոգեւորուած իրենց նախահայրերուն ռազմականութեամբ՝ կը յառաջանային օր եւ դիշեր, հնչեցնելով փողերը, երգելով բարձրաղաղակ:

Հետզհետէ, ռազմիկներուն վրայ իջաւ դիշերը: Անտառներուն վերեւ մարեցան լոյսին ջահերը: Լեռներուն բարձունքները դալկացան լուսինով:

Սիբելի Մուէյքան ինձ դանոնալով փափաքեցաւ դիտնալ թէ ե՞րբ կը մեկնէի դէպի ռազմաճակատ:— Վաղը, պատասխանեցի, դիտելով անոր աչքերը, ուրկէ ինձ կը նայէր գեղեցիկ դիշերը:

Միլանօ

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԱՐԱՋԻՆԱՅԻՆի ճահիճներուն մէջ 20 հեկտար տարածութեան վրայ անտառներ անկած են փորձի համար, որով հաստատուած է որ այդ վնասակար ճահիճներուն տեղ կարելի է ստեղծել զաւտապաչտան անտառաշերտեր, աճեցնելով, փշատի բարեմի եւ ուրիշ տեսակի ծառեր:

Անտառը հոն ոչ միայն պատուար մըն է արեւելեան չոր քամիներուն դէմ, այլեւ բարերար դեր կը կատարէ Արաղածյանի կլիման բարելաւելու:

Առաջին յաջող փորձէն հետեւցնելով, Հայկ. ՍՍՌ Անտառային Տնտեսութեան նախարարութիւնը որոշած է 1950ին այնտեղի անտառատարն-կումները հասցնել հարիւր հեկտարի:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Գահիրէի մէջ մեծ չուքով տօնուած է «Դաշնակցութեան Օր»ը, նախագահութեամբ ընկեր Օննիկ Մաճառեանի :

Այս առթիւ չատ գեղեցիկ ճառ մը խօսած է երիտասարդ ընկեր Բ. Նաւասարդեան : Քանի մը հատուածներ.—

Գաղթաշխարհի մէջ ստեղծուած պայմաններ – րու չնորհիւ հայ երիտասարդը մնաց անծանօթ իր ժողովուրդի եւ հայրենիքի պատմութեան : Մինչդեռ մեր պատմութիւնը դէմքերու, դէպքերու ու թուականներու անհրապոյր չարք մը ըլլալէ ա – ւելի, զարմանահրաշ առեղծուածներու մատեան մըն է : Ինչպէ՞ս բացատրել Տիգրան Մեծի կայս – րութիւնը : Մարզային բովանդակ պատմութեան մէջ ո՞ւր գտնել մեր կիլիկեան թագաւորութեան նմանող երեւոյթ : Ապա մեր լեզո՞ւն, մեր կրօ՞ն – քը, մեր գրականութի՞ւնը, մեր ճարտարապետու – թի՞ւնը, մեր երաժշտութի՞ւնը, որոնք զարմանա – հրաշ առեղծուածներ են : Եւ մենք՝ տէրը այս բացառիկ ժառանգութեան, անբացատրելի ան – տարբերութիւն ունինք : Կան երեք փաստեր ո – րոնք սեփականութիւնն են աշխարհի բոլոր Հա – յերուս անխտիր եւ որոնք կը վկայեն թէ մեր ժո – ղովրդի պատմութիւնը իրապէս առեղծուած է :

Առաջին.— վեց դարերու ստրկութիւնը ... Երկրորդ, այս նախադասութիւնը մեր երէկն է, տակաւին կայ այս նախադասութեան մղձաւան – ջը, անոր առհասարակ (atavique) յուշն ու վերա – պրումը : Երրորդը մեր ներկան : Հայը այսօր : Հոգիով անկախ, ճշմարտապէս անկաշկանդ, գե – րազանցօրէն ազատատենչ :

1878.— Հայկ. Դատը առաջին անգամ միջազ – գային սեղանի վրայ : Բաժան – բաժան է Հայոց աշխարհը ոչ միայն աշխարհագրականօրէն — — Տաճկահայաստան եւ Ռուսահայաստան, այլեւ հոգեպէս, իբրեւ ոգեկան երեւոյթ, բաժան էր նաեւ ազգը, Ռուսահայուն հոգիին աւելի մօտ էր Ռուսը : Մտքով ու հոգիով այլասերած էր Կովկա – սի Հայը : Իսկ Պոլսոյ մէջ Ցուվհաննէս Նուբեանի նման հայ մտաւորական վարիչ դէմքին մասին Գ. Օտեան կը գրէ —«Նուբեան էֆէնտի օր կայ ան – կողնէն հայասէր դուրս կ'ելլէ, օր կայ տաճկա – սէր» :

Այսպէս հայրենիք եւ ժողովուրդ մատնատ – ուած էին ոչ միայն հոգեպէս, այլեւ լեզուով, բարքերով, մշակոյթով, դրականութեամբ :

Իսկ հայ դիւցազին կ'ապրէր ցանուցիր, ոչ թէ իբրեւ մարդ այլ սորուկ ռայա : Դարերէ ի վեր անընդունակ դարձած ըմբոստանալու : Եւ ահա 1890ին երեք առաքելատիպ Հայեր կը ձեռնարկեն անկարելիին դարձնել կարելի : Քրիստափոր, Սի – մոն, Ռոստոմ : Ոչ թէ կուսակցութեան հիմնա – դիրներ, այլ ճարտարապետներ ազգային նկարա – գրի եւ ոգեկան կառոյցի : Մոխիրներու տակէն վերականդնելով պէտք էր տալ Հայուն իր հին, փառաւոր պատմական դիմագիծը, եւ դնէր աչ – խարհի յառաջադէմ քաղաքակիրթ ժողովուրդնե – րու ընտանիքին մէջ : Այս էր Դաշնակցութեան հիմնադիրներու ծրագրած գործը : Քրիստափոր եղաւ հայակերտ եւ հայակերտներ եղան Հայ Յե – ղափոխութեան բոլոր դերակատարները : Պատ – մական հայ տիպարը եղաւ մշակութասէր, ստեղ – ծագործ, ինքնատիպ հանճարի տէր, խիզախ ոգո – րումներու ընդունակ : Կրկին լեցուեցաւ հայ ի – րականութիւնը դիտութեամբ, գրականութեամբ արուեստով : Հրաշքը կատարուելու համար պէտք էր որ հայ ժողովուրդի արիւնը հոսէր : Ու հայ սքանչելի «խենթ»երը միացան ու երդելով գացին դէպի մահ... բոցավառած էր Հայոց աշ – խարհը եւ բոցերու մէջէն կը քալէին Վահանզնեան դիւցազունները : Եւ Հայոց Աշխարհի բովանդակ տարածութեան վրայ կախարդական հուրով ... երկաթով դրուեցաւ

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն ... Հայ Յեղափոխական չարժումը եղաւ ազգային ծաւալով, համազգային բնոյթով եւ ինչ որ ամէ – նէն կարեւորն է՝ ազգային իդէալներու հետա – պնդման եւ իրագործման համար : Պատմութիւնը այդ չարժումը ոչ միայն ազգային այլ մարդկա – յին պիտի հռչակէ : Սակայն ծայր տուաւ հոգե – կան հիւանդութիւն մը, հայ մարդիկ զոնուեցան որ ուրացան ոչ թէ այս կամ այն անձնատ դրուագը, այլ չարժումն ամբողջ, եւ՛ էութիւնը եւ՛ ոգին չարժումի :

Եւ սակայն վերը, աւելի մօտ երկնքին ու Ա – ստուծոյ լեռնային իր բնագաւառի ամէնէն բարձ – րաբերձ գագաթին, հայ ժողովուրդը դրաւ ոգե – ղէն ու լուսեղէն զոյդ պսակներ.— Մայիս 28 եւ Հոգւոյն...

Խօսած է նաեւ ընկեր Արշակ Ցուվհաննէսեան, պատմական ակնարկ մը նետելով Դաշնակցու – թեան ղեկաւար գործերու մասին :

★

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

« Դաշնակցութեան Օր»ը մեծ խանդավառու – թեամբ տօնուած է Լոս Անճէլէսի մէջ : Ընկեր Ա – լէք Փիլիպպոս առաւնապետած է հանդէսին : Խօ – սած է երիտասարդ ընկեր՝ Արա Հայկազեան որ ըսած է «Մի ըսէք ձեր զաւակներուն՝ մտէք Դաշ – նակցութեան չարքերը, այլ միայն անոնց ձեռքը տուէք Հայոց պատմութիւնը, եւ վստահ եղէք որ անոնք պիտի գտնեն իրենց արժանավայել տեղը, եւ այդ տեղը պիտի ըլլայ մեր կուսակցութեան չարքերը» : Գլխաւոր բանախօսը ընկեր Տիգրան Տէր Ա.եւոխեան ըսած է Հոկտեմբեր, Նոյեմբեր, Դեկտեմբեր ամիսներուն կը տօնուի «Դաշնակցու – թեան Օր»ը եւ Հայաստանէն դուրս գտնուող ա – պատաւնէ հայրենասէր Հայեր խուռներամ կու – գան յարգանքի տուրքը տալու : Մուտքէն եւ ա – ճուրդէն գոյացած է հազար տոլար :

Անկարդելն ալ Ռուսերը հնարած են, եթէ հաւատանք Մոսկուայի թերթերուն, որոնց հա – մաձայն հնարիչը Քոտելնիկով, մեռած՝ հինգ տարի առաջ : Այս հնարիչը անկարգելի գաղա – փարը յղացեր է եւ գծեր է 1911ին, եւ արեւմտա – եան Եւրոպայի դիտուններըը իրեն հետեւեր են :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ NOTRE DAMEի ՄԷՋ

Նոյեմբեր 13ի կիրակին տեղի ունեցաւ հան – դիսաւոր պատարագ, Փարիզի մայր եկեղեցին (Notre Dame), Մխիթար Աբբայի մահուան 200ամ – եակին առթիւ :

Եկեղեցւոյ փառաւոր կամարներուն տակ հա – ւաքուած էին հազարաւոր հաւատացեալներ, Հա – յերու հետ՝ Ֆրանսացիներ, Անգլիացիներ, Գեր – մանացիներ եւայլն :

« Որհնուրդ Որին »ի եղանակը բարձրացաւ տաճարին լուութեան մէջ : Կեդրոնական անցքէն առաջացան մօտ 20 զոյգ փոքրիկներ՝ ձիւնափայլ հանդերձներու մէջ, որոնց յաջորդեցին Հա – կիրները եւ հուսկ վերապատուելի Գրիգոր Պահ – պանեան՝ որ օրուան պատարագիչն էր, եւ ոչ թէ Մխիթարեան ընդհանուր Աբբահայր Հ. Սրա – պիոն Ուլուհճեան, ինչպէս սխալմամբ թերթերէն ոմանք գրած էին :

Պատարագին կը սպասաւորէին հայ կաթո – ղիկէ եկեղեցւոյ վարդապետները ու Մխիթարեան հայրերը, իսկ դպրաց դասը կը բաղկանար Ս. Ցուվհաննէս Մկրտչի եւ Ս. Խաչի երգչախումբե – րէն, Պ. Սերդոյեանի ղեկավարութեամբ :

Աւետարանէն եաքը Monseigneur Baussart երկու խօսք ըրաւ ֆրանսերէն լեզուով Ֆրանսացի ժողո – վուրդին, եւ անոնց բացատրեց ամփոփ կերպով Մխիթարի վարքը, նպատակին հասնելու համար ցոյց տուած նկարագրի ուժը՝ եւ փառաւորեց Հայ. եկեղեցւոյ չքեղ արարողութիւնները, հայ ժողովուրդի քրիստոնէական ջերմ բարեպաշտու – թիւնը, յորդորելով եղբայրական սէր եւ միու – թիւն : Ապա խօսք առաւ Սեւրի Սեմուէլ Մու – րատեան վարժարանի տնօրէն Հ. Ս. Վ. Տէր Մովսէսեան որ խօսեցաւ մեր ոսկեբարբառ լե – զուով :

« Երկու դարէ ի վեր է որ, ըսաւ, Մխիթար Աբբահօր բազմաչարչար մարմինը կը հանգչի իր ձեռակերտ վանքին՝ Ս. Ղազարի կղզեակին մէջ : Հազիւ իր մահուան լուրը տարածուած վենետի – կի եւ չրջակայ կղզիներուն մէջ, ժողովուրդը զայն նկատեց Սուրբ մը, որուն տապանը այլեւս դարձաւ ուխտատեղի մը, ուր բազմութիւնը ա – մէն տարի կուգայ բժշկութիւն խնդրելու իր մար – մնական ցաւերուն եւ չնորհներ հոգեկան տա – ռապանքներուն : Իսկ Հայը արդէն իր սրտին խորը սրբացուցած է այդ անձը որ այնքան եռանդով եւ անձնուիրութեամբ բարձրացուցած էր իր հոգե – կան եւ մտաւորական մակարդակը, եւ Ս. Ղազա – րը դարձուցեր էր հայկական մշակոյթի բարձրա – գոյն կեդրոնը, ուր այնքան Եւրոպացի դիտնա – կաններ սորվեցան հայ լեզուն եւ չքեղ հրատարա – կութիւններ ձօնեցին հայ պատմութեան ու հայ մատենագրութեան » :

Հայկական ճայնաւոր պատարագը զոր մա – տոյց Գերապատուելի Պահապանեան, խորին տպա – ւորութիւն գործեց Ֆրանսացի եւ օտար հասարա – կութեան վրայ, որոնք իրարու կը յայտնէին իրենց հիացումը հայ ծէսին եւ արարողութեան նկատ – մամբ, որոնք այնքան գրաւիչ են ու այնքան խոր կ'ազդեն հաւատացեալ հոգիներուն վրայ :

ՎԷՄ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԴԱՐԲԻՆԸ

— *Լեզուդ քեզի քաշէ, կնիկ, բարկացաւ Մը – միկ Աստուր՝ ինքզինքը նուաստացած զգալով : Աւելի ճիշդ՝ կնոջը խօսքերը դինքը զրգռեցին առեղծելով նախանձ եւ առելութիւն՝ հանդէպ Ռէսին, անոր տան ու կալուածներուն առատու – թեան վրայ : Համրիչը ձեռքը՝ Մմիկ Աստուր դուրս ելաւ, գնաց պատի մը տակ ու կռնակը ա – րեւին տուած՝ սկսաւ մտածել, ի՞նչ ինչու չունէր տուներ ու հողեր, դրամ ու հարստութիւն :*

Հա՞, ինչ ինչո՞վ էր մեղաւոր : Ճիշդ դէմը, Ռէս Վարդանի քոստա չունը եկաւ ու երկնցաւ, կռնակը պատին եւ փորը արեւին բռնած : Մմիկ Աստուր դժգոհ էր կեանքէն, «էս աշխարհէն բան չհասկցայ» կը կրկնէր չարունակ, համրիչին հա – տիկները քաշելով :

Սուրէնն ու Տիգրանը, կրպոյին հետ եղներով մխասին գացին արտերը : Հրաչ սկսաւ դիւղին մէջ ման գալ, դիտելով փողոցները, գիւ – ղական տուներն ու փողոցներու մէջ հաւաքուած մանուկները : Մօտեցաւ Հայոց եկեղեցիին, դուր – սէն նայեցաւ անոր պատերուն, զանգակատան, դունաւոր ու հաստ ապակիներէ չինուած պատու – հաններուն, մուտքի դրան ու քովնտի աստիճան – ներուն : Անցաւ ուրիշ փողոց մը, ուր դռներուն առջեւ կանգնած գաւաթ քանի մը մարդիկ՝ որոնք դինքը կը դիտէին զննական աչքերով, վերապահ նայուածքներու տակ : Թուրքերէն կը խօսէին : Հրաչը հասկցաւ որ, Թուրքերու թաղին մէջ կը դտնուի : Առանց ինքզինքը աւրելու՝ անտարբեր, չարունակեց իր ճամբան :

Թուրքերը կը դիտէին զինքը, ապշութեամբ ու կասկածոտ : Հրաչը, կ'ուզէր չափել դիւղին տարողութիւնը, հայ եւ Թուրք բնակչութեան չա – փը, անոնց ապրած չրջանները, մէկ խօսքով՝ կ'ուզէր հասկնալ ինչ որ կար այդ դիւղին մէջ, լաւ կամ դէշ :

Կէսօրուան տաեն մօտեցաւ Ռէսի տան : Աչտոը դրան առջեւ կր խաղար : Ռէսին կինը, Մա – րօն՝ հեռուէն նչմարած էր Հրաչին երեւումը : Այդ էր պատճառը որ, երբ Հրաչ վարանոտ կը մօտենար Ռէսի տան, Մարօն երեւաց դրան տա – չեւ, եւ ժպտերես խօսեցաւ.— Ո՞ւր գացեր էիր, մենք ալ կարծեցինք Թէ կորսուեցար կամ... ու – րիչ դիւղի ճամբայ բռնած անհետացար :

— *Չէ, Տիկին Մարօ, ձեր դիւղը պտոյտի ե – լած էի, ո՞ւր երթամ, դեռ Ռէս Վարդանը չտե – սած :*

Մարօն առաջին անգամն էր որ «Տիկին» բառը կը լսէր, բառ մը՝ որ խորթ էր ու հանելուկ՝ ի – րեն համար : Հրաչին «տիկին» բառը չատ ամբէ – ցուց Ռէսին կինը :

Իր ամօթը ծածկելու դիտաւորու – թեամբ՝ Մարօն չատ անկեղծօրէն ներս հրա – ւիրեց Հրաչը, ճաչի համար : Մարոյի աղջիկները.— Դոհար, Սաթենիկ, Լիւսի՝ կարմրած այտերով իրենց մօր կռնակին եաին կ'ուղէին պահուըտիլ : Գաւառի աւանդական ամօթխածութիւնները յա – րատեւօրէն նստած էր անոնց սրտին ու աչքերուն մէջ : Հրաչը որքա՞ն կը զմայլէր անոնց այդ պարզ, համեստ ու խանդոտ երեւոյթին վրայ : Անոնց մէջ կը տեսնէր հայ դեղջկական կեանքը, հայ տան սրբութիւնները, պատուախնդրութիւններն ու « յաւիտենական » հնազանդ հայ իգական սեռին խոնարհ ու պարկեչտ ընթացքը ...

— *Այսպիսի ժողովուրդ մը ինչո՞ւ չապրի... կը խորհրդածէր Հրաչ՝ տեսնելով Սաթենիկի, Դոհարի ու Լիւսիի անմեղ, մանկունակ տպաւո – րութիւնները : Կէսօրին՝ Հրաչը մինակ ճաչեց : Սեղանին վրայ ուտելիքները կը բերէին Մարօն, իր աղջիկները՝ փոխն ի փոխ :*

Աչտոը երեւաց դինի բերելով՝ մէկ անդամ միայն : Հրաչ կր զգար որ գինքը կը յարգէին, Մարօն՝ մեծ քրոջ մը նման, իսկ անոր աղջիկները՝ երկչոտ ու ամօթխած՝ եղնիկի թեթեւութեամբ սեղանին չուրջ կը դառնային պակաս բաները լրացնելու : — « Տունս քուկդ է», ըսած էր Ռէս Վարդան՝ քաղաք մեկնելէ առաջ : Հրաչ այդ կը տեսնէր արդէն, նոյնիսկ իր տունէն աւելին : Ե – րախտապարտ էր այդ տան, անոնց ընտեցիներուն հանդէպ :

— *Պարոն Հրաչ, անօթի չմնաս, կեր, ինչ որ կը փափաքիս, կրնամ պատրաստել, կ'ըսէր Մարօն՝ ժպիտը երեսին :*

— *Շնորհակալ եմ քոյրիկ, ասկէ աւելին՝ չեմ իսկ կրնար երազել :*

Կէսօրէն վերջ, Հրաչ՝ Աչտոի ընկերակցու – թեամբ, ուղեց չրջագայել դիւղի պարտէզներն ու այդիները, ժամանակը սպաննելու դիտաւորու – թեամբ, մինչեւ որ արեւը քաչուէր ու Ռէս Վար – դանը վերադառնար քաղաքէն :

Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

առաջարանին խորհրդականը, որուն համար կ'ըսեն թէ «հակոդուխիւն կը կատարէր» իր հայրենակից-ներուն վրայ, մասնանշելու համար Վարչապետի ներկայ կառավարութեան թիւնամիները, Փարիզի լեհական դեսպանատան զինուորական կցորդին քարտուղարը, եւայլն :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արտաքսուած լեհերը մեծ մասով համակիրներ են որոնք Ֆրանսա եկած են պատերազմէն առաջ, իբրեւ քաղաքական փախստականներ : Լեհաստան-ի ազատագրութենէն վերջ, երբ համակիրներ իշխանութիւն մը հաստատեցաւ Վարշաւայի մէջ, Ֆրանսա գտնուած լեհերը մնացին եւ զանազան պաշտօններ ստացան լեհական հաստատութեանց մէջ : «Այսպէս հակոդուխեան ընդդէմ ձակ ցանց մը հաստատեցին իրենց հայրենակիցներուն վրայ, ինչպէս եւ ընկերային խնդրատումներու եւ լրտեսութեան կազմակերպութիւններ » (Ֆիկարօ) :

★ Պ. Սքերպինսքի՝ լեհական դեր – հիւպատոսը, հարցաքննուեցաւ Լիլի կայարանին մէջ, երբ վար կ'իջնէր կառախումբէն, (վերադարձ Լեհաստանէն) : Անմիջապէս փոխադրուեցաւ ուրիշ ճեպընթաց մը որ Փարիզ կը մեկնէր եւ յանձնուեցաւ հարցաքննիչ դատաւորին, որ իրրեւ լրտես ամբաստանելով զայն, ղրկեց Շէռչ – Միտիի բանտը : Նոյն ժամուն ձերբակալուեցան նաեւ դեր – հիւպատոսին չարժավարը եւ երեք լեհ հանքագործներ, անմիջապէս արտաքսուելով : Զորան ալ անդամ էին «Հայրենիքի օգնութեան կոմիտէին » :

Թերթերը կը գրեն թէ դեր – հիւպատոսը պարզ հանքագործ մըն էր Լեհաստանի ներկայ կառավարութեան հաստատումէն առաջ : Թունդ հակոմայնավար, մեծ գործունէութիւն կը ցուցնէր եւ կուսակցութեան քարոզիչներէն մին կը համարուէր : Կ'ըսուի թէ մարդուած էր Մոսկուայի մէջ : Դեր – հիւպատոս նշանակուելէն ի վեր յաճախ կը ճամբորդէր Եւրոպայի մէկ ծայրէն միւսը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

– ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ միջազգայնացման խնդիրըմեծ դժուարութիւններ կը պատճառէ : Անցեալ շաբաթու երեք օր անընդհատ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ազգաժողովին մէջ : Յօսեցան 59 ազդերէն 15ին ներկայացուցիչները : Այս չաբթու սկիզբ խօսին 16 պետութեանց պատուիրակները, որմանք երկրորդ անգամ : (Յ. Միութիւնը, Իրաք, Իսրայէլ, Սլաբիա, Ֆրանսա, Ուկրայնա, Լեհաստան, Ուրուկուէյ, Քանատա, Սպիտակ Ռուսիա, Լիբանան, Արժանթին, Եմէն, Կուատէմալա, Փիլիպպեան կղզիներ, Տանըմարքա) : Իսրայէլ եւ Յորդանան վճռապէս հակառակ են միջազգայնացման : Առաջինը այժմ դրաւած է Երուսաղէմի նոր քաղաքամասը, երկրորդը՝ հին մասը· այնպէս որ կարելի չէ միջազգայնացումը դործադրել առանց երկուքին հաւանութեան :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը 14 օր պայմանաժամ տուաւ 2000 Իրաքցիներու, որպէսզի հեռանան երկրէն : Պաշտօնական դեկոյցը կ'ըսէ թէ վերջին երեք ամիսներու ընթացքին սաստկացած է Իրաքի կառավարութեան անբարեացակամ ընթացքը՝ Պարսկահպատակներու հանդէպ : Կառավարութիւնը որոշած է փոխադարձ միջոցներ ձեռք առնել այն բոլոր պետութեանց դէմ որոնք նեղութիւն կը պատճառեն Պարսիկներուն :

ՊՈՒԼՆ կը հեռագրեն թէ չաբաթ օր բաց ուեցաւ Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի տասը պետութեանց ամերիկեան դեսպաններուն խորհրդաժողովը, նախագահութեամբ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան արեւելեան գործերու տնօրէնին : Խիստ գաղտնապահութիւն կը տիրէ :

ԵԳԻՊՏՈՍ իր զինուորական ուժը ցուցադրեց չաբաթ օր, Գահիրէի փողոցներուն մէջ, ամերիկեան հրաձգլերով, ամէն տեսակ օգնականերով, թնդանօթներով, ռմբահիգներով եւն.: Երկրորդ զօրահանդէսն էր այս, մէկ չաբթուան ընթացքին, կազմակերպուած՝ Մուհամմէտ Ալի փաշայի հարիւրամեակին առթիւ :

5000 ՊԱՏԻ ԱԶԴԵՐ տպուած էին փարիզեան տպարանի մը մէջ, հետեւեալ արձանագրութեամբ,— « ՓԷՓԷՆ, աշխարհի ամէնէն ծեր բանտարկեալը» : Գունաւոր տպագրութիւնը վերջացած չէր, երբ ոստիկանութիւնը վրայ հասնելով դրաւեց :

ԱԼՊԱՆԻԱ վերադարձուց Եուկոսլաւիոյ կողմէ տրուած բոլոր պատուանշանները, միեւնոյն ատեն հետ պահանջելով իր չքանչանները, իրրեւ «խորին արհամարհանք դաւաճան Թիթոյի խմբակին հանդէպ » :

Թէսսալոնիկի

ՊՈԼՍՈՑ ԷՍԱՏԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ նախկին սաներու Միութիւնը Թէսսալոնիկի մը կազմակերպած է, կիրակի 4 Դեկտեմբեր, ժամը 16ին ճաշարան Clément մէջ, 6rue Maubeuge, Paris (9) : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկեր եւ ընկերուհիները : Ծախքերու մասնակցութեան համար 125 ֆրանք :

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ « Արծիւ » հնթակոմի – տէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի, 4 Դեկտ. ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր, 72 Bld. Marechal Joffre, Պուր լա Րէյն :

Կը նախագահէ ընկեր Մ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինն իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ, Օր. Մ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ, ընկեր Ե. ՍԵՐՈԲԵԱՆ, Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ, Թառիատ ԳԱՐԵ – ԳԻՆ : Խմբական երգ, ղեկավարութեամբ Պ. Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ : Եւրոպական պարեր նուագած – խումբի ընկերակցութեամբ :

ՃՈՒԽ ՊԻԻՖԷ :

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Porte d'Orléans էն առնել 188 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Պուր լա Րէյն, Place Condorcet, կամ métro Պուր լա Րէյն :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑ
Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
(Մահուան 15ամեակին առթիւ)

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն-դի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան, այս չորեք-չաբթի, իրիկուն ժամը 8ին, Ահարոնեան Ակումբին մէջ , 26 rue des Convalescents:

Տէր եւ Տիկին Համլեակ Քէօսէեան եւ զաւակ-ները, Այրի Տիկին Սիրանուշ Քէօսէեան եւ զաւակները, Տէր Յովսէփ քհնյ. եւ երեցուհին եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Առաքելեան, Մարտիրոս, Օր. Սօֆիկ, կարապետ, Սահակ Քէօսէեան, Տէր եւ Տիկին Սահակ Քէօսէեան (Արժանթին), Օննիկ Յովակիմեան, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Յովակիմեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Յովակիմեան, Տէր եւ Տիկին Փիլիպպոս Անդրանիկեան, Տէր եւ Տիկին Մխրան Սանթուրեան, Տէր եւ Տիկին Միսաք Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Յ. Յակոբեան, Այրի Տիկին Մարիամ Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Զամբունեան եւ պարա-գաները խորին ցաւով կը ծանուցանեն դառնապէտ մահը իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ եւ աղգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՔԷՕՍԷԵԱՆԻ

(Զէնկիլէրցի), (ծնեալ Վերոնիկ Կարապետեան) որ տեղի ունեցաւ նոյեմբեր 25ին, 68 տարեկան, իր բնակարանին մէջ, Ալֆորվիլ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ-սօր, երեքշաբթի, ժամը ճիշդ 15.45ին, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, rue des Brochets, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Ալֆորվիլի դերեզմանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ : Հաւաքուիլ հանդուցեալին բնակարանը, ժամը 15.30ին :

Մահադդ չատացողներէն կը խնդրուի իրը այդ նկատել ներկայս :

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— métro Charenton – Ecoles, autobus 103 (իջնել Bld. Carnot) :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մաս-նաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Զրուանդեաններէ հաղար ֆրանք, իրենց աղջկան համալսարանական քննութեանց յաջողութեան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Շամլեան, Վարդեան – եան, Մերկէրեան, Զաթալեան եւ կապենց ընտանիքները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ դրա-տոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալ ԳԱԲՐԻԷԼ ՇԱՄԼԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ. արկածի մը հետեւանքով :

Գեղարուեստական երեկոյթ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ (Նուիրուած Հայոց լեզուին)

Հ. Ց. Դ. Սէն Շամոնի Նոր Սերունդի կողմէ, 3 Դեկտ. չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Հայ Դպրոցի մէջ , 6 rue de la Brasse:

Կը նախագահէ ընկեր Մ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՉ ՏԱՄՆԱՊԵՏԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Արտասանութեան մրցում : Կը մասնակցին Սէնթ Էթիէնի, Լիոնի եւ Վիէնի նոր սերնդականները : Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ դաւեչտ մը « ՊԱՇՏՕՆՍ ՈՒՄԲՐԱԼ Է» : Սրահին ջեռմութիւնը ապահովուած է : Մուտքը ազատ է :

La Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

Օր. ԼԻԼԻ ՄԱՏԻԿԵԱՆ
Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԿԻՒՐՃԵԱՆ
Ամուսնացած
1949 Նոյ. 27, Մարսէյլի Փրատոյի Մայր եկե-ղեցւոյ մէջ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՐԱՖՖԻ խումբի : Նիւթ՝ Ազգային հարցը Խորհ. Միութեան մէջ եւ Հայաստան : Դասախօս ընկեր ՀԱՑԿ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ : Այս չաբաթ 3 Դեկտ. ժամը 8.30ին, 19a rue Caumartin : Կը հրաւիրուին ընկերները եւ հայրենակիցները : Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի »Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգ-չաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր Պ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ : Նիւթ՝ «Հայաս-տանի տնտեսական աշխարհագրութիւնը եւ տնտեսական հարստութիւնները » : Հայերէնի դասընթացքը ժամը 8—9:

ԿԱՊՈՑ ՄԱՋի Անկիւնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այսօր, երեքշաբթի, իրիկուան ժամը 9ին, Café des Sports մէջ :

Թատերական ներկայացում

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաճիւղի կողմէ, 4 Դեկտ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, rue Voltaire: Կը ներկայացուի Ղ. Մելոյեանի՝

« ԱՐՄԵՆՈՑՇ »Ը

ղեկավարութեամբ Բ. Հապէշեանի :

Մի քանի արարներուն երգ Տ. Ֆ. Աստուրեան, Օր. Մ. Մուրատեան, Պ. Ա. Քուպէլեան :

Հաղորդակցութեան միջոցներ . — Charenton Ecoles էն առնել թիւ 103 օթոպուսը, իջնել Mairie d'Alfortville :

Հանդէս ներկայացում Սեվրանի մէջ

Կազմակերպուած Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 4 Դեկտ. ժամը 15—24: Կը ներկայացուի.—

600 ՏԱՐՈՒԱՑ ՏԱՌԱՊԱՆԲԻ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ եւ թիւ 5 ՅԵԼԱԴԱՐԸ (զաւեշտ) :

Առատ պիւֆէ, ջերմութիւնը ապահովուած է : Gare du Nordէն կառախումբ, ժամը 13.50ին, 14.15ին, Autocar Սիթրոէն, Place de Stalingradէն ամէն կէս ժամը : Իջնել Place de Sevran : Մուտքը 100 եւ 150 ֆրանք :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ԱՆՏԻԳԻի ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ համար խոհարարուհի մը եւ ծառայող տիկին մը, ինչպէս եւ ընդհ. գործերու համար պաշտօնեայ մը (այր) : Դիմել Պ. Սարաֆեանի, 20 Passage des Petites Ecuries, Paris (10):

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՊԱՐՈՒՀԻ
ԱՐՄԷՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

Իր Ամերիկայէն վերադարձի առիթով կուտայ հայկական եւ արեւելեան պարի եւ համերգի ե-րեկոյ մը՝ 2 Դեկտեմբեր 1949, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին Salle Pleyel, 252 Fbg. St. Honoré, Métro Ternes:

ՑԱՑՏԱԳԻՐ.— Խաչատուրեան, Բարխուդարեան, Տիգրանեան, Սպենդիարեան, Կարգանեան, Ռ. Մելիքեան :

Տոմսերը՝ 100 — 800 ֆրանք : Կը ծախուին սովորական վայրերը :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կօշիկի լաւ գործաւորներ եւ քուփէօր մը, Villejuif աշխատելու համար :

Դիմել ամէն կէսօրէ վերջ, ժամը 2—7, Պ. Վանլեանին, 7 rue Godot de Mauroy, Tél. Opé. 01-08: métro Opéra կամ Madeleine:

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑԼԻ

ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՈՒԹԻՒՆԻ,
ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱԳ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՄ
ՄԱՏՉԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.236

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 30 Novembre 1949 Չորեքշաբթի 30 ՆՈՅ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.6013–Նոր շրջան թիւ 1424

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԱՏՆ ՈՒ ԱՆԱԶԱՏԸ

Վերջերս դումարուած ժողովի մը մէջ, Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը կարեւոր ճշդում մը կը կատարէր, — պէտք չէ « Արեւմտեան Եւրոպա » ըսել, այլ « Ազատ Եւրոպա »:

Արդարեւ, ազատն ու անազատն են որ ակռայ կը կճրտեն, ճակատ կը յարդարեն պատերազմին դաղարումէն ի վեր: Փոխադարձաբար: Ոչ միայն Եւրոպայի, այլեւ բովանդակ աշխարհի մէջ:

Ինչո՞ւ զարմանալ, եթէ պայքարը աւելի սուր եւ չօչափելի հանգամանք ստացած է եւրոպական ցամաքամասին վրայ:

Ո՞ւր աւելի լայն, համայնակուլ ցանցեր հիւսած, ճեղքեր բացած է միջազգային դաւադրութիւնը, քան Եւրոպայի մէջ:

Եւ ո՞ւր սանձարձակ ազատութիւն կը վայելեն դաւադիրները, այսպէս կոչուած համաշխարհային յեղափոխութեան «յառաջապահները», քան արեւմտեան Եւրոպայի մէջ:

Ցանցերը ոչ միայն բազմաճիւղ են, այլեւ բազմագոյն: Բազմագոյն:

Ո՞վ կրցաւ զանազանել դլուխն ու պոչը, այս կամ այն երկրին, ժողովուրդին մէջ: Մօտաւոր թէ հեռաւոր տարածութեանց վրայ:

Կը թուի թէ տակաւին զոհ չեն կատարուած «նուաճումներէն», եւ պիտի կրնապատկեն իրենց դործունէութիւնը, նոր արշաւանքներ կատարելու համար: Այս անգամ իբրեւ նշանախօսք ունենալով կախարդական բանաձեւ մը,— « Պաշտպանութիւն խաղաղութեան եւ պայքար պատերազմի հրձիգներուն դէմ»:

Վկայ՝ Կոմինֆորմի վերջին խորհրդաժողովին յայտարարութիւնը, որ դեռ երէկ հրատարակուեցաւ բոլոր համայնավար թերթերուն մէջ:

Այդ յայտարարութենէն կ'իմանանք թէ ժողովը դումարուած է նոյեմբերի երկրորդ կիսուն, մասնակցութեամբ անդամակից կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն:

Օրակարդին վրայ՝ երեք հրատապ խնդիր – ներ.— « Խաղաղութեան պաշտպանութիւնը », որուն մասին դեկուցում տուած է Սուսլով (Խ. Միութիւն).— 2. Բանուոր դասակարդի միութիւնը եւ համայնավար կուսակցութեանց պարտակա – նութիւնները»(Թոյլիաթթի, ներկայացուցիչ իտալական հատուածին).— 3. «Եուկոսլաւիոյ համայնավար կուսակցութիւնը մարդասպաններու եւ լրտեսներու տիրապետութեան տակ » (Կէօրկիու Տէժ, Եուկոսլաւիա):

Քուէարկուած բանաձեւերուն մէջ ամէնէն պերճախօսն է առաջինը, որ կը բաղկանայ ուղ կէտերէ:

Որո՞ւ սրտին չի խօսիր խաղաղութեան դատը, երկու աշխարհադղորդ, արիւնոտուչ պատերազմներէ վերջ:

Կա՞յ ժողովուրդ մը — մանաւանդ փոքրերուն մէջ — որ չսարսափի « Երրորդ»ի մը ոչ թէ հեռանկարէն, այլ բառէն անգամ:

Իսկ մեր բարեպաշտ ժողովուրդը առաջինը չէ՞ որ «Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն » կ'երդէ ղարերէ ի վեր:

Խաղաղութիւն, որպէս դի կարենայ վերաշինել, ընդարձակել, ծաղկեցնել իր սեփական բոյնը: Ստեղծագործել ազատ ու անվտանգ:

Արդ, ի՞նչ կը թելադրէ համայնավար կուսակցութեանց Տեղեկատու դիւանին (Կոմինֆորմ) բանաձեւը:

— Զարկ տալ խաղաղութեան կուսակիցներու շարժումին, մանաւորապէս «ներդրաւելով արհեստակցական միութիւնները, կիներու եւ երիտասարդներու կազմակերպութիւնները, գործակցական, մարզական, մշակութային, կրթական, կրօնական եւ այլ միութիւնները, ինչպէս եւ դիւտունները, դրագէտները, լրագրողները, մտաւորականները, խորհրդարաններու անդամները, ուրիշ քաղաքական եւ ընկերային դէմքեր » եւն.:

Անշուշտ ամէնէն գործօն դերը կ'ինկնայ, նորէն, բանուոր դասակարդին վրայ: Անոր միաց – եալ ճակատը ապահովելու համար, բանաձեւը կը թելադրէ (Գ. յօդուած).—

« Վճռական պայքար մղել աջակողմեան ընկերվարականներուն, բանուորական շարժումը պառակտողներուն եւ կազմալուծողներուն դէմ» :

Քանի որ սկսանք, չարունակենք : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՐՁԵԱԼ « ԱԶԳ. ՏՈՒՆԸ »

— « Դրամ չկար յարդարման համար , ի՞նչ կ'ուղէիք որ ընէինք, մտածեցինք մէկ մասը վարձու տալ եւ ձեռք բերուած դումարով նորոդել ու չտկել որոշ մասերը, որպէսզի կարենանք տրամադրել ազգ. միութիւններու »:

Կարծեմ այս պիտի ըլլար վարչութեան բացատրութիւնը, որ երբեք չարդարացներ իր դատապարտելի ընթացքը :

Նախ կայ մաս մը դործածելի, այն ուր տունտեղ են եղած ծանօթ խմբակին մնացորդները : Ի՞նչու պէտք է այդ 3 — 4 սենեակները յաւիտեն – նապէս տրամադրուած ըլլան նոյն մարդոց, փոխանակ կարդով բաժնուելու զանազան Միութեանց միջեւ :

Եթէ վարչութիւնը իրապէս ուզէր անկողմնակալ ըլլալ եւ ըմբռնէր իր պաշտօնին պատաս – խանատուութիւնը, առաջին օրէն ամբողջապէս պէտք է դրաւէր չէնքը եւ մատակարարէր իր հայեցողութեամբ:

Մինչդեռ տեւականօրէն հոն կը պահէ այն տարրերը որոնք բռնադրաւած են իրենց ուղած սենեակները:

Ո՞վ չի դիտեր թէ «Ազդային » կոչուած Տան վարչութիւնը սենեակներ վարձու կուտայ ա – նոնց որոնք ուղղակի կապեր ունին իր անդամներուն հետ: Եւ կամ դրաւուած սենեակներու « բացարձակ տէրերը » իրենք կը տրամադրեն համաձայն իրենց քմահաճոյքին:

Ա՞յս կը թելադրեն վարչութեան պաշտօնը եւ իրաւասութիւնները:

Գալով դրամ ճարելու ձեւին, դրամ որով ապրած մը պիտի յարդարեն երկու տարիէ ի վեր որպէսզի կարենան տրամադրել գայն հանրութեան, քնարեր հէքեաթ մըն ալ այդ:

Մենք ունինք չատ մը կազմակերպութիւններ, բարեգործական, երիտասարդական , դեղարուեստական, եւայլն:

Օր մը օրանց վարչութեան միտքէն անցա՞ւ հաւաքել անդամ մը զանոնք, խորհրդակցիլ, առաջարկներ ընել անոնց կանխաւճար դումարներ դանելու, կահաւորման, յարդարման պէտքերուն համար, օտար ընկերակցութեան մը վարձու տալէ առաջ :

Եւ այս չէնքը կը կոչուի «Ազգային Տուն», որուն համար փարիզահայ դաղութը այսպէս կամ այնպէս առնուազն 7—8, թերեւս 10 միլիոն ֆր. տուած է : ՍՕՍԻ

ՊՈՒԼՆՈՍ ԱՑՐԻՍԻ մէջ լինքնաչարժի արկածի զոհ դացած է Ագէյհիրցի Գէորգ Փափազեան, 64 տարեկան :

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՑ «Ցառաջդիմական» Միութեան երբեմնի ամենադօր նախադահը, Գաբրիէլ Գաբրիէլեան, արձակուած է Սոֆիայի Մետադէ Արտածման (Մեթալիմփորթ) հաստատութենէն , ինչպէս դրած էինք արդէն: Սոֆիայի «Երեվան»ը հաստատելով այս լուրը, կը դրէ թէ Գաբրիէլեան պատժուած է կեդր. կոմիտէին կողմէ «ազդարարութեամբ խիստ յանդիմանութիւնով, անոր համար որ իբրեւ դլխաւոր տեսուչ «Մեթալիմփորթ»ի չէ յայտնաբերած անհրաժեշտ աչալրջութիւնը եւ տորդադրած է 1949 հոկտեմբեր 29ին Մոսկուայի պուլկար դեսպանին ուղղուած հակասովետական հեռադիրը»: Նոյն ամբաստանութեամբ կուսակցութենէն արտաքսուած է հաստատութեան տնօրէնը , Եորտան Թաքով :

2000 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ ԵՆ իւրանիոմի հանքի մը մէջ պատահած հրդեհի մը հետեւանքով, համաձայն կարդ մը զրոյցներու, որոնք հակասական են: Աւրկածը պատահեր է Գերմանիոյ ռուսական չրջանին մէջ: Թերթ մը կը դրէ թէ 968 դիակներ հանուած էին ուրբաթ օր, թէ բոլոր հանքադործները ողջ ողջ վառած կամ հեղձամահ եղած են եւայլն:

ՇԱՔԱՐԻ, ՄԻՍԻ, ՍՈՒՐՃԻ, կարագի եւ ուրիշ անհրաժեշտ պիտոյքներու դիները դեղչելու համար միջոցներ կը խորհի կառավարութիւնը:Կը կարծուի թէ հրանութի (էսանս) վաճառումը պատ պիտի ձգուի լիտրը 50 ֆրանքի, չաքարը՝ քիլօն 110 ֆրանքի (12 ֆր. աւելի), կարագը՝ 50 ֆրանք պակաս եւն.:— Տնտեսական խորհուրդը միաձայնութեամբ մերժեց կառավարութեան օրինագիծը՝ հաւաքական պայմանագիրներու մասին:

Ինչպէս պիտի պաշտպանեն Արեւմտեան Եւրոպան

ԽՍՏՈՐԷՆ ԳԱՂՏՆԻ ԿԸ ՊԱՀՈՒԻՆ ՓԱՐԻԶԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երկուշաբթի օրէն ի վեր կը չարունակուին զինուորական ժողովները, Փարիզի մէջ, դլխաւորութեամբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու սպարապետներուն :

Բոլոր թերթերը կը բացատրեն թէ զինուորական ամենամեծ խորհրդակցութիւններն են ասոնք, պատերազմէն ի վեր: Առաջին ժողովը, որուն կը մասնակցէին Ծովակալ Ֆրէյդըը (Անգլիա), զօր. Պրէտլի (Մ. Նահանդներ) եւ զօր. Լէչէռ (Ֆրանսա) տեւեց 2ուկէս ժամ:

Այսօր, չորեքշաբթի, կը սկսին 12 զինակից պետութեանց ազգ. պաշտպանութեան նախարարներուն խորհրդակցութիւնները, քննելու համար հետեւեալ խնդիրները, ինչպէս կը հաւաստեն ի – րաղեկներ .—

1.— Բաշխում մէկ միլիառ տոլարի վարկին, զոր տրամադրած են Մ. Նահանդները, զինամթերքի եւ սպառազինութեանց համար:

2. Շարք մը պաշտպանողական ծրագիրներ Անգլիոյ եւ ցամաքային Եւրոպայի համար. Ծրագիրներ որոնք մեքենաբար պիտի դործադրուին, եթէ յարձակում կատարուի :

3.— Մշակում զանազան ծրագիրներու Եւրոպայի զանազան չրջաններուն համար եւ զինեալ ուժերու յատկացում իւրաքանչիւր չրջանի: Ներդաշնակութիւն ծրագիրներու, որպէսզի արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութիւնը կատարեն իրենց «տրամաբանական ամբողջութիւն», եթէ Խ. Միութիւնը յարձակում դործէ:

Պիտի քննեն նաեւ հրամանատարներու խնդիրը: Անգլիացի մարեշալ Մոնթկոմըրի այժմ հրամանատարն է Եւրոպայի արեւմտեան չրջանին, Ֆրանսացի զօր. Ժիւէն՝ հարաւային եւ միջերկրականեան չրջանին: Կը կարծուի թէ անգլիացի զօրավար մը պիտի նշանակուի իրրեւ հրամանատար հիւսիսային Եւրոպայի չրջանին (Անգլիա, Իրլանտա, Նորվեկիա եւ Տանիմարքա):

Նոյն աղբիւրին համաձայն, երբ խորհրդաժողովը քննէ Մ. Նահանդներուն եւ Քանատայի զինեալ ուժերուն ներդաշնակումը եւ դերը Եւրոպայի բանակներուն հետ, հիւլէական ռումբի խնդիրն ալ օրակարդի վրայ պիտի դայ:

Անշուշտ պիտի ճշդուի նաեւ թէ ո՞րը պիտի ըլլայ Եւրոպայի դիմադրութեան գիծը, էյզո՞ն թէ Հռենոսը: Շատ մը ծրագիրներ կան սեղանի վրայ, տարբեր թելադրութիւններով եւ տարբեր տեսակ դէնքերով: Երկար ուսումնասիրութիւններէ վերջ որոշումներ պիտի տրուին, իւրաքանչիւր երկրի պետը եւ պաշտպանութեան միջոցները ճշդելու համար: Օրինակ, պիտի քննուի թէ Մեծն Բրիտանիա որքան ցամաքային ուժ պիտի դրկէ Եւրոպա, եթէ Խ. Միութիւնը յարձակում դործէ, եւ բրիտանական տորմիղը ինչ դեր պիտի կատարէ Միջերկրականի մէջ :

★ Երեք սպարապետներուն ժողովը, երկուշաբթի օր, տեղի ունեցաւ Ֆրանսայի ծովային նախարարութեան «ամենադաղտնի սրահին մէջ», որուն չորս պատուհանները կը նային Քոնքորտի հրաչալի հրապարակին վրայ: Կը նախադահէր Մ. Նահանդներուն ներկայացուցիչը, զօր. Պրէտլի, որ վերջին պատերազմին մէջ հրամանատարն էր ամերիկեան 12րդ բանակախումբին եւ Հռենոսն անցնելով Գերմանիոյ մէջէն սուրաց դէպի Էլպա, Ռուսերուն միանալու համար: Իւրաքանչիւր սպարապետ կ'ընկերանային բազմաթիւ խորհրդականներ :

Ժողովէն վերջ, երբ թղթակիցներ չրջապատեցին երեք սպարապետները, զօր. Պրէտլի խրնդալով բաւ.— « Մենք միշտ յառաջդիմութիւն – ներ կը կատարենք »:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Եւրոպայի պաշտպանութեան հինդ չրջանային հրամանատարութիւնները պիտի ըլլան.— Հիւսիսային Ատլանտեան Ովկիանոս, Միջերկրական – հարաւային – արեւմտեան Եւրոպա, Մ. Նահանդներ – Քանատա, արեւմտեան Եւրոպա, հիւսիսային Եւրոպա: Պատերազմի պարագային պաշտպանութեան դիծը կրնայ երկարիլ հիւսիսային Քանատայէն մինչեւ հարաւային Միջերկրական :

Զինուորականէն դատ, քաղաքական խնդիրներ ալ կը քննուին: Օրինակ, պիտի մնա՞յ Ֆոն – թէնպլոյի կեդրոնը, մասնակցութեամբ հինդ պետութեանց,— Անգլիա, Ֆրանսա, Պելճիա, Հոլլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ (Պրիւքսէլի դաշինք) : Յետոյ, Ատլանտեանի դաշինքը կնքուած է քսան տարուան , իսկ Պրիւսէլի դաշնագիրը՝ յիսուն տարուան համար :

★ Գերմանիոյ վերադինման խնդիրը միշտ կը դրաղեցնէ քաղաքական չրջանակները: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ ի վերջոյ ձեւ մը պիտի դտնուի գերմանական բանակ մը կազմելու համար, դինամթերքը դուրսէն ճարելով, քանի որ կարելի չէ յաւիտենապէս դրաւուած պահել Գերմանիան, կամ առանց զօրքի ձգել զայն արշաւանքի մը պարագային:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԵՐԲ ԴԱՒԱՃԱՆԸ ՀԵՐՈՍ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ

Սիրելի Կոմս, երկար տաեն է որ լուր չու – նիմ քեզմէ : Կ'ուզէի մասնաւոր նամակով մը յայտնել երկտողիս նպատակը, բայց յետոյ այս ձեւը ընտրեցի — որովհետեւ, կը խորհիմ, ալ մեր օրերուն ի՞նչ նշանի մասին կրնանք գրել , որ չըլլայ նաեւ հանրային սեփականութեան եւ ու – շադրութեան արժանի :

Հին թուղթերուս մէջ, աչքիս ինկաւ մէկ նամակդ, որով վրդովումդ կը յայտնէիր Արամի յուշերու այն յայտարարութեան մասին, որ իբր թէ ես ու Համազասպը Դաշնակցութեան մէջ ենք մտեր իր օրով եւ կը հրաւիրէիր «սրբագրել այդ անտէր պատմութիւնը »:

Ես մինչեւ այժմ զոհացում չտուի արդար պահանջիդ — սպասելով յուշերուս տպագրու – թեան, ուր չատ աւելի կարեւոր խնդիրներ եւս պիտի լուսաբանուէին:

Հարուստ է « Ցուշերու» մեր գրականութիւ – նը: Դժբախտաբար, այդ յուշերէն չատերը, տա – րիներ վերջ գրուելով , յաճախ կը հակասեն ի – րականութեան : Մանաւանդ, երբ կը պատմուին ոչ թէ ուղղակի ականատեսներու կողմէ, այլ մի – այն լսուածներու վրայ հիմնուելով :

Այս պարագան ճիշդ է մասնաւորապէս հա – միտեան շրջանին համար, երբ դաղտնապահու – թիւնը ծայր աստիճան խիստ էր, երբ կարեւոր որոշումները քանի մը ընկերներու մէջ միայն կը մնային, երբ գրեթէ եկած ընկերները, յաճախ կարճ ժամանակով՝ պարտաւոր էին իրենց օրերը անցընել իբրեւ ջղյիկներ, դիշերային կեանք մը ապրելով, անծանօթ տեղական պայմաններուն եւ ժողովուրդին, մանաւանդ տեղական ընկերներու հոգեբանութեան:

Ուրեմն անհրաժեշտ է սանձել երեւակայու – թիւնը, որպէսզի չեղծուի բուն իրականութիւնը , ինչ ինչ նկատումներով ի դուր չփառաբանուի կամ չնուաստանայ այս կամ այն անհատը կամ ա – նոր կատարած դործը:

Ամէնէն ցաւալին այն է յաճախ, որ այդ սը – խալ վկայութիւնները կը խաթարեն յեղափոխա – կան դէպքերու տրամաբանական ընթացքը — յե – ղափոխական դործունէութիւնը եւ անկէ առաջ ե – կած արդիւնքը կը ներկայացնեն իբրեւ տխմար անկարողներու դործունէութեան արտադոյ մէկ ցուցադրութիւնը :

Ուստի, ամէն անդամ, երբ կը պակսին որոշ փաստեր վաւերական թուղթերով հաստատելու հնարաւորութիւնը, անհրաժեշտ են դոնէ երկու նման վկայութիւններ, որպէսզի ակնարկուած պատմական դէպքը վաւերական դառնայ:

Ներկայ նամակիս նպատակն է սրբագրել խե – ղաթիւրուած պատմութիւն մը, որ կը ձգտէր հե – րոսացնել դարչելի վարմունքի մը հեղինակը :

« Հայրենիք » օրաթերթի 1949 Ապրիլի թիւե – րէն մէկուն մէջ կարդացի դովասանական յօդ – ուած մը Գող Մելոյի մասին, Մալխասի ստորա – դրութեամբ: Մասնաւորապէս ուշադրութիւնս դրաւեցին հետեւեալ տողերը .

— « Եւ եղաւ որ մասնութեան հետեւանքով հորի մէջ բռնուեցան մեր չատ մը արժէքաւոր ըն – կերները, որոնց մէջ եւ «Գող Մելոն»: Իսկ այդ դիւտը յղացող Կոմսը Սարգսի հետ միասին, այդ առտու պատահաբար հորէն ելած ըլլալով, ազատ մնացին ձերբակալութենէ »:

Ոչ մէկ խօսք Գող Մելոյի կատարած անարդ վարմունքի մասին:

Սիրելի Կոմս, դիւտը յղացող երկուքէդ, Սարգիսը դնաց, դուն բարեբախտաբար ողջ ես : Կը յիշե՞ս, վերջին դիշերն էր կառավարութեան տուած պայմանաժամուն — յանձնել յեղափոխա – կաններուն դէնքերը: Թէեւ մենք կրնայինք օր ա – ռաջ Թողուլ Այդեստանը եւ դէպի հարաւային լեռները քաշուիլ, ինչպէս ըրաւ Իշխանը, — դի – չեր մը ցաւաքից մեր բոլոր կռուելու պատ – րաստ փախստական դինուոր ընկերները ու լեռը քաշուեցաւ: Ինչպէս դուն ու Սարգիսը ըրիք մեր բռնուելէն վերջ: Որովհետեւ դիտէինք, դիտա – ւորեալ թէ անդիտակցաբար, կառավարութիւնը թէեւ պաշարած էր Այդեստանը, բայց բաց էր ձգեր Արտամետի ճանապարհը...

Սակայն որոշումի մը համաձայն, պէտք էր պահուէինք այնպիսի ձեւով, որ խուզարկութեան միջոցին կարենայինք խուսափիլ , իսկ կոտորածի պարագային՝ դուրս ելլէինք մեր թաքստոցէն, ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպելու հա – մար :

Ուրիշ հարց թէ որքա՞ն ճիշդ էր մեր այս ո – րոշումը: Զափազանց բարդ էր այդ օրերուն ըս – տեղծուած կացութիւնը: Պարսկաստանի հետ սահմանային վէճեր կարդադրելու նպատակով որպէս թէ վան հաւաքուած տասնեակ հազար զօրքը յանկարծ մեր դէմը դարձաւ··· իսկ մենք

Հեռգհետէ կը վարժուին

Մխիթարական պատկեր մը կը ներկայացնեն Մուրատեան վարժարանի առաջին երկու ամիս – ները, զգալի փոփոխութիւններով, — կարգապա – հութեան թէ հայերէնի տեսակէտէն:

Ժամանակին առիթ ունեցանք յիշելու որ դպ – րոցի վերամուտին, կանոնադրի կէտերէն մէկը եղաւ հայերէն խօսելու խնդիրը: Այս կէտը որ – պէս պարտականութիւն, համապատասխան մըթ – նոլորտ ստեղծեց աշակերտներու մէջ, որոնք կա – մայ թէ ակամայ սկսան հայերէն խօսիլ :

Եթէ վարժարանին վարչութիւնը չդիմէր փորձնական ու գործնական միջոցներու, հազիւ թէ կանոնադիրը արդիւնք ունենար :

Կանոնադրի հետ միասին ուժեղացաւ նաեւ տեսչութեան «յարձակողական»ը: Մէկկողմէդարկ տուին հայերէնի դասաւանդութեան, իսկ միւս կողմէ հրապարակ նետեցին տախտակի կտորը, ո – րու վրայ դրուած է — « Մի մոռնար մայրենի լե – զուն »:

Տախտակը ունի մօտ չորս սանթիմեթր եր – կարութիւն եւ երկու լայնութիւն :

Մէկ – մէկ հատ արուեցաւ իւրաքանչիւր դա – սարանի, որպէսզի տախտակը յանձնուի այն ա – շակերտին որ առաջին անգամ ֆրանսերէն կը խո – սի: Առաջինը կը հետեւի ընկերներուն, որպէսզի ինքը ազատ տախտակէն — պատիժ չստանալու համար:

Տախտակը մինչեւ իրիկուն (դասարաններու թէ պարտէզի մէջ) մէկ ձեռքէն միւսը, մի քանի անդամ չրջելէ վերջ, երեկոյեան դպրոցի Հայրե – րը կը ստուգեն որու մօտ լինելը: Վերջին աշա – կերտը կը ստանայ իր պատիժը:

Պատիժը, որ աւելի ծանր կուգայ աշակերտ – ներուն քան մարմնականը, կը կայանայ հայերէն արտադրելու մէջ :

Պատիժը, որ աւելի ծանր կուգայ աշակերտ – 5 — 10 — 15, երբեմն աւելի էջեր, իր հայերէն դասագրքէն :

Աշակերտը, որ առանց այդ ալ ծանրաբեռ – նուած է յաջորդ օրուան դասերով սախտուած է ժամանակ դտնել իր պատիժը կրելու համար :

Առաջին շրջանին տախտակը միեւնոյն աշա – կերտին ձեռքը կ'անցնէր օրական մի քանի ան – դամ, բայց երթալով պակսեցաւ :

Այժմ կան այնպիսի աշակերտներ, որոնք օ – րերով տախտակը չեն ունենար, որովհետեւ կը խուսափին օտար լեզուով խօսելէ : Այդ պատճա – ռով տախտակ ունեցողը հետամուտ է դտնելու ոչ միայն նախադասութիւններ, այլեւ մէկ օտար բառ «թոցնող»ը, որպէսզի տախտակը երթայ վերջինին:

Այդպիսի պարագաներու մէջ, սուր վիճաբա – նութիւն կը ծագի աշակերտներուն մէջ: Տախ – տակ ունեցողը կը պատճառաբանէ թէ փոխանակ՝ օդտնաւ, ինքնահոս գրիչ, վերարկու, վերնակ , հիւդական ռումբ կամ ռտնաղնդակ ասելու,— ա – վիօն, ստիլօ, մանթօ, պոմպ աթոմիք, ասան – սէօր, կամ փութպոլ ըսիր:

Իսկ ֆրանսերէն բառ «թոցնող»ը կ'աչխատի արդարանալ թէ թոցուցած բառին հայերէնը չի դիտեր :

Տախտակ ունեցողը զայրոյթէն մինչեւ կո – կորդը կարմրած, «եթէ չես դիտեր, դնա սորվէ», ըսելով, տախտակը կը ձդէ իր որսին վրայ եւ կը հեռանայ :

Կարճ խօսքով, բառեր կ'որսան տախտակէն ազատելու, իսկ օձիքը ձեռք չտալու համար, բա – ռարաններ կը թերթեն հայերէն բացատրութիւնը սորվելով: Կամ տեղատարափ հարցումներով եր – բեմն ալ անելի կը մատնեն այս ու այն պաչտօն – եան :

Տղաքը արդէն սկսան դանդատիլ թէ կէս օրէն աւելի է որ տախտակը «անտէր» կը մնայ, թէ Ֆրանսերէն խօսող չեն կրնար դտնել:

Երբեմն ալ սեւուկ աչքերուն մէջ, արտա – սուքը կը լճանայ, որովհետեւ չուտով իրիկունը վրայ կը հասնի — վարդապետը դասարան պիտի մտնէ եւ պիտի մեղադրէ տախտակ ունեցողը :

Այսպէս կ'անցնէին օրերը :

Հարց կը ծագի,— այսպիսի ճանապարհնե – րով աշակերտներու մէջ կը զարդանա՞յ ազդային դիտակցութիւնը, թէ հայախօսութիւնը կը դառ – նայ միջոց մը ընդօրինակութենէ ազատելու կամ չարժանկարէ չդրկուելու համար· (որոշուած է հայերէն չխօսողը երբեմն զրկել սինէմայէ) :

Այդէն պարագայի մէջ, Մուրատեան վարժա – րանի 2 — 3 տարուան փորձերը կուգան համոզել թէ 9էն մինչեւ 14 տարեկան պատանիները աւելի տրամադիր են ազդային մակարդով մկրտուելու քան հասակաւորները: Օրինակի համար անցեալ երկու – երեք տարիներու ընթացքին, թէեւ աչա – կերտները վերջնապէս ազատուած չէին պատե – րազմի հովերէն, կարելի եղաւ փոքրերը հայերէն խօսելու վարժեցնել: Նոյն փոքրիկները որ այս տարի վեցերորդ դասարանը անցան եւ Հայոց պատմութիւն կը սորվին, անհամեմատ աւելի ե – ռանդուն են: Ահաւասիկ Սրա Յովհաննեանը, Թո – րոսը, Ստեփանը, Սաքօն ու Մինդէրճեանը, Ձէն – ոէրճեանը, Մանիկեան եւ Բէրպէրեանը իրենց Մե – ծըն Տիգրանի առաջին ու երկրորդ դասը խանդա – վառութեամբ կը պատմէ, իսկ եթէ այդ ուղղու – թեամբ հարց տաք, իրենց ձայներով ու հայեաց – քով ձեզ կը կախարդեն ու չէք կարող բառերը ո – րոշել ու մի բան հասկնալ :

Տարբեր բան նկատուեցաւ աւելի բարձր տա – րիք ունեցողներուն մէջ: Անոնք աւելի խուսափող դերի մէջ դտնուեցան անցեալ ուսումնական տա – րեշրջաններուն :

Կը յուսանք որ այս տարի, հակառակ եղրա – կացութեան պիտի դանք բարձր դասարաններու մասին:

Իսկ նոր ընդունուած փոքրիկները, որոնք ին – կան վարժարանի այս տարուան մթնոլորտին մէջ եւ չատերը համարեա բոլորովին հայերէն չդի – տէին, արդէն հայերէն կը խօսին:

Նորեկներէն կարապետը, Յովհաննէսը եւն. հայերէն բառերը չաքարի նման կուլ կուտան: Զենք կրնար չյիշել Քրիստափորը , Ժիրայրը , Գէորգը եւ Միհրանը, որոնց լեզուն բացուած է եւ իրենց հայերէն չատախօսութեամբ քանի մը վայրկեանի մէջ կրնան ձեր դլուխը տակն ու վրայ ընել :

Տղաքը աւելի առաջ կ'երթան·— փորձեր կ'ը – նեն, երեկոյեան ազատ ժամերուն, իրենց տեսած չարժանկարներու բովանդակութիւնը հայերէն պատմել: Այն տեղն աւելի հայերէն դիտցող ա – չակերտը «յուշարար»ի պաշտօնի մէջ է՝ պատմո – ղի չդիտցած բառերը «հայերէնի թարգմանելու համար»: Ցանկարծ յուշարարներու թիւը կը չատնայ — մէկի փոխարէն հինդը, երբեմն ամ – բողջ դասարանը: Իւրաքանչիւրը կ'աչխատի աւե – լի բարձր պռոալ, իր ձայնը լսելի դարձնելու եւ իր բառը ընդունիլ տալու համար: Դասարանը կը

եթէ չըլլային «Գող Մելոյի» հաւաստիքները Սարգսին եւ Կոմսին՝ խուսափելու դիւրին միջոց – ներու մասին,թաքստոցներ նպատակայարմար կր – նային նկատուիլ ապահովութեան տեսակէտէն,— ինչպէս Համուտ ազայի զօրանոցին ներքնայարկը — կուտի պարագային չատ աւելի նպաստաւոր դիրք: Մրպտիը մը որ օգտագործուեցաւ 1915ի հերոսամարտի օրերուն :

Կը յիշե՞ս, ժամանակ չկար երկար սպասելու: Սարգսի ջղայնութիւնը չափ չունէր, «Գող Մե – լոն» չկար մէջտեղ: Եւ մենք այդիներու մէջ կը թափառէինք լուսնկայ դիշերով: Սարգիս կ'ան – դիսանար որ կը գտնուէինք յանկարծ, ամբողջ խումբով, մօտ քսան հոգի, Քէնտրճիի ոստիկա – նատան եռեւի պարտէզներուն մէջ: Ոստիկանա – պետ Ակեահը թերեւս այդ պահուն մեր երթեւեկը կը դիտէր պահականոցի լուսամուտէն.— Ուստի կը չարժէինք չափազանց զգուշութեամբ, կը փաթթուէինք յաճախ, ծառերու բուներուն, չնչ – մարուելու համար··· սպասելով անհամբեր, որ պիտի հասնէր ջրհորափոր «Գող Մելոն» :

Բայց ան կ'ուչանար : Կարծեմ Արմենակ Շալ – ճեանն էր որ ղրկուեցաւ, որպէսզի բերէ, ի հար – կին բանի :

Եւ ան բերաւ «Գող Մելոն» իր ջրհորափոր ընկեր Նշանի հետ :

(Մնացեալը յաջորդով)

Ղ· ՄԵԼՈՑԵԱՆ

Գերմանական բնաւուկը

ՈՉ ՊԱՐՊՈՒՄ, ՈՉ Ա.Լ. ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Ազգ. ժողովը 20 ժամ վիճաբանելէ վերջ, Նոյեմբեր 24ին 249ի դէմ 327 ձայնով վստահութիւն յայտնեց դաշինքին քաղաքականութեան՝ Գերմանիոյ հանդէպ : Սոսբեւ՝ արտաքին նախարար Ռ. Շումանի ճառին ամփոփումը, ի պատասխան բազմաթիւ հարցապնդումներու.

— « Ցաւալի է որ արեւմտեան Գերմանիոյ ռահվիրաները աւելի չեչտուած դաշնակ – ցային հանդամանք մը չունի. բայց կրնայի՞նք մեր ըմբռնումները պարտադրել Գերմանիոյ եւ Դաշնակիցներուն, անդամատել Գերմանիան իր անձնատուրութենէն երեք – չորս տարի վերջը: Եթէ այդպէս ընէինք, պիտի գտնուէինք ներքին ան – հաշտութեան մը առջեւ որ պիտի չդիւրացնէր կացութիւնը :

Ի գործադրութիւն Լոնտոնի համաձայնու – թեանց, երեք զինուորական հրամանատարներուն յանձնարարեցին երեք քաղաքային մարզպանները, ո – րոնք կը կազմեն արեւմտեան Գերմանիոյ վերա – տուղիչ բարձր յանձնաժողովը: Ֆրանսա ամէն տեղ ներկայ է այս Գերմանիային մէջ, բայց այլ եւս պարտաւոր չենք ուղղակի վարչութիւն դոր – ծադրելու. մեր պատասխանատուութիւնները կը թեթեւնան քանի կ'աւելնան գերման իշխանու – թեանց իրաւասութիւնները : Մեր քաղաքային

դառնայ բառադէտներու խառնարան: Այդպէս կը տեւէ մի քանի վայրկեան, մինչեւ որ տղաքը հանդստանան եւ սպասեն նոր «Թոցնող»ի մը:

Ցուշարարի ցաւով տառապողները կազմ եւ պատրաստ են միշտ՝ բառարանը ձեռքը:

Այս տարի տեսչութիւնը արդիւնեց նկարագրդ դրքերու մուտքը վարժարանէն ներս: Եթէ այդպիսիներու փոխարէն աշակերտներուն տրուէին հայերէն դիւրամատչելի դրքեր — զանազան ա – ոակներով եւ պատմութիւններով, փոքրիկները հաճոյքով պիտի կարդային իրենց ազատ պահե – րուն: Երբեմն նորեկները, «մկկ էջ» թուղթին «մկկ էշ թուղթ կ'ըսեն, բայց չուտով կը վար – ժուին եւ կ'օգտուին այդպիսի դիրքերէ :

Դիւրամատչելի դրքերու ընթերցանութեան պահանջը զգալի է նաեւ սեղանատան մէջ, երբ աշակերտները ճաշի կամ ընթրիքի կը նստին: Այդ պահուն մէկը բարձրաձայն կը կարդայ.— երբեմն Ֆրանսերէն, երբեմն հայերէն: Այդ պա – հուն հայերէն պարզ եւ չահեկան պատմութիւննե – րը կրնան աշակերտներուն ուշադրութիւնը գր – բաւել, մինչեւ որ վարժուին աւելի բարդ դրքերու ունկնդրութեան :

Կարեւոր է նաեւ հայ ժողովրդական երգերը սորվեցնել փոքրիկներուն:

Տարին լաւ սկսաւ: Դեռ չատ միջոցներ կան, սակայն պէտք է զգաղիլ: Ցեւոյ, չթուլցնել սկը – սած աշխատանքին թափը, դպրոցի մէջ, կամ ծը – նողքին մօտ — արձակուրդներու օրերուն — մին – չեւ որ լեցուի տղոց ականջը, մինչեւ որ վար – ժուին մայրենի լեզուին ու բռունցք բարձրացնեն օդին մէջ, ըսելու համար — « Ես Հայ եմ»:

ԲԻԻԶԱՆԴ

պաշտօնեաներուն թիւը 10.845էն պիտի իջնէ 5725ի, մեր ծախքերը՝ 5 միլիառ 750 միլիոնէն 4.325.000.000 ֆրանքի :

Մեր գլխաւոր հոգն է ապահովութիւնը: Ա – ռաջին առթիւ՝ զինուորական դրաւումը: Գերմա – նիոյ դաշնակից զինուորները մաս կը կազմեն Ա – լանտեանի պաշտպանութեան: Անհրաժեշտ կը համարիմ ըսել յոռետեսներուն, սկեպտիկներուն, — 1924ին ամերիկեան դրաւում չկար այլեւս. մի – նակ էին Մեծն Բրիտանիան եւ Ֆրանսան, այն ալ Հենոսի ձախ ափին վրայ: Գերմանիան ունէր կառավարութիւն մը ամբողջ երկրին համար, ու – նէր բանակի կարեւոր կորիզ մը եւ զօր. Ֆոն Զէկթ կը պատրաստէր զինեալ ուժը. մինչդեռ այ – սօր գերմանական բանակ չկայ, բանակի մը սկզ – բնաւորութիւնն իսկ չկայ եւ մենք երեքով դրաւած ենք Գերմանիան, ամբողջ Գերմանիան :

Պարո՞ն: Ես չեմ ուզեր նախատեսել այդ պատահականութիւնը (ծափեր), ոչ իսկ կարդ մը պայմանաւոր ուսումնասիրութիւններ որոնք այն տպաւորութիւնը գործեն թէ կը նախատեսենք :

Վերապինո՞ւմ Գերմանիոյ: Ցանուն միաձայն կառավարութեան, հանդիսաւորապէս կը յայտա – րարեմ թէ ոչ ոք պիտի կրնար պնդել թէ պարպու – մը սկսած է: Երեք արտաքին նախարարները նկա – ի չեն ունեցած այդպիսի պատահականութիւն մը: Զարմանալի պիտի ըլլար որ ճիշդ այն պա – հուն երբ Դաշնակիցները կր հաստատեն թէ վճ – ռած են դլուխ հանել Գերմանիոյ ապագի – նումը եւ զինադործարաններու քանդումը, վերա – զինումի դադարիր յղանային: Որքան համամիտ ենք Գերմանիան միացնելու եւրոպական կազմի մը, նոյնքան անբնական կը նկատենք գերման զին – ուորական ուժի մը կազմութիւնը: Դալով Գերմա – նիոյ զինուորական մասնակցութեան՝ Եւրոպայի պաշտպանութեան , հակառակ է մեր կամքին : Մենք կ'ուզենք որ Գերմանիան ծառայէ միայն եւ միայն խաղաղութեան»:

Նախարարը յետոյ տեղեկութիւններ հաղոր – դեց Ռուրի ճարտարադործութեանց միլիառա – ման, հատուցումներու եւ Գերմանիոյ եղած զի – ջումներու մասին: Ըսաւ թէ արհեստ. ձգախժի եւ քարիւղի այն դործարանները որոնք տակաւին չեն քանդուած, պիտի մնան, բայց այնպիսի կար – գուսարքով մը որ միայն արտօնեալ արտադրու – թեան ծառայեն: Նոյն կարգադրութիւնը եղած է Պերլինի բոլոր դործարաններուն համար: 1939ին արեւմտեան Գերմանիոյ պողպատի արտադրու – թիւնն էր 20ուկէս միլիոն թոն, առանց Սարի չը – լանին: Այս վերջինը եւ արեւելեան չրջանն ալ հաշուելով, 26 միլիոն թոն, որուն 17 միլիոնը Ռուրի մէջ: Այժմ արեւմտեան Գերմանիոյ արտա – դրութիւնը պիտի ըլլայ 14ուկէս միլիոն թոն ա – ռանց Սարի, այսինքն 6 միլիոն թոն պակաս:

«ՉԵՆՔ ԿՐՆԱՐ ՔԱՐԱՆԱԼ ԺԽՏԱԿԱՆ
ԴԻՐՔԻ ՄԸ ՄԼՋ »

Պ. Ռոպէռ Շուման չարունակեց.— Ես չեմ փորձեր նուազեցնել եղած գիջումները. բայց հա – մոզուած եմ թէ օգտակար դործ մը կատարե – ցինք: Չենք կրնար քարացած մնալ ժխտական դիրքի մը մէջ: Մեր ապահովութիւնը չի կրնար հիմնուիլ միակողմանի պայմանադրութեանց վր – րայ: Ֆրանսացիները իրաւունք չունին մոռնալու անցեալը, անոր տառապանքները, վայրադու – թիւնները, բայց մենք որ պատասխանատու ենք Ֆրանսայի, Եւրոպայի, նոյնիսկ մարդկութեան ապադային համար, պէտք է զգուշանանք նախըն – թաց սխալներէն:

« ... Անոնք որ մեզ կը մեղադրեն թէ չատ զիջումներ կատարած ենք եւ կը յիշեցնեն երկու մեծ պատերազմներու յուսախաբութիւնը, կը պա – տասխանեմ,— հպարտ այլ ամուլ մեկուսացման մը մէջ քարանալով չէ որ պիտի յաղթենք: Մի – նակ ըլլալու համար պէտք է դօրաւոր ըլլալ: Զօ – րաւո՞ր ենք թիւով, զինուորական եւ տնտեսական տեսակէտով: Բարեբախտաբար մինակ չենք: Նա – խորդ մեծ պատերազմէն վերջ տուժեցինք Մ. Նա – հանդներուն հեռացման հետեւանքով: Այսօր կը վայելենք անոնց բարեկամութիւնը եւ համերաչ – խութիւնը, չահերու եւ տեսակէտներու ներդաշ – նակութեամբ, առանց նուազադոյն ստորադասու – թեան: Ցետոյ, կը մտածենք թէ չկայ Եւրոպա առանց Անգլիոյ: Մեր լաւագոյն երաչխաւորու – թիւնն է երեք Դաշնակիցներուն համաձայնութիւ – նը, որ կ'ամրապնդուի ամէն հանդիպումի »:

Եզրակացնելով, նախարարը հարցուց թէ ու – րիչ ի՞նչ քաղաքականութիւն կարելի է վարել : « Քաղաքականութիւններ փոխուեցան վերջին եր – կու պատերազմներուն միջեւ. բայց հետեւանք – ները եղան աղետալի »:

ՏԽՐՈՒՆԻ

Հինները աշնան տերեւներու պէս կը խամրին,
Նորերը կը ճուղուին...

Մարսէյլէն ուղղուած հեռագրէ մը ցաւով կ'ի – մանամ հայրենակից Սեդրակ Գալառեանի մահը: Թաղումը նշանակուած էր Նոյեմբեր 27ի առ – աւօտն, բայց գործադուլի պատճառով եղբայրը եւ ուրիչ հայրենակիցներ չկրցան մեկնիլ, իրենց հայրենակցական պարտականութիւնը կատարելու համար :

Հանգուցեալը Տարօնի Նորչէն գիւղէն էր, ծնած 1894ին: Մեծ հայրը, Սասունցի Կիրակոս, երկար ժամանակ հաստատուած Նորչէն, նահա – պետական կեանք մը կը վարէր իր հարստու – թեամբ եւ զաւակներով: Երեսուն հոգի մէկ տան մէջ կը բնակէին, հինգ եղբայրներով ու զաւակ – ներով: Ճամբուն վրայ չկար օտարական մը որ չհանդիպէր այդ օրհնեալ տունը, բան մը ուտելու եւ խմիչքով մը զովանալու համար :

Դժբախտաբար երկար չտեւեց: Սուլթան Հա – միտ օրերուն աւարի տուին այս տունն ալ, հինգ եղբայրները բաժնուեցան եւ 1904ին արդէն քայ – քայուած, ապրուստ կը ճարէին իրենց վարձու աշխատաւորներ : 1914ի պատերազմին Սեդրակ եւ իր հայրը Պոլիս էին: Հրաշքով ազատուած 1922ին Սեդրակի եղբայրը՝ Մխաք Սուրիայէն Պոլիս կ'անցնի եւ երկուքը միասին Ֆրանսա կու դան: Փարիզի մէջ հայրը, կինը եւ աղջիկը կը մեռնին: Սեդրակը երկրորդ անդամ ամուսնանա – լով Մարսէյլ կը փոխադրուի: 1942ին բռնի աշ – խատանքի համար Գերմանիա կը դրկուի: Վերա – դարձին (1945) սրտին մէջ վէրք մը կը բացուի , լսելով որ աղջիկը ամուսնացած է Իտալացիի մը հետ:

Ցաւակցութիւններ իր այրի տիկնոջ եւ պա – րադաներուն: Այս երկտողս թող փունջ մը Տա – րօնի դինարբի ծաղիկ ըլլայ գերեզմանիդ վրայ, սիրելի Սեդրակ : ՍՏԵՓԱՆ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԴԱՐԲԻՆԸ

Աչոտը իբրեւ ուղեկից՝ Հրաչ պատեցաւ չատ մը վայրեր, ու խօսեցաւ հայ դիւղացիներու հետ, միշտ բարի ու հեզ, աշխատասէր եւ յամառ: Դարբինը տեսաւ այդ, տեսաւ որ՝ Հայը, կապ – ուած էր հողին, ջուրին, պարտէզին ու այդինե – րուն: Եւ սակայն, Դարբինը այն բոլորէն վեր կը տեսնէր մէկ ուրիշ բան, որ զոյութիւն ունէր հայ դիւղացիներու սրտին մէջ:

Թալանի վախը, կոտորածներու սարսափը, կաշկանդուած կեանքի մը յարատեւ ծանրութիւ – նը՝ պարտադրուած Թուրքէն ու Քիւրտէն, որոնք իրենց բռնութեամբ, առեւանգումներով ու մաս – նակի ջարդերով՝ ահ ու դողի մէջ կը պահէին հայ դիւղացին, հողին կապուած լուռ եւ համբ մշա – կը ...

— Եթէ մեզ հանդիստ ձգեն, աղբէր ջան, մեր մէկ ջրաղացը՝ չորսի կը վերածենք, մէկ արտի տեղ՝ վեց արտ կ'ունենանք, չորս եզներու տեղ՝ տասը եզներ կ'ունենանք, միայն թէ մեզ հանդիստ ձգեն ...:

Ջրաղացպան Գեւոն էր որ կը յայտնէր իր տրտունջները՝ նորեկ մարդուն, դարբին Հրաչին՝ որ կանդնած մտիկ կ'ընէր իր արեւակիցներուն ցաւերն ու տրտունջները: Հրաչ հանդիպեցաւ լծուորներու, որոնք դրեթէ նոյն ցաւը յայտնե – ցին.— « Եթէ մեզ հանդիստ ձգեն Թուրքերը...

Նեղուած սրտով ու հոգեկան տառապանքնե – րով, դարբինը, Աչոտին հետ միասին, ուզեց բարձրանալ դիւղին դիմացի բլուրին վրայ, մոռ – նալու համար ջաղացպան Գեւոներ եւ արտ հերկիչ Բարսեղներու տրտունջներուն ծանրու – թիւնները:

— Լհ, սիրելի Աչոտ, քիչ մը նստինք հոս, բաւական պտտեցանք, քիչ մըն ալ հանդչինք, ը – սաւ դարբինը՝ երբ արդէն բլուրին վրայ էին:

Գրպանէն ծխախոտը հանեց եւ ծխիկ մը փաթթելով վառեց ու սկսաւ ծխել արեւին տակ , հայկական դաշտավայրերու տեսարանը իր աչ – քին:

— Աչոտ: — Հա: — Քանի՞ տարեկան կաս, տղաս:— Հայրս կ'ըսէ որ տասնըչորս եմ ...

— Հայերէն դրել կարդալ դիտե՞ս : — Ոչ:

— Ինչո՞ւ:

Աչոտ չկրցաւ պատասխանել:

Դարբինը չարունակեց իր հարցումները՝ պարմանիին ամօթխած այտերը դիտելով:

— Երբ մեծնաս, ի՞նչ պիտի ընես : — Չեմ դիտեր:

— Ի՞նչ կը սիրես ընել՝ երբ տղամարդ դառ – նաս:

— Չի պիտի քչեմ :

— Ուրիչ ի՞նչ կը սիրես:

— Որսի երթալ, ձայնեց Աչոտ՝ դետինը նա – յելով :

— Ապրիս Աչոտս, ապրիս, լաւ բաներ կը մը – տածես ապագայ կեանքիդ համար :

— Հրացան կրնա՞ս կրակել :

— Հիմա՝ չէ, բայց երբ մեծնամ՝ հայրիկս հատ մը պիտի առնէ ինծի :

— Ա, ուրեմն հայրիկդ եթէ «չառնէ»՝ հրացան պիտի չունենաս ...

— Հա, կ'ունենամ, հայրս խոստացեր է...:

Դարբինը մանաւորապէս քրքրեց Աչոտին սիրտը, հասկնալու համար անոր մանկական ե – րեւակայութիւնները, ապագայ բաղձանքները : « Չի եւ հրացան» — դէչ բան չէ՝ հայ մարդուն համար, կը խորհէր Դարբինը: Եւ մտքի թափա – ռումներով կը դիտէր հայկական դաշտերը, օձա – պտոյտ ճամբաները, լծուորներու երթ ու դարձ՝ արտերուն մէջ, հայ մշակին երգը՝ առուներու վրայ: Ջինջ ու կապոյտ հորիզոն՝ անսահման ու խորախորհուրդ , արագիլներու թռիչքները եւ բնութեան երփներանգ դեղեցկութիւնները՝ իր աչքերուն առջեւ: Ու յանկարծ՝ սիրտ քերող Ջա – ղացպան Գեւոյի ձայնը .— «Եթէ մեզ հանդիստ ձգեն »...

Դարբինը, խորասուզուած մտածումներու ծանրութեան տակ՝ ոտքի ելաւ դէպի գիւղ: Արե – ւը կը քաշուէր լեռներու եւրին եւ գիւղի նախիրը ճամբաներու վրայ խառն ի խուռն՝ տուն կը վե – րադառնար: Դարբինը երբ գիւղ մտաւ, Ռէս Վարդանն ու Մանասէն արդէն եկած էին քաղա – քին:

Շարաթ առաւօտ, Ռէս Վարդանի կարգա – դրութեամբ՝ մշակները արտ չդացին, Հրաչին օգնելու, որպէսզի դարբնոցը կարդի բերէն, յա – ջորդ չարաթ գործի սկսելու համար: Լուրը սուր հովի նման տարածուեցաւ գիւղին մէջ:

Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

Ֆրանսիական միջադէպը

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, լեհաս – տան մինչեւ հիմա ձերբակալած է 16 *Ֆրանսացի – ներ: Ա.յս պարագան մեծ զայրոյթ պատճառեց Փարիզի մէջ: Վարչապետի լեհական դեսպանը բո – ղոքգիր մը ուղղելով Լեհաստանի արտաքին նա – խարարութեան, թելադրած է «լաւ մտածել, ան – դարմանելի արարքներ դործուելէ առաջ»:*

Ֆրանսայի ներքին նախարարութիւնը կը ծա – նուցանէ թէ վերջացած են լեհերու դէմ կատար – ուած հետապնդումները եւ այժմ խնդիրը կը քն – նուի զատական իշխանութեանց կողմէ: Լիւի լե – հական դեր – հիւպատոսը կը մնայ բանտար – կուած, այն ամբաստանութեամբ թէ գործած է պետութեան ապահովութեան դէմ:

Ապահովութեան տեսչութիւնը ընդհ. դատա – խաղին յանձնեց լեհական Ազգ. Խորհուրդին եւ ուրիշ կազմակերպութեանց դրասենեակներուն մէջ բռնուած թուղթերը: Ընդհ. դատախաղը ար – դէն իսկ քննութիւն բացած է «Ֆ.ի դէմ, ինչ որ կը նշանակէ թէ կրնայ դատի քաշել ուեւէ անձ, բռնուած թուղթերու հիման վրայ: Լեգուադէտ – ներ եւ մանագէտներ այժմ զբաղած են այդ փաստաթուղթերուն թարգմանութեամբ եւ քըն – նութեամբ: Խուզարկութիւնները կատարուած են համաձայն պատժական օրէնքի 10*րդ յօդուածին:*

★ *Լեհաստանի մէջ ձերբակալուած* 16 *Ֆրան – սացիներէն միայն մէկը դիւանագիտական անձ – դիր ունի,— Վարչապետը: Ու – րիշ երեք հոգի, մէջն ըլլալով առաջին կանա – ւորը՝ Ռոպինօ, «օժանդակներ» են եւ բոլորո – վին անձեռնմխելի չեն համարուիր: Մնացեալը* 12*ը սոսկական անհատներ են:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ուժի միջոցաւ հասարակ մեռա – ղէն ոսկի չիներ են Մ. Նահանգներուն մէջ, ինչ – պէս կը ծանուցանէ հիւկէական յանձնախումբը: Բայց այս ոսկին չատ աւելի սուղ կ'արժէ եղեր քան իրականը:

ՋԻՆԱՍՏԱՆի երկրորդ մայրաքաղաքն ալ կար – միր բանակին ձեռքն անցաւ: Ազգայնական բա – նակը միշտ կը նահանջէ:

ՓԱՐԻԶԻ ՕՓԵՐԱՑԻՆ *երաժիշտները յանկարծ գործադուլ յայտարարեցին Բչ. դիչեր, երբ վա – րագոյրը պիտի բացուէր, «Լոհինկրին»ը ներկա – յացնելու համար: Վարչութիւնը վերադարձուց տոմսակներուն փոխարժէքը:*

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

կօշիկի լաւ գործատուներ եւ քուփէօր մը, Villejuif *աշխատելու համար:*

Դիմել ամէն կէսօրէ վերջ, ժամը 2—7, *պ. Վանլեանին,* 7 rue Godot de Mauroy, Tél. Opé. 01-08: métro Opéra *կամ* Madeleine:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

SOCATEX *ձեղի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք* ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Dé – caties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9*էն* 14: *Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:*

Առաֆուում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67
իջնել Carefour Chateaudun

5 *վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն:*

Ամուսնոր ուսուիդիս

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայոց եկեղե – ցւոյ Լիլլայի դպրոցի կրթական յանձնախումբին ի նպաստ դպրոցի չէնքին գնման:

Հովանաւորութեամբ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ.Ի

կիրակի 18 *Դեկտ. ժամը* 3*ին* Salle des Sociétés Savantes*ի մեծ սրահին մէջ:* 28 rue Serpente, métro Odéon *եւ* St. Michel:

Կը ներկայացուի դպրոցի աշակերտներու կողմէ այնքան գնահատուած ու սպասուած հայ – բենաչուն թատերգութիւնը՝

ԱՑԵՑՄՆԻԿԸ (Տիկ. Գ. Էֆէեանի)

Նոր Սերունդի Հայեցի դաստիարակութեան նախանձախնդիր բոլոր հայրենակիցները կը հրա – ւիրուին անխափ:

La Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ «Արծիւ» ենթակոմի – տէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն – դի, այս կիրակի, 4 *Դեկտ. ժամը* 16*էն մինչեւ կէս գիչեր,* 72 Bld. Marechal Joffre, *Պուր լա Րէյն:*

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

ՃՈՒՊ ՊԻԻՖԷ:

Հաղորդակցութեան միջոցները.— Porte d'Orléans*էն առնել* 188 *թիւ հանրակառքը եւ իջնել Պուր լա Րէյն,* Place Condorcet, *կամ* métro *Պուր լա Րէյն:*

★

ՇԱՎԻԼԻ *Թաղապետական սրահին մէջ,* Salle des Fêtes, rue Stalingrad:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբին եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդին, այս կիրակի ժամը 4*էն մինչեւ կէս գի – չեր:*

Կը խօսին ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ *եւ* ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ե. Իւթիւճեան եւ դուստր, Տէր եւ Տիկին Մ. Իւթիւճեան եւ զաւակը Պ. Ա. Իւ – թիւճեան, ինչպէս եւ պարագաները կը ծանուցա – նեն թէ այս կիրակի յաւարտ պատարագի, հո – գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ի հան – դիստ հոգւոյ իրենց ծնողաց, ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ԷԼԻԶ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆԻ *եւ* ՄԿՐՏԻՉ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆԻ *յիշատակին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին,* 15 rue Jean Goujon:

ՎԵՐԱԹԱՂՈՒՄ

Լիոնէն Այրի Տիկին Աննիկ Սուճեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն եւ Երանուհի Յովհաննէսեան եւ զաւակները, կը յայտարարեն որ իրենց ողբացեալ զաւկին եւ եղբօր՝

ԲԱԲԳԷՆ ՍՈՒՃԵԱՆԻ

(1944*ին դնդակահարուած որպէս պատանդ*)

վերաթաղումը պիտի կատարուի դեկտ. 2*ին,* Guillotière*ի դերեզմանատունը,* Ave. Berthelot, *ժա – մը* 3*ին եւ մարմինը պիտի ամփոփուի ընտանեկան դամբարանին մէջ:*

Կը հրաւիրուին տարաբախտ Բաբգէնի յիչա – տակը յարգողները:

Գեղարուեստական եռեկոյթ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ (*Նուիրուած Հայոց լեզուին*)

Հ. Ց. Դ. Սէն Շամոնի Նոր Սերունդի կողմէ, 3 *Դեկտ. չաբաթ երեկոյ ժամը* 8.30*ին, Հայ դըպ – րոցի մէջ,* 6 rue de la Brasse:

Կը նախագահէ ընկեր Մ. ԴԱԻԻԹԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՉ ՏԱՄՆԱՊԵՏԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Արտասանու – թեան մրցում: Կը մասնակցին Սէնթ Լթիէնի, Լիոնի եւ Վիէնի նոր սերնդականները: Կը ներ – կայացուի ծիծաղաշարժ զաւեչտ մը «ՊԱՇՏՕՆՍ ՈՒՄԲԱԼ Է»: Սրահին ջերմութիւնը ապահով – ուած է: Մուտքը ազատ է:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

Եւրոպայի հայկ. մեծագոյն գրատունը
51 rue Monsieur – le – Prince, Paris (6)
Tél. Danton 88–65 métro: Odéon

Գրատունս ընդարձակման աշխատանքները վերջացած ըլլալով, մեր հայերէն, ֆրանսերէն եւ այլ օտար լեզուներով գրքերու ճոխ մթերքը դա – սաւորուած է ըստ մասնագիտութեան:

Հայաստանի եւ արտասահմանի նոր հրատա – րակութիւնները կը ստանանք կանոնաւորապէս:

Ուեւէ գիրք գնելէ առաջ, հարցուցէ՛ք մեր դի – ները:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՄԱՐՍԷյԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ՁՄՐԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷ – ՍԻՆ, 10 *Դեկտ. չաբաթ երեկոյ ժամը* 9*էն մինչեւ առաւօտ, առաջին անգամ ըլլալով* Salle du Club*ի չքեղ սրահին մէջ,* 51 rue Grignan:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՐԱՖՖԻ խումբի: Նիւթ՝ Ազգային հարցը Խորհ. Միու – թեան մէջ եւ Հայաստան: Դասախօս ընկեր ՀԱՑԿ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ: Ա.յս չաբաթ 3 *Դեկտ. ժամը* 8.30*ին,* 19a rue Caumartin: *Կը հրաւիրուին ընկերները եւ հայրենակիցները: Մուտքը ազատ է:*

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահա – րոնեան խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգ – չաբթի ժամը 9*ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կը խո – սի ընկեր Պ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ: Նիւթ՝ «Հայաս – տանի տնտեսական աշխարհագրութիւնը եւ տըն – տեսական հարստութիւնները»: Հայերէնի դասըն – թացքը ժամը* 8—9:

Հ. Ց. Դ. ԱԶԲԻԻՐ ՍԵՐՈՒՆԴ – Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30*ին, սովորական հաւաքատեղին (Իվրի): Կը դասախօսէ ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ «Բոլշեւիզմ եւ ընկերվարութիւն»: Կը հրաւիր – ուին բոլոր ընկերները:*

«ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ»Ն մասին դասախօսութիւն մը պիտի ընէ Ֆրանսայի ընկերվարական **Marcel Albert**, 6 *Դեկտ. երեքչաբ – թի իրիկուն ժամը* 8.30*ին,* 9 rue Victor Massé: *Կը հրաւիրուին ընկերները եւ համակիրները:*

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուան ժամը ճիշդ 8*ին դպրոցին սրա – հը,* 78 rue Rabelais: *Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:*

ՄԱՐՍԷյԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր են – թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30*ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիաման – թօ» խումբին վարչութիւնը կազմակերպած է դա – սախօսութիւններու շարք մը, Հայոց պատմու – թեան եւ մեր յեղափոխական շարժման մասին: Ա. դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30*ին,* 78 rue Rabelais*ի սրահին մէջ: Նիւթ՝ «Հայ ժողովրդի ծագումը»: Կը դասախօսէ ընկեր Հ. ՏԱՄԱՆԱՊԵՏԵԱՆ: Կը հրաւիրուին երէց ընկեր – ները, առանուհիները եւ համակիրները:*

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսիլիոյ Շրջ. վարչութեան կազմակերպած բացառիկ դասախո – սութիւնները, Նոյեմբեր 22*էն մինչեւ Դեկտ.* 14: *Ընդհ. դասախօս ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:*

7.— *Հինգշաբթի* 1 *Դեկտ. Պօմոն, «Դանիէլ Վարուժանի կեանքն ու գործը»:*

8.— *Սէն Անթուան,* 2 *Դեկտ. Ուրբաթ, «Ի՞նչ կը սպասենք նորահաս սերունդէն»:*

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑ
Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
(Մահուան **15**ամեակին առթիւ)

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն – դի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան, այս չորեք – չաբթի, իրիկուն ժամը 8*ին, Ահարոնեան Ակում – բին մէջ,* 26 rue des Convalescents:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ ԹԷ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ և ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՊԱՐՈՒՀԻ

ԱՐՄԷՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

Իր Ամերիկայէն վերադարձի առիթով կուտայ հայկական եւ արեւելեան պարի եւ համերգի ե – րեկոյ մը՝ 2 *Դեկտեմբեր* 1949, *Ուրբաթ երեկոյ ժամը* 20.30*ին* Salle Pleyel, 252 Fbg. St. Honoré, Métro Ternes:

ԳԱԳՏԱՓԻՐ.— Խաչատուրեան, Բարխուդար – եան, Տիգրանեան, Սպենդիարեան, Կարդաճեան, Ռ. Մելիքեան:

Տոմսերը՝ 100 — 800 *Ֆրանք: Կը ծախուին սովորական վայրերը:*

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՀՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ